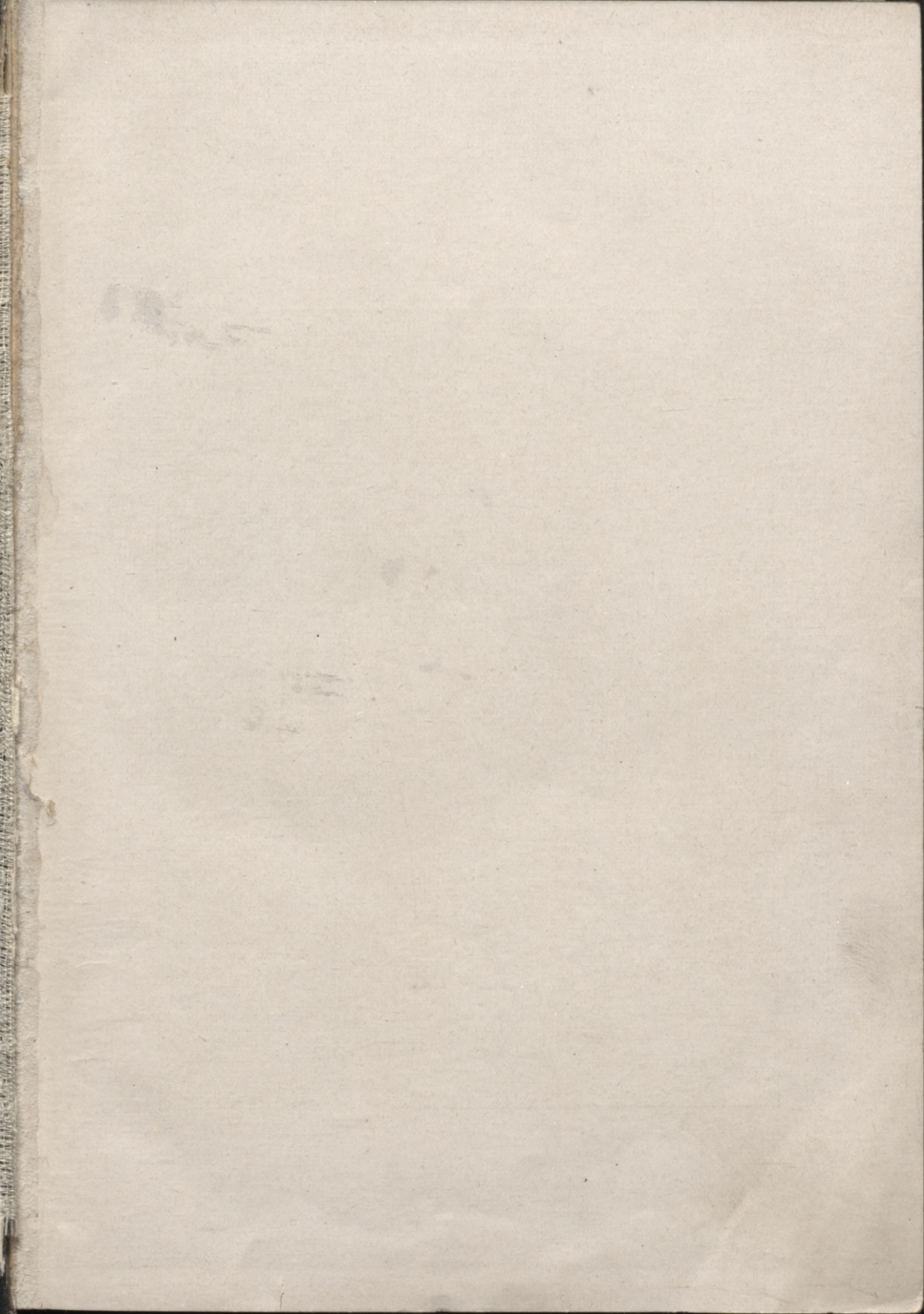

L 8
287 III

LĀTVJU TAUTAS ANĒKDOTES

Lielākais blāvējs tirgū. (skat. 2995. anekd.) I. Zeberinš.

L 8 / 187

Latvian Library
Latvian Library
195

298
L
8010

LATVJU TAUTAS ANEKDOTES

Ilūstrēts izdevums ar variantiem un zinātniskiem
apcerējumiem

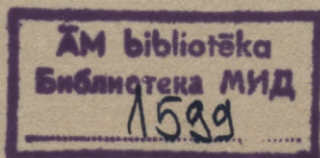
Sakopojis un rediģējis

P. Birkerts

Ilūstrējis

I. Zeberiņš

III

1929.

IZDEVUSI «LITERĀTURA»

IPAŠNIEKI K. & P. RASIŅI

RĪGĀ

L-3

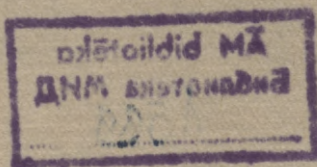
Viļa Lāča Latv. PSR
VALSTS BIBLIOTĒKA

77-

~~46629~~, 4/6

0308116889

A/S Golts un Jurjans, Rīgā, Mārstaju ielā 5.

P. Birkerts

Objektīvā komika tautas anekdotēs.

4. Deformitāte konvencionālās normās.

Sarežģītās sociālās dzīves darbības un rīcības regulē un noskaņo sociālās normas. Svarīgākās no sociālajām normām: ekonomiskās, juridiskās, etiskās, konvencionālās, jeb, tā saucamās pieklājības normas.

Pieklājības normas regulē jeb kārtu cilvēku īpatnējās savstarpējās attiecības. No citām sociālām normām viņas atšķiras ar tiem līdzekļiem, ar kuriem sabiedrība piespiež tās ieturēt. Juridiskās normas sabiedrība ietur ar spaidu līdzekļiem: tiesām, arestiem, naudas sodiem, cietumiem. Konvencionālās jeb pieklājības normas sabiedrība ietur ar mīkstiņiem spaidu līdzekļiem: ar vieglu nicināšanu, vieglu pašvērtības jūtu aizķeršanu, kas izpaužas smīnā vai smieklos. Citiem vārdiem: par smieklīgām, komiskām sabiedrība atrod deformētās konvencionālās normas jeb — nepieklājīgu izturēšanos (ja šāda izturēšanās neierosina apvainojumu, riebumu vai citas spēcīgas ēmocijas). Pieklājības ievērošana stājas spēkā sevišķi tad, kad sabiedrības loceklis nāk sakarā ar cilvēkiem, kas nepieder pie paša mājas, t. i. godos, viesībās, izrikojumos u. t. t. Piem., ballē puisis aicina meitu dejot. Meita atbild: «Ej tu ratā!» (250.) vai arī: «Ej bekot, es tāda danča nemāku!» (256.) Reiz atkal kāds neveikls puisis lūdz žīdu, lai tas brauc līdz precībās. Žīds arī aizbrauc. Bet kad nodomātās līgavas mājās puisis nekā nerunā un tikai skatās pulkstenī, un brauka pulksteņa ķēdi, tad arī žīds nevar izturēt un uzsauc: «Laid to ķēdi vaļā, ko tu tur!» Bet līgava aizdzen «brūtgānu» līdz ar visu žīdu prom no mājas (288.).

Anek. Nr. 298. stāsta par vecpuisi, kas uzlūdz savu brūti pie sevis ciemā. Pie galda, novērodams, ka brūtes galda na-

zis netīrs, tas to paņem, uzšļauj un noslauka bikšu stilbā. Brūte, to redzēdama, aizmūk. Bet arī dažā «līgava» nav labāka. Piem., kāda meita, kuņai sabraukuši precinieki, viņu klātbūtnē ķer blusu un, to noķērusi, nokož. Precinieki, to redzēdami, zobodamies aizbrauc (315.).

Vēl anekdotes zin stāstīt par viesi ar pili degungalā (798.); par neattapīgu puisī, kas kabatā iebāzis dzijas kamoliņu, lai valoda šķetinās (299.); par puisī, kas no galda celdamies norauj galdautu ar visiem traukiem (321.); par puisī, kas nevar sadomāt, ko ar savu galda biedreni lai runā, līdz beidzot sadomā un prasa, vai viņa ēdot zaļo sieru (317.); par saimnieci, kas ciemiņus skubina ēst, sacīdama: «Ēdiet, radiņi, nekaunāties; ka nav kauna, apēdiet visu!» (806.). Bet savā, ziņā klasisks ar savu nepieklājību ir barons, kas zemnieka sveicienu saņem šādi: «S—ds par tavu labritu, nāc laikā pie darba!» (1624.).

5. Deformitāte izglītības normās.

Katrā sabiedrībā ir zināmas izglītības normas, zināms izglītības līmenis, kas tiek ieskatīts kā parasts un normāls. Kas ir stipri zem šī līmeņa, to sabiedrība uztver kā komisku.

Galvenā izglītības sastāvdaļa ir zināšanas: praktiskās un teorētiskās. Vispirms jau praktiskās zināšanas, kas nepieciešamas dzīves gaitās; 2) tad — parastākās kultūrelās apkārtnes pazīšana un 3) elementārākā skolas izglītība.

a. **Parastāko dzīves lietu nezināšana.** Ikdienu dzīvē ir lietas, kas katram jāzin: šīs zināšanas pieder pie nepieciešamākiem dzīves noteikumiem. Tādas praktiskas zināšanas ir: par barību, apģērbu, dzīvokli u. t. t. Ja šo zināšanu nav, cilvēks tiek smieklīgs, komisks. Piem., barons neēd vēzus, jo tie esot kukaiņi («Tur mut', lop', es toks' neēdēs kukain'!» 1613.); cits barons liek sulainim Jankam vāktēt, kas barību izzog no vēdera (1630.); baroniete liek sivēnu barot ar kafiju un klinģeriem, kamēr sivēns, «mulķis», nosprāgst (1746.). Kad istabas meita lielmātei pasaka, ka būs bads, tad lielmāte mierina: «Nu, nekas. Ja sviesta vairs nebūs, tad ēdisim dzeltenmaizi ar cūkas taukiem» (1736.). Kad zemnieki sūdzas, ka nav maizes, ko ēst, tad «preilene» tiem ieteic ēst cepeti ar sviestmaizēm (1723.) vai baltmaizi ar sviestu (1801.).

Praktiskā darbībā diezgan parasta lieta ir arī šautenes lādēšana un lietošana, bet ja žīds vai čigāns to nemāk, tad to apkārtne uztver kā komisku parādību (1073., 1333.).

Tāpat kā komika tiek uztverta parastāko darbu nemācēšana. un — savas profesijas (amata) nezināšana. Piem., žīds mūrē skursteni, kaut gan neprot. Tiklīdz noņem stalažas, tā skurstens taisās gāzties, un žīds blāuj: «Stute un blanke, stute un blanke, skurstene gāzes!» (982.)! Kāds cits nemākulis, krāsns mūrnieks, saka uz savu zelli: «Janci, tu pieturi to krāsni, kamēr es tieku projām!» (980.) Vēl sk. Nr. 983., 984., 981.

Žīdu skroderis užsuvis puikam greizu uzvalku, un beigās pats brīnās: «Greize vine ir, vai nu tā puisele, vai tā frakele!» (947.) Kalējs neprot zirgu kalt un beigās lepni pasaka, ka visas naglas zirgam sadzinis kājā, tikai viena pati iznākusi laukā (1417.). Krāsotājs neprot grīdas krāsot un prasa vai tur trepes arī būs vajadzīgas (1293.).

Meita neprot ne vērpt, ne aust un sarauj visas dzijas (337.). Cita meita pie salātu mazgāšanas mātei prasa ziepes (300.). Pagasta skrīveris neprot pats savu rakstu izlasīt un beidzot «gudri» pasaka: «Es ir priekš rakstīšanas, es nav priekš lasīšanas» (1138.).

Sulainis, kungam nesot tēju, tur pirkstu glāzē (1636.). Mācītājs, kancelē uzkāpis nevar sadomāt, ko nu teikt un beidzot nosaka: «Iekšā likts, bet ārā nenāk!» (2240.) Cits mācītājs var norunāt tikai pēc grāmatas. Reiz, bērnu kristot, tas sāk savu runu: «Un redzi, Jēzus bērniņš nāca un... bet atcerēdamies, ka grāmata palikusi mājā, klusi nosaka: «palika uz plaukta» (2231.). Kādam citam mācītājam tādā pat kārtā iznāk, ka «debesu valstība ir... izplēsta lapa» (2233.) u. t. t.

Tā tad, katru amatnieku vai profesionālu darbinieku, kam nav nepieciešamāko zināšanu, publika uztver no komiskās puses.

No komiskās puses uztver arī tādu cilvēku, kam nav parasto dienas darbu kritiskās uztveres un izprates. Tā piem., Vec-Saukas barons nesaprot, kāpēc plāvējiem vajadzīgi striķi («sika-saka», kā viņš tos sauc), un noliedz tos lietot, lai kalpi velti netērē laiku (1626.). Vēl Nr. 1767., 1768. Kāds cits kungs notur zāģa «dziesmu» par kādu svešas zemes putna dziesmu (1584.). Cits muižnieks nezina, kā grāvja garums mērījams (1773.); cits izdod laidaru mūrēt uz kvadrātpēdām (1802.); cits zemniekam priekš svārstekļa dod 12 kokus; cits nekā nesaprot no meža ciršanas (1793.), cits no plaušanas: «Tā sēn' plaut ir vēn vēgl darb', aizker tik un novelk!» (1766.) Tāda parastāko darbu nesaprašana ir — komiska.

b. Parastākās kultūras apkārtnes nepazīšana. Ir parasta lieta, ka katrs bērns tagad zina, kas ir pilsēta un kas viņā atrodams. Bet malenietis Rīgu vēl nav redzējis. Beidzot, Rīgā iebraucis, viņš to iet apskatīt un redz — apbrīnojami daudz kungu. Tā kā priekš visiem jāņem cepure nost, tad viņš labāk cepuri ieliek padusē un tad staigā. Redz viņš arī «žēlīgu ķēniņu» ar zelta spaini pār pleciem (bundzinieku). — Zagli, kas tam izvelk maku, viņš neķer: «Par kom tad Rīgā tīsis!» (1341.) — Kasieri «būrīti» malenietis notur par mērķaķi un brīnās: «Cilvēks, kas cilvēks!» Beidzot nolemj viņu ar savu spieķīti pakaitināt un piegrūž kasierim to pie deguna, teikdams: «Arrr, arrr, arrr!» (1344.) No viesnīcas malenietis aizmūk, jo domā, ka tam galvu griežīs nost (1347.). Siera vietā viņš nopērk dzeltenās ziepes, kuņas, kā par brīnumu, pavisam negaršo, bet malenietis tomēr mārciņu noēd (1350.). Cits malenietis sveci notur par desu un to noēd (1356.). Tāpat latgalietis padzirdējis, ka barometris «laiku taisa», to nopircis un pārvedis mājā. Lietus list. Lai tiktu pie jauka laika, tad barometrim vajagot kāpt, bet latgalietis skatās, ka barometris nekāpj. Viņš ņemas to grūst uz augšu. Barometris nokrīt un saplīst (1318.). — Tāda parastāko kultūras parādību nepazīšana ir komiska.

c. Elementārākās skolas izglītības trūkums. Komisks tiek arī cilvēks, ja viņam trūkst zināmā sabiedrībā parastās skolas izglītības. Piem., komiski, kad malenietis nemāk savus bērnus saskaitīt (1339.); kad zemnieks nevar izprast, kā vēstule var «runāt» (1853.). Bet vēl komiskāki ir tas, ja dižciltīgie un bagātie muižnieki neprot rakstīt. Piem., barons Firkss raksta bez pieturas zīmēm (1462.). Šo rindiņu autoram zināms, ka arī 7 vai 9 muižu īpašnieks barons Franks Jelgavas apkārtnē neprata rakstīt.

Pie trūcīgās skolas izglītības pieder arī vienkāršo svešvārdu nezināšana un nesaprašana. Piem., cilvēks lielās, ka apbraukājis pus pasaules, bet nezina, kas ir ģeografija (1375.). Vecītis koncertu notur par uzkožamo (1376.); cits vecis personu sajauc ar porciju un lepni nosaka: «Oi, dāls, cik es viņu todū (t. i. to «personu» P. B.) niešu iedī!» (1379.) Vēl sk. Nr. Nr. 1378., 1380. Veca sieviņa nesaprot vārdu «kilo» un pasaka: «Man kilo nevajag, man vajag silķes» (1385.). Citai sieviņai ārsts pasaka, ka tai vēdera katars. Viņa stāsta citiem, ka tai vēderā tatārs (1424.).

6. Deformitāte izpriecas gaitās.

Izpriecai tiklab atsevišķa cilvēka, kā arī veselās sabiedrības dzīvē piekrist ievērojama loma. Reti atradīsim kādu cilvēku, kam nebūs kāds iemīļots izpriecas veids, kuram viņš brīvos brīžos nododas. Viens nodarbojas ar sportu, otrs mīl deju, trešs — apciemojumus un viesības, ceturts — teātrus, koncertus, kino u. t. t. Katrā sabiedrībā zināmā laikā ir savi parasti izpriecas veidi. Ja tiem pa starpu jaukas neparasti, ērmīgi izpriecas veidi, tie tad ir komiski, smieklīgi. Tāda divaina un komiska daudzums gadījumos bij bijušo Baltijas baronu izprieca. Piem., barons Hāns kaisa naudu gan pa grīdu (1466.), gan arī no simtnieka uztaisa cigāru un to arī pīpo (1474.) vai arī citādi tatkāš ar naudu, lielības dēļ to dāvādams te vienam, te otram (1481., 1484., 1478.). Šis pats Hāns cikstījas ar kučieri un vārtās pa mēsliem (1465.), sit ar spieķi mūrniekam cepuri no galvas (1776.), liek puikam otru baronu lamāt (1505.), liek žīda māju ar sniegu apbērt (1429. — 3.); aizdedzina žīda mantas vezumu (1491.); liek žīdam brāgas vai darvas mucā list (1506., 1519., 1507.); sasiem žīdiem bārdas kopā un liek, lai tie viens otram sejā «āzi kauj» (1502.) u. t. t., u. t. t. Tāpat ālējas daudzi citi baroni. Piem., viens no viņiem ne par šo, ne par to liek izrāmīt vilku (1861.); otrs skrien pavašara plūdos Gaujā un noslikst (1558.); trešais brauc pāri tilta mērgām un zāgē telefona stabus nost (1557.); ceturtais ar ķeksi meitas ķer rokā un velk pie sevis (1531.) u. t. t.

Baroniem, lūk, tā ir izprieca, patīkama laika pavadīšana. Bet tā kā tā ir neparasta un ērmīga izprieca, tad viņa ir smieklīga, komiska. Atzīmētos gadījumos ir arī vēl citi komikas elementi, kā piem., mulķīga dižošanās un lielība. Uz to savā vietā tikām jau aizrādījuši.

7. Neparastās, ērmīgās darbības komika.

Cilvēka dzīvē bagāta dažādām rīcībām un darbībām. Katrai tādai rīcībai un darbībai mēdz būt savs saprātīgs mērķis un motīvs. Tādas darbības tiek ieskatītas par normālām un parastām. Bet ir arī citāda rakstura darbības: neparastās, ērmīgās. Tās ir tādas darbības, kurām: a) neparasti, ērmīgi motīvi un iemesli, b) neparasti un ērmīgi mērķi, c) neparasta un ērmīga pati darbības gaita un darbības metodes.

a. **Neparstās un ērmīgās darbības.** Te liela dažādība. Piem., lauku zēns cep savu koka zirdziņu. Kāpēc? «Es visādas gaļas esmu ēdis, bet zirga vien ne!» paskaidro viņš savu rīcību (141.). Meita grib būt lepna un pie spoguļa pirms baznīcas braukšanas lepni sakārto lūpas. Bet ceļā saucot «tprū!» lūpas izjūk, un meita brauc atpakaļ (229.). Kāds vīrs ved uz tirgu pārdot savu sievu (427.). Māte patlaban mirst nost, bet liek dēlam, lai viņai nogriež lielu gabalu maizes, visapkārt kukuļam (670.). Sulainis iesviež puscepto karsto pankoku cepurē un tad to uzliek galvā (1635.). Meitas plāpīgam papagailim aizšuj dibenu, un tas pie tam nokliedz: «Kas šūt, tas aizšūt, pankopus draņķī!» (1618.) Suiti iztaisa lielu kaušanos nieka pogu dēļ (1171.). Divi malenieši runā pa telefonu, bet nezina, ko sacīt (1213.). Mūjenietis piesien āzi pie dzirnāvu spārna, un pats aiziet (1223.). Latgalieši nocērt likim kājas, tāpēc ka zārks par īsu (1325.) u. t. t.

b. **Šabloniski-mēchaniskās darbības.** Darbība var būt jocīga un komiska ne tikai ar savu mērķi un motīviem, bet arī ar savu metodi, kā tā tiek darīta, un ar savu gaitu, norismi. Tā, piem., jocīgas un komiskas ir darbības kas norisinās mēchaniski un padara cilvēku līdzīgu automātam; jocīgas ir arī darbības, kur viens un tas pats princips tiek pielietots dažādos nelīdzīgos gadījumos. Piem., mazais Jurītis ļoti paklausīgs puisītis savam tēvam un neko nedara bez tēva ziņas. Reiz tēvs ar mazo Jurīti aiziet viesībās. Pie galda nama māte jautā Jurītim, vai viņam vēl negriboties zupas. Jurītis atbild: «Nezinu, kā papus domā!» (155.) Kāds dumjš un pakalpīgs vagars visur piekrīt savam kungam un vienmēr piebalso: «Es ar' tāpat domāju». Kad kungs, vagaru pārbaudīdams, visgudrēm saka, ka silķēm jātāda astes uz augšu, lai tās labāki aug, tad vagars mechaniski piekrīt: «Es ar' tāpat domāju, lielskungs!» (1655.) Sk. vēl 1656., 1657., 1614.

Tādā pat kārtā cits sulainis pasaka savam kungam un viņa viesiem, ka «sviests vešā (1632.), ka «tējkarotes uz bēniņiem žāvējas» (1645.), bet mācītājs pasaka, ka pasauli taisījuši palaidņi puikas (2175.), ka svēto garu kaķis apēdis (2226. — 2228.), ka debesu valstība ir «izplēsta lapa» (2235.) u. t. t.

Kungs izbaļ sulaini un viņam stingri nosaka, ka tad, kad liek tēju nest, jānes ne tikai tēja vien, bet viss, kas tur pieder klāt. Un tāpat visos citos gadījumos. Labi. Reiz kungs saslimst un aizsūta sulaini pēc ārsta. Sulainis arī aiziet vispirms pie ārsta, tad uz aptieku, tad pie mācītāja, pie

zārku taisītāja, kaprača un, beidzot, pie zvanītāja. Kad viņš ieskata «servizi» par pilnu, tad pārnāk mājā pie kunga (1762.).

Vēl sk. anekd. Nr. Nr. 1633., 1637., 1642., 2116., 2142., 2231., 2228. u. c.

Šādu mēchaniskās, automātiskās darbības komiku sevišķi uzsver A. Bergsons savā grāmatā «Smieklī».

c. **Darīšana pret saviem lozungiem.** Lozungi ir pienākumu, dzīves principu, darāmo darbību formulējumi. Katram cilvēkam ir tādi dzīves principi un lozungi, kam viņš seko. Parasts ir tas, ka cilvēka darbība saskan ar šiem lozungiem, un neparasts, ērmīgs, komisks tas, ja cilvēks saka vienu un dara otru, pavisam pretēju. Šāda lozungu un darbības nesakrīšana var būt apzinīga vai neapzinīga, bet ērmīga un komiska viņa ir gandrīz vienmēr. Piem., linu talkā vīrs ēd gaļu — gabalu pakaļ gabalam, bet slavē kāpostus (832.). Saimniece pārmet, ka kalpa sievas dēls daudz dzer, bet turpat pastāsta, ka viņa dēls dzer daudz vairāk (668.). Viešņa pasaka, ka viņa nav nākusi ēst vai dzert, un pie tam tik «pucē» un «pucē» (810.). Bormanietis grib gudrs izlikties un turpat runā vislielākās dumjības (1186.). Gulbenietis lielās, ka viņi runājot «pēc grāmatas» (t. i. literāriski) un turpat šo savu literārisko valodu demonstrē, sacīdams: «Kop nu vōgūs (ratos) ikšā¹¹) (1190.). Tāpat piebaldzēni (1276.—1278.). Vēl sk. anekd. 1286., 1329., 1364.

Mācītāju vārdu nesaskaņu ar darbiem, sk. an. Nr. 2104. un c.

7. Situācijas komika.

Darot zināmus darbus un stājoties dažādās attiecībās ar citiem sabiedriskiem locekļiem, cilvēks nonāk dažādos stāvokļos jeb situācijās. Kā darbībām un attiecībām ir zināmas parastas normas un veidi, tā arī stāvokļiem jeb situācijām. Kad cilvēks pārdzīvo vai pieredz tādas neparastas, ērmīgas situācijas, tad viņam nāk smieklī (t. i., ja situācija nav tāda, kas ierosina līdzjūtību, rada bailes, šausmas, dusmas vai citas tamlīdzīgas spēcīgas emocijas). Tādas neparastas, ērmīgas, jocīgas situācijas ir — situācijas komika.

a. **Bērna rīcību radītās situācijas komika.** Ērmīgai situācijai par cēloni ir allaž darītāja nepietiekošs saprāts, pie-

redzes, apķērības trūkums. Tādas īpašības ir bērnam. «Bērnā bērna prāts», teic tautas sakāmvārds. Šī nepieaugušā neattīstītā, nepiedzīvojušā prāta vadīts, bērns allāž izdara darbības, ko pieaudzis nedarītu un kas pieaugušam liekas ērmīgas un smieklīgas. Tā, piem., bērns redz, ka pieaugušie mēdz zvejot. Viņš arī, lieliem neredzot, iekāpj putras spainī un «zvejo tuntuļus» (8.). Komiska situācija. Ganu puisēns iet meklēt pazudušo kuili. Gaļām iedams, iegriežas arī pirtiņā, kur sievietes mazgajas un saka: «Labvakal, pirtiņā, vai nētiēt ledējuti Lukmaņu tuili?» (45.). Cits puika novērojis, ka pienā iekritusi pele. Bet viņš arī zin, ka pelu ķēršana ir kaķa «darišana». Tāpēc viņš paņem kaķi un iesviež pienā, lai tas peli izvelk (99., 100., 101.). Par bērna darbības radīto komiku sk. vēl anekd. Nr. Nr. 71., 33., 86., 87., 95., 104.—107., 141., 199.

b. **Milas komika.** Mīla ir dziļas un spēcīgas jūtas. Šīs jūtas rada ļoti bagātu darbību, attiecību un situāciju dažādību. Daudz te ir normālu un parastu, bet daudz arī neparastu, ērmīgu un jocīgu situāciju. Tā, piem., kāds puisis nelaimīgas mīlestības dēļ iet kārties. Trūkst striķis, viņš sasitas un dusmojas: «Velns parauj kāršanos, gribēju nosisties!» (218.). Divi vīrieši dauza galvas gar sienu (t. i. vājprātīgo mājā) vienas un tās pašas sievietes dēļ: viens tāpēc, ka nav šo sievieti varējis apprecēt, bet otrs tāpēc, ka ir viņu apprecējis (227.). Puiši brauc precēt bagātu sievu, bet «sievas tēvs» tiem atved kazu ar naudas kuli uz ragiem (297.). Cits puisis aizbrauc precībās, bet tik dumji uzvedas, ka tam vai nu uz vietas atsaka vai izdzen viņu laukā (284., 288., 291., 296., 299. u. c.). Bet arī meitas un nākamās līgavas ir visādas: šļupstes, slīņķes, netīras u. t. t. un savu negatīvo īpašību dēļ nonāk visādās jocīgās situācijās.

Tāpat arī pie laulībām. Piem., 18 gadu vecs jauneklis prec 60 gadus vecu atraitni. Kad jauneklim nepavisam nesokās «jā» teikšana, tad atraitne ieģrūž jaunajam vīram ar dūri sānos, teikdama: «Saki nu «jā»!» Vēl par komiskām situācijām pie laulībām runā anekdotes Nr. Nr. 372., 373., 374., 375., 379., 380., 381. u. c.

Daudz komisku situāciju ir arī vīra un sievas attiecībās. Komiski, kad vīrs, no sievas bīdamies, iemūk pagultē (525.). Komiska situācija gadījumā ir arī, kad vīrs savai slinkai sievai gāž virsū spaini auksta ūdens (461., sk. arī I. Zeberiņa zīmēj. I. sēj. 226. l. p.).

Vēl vairāk komisku situāciju rada neatļautās mīlas attiecības: laulības neuzticība, meitās iešana u. t. t. Piem., barons Ķeksis ķer meitas rokā ar garu ķeksi. Mācītājs iet meitās un dabū kāvienu (2047., 2048.). Par šī veida situācijas komiku vēl runā Nr. Nr. 1572., 1576., 1579., 1581., 1547.—1547., 412., 423., 424., 426., 433.

Komiska situācija ir arī, kad jaunpiedzimušā bērna vietā kurvītī nejauši tiek ielikts sivēns. Atnāk kaimiņu sieva jaunpiedzimušo apsveikt, paskatās pa nokrēslu kurvītī, kur sivēns, un priecīgi nosaka: «Tēvs kas tēvs: tēva acis, tēva deguns!» (543.—546.).

c. **Mainītās lomas un izkrišana no lomas.** Dzīve ir tikpat, kā liela skatuve, kur katram sava loma. Ja katrs savu lomu spēlē kā vajag, tad viss ir normāli un kārtībā. Bet kad kāds savu lomu nevar nospēlēt, no lomas «izkrit», vai arī spēlētāji šādu vai tādu iemeslu dēļ atrodas mainītās lomās, tad lieta tiek ērmīga, jocīga, komiska. Piem., komiski ir, kad vīrs dara sievas darbus un sieva vīra darbus (547., 548., 549.). Tāpat, kad mācītājs pārmainās lomās ar zaķu mednieku (1068.), kad krāpējs pats piekrāpjas (1082.), kad malenietis izkrit no kunga lomas, kuņu tas grib spēlēt (1354.), un kad bērns tādā pat kārtā izkrit no liela cilvēka lomas (159.).

Šīm situācijām analogiska ir arī tā, kad sociāli daudz zemāk stāvošs cilvēks izturas pret sociāli daudz augstāki stāvošu kā līdzīgs pret līdzīgu. Piem., puikas saruna ar ķēniņu. Kurpnieka zēns pasaka ķēniņam savu amatu. Kad nu ķēniņš pasaka, ka viņš ir ķēniņš, tad puika pat ar zināmām pārākuma jūtām lepni nosaka: «Ār' nav slikti!» (134.). Analogiski komiska situācija, kad mazs puika runā ar mācītāju kā ar otru puiku.

d. **Dažādi ērmīgi un jocīgi gadījumi.** Komisku situāciju vispār dzīvē ir tik daudz un viņas tik dažādas, ka vispusīgu un sīku klasifikāciju izdarīt nebūt nenākas tik viegli. Te aprobežosimies tikai ar dažu gadījumu atzīmēšanu. Piem., malenietis zaķa vietā nošauj sivēnu (1074.). Kāds cits tuvredzīgs mednieks irbju vietā sašauj koka ecēšas un lapsas vietā nošauj kaimiņu kuņu (1108.). Čigāns aprok savu mironi barona kapā un nopriecājas, ka Drustos laba kārtība: katrā laikā gatavi kapi (1189.). Latgalietis apēd sveci par desu (1307.). Ilzenieša dēls izkrit mācītāja eksāmenam cauri viena paša vārda dēļ (1194.). Latgalietis pārkoņa laikā piedāvā Dievam sviestmaizi (1310.). Piebaldzēnam jocīgi

iziet pie tiesas (1258.). Mācītājs bez biksām izkrīt kancelei cauri, bet ķesteris liek spēlēt «Kā spoži spīd mans Jēzulīņš» (2369.). Citam mācītājam atkal, alu dzerot, spainīša stīpa uzķeras kaklā, un tas uzceļas (kancelē) ar visu alus spainīti kaklā (2381.) u. t. t., u. t. t.

e. **Izjokošana un izmulļošana.** Cilvēku izjokot vai izmulļot, nozīmē ar nolūku jeb tiši to nolikt tādos apstākļos, tādā situācijā, kas viņu degradē (pazemina) apkārtējo acīs un padara smieklīgu. Izjokošanai var būt dažādi motīvi: 1) nolūks radīt savstarpēju jautru situāciju un kopēji ar izjokoto pasmieties (nevainīgs joks); 2) otru bez sevišķa iemesla viegli pakaitināt. Šī tieksme sevišķi piemīt bērniem un jauniešiem. Viņas dziļākās saknes ir kaitināšanas dzīnā, kuŗa ir instinktīvas dabas. 3) Otram atdarīt vai atriebt par nodarītām nepatīkšanām, pārestībām, ne taisnībām. 4) Atmērot ar tādu pat mēru, kā tiek mērots: izjokotājam atbildēt ar viņa paša izjokošanu. Šinī izjokošanas veidā visvairāk komikas, jo tur jocīgie jeb komiskie elementi divkāŗšojas.

Kad izjokošana notiek ar darbiem, tad tā pieder situācijas komikai. Izjokošanas komika tautas anekdotēs ļoti bagātīgi reprezentēta. Tapēc atzīmēsim tikai dažus gadījumus. Piem., bērns izmulļo pieaugušo. Mazs puika stiepjas pie durvju zvana, bet nevar to aizsniegt. To redzēdams, kāds kungs viņam palīdz un piezvana. Kad tas izdarīts, puika iesaucas: «Muktim nu!» un laiž ķekas vajā (113.—118.). Iesvētāmie puikas nosmērē mācītāja kanceles malas ar sviestu, kuŗā mācītājs pa sprediķa laiku ieķer rokas (2175., 2176., 2177.). Lauku puikas iznerro žīdu, tam vezumā ielikdami nosprāgušu suni: žīds brauc un brīnās, kāpēc šodien visa pasaule smird pēc maitas (74.). Barons Hāns izmulļo citus baronus, likdams pavāram tiem no vecām ziemišķa biksām zupu izvārit (1499.). Piķieris izjoko savu izlutināto kungu un viņu, uz mugursa nesdams, iegāz ūdenī (1678.).

Izjokotāju izjokošana redzama šādās anekdotēs: piem., apakšstāvā dzīvojošais medinieks grib izjokot augšstāvā dzīvojošu zvejnieku, taisīdams negantu «medību» troksni. Zvejnieks, savukārt, pielaiž savu augšējo istabu ar ūdeni, lai tas mediniekam tek uz galvas (1073., 1079.). Kungi grib iznerrot kučieri, bet kučieris daudz pamatīgāki iznerro kungus (1121.).

8. Deformitāte domāšanā un spriešanā.

Kā organisma uzbūvē ir sava visiem pazīstama struktūra; kā sociālā dzīvē ir savas noteiktas normas — tāpat arī domāšanā un spriedumos ir zināma noteikta gaita. Kas ar šo gaitu nesaskan, to sauc par mulķību, absurdu, nepareizību, neloģisku u. t. t. Bet absurds, mulķīgas un neloģiskas lietas ir ērmīgas, neparastas, ačgārnas, jocīgas, komiskas.

a. **Bērna naivā dumjība.** Komiska ir maza bērna loģika un viņa spriedumi. Kāpēc? Tie — naīvi un dumji. Ko tas nozīmē? Tas nozīmē to, ka bērns nezina vēl to, ko zin katrs pieaudzis un kas ir ļoti parasts. Katrā sabiedrībā jau cirkulē atziņas, idejas, jēdzieni un spriedumi, tikpat kā izkalta nauda. Sen tie jau izkalti, sen tie zināmi, pazīstami, lietoti, parasti. Bet ja nu izrādās, ka ir kāda cilvēcīga būtne, kas šīs pazīstamās lietas nepazīst, šīs zināmās lietas nezina, tad sabiedrībai tas izliekas ērmīgi, un viņa par to smeļ. Tā viņa smeļ arī par maza bērna zināšanām, jēdzieniem, spriedumiem, par viņa loģiku. Mazais bērns vēl nav pietiekoši dzīvojis, lai savā psiholoģiskajā krātuvē būtu ievācis šīs psiholoģiskās un ideoloģiskās monētas. Bet sabiedrība to neprasa: viņa smeļ. Viņa gan bērnu nenošūn un nenicina, nesauc par mulķi (ja daudz — tad par «mazu mulķīti»), bet par naīvu. Šinī ziņā naivitāte ir atbilstīga, aizbildināta mulķība, bet komikas raksturu tas viņai nelaupa. Piem., bērns jautā mātei, no kāda koka ir taisītas Ziemassvētku eglītes? (46.). Kāds cits bērns prasa mātei, kur paliks tie putni, kas gaisā uzlaidušies, kad zeme pastardienā aizies bojā? (158.).

Šo bērna jautāšanu komisku padara tas, ka viņš jautā lietas, kas citiem vai nu ir, vai šķietas jau par daudz pazīstamas.

Tāda pat komiska ir bērna argumentācija. Piem., bērns pašapzinīgi apgalvo, ka viņš nebaidās no zemes bojā iešanas: viņš vienkārši aizbrauks uz Rīgu pie onkuļa (157.). Meitene domā, ka zagli istabā var būt ienesis vienkārši stārķis caur logu (182., 183.). Kāds puisēns domā, ka badu var noklusināt un vēderu apmānīt vienkārši — kustinot muti! Vēders jau domās, ka tiek ēsts (31.). Mazais Jurītis pārmet saviem vecākiem, ka tie runā par kaņepju sēšanu un nemaz neievēro, ka aiz durvīm klausās gailis un vistas (79.). Maza

meitene pārmet brālītim, ka tas mētā akmiņus un trenkā vistas: «Kāpēc moci vīstu, vai vista nav cilvēks!» (81.)

Tad vēl bērnam bieži vien nav zināmas viena vārda vairākas nozīmes. Tā, piem., bērns jautā: kāpēc pulkstens nekur nav aizgājis, kad viņš iet? (170.) Bet kad mācītājs prasa mazam puikam, par debesu valstības atslēgām, tad viņš atbild: «Es gan nezinu, bet mums kaimiņos dzīvo kaļējs Pēteris, tas droši vien zinās» (2189.).

Tā tad bērnu loģikā ir šādi komikas elementi: 1) visparastāko atziņu un jēdzienu nezināšana, 2) savu mazo zināšanu pielietošana nevietā, kur tās pavisam neder, 3) argumentācija ar pavisam nederīgiem argumentiem.

b. **Absurds.** Absurds ir spriedums ar iekšēju, rokām taustāmu pretrunu. Absurdā spriedumā tiek savienoti nesaņemjami, savstarpēji viens otru izslēdzoši jēdzieni. Rokām taustāmi, t. i. viegli saskatāmi absurdi allaž mēdz būt komiski. Kāpēc? Tāpēc, ka tā ir deformēta domāšana, deformēta loģika. Te allaž arī nav tas no svara, kas absurdu runā: bērns vai liels, komikas aspekts absurdam tomēr piemīt. Piem., zēns solās braukāt ezerā pa tādām vietām, kur nav dibena, tad viņš dibenā nenoiešot (60.). Jānītis saka, ja viņš būtu pavisam nosities, tad viņš blautu vēl briesmīgāki (161.). Puisis apgalvo, ka viņš zirgu paēdinājis un beidzot nemaz nezina, kur tas ir (698.—700.). Latgalietis saimniekam prasa darbu: «Saimņik, dod tik darbu, izrakšu grāvus, ūdeņi propušķīšu, i samaksāšu» (729a.). Kalps saka: «Ta tad nu šodien paspītēju savam saimniekam, visu dienu neēdu» (729c.). Piebaldzēns saka uz savu grāvi iekritušo ceļa biedri: «Ja esi nomiris, tad nekā, bet ja esi mēms, tad pasaki» (1958.). Krievu mācītājs apsvēti piedzērušu gulētāju ceļmalā: «Dievs svēti kalpa Andža dvēseli, maizes, putras paēdušu un pašu pagalam klāt nosprāgušu» (1962.). Žīds: «Vise kaule vesele, bet tā galve kaule pavisam puse» (1908.).

9. Deformitāte domu kontaktā (saistībā).

Sabiedrības sociālā dzīve ir raibs domu kontakts. Viens cilvēks savu domu kā roku — sniedz pretī otra cilvēka domai. Otra cilvēka doma sniegto domu satver. Rodas domu kontakts, saistība, saprašanās. Šis kontakts allaž nodibinās, vienam jautājot un otram atbildot. Abi runātāji parasti domā vienu un to pašu domu objektu. Tāda — domu

kontakta normālā gaita. Bet šinī gaitā ir arī savas deformitātes, novirzieni, ačgārnības.

a. **Jautājuma un atbildes nesakrišana.** Tā ir viena domu kontakta deformitāte, nenormālība. Atbilde, tā sakot, tiek šauta garām, vai jautājums vērstš nevietā. Šī parādība tiek uzverta kā komiska. Piem., tēvs jautā mazajam Pēterītim, ko viņš labāk gribētu lai stārķis viņam atnes: brālīti vai māsiņu? Pēterītis atbild, ka viņš labprāt zirdziņu vēlētos (24., 23., 25.). Tēva domu strāva norobežojusies vienā specifiskā virzienā, dēla domu strāva iet visā plašumā, un domu kontakts vairs nav normāls. Skolotājs jautā neuzmanīgam un nerātnam skolniekam ticības mācības stundā: «Kas radīja pasauli?» Skolnieks, lāga nesadzirdējis, domā, ka skolotājs to apvairo atkal kādā nerātnībā, un atbild: «Es nē!» (30.).

Vīrs lietainā laikā aiziet pie kaimiņiem ciemā un, labu dienu pateikdams, atzīmē arī lietus līšanu, sacīdams: «Ta tad nu sukā, ka sukā!» Sieva, patlaban ēdot, sacīto lāgā nesaprot, bet uztver to kā zobošanos par viņas ēšanu un tāpēc nikni atcērt: «Savu sukā, ne tavu!» (1411., 1410.). Analogiskus gadījumus vēl sk. an. Nr. Nr. 12., 42., 181., 2085., 2118. u. c.

b. **Divi cilvēki domā gan vienu vārdu, bet katrs savu jēdzienu.** Katrs vārds parasti apzīmē vienu jēdzienu. Bet ir vārdi, ar kuriem var apzīmēt vairāk jēdzienu. Tad bieži iznāk tā, ka viens domā vienu jēdzienu, otrs otru, domas nevar dabisku kontaktu nodibināt, bet viņas it kā aizšaujas viena otram garām. Piemērs: «Vīrs iegājis muižas mežā un salasījis veselu maisu sviķu. Ceļā uz māju tas saticis muižkungu. Šis uzstājies: «Saki, vīrs, kas maisā?» — «Saki, kungs!» mierīgi atbildējis vīrs un gājis savu ceļu tālāk. Kungs meties vai zils no dusmām» (1612.). Kur te pārpratums? Vārdā «saki», kas nozīmē arī sveķus (sviķus). Vīrs mierīgi atbild, bet kungs domā, ka šo mēda vai kairina. Analogisks piemērs vēl an. Nr. 1880. («Kas vezumā?» — «Savi, kungs!») Vēl sk. anekd. Nr. Nr. 1421., 181., 51., 52., 53.

c. **Nevietā lietots tehnisks termins.** Pie slima puisēna atsauc ārstu. Ārsts puisēnu izmeklē un izklausā ar parasto ārsta klausāmo trūbiņu. Bērns tādu nav redzējis, bet pazīst gan analogisko telefona trūbiņu. To novērojis, bērns stāsta: «Zini ko, ārsta onkulis man šodien telefonēja visapkārt, bet es nekā nedzirdēju, ko viņš runāja» (149.).

Te tas pats princips: traucējums domu kontaktā. Te zināms jēdziens, zināma domu vienība nav savā parastā, normālā vietā.

10. Deformēta izteiksmes un valodas komika.

a. **Izrunas komika.** Katrai valodai sava vispār pieņemta un atzīta izruna, izteiksme, kā arī savas vispār atzītas valodas formas. Katru novēršanos no šīm vispārpieņemtām valodas formām tauta uztver negatīvi, ar nepatiku, ar zināmu nicināšanas, izsmiešanas nokrāsu, kā komisku. Latvietis kā komisku uztver, piem., žīda izrunu, igauņa latvisko izrunu, krieva latvisko izrunu u. t. t.

Tāpat no normālā izrunas veida novēršas arī izloksnes. Jo vairāk viņas novēršas, jo vairāk tur komikas. Tā, piem., komiski tiek uztvertas anekdotēs šādas izloksnes: iecavnieku (1166.), bormaniešu (1186.), gulbeniešu (1190.), suitu (1173.), alsviķiešu (1177.), kropeniešu (1210.), piebaldzēnu (1230.—1237.). Tas pats sakāms par kolonistu runu (1207., un c.).

b. **Izrunas defekti.** Tāds pats iespaids ir izrunai, kas saistīta ar zināmiem izrunas fizioloģiskiem defektiem: runu caur degunu, mēles piespiešanu, šļupstēšanu, stostīšanos un aizraušanos. Arī šī izruna, kaut tīri latviska, tomēr nav normālā, parastā tipa izruna un tāpēc — komiska.

c. **Pārpratumi aiz nepareizas izrunas.** Komisku noskaņu rada arī šāda izruna. Kāpēc? Tāpēc, ka viņa liedz cilvēku domām nākt dabiskā kontaktā. Piem., barons reiz noķer zemnieku pie kādas sīkas zādzībīņas, sāk pērt un pērdams sauc: «Nesog', nesog', nesog'!» Zemnieks domā, ka kungs prasa, lai šīs atnes ogas, un svēti solās: «Nesīs', ogas, cienīgtēvs, nesīs' ogas!» Bet muižnieks paliek nikns un sit vēl vairāk (1822.).

Cits pārpratums. Zemnieks aiziet pie barona, pabučo roku un saka: «Cienīts lielskungs, Krišs Teteris lūdzas gabaliņu zemes». Barons to lāga nesaprot un prasa: «Kur ir tas prišs teter?» (1877.) Vēl skat. anekd. Nr. Nr. 1712., 1222.

Līdzīga šiem gadījumiem ir valodas neprašanas dēļ analoģisku vārdu lietošana nevietā. Piem., cittautas mācītājam jāsaka latviešu valodā: «Mīlie radi un draugi», bet viņš saka: «Milti, rati un trauki» (2305.); cits aicina drau-

dzi nākt ar lieliem pulkiem, bet pasaka, lai nāk ar «lie-
liem pulkiem» (2307.); dažs grib aizlūgt par muižnieka dē-
liņiem, bet aizlūdz par muižnieka teliņiem (2306.) u. t. t.

d. **Atsevišķu vārdu komika** (fonetiskais aspekts). Ka-
trai valodai ir sava īpatnēja mūzika, un šī mūzika piemīt
katram viņas vārdam. Katram vārdam ir arī sava kompo-
zīcija un struktūra. To nosaka valodas vispārējais gars. Un
ja nu kāds vārds veidots ne pēc katrai valodai piemītošā
«gara», tad psiche to uztver kā komisku. Piem., latvietis
saka «bite», un ja krievs saka «biša», tad tas jau kutina
uz smiešanos. Komiski ir, piem., čigāna atvasinātie vārdi
«Peizakis» (1922.), kā viņš nosauc baronu Fegezaku, un
«Širamētelis» vai «Saramiķelis» (1917.), kā viņš nosauc grāfu
Šeremetjevu. Komisks ir arī vārds «Multriķis», kā tauta
«nokrista» vācietisko mācītāju Moltrechtu. Bet kāpēc šie
vārdi komiski? Tāpēc, ka viņi a) pa pusei latviski, pa
otrai pusei nelatviski, b) sastādīti no neparastām daļām (Sa-
ra, resp. saru Miķelis; širu-mētelis).

Tāpat komiski ir vārdi Manšesteris (1445.) un Dievplē-
sis (1437.) kādus grib dot kristāmiem bērniem. Komisks arī
vārds «žebenica» (1238.), kā piebaldzēns sauc cepuri.

c. **Nepareiza interpunkcija.** Interpunkcija jeb pietu-
ras zīmes regulē domu plūdumu, ievirzot to, kā arī pašu
valodas ritmu zināmā gultnē. Pieturas zīmju nepareizā lie-
tošana sagroza visa sacītā saturu. piem., šāda dēla vēstule
vecākiem: «Sveiki, dārgie vecāki cūkas. Ko jūs man de-
vuši nosprāgušas. Atlicis viens vepris Jūsu dēls Jānis»
(1438.).

Komiku še rada savādi pārpratumi: pasacītais pavisam
nesaskan ar to, kas gribēts teikt.

11. Deformitāte stila mākslinieciskos elementos un aspektos.

Vispirms te jāaizrāda, ka mēs še nedomājam 1) atrisi-
nāt strīdīgo stila jautājumu, 2) nedz arī patlaban runāt si-
kāk par anekdotes stilu. Mēs tikai gribam aizrādīt uz to, ka
komikas ēmociju ierosina arī tas, ja notiek novirzīšanās no
parastajiem stila paņēmieniem domāšanā un izteiksmē.

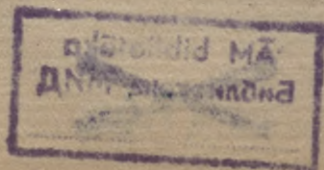
a. **Pārspīlējumi, hiperbolas.** Hiperbola ir tāds tropš,
kas pārmērīgi palielina vai pārmērīgi samazina lietas vai lie-
tu īpašības. Hiperbola pati jau reālo īstenību deformē, tā-

pēc viņa zināmos apstākļos ir komisko pārdzīvojumu ierosinātāja. Piem., medinieks stāsta, ka tas nošāvis septiņus zaķus uz viena šāvienu (1084.). Kāds cits medinieks stāsta par savu medību suni, kam tik brīnišķa ošanas spēja, ka tas saož pat putna zīmējumu, kas uzgleznots uz pīpes galviņas. Suns šo pīpes galviņu saodis un izkāšījis no dziļa sniega (1081.). Cita anekdote stāsta par tik slinku cilvēku, kas negrib celties augšā pat tad, kad deg nost tā māja, kurā viņš gul (1640.). Divi malenieši mežā satrūkstas no kāda trokšņa. Kas tas par troksni? Izrādās, ka ods pie koka piesities (1332.).

Par pārspīlējumiem sk. vēl anekd. Nr. Nr. 283., 705., 929., 930., 1083., 1087., 1089., 1090., 1091., 1092., 1093., 1094., 1095., 1105., 1109., 1903.

b. **Tropa uztvere nepareizā nozīmē.** Tauta mīl indirekto, netiešo izteiksmi. Šī tieksme pēc indirektās izteiksmes radījusi daudzus un dažādas valodas tropus: sinekdochas, metonimijas, metaforas u. c. Trops ir ne tikai izteiksmes, bet, vispirms, gan domāšanas paņēmieni. Tropa lietošanā un uztverē ir arī zināmas ierašas, paradumi, tradīcijas. Bet ja nu rodas cilvēks, kas šādu vai tādu iemeslu dēļ šīs tradīcijas lauž, parastās formas deformē, t. i. pārformē, tad tautas lielākais vairums to soda ar smiekliem un parādību uztver no komiskā viedokļa. Piem., katram pazīstams teiciens: ēst savu maizi ar sviestiem vaigā. Tā — indirektā izteiksme, trops. Tieši tas nozīmē: nopelnīt sev uzturu grūtā darbā (kurā cilvēks parasti mēdz arī svīst). Bet kāds muižnieks ņem šo tropu burtiskā, tiešā nozīmē: viņš liek sulainim izkurināt pirti un ienes tur kukuli maizes. Kad tas padarīts, tad «lielskungs iegājis, atsēdies uz lāvas, nogriezis vienu aproci kukulim un noēdis to ar sviestiem vaigā. Iznācis no pirts, tas teicis, ka nu gan šis esot izdarījis pareizi, kā svētos rakstos stāvēt rakstīts» (1585.). Kāds cits kungs pavēl sulainim «turēt muti». Sulainis tad arī nerunā nemaz (1642.). Kāds saimnieks liek puisim izsmērēt ratus. Puisis paņem ratu smēri un izsmērē ratu iekšpusi (1187.). Mazais puisēns noklausījies no lieliem, ka zvaigznes jāapskata ar apbruņotu aci. Viņš tad arī paņem revolveri, tura pret aci un skatās zvaigznēs (37., 38.). Sk. vēl anekd. Nr. Nr. 659., 712., 714., 766., 875., 876., 899., 1418., 1441., 1611. u. c.

c. **Vārdu uztvere nepareizā nozīmē.** Šis gadījums stipri radniecisks augšējiem, t. i. tropiem, bet nav identisks. Te

ir domāti vārdi, kam vairākas nozīmes, piem., mēness: mēness-spīdeklis un mēness-laiks; sietiņš, ar ko mil-tus sijā, un sietiņš pie debesīm (zvaigžņu sietiņš). Komiku rada šajos vārdos domāta satura pārprašana.

Kad kāds Beļavas pag. saimnieks ceļ naktī augšā savu puisī, sacīdams, ka sietiņš debesīs, tad puisis Andris, no miega pietrūcies, atbildējis: «Vakar kāru sītu palavnikā, kuŗa jau šīs debesīs tike?» (1185.). Kad čigānam pie tiesas prasa, kuŗā mēnesī viņš zadzis, tad viņš atbild, ka to ne- var zināt, jo mēnesis dažreiz kā vesels kukulis, dažreiz kā mazs galiņš.

d. Divu stilu sajaukšana. Domu un jūtu noskaņojumam dažādos gadījumos ir dažāda nokrāsa. Savādi psiche noska- ņojas un izpaužas vārdos attiecībā pret cildeniem objektiem, savādi pret ikdienišķiem, sikiem un niecīgiem. Parasts ir tas, ka katru stilu lieto savā vietā: cildeno cildenos gadī- jumos, ikdienišķo — parastajos ikdienas gadījumos. Kad stilus pārmaina — tad ierosinās komiskie pārdzīvojumi ar smiekliem. Piem., ir ieviesusies tradīcija, ka reliģiskās lietas, dievi, eņģeļi etc. ir cildenas lietas. Tur piemērots tiek arī cildenais stils. Ja notiek otrādi, tad — komika. Piem., kad zēns ar Dievu runā kā ar otru puiku (138., 22., 29.), kad Jēzu pielīdzina citiem puisiešiem, kas vairāk tur vi- ņu «kanti» (1323.); kad Dievu pielīdzina melderim vai grā- matvedim vai debesu valstību desas rinkulam, kā ve- cais Konrādijs (2500.—2502.), vai arī, kad garīgo barī- bu nosauc par «garīgām kompetēm» (2236.), tad to prāts uz- tver kā komiku. Tas pats princips darbojas, kad mazs pui- ka baŗas ar mācītāju (2185., 2027.).

Komiski ir arī otrādi: kad «augstu», cildenu stilu pie- lieto ikdienības vai vēl zemākas kategorijas parādībām, piem., kad kalpone savai «cienīgajai» paziņo: «Cienīgā lielmāt, cienīgai cūkai, cienīgi piedzimusi deviņi cienīgi sivēni un cienīgai vistai četras cienīgas olas palikušas cie- nīgās vanckarēs» (1728.).

12. Vispārējie slēdzieni par objektīvo komiku.

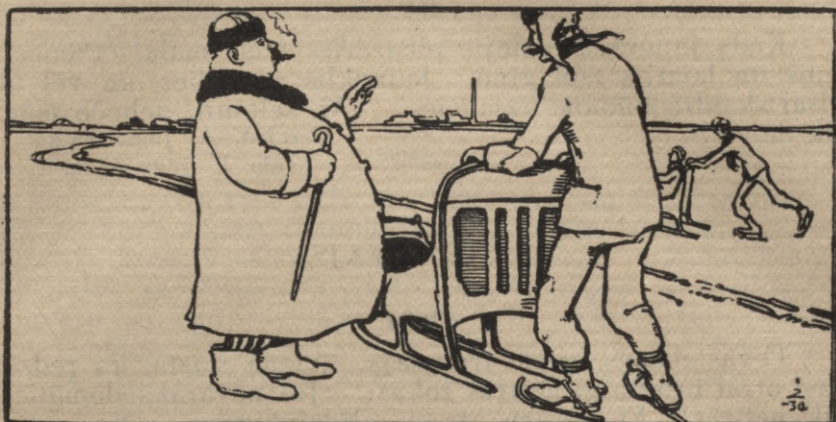
1. Objektīvā komika ir īstenība, kas eksistē ārpus mums un neatkarīgi no mūsu gribas.
2. Objektīvās komikas parādību pasaule iedarbojas uz mūsu psihi un rada komisko ēmociju, komiskos pār- dzīvojumus.
3. Komikas visdziļākie pamati saplūst ar pašiem vispā- rējākiem dabas likumiem un principiem.

4. Viens no tādiem visplašākā vēriena dabas principiem ir atkārtotšanās.
5. Šis likums valda pasaules universumā, neorganiskās un organiskās dabas parādībās.
6. Atkārtotšanās variants organiskā pasaulē ir — imitācija jeb atdarināšana.
7. Sevišķi spēcīgi šis likums valda psihisko un sociālo parādību pasaulē.
8. Cilvēka gars mīl imitāciju un pēc viņas tiecas.
9. Zem imitācijas spiediena ir izveidojušās zināmas ierašas un ieradumi, zināmas normas: sociālā dzīvē vispār, etiskās un konvencionālās attiecībās, domāšanā un loģikā, izrunā, valodā, stilā u. t. t.
10. Normāla sabiedriska cilvēka psiche pie šīm normām pieturās. Šīm normām pieskaņotas parādības psiche atrod par patīkamām un vēlamām.
11. Novirzīšanos no šīm normām parastā cilvēka psiche uzlūko par nevēlamu, nepatīkamu un naidīgi šādas novirzīšanās dēļ uzbrūk.
12. No parastiem tipiēm un normām novirzītas parādības cilvēka psiche uzlūko kā nenormālas, deformētas, savādas, ērmīgas, ačgārnas, jocīgas.
13. Šī deformēto, ērmīgo, ačgārno, jocīgo parādību pasaule (dabā, sociālā dzīvē, psihē, ierašās, valodā, domāšanā etc.) ir objektīvās komikas pasaule.
14. Ar šo komikas pasauli tiekoties, cilvēka psiche noskaņojas negatīvi-jautrā noskaņā. Šī noskaņa ir komiskā ēmocija, komiskie pārdzīvojumi, subjektīvā komika.
15. Komikas smieklus cilvēka daba un sabiedrība vērs kā protestu pret normālo parādību deformēšanu (izkēmošā) ar nolūku restaurēt (atjaunot) agrāko stāvokli un ievirzīt parādību agrākās, parastās sliedēs.
16. Komikas smiekli ir sabiedrības sociālais protests pret nenormālo un nesociālo.
17. Komiskos pārdzīvojumus deformētā parādību pasaule ierosina tikai tad, ja negadās vai nepievienojas tādi apstākļi, kas līdzās viegli negatīvām jautrības jūtām rada citus smagus pārdzīvojumus: bēdas, bailes, dusmas, smagus apvainojumus u. t. t. Tie komikas ēmociju tad pārskan un apēno.
18. Komikas pārdzīvojumi ir ļoti sociāla un ļoti relatīva parādība.

Piektā nodaļa

PILSĒTA

WILSETA

(Sk. 2701. anekd.)

1. Iela, satiksme, ielas publika.

1. IELAS PUBLIKA.

2691.

Kāds kungs gājis pa ielu ar savu gaudenu (kuprainu) meitu un saticis kādu senāku draugu. Otrā reizē draugu satiekot, tas prasījis, kas tā tāda bijusi, ar kuŗu viņš gājis? Tad kungs atbildējis: «Viņas māte manu māti sauc par vīra māti!»

Uzrakst. E. Trautmanis, Ventspilī.

Teic. Teodors Meiers, 27 g. v., Ventspilī.

LFK 743, 9.

2. DZĒRAJI UZ IELAS.

2692.

Kāds skroderis, vārdā Zelts, guļ piedzēris uz ielas un nespēj piecelties. Pats pie sevis viņš runājis: «Zelts guļ zemē, neviens augšā neņem!»

Uzrakst. V. Otto.

Teic. no Bolderājas.

2693.

Kāds jauneklis gulējis piedzēries ielas malā. Pienācis suns un laizījis tam ģīmi. Jauneklis pamodies, un vēl ne visai skaidrā būdams izsaucies: «Ai, zeltenīt, nebučo mani tik daudz!»

Uzrakst. A. Jūgs, Valkā.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v.

3. TRAMVAJS.

2694.

Divas dāmas brauc tramvajā. Viena stāsta, ka redzējusi otrai briesmīgi netīras rokas: «Jūs nevarat iedomāties, cik netīras! Es nevaru atrast salīdzinājumu. Nu, nu... nu... nē, tiešām nevaru! Nu, taisni kā manas kājas!»

Uzrakst. R. Čubis.

Noklausīta tramvajā.

2695.

Tramvaja vagonš bijis stipri pilns, tāpēc daudzi nemaz nevarējuši tikt iekšā. Lai nebūtu tik daudziem ārā jāpaliek, tad konduktors teicis: «Lūdzu, kungi, saiet ciešāk». Bet kāda dāma tomēr neiet tālāk. To redzēdams, konduktors tai piezīmē: «Kāpēc atstāj tukšas vietas? Vai nevar paiet tālāk. Lūdzu, kungi, tālāk!» Bet dāma atbild: «Tas tik attiecas uz kungiem, ne uz mani».

Auniņu Elza, no Rīgas.

2696.

Tramvajā iekāpj divi kungi, viens resns, resns, bet otrs tik tievs un izkaltis kā žagars. Resnais kungs nosēstas, aizpildīdams viens pats kādas trīs vietas, tā ka tievajam vairs telpas neatliek. Šis paliek dūsmīgs, ka tādus resnus vai nu nevajagot tramvajā iekšā laist, vai arī ņemt dubultu cenu. Bet resnais pasmejas: «Nu, kungs, ja pēc resnuma sāks maksu ņemt, tad jau nebūs nekāda aprēķina jūs laist iekšā!»

Austra Skujiņa, no Vidrižu pag.

2697.

Zirgu tramvajā ienāk dāma lepnā kažokā. Kāds kungs piedāvājis dāmai vietu, bet šī atteikusi: «Pateicos, es jūsu

iesildītajā vietīņā nesēdēšu!» Kungs atteicis: «Atvainojiet, bet jūsu dēļ es savās biksēs ledū nenēsāšu».

Uzrakst. Vilis Druģis.
Teic. māšica, Cēsu apr.

2698.

Kāds vecītis reiz gājis pa ielu. Gaŗām braucis tramvajs, uz kuŗu vecītis ieraudzījis savas mājas numuru. Kad tramvajs braucis tālāk, vecītis sācis kliegt. Konduktors nodomājis, ka vīriņš arī grib braukt, tāpēc apstādinājis tramvaju un sacījis: «Kāp nu, vecīti, iekšā!» Bet vecītis sācis lamāties, kā drikstot vest viņa māju prom. Nu konduktors tikai nosmējies un aizbraucis, bet vecītis palicis uz ielas lamājoties.

Uzrakst. E. Kerzums, no Rīgas.
Teic. J. Melders, no Rīgas.

4. ORMAŅI.

2699.

Kāds ormanis bijis ielikts cietumā. Pie nopratināšanas viņam prasīts: «Ar ko nodarbojaties?» Ormanis: «Arvienam uz priekšu». Nopratinātājs: «Nu kā tā?» Ormanis: «Nu, kā tad citādi, arvienu uz priekšu vien brauc, atpakaļ tak ne».

Auniņu Elza, no Rīgas.

2700.

Kāds ormanis iet veikalā pirkt cimdus. Pārdevēja tam prasa: «Kāds jūsu numurs?»

«1479», atbild ormanis.

Mikulenā Hedviga, no Rīgas.

5. KAMANIŅU STŪMĒJS.

2701. Uz Daugavas.

Pie kamanīņu stūmēja pienāk kāds pamatīgs pilsonis: «Varat mani aizvizināt uz Pārdaugavu?»

«Katrā laikā, sēžaties tik iekšā!»

Bet pasažiera krietnajam augumam visas kamanīņas izrādās par īsām un šaurām. «Ak, kungs, kaut varētu tievāks palikt!» nopūšas pilsonis.

«Cik maksāsi, es jums palīdzēšu i pāri tikt, i tievākam palikt», saka stūmējs.

«Parasti 10 rubļus, bet es jums došu 100».

Pilsonis naudu tūlīt samaksā. Stūmējs iesēžas kamanīnās un saka: «Nu, tad pārstumjiet jūs mani līdz otram krastam!»

Elza Damberga, Viskālē.

II. Namsaimnieki un īrenieki.

2702. Dzīvokļu krīze.

Viens vīrs meklējis dzīvokli, — beidzot tas arī uzgājis vienu dzīvokli, kas viņam ļoti patīcis. Tas teicis dzīvokļa saimniekam, ka viņš ir apmierināts, tikai nezina, vai viņa sieva ar to būs mierā. Te saimnieks atbildējis: «Nopemiet vien droši, šajos laikos jūs sievu dabūsi vieglāk nekā citu dzīvokli». —

Lidija Galeniece.

Dzirdēta Rīgā.

2703.

Namīpašnieks negrib īrniekus ar bērniem. Pie viņa ierodas kāda dāma. «Kundze, vai jums bērni ir?» jautā namīpašnieks. «Trīs gabali... bet visi kapos!» dāma skumji saka. Arī namīpašnieks noslauka krokodīļa asaru. Noliģst, paraksta. Dāma raugās pa logu ārā. «Vai kundze gaida ko?» jautā namīpašnieks. «Nē, es esmu atraitne. Gaidu savus bērnus». — «Bērnus? Bet jūs taču sacijāt...» — «Ka viņi kapos? Nu jā! Viņi ar bērnu meitu aizbrauca uz tēva kapu». —

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Dzirdēta Rīgā.

2704. Divi patrioti.

Kādā grāmatu veikalā sagadījies pulciņš publikas. Kāds valodīgs pilsonis lielās, ka viņš mīlot taisnību, kārtību, mieru un tautu, ka viņa mājā esot priekšzīmīga kārtība: viss tīrs, kluss, mierīgs un iedzīvotājiem labi. To viņš panācis, izdodams dzīvokļus tikai tādām ģimenēm, kam nav bērnu.

Otrs pilsonis, to noklausījies, nenociešas un saka: «Kas jūs par cilvēku esiet, kad bērnus neieredziet!»

Pirmais: «Tas tā mīla miera dēļ».

Otrais: «Bet kur tad lai paliek tie cilvēki, kam bērni?»

Pirmais: «Nav mana daļa».

Otrais: «Ja es būtu namnieks, es būtu laimīgs, ka manā pagalmā kņadētu simtiem bērnu balsis!»

Pirmais: «Kas jums to prieku liedz! Gādājiet!»

Otrais: «Bērni ir mūsu tautas nākotne, un tā taču jums nevar būt vienaldzīga!»

Pirmais: «Vienaldzīga man viņa nav, bet bērnus es savā mājā neciešu».

Otrais (aiziedams, dusmīgi, nicinoši): «Mežonis! Ciniķis!»

Uzrakst. A. B.

Patiess notikums, noskatīts un noklausīts Rīgā.

III. Veikalnieki un publika.

1. TIRGOTĀJI SAVĀ STARPĀ.

2705.

Principāls (savam komijam, iedod brokasti): «Es, mans draugs, esmu galīgi pazaudējis savu apetīti».

Komijs: — «Savu esiet pazaudējuši, bet zirga atraduši vietā». —

Ratnieku Elza, no Vec-Ates pag.

2706. Tirgotājs un aitas.

Reiz kāds aitu tirgotājs vedis ar kuģi savas aitas. Bet upes vidū sacēlusies tāda vētra, ka kuģis varējis katru acumirkli grimt. Tirgotājs, lai gan nekad Dievu nav lūdzis, izsaucies: «Ak mīlais Jēzus, ja manas aitas paliks dzīvas, tad pusi atdošu nabagiem. Viņa dēls, to dzirdēdams, jautā: «Vai pareizi tu to darīsi?» Bet tirgotājs atbildējis: «Ej nu, mulķis, kad būs pāri, tad nabagi nedabūs ne paostīt». Te kuģis sācis grimt, un visas aitas noslikušas, bet tirgotājs izsaucies: «Vai tad tu jokus nesaproti, Jēzu!»

Blūmu Arnolds.

2707.

Linu tirgotājs izsūtījis savu zelli pretī linu pārdevējam, kas braucis uz tirgu. Zellis arī salīdzis linus par cenu, kas tirgotājam likusies nedzirdēti augsta. Tirgotājs noskaities uz zelli un blāvis: «Ko tu, piedzēries ļurba, gāji linus pirkt, es jau tev vakar teicu, lai neej!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

2. SIĻĶES PĒRKOT.

2708.

Bodē iegājusi kāda pircēja un, pie siļķu mucas piegājusi, prasījusi: «Kādas ir šīs siļķes?» Pārdevēja atbildējusi: «Nu, tādas — vienā galā aste, otrā galva!» —

Uzrakst. Fricis Egle, Rīgā.

Teic. P. Tomsons, Rīgā.

2709.

«Lūdzu $1\frac{1}{2}$ kilometru siļķu?»

— «Mēs siļķes pārdodam kilogramos».

«Viss viens, bet dodiet!»

A. Cimdiņš, Bilskas pag.

3. PIE ZIVJU TIRGOTĀJIEM.

2710.

Kādreiz pircējs pieiet pie zvejniekiem zivis pirkt un, protams, arī paož. — Zvejniekam tas nepatīk, un viņš uzsauc: «Ko jūs tur ošņājat? — Pērciet, jeb eita prom!» Pircējs, nemaz neuztraukdamies, atbild: «Es tikai gribēju zināt, vai jūrā jauns kas dzirdams», — «Nu ko tad zivs vīzdegunim pateica?» — «Zivs pateica, ka neko nezinot, jo esot jau trīs nedēļas pagājušas, kāmēr izzvejota». —

V. Purīte.

2711.

Pircējs jautājis zivju pārdevējam: «Par cik jūs pārdodiet šīs zivis». Pārdevējs pateicis cenu. «Tik dārgi!» noģaudis pircējs. — «Nu, kāpēc jūs neatnācāt pagājušo nedēļu, tad es jums viņas būtu atdevis lētāki!» — «Nu, kad šīs zivis būs paspējušas sapūt, es domāju, tad jūs viņas atdosiet vēl lētāki!» atcirtis pircējs.

V. Skuja, Lielvārdes pag.

2712.

Kāds kalpotājs nozadzis zivju tirgotājam lielu zivi un aizlicis aiz mēteļa, bet zivs bijusi tik gaļa, ka astes galiņš bijis redzams vēl ārā no mēteļa. Zivju tirgotājs to pamanī-

jis un teicis: «Klausies, puis', rīt tu uzvelc gaŗāku mēteli, jeb — paņem mazāku zivi».

Uzrakst. Anna Binde.

Noklausīta Ģinteru ģimenē, Rīgā.

2713.

Divas zvejnieces satiekas uz tirgus laukuma, un viena no viņām stāsta: «Mana meita jau šogad arī ies vīrā» — «Nu kas tad viņas ņem?» vaicā otra. — «Vēl jau neviens neņem, bet viņa jau ies un ies, tā jau viņa vairs nepaliks...»

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Dzirdēta Dzirciema pag.

4. BLĒDĪGI PĀRDEVĒJI UN PIRCEJI.

2714.

Satiekas divas tirgus sievas. Pirmā sieva: «Ai māsiņ, cik es labi pelnīju!»

Otrā sieva: «Kā tā?»

Pirmā: «Es pārdevu vecas olas pašpuikām!»

Olga Grīne, no Majoriem.

2715.

Kāds iegājis veikalā un prasījis pārdevējam, cik maksā āboli. «Desmit kapeiku pāris», pārdevējs atbildējis. «Un cik maksā šie bumbiepi?» jautājis pircējs. «Tikpat», atbildējis pārdevējs. «Nu tad dodiet šo ābolu vietā, bumbiepus». Pārdevējs tos pasniedzis, bet pircējs gājis ārā. «Bet jūs jau nesamaksājāt», saucis pārdevējs. — «Jūs tak man tos devāt ābolu vietā». — «Bet jūs tak arī par tiem nesamaksājāt?» — «Es tak tos ābolus nepirku, kā tad lai es par viņiem maksāju, un tos bumbiepus es jēmu ābolu vietā».

Uzrakst. Alma Ozoliņa, no Siguldas.

Teic. A. Matisone, 62 g. v., no Siguldas.

2716. Brīnums.

Slavens burvju mākslinieks aizgājis kādā igauņu pil-sētā uz tirgu. Piegājis pie olu pārdevējas, tas prasījis: «Cik maksā pāris olas?» Pārdevēja atbildējusi, ka divpadsmit mārkas. Burvis nopircis vienu pāri. Viņš pārsitis abas olas,

un katrā bijis pa zelta desmitniekam. Tagad burvis prasījis, lai pārdodot visas olas par piecdesmit mārķām gabalā. Bet pārdevēja, redzēdama, kas olās atrodas, aizgājusi pie mājas stūra un sadauzījusi vairāk desmit duču olas, bet nevienā zelta naudu neatradusi. Viņa iesūdzējusi burvi tiesā par krāpšanu, bet, protams, nekā nepanākusi.

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. Jānis Keivs, 44 g. v., Igaunijas Valkā.

5. GRĀMATU VEIKALĀ.

2717.

Kāds kungs ieiet grāmatu veikalā un prasa laimes vēlējumu kartiņas. Pārdevēja tam parāda kartiņu, uz kuŗas rakstīts: «Manai vienīgai». «Lieliski! Lūdzu man pusduci šādu kartiņu!» kungs iesaucas.

Uzrakst. Elluku Vilma, no Zalves pag.

Teic. E. Reinsons, Rīgā.

2717-a.

Kādā Rīgas grāmatu veikalā ienāk kāds krietnu dūšu ietaisījis zemnieks, tikko piebraucis ar ormani. Viņš izvelk no kabatas saburzītu un nosmērētu šajā veikalā nesen pirktu kalendāru un prasa, vai nevarot to kalendāru viņam paņemt atpakaļ un izmaksāt par viņu samaksāto naudu. Pārdevēja par tādu priekšlikumu ļoti pārsteigta. «Kāpēc tad jūs gribiet dot to atpakaļ?» viņa jautā. — «Šieva teica, ka viņai kalendārs nepatīkot un par dārgu», atbild zemnieks.

«Bet viņš taču briesmīgi saburzīts un nosmērēts, kur tad mēs tādu vairs varam likt!», pārsteigta paskaidro tālāk pārdevēja.

— «Nu, cik tad viņš noķellēts, tikai bišķi...» turpina zemnieks. Publika klausās un smeļ. Tā zemnieks tielējas ilgu laiku. Kad arī veikalā esošā publika sāk zemnieku piezobot un iegalvot, ka tādu kalendāru taču nevienam vairs nevarēs pārdot un lai viņš neapgrūtina un nekavē pārdevēju, tad zemnieks vēl ilgi domā un groza kalendāru. Beidzot to iebāž gan atpakaļ kabatā, blakus šnabja pusstopam, tad iziet pa durvīm, iesēžas savā ormanī un aizbrauc.

Uzrakst. P. B., Rīgā.

Paties notikums.

6. PIE ZĀRKU TIRGOTAJA.

2718.

«Kādu zārku kungs vēlas, metala vai koka?»

«Kuņi tad tie labākie?»

«I vieni, i otri labi. Metala zārki ir tikai stiprāki un izturīgāki, bet es jums ieteiktu labāki pirkt koka, jo koka zārki ir daudz veselīgāki».

J. Dundurs, no Rīgas.

7. SPEKULANTI.

2719.

Reiz kāds iereibis pilsonis gribējis Valkā pārnest no Latvijas puses uz Igauniju dažus apelsīnus. Apelsīnus tas iebāzis tāpat atklāti kabatā. Robežsargi to noķēruši un lieguši nest, bet šis tikai lielījies: «Bet es pārnesīšu, un ko jūs man padarīsiet?!» — «Bet jūs nedrīkstiet nest!» — «Bet es nesīšu!» — «Ne, nedrīkst!» — «Bet re', ka pārnesīšu!» — lielījies pilsonis un atsēdies pārejas punktā uz soliņa, noēdis apelsīnus vienu pēc otra, tad uzcēlies un noteicis? «Nu re', ka es pārnesīšu!» Robežsargiem tur vairs nebijis ko iebilst.

K. Knope, Valkā.

2720.

Sen atpakaļ Ventspilī uzklīda kāds manīgs kundziņš un atklāja izstādi. Pie kāda nama durvīm viņš piesita lielu programmu: «Par 5 kapeikām jūs variet dabūt redzēt fenomenu — puszaķi un puspīli». Vienā no nama istabām atradās skapis ar tādu pat uzrakstu. Kad jau labi prāvs skatītāju pūlis bija salasījies, kundziņš visus noved pie skapja, atvēr to un atvainojas, sacīdams: «Cienītie apmeklētāji, atvainojos jūsu priekšā, ka pašu fenomenu nevaru parādīt, viņš ir novests uz Liepāju, bet te jūs variet apskatīt viņa vecākus». To sacīdams, attapīgais kundziņš skatītājiem parāda vienkāršu zaķi un pīli.

Uzrakst. Pulkvedis, Rīgā.

Teic. R. Tone, Ventspilī.

IV. Viesnīca.

1. ATJAUTA NEPATĪKAMĀ SITUĀCIJĀ.

2721.

Kādā viesnīcā ienācis klaidonis. Viņš jutis, ka no ķēķa nāk laba cepeša smarža. Bet viņam nebijis nekas vairāk, kā tikai sausa maize. Viņš izvilcis maizīti no kulītes, nostājies pret ķēķa durvīm, turējis pret smaršīgo gaisu un ēdis. Viņa rīcībā noskatījušies ķelneri un likuši viņam par to aizmaksāt. Klaidonis paskandinājis naudu rokās, iebāzis to atpakaļ kabatā un aizgājis.

Valentina Sarkana, no Vecgulbenes pag.

2722. Laba mērce.

Tirgotājs ēdienu veikalā licis sev atnest kartupeļus ar mērci. Bet mērcē bijusi iekritusi muša. «Sulain, ko tas nozīmē?» vaicājis noskaidrot tirgotājs. — «Tas nozīmē to», — atbildējis sulainis, «ka mūsu mērce ir tiešām garšīga!»

Uzrakst. V. Skuja, Lielvārdes pag.

Teic. O. Zariņš, 53 g. v.

2. ŽIDS VIESNĪCĀ.

2723.

Žids ar dēlu Joski ieiet viesnīcā un grib ēst cāļus, bet izrādās, ka cālis maksā 75 kapeikas. Žids to rēķina par dārgu un liek atnest cāļu vietā olas. Joske ēdis, ēdis, te iesaucies: «Ui tatte, hier is ja koichel drin!»

Tēvs: «Sai still, das kost a 75 kopeiken».

Rezgales Vēra, no Rīgas.

2724.

Kāds žīds iegājis viesnīcā, paēdis pusdienu, bet naudas tam nav bijis, ar ko samaksāt. Par to viesnīcnieks paņēmis žīda kažoku. Žīds izgājis no viesnīcas un salasījis uz ielas nobirušos graudus un aizgājis atpakaļ uz viesnīcu. Iegājis pagalmā un sācis izbārstīt graudus, kurus viesnīcnieka vistas uzlasījušas. Tad žīds sācis viesnīcnieka vistām izplūkt spalvas. Iznācis viesnīcnieks un prasījis: «Ko tu tur dari?»

Žīds atbildējis: «Es novelku vistām kažoku, tāpat kā tu man, jo viņas ir manus graudus apēdušas un par tiem nemaksā».

Viesnīcnieks sadusmojies un teicis: «Še tavs kažoks, līec tikai manas vistas mierā!»

V. Ungure, no Rīgas.

2725.

Reiz žīds bij iebraucis pilsētā un pārgulējis nakti viesnīcā. Nakts vidū tas, uzmodies un no trokšņa sapratis, ka viesnīcā izcēlies uguns. Vienīgais glābiņš caur logu, bet logs ceturtā stāvā. Uztraukumā tas uzvilcis bikses, bet ačgārni, t. i. priekšējo pakalā, pats nekā nemanīdams, aizvēris acis un izlēcis pa logu ugunsdzēsēju izvilkta tīklā. Kad tas atsvabinājies no tīkla, viņu uzrunājis ugunsdzēsēju komandants: «Čeru, ka neesat sadauzījušies».

«Nē, paldies Dievam», atbildējis žīds, «bet man liekas, ka esmu stipri izmežģījis sēdvietu».

J. Dundurs, no Rīgas.

2726.

Kādreiz kāds žīds iegājis kristīto viesnīcā un lūdzis, lai viņam dodot pusdienu, bet tādu, ko varētu žīds ēst. Viesnīcniekam nav nekas cits tāds bijis, kā tikai siļķe. Žīds teicis, lai dodt to pašu. Bet žīds, redzēdams, ka tā siļķe nav ēdama, pārlicies pār viņu un sācis klusām sarunāties. Viesi palikuši uzmanīgi un sākuši smieties. Arī viesnīcnieks, kuram sirdsapziņa nav bijusi tīra, gribēdams žīdu izjokot, prasījis tam, ko šis ar siļķi runā un kamdēļ neēdot. Žīds atbildējis: «Es gribēj' zināt no savem brālem, kurš jau 15 gad uz jūrem aizbrauc!» — «Un ko tad šī atbildēja», prasījuši ziņkārīgie viesi. «O, es no tavem brālem nekā nezina, es pat', diemžēl, 35 gad no jūr' ārā!»

V. Baumanovskis, no Rīgas.

2727.

Žīds iegājis viesnīcā. Uz desu rādīdams, viņš sulainim teicis: «Atnes man to zive!» Kad sulainis šim teicis: «Tā jau ir desa!» žīds atblāvis: «Kas tev to prase, ko tev liek, to tu dare!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

2728. Divu žīdu kauja.

Divi žīdi apmetušies vienā viesnīcā. Viņi jau no seniem laikiem bijuši lieli ienaidnieki. Vakarā viens žīds iesaucis otru savā istabā. Viņi runājuši, runājuši, kamēr sākuši kauties. Viens nogriezis uguni. Kāvušies pa tumsu, ka blīkš vien, līdz viens sācis nelabā balsī blaut. Saskrējuši sulaiņi — uzgriezuši gaismu... «Ui, vīns man nem un tik zveti pa pauze — es atkal vinem pa kāje. Bet nu izrādes, ka vine nav nemaz dabujes, tāpēc, ka nesite vis vinem pa kāje, bet pa gulte stakle!» vaimanājis žīds.

V. Skuja, no Lielvārdes pag.

V. Kungi un kalpotāji.

1. KUNGS UN KALPONE.

2729.

Kādam kungam bijušas viesības. Viens viesis atvedis kā dāvanu jūras vēzi. Kungs to ienesis kuknā un teicis savai kalponei: «Anniņ, trešajam ēdienam tu uzvāri šo (jūras vēzi. Bet ja tu būsi bucojusies ar vīriešiem, tad šis vēzis paliks sarkans, ja neesi, tad — melns». Divi ēdieni jau bijuši paēsti, kad Anniņa ienesusi melnu, vēl kūpošu vēzi. Viesi izbrīnējušies. Tuvāk aplūkojot izrādījies, ka vēzis nosmērēts ar zābaksmēru. Kungs iegājis pie ķēkšas un prasijs, kāpēc viņa tā darījusi. «Jā», Anniņa raudādama stāstījusi: «Es tikai vienu vienīgu reizi esmu skūpstījusies... Un tā kā viņš palika sarkans, tad ņemu un nosmērēju to melnu!»

E. Cera, Jelgavā.

2730. (var.)

Kungs līcis meitai izvārīt vēzi. Šis jokodamies teicis: «Ja tas vēzis paliks sarkans, tad tu neesi «riktīga» meita, jo pat vēzis no tevis kaunas». Meita vāra ar'. Kā tad, — vēzis sarkans gan. Šī zābaku viksi ciet' un ņem vēzi nomelnot. Kungam nu lielie smiekli: «Re', ka tu neesi «riktīga» meita, pat vēzis no tevis kaunas».

Uzrakst. E. Melnalksne, Rīgā.

Teic. L. Grīnfelds, no Grenčiem.

2. KUNGS UN SULAINIS.

2731.

Kāds ierēdnis salūdzis pie sevis daudz viesu. Bet tā kā viņam bijis maz naudas, tad tas gribējis biljarda spēlē naudu vinnēt. Bet tas, kā par nelaimi, arī savu beidzamo naudu paspēlējis. Ko nu darīt? Tas pasaucis savu sulaini un mācījis to. Kad viesi atnāksot, tad tas teikšot, lai atnesot vīnu. Lai atbildot, ka vīna muciņai korkis izsprādzis. Nu tad lai atnes uzkožamos. Uzkožamos kaķis apēdis. Nu, lai pasaucot kalponi (kuŗas viņam nemaz nebij). Kalpone izgājusi pastaigāties. Tā arī bijis. Kad sanākuši viesi, kungs pasaucis sulaini un teicis, lai atnesot vīnu. Tas atbildējis, ka vīnu kaķis apēdis. Tad lai atnesot uzkožamos. «Uzkožamie aizgāja pastaigāties». Lai pasauc kalponi. Sulainis, nezinādams ko teikt, ātri atbildējis: «Kalponei korkis izsprādzis».

E. Meldere, no Bolderājas.

2732.

Kāds kungs, vakarā izģērbdamies, pūlējies attaisīt uz muguras kakla saites mezglu. Sulainis, to redzēdams, paņēmis sveci un nostājies kungam aiz muguras, domādams, ka nu kungs redzēs labāki attaisīt.

Uzrakst. H. Zariņš.

Teic. no Jēkabnieku pag.

(Sk. 2735. anekd.)

VI. Pilsētas kalpotāji.

1. UGUNSDZĒSĒJI.

2733.

Kādā namā izcēlies ugunsgrēks. Nekavējoši tiek izsaukti ugunsdzēsēji. Izrādījies, ka uguns izcēlusies sestā stāvā. Tā kā ugunsdzēsējiem trepes nebijušas, neviens nezinājis, kā uguni apdzēst. Beidzot kāds apķērīgs ugunsdzēsējs izsaucies: «Pagaidīsim, biedri, kamēr uguns nonāk līdz pirmam stāvam».

J. Dundurs no Rīgas.

2734.

Kāda sieva nostājusies uz ielas pie ugunsgrēka paziņošanas signāla un gaidījusi tramvaju.

«Vai jūs esiet pirmo reizi ar pīpi uz jumta?» jautājis kāds garāmgājējs.

«Nesmu vēl ne reizi ar pīpi uz jumta bijusi», šī atteikusi.

«To jau var redzēt, ka jūs gaidiet tramvaju pie ugunsgrēka paziņošanas signāla».

Nu sieva tikai apķērusies, kas par vainu!

Abariņu Alberts, no Rīgas.

2735.

Kāds ugunsdzēsējs devis naktī signālu, ka izcēlies ugunsgrēks. Viņš pūtiis ragā, kā saka, vienā gabalā. Kad tam prasījuši, kur tad deg? Tas atbildējis: «Vai es zinu, kur deg! Meklējiet paši».

T. Gailītis.

2. NAKTSSARGS.

2736.

Svētku priekšvakarā naktssargs gājis uz savu darba vietu. Kāds paziņa, to ieraudzījis darba drēbēs, jautā: «Kas nu svētkos uz darbu ies?»

Naktssargs: «Tādi svētki jau man katru dienu».

Kāds cits: «Tad jau gan labi, citiem kādreiz par gadu un jums katru dienu».

Auniņu Elza, no Rīgas.

VII. Amatnieki.

1. NAMDARĪ.

2737.

Namdari, kuŗi strādā pie būvēm Rīgā, pielīmē vienam darba biedrim, Krastiņam, uz muguras papīri ar uzrakstu: «Labrīt, Krastiņ!» Krastiņš neko nezina un mierīgi iet mājās. Ļaudis, paiedami viņam garām, uzsauc: «Labrīt, Krastiņ!» Krastiņš, pārnācis mājās, stāsta (viņš bijis laucinieks, iebraucis Rīgā «iepelnīt naudu»): «Ak Kungs, kas Rīgā to kungu, cepure rokā vien jātura, un visi mani pazīst!»

Lakšu Mirdza, no Rīgas.

2. PIE PULKSTEŅU TAISĪTĀJA.

2738.

Kungs no pilsētas aiziet pie pulksteņu taisītāja. Kungs ieiet darbnīcā un saka: «Labvakar, meistara kungs! Atnesu jums pendeli izlabošanai». — «Bet kur tad pulkstenis?» — «Pulksteni atstāju mājās, tas iet labi. Tikai tas pagāna pendulis arvienu apstājas».

Uzrakst. Z. Guļevskas, Talsu valsts vidusskolā.

Teic. no Valgales pag.

LFK 230, 3778.

3. PIE FOTOGRAFA.

2739.

Tas noticis, kad pirmie fotografi parādījušies. Reiz kāda bagāta saimniece arī gribējusi «noņemties». Kādā stāvoklī

tad šī gribot, jautājis fotogrāfs. «Sēdot un stiprā balsī no bībeles lasot!» atbildējusi saimniece skaidri un gaiši.

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. M. Zeivalds, 62 g. v.

2740.

Miesnieks, iedams ar savu sievu pie fotografa: «Vai zini ko, sirsniņ? Ja tu gribi, lai mūs nojem mazā bildē, tad mums jājemas katram par sevi, jo es neticu, ka mēs abi saiesim uz vienas mazas bildītes».

Ratnieku Elza, no Vec-Ates pag.

4. MELDERĪ.

2741. Kā agrāk melderus eksāminēja.

Kas nu gāja uz to eksāmenu, tam vajadzēja paņemt līdz tādu koka dēlīti un cirķeli. Uz to dēlīti vajadzēja «uzcēķināt» spoli ar visu, kas jau nu tur tikai vajadzīgs. Kas to varēja labi izdarīt, tas bija eksāmenu izturējis, un tam tad iedeva tādu dzeltnu teļa ādu. Tā bija vajadzīga vēlāk, kad vajadzēja kādreiz dzirnām ratus kalt. Un tad vakarā taisīja lielu balli. Tur nevarēja vis tā iet, kas tikai vien iedomājās. Bija visi tie, kas eksāmenu bija izturējuši, labības tirgoņi ar savām madāmām un beķeri. Glauna balle bija.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1105.

5. ŠUVĒJAS.

2742.

Šuvēja šuvusi kādai vecenītei blūzi. Vecenīte atnākusi blūzei pakal. Šuvēja likusi uzvilkt to mugurā, lai redzētu, kā labi stāv. Vecenīte nebijusi apmierināta, jo plecā spiežot, un to vietu katrā ziņā vajagot pārtaisīt. Vecenīte aizgājusi, atstādama blūzi pārtaisīšanai. Šuvēja nodomājusi: «Ko tur nu pārtaisīs, labi pastrādāts darbs! Vecs cilvēks, tikai iedomājas. Kad atnāks, teikšu, ka drusku pārlaboju!»

Pēc kāda laika vecenīte atnākusi pēc blūzes. Uzvilksi mugurā un nopriecājusies: «Tas cita lieta!»

Anna Galēja, no Lejas pag.

2743.

Kāda šuvēja bijusi ļoti lepna uz savu amatu. Uz ielu ejot, tā parasti atstājusi sev uz drēbēm diega galus. Reiz puisi kaitinādami piesprauduši viņai govus asti. Šuvēja nezinājusi un izgājusi uz ielu.

Kāds kungs sacījis: «Atvainojat, jaunkundz, jums kas pieķēries!» Šuvēja, domādama, ka viņai pieķērušies diega gali, atteikusi tīri lepni: «Ja, ar ko nodarbojas, tas pieķēras!»

Valdmaņa Marta, no jūrmalas.

2744. (var.)

Kāda šuvējas mācekle nākusi mājās no darba. Viņas drēbes bijušas apķērušās vēl ar diegu galiem. Kāds kungs to pamanījis un, gribēdams tai padarīt kaunu, prasījis: «Jaunkundz, ar ko jūs nodarbojaties?»

— «Ar to, kas karājas!» — jaunkundze īsi atbildējusi.

Uzrakst. Hermīne Ozoliņa, no Vec-Milgrāvja.

Noklausīta kuģī.

6. DRĒBNIEKI.

2745.

Drēbnieks pagatavo ārstam uzvalku un to sabojā. Ārsts svārkus pielaiko, atzīst par sabojātiem un saka: «Tie svārki ir samaitāti» — «Ko es samaitāju, to vāru samaksāt, bet ko jūs samaitājat, tas gul zemes dibenā», atbild drēbnieks.

Kārlis Bukums, Rīgā.

LFK 23, 2437.

2746.

Vīrs aiziet pie skroderļa un prasa, vai tas nevarot uzšūt viņa dēlam svārkus? Skroderis izmērī līdzatnesto drēbi un saka: «Neiznāk! Drēbes par maz!» Nu vīrs iet pie otra skroderļa ar to pašu drēbes gabalu un prasa atkal, vai neiznāksot viņa dēlam svārki? Skroderis drēbi apskatījis, izmērījis un teicis, ka iznāksot gan. Nu vīrs apjucis prasījis, kāpēc viņš varēšot no tās drēbes svārkus pašūt, bet otrs skro-

deris viņpusielas nevarot? Skroderis padomājis un atbildējis: «Es jums teikšu vaļsirdīgi: viņam ir divi puikas, bet man tikai viens».

Uzrakst. J. Augusts.

Patiess notikums.

7. MAIZNIEKS.

2747.

Kāds maiznieks cepis ļoti netīru maizi. Viens maizi nopircis un uzgājis tajā prūsi. Tas maizi aiznesis pie policijas un sūdzējies, ka maiznieks cepot netīru maizi. Aizgājuši pie maiznieka un parādījuši viņam prūsi. Maiznieks paķēris prūsi, to ātri noēdis un teicis: «Tas jau nav prūsis, bet rozīne!»

Vēra Zane, Līdzēnu pam. skolā.

8. KRĀSOTAJI.

2748.

Kāds «māleris» tiek aicināts pie tiesas kā liecinieks. Viņš pacel savu labo roku, kuŗa ir melna kā ogle. Tiesnesis saka: «Mans draugs, vai jūs nenovilksat cimdus?»

«Māleris» atbild: «Mans kungs, vai jūs neuzliksat brilles?»

Timmermaņu Velta, no Krimuldas.

2749.

Reiz meistars sūta mācekli uz veikalu nopirkt nigruzinu. Bet ejot māceklis piemirst nosaukumu. «Labdien!»

— «Labdien, lūdzu, ko vēlaties?»

«Lūdzu, negrūsties.»

— «Es taču negrūstos, es jums prasu, ko jūs vēlaties?»

«Lūdzu, negrūsties!», izmisis sauc māceklis.

Zālišu Irma, no Rīgas.

2750.

Kāds krāsotājs pārkrāso namu. Uzreiz viņš dzird, ka tornī sit divpadsmit. Viņš ātri nomet pindzeli un sauc: «Vai velns, pulkstens sit divpadsmit, būtu gandrīz vēl reiz iemērcējies.»

Lakšu Mirdza, no Rīgas.

2751.

Lauku zēns strādājis pie krāsotāju meistara. Viņam bijis jāiet lielajiem krāsotājiem līdz darbā. Šiem ievajadzējies krāsas, okera. Sūtījuši tāpēc zēnu pie veikalmieka Kamkina, pamācīdami, kā viņam jārunā. Zēns darījis tā un teicis veikalmiekam: «Labdien, Okera kungs! Dodat man dzelteni kamkinu!» Par to Kamkins izdzinis zēnu no veikala.

Uzrakst. Z. Liepiņš.

Teic. O. Ābers, no Stāmerienes, Vidz.

2752.

Krāsotāju meistars sūtījis savu strādnieku, lielu joku-pēteri, uz veikalu pēc krīta un iedevis viņam grāmatiņu, kur pierakstīt izņemto preci. Strādnieks prasījis meistaram, kur tad braukt. Meistars teicis: «Vai tad tu nezini? Uz pili!» Strādnieks, kaut arī citreiz jau bijis pēc krīta, šoreiz aizbraucis uz pili un braukājis tai apkārt labu laiku. Vēlāk gan aizbraucis uz īsto vietu pēc krīta un atvedis to ar nokavēšanos. Meistars prasījis, kur šis tik ilgi bijis. Strādnieks atteicis: «Braukāju, braukāju ap pili, nekur veikala neatradu. Tad paskatījos grāmatiņā, un sapratu, kur īsti jābrauc!»

Uzrakst. Z. Liepiņš.

Teic. O. Ābers, no Stāmerienes, Vidz.

2753.

Kāds māldeņu meistars, kas dzīvojis Pārdaugavā, no rīta, braukdams pār tiltu, redz, ka viņa jauncelāmā mājā viss jumts kūp no skursteņiem. Paņēmis «ķīķeri» (tālskatu), skatās. Kā tā! Uz jumta vesela rinda skursteņu, un visi kūp. Brīnījies un nevarējis nobrīnīties vien, kur tai mājai gadījušies tik daudz skursteņu. Tikai, tuvāk piebraukdams, redzējis, ka tie nav vis skursteņi, bet viņa paša strādnieki: sēdējuši uz jumta un kūpinājuši pīpes. —

Uzrakst. A. Vējiņa, no Viesienas pag.

Teic. Labāns, no Erglu pag.

2754.

Reiz kāds zemnieks ierīkojis iebraucamo vietu un nosaucis to «Lācis». Viņš atsaucis mālderi un līcis «uzmālēt» uz vārtiem lāci. Mālderis jautājis, vai lāci mālēt ar ķēdi, vai bez ķēdes. Tā kā bez ķēdes iznācis lētāk, tad saimnieks līcis mālēt bez ķēdes. Mālderis nu arī uzpindzelējis

skaistu lāci. Reiz naktī plosījusies briesmīga vētra, un lietus gāzis kā ar spaiņiem. Otrā dienā saimnieks skatījies: lāča uz vārtiem vairs nav! Atsauktais mālderis to izskaidrojis tā: «Kuŗš meŗa zvērs gan ies stāvēt ārā tādā naktī! Ja lācis būtu mālēts ar ķēdi, tad gan viņš nekur nevarētu aizbēgt.» Nu saimnieks līcis uzmālēt lāci ar ķēdi. Tagad lācis stāvējis, lai laiks bijis vai kāds. Lieta, lūk, bijusi tāda, ka pirmo reizi mālderis mālējis ar ūdens krāsām, bet otrreiz ar eļļas krāsām.

Uzrakst. V. Druķis.

Teic. tēvs, Rīgā.

2755.

Lauku zēns iebrāucis Rīgā, un krāsotāju meistars pieņēmis viņu darbiem Jūrmalā. Aizbraukuŗi vasarnīcai krāsu nodedzināt. Pats meistars palīdzējis dedzināmo dzelzi sakārtot un teicis puikam: «Sāc tik no zimzes dedzināt!» Puika uzkāpis pa trepēm pie zimzes un prasījis meistaram: «Bet kur tad palīks mēbeles?» Meistars atbildējis: «S—ds par mēbelēm, sāc tik no zimzes dedzināt!» un pats aizgājis. Puika turējis dzelzi vienā vietā tik ilgi, kamēr māja sākusi degt un nodegusi ar visām mēbelēm.

Uzrakst. Z. Liepiņš.

Teic. O. Ābers, no Stāmerienes, Vidz.

9. KURPNIEKI.

2756.

Kāds kurpnieks «nopusierējis» ārsta zābakus par maziem. Ārsts nav par zābakiem maksājis. Pēc ilgiem gadiem abi satikuŗies kapsētā. Kurpnieks atminējies, ka ārsts nav vēl par zābakiem samaksājis un ieminējies: «Lielskungs, lielākā daļa, kas še gul, ir jūsu «nopusierēta» un tomēr viņi visi ir jums samaksājuŗi!» Ārsts apdomājies, izvilcis naudas maku un kurpniekam samaksājis.

J. Siltums, Smiltēnē.

2757.

Reiz kāds padumjš kurpnieks aizgājis pirkt tupeļu nagliņas. Tirgotavā iegājis, viņš prasījis: «Tupeļu nagliņas ir?» — «Ir gan», — atbildējis tirgotājs un uzlīcis kasti

ar nagliņām uz galda. Kurpnieks apskatījies un teicis: «Bišķi asākas nav?» — «Nē, nav», — atbildējis tirgotājs. Nu kurpnieks devies uz citu tirgotavu. Divi studenti noklausījušies kurpnieka sarunu pirmā tirgotavā un aizsteigušies tagad pirmie uz otru tirgotavu. Nēmuši un tirgotāju krietni ar nagliņām izjokojuši un aizgājuši. Kurpnieks arī iegājis, izskatījies nagliņas un prasījis: «Bišķi asākas nav?» Tirgotājs kļuvis dūsmīgs, jo studenti arī tāpat prasījuši. Kad kurpnieks vēl kautko par asumu runājis, tirgotājs ņēmis un viņu pašu iesēdinājis nagliņās. No tās reizes kurpnieks par nagliņu asumu nekad vairs netieklējies.

Uzrakst. Vilis Druģis, Rīgā.

Teic. no Cēsu apr.

10. FRIZIERIS.

2758.—2759.

1. Ļoti skops pilsētnieks reiz tomēr aizgājis pie balbiera bārzdu dzīt. Prasījis, cik maksāšot bārzdas dzišana. Balbieris teicis, ka piecas kapeikas. Skopais dīņģējies, vai nevarot par trīs kapeikām. Varot gan, bet tad jādzenot ar trīskapeiku nazi. Balbieris dabūjis vecu, neasu nazi un plēsis, ka plēsis.

2. Gadījies tam pašam skopam pilsētniekam otru rudeni uz laukiem būt. Tuvumā kauta cūka, kas neganti kviekusi. Kāds otrs pilsētnieks prasījis skopajam: «Diez', kas tai cūkai par nelaimi!» Skopais atbildējis: «Nu, nelai-me nekāda! Viņai ar trīskapeiku nazi bārzdu dzen, tam-dēļ klie dz, nava jau cilvēks!»

O. Timans, Alsviķu pag.

LFK 41, 1094.

11. ZVANIĶIS UN PLĒŠU MINEJS.

2760.

Reiz satikušies divi vīri. Katrs gribējis uzlielt savu brālī. «Mans brālīs ir liels mūziķis», teicis viens. — «Bet mans brālīs ir vēl lielāks mūziķis», — iebildis otrs. «Kādu instrumentu viņš spēlē?» jautājis pirmais. Otrais: «Viņš

nespēlē, bet zvana ar Pēterbaznīcas zvanu.» Uz to pirmais priecīgi izsaucies: «Un tomēr mans brālis ir lielāks mūziķis, jo viņš agrāk mina Domas baznīcas ērģeļu plēšas.»

E. Feldmanis, no Rīgas.

12. DAŽĀDI AMATNIEKI.

2761.

Pirmdienā aizgājuši zēlli strādāt darbnīcā, bet gribējuši slinkot un nestrādājuši. Viņi tikai svilpojuši un sacījuši: «Meistars domā, ka mēs strādājam — bet bij jau riktīgi!»

Meistars dabūjis to zināt. Viņš atnācis sestdien darbnīcā, nosēdies un teicis: «Zēlli domā, ka es došot naudu — bet bij jau riktīgi!»

Irma Zālīte, no Rīgas.

2762.—2764.

1. Reiz kāds zellis aizgājis uz Rīgu mācīties kādā amatā. Pie kāda meistara uz daudz gadiem viņš salidzis ar to norunu, ka meistars viņu amatā izmācīs par brīvu. Viņš pie iestāšanās nemaz neapdomājies, ka tie gadi ir tik garī. Viņš jau nokalpojis pusi no visa laika, visus amatus izmācījies uz to labāko un pat vēl labāki par pašu meistaru. Meistaram tas ļoti paticis. Nu zellis sācis gudrot, kā nu lai viņš strādā visus tos daudzus gadus bez kapeikas. Jaunu arī vairs no meistara neko nevarējis iemācīties. Zellis piegājis pie meistara un teicis, lai nu ko maksānot. Bet meistars atbildējis, ka šis vēl neesot nokalpojis savus gadus. Pagājis atkal kāds laiciņš, un nu zellis gribējis iet projām, bet meistars tomēr nelaidis un teicis, ja šis gribot iet projām, tad lai samaksānot lielu summu naudas. Zellis nu gudrojis, ko darīt un ko iesākt. Naudas viņam nebijis ne kapeikas, ko maksāt. Viņš neko nevarējis darīt, bijis jāpaliek. Viņš palicis, bet vienmēr izturējies tāds bēdīgs.

2. Citi strādnieki zinājuši viņa bēdas un gudrojuši viņam visādi palīdzēt. Viņi par visiem sagudrojuši tādu jocīgu sapni un izmācījuši zēlli, lai nu viņš stāsta meistaram sapni. Zellis arī bijis manīgs uz visādiem stīkiem un nīkiem. Pienācis otrs rīts. Meistars prasījis, kā šie labi pārgulējuši šo nakti. Zellis teicis, šis gan esot pavisam

slikti gulējis, jo esot nejauku sapni redzējis. Meistars prasījis, nu, lai tad pastāstot to sapni, kā viņš skanot. Zellis arī tūlīt sācis stāstīt. Šis esot bijis Daugavas malā un tur redzējis divas mucas. Viena muca bijusi pilna ar medu un otra ar s—diem. Meistara kungs iekāpis tai medus mucā un šis atkal tai s—du mucā. Meistars teicis: «Nu, tas tak labi, mans bērns, jo man tokš vajaga būt iekš medus mucas. Un tas ir gluži pareizi, kad tu esi iekš tās s—du mucas!» Viņš par tādu sapni bijis vareni priecīgs. Zellis uz reizi viņu pārtraucis un teicis: «Vai tu vari iedomāties, kas notika beigās!» Nu, kas esot noticis? Lai stāstot tūlīt. Zellis arī sācis stāstīt, ka šie viens otru pēc tam esot nolaizījuši. Meistars uzreiz pārskaities: «Ak tā, tu man to medu nolaizīji, un es tev tos s—dus! Prom, no manas mājas laukā!» Viņš tūlīt atlaidis zelli no darba. Zellis nu priecīgs, cepuri kuldams, aizlaidies projām, jo viņš taisni to bija gribējis.

3. Tā kā viņš amatu labi pratis, tad aizgājis citur strādāt un ātri palicis bagāts. Meistars to dabūjis zināt. Kādu reizi viņam gājis diezgan slikti, un viņš aizbraucis pie sava zella pēc palīdzības. Zellis bijis tāds, kas visiem palīdzējis un nevienu neaizmirsis, bet meistaram gan neko nedevis. To, kas viņam to sapni iestāstījis, tas gan bagāti apdavinājis.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Jānis Čačs, Cesvaines pag. nespējn. mājā, Madonas apr.

LFK 72, 9438.

2765. (var.)

Bijis reiz meistaram labs zellis. Šis zellis gribējis iet projām, bet meistars nav viņu laidis, jo tanīs laikos esot bijis brīv aizturēt zellus. Tad zellis izgudrojis kādu «štuku».

No rīta viņš sacījis meistaram: «Vai zini, meistars, es sapņoju labu sapni par tevi un mani (saimnieks mīlējis, ja to paliela): mēs ripojām abi no kalna lejā. Tur bija divas aizsegtas bedres. Es ieripoju mēslu bedrē, bet tu medus bedrē.»

«Achā!»

— «Jā, bet nu vajadzēja notīrīties un nekā nevarēja. Tad es nu ņēmos no tevis laizīt medu un tu no manis mēslus!»

Par to meistars esot ļoti noskaities un tūda] atlaidis zelli no vietas.

Irma Zālite, no Rīgas.

VIII. Strādnieki.

1. SĒTNIKS.

2766.

Sētnieks no rīta iznācis uz ielas, sāk to slaucīt. Turpat netālu staigā gailis ar vistām. Sētnieks, gaili noskatījies, iesaucas: «Nu, bračīņ, lai Dievs dod zirgam veselību, tad mums abiem maizes pietiks!»

Olģerts, Rīgā.

2767.

No kādas divstāvu mājas jumta sētnieks pašreiz krukē sniegu. Gaŗām iet čigāns. Sniega tīrītājs tam uzsauc: «Čigān, bēdz!» Bet čigāns, spītnieks, nebēg vis un dabū sniega lavīni uz galvas. Tagad viņš iesūdz sētnieku pie tiesas. Pie tiesas sētnieks izliekas par mēmu. Tiesa aizrāda, ka viņš mēms, un tādēļ neesot varējis saukt, lai bēg. Bet čigāns pastāv uz to, ka sētnieks nav vis mēms, jo viņš esot saucis: «Čigān, bēdz!» Sniega gāzēju attaisno.

Elza Vitole, Slokā.

2768. Uzslava.

Jaunā sētas puisa sieva uz savu vīru: «Šodien mūs kolodocņiks uzlielīja.»

Puisis: — «Ko tad viņš teica?» —

Sieva: «Viņš teica, ka esot ulica grezna.»

Puisis: — «Vai, tad jau nav labi!» — (Paķer slotu un žigli prom.)

E. Rullis, no Rīgas.

2. DAŽĀDI STRĀDNIEKI.

2769.

Kāds kurls strādnieks ienāk veikalā un pērk vienu siļķi. Pēc tam veikalnieks, pie kuŗa šis strādnieks kādreiz strādājis, prasa: «Kur tagad strādāji? Vēl vienmēr pie dzelzceļa stacijas?» Kurlais, nesaprazdams veikalnieka jautājumu, atbild: «Kur nu vairāk, kungs, vairāk kā vienu nevaru apēst!»

F. Blumbergs, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3291.

2770.

Kāds vecītis strādājis uz dzelzceļa. Bet tā kā pa dzelzceļu bijis stingri aizliegts staigāt, tad dzelzceļa sargs, kāds vācu zaldāts, to aizturējis, kad tas gājis uz savu darba vietu, kuŗai tas varējis pieklūt tikai pa vilciena slīdēm. Vecītis ņēmies sargam ieskaidrot, ka viņš esot dzelzceļa strādnieks, bet tā kā vāciski runāt nepratis, tad tikai saucis: «Es ir arbeičiks no čuh-puch!»

Sargs, protams, no tam gudrāks neticis un vecīti garām nelaidis.

Uzrakst. Marta Ozoliņa, Rīgā.

Teic. E. Ozoliņa, Rīgā.

2771.

Kāda uzņēmuma strādnieki pēc vairākkārtējām sarunām sāk streikot. Viņi sapulcējas gan pie vārtiem, bet darbā neiet. Atbrauc pats īpašnieks. Uztraucies kliec, draud, plātās ar rokām . . . Kāds no jaunākiem strādniekiem, uz kungu rādīdams, saka: «Vot vētra! Kur tam ir aknas! Pēc cāļa izskatās, bet dzied kā gaŗa gailis!»

Olģerts, Rīgā.

IX. Klaidoņi un zagļi.

1. KLAIDOŅI.

2772.

Daugavmalā stāv divi klaidoņi. Abiem jātiek pāri uz otru malu. Pār tiltu iet negribas, bet naudas nav, ko par kuģīti samaksāt. Beidzot viens saprātojis vajadzīgo naudu izlūgt no garāmgājējiem un tūlīt arī stājies pie «darba». Pēc maza brītiņa krastmalā palikušais klaidonis, ieraudzīdams, ka kuģītis jau nāk, naudas lūdzējam uzsauc: «Pumpē, Andrēj, kuģīt's nāk!» (Teiciens bieži tiek lietots.)

Olģerts, Rīgā.

2. ZAGĻI.

2773.

Kāda liela veikala kasierim vakarā ar visu naudu jānāk caur mežu. Piepēži viņa priekšā stāv vīrs, kas tur revolveri viņam pret krūtīm un sauc: «Naudu, vai dzīvībul!» Kasieris ir nāvīgi nobijies, bet drīzi vien viņš saņemas un saka: — «Kad jau tā, tad labāk došu naudu.» Bet, grābjot savā kabatā, viņš vēl turpina: «Bet vienu patikšanu gan jūs man, mazākais, variet izdarīt par to lielo naudas kušķi». — «Kas tā būtu par patikšanu?» — vaicā laupītājs. «Kad es bez naudas pārnākšu mājās, būs liela brēka. Teiks, ka es pats esmu naudu paturējis. Neviena taču neticēs, ka atnāca laupītājs ar pistoli un man naudu atņēma. Lai man ticētu, tad jums vajaga vismaz reizi izšaut caur manu cepuri.» Un, noņēmis cepuri, kasieris nolīcis to uz zemes. Nākošā mirklī atskan šāviens, un cepure

ir caursauta. Kasieris paņem cepuri, aplūko to un saka: Tas ir par maz, teiks, ka es neesmu diezgan pretī turējies. Jums vajaga izšaut arī caur maniem svārkiem.» Laupītājs paklausa un izšauj arī caur svārkiem. «Nu vēl vienu šāvienu caur vesti», lūdzas kasieris. — «To es nevaru, tu, nerrs», — smejas laupītājs. «Kādēļ jūs to nevariet?» — «Tādēļ, ka man nav vairāk lodes pistolē.» — Tagad kasieris apvelk savu vesti, svārkus, uzliek platmali un saka: «Nu, kad jums nav lodes, tad man nav arī naudas», un aiziet ar visu naudu savu ceļu.

Austra Lūsis.

2774.

Trīs laupītāji gājuši uz staciju. Ceļā viens no viņiem nomiris. Dzīvie biedri nu gudrojuši, ko ar mirušo iesākt. Ceļmalā pamest baidījušies, jo tad vēl varēs vainu uzkrāut viņiem par biedra nogalināšanu. Beidzot izdomājuši tā: ņēmuši un piesējuši viens vienu mirona kāju pie savas kājas, otrs otru pie savas un to, zem rokas paņēmuši, veduši līdzī. Tā viņi laimīgi iekļuvuši vilcienā un atraduši gluži tukšu kupeju. Tur viņi atraisījuši mironi un nosēdinājuši uz sola, ieliekot vēl tā rokā avīzi. Paši tie aizmukuši uz citu kupeju. Pēc brīža minētā kupejā ienācis kāds kungs un nosēdies mironim blakus. Kungs gribējis uzsākt ar sēdošo valodu, bet tā kā tas neko neatbildējis, tad piedūris viņam ar pirkstu. Nu tikai tas ieraudzījis, ka tas ir likis. Kungs aiz bailēm ņēmis un izgrūdis mironi pa logu ārā. Pēc kāda laika abi laupītāji nākuši paskatīties, kā viņu atstātam mirušam biedrim labi klājas. Ieraudzījuši svešo kungu, viņi gan no sākuma satrūkušies, bet tad saņēmušies un uzprasījuši, kur esot palicis tas kungs, kas te nupat sēdējis. Svešais atbildējis, ka tas esot izkāpis iepriekšējā stacijā, viņš vēl esot tam palīdzējis izkāpt. Abi laupītāji tam pateikušies un aizgājuši prom, gardi smiedamies.

Uzrakst. E. Frīdenbergs, no Sabiles.

Teic. E. Ratnieks, no Rīgas.

2775.

Zagli sauca tiesas priekšā par to, ka tas atlauzis veikala kasi. Tiesnesis jautā, kamdēļ tas tā darījis? «Es domāju, ka tur būs kas iekšā», zaglis atbild.

E. Lāma, Rīgā.

2776.

Kādu bīstamu laupītāju saķer un noved tiesas priekšā. Tur viņam stāda priekšā citu noziedznieku un jautā, vai viņš arī piederējis pie viņu bandas. «Jā», atbildējis laupītājs, «bet viņš bija tikai mūsu sabiedrības goda loceklis.»

Uzrakst. K. Bergkinds.

Teic. V. Mamroze, no Vec-Piebalgas.

2777.

Zaglis gribējis dienas laikā apzagt kādu personu. Viņš nostāties un sācis skatīties uz Pēterā baznīcas torņa galu. Apkārt viņam sastājušies daudz ļaudis un arī sākuši skatīties, bet nevarēdami nekā ieraudzīt, jautājuši zaglim, ko viņš tur skatoties? Zaglis ar labo roku rādījis uz gaili, bet ar kreiso izvilcis jautātājam no kabatas pulksteni, sacīdams: «Jūs redziet to lielo gaili! Viņam uz deguna (knābja) ir ods, bet tam odam ir caurs zobs. Tamdēļ skataties vēl, bet man ir jāiet.»

Uzrakst. J. Zvaigzne.

Teic. P. Kilpe, no Katlakalna.

2778.

Kārli Ozoliņu un Frici Žuriņu noķer pie zagšanas. Nu vīriem jāiet «tupēt». Jāiet, jāiet, kas par to!

«Kur jūs, Ozoliņ, dzīvojat?» jautā cietuma kancelejā.

— «Zem laivas!» atbild šis.

«Un jūs, Žuriņ?»

— «Es — pie viņa kortēli.»

«Ozoliņ, kur jūs strādājat?»

— «Nekur.»

— «Jūs, Žuriņ?»

— «Es strādāju pie viņa par palīgu!»

Patiess notikums.

Uzrakst. Abariņš Alberts, no Rīgas.

2779.

Kādam cietuma priekšniekam pazudusi naudas skapja atslēga. Nekādi nav varējis skapi attaisīt. Priekšnieks aizgājis pie vislielākā un veiklākā kramplauža un uzaicinājis to, lai nāk attaisīt skapi. Kramplauzis paņēmis mazu nagliņu, un drīz vien skapis bijis vaļā. Priekšnieks teicis: «Vai nav labi, ja cilvēks jaunībā kaut ko mācās!»

J. Stauvers, no Turaidas pag.

2780.

Kādā bodē gribējuši ielauzties zagļi. Bet sargi, kuņģi bodē gulējuši, vēl nebijuši aizmiguši. Viņi uzklieguši zagļiem: «Nākat vēlāk, mēs vēl neesam aizmiguši!»

Valentīna Sarkana, no Vecgulbenes pag.

2781.

Kādam zaglim viena roka bijusi mākslīga, bet darboties tas varējis arī ar to. Reiz tas no kāda skatu loga iznēmis dažas mazvērtīgas lietas. Šī nozieguma dēļ, tas tapis aicināts tiesas priekšā. Tiesā tam bijis arī savs aizstāvis — advokāts. Kad tiesnesis nosacījis sodu, advokāts ņēmis aizstāvēt, ka cilvēku, kam pie zagšanas bijusi vainīga tikai viena roka, nedrīkstot sodīt. Tiesnesis arī bijis tad ar mieru sodu piespriedis viņa rokai, teikdams, ka zaglis varot pavadīt savu roku cietumā, kur tas dabūšot pārtiku nevien rokai, bet arī sev. Te zaglis mierīgi noraisījis savu mākslīgo roku un atstājis tiesas zālē, lai soda.

Vidzemniece, Anna, Rīgā.

(Sk. 2848. anekd.)

X. Tautību mistra pilsētā.

1. LATVIETIS UN KRIEVS.

2782.

Vēja Čaukstenes māte, kā bēgle, nokļūst Krievijā. Reiz viņa pastaigājas pa ielu. Tai pretī nāk krievu kungs un sveicina: «Dobroje ūtro!» — «Jā, kungs, dubļi vien, dubļi vien», atsaucas Čaukstienes māte.

R. Kleinbergs, Iecavā.

2783.

Kādā Krievijas pilsētā ieiet gaļas tirgotavā latviete. Gaļu nopirkusi, tā maksā naudu un iedod saplīsušu rubuli. Pārdevējs negrib saplīsušo rubli ņemt, bet sieviņa atmet ar roku un saka: «Kā nācis, tā lai iet!» Tirgotājs, neko nesaprazdams, paliek ar mieru.

Krastiņu Ludmila, no Baldones.

2784.

Bēgļu laikā kāds latviešu vecis Rostovā aizgājis uz tirgu. Piegājis pie kāda krieva ratiem, kurš tirgojies ar kartupeļiem, un prasījis: «Ē, cik maksā rāceņi?» Krievs, ieplestu muti, skatījies, ko īsti tas vecis grib! Vecis saskaities un grūdis krievam kulaku sānos: «Klausies, krievs, vai kurls esi, ka neatbildi? Cik maksā pūrs tavu rācēņu?» Krievs, laikam, nopratis, ka viņam ar latvieti darišana un teicis: «Nesapront, bārin!» — «Vot mulķis», — nospļāvies vecais latvietis, — «mums visi mazi bērni latviski runā, un tu, tāds liels vīrs, nemāki latviešu valodas!» Un gājis uz mājām.

Uzrakst. Fr. Gulbis, Vandzenes pag. Kalējos.

Teic. Brovlauskis, 70 g. v.

LFK 631, 214.

2785.

Reiz kāds latvietis iebraucis Pēterburgā. Ejot pa ielu viņš ieraudzījis kādu staltu namu. Viņš griezies pie kāda gaŗāmgājēja, pēc tautības krieva, ar jautājumu, kam tas nams piederot? «Ļepoņimāju!» atbildējis krievs. Gājuši nu abi ar krievu blākus tālāk. Pēc brīža latvietis rādījis atkal uz kādu namu, un jautājis, kam tas nams piederot? Krievs atkal atbildējis: «Ļepoņimāju!» un tā vairākas reizes. Pēdīgi latvietis vaicājis, vai tad tas Ļepoņimāju esot tik bagāts, ka viņam piederot tik daudz namu?»

Uzrakst. Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

Teic. Jēkabs Lūsis, Sātiņu pag.

2. KRIEVS.

2786.

Kāds krievs nopircis pilsētā pulksteni un gājis uz mājām. Izieta no pilsētas un klausās. Pulkstenis saka: «Stupai, stupai, stupai! . . .» Lai šis ejot ātrāki. Nu krievs arī sācis iet, cik nagi nes. Nogājis gabalu, klausās, vai nu nebūs diezgan ātri iets, bet pulkstenis tik atkal saka: «Stupai, stupai! . . .» Krievs gājis, gājis, piekūsis galīgi un nosvīdis slapjš kā žurka. Nosēdies ceļmalā un licis pulkste-

ni gar akmeni: «Na ķebe, stupai!» Kad nevar pēc pulksteņa iziet, tad lai labāk viņa nav!

Ūzrakst. Fr. Gulbis, Rīgas skol. institūtā, no Vandzenes pag.

Teic. Judeiks, strādnieku vidusskolā.

LFK 631, 520.

3. VĀCIEŠI.

2787.

Kāda ļoti smalka vācu madāmiņa iet uz tirgu pirkt sivēniņu. To nopirkusi, viņa iebāž to izvalkā tā zīda spilvenu drānā un nes uz māju. Bet sivēniņš nav mierīgs, tas tikmēr plosās, līdz iztieks no kultiņas ārā un šauj kā zibens pa ielu prom. Vāciete izmisusi skrien viņam pakaļ un kuŗu satiek, tam prasa: «Lūdz', vai jūs nav' redzējuš' vien' maz' balt' vīriņ, kuŗš tā teic: vas! vās?»

Mirdza Lakše, no Jaunjelgavas apr.

2788.

Trīs ārzemnieki iebraukuši Rīgā, un neviens no viņiem nepratis runāt latviski. No garāmģājējiem viņi iemācījušies teikt «mēs». Piegājuši pie kāda pārtikas veikala loga, tie dzirdējuši, ka runā par mārciņu cukura un arī to iegau-mējuši. Tālāk iedami, iemācījušies teikt «tā vajaga». Tad tie nonākuši pie kāda nosista cilvēka. Piesteidzies kārtībnieks un prasījis, kas to cilvēku nositis. Šie atbildējuši: «Mēs». Kad kārtībnieks jautājis: «Kāpēc?» viņi atteikuši: «Par mārciņu cukura.» Beidzot, kad kārtībnieks teicis, ka viņi arestēti, šie atteikuši: «Tā vajaga!»

Lūcija Greviņa, no Rīgas.

2789. (var.)

Trīs resni vācieši iebrauc Latvijā; tie nav mācējuši latviski runāt. Viņi savā starpā norunājuši, ka pirmos trīs teikumus, ko viņi dzirdēs, paturēs prātā. Pa ielu ejot, viņi ieraudzījuši divus bērnus spēlējoties. Bērni paskatījušies uz vāciešiem un teikuši: «Trīs resni vācieši!» — Vācie-

ši, šos vārdus dzirdēdami, vienmēr pie sevis atkārtotuši: «Trīs resni vācieši!» — Tālāk viņiem gadījies iet caur tirgu, kur ap vienu vezumu strīdējušies ļaudis. Te piepeši viens no viņiem izsaucies: «Dēļ div' mārciņ' sviesta!» — Arī šos vārdus viņi pie sevis paturējuši, atkārtodami: «Trīs resni vācieši!» un «Dēļ div' mārciņ' sviesta!» Tagad pa ielu viņiem pretī nākuši divi cilvēki, no kuņiem viens sacījis: «Nu ja, ka tā vajag!» Ārā aiz pilsētas vācieši iegājuši lielā mežā un tur ieraudzījuši nogalinātu cilvēku. Apstājušies un brīnījušies. Tā brīnoties, tiem piegājusi policija un prasījusi: «Kas šo cilvēku nogalināja?» — Uz to viņi tabildējuši: «Trīs resni vācieši!» Policija jautājusi: «Kādēļ?» — Vācieši: «Dēļ div' mārciņ' sviesta.» — Policija: «Tad man jūs jāapcietinā!» — Vācieši: «Nu ja, ka to vajag . . .»

Uzrakst. Kreichbergu Viktorija.

Teic. 60 g. v., Slokā.

4. LEIŠI.

2790.

«Leitis» aizvedis uz pilsētu linus pārdot. Tirgotājs — tāda bijusi paraša — baņojis «leiti» ar kāpostiem, bet arī krietni piešmaucis cenas ziņā. «Leitis», mājā atbraucis, mierinājis mājiniekus: «Lai nu viņš mani šmauca ar tiem liniem, bet es viņu ar kāpostiem: pa div' lūžkas blakām, pa div' lūžkas blakām, tad tik maizi kodu klāt.»

Uzrakst. skolotājs J. Grete.

Dzirdēta Alsviķu pag. Laiviņās, Valkas apr.

2791.

Linu leitis, dzirdējis par kādu dzērienu nedzērienu, kafiju saucamu, ieiet krogū un pastellē sev ar' no tās jaunās putras par cēlu rubli. Nostrebis šķidrumu, leitis ēd raudādams biežumus, kamēr sāk āžus dīrāt, bet, no dzimuma gudrs būdams, nelaiz vis biezu iz mutes laukā, tur abām ro-

kām muti un degunu cieti: «Nelaisin, brungi kaštoja.» (Nelaidīšu ārā, dārgi maksā.)

J. Rainis. (No krājuma «Mazie dunduri».)

2792. Leiša pipe.

Reiz kāds leitis nopircis Rīgā pīpi un braucis pīpodams mājā. Pipe drīz bijusi izpīpota. Tā kā tas bijis ziemā, un bijis stiprs sals, tad leiša dvaša bijusi redzama. Leitis savu dvašu noturējis par tabakas dūmiem un, iebraucis Jelgavā, lielījis savu pīpi, kas no Rīgas līdz Jelgavai esot kūpējis bez apstājas.

Brūno Rozentāls, no Slokas.

2793.

Leitis Jelgavā ierauga uz loga zaļu putnu, ko ar atplestu muti apskata un apbrīno. Tas bijis viens no papagaiļa putniem, kas viegli izmācās pāris vārdus cilvēkam pakaļ plāpāt. Kamēr leitis šo tā apbrīno, papagailis ātri ieļļaujas: «Labrīt!» Leitis nu, it kā pārkoņa satriekts, noņem micīti un, visos kaulos drebēdams, saka: «Neņemiet par ļaunu, cienīgs lielškungs, nūdien, domāju, ka esiet putns!» un kaunīgi dodas projām.

A. Ašaks, no Slokas.

2794.

Kāds leitis aizbrauc Rīgā ar linu vezumu. «Smuka mantā», nodomā saules brālis, sildīdamies Daugavmalas saulītē. «Kā, onkulīt, jūsu baznīcā zvana?» tas jautā, uzlēkdams uz leiša vezuma. «Nu, kā! Voj tad nezini? Kling-lang, kling-lang, kling-lang», leitis paskaidro un brauc, atpakaļ neskatīdamies, tālāk. «Bet pie mums: toči, toči, toči», stāsta savukārt saules brālis, mezdams no vezuma laukā linu saiņus, ko citi «brāļi» uzlasa, kamēr vezums gan drīz tukšs. —

R. Kleinbergs, Iecavā.

2795.

Leitis iebraucis Rīgā un aizgājis uz tirgu ziepes pirkt. Ieraugot dzelteno sieru, leitis tam uzspļāvis virsū un teicis: «Kas tā, vells, par zieps, ka neputo!» — «Tā jau ķēze, ķēze!» — kāds vācietis pamācījis. Leitis tik atmetis ar roku: «Lai Dieva rokā, man mājā sievai un bērniem diezgan ķezas, vēl vedīšu ķezu mājās!» —

Uzrakst. Nora Ezerniece.

Teic. A Skalders, no Bauskas apr.

5. ŽĪDS.

a. ŽĪDS BRAUC.

2796.

Reiz Pečka braucis uz tirgu. Ceļā satīcis rabineru. Rabins bijis varen resns un pūzdams nesis savas grēcīgās miesas uz mājām. Pečka apturējis zirgu un teicis rabinam, lai sēžoties ratos — viņš pavedīšot.

Rabins: «Ui, Peck, es nevar! Man sabas» (šabas).

Pečka: «Sēdi vien iekšā, neviens neredzēs, ka tu diev-vārdus neizpildi.»

Rabins: «Ui, bet kad nu ierauga?»

Pečka: «Nu, ja tev bail, tad ielien tukšā maisā. Pie mājām tevi no maisa izlaidīšu.» Rabins bijis ar mieru. Pečka viņu iebāzis maisā, tik nevedis vis uz māju, bet pavisam uz otru pusi — tirgu. Aizbraucis uz tirgu, viņš sasaucis visus žīdus, cik tirgū bijuši, un stāstījis, ka viņš atvedis košeru. Tā kā žīdiem bijusi svētku sestdiena, tad viņi bijuši ar mieru precī apskatīt. Bet kā brīnējušies žīdi, kad no maisa izlīdis viņu rabins.

J. Gernsdorfs, no Kastrānes pag.

2797.

Gājis reiz kāds students uz Rīgu un ceļā sastapies ar žīdu. Tā nu vārds pa vārdam, līdz abi nolēmuši iet reizē. Iet! Bet studentam skauž, ka žīds var iet brīvi, kamēr vi-

nam, studentam, jānes smags čemodāns. Palicis students par to ļoti bēdīgs. Gājuši, gājuši, te students sacījis: «Klausies, mīļo ceļa biedri! Vai tu neaizdotu man rublēnu līdz Rīgai? Tiklīdz tikšu Rīgā, tūlīt tev to rublēnu atdošu. Aizdosi?»

Žīdam ļoti žēl rublēna. Bet kā lai neaizdod ceļa biedrim, kad viņš vēl izlielijies, ka esot ļoti bagāts. Gluži nobijies, žīdiņš sacījis: «Man ne ir žēl. Es tev to rubl' būt devs, aber bez drošīb nevar.»

Students gluži sašļucis. To rublēnu šim katrā ziņā vajagot. Bez tā viņš nekādi nevarot. Ja nu žīdiņš jemtū to viņa čemodānu, kā ķīlu?

«Jā, to var, uz to es iziet. Tas soms ir rubļa vērts.»

Un tā students dabū rubli, bet žīds stiepj čemodānu līdz Rīgai. Pie Rīgas students iedomājies, ka viņš bez tā rubļa iztikšot, lai nu dodot vien viņa somu. Bet žīds vēl laimīgs, ka rubli atdabūjis.

Ratnieku Elza, no Vecates pag.

2798. (var.)

Kāds galdnieks ceļo ar kādu žīdu uz Liepāju. Laiks karsts, un galdniekam vajag nest lielu, biezu mēteli. Kad viņiem kādā krogā jāsamaksā tēriņš, tad galdnieks saka žīdam: «Aizlienat man piecus rubļus, tiklīdz būsīm Liepājā, es tūlīt atdošu. Līdz tam varat paņemt manu mēteli ķīlām.» Žīds aizlien naudu un paņem mēteli. Liepājā galdnieks izvelk no kabatas piecus rubļus un saka: «Es ļoti pateicos par tik tāļu mēteļa nešanu.»

Zālišu Hermīne, no Rīgas.

2799.

Reiz žīds gribējis braukt uz pilsētu un aizgājis zirgu jūgt. Zirgu viņš vis nejūdzis, kā parasti jūdz, bet otrādi: galvu pie ratiem, asti ilks galos. Gaŗām gājis kāds zemnieks un teicis: «Kā tad jūs nu jūdziet pavisam otrādi!» Uz to žīds tam atbildējis: «Ui, vai tad jūs varet zinēt, uz kuŗe puse vine grib braukt?»

Uzrakst. B. Šāvējs.

Teic. Jānis Šāvējs, no Rīgas.

2800.

Reiz kādā mazpilsētā pa ielu braucis žīds ar zvārguļiem pie ilks, ka skanējis un grabējis vien. Ļaudis apstā-

jušies un skatījušies, bet otrs žīds teicis: «Es dome, ko tie ļaudis skatās, voi te keizare brauc? Aber ne! Mūsu pase Jankele!» —

Uzrakst. Fr. Gulbis, Rīgas skol. inst., no Vandzenes pag.

Teic. Emīlija Gulbis, Vadzenes pag.

LFK631, 526.

2801.

Stiprā salā kāds žīds brauc ar ormani un sūdzas, ka viņam neganti salstot. Ormanis dod padomu paskrieties kādu gabalu kājām. Žīds atbild: «Ui, kāpēc lai es skreje ar kājem, ka es jums maksāje!»

A. Belte, no Džūkstes.

2802.

Noticis tanī laikā, kad pa mūsu zemīti neauļoja suta kumeļš. Tā kādam Telšu rabinam bijis jāierodas Možeikos. Sadabūjis braucēju Meiski, ar tā kleperi devies ceļā. Tā kā ceļš bijis labi tāļš, šiem šabas vakars turpat acu priekšā, bet Možeiki vēl labā gabalā. Tad Meiskem meties bail, ka nav jāgrēkojas pret svētiem rakstiem braucot šabu vakarā, un tas griezies pie rabina: «Rabi, ui, rabi, ko mēs darīs? Tā sabe ir tive, bet tā Mozeike vēl tāle!» Tad rabins atbildējis: «Meiske, šā! Es darīs', ka tā sabe mums nerasniedz!» Un tad — kā Meiske stāste: «Notike brīnums: tā sabe gāje pa to cele male, bet mēs brauce pa cele vide, un tā mēs to šabe nesatik'!»

Pie Možeiku vārtiem rotaļājies bars bērnu, kuņi, ieraudzīdami Meiski, sāk to mēdīt, mēles rādīdami. Meiske kļūst zils no dusmām un griežas pie rabina: «Rabi, dari, ka to pilsēte vārte apgāzēs un nosit to goje ingele!» Rabins atbildējis: «Meiske, for! Lai tie vārti paliek uz save viete!» Un tad noticis tas lielākais brīnums: «Tie vārte neapkritē, bet palika uz save viete, un mēs ieobrauc iekš Možeike! Nu vos? Vai tā rabine nav ven brīnume cilvēke?»

V. Baumanovskis, no Rīgas.

b. ŽĪDA SKOPUMS, PLESIGUMS UN BEZKAUNĪBA.

2803.

Laucinieks ieiet pie žīda cepuri pirkt, bet viņam visas cepures pārdotas, un hutes vien palikušas. Bet žīds laucīniekam saka: «Priekš tavem vaver' gīmem cepures nav, bet nopirc hut!»

Grāvīšu Eduards, no Rīgas.

2804.

Reiz žīds ieiet aptieķu preču veikalā un prasa: «Lūdze, kunges, dodet manem nāves zāles, man ir apnices dzīvot eks sim pasaul'».

Pārdevējs tam jautā: «Ko jūs vēlaties: arzeniku, strich-nīnu, morfiju vai kādu citu ģifti?»

«Dodet kādes gribet, tikai no lētākem zortem», atteic žīds.

Zālišu Irma, no Rīgas.

2805.

Pie žīdu tirgotāja iegājis pircējs auzas pirkt. Žīds savam komijam skaļi teicis: «Jān, kad tu ej uz spīker', tad sver taisni pa videm, ne uz viene, ne uz otre puse. Es mīl taisnīb». Bet tikko pircējs nogriežies apskatīt auzas, žīds piegrūdis komijam un klusi teicis: «Jān, bišķin uz man' pus'!»

Uzrakst. Arvīds Blachins, no Rīgas.

Teic. Bruno Štolcs, no Rīgas.

2806.

Žīds ieiet bodē un prasa pussilķi. Bodnieks negrib dot un saka: «Ja, bet kas gan man ņems to otru pusi?» — «Ui, ko tu blaun, es rīte nākse pēc tā puse», žīds atbild.

Uzrakst. Rasma Leimane.

Dzirdēta Rīgā.

2807.

Reiz kāds saimnieks vedis uz tirgu divus sivēnus. Pa ceļam saticis žīdu. Žīds prasījis, ko viņš vedot vezumā? «Sivēnus», — atbildējis saimnieks. — «Cik tad tev ir sivēnu?» Prasījis žīds. «Uzmini, tad atdošu abus sivēnus»,

sacījis saimnieks. Žīds bijis attapīgs un teicis: «Nu, divi!» — «Kā tu varēji uzminēt?» — Bet žīds nelicies mierā, kamēr saimnieks sivēnus atdevis.

Mālmeistere, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3640.

2808. Taisni svāri.

Zāra: «Ui, vīre Icgison, sūt mane ieks bādem, es palieķe par daudz resne. Nupat es uzķāpe uz svārem: es svēre vēseles 280 mārķines! Gevalt!»

Icgisons (tirgotājs): «Uz ķādem svārem tu uzķāpe?» —

Zāra: «Uz tavem pasem ieks veikālem!»

Icgisons: — «Apmierines, tad tu tikai sver puse». —

Uzrakst. K. Strazdiņš.

Teic. K. Kligers, no Rīgas.

2809.

Kāds žīds reiz nopircis mazās Jelgaviņas tirgū kazu. Kazu žīds gribējis vēst pāri Daugavai. Bijis palu laiks, bet ledus vēl negājis. Žīds ar kazu nonācis līdz Daugavas vidum un uzreiz sajutis, ka ledus sāk kustēties.

Žīdiņš skrējis uz malu un rāvis kazu līdzī, bet kaza iestīvējusies un nekustējusi ne no vietas. Nu žīds kazu atstājis un skrējis viens pats uz malu. Viena palikusi, kaza sākusi blaut.

Žīdiņš skrējis gar Daugavas malu un vaimanājis: «Ak, mane mīle kazine, kā vine mane vārdine zine, kā vine sauce: Leibē, Leibē!»

A. Roze.

2810. (var.)

Žīds nopircis Tukumā kazu un grib to vēst uz Ķemeriem. Bet par kazu maksāt tas negrib, tādēļ līdz konduktoram, lai atļauj to piesiet pie vilciena. Konduktors atļauj arī. Konduktors un žīds nu nostājas beidzamā vagonā un skatās, ko kaza darīs. No sākuma vilciens iet lēnām, un žīds priecājas: «Redz, redz, ka vin smuki tek!» Bet kad nobraukuši līdz Smārdei, pie striķa bijuši vienīgi kazas ragi.

Osvālds Dute, Mellužos.

c. ŽĪDA ZOBGALĪBA.

2811.

Kāda sieviņa iegājusi pie žīda pīrkt tabaku, bet tā bijusi ļoti dārga, un sieviņa teikusi, vai nebūšot lētāk. «Rītā, rītā, kad uz jumtiem sāks augt», žīds atbildējis.

Vossu Irma, no Rīgas.

2812.

Zemkopis nopērk pie žīda blusu zāles, bet aizmirst apprasīties, kā tās lieto. Viņš brauc atpakaļ un jautā. «Tā pavisam vienkārša lieta: noķeriet to blusu, nolieciet augšpēdus un sākiēt kutināt. Kad viņa sāks smieties, beŗat tik pulveri mutē, un tā būs beigta!»

Skujiņu Austra, no Vidriŗiem.

2813.

Kādreiz Alūksnes draudzes skolas skolnieki iegājuŗi kādā žīda veikalā pīrkt krādziņas un priekŗas. Vienam no zēniem bijis neparasti tievs kakls. Tam apkaklītes nevarējuŗi dabūt. Zēni sākuŗi žīdu izsmiet, ka ŗim neesot nekāds veikals, ka nevarot dabūt ko vajagot. Žīds saskaities uzsaucis: «Prieks tādē dzēŗves kaklēm man gelstine nav!»

Uzrakst. Vallija Purīte.

Teic. no Annas pag., Valkas apr.

2814.

Kāds iegājis pie žīda pīrkt brilles. Uzlicis brilles uz acīm, viņŗ labu brīdi cieŗi skatījies uz žīdu un beidzot teicis: «Tavas brilles nav labas! Kad es caur tām skatos, tadŗ redzu tikai diedēlnieku?» Žīdiņŗ nu arī pats paņēmis brilles, uzlicis sev uz acīm, paskatījies kādu laiku uz pīrcēju un sacījis tam: «Ai, jums ir taisnībe, kad es caur tām skatos, tad arī redzu tikai diedēlnieku». —

Uzrakst. H. Zariņŗ.

Teic. no Jēkabnieku pag.

d. ŽĪDI SAVĀ STARPĀ.

2815.

Uz tirgus sarunājuŗies divi žīdi. Viens prasījis: «Heik htā hvista hmaksā?» Otrs atteicis: «Hdiv hsimt!» Uzpir-

cējs domājis, ka viņu zobu, un tūlī uzkliežis: «Hko tu hman hzobo, hatsauks hpolicij!» Bet pārdevējam bijusi tāda pati izloksne kā pircējam. Viņš atteicis: «Hkāt hes tev hzobo?»

Nu pircējs ļoti saskaities, uzbrucis pārdevējam un sācis to piekaut. Beidzot noskaidrots, ka abiem vienāda runa.

Hermine Misiņa, no Majoriem.

2816.

Divi židi sarunājušies.

Pirmais: «Ūi, Mauske, kur mēs brauksem?»

Otrais: «Uz Bauskem!»

Pirmais: «Ko mēs tur darīsim?»

Otrais: «Tur mēs pirsim zilumzāles un smukes lakates!»

Lidija Galeniece, no Pampāļu pag.

2817.

Reiz nomiris kāds Rīgas žids. Tas uzkāpis debesīs, bet Pēteris nelaidis iekšā, jo debesis bijušas kā piebāztas ar citiem židiem. Neko darīt, bijis jāpaliek ārā, bet žids tomēr tik ātri neatlaidies. Viņš gudrojis, kā varētu ar viltu tur iekļūt. Viņam ienācis prātā izlietot židu lielo iedzīvošanās kāri. Tas saucis: «Ui, šodien ir ellē liela ūtrupe!» Židi to izdzirduši, izsteigušies uz elli, un debseis bijis rūmju diezgan.

Bruno Rozentāls, no Slokas.

2818.

Leiba Icigam iesmērējis caunas ādu. Labi nu būtu, ja tā būtu bijusi īsta āda, bet viņa sašūta no vecām apkaklēm tik prātīgi, ka Icigs nemaz nemanījis. Bet reiz atplīsusi viena šuve, un Icigs blēdību atklājis. Icigs satiek Leibi un saka: «Leibe, tu smurgul, tev vajaga kreftige plauke dot!» Un roka noblīkšķējusi uz vaiga. «Aber, aber», taisnojas Leiba, «kur tev ace bije, kad tu to āde pirke?»

Uzrakst. A.Jūgs.

Teic. P. Jūgs, Valkā.

2819. Kā židi paši saplēsušies.

Vienreiz brauc Joske ar Iciku uz Limbažiem. Ceļā viņi saplēšas. Šo notikumu viņi paši Ka---ļos tā atstāsta. Joske

prasījis Icikem, lai dodot viņam savu meitu Zāru par sievu. Icike atbildējis: «Še tev ar telāde pa purne, tā ir tave Zāre! Es save meite tev nedose».

— «Kā Icike iesit Joskem ar telāde, tā Joske šim ar bezmares pa galve. Icike nokrīt grāvē, kuŗš ir pilns ar ūdeni. Un Joskem deguns nokrīt uz cele». —

Un šis sitiena troksnis ir bijis tik liels, ka visa Limbažu pilsēta trīs dienas no vietas rūkusi kā bišu strops.

Lucija Biezais, no Skultes.

2820.

Žīdu rabīns ar savu kučieri Moški braukuši uz Šenbergas tirgu pārdot zirgus. Vakarā iegriezušies Krievu krogā pārgulēt. Rabīns ietaisījis sev guļas vietu ratos, bet Moška zem ratiem.

Naktī rabīns pamodies. Gribēdams pārliecināties, vai Moška sarga zirgus, uzsaucis: «Moške, vai tu gule?» Moške atsaucies: «Nē, es negule!» — «Nu ko ta tu dare?» — «Es domē?» — «Nu, ko ta tu domē?» prasījis rabīns. Moške atbildējis: «Es domē, kur tā koke palēk, kad to nagle dzen tanē kokē?» — «Nu, ka tu tādes gudres lētes domē, tad tu negule!» teicis rabīns un gulējis tālāk.

Pēc kāda laika rabīns pamodies un prasījis: «Moške, vai tu gule?» Moške atsaucies: «Nē!» Rabīns prasījis: «Nu, ko ta tu dare?» Moške teicis: «Es domē».

Rabīns jautājis tālāk: «Nu ko ta tu domē?» Moške atbildējis: «Es domē, es domē, kur te tauke palēk, ka tā svece deg?»

«Nu, ka tu tādes gudres lētes domā, tad tu negule!» teicis rabīns un gulējis tālāk.

Kad jau gaismiņa aususi, rabīns pamodies atkal un prasījis: «Moške, vai tu gule?» Moške atbildējis: «Nē, es negule». — «Nu ko ta tu dare?», prasījis tālāk rabīns. Moške teicis: «Es domē!» — «Nu ko ta tu domē?» nepacietīgi jautājis rabīns.

Moške garī atbildējis: «Es domē, es domē, es domē, kur tē mūse zirge palikuse?»

L. Krastiņa, no Jelgavas.

2821. Ak tu blēdis!

Glazmanka, kā senāk, tā arī vēl tagad ir īsts žīdu miests. Reiz tur iebraukuši divi jumpravieši. Ejot gar žīdu būdām, viņi ieraudzījuši, divus žīdus, kas situši trešo. Uz jautājumu, kāpēc viņi to sit, viens no žīdiem atbildējis: «Uī vins, kad skaite pātare, neskaite naude, bet kad skaite naude, tad neskaite pātare — un par tāde laiķe tēresane mēs vine pār-mācīse!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

2822.

Kādreiz cēluši dievnamu. Darba vadītājs bijis žīds. Pēc darba beigšanas nebijis ko žīdam samaksāt. Pēdīgi vie-nojušies parādu dzēst tā, ka no katra gada šīs baznīcas ienākumiem žīds saņems 6 procentus. Žīds pats līgumu rakstījis, bet 6 proc. vietā uzrakstījis 9 proc. Lieta nonākusi pie tiesas. Tiesnesis griezies pie žīda ar jautājumu, kāpēc viņš 6 proc. vietā uzrakstījis 9 proc. Žīds uz to atbildējis: «Uī, mīle kunge, tā kā šis ir dievnams, tad, ja Dievs skates no augses, tad vins redz 6 proc.»

Uzrakst. Jānis Zandbergs, Rīgā.

Noklausīta Madlienas pag.

2823. Kā žīds muļķo pircēju.

Pārdevējs žīds prasa pircējam: «Kāde hūte jūs gribet, ar skirbem vai bez skirbem; ar skirbem piece kapeike dārgake!» Pircējs saka: «Lai tad iet ar šķirbu!» Žīds paņem huti un iesit robu. «Tagad vins — piece kapeike dārgake!» Pircējs, muļķis būdams, arī samaksā.

Uzrakst. A. Jūgs, Valkā.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v.

2824.

Kāds žīds aizgājis pie ārsta un lūdzis, lai viņam izdara operāciju. «Bet cik tad, kunge, tā operācija maksās?» Žīds jautājis. — «Divi tūkstoši rubļu», atbildējis ārsts. «Oi jole!» žīds iesaucies, «tas ir bīskens par dārgē, vai nevar kādu kapeiki lētāk?»

«Nevar, nevar», teicis ārsts. Žīds plijies un plijies virsū: «1500 ruble es maksāje, vairāk gan ne kapeikes». Ārsts tad

teicis: «Nu labi, lai iet par 1500 rubļi, bet roka gan tad trīcēs». — «Vai, mīleis kungs, to tik ne, to tik ne! Labāk es maksāje vise 2 tūkstose, bet lai tik tā roke netrīc».

Uzrakst. I. Lindenberge.

Stāstījis ārsts.

2825.

Viens žīds uzrakstījis uz durvīm: «Izdodami dzīvokļi pa 8 un 5 rubļiem». Kad nākuši īrēt, prasījis 13 rubļus. Īrnieki izbrīnējušies jautājuši: «Kā? Pie jums stāv rakstīts, ka maksā dzīvoklis 8 vai 5 rubļi, bet jūs prasat 13!»

— «Ui, kunge, bet 5 un 8 dod zume 13», atbildējis žīds.

R. Čubis, no Apguldes.

I. ŽIDA GODKARIBA.

2826. Zing, zing, Pikerancke!

Senāk Bauskā dzīvojis kāds vīrelis bez sevišķas nodarbošanās. Grūta darba tas pavisam negribējis strādāt, bet pārticis, kā sisenis vasarā, no iebraukušajiem lauciniekiem. Izdarot tiem dažādus sīkus pakalpojumus: pa šabām vietējiem žīdiem noņēmis lukturus, šad un tad no upes atnesis pa spaiņam ūdens u. t. t., kā algu saņemdamas pa baltmaizes garozai un vienai otrai kapeikai naudā, no tā tas tad arī pārticis. Vīra vārds bijis Pikananckis. Reiz tirgus dienā tas iegājis bagāta žīda bodē un sācis dziedāt, pakal darinādams žīda izloksnei: «Žīds — kungs, žīdiet — kundze, žīde bērne — liele kunge!» Žīdam, bodniekam, tas lieliski paticis un vēl jo vairāk tāpēc, ka bodē bijuši sanākuši iepirkties daudz latviešu, laucinieku. Priekā starojošu vaigu, žīds vēl dziedātāju pamudinājis: «Zing, zing, Pikerancke, dabūse carke un bulke!» Un, neraugoties uz to, ka bijis diezgan skops, tas tiešām pacienājis vīreli. Tas ielicis ribās brangu mēriņu šnabja, uzkodis bulku, un nu bijusi dūša kā miets. Nu tas uzdziedājis to pašu dziesmu mazliet citādāki: «Žīds — suns, žīdiete — kune, žīde bērne — kuentine! Žīds — suns, žīdiet — kune, žīde bērne — kuentine!» Sākumā žīds neizpratis, domādams, ka viņš dzied to pašu slavas dziesmu, bet, kad laucinieki sākuši no smiekliem sprauslāt, tad arī žīds

ieklausījies dziesmas vārdos un, no dūsmām zili-melns tapis,
uzblāvis: «Ui, Pikerancke, heraus no manem bodem!»

Uzrakst. Pilsoņu Jēkabs, Codes pag.

Teic. J. Sipols, Codes pag.

2827. (var.)

Reiz kāds zēns iegājis žīda bodē un sācis dziedāt:

«Žīdes kunges,

Žīdelk kundze,

Žīde bērnes jaunes kunges».

Žīdam tas paticis, jo bodē bijis daudz cilvēku, tāpēc viņš
teicis uz zēnu: «Zing, zing, zenke, dabūs krengel'!» Zēns
dziedājis atkal, un tiešām dabūjis kriņģeli. Nu zēns tikai
dziedājis un žīds devis viņam kriņģelus. Kad zēnam kreņ-
ģeļu nebijis vairs kur likt, viņš sācis vilkt citu dziesmu:

«Žīdes sunes,

Žīdelk kunes,

Žīde bērne kucene!»

Nu žīds uzblāvis: «Ārē no manem bodem!»

Uzrakst. Islicas pam. skolā.

Teic. Rundāles pag., Bauskas apr.

LFK 202, 98.

2828. (var.)

Kādreiz žīda bodē iegājis kāds nabaga zēns — dziedā-
tājs un lūdzis dāvanas. Žīds solījis dot dāvanas tikai tad, ja
zēns nodziedāšot kādu dziesmu. Zēns arī tūlīt rāvis valā:
«Žīds suns, žīdene kunene, žīda bērni kuculēni!» To dzir-
dēdams žīds pārskaities un dzinis zēnu no bodes ārā. Bet
zēns sācis atkal dziedāt: Žīds — kungs, žīdene kundzene,
žīda bērni kundzulēni!» Tas žīdam varenī paticis, un viņš
solījis zēnam kliņģeri, lai tikai dziedot vēl vienu reizi. Bet
tagad zēns dziedājis atkal pirmo dziesmu: «Žīds suns, žīde-
ne sunene, žīda bērni kuculēni!» Nu skrējusi no otras ista-
bas ārā žīdene ar veselu armiju mazu žīdulēnu, un visi lamā-
damies izdzinuši zēnu ārā. Tomēr zēns vis tukšā neaizgājis:
pa «medibu laiku» tas paspējis piebāzt pilnas kabatas ar
kriņģeļiem.

Uzrakst. A. Zilemans, Jelgavā.

Teic. K. Zilemane, 46 g. v.

g. ŽIDA BAILIGUMS.

2829.

Žīds un tā šķūtnieks latvietis braukuši ar lupatām uz Rīgu. Ceļā abus pārsteidzis briesmīgs pārkoņa negaiss. Šķūtnieks nobijies un pie katra spēriena metis krustus. Bet žīdam bailes bijušas vēl lielākas, un tas teicis: «Ja tev par labem, — met man ar tās kristes un krenkeles!»

A. Ruīga, no Sinoles pag., Valkas apr.

h. ŽIDA DOMĀŠANAS VEIDS.

2830.

Žīds reiz lielījies ar lauku darbu prašanu un teicis: «Ecēt gan es nemāke: tur tādes kristes un krenkeles! Bet sēt: tik skrej un ber!»

A. Ruīga, no Sinoles pag., Valkas apr.

2831.

Divi žīdi aizbraukuši uz Rīgu. Tā kā tas bijis pirmo reiz, tad tiem bijis daudz ko apbrīnot. Pēterā baznīcas priekšā tie apstājušies un teikuši: «Kaut velns vine būte parāves — to baznīce; te tak labāk varēj ietaisīt viene debe-skige bode un tad celt to liele torne!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

2832. Kā tā?

Žīds prasa kādam šoferim, cik verstes varot būt no Rīgas līdz Berlīnei. Šoferis žīdam izstāsta arī. Bet nu žīds prasa, cik no Berlīnes līdz Rīgai?

«Tik pat», izbrīnējies un sapīcis atbild šofers.

«Kā tā?» žīds izbrīnējies jautā, «no Ziemas svētkiem līdz jaunģadam ir tikai viena nedēļa, bet no jaunģada līdz Ziemas svētkiem — vesels ģads!»

A. Cimģiņš, Bilskas pag.

i. ŽIDA IEDOMIBA.

2833. Kā žīds savā «ancukā» iemilējies.

Reiz kāds žīds stāstījis: «Es gribēja braukte no Rīge uz Jelgave apskatīt kāde bagāte kunge meite, kuŗe domāja ņemt par sievu. Prieks sī brauksane es pie skrodere apsteļeje gluze jaune ancuke. Es tev sake, ka es izskatīje ieks save ancuke tik smalke kunge kā kāde grafe, ka es pats ieks save ancuke iemilejes un vairse aiz priekem neaizbrauce uz Jelgave!»

Uzrakst. V. Ūdris, Zālves pag.

Teic. M. Ūdris.

2834.

Kāds žīds, bijis tirgotājs, par slepkavību notiesāts uz nāvi. Neilgi pirms soda izpildīšanas viņu apmeklē rabins. Cietuma istabā ienākdams, rabins viņu uzrunā: «Mans dēls, es nāku pie tevis kā Dieva kalps, lai tevi sagatavotu...»

— «Nu, ko jūs gribat?» — viņu pārtrauc notiesātais, — «pēc vienas stundas es taču jau runāšu ar pašu jūsu šefu.»

Austra Lūse.

k. Žīdu lāsti.

2835.

Trentelbergā starp diviem žīdiem izceļas naidīgs veikalus dēļ. Viens no žīdiem, gribēdams otru, kā teikt, vai zemē iedzīt, kā vilks avju drēbēs ierodas pie tā un mīlīgi saka: «Icik, ligsim mēr! Icik, es tev vēl, lai tu būt briesmīg bagāte. Lai tev būtu simte tāde pilsēte, kā Trentelberge!»

«Oi, Joske, tu ir ā gore fain cilvēk».

«Icik, tas vēl nav vise. Lai eks katrem pilsētēm būte simte ēle un katrem ēlem simte māje, un eks katrem mājām simte kortele (Iciks no laimes staro), un katrē kortelē simte gulte. Un lai tu eks katrem gultem gulēte piece minute slime. To es tev vēle no vise sirde».

«Oi du bist mešugene!» (Icigs ģībst).

J. Dundurs, no Rīgas.

2836. (var.)

Es ese Icigs Mozes, es eje pa iele un redze, ka viene sieve ieks otram stāvēm sauc: «Žīdiņ, panāc šurp!» Es dome,

nu būs rebes un eje augse. Bet es redze, ka viene maze bērne blauj. Tad tā sieve teic: «Ja tu blaus, ta tev tas zīdes panems! Nu tu, zīdīn, var iet!» Nu tad es vine vēlej' gan: «Ka tev būt simts name, ieks katre name simts istube, ieks katre istube simts gulte, un ka' tu ieks katre gulte gulēt simts gad' vēdergrazes! To es vine vēlēj' un lai' Dievs vine to ar' dod!»

Uzrakst. Fr. Kurāts, Rīgas skol. inst., no Valgales p., Talsu apr.

Teic.B. Zaukeviča, 38 g. v., Rīgā.

LFK 720, 18.

I. VIENS ŽIDS IEMILAS OTRA ŽIDA SIEVĀ.

2837.

Reiz žīds bijis iemilējies mucinieka sievā un aizgājis pie tās. Tūlīn pārnācis arī pats mucinieks. Sieva tikko varējusi žīdu mucā apslēpt un mucai vāku uzlikt. Mucenieks to manījis. Viņš teicis sievai, ka mucu pārdevis un ņemies to tūlīn aizstīpot. Viņš vēlis mucu no vieniem uz otriem sāniem, ka žīds mucā gandrīz vai bez dzīvības palicis. Pircēji neviens negribējuši mucu pirkt. Te žīds ieraudzījis pa spundes caurumu žīda puiku un saucis: «Jankel, Jankel, sol simt rubel par to muc!»

E. Ulmane, no Rīgas.

2838. (var.)

Reiz dzīvojis viens mucinieks. Kad bijis sataisījis labi daudz mucu, tad viņš vedis tās pārdot. Viens tāds Jaņķelis atkal bijis apcēlis viņa sievu. Kamēr mucinieks no mājām projām, tikmēr Jaņķelis iet pie viņa sievas. Mucinieks to dabūjis zināt un domājis, kā lai Jaņķelim par to atmaksā! Viņš uztaisījis vienu mucu un sācis krāt sodrējus. Sievai viņš teicis, ka tirgū par sodrējiem maksā naudu. Kāda pusmuca jau bijusi piebērta. Tad mucinieks teicis, ka nu viņam esot uz kādām dienām jāizbrauc, lai sieva padzīvo viena pati pa mājām. Sieva jau to vien tikai gaidījusi. Kā vīrs aizbraucis, tā Jaņķelis itin drīzi klāt, un abi divi ar sievu dzīvo lustīgi. Dzeņ un ēd, un ballējas.

Bet mucinieks nebraucis vis projām. Viņš noskatījies, ka Jaņķelis aiziet pie viņa sievas, un tad braucis atpakaļ. Pārbraucis sētā un tad gājis tūlīt istabā. Jaņķelis dikti no-

baidījies un glabājies, kur tikai varēdams. Viņš ielēcis sodrēju mucā un satupies. Mucinieks tūlīt klāt, uzliek vāku virsū un aizsīt cieti. Tad izgriezis dibenā caurumu, lai Jaņķelis var izbāzt galvu ārā, ka nenoslāpst. Iecēlis mucu ratos un aizvedis uz tirgu. Nu saucis visus cilvēkus šurp, lai nāk pirkt vellu. Jaņķelis mūcā dreb vien tikai no lielām bailēm. Ļaudis nāk no visām pusēm un brīnās, kur tad šis vellu ņēmis. Spiežas klāt un grib redzēt, kāds tad tas vells izskatās. Jaņķelis pabāž galvu pa caurumu laukā un skatās, vai neieraudzīs kādu židu, kas viņu varētu izglābt. Turpat bijis viens žids, un Jaņķelis iesaucies: «Mauske, Mauske, panāc šurp!» Žids prasījis Jaņķelim, kā viņš pa tik mazu caurumu varējis ielīst mucā. Jaņķelis atteicis: «Tu nerunā, bet prasi, cik viņš grib un nopērc mani!» Mucinieks saprasījis lielu naudu, un žids viņam to aizmaksājis. Nu atplēsuši mucai galu vaļā. Jaņķelis šāvies ārā un skrējis prom, cik tik vien ātri varējis. Viņš bijis ar sodrējiem nomūrējies taisni kā vells, un ļaudis viņu par vellu arī noturējuši.

Bet muciniekam nu naudas bijis diezgan, un viņš braucis uz mājām. Jaņķelis no tās dienas viņu mājās nekad vairs nerādījies.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag. Dreimaņos.

Teic. Ants Polis, Ezeres pag.

LFK 647. 886.

m. IZJOKOTS UN IEKRITIS ŽIDS.

2839.

Reiz kāds zvejnieks apkrāpis židu, pārdodams beigtu zivi. Žids prasījis, kā lai nu viņu uzglabā līdz šabām. Zvejnieks teicis, lai ieliek ūdenī. Bet arī ūdenī vēl šī nekustējusies. Nu žids nācis pie prāta, ka tā bijusi sprāgusi. Bet zvejnieks pamācījis, lai žids nopērkot vēl vienu zivi, viena taču nevarot dzīvot. «Riktīgi, riktīgi!» žids noteicis un ielaidis arī otru zivi. Šī, tikusi ūdenī, gājusi kā negudra un griezusi arī beigtu līdz.

V. Baumanovskis, no Rīgas.

2840. Pats iekritis.

Limbažu žids skrodermeisters Zaks jau sen aizdevis dušmas Dobina hotela puisam Jurim. Pēc kāda liela puteņa

Juris, uzkāpis uz jumta, tīra sniegu. Pa ielu iet Zaks ar birģermeistera kažoku rokās.

— «Žīds, pievāc pātaru kuli!» — Juris uzsauca.

Žīds atskatās un parāda Jurim mēli.

Juris žīdam uzgāž uz galvas veselu kupenu.

Zaks Juri iesūdz miertiesā.

Tiesā izaicināts Juris izliekas par mēmu.

— Tiesas kunge. Neticēt viņam. Vine nav vis mēme. Vine no jumtem man uzsauce: Žīd, pievāc save pātare kule!»

Saprotams, tiesnesis Juri attaisnoja, kauču sniegs arī bij saslavinājis birģermeistera kažoku uz rokas.

No veciem laikiem.

«Brīvā zeme», 1928. g. Nr. 292.

2841.

Žīdam piederējis pilsētā vecs namelis. Kādreiz uznākusi liela vētra, un namelis jau sācis līgoties. Žīds tūlīt sūtījis puisī Jāni pēc stutēm. Jānis, pēc stutēm braukdams, iegriezies krogū un sācis dzert. Ar stutēm viņš pārbraucis tikai otrā dienā. Tikmēr namelis jau paspējis sagāzties. Žīds tikai noteicis: «Kamēr Jāne pēc stutēm, tikmēr namine — blurķš!»

Uzrakst. O. Dute, Mellužos.

Teic. J. Dute, 46 g. v.

2842.

Kāds žīds ieiet ādu tirgotavā pirkt ādas. Kad visas ādas tam izrādītas, žīdam neviena nepatīk, un viņš prasa: «Vai jums sav-ādas nav ko pārdot?» — «Nē, sava āda man ir mugurā, pats labi redzi», tirgotājs saka. «Ui, gvaltes, cik jūs pintelīge. tac negribe tave āde, es gribu tik savāde!» — «Nu, tā tev pašam mugurā».

Uzrakst. A. Binde.

Dzirdēta Smiltēnē.

2843.

Saimnieks Akots vedis zosi uz tirgu un, lai tā izskatītos treknāka, sabakstījis ar īlenu. Žīdieta zosi nopirkusi. Mājās pārnesusi, tā atradusi sabakstījumu un tūlīp skrējusi uz tirgu atpakaļ, meklēt vainīgo. Izprasījusies vienam, otram,

neviens nav zinājis. Te kāds ieminējies: vai tik nav bijis Akots. Židiete, labi nenoklausījusies, atbildējusi: «Nebij šakosts, bij šabakstīts!»

Osvalds Dute, Mellužos.

2844.

Kāds puisis iebraucis Bauskā. Viņš gājis pa ielu. Savas bodes durvīs stāvējis žīds un saucis: «Oi, mīle, jaune kunge, ēnāket ēks mane bodele!» — «Tev jau tur nekā nav», atbildējis puisis. «Oi, kā jūs tā varet teikt! Es jums dose pēce rubule, ja jūs izēdiset mane bodele (žīds tirgojies ar cepumiem), bet ja jūs neizēdiset, tad doset man pēce rubule». Labi — puisis ar mieru. Viņš iegājis bodē un sācis ēst. Ēdis — ēdis, bet manījis, ka drīz pietiks. Puisis sācis skatīties, kur durvis, jo kur lai kalpa cilvēks ņem pieci rubļi, ko žīdam samaksāt. «Oi, ko jūs tur skatatēs?» ieprasījis žīds. «Skatos, vai nav kāds krēslis, kur apsēsties, jo nu tik sāksu nopietni ēst», atbildējis puisis. Žīds domājis, ka nu vairs labi nav: apēdis visu bodi un būs vēl jāpiemaksā 5 rubļi. «Se jums pēce rubule un ejēt prom!» žīds iesaucies. Puisis nu bijis krietni paēdis un nopelnījis vēl 5 rubļi.

Uzrakst. V. Brāže.

Stāstījis K. Apse, dzirdēta Vecsvirlaukas p., Jelgavas apr.

2845. (var.)

Cepurnieka žīds stāvējis veikala durvīs un aicinājis pirt cepures. Pašlaik garām gājis viens «štrams» zellis. Žīds uzsaucis: «Hei, draugs, vai tu negribi cepuri?» Zellis arī iegājis veikalā. Izmēģinājis dažas cepures, no tām viena gājusi labi galvā. Zellis pateicis: «Paldievs» un gājis ārā. Žīds saucis pakal, ka šis aizmirsis naudu samaksāt. Bet zellis atbildējis, ka žīds pats esot cepuri piesolījis, prasījis, vai gribot. Žīds sācis blaut: «Gardovei! Gardovei!» Bet zellis veikli izmeties ārā un pazudis.

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

2846.

Kāds žīds iebraucis Rīgā un gribējis redzēt mērkaķi. Viņš piegājis pie policista un prasījis tam, kur varot dabūt mērkaķi redzēt? Policists jautājis, vai tam nauda esot! Žīds atbildējis: «Vai nu bez naudas!» Tad policists teicis,

lai iedodot tam vienu rubli, tad mērkaķi rādīšot. Žīds arī tam naudu iedevis, un policists to ievēdis vienā kantorī. Tur pie galda sēdējis skrīveris ar mazu bārdiņu un brillēm uz acīm. Policists piegājis pie tā un kaut ko pateicis, pēc kam rādījis to žīdam un teicis: «Tas ir mērkaķis!» Žīds sācis brīnīties un teicis: «Redz', redz', viņam ir divējas acis! Bet nez', ko viņš dara, kad to drusku pabiksta?» un sācis skrīveri ar mazu kociņu bikstīt. Nu šis lēcis no sola augšā, iedevis žīdam plauku un izmetis to pa durvīm.

Žīds atžirdzis iesaucies: «Vai re', vai re', viņš sist ar māk!»

Uzrakst. Velta Timmermane.

Teic. vecmāmiņa, 75 g. v.

2847. (var.)

Lauku žīds ie brauc pilsētā un vēlas redzēt mērkaķi. Te arī draugs klāt un ved šim rādīt. Žīdu aizved bankā, kur aiz restota lodziņa sēd kasieris. «Nu redzi, te viņš ir!» saka draugs. Žīds ar pīckas kātu iedur ierēdnim pierē. Šis augšā un sauc pēc palīga. Drīz policija klāt, stiepi žīdu uz sola un rotod kā nākas pa mizu. Bet draugs saņēmis maksu no žīda un sen jau nezina kur.

Žīds kā nekā ticis no nelaimes valā, stāsta biedrim: «Kad es vinem grūde ieks pīere ar pīcke, tod vīns sasaboze un sakēre aiz mune āde». —

«Bet tu, Josel, tok redzēj gon vine?»

«Jā, un ieks kādem vietem vēl!» Žīds sarkdams meloja, bet negrib stāstīt draugam, kādas sugas mērkaķi redzējis.

T. Sudrabiņa, no Dzelzavas pag.

Var. LTA 1344.—1346.

2848. Kā žīdi gaidījuši ķeizaru.

Kāds žīds stāstījis par to, kā viņi gaidījuši krievu ķeizaru: «Mēs Rīgas zīde salasījames pī vene lēle pumpe. Gaidem, gaidem, uzreiz brauc vene kunge ar sesem melnem zirgem. Mēs saucem: Urrē! Urrē! tam kaizarem! Un te maze zīdene sauce: Urr keizer brauc! Urr keizer brauc! Aber te kunge lēk pieturēt zirges un sauc: «Gardovei! Gardovei!» Atnāk gardovei un mūsus vīses aizved uz cietumem. Tas neesot vis bijuse keizare, bet Lielvarde barone!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, Valkā.

n. ŽIDA BERNI.

2849.

Rotaļājas četri židēni: Icigs, Joske, Jankelis un Šmulis. Viņi grib spēlēt automobili. Icigs saka: «Es būse tā automotile». — «Un es šofere», iesaucas Joske. «Abet es — vien' ontelig' kunge», piebilst Jankelis. Bet kā tad ar mazo Šmulu, kur viņam rast vietu? Šmulis raud: «Oi, gvaltes, oi, oi, ci!!» Bet Joske apķēras: «Oi, Šmulke, tev būs viene feine šeft: tu, kā tā mazake, skrej mums no pakales un taise ta nelabe smake!»

Alfreds, Cimdiņš, no Bilskas pag.

2850.

Kāda židu madāmiņa ar savu mazo dēlēnu iet pastaigāties — Viņiem līdzī skrien raibs takstiis. Taksītīm skrejot aste kustas no vienas puses uz otru. Židene prasa savam dēlēnam: «Dēlin, kāpēc mūsu takse kustine save aste?» Mazais zēns brīnodamies saka: «Ūje, meme, tu nezine, kāpēc takse kustine aste! Takse kustine aste tāpēc, ka aste takse nevar pakustināt!»

D. Pētersone, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3670.

2851. Tēva tēva mantojums.

Icigs Šlaume un Meiske rotaļājas pagalmā. Icigs cep kādā niķelētā kastītē kļiņģerus. Šlaume prasa: «Icig, ko tu tur dare?» — «Es cepe feine kļiņģere». Meiske vaicā: «Kur tu tāde glaune kaste nēme, vai tu vins neese zaguse?» Icigs atbild: «Nē. es vine mantoje no save tēve tēve, kad vins bije piece gade vece!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. J. Jūgs, 26 g. v., Valkā.

o. MUĻĶIS ŽIDS.

2852. Ja negrib braukt — ej kājām.

Braucis piektdienas vakarā žids, steidzies uz Krustapili šabas svētīt. Bijis tā nodzīts zirgs, ka nemaz vairs negribējis iet. Lai zirgam būtu vieglāki, žids izlicis savas kājas

pār ratu malu laukā. Bet zirgs tomēr apstāties un nemaz vairs nevilcis ratus. Tad žīds nojūdzis zirgu, piesējis to pie ratiem, un pats vilcis ratus, tikai uz zirgu sacījis: «Tu mulke! Nu, ja tu negribi braukt, tad ej nu kājem!»

O. Timans, Alsviķu pag.

LFK 41, 1084.

2853.

Žīds aizgājis pie miesnieka un lūdzis, lai arī viņam atmetot kādu gabaliņu gaļas, neesot nekā, ko ēst. Miesnieks iedevis arī. Bet nu atkal nelaime: žīds nepratis izvārīt, lai uzrakstot recepti. Tepat uz svārkiem, papīra nebijis līdz.

Kamēr nu šie tur recepti rakstījuši, suns paķēris gaļu un prom. Žīds kliedzis: «Ēj, tu Vale, Dukse, Pikse, vai kā tevi sauc! Kā tu vine vārīse un ēdīse! recepte ir man uz mugurem!»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

(Sk. 2925. anekd.)

XI. Laucinieki pilsētā.

1. UZ PILSĒTU.

2854.

Kāds puisis un žīds braukuši uz Rēzekni. No tālā brauciena bijuši ļoti piekusuši un novārguši. Žīds grib pateikt puisim, ka aizbraukšot Rēzeknē un atpūtišoties. Kaut gan labi neprot, bet grib palielīties un saka puisim to krieviski: «Slušai, Aleksandr, kogdā dojedim do Režici, ti izdochņiš i tvoi koņ izdochņit.» Te puisis gribējis žīdam «krāmēt». Tik laime, ka vēl žīds piebilde: «Ja izdochņu i moi koņ izdochņit.»

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. tēvs, 50 g. v., no Rēzeknes apr., Varaklāņu p.

2855.

Vienreiz melderu zelli gājuši uz pilsētu un satikuši ceļā čigānus. Melderzelli gribējuši čigānus izjokot un prasījuši: «Vai ta nesatikāt vellu (Dievpalīgu arī viņi čigāniem padevuši)?» Tā čigāni tūlīt atbildējuši: «Āre, kā ta ne, kā ta ne!» — Ta melderzelli prasījuši: «Ko tad šis dara?» —

«Taisa tačus, ko dzīt melderzeļļus uz ellī», — atteikuši čigāni un aizgājuši.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag. Dreimaņos.

Teic. Pelūde, Ezeres pag.

LFK 647, 649.

2856.

Kādu reizi plūdus cietušie H - - - - saņēmuši neatmaksājamo valsts pabalstu. Braukuši uz apriņķa pilsētu Madonu iepirkties. Ceļš bijis izmircis un ļoti dubļains. Kokasu vāgiem un tāpat arī dzelzsasu smēre ātri izgājusi. Vāgi kaukuši: kafiju, cukur', miltus, kafiju, cukur', miltus, u. t. t. Iebraukuši pilsētā, sākuši tā pamazām no plūdu pabalsta naudas iedzert, līdz kamēr tā visa nodzērusies, un no iepirkšanās nekas neiznācis, nebijis naudas. Braukuši tāpat mājās ar nesmērētiem vāgiem. Iedzērušies, braukuši ļoti ātri, nesmērētie vāgi kaukuši: kā bij, tā labi, kā bij, tā labi, u. t. t.

Valters Saliņš, Meirānu pag., Madonas apr.

Var. LTA 787.—788.

2857. Kangaru krogs.

Kangaru kalni Rīgas braucējiem, kuŗi brauc no Vidzemes puses, ir milzīgs baideklis. Tur arvien notiek laupīšanas un slepkavības. Neviens tomēr nezinājis, ka slepkava un galvenais laupītājs ir Kangaru krodzinieks.

Kangaru krodziņš atradies no kalniem uz Rīgas pusi.

Reiz braucis kāds večuks uz Rīgas pusi. Kangaru kalnos šim uznākusi nakts. Šis piebraucis pie kroga un lūdzis naktsmāju. Krodzinieks zirgu un vezumu ievīlcis stadulā, bet pašu braucēju laidis gulēt uz pirtiņu, jo krogū nebijis vairs rūmes. Večuks nolicies uz lāvas un gulējis. Bet te šim iegribējies iet ūdeni nolaist. Raudzījies durvis — cieti, meklējies logu — nav neviena. Bišku nobijies. Viņam bijusi līdzī svece. Viņš uzdedzinājis to un ieraudzījis grīdā lūku un riņķi. Uzcēlis un pārbijies — pagrabiņš apakšā pilns liķu. Brīdi padomājis, tas iznesis vienu mironi, nolīcis gulus uz lāviņas, un pats ielīdis pagrabiņā. Lūku atstājis pusvirus, lai varētu dzirdēt, kas pirtiņā notiks. Te ap pusnakti rauj vaļā durvis. Ienāk divi vīri. Vienam cirvis, tas zvel mironim pa galvu kā grab. Tad uzdedz abi divi sveci un priecājas: «Vo velna, stīvs uz vietas, kā

ragš! Pamatīgs sitiens!» Tad atkal abi aizgājuši. Bet vecis dzirdējis, ka pirtiņas durvis neaizšauj. Šis arī bijis priecīgs. Priecīgi abi vīri un «nosistais» arī. Līdz ko vīri bijuši laukā, vecis arī līdis no pagraba laukā. Tas nu skrējis prom uz Rīgu, paziņot par slepkavu pārēkli.

No rīta abi vīri nākuši iesviest nosisto pagrabā, bet, tavu brīnumu, ieraudzījuši no pirtiņas iznākam svaigas, svešas pēdas. Iegājuši un redzējuši, ka tas uz lāvas bijis tikai viņu pirmšīnējās nakts līķis. Sapratuši visu. Sākuši tūlīt sedlot zirgus un dzinušies večam pakaļ.

Vecis, izdzirdis aiz sevis zemi rībam, palīdis zem tilta un pat elpu aizmējis. Jātņieki aizdrāzušies pāri kā pēr-kons. Pēc kādas pusstundas jājuši atpakaļ soļos un uz tilta apstājušies. Vecis sastindzis un nobālis kā līķis. Tie tur augšā lamājušies un teikuši, ka pirmais, kurš viņiem izsprucis, esot šis. Visus sadzinuši, bet šis kā akā. Nez, kur tā varējis iesprukt! Bet vecis apakšā aizmējis muti ar plaukstu un nemaz neelpojis. Pēc brītiņa vīri jājuši tālāk. Vecis izlīdis no tilta apakšas un aizskrējis kā pusdūlns uz Rīgu, un pateicis visu ģenerālim, kas ar saviem zaldātiem izdarījis visu kā vajaga.

Uzrakst. Fr. Gulbis, Rīgas skol. inst., no Vandzenes p.

Teic. Valdis Grundulis, no Mētrienas pag.

LFK 631, 131.

2. CEĻA PIEDZIVOJUMI, UZ PILSETU UN NO PILSETAS BRAUCOT.

2858.

Kāds laucinieks braucis ar zirgu uz Rīgu. Kādā mājā tas pārgulējis nakti. Rītā sajūdzis zirgu un taisījies braukt tālāk. Saimniece uzlikusi uz galda brokastis, biezputru, un saukusi saimi ēst. Viesi viņa neaicinājusi. Bet šis teicis: «Kad jau nu sauc, tad jāiet ir», un piesēdies pie galda. Saimniece negribējusi viņam dot ēst, tāpēc aizsūtījusi puisī padzīt viesu zirgu. Pati nākusi iekšā un teikusi: «Cieņiņ, jums zirgs aiziet!» — «Kad nu man nav laika te pā-ēst, paēdišu braucot», iesaucies viesis, paņēmis biezputras bļodu no galda un aizgājis.

Uzrakst. Liepiņu Zīgfrīds.

Teic. Emīlija Liepiņa, no Salaces.

Var. LTA 799.—801.

2859.

Lauku intelligenti brauc uz Rīgu reizē ar kādu kolonistu. Pa ceļam kādā krogū tie liek uzvārit alus desas. Lai desas neatdzistu, tās ienes blodā ar visu ūdeni. Kolonists, palūdzis karoti, strebja ūdeni, kož maizi klāt un saka: «Es tā tes' neēd, es ēd tik tā sup'», bet citi smiedamies ēd desas, jo viņiem jāmaksā visiem kopīgi. Zēni šo notikumu dabūjuši zināt, un kad kolonists braucis mājās, skrējuši tam pretī, saukdami: «Vai tu tā tes' ar' ēd, vai tā sup' vien?» Kolonists no sākuma nesaprot un prasa: «Kas par sup', kas par tes'?» Apķerdamies, ap ko lieta grozās, tas uzšauj zirgam un aizbrauc.

Auniņu Elza, no Rīgas.

2860.

Kādā dienā brauc kāds A. muižas jaunsaimnieks uz Jelgavu. Pretim pa ceļu nācis auto. Jaunsaimniekam zirgs bijis ļoti bailīgs, un tiklīdz auto pienāk līdzās, zirgs saslienās un ielec ar priekšējām mašīnā. Kungi, krustu nemituši, pa otru pusi prom, bet šofers tik brauc tālāk ar savādo pasažieri. Mājās pārbraucis, jaunsaimnieks lielās: «Nu, šoreiz lai nu tā izbraucāties, bet nākošā reizē braukšu taisni pretim «autumam», tad redzēsim, kas būs stiprāks, vai mans zirgs, vai viņa autums?»

A. Belte, no Džūkstes.

3. PILSĒTĀ IEBRAUCOT.

2861.

Kādam zemniekam, pilsētā iebraucot, tirgotājs prasījis, kāds mēnesis tagad esot. Uz to zemnieks atbildējis: «Kā tad es to varu zināt? Es jau te esmu pilnīgi svešs!» —

Uzrakst. Aleksandrs Linde, Rīgā.

Teic. E. Grundmane, 50 g. v., Kandavā.

LFK 623, 79.

2862.

Reiz kāds zemnieks braucis uz Rīgu. Netālu no Rīgas pie viņa pieskrējuši puikas, pakēruši dažus maisus no vezuma un aizskrējuši. Vīrs nezinājis, ko darīt. Te viņš at-

cerējies, ka Rīgā dzīvo kungi, kuņi meklē blēžus. Viņš mierīgi teicis: «Rou', nu rou', skrīn nu skrīn, es jou tev pokaļ neskrišu, gon jou tie kungi paši zinās, kur tie blēži dzīvo!» Rīgā iebraucis, viņš aizgājis pie kāda kunga un pieprasījis, lai sameklē puikas ar maisiem. Kungs vīram prasījis, kā tos puikas saucot? Kad viņš to nezinājis pateikt, kungs atteicies zagļus meklēt. Vīrs par to tā saniknojies, ka uzklēdzis kungam: «Prēkš kā, volna, tu te sēdi, kad tu nezini, kur tie blēži dzīvo!»

E. Miglava, Rīgā.

LFK 17, 1927, 36.

Var. LTA 1341.

4. PIRMO REIZ RĪGĀ.

2863.

Kāds zemnieks pirmo reiz ie braucis lielākā pilsētā. Iedams pa ielu, tas ieraudzījis pie kādas mājas zelta lauvu ar uzrakstu: «Lauvas aptieka!» Zemnieks pabrinījis un noteicis: «Pie mums nav aptieku cilvēkiem, bet še ir pat lauvām!»

Uzrakst. O. Zommers, Rīgā.

Teic. Steinbrechts, Priedainē.

2864.

Reiz kādai lauku sieviņai, ie braukusi pirmo reiz Rīgā, prasa savam vīram: «Saki, mīlais, kādēļ tās pilsētnieces tik smuki ož?»

Vīrs, negribēdams rādīt, ka nezina, atbild: «Tas ir tādēļ, ka viņas tikai kūkas un šokolādes vien ēd, kamēr laucinieces kāpostus un citus tādus ēdienus vien ēd, kas izdod nelabu smaku.»

Otrā dienā sieviņa tūlī grib izmēģināt. Viņa liek vīram atnest labi daudz kūku, pieēdas vai līdz kaklam un, tikko vairs no pieēšanās runāt spējama, prasa: «Paod nu, vīriņ, vai ir labāka smaka kā agrāk?»

Vīrs: «Ak, nelaime, nu jau ir vēl daudz sliktāka kā bij iepriekš.»

Vossu Irma, no Rīgas.

2865.

Kāds zemnieks, kuŗam pirmo reiz gadījies Rīgā būt, noņēmis cepuri un katru gaŗamgājēju sveicinājis. Vēlāk tas brīnījies un teicis: «Ak, kungs, kas Rīgā kungu, cepure rokā vien jātur!»

E. Ulmane, no Rīgas.

5. RĪGĀ, PIE PĒTERA LIELĀ PIEMINEKĻA.

2866.

Pie Pēterā Lielā pieminekļa piegājuši divi zemnieki un apbrīno to. «Ir gan tas bijis Goliāts», saka viens zemnieks otram. Gardovojs, kuŗš dzirdējis to, ņem aiz krāga un ved uz «častoku» par majestātes apvainošanu. Otrs zemnieks, juzdams līdzī biedrim, to tēvišķi norāj: «Un tev jau ar' uz visiem mulķiem jāskatās.» Un arī aizved uz «častoku».

A. Mālmeisters, no Rīgas.

2867. (var.)

Reiz divi zemnieki aizbraukuši uz Rīgu. Tur viņi uz īsu laiku izšķīrušies.

Pirmajam zemniekam gadījies iet gar Pēterā Lielā pieminekli. Zināms, ka tas pieminekļa nozīmi nezinājis. Zemnieks apstājies, apskatījis un tad brīnīdamies stipri noteicis: «Hm, kas to biedēklu tik augstu uzcēlis?» Kārtībnieki, to izdzirduši, par tādu pieminekļa zaimošanu saņēmuši zemnieku cieti un veduši uz iecirkni. Ceļā viņi satikuši otru zemnieku. Tas, brīnīdamies, izsaucies: «Par ko tad tevi arestēja?» — «Velns viņu zin», paskatījos tur uz to ķēmu tai zirgā, un tā ņem cieti!»

«Tu ar' uz visiem mopšiem skaties!» otrs zemnieks dusmīgi izsaucies. Tūlī kārtībnieki arestējuši arī viņu.

Vilma Nolendorfa, no Kabiles.

2868. (var.)

Divi zemnieki iebrauc Rīgā un pastaigājas pa ielām. Nonākot pie Pēterā Lielā statujas (pie tās vienmēr stāvēja policists), viens izsaucies: «Ak tu, velns, cik liels!» Policists notur zemnieku par Pēterā Lielā zaimotāju un ved

uz iecirkni. Draugs, viņu pavadīdams, iesaucas: «Es tev teicu — uz visiem niekiem neskaties!» Bet arī viņu par tādū valodu apcietina.

Uzrakst. J. Zvaigzne.

Teic. V. Reintāls, Pūpē.

6. VIENTIESĪGI ZEMNIEKI PILSĒTĀ.

2869.

Zemnieciņš iebraucis Rīgā. Viņam iegādājies ieiet kādas mājas pustumšā koridorā. Zemnieciņš staigājis, staigājis un nesapratīš, pa kurām durvīm lai iet, jo durvju bijis daudz, un viņš baidījies, sak', diez', vai tur tās tik ir istabas durvis, ka neiešaunas vēl kādam «ankambarī», un tad Dieviņš zin, domās vēl, ka zagst nācis, vai aizvedīs ķurmi, lai gul. Tie pilsētnieki, tie jau esmot varen «ākīgi».

Staigājis, staigājis, te ieraudzījis, ka netāl viņam pretī stāv cilvēks laucinieku «uceformā». Tīri vai nepakritis aiz prieka: «Nu, brāl', tu ar' Rīgā iebrauci? Vai tu, sak', nezini, kur te i durvis uz to dakteri? Vai te apakšā, vai pa trepēm augšā? Nu, ko stāvi kā mēms? Nezini vai?» Cilvēks stāvējis pretī un skatījies zemniekam acīs. «Pag', pag', taču, kas tu īsti par žmogu esi, ka nevari atbildēt?» Zemnieks pagājis tuvāk un ieskrējis spoguļa stiklā. Tad gan nosplāviens vien par āķīgiem pilsētniekiem un laidis ātri vien uz ielas durvīm.

Ratnieku Elza, no Vecātes pag.

2870.

Reiz zemnieki dzirdējuši, ka Rīgas kungiem esot stiprs alus. Divi draugi sarunājuši braukt nosmekēt. Aizbraukuši, nosmekējuši un nākuši atpakaļ uz iebraucamo vietu braukt mājās. Bet puscelā viens no draugiem iekritis renštelē un lūdzis otru, lai tas palīdzot viņam piecelties. Bet otrs atbildējis: «Nekā, bāliņ, nevaru vis, labāk likšos te pat tev blakus!»

A. Zilemans, Jelgavā.

2871.

Kāds laukis aizbraucis uz pilsētu. Otrā rītā tas pa tumsu gājis jūgt zirgu. Zirgu jūdzot, iedomājies, ka viņam kabatā desa. Laucinieks vilcis desu no kabatas laukā,

bet desa nokritusi zemē. Šis meklējis, meklējis, bet ne-
atradis. Desas vietā sagrābis krupī un sācis kost. Krupis
spārdījies un pikstējies. «Desa naudu maksā, jāēd, cīpst
vai necīpst», laukis tik noteicis.

Alma Ōsis, Slokā.

Var. LTA 729b, 1173.

2872.

Kāds rīdzinieks apsolijs iemācīt zemnieka vēršīti ru-
nāt, lai tikai dodot līdzī uz Rīgu. Zemnieks arī iedevs.
Pēc kādiem gadiem zemnieks brauc uz Rīgu savu «radību»
apraudzīt. Uz kādām durvīm tas ierauga uzrakstu: «Po-
licists Vēršītis.» Zemnieks iet iekšā un redz, ka pie galda
sēd smalks kungs. Zemnieks šo notur par savu vēršīti un
runā: «Ak tu, manu vēršīti, kāds nu tu esi kungs! Atmi-
nies, kā es tevi mājā ēdināju ar sēnalu putriņu». Policists
par apvainojumu sastādījis protokolu. Uzrakst. J. Siltums.

Teic. A. Bērziņš, Smiltene.

Var. LTA 1174.

2873.

Daugavmalā sarunājas divi zemnieki. Pirmais prāto:
«Kā tu domā, kur ir dziļākā upe Latvijā?» — «Gauja»,
otrs atbild. Pirmais: «Kas tev to stāstīja?» — «Tur jau
neviens kuģis nevar peldēt, tik dziļš tur ir!»

A. Krauze, Mellužos.

2874.

Iebraucis kādu reizi kāds laucinieks Rīgā un sācis ap-
skatīt visus tos Rīgas labumus. Gājis un ieraudzījis papa-
gaili, kas bijis uzmeties uz kāda loka. Laucinieks nav to
pazīnis un sācis viņu apbrīnot, kas gan šis būšot par putnu
un no kurienes. Te uzreiz papagailis iekliedzies: «Labrīt!»

«Eh — labrīt, labrīt, cienīgs žēlīgs kungs, tīri domā-
ju, ka Jūs esat putns, bet nu redzu, ka esmu pārskatī-
jies!»

V. Baumanovskis, no Rīgas.

Var. LTA 2793.

7. ZEMNIEKS GRIB «KUMEDIŅUS» REDZĒT.

2875.

Divi zemnieki labi pārdevuši sviestu, nāk no Daugav-
malas uz savu iebraucamo vietu. Bet iedomājas paskatī-

ties Rīgas kumēdiņus. Prasa kādiem rīdziniekiem, kur rādot kumēdiņus. Tie, nerodami, uzveduši rāts namā, parādot uz kādu rāts kungu, tas esot tas lielākais pigoru taisītājs, lai tikai pieejot un pabadot ar pātagas kātu, tad viņš tūdaļ sāksot rādīt pigorus, taisīties dusmīgs. Zemnieki arī tā izdara, pabada ar pātagas kātu un saka: «Pāp, oi, pāp, rādi pigorus!» Un jo tas vairāk dusmojas, jo šie smejas un tik pabada: «Nu, rādi vēl pigorus!»

Uzrakst. O. Timans, Ālsviķu pag. Timaņos.

Dzirdēta Vestienas pag.

LFK 41, 156.

2876. (var.)

Kāds zemnieks bija dzirdējis, ka Rīgā par vienu rubli varot redzēt mērkaķi. Viņš atbraucis uz Rīgu un prasījis pirmajiem pretimnācējiem: «Kur var par vienu rubli redzēt mērkaķi?» Ļaudis pasmējušies un neko neatbildējuši. Nevarēdams pats atrast, tas griežas pie kārtibnieka pēc padoma. Šis, brīdi padomājis, teic: «Samaksā man labi, tad aizvedīšu tevi pie mērkaķa.» Zemnieciņš samaksā un aiziet ar kārtibnieku uz kādu valsts iestādi, kuŗas kasieris, ļoti vājš, izdilis vīrietis, sēž aiz restēm. Zemnieciņš pārliecināts, ka tas ir mērkaķis. Dzirdējis, ka mērkaķus varot sakaitināt un tad viņi rādot jokus, zemnieciņš bāž pirkstu pie restēm un kaitina nabaga kasieri. Tas, saskaities, sācis lamāties, un mērkaķa meklētājs dabūjis bārgu sodu.

Vilciņu Alma, no Liel-Jumpravas.

Var. LTA 1344.—1346.

8. CIRKŪ UN TEATRĪ.

2877.

Viens laucinieks iebrāucis Rīgā. Pārdevis daudz labības un dabūjis pulka naudas. Mājās vēl bijuši rudzi sapļauti un stāvējuši ārā. Staigājot pa Rīgu, laucinieks bažījies, kad tik nu lietus neuznāktu!

Vakarā viņš sadomājis iet uz teātri. Aizgājis. Otrā cēlienā izrādījuši negaisu: pērkons rūcis, zibeņi šaudījušies, un lietus šlakstējis vien. Laucinieks uzlēcis kājās, iesaukdamies: «Ak, mani rudzi, mani rudzi!» un skriešus

devies ārā. Izskrējis: skaidras debesis, un zvaigznītes mirdzējušas.

Atbraucis mājās, viņš stāstījis: «Tai teātrī gan tās acis apmāna!» Uzrakst. R. Čubis.

Teic. vecmāmiņa, 79 g. v., no Apguldes.

2878.

Kādu dienu laucinieki sabraukuši pilsētā. Protams, tagad iešana vai nu uz cirku, vai teātri. Kāda sieviņa teātrī prasījusi biļešu cenas. Kasiere visas cenas izstāstījusi, vēl piebilzdama: «Bet programma 3 kap.» Sieviņa vēl pārdomājusi un tad teikusi: «Nu tad, lūdzu, vienu biļeti programmā!» Aboliņu Vilma, no Rīgas.

LFK 394, 46.

2879. Uguni neēd.

Tas bijis senāk, kad nēģerus tā vēl nav pazinuši. Zemnieks iebraucis Rīgā, aizgājis cirkū un skatās, muti atplēstis, ka nēģeris staigā pa skatuvi un dūmo cigāru.

Nēģeris sniedz zemniekam, lai tas arī padūmotu.

«Nē, nē, cienīgs vella lielckunks», raisās zemnieks, «uguni gan es neēdu!» — Apsesdēls, Rīgā.

9. UZ PILSETU KALPOT.

2880.

No laukiem iebrukusi Rīgā kāda meita pie kungiem kalpot. Viņa dabūjusi labu vietu: pie augstāku aprindu kungiem par saimnieci. Otrā vakarā pēc meitas iestāšanās pie kungiem sabraukuši daudz viesu. Viņa pagatavojusi vakariņas, salikusi visu uz galda un lūgusi viesus ēst. Pati visu laiku staigājusi ap galdu un teikusi: «Lūdzu, lūdzu, kungi, kas vēl vajadzīgs? Lūdzu, lūdzu kungi, kas vēl vajadzīgs?» V. Sarkana, no Vecgulbenes.

2881.

Reiz kāda lauku meita salīgusi pilsētā. Kundze jautājusi, vai viņa varēsot vairākus viesus apkalpot. Uz to kalpone itin droši atbildējusi: «Kad jau es uz zemēm ar desmit govīm tiku galā, tad jau tikšu galā arī ar jūsu ciemiņiem!» V. Lazdiņš, no Rīgas.

2882. Dreb.

Kādās glaunās viesībās ierodas kāda laucinieku meitene. Pēc visiem ēdieniem galdā uzliek ķīseli. Meitene nezina, kā šādu ievārījumu sauc, bet viņa redz, ka ķīselis dreb. Pēc viesībām, otrā trešā dienā, meitene iet pa ielu un ierauga bodē ķīseli, bet viņa nezina, kā sauc, un viņai ļoti gribās ķīseli. Viņa ieiet bodī un prasa pārdevējam: «Lūdzu, dosiet to, kas dreb.»

A. Šnore, no Rīgas.

2883.

Kāda kundze paņēmusi līdzi uz viesībām savu radniecīgu no laukiem. Kad pie galda pasnieguši mērrutkus, lauciniece ļoti brīnījusi, ka visi tik maz liek. Viņa domājusi, ka tādās lielās viesībās sliktus ēdienus nedod un tādēļ likusi labi daudz. Bet kad viņa mērrutkus ieņēmusi mutē, tad piegrūdusi kundzei ar elkoni un teikusi: «Vui, mosiņ, po-līdzi nul!»

Uzrakst. A. Ozoliņa.

Teic. māte, Leontine Ozoliņa, no Stāmerienes.

2884.

Kāda meita aizgājusi no laukiem uz pilsētu dzīvot. Dažos gados jau tā pilnīgi aizmirsusi lauku dzīvi. Kādu dienu tā uz tirgus piegājusi pie zemnieka ratiem un, uz kartupeļiem rāidīdama, jautājusi: «Uz kādiem kokiem tie aug?»

Uzrakst. O. Dute, Mellužos.

Teic. L. Dūte, 46 g. v.

2885. Ein fimber, pieci groši.

Kāda lauku meita atnākusi dienēt Rīgā pie kungiem, un kādu dienu aizgājusi uz skārni. Gribēdama izlikties ļoti gudra, tā prasījusi skārniniekam: «Vas kost diese teļa gaļa?» Skārninieks jau šapratis, ap ko lieta grozās, un atbildējis: «Ein fimber, pieci groši.»

Vallija Purīte.

2886.

Kāda bagāta pilsētnieku ģimene atvedusi no laukiem kalponi. Otrā dienā kundze sūtījusi kalponi uz tirgu, teikdama: «Amālij, šē nauda, aizej un atnes vienu mārciņu biskvītķūkas!» Kalpone aizgājusi uz tirgu un prasījusi: «Lūdzu, dodiet man vienu mārciņu bez kvītes ķūkas!»

Uzrakst. K. Knope, Valkā.

Teic. Roberts Šunka, Valkā.

10. ZEMNIEKA ATJAUTA.

2887.

Reiz kāds zemnieks apbrīnojis pilsētnieka velosipēdu. «Tas ir gan zirgs!» zemnieks teicis. «Jā, tas ir gan zirgs», pilsētnieks paskaidrojis, «ne viņš ēst prasa, ne dzert!» — «Nu, bet vai drīz tā pasaule neizgudros tādas govis arī?» zemnieks jautājis.

Vilma Nolendorfa, no Kabiles.

Variants: no Rūjienas, Kokneses. PBK.

2888.

Laucinieks ie braucis pilsētā, uz ielas saticis kādu vecu paziņu — pilsētnieku. Pilsētnieks prasījis lauciniekam, vai viņiem uz laukiem esot daudz sniega? Laucinieks atbildējis: «Nu, kā kuņam, citam daudz, citam maz!» Pilsētnieks brīnījies: kā tad tas esot saprotams? Laucinieks paskaidrojis: «Nu, kas jums tur ko nesaprast, vienam ir vairāk lauku un otram mazāk!»

Uzrakst. A. Zilemans, Jelgavā.

Teic. A. Upenieks, Jelgavā.

2889.

Kādā augstākā iestādē kaut kādu vajadzību dēļ ieradies zemnieks. Tur viņš ticis dažādi izvaicāts. Beidzot tam prasījuši: «Kur jūsu tēvs dzīvo, pie jums vai citur?» — «Citur!» — «Kur tad?» — «Debesīs!» — «Kas tā par atbildi!» kungi skaitušies. — «Ače nu, kāt t' ne», atbildējis zemnieks, «viņš tak jau priekš pusgada ir nomiris!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

2890. Gudrais zemnieks.

Kādreiz aizbraucis muižas darīšanās uz pilsētu asprātīgs zemnieks. Tā kā visas ie braucamās vietas bijušas aizņemtas, tad zemnieks apmeties pie kāda pazīstama skopuļa. Sīkstulis patlaban cepis gaļu. Arī zemniekam tās iegribējies. Viņš prasījis, cik šis gribot par vienu gabalu gaļas. Sīkstulis atteicis: «Vienu dālderī». Zemniekam gan bijuši pāris dālderu, bet tie bijuši nolemti citiem nolūkiem. Sīkstulis izgājis ārā. Zemnieks apsēdies uz soliņa un sācis ēst maizi. Ienācis sīkstulis un prasījis, ko šis ēdot. Zemnieks atteicis, ka gaļas smaržu piekožot savai maizei. Sīkstulis noskaities teicis: «Par to tu man samaksāsi arī dālderī!»

Zemnieks atteicis: «Labi, es tev samaksāšu ar dālderu skaņu.» Sīstulis to nav sapratis un tik berzējis nagus uz gaidāmo peļņu. Zemnieks izvilcis dālderu, paskandinājis to, un tā samaksājis ar skaņu par smaržu.

Uzrakst. A. Jūgs.
Teic. V. Kušķis, Valka.

11. LAUCINIEKS TIRGŪ.

a. PIEDZIVOJUMI UZ TIRGU BRAUCOT.

2891.

Mans vectēvs mīlēja ar citiem cilvēkiem visādus jokus taisīt. Kādreiz, kad Latvijā vēl dzelzceļu nebija, viņam nācās braukt uz Tukuma gada tirgu. Tumšā, lietainā naktī viņam gadījās pa ceļam pavadīt vienu nakti krogū. Zirgi esot bijuši piekusuši. Ienākot krogū, kas bijis pārpildīts, vectēvs tūlīt prasījis guļas vietu. Viņu ievēdusi kādā mazā istabā. Pie krāsns bez gultas stāvējusi arī kāda ļoti liela abra, pilna ar mīklu un ar deķi pārklāta. Vectēvs abrai nekādu vērību nepiegrīzījis, izpūtis skalu un nolicies gulēt. Ar joni durvis atvērušās, un istabā iedrāzies kāds gluži piedzēries cilvēks: «E, draudziņ, ieņem mani savā gultā. Visās malās jau guļ, un man nav kur gulēt! Miegs tā nāk!» Vectēvs, ilgi nedomādams, teicis: «Muļķis tāds, pie krāsns tak stāv gulta. Ej tik ar manu atļauju gulēt.» Piedzērušais arī iemeties abrai un tūlīt aizmidzis. No rīta vectēvs prasījis: «Kā gulēji, brāl'?» — «Paldies, kungs, paldies! Kā paradīzē — tik mīksts un silts bija.» Vectēvs pasmīnējis un neko. Tad iegājuši abi viesistabā. Visi uz viņiem paskatījušies un tad sākuši skaļā balsī smieties. Mūsu svešais ar kaunu nolaidis acis un redzējis, ka drēbes bijušas pavisam mīklainas, ka izcepot viņa svārku, veselai ģimenei būtu veselu dienu maize, ko ēst.

Talsu valsts vidusskolā.
LFK 230, 3936.

2892.

Vīrs vedis uz Rīgu teļu pārdot. Žuliks to ieraudzījis, saka: «Ko nu, tētiņ, pūlaties, atstāji to teļu man! Es viņu nodošu iestādē, kur viņš par gadu izmācīsies par advokātu. Ejiet tikai tanīs durvīs, kur būs uzrakstīts «Vērsītis». Vīrs arī paklausījis. Pēc gada atbraukuši abi ar sie-

vu. Uz vienām durvīm tiešām bijis uzrakstīts «Vērsītis». Sieva, kā tikusi iekšā, tā kritusi tūlīt advokātam ap kaklu. Advokāts grūdis to nost, bet sieva teikusi: «Āre, āre, vai nu vairs neatmini, ka tevi Melliņa laizīja, kad piedzimi?»

Uzrakst. Nora Ezerniece, Rīgā.

Teic. Aline Skaldus, Bauskas apr.

Var. LTA 1174.

b. TIRGŪ.

2893.

Reiz Alūksnes tirgū noticis šāds gadījums. Tirgus uzraugs (kļiedz skaļi uz tirdziniekiem): «Kas tas te par skandalu? Kuŗš ir tas pintiķis, kas visskaļāk blāva?»

Alūksnietis: — «Toas jau poats uzroauga līlskungs!» —
T. Aizpurs.

2894.

Kāds krievs tirgū tirgojies ar pastalām. Lai pievilktu vairāk pircēju, viņš skaļā balsī saucis: «Žilum, žalum, žol biezum, čol griezum. Valkās kurzemnieks pieminēdams, ne par trīs dien' caur' nebūs!»

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Teic. no Tukuma.

2895.

Nākot mājās no tirgus, krustmāte nesusi lielu kurvi, pilnu ar ķiršu ogām. Pretim nācis krustdēls un noskatījies kārām acīm uz ogām. Krustmāte tam iedevusi vienu ogu, sacīdama: «Še viena odziņa, riekšavu nedošu. Viņas jau visas tādas pat, kā viena!»

M. Tridrichsons, no Rīgas.

2896.

Viens kungs piegājis pie viena bodnieka un grib nopirkt cepuri. Labi, lai iet. Prasa, cik tad nu maksās. Bodnieks saprasa tik un tik. O, tas nekas nav, tas par lētu. Kungs nemaz neklausās un iet prom. Kas tad tā nu par cepuri, kad tik lēta. Kungs izstaigājas gar citām bodēm un nemaz nenopērk. Beidzot viņš iegājis tai pašā bodē, kur

jau pirmo reiz bijis, un prasa, lai viņam pārdod cepuri. Bet viņš jau vairs neatminējies, ka te viņš vienreiz bijis. Prasa, it kā pirmo reiz ienācis. Bodnieks parāda, lai uzprovē. Kungs uzprovē, apskatās un prasa, cik tad nu viņam būs jāmaksā? Bodnieks saprasa labi dārgi, kādas trīs reizes tik daudz, kā pirmo reiz. Kungs nodomājis, ka tā nu gan būs laba cepure, kad tik dārga, un maksā cieti.

Uzrakst. A. Korsaks. Ezeres pag. Dreimaņos.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1099.

2897.

Viens kungs pircis kurpes. Prasa, cik tad nu tās maksā? Bodnieks pateic, ka tik un tik. Kungs saka, ka tas par lētu, kas tad tās nu būšot par kurpēm, ka tik lēti var pārdot! Tad bodnieks uzreiz ieteicies: «Jā, tik un tik maksā katra!» Ā, ja katra maksā tik daudz, tad nemaz tik lēti nav. Un kungs nopircis no viņa tās kurpes.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag. Dreimaņos.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1100.

c. ZEMNIECE AR SIENU.

2898.

Saimniece iebrauc Rīgā ar siena vezumu. Sienu nopērk žīds. Saimniece ieiet pie žīda veikalā, paņem spolitī diega, bērniem saldumus un prasa žīdam, cik naudas viņai vēl nākās. Žīds sāk skaidrot: «Kušķīts siena — astoņpadsmīt, spolit' diege — deviņpadsmīt, un vēl viens bišķīts — divdesmit!»

Uzrakst. O. Burjots.

Teic. no Nītaures pag.

d. ZEMNIEKS AR ZIVIM.

2899.

Zemnieks pārdevis uz tirgus vecas zivis. Pircējs zivis paodis. Zemnieks par to noskaities un uzsaucis: «Nu, kāpēc ostiet? Pērciet, jeb ejiet prom!» Bet pircējs mierīgi

atbildējis: — «Gribēju jau tikai viņam paprasīt, kas jūpā jauns.» — «Nu, ko tad teica?» — «Teica, ka nezinot nekā no jauna, jo esot jau trīs nedēļas ārā no jūpas.»

Elga Preimane, no Rīgas.

e. ZEMNIEKS AR SLOTAM.

2900. Knauķēni neaug.

Pēteris, kas arvien vedis uz pilsētu slotas pārdot, redzējis bāriņu namos, lieliem bariem bērņus pastaigājamies. Pagriezies pret savu draugu un teicis: «Nelaime viņu zin, tagad jau 20 gadu būs, kamēr es arvien eju uz pilsētu, bet tie knauķēni nebūt nepaliek lielāki. Tādus jau es viņus redzēju, kad mans nelaiķa tēvs vēl bija dzīvs!»

Evfoliņa Kļaviņa, no Rīgas.

f. ZEMNIEKS AR GRANTS VEZUMU UN ŽIDS.

2901.

Zemnieks brauc pa ielu ar grantsvezumu. Pie lōga sēž žids un skaita pātarus. Viņam vajag grants, bet svētdienā nav brīv tirgoties. Viņš murmina, murmina un uzreiz ieprasās: «Oi, cik maksā tas vezums?» — «50 kapeikas», atbild zemnieks. Žids murmina atkal. «Vai lētāk nevar?» pēc brītiņa viņš ieprasās. «Nē», atsaka zemnieks. Žids skaita pātarus tālāk. Zemnieks taisās braukt prom. «Brauc iekšā», žids iesaucas un cītīgi skaita tālāk. «Naudu dabūsi rīt!» viņš pēc laiciņa norūc un priecājas, ka pātarus skaitot, izdarījis brangu «andeli».

Uzrakst. V. Brāže.

Stāst. D. Brāže, dzird. Svētes pag., Jelgavas apr.

g. ZEMNIEKS AR PIENU UN SVIESTU.

2902.

Citreiz kāda saimniece vedusi mucu krējuma uz pilsētu pārdot. Tapa bijusi tāda vaļīgāka un iztricinājusies ārā. Krējums tecējis zemē. Te gadījies braukt no pakalpusē židam. Redzēdams, ka krējums līst ārā, žids saimniecei teicis: «Ui, saimniec, saimniec, taps vaļam!» Saimniece,

domādama, ka žīds grib pabraukt (tapt) gaŗām, uzŗāvusi tik zirgam un uzsaukusi: «Netaps vis!»

Uzrakst. Rob. Kļaviņŗ, Taurkalnes pag.

Teic. M. Vinauckis, 63 g. v.

Var. LTA 1707.—1709.

2903.

Kāds zemnieciņŗ iebraucis Rĩgā pārdot sviestu. Viņam tūliņ gadĩjuŗies pircēji. Bet tie bijuŗi blēŗi. Viens no viņiem pa to laiku, kamēr otrs apskatĩjis sviestu, iegājis pie mācĩtāja un teicis, ka viņa vecākais brālis esot padumjŗ un par naudu un sviestu vien runājot, vai nevarētu par viņu nolūgt Dievu. Mācĩtājs arī apņēmies un teicis, lai viņŗ atnākot. Kad sviests bijis pārdots, tad blēŗi sūtĩjuŗi zemnieciņu pie mācĩtāja naudu sajemt. Mācĩtājs pajēmis bibli rokās un teicis zemnieciņam, lai metoties ceļos, bet zemnieciņŗ, domādam, ka ar viņu jokoŗas, teicis, ka viņam vajagot naudiņas. Mācĩtājs: «Kas par naudu, metaties tik ceļos!» Zemnieciņŗ: «Nu, par to paŗu sviestiņu!» Mācĩtājs: «Kas par sviestu, metaties tik ceļos!»

O. Apsis, no Rankas.

h. ZEMNIEKS, CENTRIFUGA UN GRAMMOFONS.

2904.

Divi pazĩstami saimnieki satiekas pilsētā uz tirgus un aprunājas. Pirmais: «Nu, ko tad tu ŗodien andelē?» Otrais: «Nekā, pārdevu centrifugu!» Pirmais: «Kā tad tu tā dari. Citi pērk centrifugas, tu pārdod?» Otrais: «Jā, tagad nāk ziema virŗu, kur tad lĩks centrifugu.» Pirmais: «Nu, ko tad tu nopirki tās vietā?» Otrais: «Gramafonu.» Pirmais: «Kāpēc tā?» Otrais: «Jā, redzi, centrifūgai man visu ziemu būs jāŗtāv dĩkā, bet ar gramafonu var spēlēt ik dienas.»

A. Belte, no Dŗūkstes.

i. ZEMNIEKS AR IESALU.

2905.

Polītis braucis uz Rīgu un aizvedis iesalu, kuŗu viņš jau paguvis par alu izvārīt. Rīgā viņš teicis uz Rīgas kungu: «Lai Dīvs dūd tev tā padzīdāt, kā as asu!»

Uzrakst. Jānis Ragainis, Bērzaunes pag., Madonas apr.

Teic. A. Lankmane, 80 g. v., Bērzaunes pag.

LFK 435, 1290.

k. KUŅŠ KUŅU PIEKRAPIS?

2906.

Senajos laikos, kad vēl nebijis dzelzceļa, noticis joks. Zemnieki reiz pa gadu salasījušies bariem un veduši uz Rīgu sviestu, gaļu, purtraimus, un citu ko pārdot. Tur jau bijuši zināmi veikali, kur visu uzpirkuši un pretīm devuši dažādas mantas, ko uz laukiem nevarējuši dabūt, un pārējo naudā. Pēc pabeigtas andeles uzpircējs visus pacienājis ar kāpostiem un maizi.

Tā kāds muižnieks stāstījis, ka viņam piederot tās bodis. Kungs reiz pārdevēju piekrāpis, naudu maksādam. Bet otru reizi šis atkal kungu piekrāpis: uz katru kumosu maizes strēbis pa divi karotes kāpostu.

Jānis Čačs, Cesvaines pag. nespējn. mājā, Madonas apr.

LFK 72, 4618.

2907. (var.)

Kāds zemnieks aizbraucis uz Rīgu un pārdevis linus. Nama tēvs viņu mielojis ar kāpostiem, bet maize bijusi jāēd pašam sava. Pārbraucis mājās, saimnieks teicis: «Nama tēvs mani cirpa, es nama tēvu: cik nama tēvs pagriezās uz viņu pusi, tik es divi lizvicas kāpostu uz viena kumosa maizes.»

Uzrakst. Jānis Ragainis, Bērzaunes pag.

Teic. Āža Ūbelīte, 67 g. v., Bērzaunes pag.

LFK 435, 1373.

2908.

Divi zemnieki iebrauc Rīgā un nārdod kādam bodniekam visus savus ražojumus. Bodnieks viņus vēl pacienā arī.

Zemnieki redz pirmo reizi sinepes un domā: — Nu ir laiks saēsties pa krietnam. Viens no viņiem iebāž veselu karoti sinepju mutē. — Bet nu vīram sinepes sāk kost, un tas iesaucas: «Andž, brāl, nu ir jipts mutē, gādā nu par sievu un bērniem!»

P. Miķelsons.

Var. LTA 1269.—1273.

I. ZEMNIEKS AR LOPIEM.

2909.

Braukuši reiz divi zemnieki uz tirgu. Pirmais glaudījies savu telēnu un teicis: «Ka jel nu mīlais Dieviņš palīdzētu nepārdot apakš 5 rubļi. Nudie, es aizsūtītu vecajai pirtniecei podu baltu linu».

Braukuši vakarā mājās. Te otrs zemnieks ierunājies: «Kad ta sūtīsi to linu podu pirtniecei? Es, gaļām braukdams, varētu aizvest».

Telš bijis pārdots par 5¹/₂ rubļa.

«Ka jau nu Dieviņš man tos linus audzinājis, tad arī gribēs, lai es viņus notērēju», pirmais zemnieks atteicis, «ja jau būtu gribējis, lai pirtniece viņus dabū, būtu varējis tai audzināt».

Nolendorfu Vilma, no Kabiles.

2910.

Vecis un vecene pārdevuši uz tirgus govi. Pircējs gadījies krievs. Krievs latviski nav labi pratis. Viņš prasījis, cik govij bijuši jau «telonku»! Vecene, domādama, ka prasa, cik «teleķu» govij dod ēst, atteikusi: «Ko nu mēs, kungs, ar teleķiem! Mēs tik ar ballīņu, tik ar ballīņu!»

Uzrakst. O. Dūte, Mellužos.

Teic. L. Upīte.

2911.

Kāda saimniece aizvedusi uz tirgu aitu pārdot. Viņa prasījusi par aitu vienu rubli un 80 kapeikas. Pie viņas pienācis kāds pircējs un sacījis: «Nu, par to aitu jau vairāk nevar dot, ka 180 kapeikas!» Bet saimniece atbildējusi: — «Nē, nē, lētāki neatdošu, ka par vienu rubli un 80 kapeikām!» —

Uzrakst. M. Seinberga, Smārdes pag., Ozolnieku pam. skolā.

Teic. no Smārdes Vendēm.

LFK 358, 659.

2912.

Saimniece aizvedusi pārdot uz tirgu aitu. Pienācis vācietis un prasījis, cik šij tā aita maksā. «Pieci, pieci!» atteikusi saimniece. — «Fünf! ...» norūcis pie sevis vācietis. «Vai nu fimmo vai nefimmo, bez pieci jau nebūs!» atteikusi saimniece.

Uzrakst. Vēra Muceniece, no Rīgas.
Teic. Elizabete Muceniece, 34 g. v., no Elejas pag.

2913.

Kāda kundze reiz aizgājusi uz tirgu un gribējusi no laucinieces nopirkt dzīvu sivēnu audzināšanai. Bet viņa nezinājusi vajadzīgās «kārtas» apzīmējumu, tāpēc jautājums iznācis sekošs: «Lūdzu, dodiet man tādu cūku, nevis kā es pati, bet tādu, kā mans vīrs!» —

Uzrakst. Laimons Mauriņš, Rīgā.
Noklausīta Rīgā.

2914.

Kāds saimnieks sūtījis uz pilsētu pārdošanai cūkas. Cūku uzraudzīšanai braucis līdz saimnieka dēls. Par nelaimi, vagonā visas cūkas, izņemot vienu kuili, nosprāgušas. Dēls sūtījis tēvam vēstuli, kurā nav ielicis nevienas pieturas zīmes. Tā skanējusi: «Sveiks tēv vagonā visas cūkas nosprāga dzīvs palika tikai kuilis tavs dēls Jānis».

H. Balodis.

2915.

Kāda sieviņa pirkusi tirgū gaļu no poliša. Apskatījusi, pagrozījusi un teikusi: «Tā jau ir kuīļa gaļa!»

— «Nē, nē, nav vis, tā ir čūces gaļa!»

«Nē, nē, kuīļa gan!»

— «Kas tad tas kuilis ir tāds?» beidzot prasījis politis.

«Tas jau ir tas cūku brūtgāns!»

Un nu politis brīnījies: — «Ak, tad tā gan! Es savu mūžu tādu puīšu, cūku brūtgānu, nebūtu zinājis!»

Uzrakst. A. Vējiņa, no Viesienas pag.

Teic. Lābāns, no Ergļu pag.

2916.

Kāda pilsētas madāmiņa aizgājusi uz tirgu iepirkties. Gribējusi izlikties par lielu vācieti un prasījusi tirgus sievai:

«Wievīel kostet cūks' gal'?» — «Fīnf un zvanzig rubul, madam!» — «Vai, tas ir zu dārg!» — «Komm zu Morgen, tad būs lētāk».

Uzrakst. A. Kalniņa, Talsu valsts vidusskolā.

Teic. no Stendes pag.

LFK 230, 3806.

2917.

Kādā Māriņas tirgū N. papus aizvedis pārdot savu labi nobaroto vērši. Vērši piesējis stingri pie ratiem, un pats svi-nīgi nostājies gaidījis pircējus. Te, kur gadījies, kur ne, pie-nācis lielu vēderu lopu kupcis un prasījis: «Ui, saimnēk, cik ta te ir to vērse?» Bet N. papus par šādu jautājumumu noskaities un, gribēdams resnā vēdera īpašnieku izjokot, tei-cis: «Nav jau daudz, cienījamais uzpircēja kungs: tikai divi vērši vien te pašlaik stāv, un no tiem pārdodams ir ti-kai viens!»

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. L. Ziediņa, 63 g. v., Birzgaļes pag.

2918. Bez pīci kvarti nei kust.

Tirgū žīds kādai saimniecei par jēru solījis: «Nu, kas ir, saimniece, sajems pusotre rubule par jērine!» Bet saimniece sacījusi: «Nā, nā, žeidīn, kua nu tu nīkus sūli, par pusūtra rubļa gon nabous, mīksta aitiņa... bez pīci kvarti gon abet nei kust». Neko darīt, žīds samaksājis pieci kvarti, un saim-niece priecīga, ka ne kapeikas no prasītās cenas nenolaidusi.

O. Timans, Alsviķu pag.

LFK 41, 1080.

2919. (var.) Bez rublīša ne kust!..

Reiz kāda sieviņa aizvedusi uz tirgus bullēnu. Drīz vien pienācis «kupcis»: «Nu, māt, cik gribi par to bullēnu?» — «Nu, cik tad jūs dosiet?» — savukārt jautājusi sieviņa, «Še, māt, pieci kvarti!» — «Ne, kupčīn, bez rublīša ne kust!»

R. Grauzīts, Valkas apr., Kazradžu ciemā.

2920. (var.)

Sievai tirgū par aitu solīts pieci kvarti, bet šī gudri at-teikusi, ka bez rubļa jau nu neparko neatdošot.

Eriks Broziņš, no Rīgas.

2921.

Reiz kāds laucinieks ved cūkas uz tirgu. Tikko tas iebraucis tirgū, kāds vīrs pienāk un prasa tirgus naudu, prasa arī, cik lauciniekam cūku. Laucinieks negrib teikt, bet pēdīgi saka: «Ja variet uzminēt, tad jums visus piecus atdošu». Vīrs atbild: «Pieci!» Lauciniekam nekas cits neatliek, ka cūkas atdot, bet viņš nevar ne nobrīnīties vien, cik tie rīdzinieki var būt gudri.

I. Neimanis, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 2951.

2922.

Viens vecs vīrs vedis kazu tirgū. Ceļā viņš saticis otru vīru. Vīrs teicis: «Labrīt, švāģer!» Vecais atbildējis: «Kaz' ved' tirge». Vīrs prasījis: «Kā, lab' klājas? Vecais atbildējis: «Aston' zeser'!»

Alida Pulekste, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 2993.

2923.

Kāds saimnieks aizvedis uz pilsētu āzi pārdot. Tā kā par āzi nedevuši, cik viņš gribējis, tad vedis to atpakaļ. Āzis atradies piesiets uz vāguma. Piebraucis pie tiesas mājas, saimnieks iegājis tiesas mājā. Āzis, pamanīdams, ka saimnieka nav, lec ārā no ratiem. Lecot tas pakaļas aiz ragiem. Kāda sieviete, to pamanījusi, iet āža saimniekam stāstīt. Mazs puika, ieraudzījis āža saimnieku, rāda uz viņu ar pirkstu un saka: «Āzis, āzis». Arī citas reizes tas to darījis, kad ieraudzījis āža saimnieku.

Uzrakst. Auniņu Elza, no Rīgas.

Noklausīta Jaunpilī, Vidzemē.

2924.

Uz tirgu kāds saimnieks atvedis teļu pārdot. Pie viņa pienācis žīds un prasījis: «Cik maksā teļš?» — Saimnieks atbildējis: «Desmit rubļu!» — Te žīds uz reizi: «Ko tu mani mēd'?» — Saimnieks: «Kā tad es tevi mēdu?» — Žīds: «Nāc līdz uz policij'!» — Saimnieks: «Es neiešu uz policij', kur tad paliks mans teļš?» — Žīds: «Ko tu mani mēd', nāc līdz uz policij'!» —

Neko darīt, saimniekam gribot negribot bijis jāiet uz policiju. Policijā žīds sāk stāstīt, ka saimnieks viņu visu

laiku mēdijis. — Te saimnieks izsaucies: «Kā tad es tev mēd', es jau tev' nemēd'». — Polīcijā izskaidrojies tas, ka abiem viena vaina, t. i. šļupstēšana.

Uzrakst. Kreicbergu Viktorija.

Teic. 60 g. v., no Slokas.

m. ZEMNIEKS AR LINIEM UN LINSEKLAM.

2925.

Zemnieks aizvedis uz Jelgavu linus. Žīds saka, ka svars neesot pilns. Zemnieks mājā linus pareizi nosvēris, tamdēļ tas ņem linus un nes ārā. Žīds tur otrā galā un neļauj nest. Atnāk vairāki žīdi. Tā tie stīvējas labu laiku ar liniem. Kamēr zemnieks grūž žīdu uz ragavām. Citi žīdi: «Oi, mīle Pāvule, izlīgsim, es negribe tave dusme».

Auniņu Elza, no Rīgas.

2926.

Kropa muni kaupmans ar linīm, a es viņu ar kopustim jū vairok: iz kotra kumūsa maizes pa pīcas karūtes strēbu.

N. K., Alūksnē.

LFK 793, 53.

Var. LTA 2906.

2927.

Senāk veda linus pārdot uz Pērnavu. Tad jau te Rīgā nekas vēl nebija «ierīktēts». Viens zemnieks aizvedis un pārdevis. Šim nu aizmaksāta visa nauda, cik vajaga, un tas vēl labi pacienāts, lai tikai citureiz ved atkal. Devuši padzert kafiju, un tad devuši cigāri arī uzpīpēt. Šis pīpē, pīpē, bet nu tā grib splaut, ka vairs nevar izturēt. Skatās, kur tad nu varētu nosplauties, bet it nekur nav tādas vietas. Uz grīdas tādi deķi, tur jau ne domāt nevar splaut. Stūrī gan ir tādi trauki nolikti, bet tie ir tik smuki, ka spīd un laistās vien tikai. Tad viņš domājis, ko tad lai nu dara, pastiepis savam kažokam piedurkni tā uz priekšu un splāvis tikai tur garām. Kungi beidzot sāk skatīties, ka šis mocas, un teic viņam, lai taču viņš splauj tajā traukā, kas tur nolikts, tas jau taisni tam tur esot. Vīrs iesaucies: «Ko, tas ir tam, lai

tur splautu iekšā? Man jau nav tādu trauku, kur sev ēdienu ielieties!»

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.
Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.
LFK 647, 1107.

2928.

Kāds zemnieks vedis uz Rīgu linsēklas pārdot. [Līdz] uz pilsētu tam braucis viņa mazais dēlēns. Ceļā atplīsis vienam linsēklu maisam stūris, un sēklas sākušas tecēt ārā. Mazais dēlēns to pamanījis un saucis: «Papa, tek!» Tēvs atbildējis: «Nekas, pacieties vien, pacieties!» Braukuši tālāk. Pēc brīža dēlēns saucis atkal: «Papa, tek!» Tēvs atbildējis atkal: «Pacieties, dēls, pacieties, drīz būs Rīga!» Dēlēns vairs neteicis arī neko. Kad uzbraukuši Rīgā uz tirgus, saimnieks brīnījies par nozudušām linsēklām. Viņš jautājis dēlēnam, vai šis neesot redzējis, kur sēklas palikušas? Dēlēns atbildējis: «Es tak tev teicu, papiņ, ka tek!»

Uzrakst. A. Zilemans, Jelgavā.
Teic. B. S.

n. ZIRGU TIRGŪ.

2929.

Bija viens tāds saimnieks, liels zirgu mijējs. Bet vienreiz gan izgāja plāni. Izmija zirgu ar vienu čigānu. Bet nu no čigāna nekā nevar dabūt. Savu zirgu viņš čigānam atdod tūlīt, bet čigāns savu tam došot kādas dienas vēlāk. Kā tik nu satiek, tā prasa, kad dos. Čigāns tikai pateic: dos to dienu un dos to dienu, bet vēl nav atdevis ne šodien.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag.
Teic. Pēteris Hermansons, 66 g. v., Ezeres pag. nespējnieku mājā.

LFK 647, 1117.

2930.

Kādam saimniekam bijis ļoti skaists un brangs zirgs. Viņš to gribējis pārdot. Aizvedis zirgu tirgū un vadājis apkārt, nemaz atpakaļ neskatīdamies. Pēc brīža pienācis čigāns un prasījis: «Cik tu gribi par to kaul' un ādu?» Saimnieks sadusmojies, ka čigāns viņa zirgu nosaucis par «kaul'»

un ādu» un, nekā neatbildējis, gājis tikai tālāk. Pēc brīža pienācis atkal čigāns un prasījis: «Cik tu gribi par to kaul' un ādu?» Nu saimnieks atskatījies atpakaļ un ieraudzījis sava brangā zirga vietā vecu, vāju zirgu. Tas aiz kreņķiem nospļāvies un aizgājis, pamezdam veco zirgu turpat.

L. Krastiņa, no Baldones.

o. NO TIRGUS UZ MAJAM.

2931.

Brālis un māsa aizved uz tirgu kazu pārdot. Viņiem labi veicas. Atpakaļ nākot abi nosēžas ceļmalā naudu skaitīt. Te, kur bijis, kur nebijis, laupītājs klāt un nozog naudu. Abi ļoti noskaitušies ies pie rātskunga. Aiziet. «Vai tu nezini, kur tie blēži dzīvo?» — «Kādi blēži?» — «Nu, tie, kas man naudu nozaga!» — «Kā tad es varu zināt, kur viņi dzīvo». — «Nu ko tad tu te sēdi, galvu miltos iebāzis, ja nezini, kur blēži dzīvo?» — Rātskungs liek puisam uzskaitīt 15.

H. Pakalne, no Rīgas.

Var. LTA 1341.—1343.

2932. Sieva un vārdes.

Kādreiz sieva pilsētā pārdevusi govi. Nākot mājā jau bijis palicis diezgan tumšs, jo tuvojies vakars. Sieva steigusies. Te viņa gājusi gar linu mārklu un dzirdējusi no vārdēm: «Kvā, kvā!» Sieva domājusi, ka vārdes sakot «kvarts, kvarts», jo domājot, ka šī esot govi par kvartu pārdevusi. Sieva pat sadusmojusies, jo govi tā pārdevusi lētāk par kvartu. Bet vārdes atkal kurkušas: «Kvā, kvā!» Nu sieva vēl vairāk sadusmojusies un iemetusi naudu dīķī, lai skaitot un lai «nedziedot», ka šī par kvartu pārdevusi. Bet vārdes tomēr kurkušas joprojām savu: «Kvā, kvā!» Tā sieva pazaudējusi govs naudu un, izdusmojusies uz vārdēm, raudot pārgājusi mājās.

Uzrakst. A. Jaunzeme.

Teic. Rīgā.

LFK 17, 612, 51.

Var. LTA 654.

(Sk. 2954. anekd.)

12. LAUCINIEKS VEIKALĀ.

a. PĀRPRATUMI, PRECES PERKOT.

2933.

Veca sieviņa noskatījusies, ka kungi vienmēr pērk bodē tādus dzeltenus ābolus (citronus) un maksā dārgu naudu. Reiz viņa arī gribējusi tos pamēģināt un nopirkusi divus gabalus. Vienu tā nolēmusi nest bērniem, bet otru ēdusi tūlīt pati. Iekodusi — bet ābols bijis tik skābs, ka vairāk ēst nevarējusi. Viņa nu nobrīnījusies vien, cik tie kungi stipri, ka var tādus ābolus ēst. Bet ko tu dariši, kungam kunga mute!

Skujiņu Austrā, no Vidrižu pag.

2934.

Kāds lauku puisis ieradies mazpilsētiņā, žīda bodē, un vēlējies pirkt brilles vecai mātei, kuŗai esot slikta redzēšana. Žīds izrādījies par smalku optiķi: «Kāde vinei tā brille vajage, vai prieks tālem redzesanem, vai priekš tuvem skatīsanēm?» — «Nu, saprotams, tikai tādu, caur kuŗu var cauri redzēt!» puisis iesaucies.

Elza Dambergs, Viskālē.

2935.

Rūjienes apgabalā dažās vietās saldskābmaizi sauc par kukulmaizi. Reiz kādam zemniekam no turienes gadījies braukt uz Rīgu, un tas paņēmis līdz arī mazu meitēnu. Rīgā meitēns ieiet veikalā un prasa: «Lūdzu man vienu mārciņu kukulmaizi». — «Bērniņ, visas maizes jau ir kukuļos» — atsauc pārdevēja.

Uzrakst. Liesma Rekšāne.

Teic. E. Rekšāne, no Rūjienas.

2936.

Vīrs aizsūtījis sievu uz Jelgavu pēc mahorkas (tabakas). Lai neaizmirstu savādo vārdu, sieva braukdama visu ceļu atkārtojusi: «Makorka, makorka, makorka». Te zirgs, nez' no kā sabijies un sācis trakot. Zirgu valdīdama, sieva aizmirsusi savu saucamo: makorka. Minstinājusi, minstinājusi, beidzot atminējusi: makapurga. Iegājusi bodē, kuŗas īpašnieks bijis ļoti nīprs žīds, sieva prasījusi: «Lūdzu, dodiet man makapurgu!» Bet žīds jokodamies prasījis: — «Vai tikai jums nevajaga Jankapurgu?» (Jankapurga bijis kāds bodes zellis). «Ak, jā, jā, Jankapurgu!» atķērusies sieva. — «Bet Jankapurga ir patlaban izgājis», teicis žīds. Nu sievai bijuši lieli brīnumi. «Bet vai tikai jums nevajaga mahorkas?» žīds pēc brīža jautājis. — «Ak, jā, jā, to mahorku!» — sieva beidzot atminējusi.

E. Cera, Jelgavā.

b. LAUCINIEKS, ŽĪDS UN ARKLIS.

2937.

Kāds limbažnieks iebraucis Rīgā un gribējis nopirkt kartupeļu grābjamās dakšas. Iegājis tas kādā žīda bodītē un prasījis: «Vai Jums ir dakšas priekš kartiņām?» — «Jā, mums ir dakse ar un bez kātinem», žīdiēte pasteidzas atbildēt.

Uzrakst. Strodu Jānis.

Dzirdēta Rīgā.

2938.

Zemnieks iebraucis Rīgā pirkt arklu. Domādams, ka Rīgā tāpat kā lauku bodītēs katrā var dabūt ko vēlas, viņš

iegājis kādā žīdu grāmattirgotavā un prasījis pēc arkla. Žīds domājis, ka tā ir kāda grāmata un sācis meklēt pa plauktiem. Zemnieks skatījies un brīnījies. Beidzot žīds prasījis, kas tas esot: romāns vai stāsts? Zemnieks zinājis, ka stāsts ir grāmatā, bet romānu dzirdējis pirmo reizi, tāpēc teicis, ka tas laikam būšot romāns. Nu žīds teicis, ka tāda romāna gan viņam neesot. Ejot ārā zemnieks ieraudzījis pāri ielai lauksaimniecības tirgotavas logā arklu, rādījis to žīdam un teicis: «Lūk, kur romāns, pašā logā iegāzies!»

Uzrakst. Emīlija Frīdenberga, no Sabīles.

Teic. Emīlija Ratniece, no Burtņiekiem.

c. LAUCINIEKS, ŽĪDS UN MISTIKLAS.

2939.

Saimnieks iebrācis ar savu kalpu Rīgā. Staigādams tas apstājies pie žīdu dzelzu veikala loga. Žīds, durvīs stāvēdams, sauc: «Nāket iekšā, nāket iekšā, man viss ir».

Saimniekam gan patiesībā nekā nav bijis vajadzīgs, bet tomēr tas iet iekšā, sacīdams: «Bet jums gan tas nebūs, kas man vajadzīgs». Iegājis tas prasa mīsteklas.

Žīds uz otru žīdu: «Was ist das Mistekle?»

Arī tas nav zinājis. Žīds: «Atnākiet pēc pāris stundām, tad būs, pašlaik no krājuma izgājušas».

Auniņu Elza, no Rīgas.

2940. (var.)

Pie žīda bodī ienāk kāda pircēja un prasa mīstiklas. Žīds nezina, ko tas nozīmē, bet, negribēdams atzīties, saka: «Mīstikles, mīstikles — — Mums viņ gan būs bijus, bet mēs viņ būs pārdevus. Es zine, vine bij iepakāte ieks tādēm mazem kastītem».

Biruta Heistere, no Ozolnieku pag.

2941. (var.)

Kāds laucinieks nostājies pie drēbju tirgotavas skatloga un apskatījis tur izliktās preces. Tirgotājs, žīds, to redzēdams, saucis viņu iekšā: «Ienāk, ienāk tikai iekšā! Ko vajag? Pie manem vise var dabūt! Vise prece kosere un labe!» Laucinieks iegājis arī iekšā un prasījis mīstiklas.

Žīds, riņķī griezdamies, skatījies plauktos un teicis: «Mīstīkles, mīstīkles, nupat kā pārdevu. Uz bānem ir, ienāc rīt!»

Uzrakst. V. Otto.

Teic. no Bolderājas.

d. CEPURU VEIKALĀ.

2942.

Zemnieks iegājis Rīgā cepuru veikalā. Viņš izmeklējis sev skaistu salmu cepuri un gribējis to nopirkt. Uz vaicājumu, cik cepure maksā, pārdevējs atbildējis, ka četri rubļi. «Četri rubļi? Par šo salmu cepuri lai es maksāju četri rubļi?! Tādu naudu jau nevar dabūt par veselu salmu vezumu!» brīnījies zemnieks.

Uzrakst. Anna Binde, no Rīgas.

Teic. Sēnaļu mājas saimiece, Smiltenes p.

2943.

Lauku zēns dzīvojis pilsētā. Reiz pie viņa atbraukusi ciemā māte. Dēls ar māti abi gājuši kādā žīdu veikalā pirkt cepuri. Žīds ņēmis apgalvot un lielīt, ka viņam esot tikai laba prece. Zēns jau zinājis, ka žīdam nevar vienmēr ticēt, un sācis runāt žīdam pretī. Žīds sadusmojies teicis: «Ej, dēls, tu tur' mut', lai runā mamm', tai lielāka mut'. Nu arī zēns sadusmojies un uzsaucis žīdam: — «Ēd labāk ciberklops mit astem!» (Cūku gaļu ar asti).

Uzrakst. J. Zvaigzne.

Teic. Fr. Tupiņš, no Bēnes.

e. APAVU VEIKALĀ.

2944. Dienastniekam laba nevajaga!

Laucinieks iebraucis pilsētā iepirkties. Starp citu, tas pircis arī saviem kalpiem pastalas. Veikalā iegājis, viņš prasījis: «Lūdzu, jaunsungs, parādiet man pastalas!» Komiji pārlaidis acis par laucinieku un ieprasījies: «Kam jums tās pastalas vai'g? Priekš jūs paš' oder priekš jūs' dienastniek'?» Laucinieks atbildējis, ka dienastniekam. «O, tad es zinu, kād' jums vai'g dot, jo dienastniekam laba nevajaga!»

Arn. Kupke, Asaros.

Zemnieks ar savu meitu iegājuši kādā veikalā meitai kurpes pirkt. Vienas nomērījuši un atraduši pēc kājas. «Nu, cik tad šīs maksā?» vaicājis zemnieks. — «1200 rubļi!» — Te zemnieks ieraudzījis otru pāri kurpju, kas bijušas daudz lielākas. «Nu, bet cik tad šitās maksā?» tas pārdevējam prasījis. — «Tāpat!» skanējusi atbilde. «Nu, tad lūdzu, ietiniet man šitās! Kāpēc man jāmaksā par tik mazām tik liela nauda, kad par to pašu naudu var dabūt lielākas!» Nelīdzējušas ne meitas asaras, ne pārdevēja ieskaidrojumi, ka tik lielas taču nevar valkāt. Zemnieks ietiepīgi palicis pie sava.

Uzrakst. Kārlis Knope, Valkā.

Teic. Roberts Šunka, 45 g. v., Valkā.

I. IZJOKOTS PIRCEJS.

Kādā veikalā iepircies zemnieks. Turpat iepirkušies arī divi studenti. Zemnieks prasījis īsas nagliņas. Veikalā tik īsas nav bijušas. Zemniekam raustījusies valoda, tā ka vajadzība iznākusi tā: «Bbb—e—e—t m—m—m—a—a—n—n v—v—v—a—a—j—a—g v—v—ē—l ī—ī—ī—s—s—a—k—as!» Veikalnieks to sūtījis pie sava kaimiņa, varbūt tam būšot. Zemnieks pateicies un iepircies citas vajadzīgās preces. To noklausījušies studenti un nolēmuši zemnieku izmozēt. Tie arī aizgājuši uz kaimiņu veikalu un prasījuši labi īsas nagliņas. Veikalnieks tiem rādījis arī visīsākās. «B—b—b—e—t m—m—a—n v—v—v—a—a—j—a—g v—v—v—ē—ē—l ī—ī—ī—s—a—a—a—k—a—s!» students imitējis valodas raustišanu. Īsākas nagliņas nebijušas. Tad gājis iekšā otrs students un tāpat, valodu raustīdams, prasījis īsas nagliņas. «Pa kaklu tev vajaga!» dusmīgi uzblāvis veikalnieks, jo domājis, ka šo nerro. Pēc kāda laiciņa nācis zemnieks un prasījis īsas nagliņas. Veikalnieks nagliņas rādījis gan, bet aiz dusmām acis vien bolījis. «B—b—b—e—e—t m—m—a—n—.....» tālāk pārsteigtais zemnieks ar savu runu neticis, jo acumirkli ar visām pakām izlidojis pa to vietu, kur mūrnieks atstājis caurumu.

Uzrakst. K. Knope, Valkā.

Teic. Roberts Šunka, Valkā.

Var. 1370.

Bauskā kāds veikalnieks, vācietis, aizkaitinājis kādu saimnieku. Saimnieks tam nodomājis atiebties. Iegājis veikalā un ieraudzījis sieru, viņš licis sev no tā nogriezt vairākus gabalus, teikdams: «Tas man, tas manai sievai, tas puisim, tas meitai un tas ganam!» Tirgotājs gan brīnījies, kur zemnieks tik daudz un tik dārgu sieru liks, tomēr nogriezis prasītos gabalus. Zemnieks paņēmis vienu gabalu uzspļāvis un sācis berst gar biksēm. Vācietis, to redzēdams, domājis, ka zemnieks pārskatījies un noturējis sieru par ziepēm, teicis: «Das ist Käse!» — «Ko, ķeza?» zemnieks iesaucies, — «man ķezas mājā diezgan, un es nebūšu tāds mulķis, ka pirkšu to vēl par naudu un vedīšu mājā!» To teicis, tas bijis pa durvīm laukā.

Uzrakst. E. Purviška, Talsu valsts vidusskolā.

Teic. no Ceraukstes pag.

LFK 230. 4210.

Var. LTA 2795.

g. ZEMNIEKS SPEKULE.

Reiz kādam zemniekam nosprāgusi aita. Zemnieks domājis: pag', ko ar to nosprāgušo aitu lai darot, pats tak ēst nevarot un zemē mest arī nevarot, esot branga! Pēdīgi zemnieks sadomājis, ka aizvedīšot nosprāgušo aitu uz Rīgu un pārdošot kādam ēdienu vārītājam, gan jau tas to izlietošot. Kā nodomāts, tā arī padarīts. Kādu dienu zemnieks atvedis nosprāgušo aitu uz Rīgu. Smuki nodirātu un nogatavotu. Aita bijusi branga. Zemnieks nu aitu kādam ēdienu vārītājam par labu naudu pārdevis. Ēdienu vārītājs bijis zemniekam labs pazīstams. Zemnieks tīri priecīgs, ka tik daudz naudas par nosprāgušo aitu saņēmis. Viņš nu nebraucis vis tūlīn uz māju, bet aizgājis uz pilsētu pastaigāties un šo to iepirkties. Vakarā nu tas nācis uz to pašu vietu atpakaļ, kur pārdevis aitu. Visu dienu staigādams, tas bijis dūšīgi izsalcis. Pārņācis tas ieraudzījis, ka nupat izvārīta laba zupa ar brangu aitas gaļu. Zemnieks licis arī atnest vienu porciju un izēdis. Zemnieks papriecājies, ka dabūjis tik garšīgu zupu saēsties. Pēc tam viņš ēdiena vārītājam apjautājies, vai varēšot arī kur gaļu izdot? Ēdienu vārītājs nosmējies, ko

šis bīstoties, jau gaļa esot cauri. Vai šis pats neredzējis, cik garšīgi šovakar to noēduši. Zemnieks nu tik apķēries, kas tā par garšīgo zupu bijusi, ko nupat ēdis. Viņš nu noskaities, ka pats izbažots ar sprāgušas aitas gaļu, nospļāvies un aizgājis projām.

Uzrakst. J. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Kārlis Upīts, Cesvaines pag., Lejas-Paukšos, Madonas apr.

LFK 479, 1163.

2949.

Kādreiz kāds zemnieks gribējis piemānīt Rīgas kungus. Nēmis un sašuvis divas saskādas par vienu. Aizbraucis uz Rīgu un pārdevis saskādu par vienu rubli. Atpakaļ braucot iegriezies kādā krogū un sācis lielīties. Citi tam izstāstījuši, ka viņš pats ir piemānīts. Nu viņš sapratis un braucis atpakaļ uz Rīgu prasīt saskādas atpakaļ. Rīgas vārti jau bijuši ciet. Kad nevarējis iekšā tikt, sadomājis kaut izlamāt Rīgas kungus. Nolicies pie zemes un teicis caur vārtu apakšu: «Ļa, ļa, Rāigas kungi, jous mani pīmonejat, ļa, ļa, pogoni tādi!» Gadījies iet kādam gaļām. Tas iespēris zemniekam ar kāju ģimī. Tā zemnieks atbraucis mājās piemānīts un sasīstu muti.

Uzrakst. no Jēkabpils vidusskolas.

Teic. Anna Žilinska, no Ābeļu pag.

LFK 549, 244.

h. ZEMNIEKS NAV UZ MUTES KRITIS.

2950.

Senos laikos reiz kāds zemnieks ieobraucis Rīgā. Viņš nu staigājis no vienas bodes durvīm uz otrām un nesapratis, kurā bodē atrodies viņam vajadzīgās mantas. Te viņš piegājis pie kādām durvīm, attaisījis tās vaļā, pabāzis galvu un skatījies veikalā iekšā. Te pie viņa pienācis pārdevējs un prasījis, ko šis vēloties un kāpēc skatoties, galvu pa durvīm pabāzis un nenākot iekšā veikalā! Zemnieks atbildējis, šis gribot zināt, ko šinī veikalā pārdodot! Bodnieks domājis, ka tas esot gan muļķis, viņš nezinot, ko pārdodot, vai tad viņam acu nemaz neesot pierē, ka neredzot. Tāpēc viņš zemniekam atbildējis, ka šeit pārdodot muļķus. Labi, labi, atteicis zemnieks, cik maksājot viens muļķis? Šis gribot

pirkt. Bodnieks nu atteicis, ka pašreiz vairāk neviena neesot. Visi jau esot pārdoti. «Kā, visi pārdoti?» brīnījies zemnieks, bet šis tak pats esot arī viens mulķis. Viņš nopirkšot šo pašu. Bodnieks nu par tādu atbildēšanu palicis kaunā kā pa muti sists. Bet zemnieks aizgājis tālāk.

Uzrakst. J. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Jānis Upesleja, 53 g. v., Patkules p., Bikseres m., Madonas apr.

LFK 479, 1011.

2951. Dots pret dotu.

Brengulietis Urbīķis ieiet kādā veikalā Valmierā un lūdz tam parādīt labu arklu. Ieraudzījis velosipēdu, Urbīķis ap-
taujājās, cik tāds «velna pēda» maksā jot.

«Simts sešdesmit latu», komijs atbild.

— «Vai tu traks! Par to naudu jau varu nopirkt labāko govi!» — zemnieks nosaka.

«Ja gan, bet apdomājat vien: ar šo ratu jūs varat aizjāt, kur tikai gribat. Bet ja jūs uzsēstos govs mugurā un sāktu jāt, tad jūs visi turētu par traku», — komijs domājas zemnieku piezobojis.

— «Tas tiesa, jauns kungs», — zemnieks atsaka, — «bet ja jūs sāktu slaukt velosipēdu, tad ar nākošo vilcienu jūs nosūtītu uz Strenci».

Tautas humors.

«Brīvā zeme», 1929. g. Nr. 57.

Var. LTA 2887.

2952.

Kāds zemnieks iegājis veikalā iepirkties. Kad viņš samaksājis naudu, pārdevējs teicis: «mersī». Zemnieks domājis, ka tas nozīmē «mirsti» un dusmīgi teicis: «Mirsi tu pats, mirs visi tavi bērni, mirs visa tava ģimene».

M. Ozoliņš, no Rīgas.

2953. — 2954.

1. Gadu 35 — 40 atpakaļ Jelgavas žīdu veikalnieki bij likušies stipri uz laucinieku ķeršanu. Parasti žīds stāvēja sava veikala durvīs, kā zirnēklis savā tiklā, un vēroja garām-gājējus. Tikko kāds pamanīja veikalam garām ejot kādu laucinieku, tas tūlīt lauciniekam uzbāzās: «Ui, ko jums vaj'g, ko jums vaj'g? Nāket ieksē! Nāket ieksē!..»

No B. mājām ie brauc Jelgavā kāds lauku puisis, kam

«laba mute» un «zobs» uz žīdiem. Kad puisis iet garām žīda veikalam, žīds tam virsū ar parasto aicinājumu. Bet puisis žīdam noprasa: «Ko man vajag?... Man vajag blusām iemauktus. Vai tev ir?...» Žīds pazūd.

2. Kādam citam veikalam garām ejot, puisim uzbāžas atkal cits žīds ar parasto jautājumu un parasto aicinājumu. «Ko man vajag?... Man vajag žīda ādu priekš pastalām!...» Žīds atkal pazūd.

Uzrakst. P. B.

Dzirdēta bērņibā, Jaun-Svirlaukas pag.

2955.

Kāds vīrs brauc caur pilsētu un ierauga uz durvīm uzziņētu lielu elefantu. Zem elefanta uzraksts: «Elefanta aptieka». Vīrs brīnās, brīnās un saka: «Mūsu ciemā cilvēkiem nav aptiekas, bet pilsētā pat elefantiem!»

Uzrakst. H. Zariņš, Rīgā.

Dzirdēta Jelgavas apr.

Var. LTA 2865.

2956.

Kāda sieviņa aizgājusi pie aptiekara un stāstījusi, ka viņai ausīs tā dūcot un zvanot, ka nemaz izturēt. Aptiekars atradis tās ausī beigtu mušu un stāstījis kungam, kas turpat klāt gadījies: «Viņ' ir ielīduš' un nosprāguš' un viņ to nemaz nav jutuš'...»

Skujiņu Austrā, no Vidrižu pag.

2957.

Kādreiz zemnieks iegājis aptiekā un prasījis zāles: šim briesmīgi sāpot krusti. Bet tikai lai dodot tādas, kas tūlīt palīdzētu. Aptieknieks prasījis: cik tad šis gribot izdot par zālēm? Zemnieks atbildējis, ka pāri pimberus jau varot izdot. Aptieknieks iedevis zemniekam pudelīti ar zālēm un pamācījis, lai ar tām mājās krustus ierīvējot. Zemnieks pudelīti turpat attaisījis, paodis un iesaucies, ka tās jau smirdot tīri pēc brandvīna. Aptieknieks atbildējis, ka tas jau arī esot īsts francbrandvīns. Zemnieks samaksājis, iebāzis pudelīti kabatā un gājis projām. Bet pie durvīm apstājies, padomājis mazliet un griežies atpakaļ, teikdams: lai labāk kungs pats ierīvējot tos krustus, citādi viņš izdzeršot un nebūšot atkal nekāda labuma.

Uzrakst. A. Zilemans, Jelgavā.

Teic. A. Upenieks, 47 g. v.

2958. Vai akls, cik stiprs!

Zemniece iebrāukusi Jelgavā, iegājusi aptieku preču pārdotavā un prasījusi, lai viņai dodot etiķa esenci. Prasīto dabūjusi un naudu pie kases samaksājusi, viņa gājusi ārā. Bet te tik tai iešāvušies prātā citu cilvēku nostāsti, ka etiķa esence esot ļoti stipra. Šī nu turpat uz vietas gribējusi izmēģināt, vai tik bodnieks tās neesot piekrāpis. Turpat uz vietas tā no pudelītes izvilkusi korķi un pielikusi pudelīti pie mutes. Komījs, to redzēdams, tā apstulbis, ka nepaspējis pat sievieti bridināt. Pa tam lauciniece ar četri balti noplucinātām lūpām un mēli tikai izsaukusies: «Vai akls, cik stiprs!»

Uzrakst. Pilsoņu Jēkabs, Codes pag.

Teic. D. Birgers.

2959.

Kāds cilvēks iet uz aptieku pēc blusu zālēm. Viņam tās iedod un pamāca, kas ar zālēm jādara: «Jūs noķeriet blusu un kutiniet viņai vēderu ar smildziņu, kad viņa smiesies, jūs ieberiet tai mutē drusciņ zāļu un tad — viņa nobeigsies». Cilvēks pateicas par pamācību un aiziet.

Mirdza Lakše, no Jaunjelgavas apr.

Var. LTA 2812.

2960.

Veca māmiņa ieiet aptiekā un prasa: «Lūdzu, man par pieci kapeikām velna s—du». Pārdevējs (jauns puisis) nezina, ko tas nozīmē un atteic: «Nē, māmiņ, tik lēti mums nav. Par piecām kapeikām velns neies tērēties!»

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. L. Švāns, Duntē.

Var. no Babītes. PBK.

2961.

Par gadu reiz Jēkabs brauc Rīgā iepirkties. Ceļš ir garš, ap simts verstis, un visi Rīgā nevar tik viegli nokļūt. Meitām ir izdevīgi pieteikt Jēkabam pārverst kaut ko no Rīgas. Šoreiz viņām aprūcies pūdera, un tās, kaunēdamās teikt Jēkabam, noraksta zīmīti un saritinātu nodod. Jēkabs prasa: «Kas tur jāved?» — «Tur ir krāsa, vilnu ko krāsot, iedod aptiekā, gan jau viņi iesvērs», saka meita. Jēkabs arī nodod. Aptieknieks viņam prasa: «Cik tad vajag?» Pārdomājot Jēkabs saka: «Nu tā, apmēram, vienam podam vilnas».

J. A.

2962.

Reiz kāds saimnieks aizbraucis uz Rīgu. Viņš iegājis aptiekā kādas zāles pirkt. Viņam bijis jāuzgaida, kamēr zāles sagatavo. Saimnieks nosēdies un sācis skatīties. Ienācis viens pircējs un prasījis zaķa taukus. Tie tam iedoti. Ienācis otrs un prasījis karbolvazelīnu. Aptieknieks devis tam no tās pašas bundžas, kur iepriekšējam. Tā tas turpinājis daudziem no vietas. Drīz arī saimniekam zāles bijušas gatavas. Maksājot viņš ieprasījis: «Pārdevēja kungs, vai zāles sadalītas vairākās šķirās?» — «Kas tas par mulķīgu jautājumu?» — uztraucies pārdevējs. «Bet jūs taču pirmīt likāt dažādas zāles vairākiem pircējiem no vienas un tās pašas bundžiņas?» Nu pārdevējs briesmīgi saskaities kliedzis: «Ārā, sātan! Vai tu redz', ka noskatījies!»

V. Blumbergs, no Sēces p.

2963.

Citreiz N. saimnieks ie braucis pilsētā. Sapircies, kas vajadzīgs, viņš gājis Rīgu apskatīties. Tā viņš nonācis pie kādas aptiekas. Durvīs stāvējis pārdevējs. «Ar ko jūs tirgojaties?» prasījis saimnieks. — «Ar aitas galvām!» atbildējis pārdevējs. Saimnieks redzējis, ka viņu grib izjokot, tādēļ žigli atbildējis: «Tā-ā? Tad jums, laikam, ir daudz «kundes», es redzu pašlaik pēdējo gabalu, uz ielu raugamies!»

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes p.

Teic. M. Zeivalds, 62 g. v.

(Sk. 2972. anekd.)

14. ZEMNIEKS VIESNĪCĀ.

a. ZEMNIEKA APLAMĪBAS VIESNĪCĀ.

2964.

Laucinieks iebraucis Rīgā. Nomazgājies tas citu divieli nevar saskatīt, kā pavisam baltu. Skatījies, skatījies. Rīdziniece domājusi, ka tas nevar divieli saskatīt, paņem un pasniedz tam. Laucinieks nesapņem, sacīdams: «Kur nu tik baltā».

Rīdziniece: «Tad vajaga drusku pavazāt pa grīdu».
Auniņu Elza, no Rīgas.

2965.

Reiz kāds zemnieks atvedis uz Rīgu labību. Pārdevis labi, viņš iegājis viesnīcā. Pie tam nodomājis: «Nu ir nauda rokā, nu var ieēst ko labāku». Apskatījies apkārt, viņš ierauga, ka kāds kungs ēd maizi ar sviestu un desu. Pado-
mājis zemnieks un licis sev atnest maizi ar siļķi un sāli. Nosēdies un ēdis. Te gadījies nākt garām kādam kungam. Tas brīnīdamies apstājies un teicis: «Siļķe jau tā ir sāļa, un jūs vēl mērcējiet sāli».

«Tāpat kā tur tas kungs», zemnieks atteicis.

— «Bet tā taču atkal cita lieta».

«Kas tur cita», zemnieks pikti atcirtis. «Kungs ēd savu pavalgu, zemnieks savu».

Nolendorfu Vilma, no Kabiles pag.

2966.

Kādreiz kāds zemnieks iebraucis pilsētā un no mājām aizmirsis paņemt līdz ēdienu. Nu zemnieks iegājis ēdienu namā paēst pusdienu. Sulainis viņam pasniedzis vislabākos ēdienus. Ēdot zemnieks nospļāvies uz grīdas, lai gan glīts sļaujamais trauciņš atradies necik tālu no viņa. Sulainis to redzējis un, pakalpīgs būdams, paņēmis sļaujamo trauciņu, pienesis tuvāku pie galda un nolīcis nevis tai pusē, kurā zemnieks nospļāvies, bet otrā pusē.

Zemnieks pēc kāda laiciņa nospļāvies atkal uz grīdas. Nu sulainis paņēmis sļaujamo trauciņu un nolīcis tajā pusē, kurā zemnieks sļauj. Zemnieks to ieraudzījis un uzsaucis sulainim: «Ja neliksi to tālēki pie malas, tad sļaušu viņā iekšā».

F. Pabērzs, no Slokas.

b. ZEMNIEKA AIZMARŠĪBA.

2967.

Kāds zemnieks iegājis viesnīcā, un viņam ļoti iegribējies ēst galertu, bet aizmirsis nosaukumu «galerts». Zemnieks tomēr viesnīcā kalpotājai prasījis minēto ēdienu šā: «Lūdzu man par 5 kap., kas dreb!»

B. Slaucītāja, no Apukalna.

2968.

Vācu laikos viens laucinieks iebraucis Jelgavā un apstājies viesnīcā «Wunderlich». Vakarā izgājis pastaigāties un aizmirsis viesnīcas nosaukumu. Taujājis, prasījis, bet nekā nedabūjis. Beidzot pienācis pie kādas skolas. Pašlaik nākuši skolnieki ārā. Laucinieks griezies pie kādiem zēniem: «Mīlie jaunkungi, vai nevarat man pasacīt, kā sauc to māju, kur es esmu iebraucis? Tāda liela, dzeltena māja. Mīlie kundziņi, pasakiet man!» Skolnieki tūlī sapratuši, kas šis par putnu ir un gribējuši šo izjokot. Viens no visiem atbildējis lauciniekam: «Vai zini, onkulīt! Ej iekšā šitanī mājā,

pirmās durvis pa labi. Tur sēdēs viens kungs, prasi viņam. Viņš gan tevi lamās un dzīs ārā, bet tu tik lūdz!» Skolnieks iesūtījis nabaga lauķi pie sava direktora.

Laucinieks iegājis arī. Atradis arī kungu un sācis lūgt: «Mīlais kungs, pasakiet man, kur es esmu iebraucis? Bij tāda liela, dzeltena māja». Direktors lamājies un dzinis laucinieku ārā, bet šis tik lūdzis. Direktors iesaucis savu sievu un teicis: «Ein wunderlicher Mensch...» — «Jā, jā, mīlais kungs, «Wunderlich», «Wunderlich». Paldies, paldies kungs, «Wunderlich»!» priecīgi iesaucies laucinieks un devies ātri ārā.

Uzrakst. R. Čubis.

Teic. vecmāmiņa, 79 g. v., no Apguldes.

c. ZEMNIEKS ED AUSTERUS.

2969. — 2970.

1. Kāds bagāts laucinieks iebraucis Rīgā. Viņš gribējis paēst visu to gardāko. Viņš prasījis viesnīcas sulainim, kas esot tas visdārgākais. «Austeres», sulainis atbildējis. «Nu, tad atnesiet man vienu bļodu!» «Cik?» — «Pilnu bļodu!» Labi. Sulainis atnesis pilnu bļodu austeru. «Ko ar tiem dara?» laucinieks prasījis. «Rij», sulainis atbildējis. Šis ar sācis rīt. Rijis, rijis, bet austeres nākušas atpakaļ. Ko nu darīt? Nolicis to bļodu zemē sunim. Suns ar rijis, rijis, bet tam, nabagam, tāda pati nelaime: atnācis viss atpakaļ. Līcis bļodu atkal uz galda.

2. Pēc brīža ienācis kāds students un piesēdies pie tā paša galda, kur sēdējis laucinieks. Laucinieks atkal prasījis uz bļodu rādīdams: «Ko ar tiem dara?» «Rij!» students atbildējis. «Lūdu!» laucinieks teicis. Students ar vis nav gaidījis otrreiz sakam, izrijis visu bļodu. Laucinieks gaidījis, kad nu šim nāks atpakaļ, bet kā nenācis, tā nenācis. Beidzot viņš teicis: «Ak tad jums stāv gan iekšā? Man atnāca atpakaļ, manam sunim atnāca atpakaļ, bet jums stāv iekšā!» Students ar tūlīt atlaidis visus atpakaļ. «Es jau domāju, vai tad nu dārga manta stāvēs prastā vēdērā!» zemnieks teicis un atstājis tikpat pilnu bļodu, kā bijis.

Uzrakst. Zelma Vende, no Dikļu pag.

Teic. E. Lancere, no Rīgas.

2971 (var.)

Aiziet reiz kāds ceļnieks ar visu suni viesnīcā. Nezinā-dams, kas austeri tādi ir — tas liek pasniegt tos. Bet tikko ieēdis — tā laukā ir. Devis savam sunim — tam tāpat. Tad uzkrāvis no jauna smuki uz šķīvīša, lai stāv. Ienāk zem-nieks, jautā, vai viņš neēd tos, kas uz šķīvja. Lai dodot viņam. Šis iedevis, un zemnieks noēdis. Tad sācis runāt ceļi-nieks: «Vēlns viņu zin, kas jums par māgu, es ieēdu — ārā, mans suns ieēda — ārā, un jums nekas!» Tikko paspējis izteikt, ka i zemniekam bijis ārā.

Skujiņu Rūta, no Vidrižu pag.

Var. no Sātiņu pg. Sāk ēšanu saimnieks un beidz kungs ar tādiem pašiem panākumiem. PBK.

d. ZEMNIEKS UN SINEPES.

2972.

Zemnieks Rīgas viesnīcā redz, ka kungi ēd sinepes. Do-mādams, ka tās ļoti labas, zemnieks uzprasa sulainim par veselu rubuli sinepes. Sulainis viņam atnes lielu bļodu. Bet kā šis ieķer pilnu karoti, ta bļauj: «Grieziet nu degunu nost, ka neizķēza vēl visu ģīmi!»

Skujiņu Austra, no Vidrižiem.

2973.

Saimnieks un viņa kalps atbrauc Rīgā un apmetas vie-snīcā. Saimnieks izliekas kā gudrs, kas Rīgu labi pazīst. Viņš liek sev pasniegt pusdienai cepešus un piekodina, lai visas garšas vielas arī būtu klāt. Tas tā tiek arī izdarīts. Atnāk pusdienas laiks, saimnieks ar kalpu sēžas pie bagāti apkrautā galda. Uz galda arī piedotas dažādas garšas vielas. Saimnieks redz, ka vienā trauciņā ir dzeltena putriņa, me-dum līdzīga. Saimnieks dūšīgi paņem labi daudz dzeltenā šķidruma un liek mutē. Te saimniekam sāk asaras birt. Kalps prasa saimniekam, kāpēc tas raudot. Saimnieks at-bild: «Es iedomājos par savu tēvu, un man palika viņa žēl; tāpēc sāku raudāt». Kalps arī ielika vienu karoti dzeltenās putriņas (sinepju) mutē, un viņam arī sāka birt tūliņ asaras. Tagad saimnieks prasa savam kalpam, kāpēc viņš raudot.

Kalps arī negrib būt pavisam mulķis un saka: «Man žēl palika tevis, ka tu arī nevarēji reizē ar savu tēvu nomirt».

A. Zaluckis, no Rīgas apr.

2974.

Lauku papus, iebraucis Rīgā, ieiet kādā labākā ēdienu veikalā. Laipni apkalpotāji slīd ap saviem viesiem un apkalpodami jautā bieži: «Ko vēlaties, kungs, ko vēlaties...» Papus klausās, klausās, bet tas viņam vairs nav izturāms: «Kungi vien, kungi vien, vai tad kārtīga cilvēka neviena te nav!»

Uzrakst. nezināms.

e. PUIŠI SAMAKSĀ VIESNICNIEKAM RĒĶINU AR DZIESMU.

2975.

Lauku puīši iebrukuši Rīgā un iegājuši kādā krogū iedzert. Kad saimnieks tiem pasniedzis rēķinu, tad viens no puīšiem steidzies atrunāties: «Maksāt mēs negribam, bet mēs dziedāsim. Ja jums kāda no tām dziesmām patiks, tad mēs rēķinu nemaksāsim!» Saimnieks bijis arī tā ar mieru. Puīši nu izdziedājušies dažnedažādas dziesmas, bet saimniekam neviena no tām nepatikusi. Beidzot puīši vilkuši ārā naudas makus un dziedājuši:

«Lai nu gājis, kā nu gājis,
rēķins tomēr jāmaksā!»

Saimnieks tūlīt izsaucies: «Lūk, tāda dziesma man patik!» Puīši nu mierīgi bāzuši makus atpakaļ kabatās un nemaksājuši devušies prom.

Uzrakst. Vilis Drugis, Rīgā.
Teic. tēvs.

15. UZDZIVOTAJI.

2976.

No Dzelzavas tirgus braucot, kāds papiņš ar mammaiņu bijuši labi sadzērušies. Braukuši ļoti ātri un dziedādami. Bijis jābrauc pa meža ceļu un ātri braucot mammai bijis grūti sēdēt. Domājusi iekārtoties labāki, pagriežusies šķērsu vāgiem. Nemanot iegrūdusi kāju ritenī un sākusī kliegt:

«Kāja ratā! Kāja ratā!» Papiņš atkal pa to laiku dziedājis:
«Ratatā, ratatā, ratatā!» Kamēr mammai kāja izmežģījusies
un bijis jābrauc atpakaļ pie ārsta.

Valters Saliņš, Meirānu p., Madonas apr.

Var. LTA 787.—788.

2977.

Kādreiz dzīvojis bagāts saimnieks. Viņam bijis viens vienīgs dēls. Reiz vienu rudenī saimnieks pārdevis visu kviešu birumu un naudas žūksni iedevis dēlam, lai iet iepazīties ar pasauli. Dēls nogājis uz Rīgu, kur arī uzdzīvojis zaļi. Beidzamā dienā vēl, sēdot «šeņķī» pie galda, atminējies, ka nav redzējis mērkaķi. Turpat sēdējuši vairāki studenti. Šie apsolījuši šim mērkaķi parādīt, ja tikai labi izmaksāšot. Saimniekdēlam tas nebijis nekas! Studenti aizveduši viņu uz kādu banku, kur bijis kāds kuprītis par rakstvedi. Studenti ielaiduši saimniekdēlu pie tā, bet paši palikuši ārpusē. Saimniekdēls, iegājis pie vecīša, sācis to ar nūju bikstīt un teicis: «Abke, urr, urr!» Vecītis nevarējis vairs ciest un saucis pēc palīga. Tad studenti pakēruši saimniekdēlu un aizmukuši.

Alvīne Pāvule, no Slokas.

Var. LTA 1344.—1346.

16. NO PILSĒTAS BRAUCOT.

2978.

«Tas bija ziemā», stāsta laucinieks, — «kad es braucu no Rīgas mājās. Te izlēc uz ceļa lācis un manā vezumā iekšā. Es nobīstos un ieskrienu rudzos un nogulstos gar zemi, kamēr lācis aiziet. Tad es lienu no rudziem laukā un braucu mājā.» «Vai tad ziemā arī rudzi aug?» prasa pilsētnieks. — «Es jau ar tām bailēm neizšķīru, vai rudzi, vai mieži. Bet tas jau viss vienalga», atbild laucinieks.

Lucija Biezais, no Skultes.

2979.

Divi laucinieki braukuši no Rīgas uz mājām. Pa ceļam tiem bijušas pazīstamas mājas, kur tie dažreiz gājuši meitās. Šoreiz viņi norunājuši tā: viens paliks laukā pie

zirga, otrs ies klētī, kur guļ meitas, un kuŗa meita pirmā gadīsies, to nesīs laukā uz ratiem. Taisni šodien šais mājās kāds nomiris. Mironis ielikts klētī meitu gultā. Meitas tur negulējušas. Nācis puisis klētī, paķēris mironi un devies laukā. Nesot sajutis, ka nesamais auksts un stīvs. Uztraukumā vairs nespējis no miroņa atsvabināties, tikai kliedzis biedrim: «Pļa-pļa-pļa-pļaviņ, brāl! . . . Mi-mi-mirons! . . .»
Liepiņu Zigfrīds.

17. PĒC PILSĒTAS BRAUCIENA.

2980.

Aizbraucis kurpnieks Olimps uz Rīgu. Mājā pārbraucis, viņš stāsta: «Tikko es iebraucu Rīgā, visi Rīgas kungi man priekšā un saka: «Olimp, Olimp, nāc iekšā! Tēja, kapij', priekšā. Lēj tik iekšā! Dzer, ka likš vien!»

Ratnieku Elza, no Vecates pag.

2981.

Kārlis ar Jāni jau no mazām dienām skaitās kā labākie draugi. Abi kalpa cilvēki pie viena saimnieka. Jānis nupat kā bija Rīgā un uz «Uteni», kā Kārlim stāstīja, nopircis jaunu pulksteni un pavisam lēti.

«Nu, vai iet labi?» draugs Kārlis prasa.

«Lieliski! Stundu noskrien 40 minūtes.»

Uzrakst. E. Puriņš.

Stāstītāja J. Ābols, Saikavā.

2982.

Kāds zemnieciņš aizbrauc uz Rīgu. Pārbraucis uz laukiem atpakaļ, tas, brīnīdamies, stāsta: «Ak, kungs, cik Rīgā to kungu. Kā iebraucu pa Aleksandra vārtiem, tā līdz Daugavmalai netiku cepuri galvā līcis. Vienmēr tik kungs vien nāk un visiem tik jāsaka: «Labdien, labdien!»

Bērziņu Vilma, no Rīgas.

Var. no Zalves pag. PBK.

2983.

Kāda veca lauku sieviņa, pārbraukusi no pilsētas, kur apciemojusi savu radnieci, stāsta: «Šī man tur ielej kapi-

ju un iedod tādu mazu, mazu karotīti. Kot' nu es ar tādu
varu iesmelt, — kā šī pagriežas uz otru pusi, tā es mudīgi
ar muti klāt . . .»

Uzrakst. Dombrovska.

Noklausīta no vecākiem, Iecavā.

2984.

Kāds puisis, pārbraucis no Rīgas, stāsta otram: «Ir gan
tani pilsētā labi. It sevišķi viesnīcā: tikko piespied pogu,
skuķis klāt!»

«Tad jau tu varēji kādu pogu atvest arī uz laukiem»,
atbild otrs.

Alide Rīdere, no Rīgas.

(Sk. 2991. anekd.)

XII. Pilsētnieks uz laukiem.

1. PILSĒTNIEKS STĀSTA CEĻA PIEDZĪVOJUMUS.

2985.

Kāds pilsētnieks stāsta: «Reiz ziemā es braucu no pilsētas uz laukiem. Te, kur gadījies, kur ne — nāk rūkdams pretī liels lācis. Es žīvai no kamanām laukā un rudzos iekšā!» Laucinieks pabrīnās: — «Ko? Ziemu rudzos?» — «Vai tad nu man bija laika apskatīties, vai tie bija rudzi, vai mieži», — atsaka pilsētnieks.

Uzrakst. N. Poruks.

Teic. M. Kviesis, no Blidenes pag.

Var. LTA 2978.

2. PILSĒTNIEKS MIELOJAS.

2986.

Viens pilsētnieks aizbraucis uz laukiem atpūsties un apmeties pie kāda zemnieka. Saimniece no rīta ienesusi glāzi

piena. Šis dzēris un piepēži ieraudzījis glāzē mušu. Briesmīgi sadusmots, viņš saucis: «Saimniece, saimniec', glāzē muša!» — «Ak, tu, pagāna, vēl viena palikusi! Tūlī izņemšu!» mierīgi atbildējusi saimniece un pacietīgi izzvejojusi mušu ar pirkstu no piena glāzes.

Uzrakst. R. Čubis.

Teic. vecmāmiņa, 79 g. v., no Apguldes.

5. PILSĒTNIKES PASTAIGĀJAS PA TĪRUMU.

2987.

Kāds pilsētnieks pa vasaru izbrauca uz laukiem. Reiz viņš ar saimnieku apstaigā tīrumus. «Kas tā par labību?» pilsētnieks vaicāja, uz auzām rāidāms. — «Auzas», atbild saimnieks. «Un kas tā par labību?» viņš atkal jautā, kad abi nonākuši pie rudzu lauka. — «Tas tik brīnums», saimnieks iesaucās: «Jūs nepazīstiet ne auzu, ne rudzu! Piemums uz laukiem katrs vērsis to zin!» To dzirdējis, pilsētnieka mazais dēlēns iesaucās: «Tas ir labi, tēt, ka tu nepazīsti ne auzu, ne rudzu, jo tad tu arī būtu vērsis!»

Uzrakst. A. Tifentāls, Rīgā.

Teic. tēvs.

2988.

Rīgas madāmiņa ar savu meitu izbrauc uz laukiem zaļumos. Viņām gadās iet gar kartupeļu lauku, kas zied dažādos ziedos. Gar lauku staigā arī zemnieks un priecājas par skaisto ražu. Meita tūdaļ tam jautā: «Kas tā ir par labību?»

«Kartupeļi», atbild zemnieks smiedamies.

«Bet kāpēc daži ziedi viņiem balti un daži zili?»

«Tāpēc, ka šeit aug divas zortes kartupeļu: vieni cep-ti, otri vārīti», paskaidro zemnieks.

«Un tu, meitiņ, ej skolā un to vēl nezini», iesaucas māte. «Saki, ko tad tai skolā īsti māca?»

Simane, Anna, no Rīgas.

4. PILSĒTNIEKS NEPAZĪST DZIVNIEKUS.

2989.

Reiz kāda pilsētniece atbrauc uz laukiem ciemoties. Saimniece mielastam grib nokaut baložus un aicina pilsētnieci palīgā nokert. Pilsētniece vēl nepazīst baložus. Iejojot kūti, uz siles uzlaižas 2 baloži. Pilsētniece mudīgi atgrūž lodziņu un uzsauc: «Tiš, ko te maisās pa kājām!» Baloži izlaižas pa logu, un saimniece paliek stāvēt ar vaļēju muti.

Nolendorfu Vilma, no Kabiles.

2990.

Kāds, pilsētā audzis, zēns, vienu vasaru aizvests uz laukiem ciemos. Saimniece gājusi saukt lopus mājās un papēmusi viņu līdz. Viņš govīs redzējis pirmo reiz un prasījis: «Tant', kas tas par homi tai govij pakaļā?»

Uzrakst. V. Poruks.

Teic. M. Kviesis, Blīdenes pag.

5. PILSĒTNIEKS GRŪTU JAUTĀJUMU PRIEKŠĀ.

2991.

Reiz kāds pilsētnieks pirmo reiz aizbraucis uz laukiem. Sestdienas vakars. Maize muldā uz mūrīša jau taisās pāri iet. Saimniece nosvīdusi, sarkana, kā no pirts iznākusi, ņemas ap krāsni, izrauš ogles, izslauka krāsni un sauc die-nastmeitu: «Krāsns nu ir izkurējusies — varēs šaut...»

Pilsētnieks, visu to redzēdams un dzirdēdams, izbrīnījies prasa: «Vai tad pie jums arī sievieti prot šaut?»

Uzrakst. E. Puriņš.

Stāstītāja J. Randere, Saikavā.

2992.

Kāds pilsētnieks viesojas uz laukiem. Reiz saimniece to sūtījusi, lai aizejot uz aploku un atsaucot cūkas mājās. Šis arī aizgājis, attaisījis aploka vārtus, metis cūkām ar roku un saucis: «Ei, cūkas, nākat mājās!» Bet cūkas necēlušas ne ausu. Šis nu kliedzis vēl stiprāki: «Ei, cūkas, nākat mājās!» Bet cūkas kā neklausījušas, tā neklausījušas. Mājinieki gardi nosmējušies par šo savādo cūku mājās saukšanas veidu.

Uzrakst. Kārlis Knope, Valkā.

Teic. Karlīne Šunka, Valkā.

6. BAGĀTI RADI.

2993. Viņš iet ar rūkšanu!

Pie saimnieka uz laukiem sabraukuši no pilsētas ar auto bagātie radi. Kalpu zēni sapulcējušies ap auto un sprieduši, kā tas varot iet! Neviens nevarējis saprast. Te mazais Pēterītis iesaucies: «Es gan zinu! viņš, tāpat, kā mūsu saimnieks, iet ar rūkšanu!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

7. TRAKS PILSĒTNIEKS.

2994.

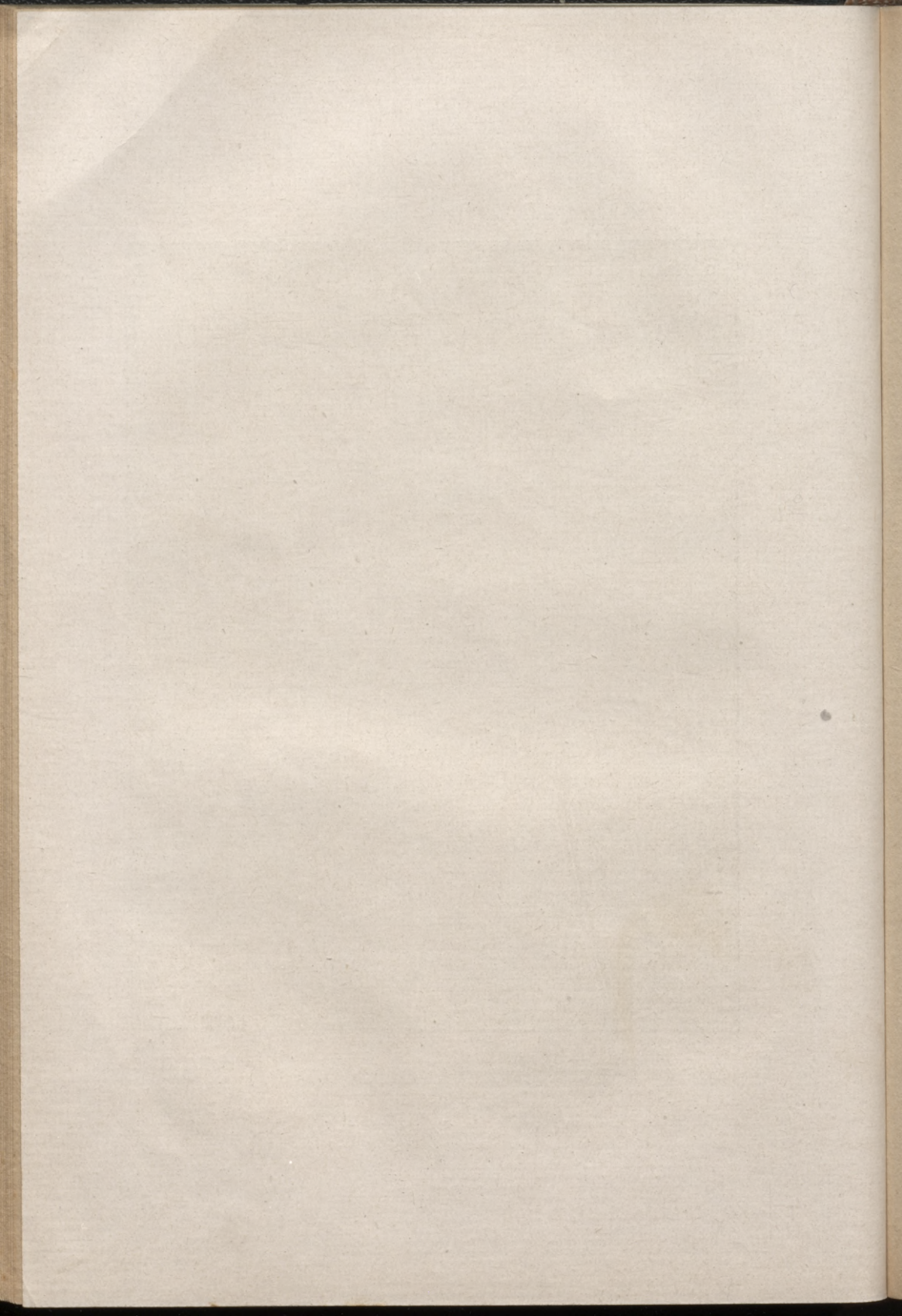
Kādās lauku mājās dzīvoja viens Rīgas lieltirgotājs, kas bankrota dēļ bija palicis garā vājš. Tomēr līdzcilvēkiem viņš nekā ļauna nedarīja. Kādā svētdienas rītā visi taisījās uz četras verstes attālo baznīcu. Līdzī posās arī garā vājais jeb trakais, kā viņu apkārtējie laudis bija iesaukuši. Baznīcā trakais dziedāja visiem līdzī. Lauku meitas klusi savā starpā sačukstējās: «Trakais atnācis!» Mājās ejot, meitas vēlreiz pārūnāja par trako. Ceļš veda caur muižas parku, kur vienmēr, pat dienas laikā, valdīja krēsla. Te kāda no meitām atskatījās atpakaļ un iekliedzās, jo ieraudzīja nākam arī «trako». — Tūlī visas meitas sāka skriet. Trakais arī atskatās atpakaļ un skrien meitām līdz. Meitas vēl vairāk nobīstās ieraudzīdamas, ka «trakais» dzenās tām pakaļ, nelabā balsī iebļaujas un skrien vēl ātrāk. «Trakais», arī pa reizei atpakaļ atskatīdamies, skrien līdzī. No lielas skriešanas meitām paliek karsti, un tās nomet vienu apģērba gabalu pēc otra. Tā visi noskrējuši kādas pāris verstes līdz tuvākām mājām. Meitas, līdz ko pa durvīm iekšā, tā uz grīdas zemē. «Trakais» bijis jau tik tālu izgērbies, ka skrējis «Ādama» kostīmā. Ieskrējis arī istabā un tik nevarīgi skatījies apkārt, it kā nekas nebūtu noticis. — Mājas saimniekam cits nekas neatlicis, kā apģērbt «trako» un iet uzlasīt ceļā izkaisītos apģērba gabalus.

Uzrakst. Laimonis Mauriņš, no Rīgas.

Teic. E. Mauriņš, no Stalbes.

Mazs kara bēgļu pārpratums. (skat. 3059. anekd.) I. Zeberiņš.

P. Birkerts

ATJAUTA TAUTAS ANEKDOTĒS.

Der Witz ist Blüte der Denkwirkung.

A. Horwicz.

Der Witz ist ganz eigentlich schon eine Künstlerische Leistung, ein Kunstwerk im Kleinen.

A. Horwicz.

True wit is... what oft was thought, but ne'er so well expressed.
Pope.

"Brevity is the soul of wit".
Shakespeare.

1. PROBLĒMAS VISPĀRĒJAIS UZTVĒRUMS.

No agrākiem apcerējumiem redzējām, ka komiskā emocija ir viena no anekdotes svarīgākām estētiskām sastāvdaļām. Otrā, ne mazāk svarīga, šāda sastāvdaļa ir atjauta jeb asprātība (wit, Witz, остроумие)

Daudzas anekdotes nav vairāk nekā, kā ierāmētas atjautas. Atjauta viena pati, bez attiecīgā apstākļa apgaismojuma, reti kad sastopama.

Atjautai papriekšu vai atjautai līdzās parasti sastopam attiecīgu informāciju un apstākļu apgaismojumu. Tikai tad atjauta tiek pietiekoši saprotama. Šī informācija tad kopā ar atjautu allaž iztaisa mazu, miniātur-novelīti — anekdoti.

Atjautas teiciens jeb sacījums tādā gadījumā ir anekdotes sirds jeb centrālais punkts.

Atjauta un komika ir radnieciskas, bet ne identiskas estētiskas parādības. «Ne viss atjautīgais ir komisks, un ne viss komiskais ir atjautīgs»¹⁾, piezīmē vācu psihologs Horvics (Horwitz). Dažreiz atjautai ir dziļi nopietns raksturs.

Kad senajā Grieķijā kāda spartiešu māte, savu dēlu karā aizvadot, tam saka: «Nāc mājā ar vairogu vai uz vairoga», (t. i. vai nu kā uzvarētājs ar vairogu rokā, vai kā karā kritis varonis, uz vairoga pārņests), tad tas ir klasiski lakonisks un atjautīgs formulējums. Komikas elementu tur nav, drīzāk traģiskas elementus tur var saskatīt. Tāpat komikas elementu nav daudzu filozofu un zinātnieku atjautīgos domu formulējumos un aforismos. Tās ir tikai nopietna rakstura atjautas. Bet sava estētiskā puse ir arī šīm nopietnajām atjautām. Te pareiza ir Kuno Fišera atziņa, ka atjauta, bez šaubām, pieder pie estētiskām parādībām («...Der Witz ohne Zweifel zu den ästhetischen Vorstellungsarten gehört».)²⁾. Bet ja jau zinātnē atjauta ir estētiska parādība, tad vēl jo lielāka viņas nozīme ir mākslā pašā.

Kaut arī atjauta ik reizes nav komiska parādība, tad tomēr visbiežāk viņa iet roku rokā ar komiku. Reizēm komika ir atjautas fons, reizēm viņas ierocis, ar ko tā darbojas un sasniedz visredzamākos estētiskos panākumus. Tāda atjautas un komikas kopdarbība parasti norisinās tautas anekdotēs.

Bet kas ir atjauta? Šis jautājums ir samērā tikpat maz vēl izpētīts un noskaidrots, kā komikas jautājums. Te jāpiekrīt Sig. Freidam, kas saka: «Kam kādreiz ir bijis gadījums informēties psihologu un estētiķu literāriskos ražojumos par to, kā varētu izskaidrot atjautas būtību un attiecības, tam, zināms, būs jāatzīst, ka filozofi nav pūlējušies apstrādāt atjautu tādā mērā, kādā viņa to pelnījusi ar to savu lomu, kādā tai piekrīt mūsu gara dzīvē. Ne daudzi domātāji dziļāk interesējušies par atjautas problēmām. Zināms, starp zinātniekiem, kas ar atjautas pētījumiem nodarbojušies, sastopam tādus slavenus (spīdošus) vārdus, kā: dzejnieku Žanu Polu (Fr. Richteri), filozofus T. Fišeri (T. Vischer) un Kuno Fišeri, T. Lipsu, bet tomēr šiem autoriem atjautas problēma stāv pēdējā vietā, jo pētīšanas galvenā interese vērsta uz plašāku un vairāk staistošo komikas problēmu»³⁾.

Te gan jāpiezīmē, ka šo slaveno pētnieku virkne, kas ar atjautas problēmu nodarbojušies, ir daudz lielāka. Piemēra dēļ te minēsim vēl kādus vārdus no angļu zinātnieku un mākslinieku pasaules: T. Hobs (T. Hobbes), Loks (Locke), Bēkens (Bacon), Pōps (Popes), Kolridžs (Coleridge), Sidnejs (Sydney), Hezliits (Hazlit), Džordžs Eliots (George Eliot), Merediits (Meredith), Mek-Daugols (Mc-Dougall), Džems Sellijs (James Sully) un citi.⁴⁾

Tāpat no vācu filozofiem gandrīz katrs ir turējis par savu pienākumu vairāk vai mazāk nodarboties ar atjautas problēmu (piem.: Kants, Šopenhauers, Hartmans u. c.).

Bet, neskatoties uz to, ka daudz ģeniālas galvas vairāk vai mazāk pūlējušās atjautas problēmu apgaismot, līdz pašam pēdējam laikam sevišķi daudz skaidrības tur tomēr nav. Visnopietnākais pētījums šinī jautājumā ir Sig. Freida darbs par atjautu: «Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten». Šis darbs kā augsts kalngals paceļas pāri visam tam, kas par atjautu bij rakstīts līdz šim. Freids atjautas problēmai pieiet klāt ar modernās zinātniskās psiholoģijas un psychoanalizes līdzekļiem. Ar šīm metodēm tad arī viņš sasniedz daudz vairāk kā agrākie zinātnieki ar spekulatīvo filozofēšanu.

Stājoties pie atjautas problēmas apskatīšanas, mēs no savas puses varam sacīt pa daļai to pašu, ko runājot par komikas problēmu: 1) lielākā vairuma filozofu un zinātnieku kļūda ir tā, ka viņi atjautas problēmu mēģina atrisināt tikai ar viena kaut kāda principa palīdzību; 2) ka atjauta ir sarežģīts psihisks process, kuŗu var izprast tikai atrodot, saskatot un izprotot šī proesa galvenās sastāvdaļas.

2. ATJAUTAS INTELEKTUĀLĀ STRUKTŪRA.

Atjauta jeb asprātība pēc savas galvenās būtības ir vispirms intelekta jeb prāta darbība. Intellekts ir atjautas galvenā sastāvdaļa. Prāts un domāšana ir tas psihiskais spēks, kas atjautu veido. Kuno Fišers atjautu definē kā rotaļisku spriedumu («Der Witz ist ein spielendes Urteil») ⁵⁾.

Intellektuālā celtnē ir atjautas cietokšņa galvenais forts, kuŗu zinātnieki visvairāk apšaudījuši ar savām prāta granatām. Vēl vairāk: vienīgi šim fortam viņi savu vērību bija piegriezuši, to ieskatīdami par visu cietoksnī. Bet viss cietoksnis šis forts vēl nav. Ka viņam piekriņ redzamākā loma, tā ir neapstrīdama patiesība.

Aplūkosim tagad šī atjautas redzamākā forta celtni.

a. Nominālais konstatējums (vārdiskais sacījums).

Katram atjautas teicienam ir divas puses. Viena ir tā, ko klausītājs uztver vispirms. Tas ir nominālais konstatējums jeb vārdiskais sacījums. Šis vārdiskais sacījums neizteic sacītāja īsto domu. Viņš ir tikai sega, kas aizsedz šo domu. Viņš ir čaula, kuŗā mitinās īstais kodols.

Šis nōminālais konstatējums ir kā viltota nauda: pēc naudas izskatās, bet tomēr nauda nav. Lai sacītais tiktu skaidrāks, ņemsim kādu piemēru no tautas anekdotēm.

«Kāds čigāns sūta savu dēlu mācībā (iesvētīties). Mācītājs prasa: «Vai Ābramam bija dēls, vai ne?» — «Žakare», saka čigāns pa čigāniski. Mācītājs negrib izlikties, ka nesa-prot čigānu valodu un atbild ar «labi». Pēc tam jautā tālāk: «Kas bija Jāņa Kristītāja tēvs!» — «Cakarietis», atbild čigāns. Atkal mācītājs saka «labi». Mācītājs: «Kā tavu tēvu sauc?» — Čigāns: «E, kur bija gudrinieks! Es zinu, kas notika tūkstots gadus atpakaļ, bet tu nezini, kas pa taviem krūmiem lodā!» (2643.) Vēl piemērs: «Zēns ganījis cūkas. Braucis gaŗām mācītājs. Tam ienācis prātā pārbaudīt cūk-gana zināšanas. Mācītājs līcis apturēt zirgus un zēnam uz-prasījis: «Vai tu nezini, puīš', kur te var aizbraukt uz Zaļo muižu?»

Zēns atteicis: «Ūja, citiem rāda ceļu uz debesīm, pats nezina uz Zaļo muižu». (865.)

Atzīmētajās anekdotēs abas atjautas, t. i. čigāna un gana puikas atbildes, pirmā momentā izliekas pilnīgi pareizas. Piemēram, čigāns, zinādams to, kas noticis tūkstošiem gadus atpakaļ, liekas gudrāks par mācītāju, kas nezina to kas tur-pat viņa durvju priekšā notiek. Šķietamā pareizība ir nōmi-nālā sacījuma galvenais aspekts.

b. Būtiskais apgaismojums.

Aiz vārdiskā sacījuma šķietamās īstenības atjautā slēp-jas cita īstenība. Tikko vārdiskais sacījums ir uztverts, kā bulta šim sacījumam cauri šaujas cita doma. Tā citādi apgaismo pirmo sacījumu. Tā ir īstā, pareizā doma, saci-juma īstā, būtiskā izpratne.

Īstenības būtiskais apgaismojums, būtiskā izpratne apzi-nīgā prāta sfērā ir atjautas processa augstākā pakāpe, tā sauktā poante (pointe).⁶⁾

Abi šie momenti kopā (t. i. — vārdiskais sacījums un būtiskais apgaismojums) ir atjautas apzinīgā procesa galve-nie momenti. Vācu estētiķi šos momentus raksturīgi mēdz apzīmēt par apmulsuma (Verblüffung) un atjausmas jeb apskaidrības (Erleuchtung)⁷⁾ momentiem. Uztverot atjau-tas vārdisko sacījumu, tiešām notiek klausītāja apmulsinā-šana un apmānīšana. Bet šim momentam drīz seko viltības un apmānīšanas apgaismošana, atjausma un noskaidrojums.

Abi minētie momenti seko ļoti strauji viens otram. Māns un īstenība pamirdz kā zibins svītras. Daži estētiķi un psi-

chologi šos momentus mēdz dēvēt par spērienu (Choc) un pretspērienu (Gegenchoc).

3. Atjautas intelektuālā procesa sikākā analīze.

Divi augšā minētie atjautas momenti: vārdiskais sacījums un būtiskais apgaismojums ir tikai atjautas procesa ķēdes divi galējie locekļi. Starp viņiem minētajā procesa ķēdē ir vēl daudz citu locekļu. Tikai tie nav redzami, nav tik viegli saskatāmi. Viņi atrodas zemapziņā. Atjautas process, ir intuīcijas process, t. i. tāds psihisks process, kas norisinās pa daļai apzinīgā, pa daļai zemapziņas sfērā.

Bet kas ir zemapziņa? «Tā ir tā psihe, kuŗas procesi norisinās ārpus apziņas robežām, zem apziņas līmeņa. Darbības un procesu ziņā šis psiķes lauks ir daudz plašāks par apzinīgās psiķes lauku.

Zemapzinīgai psiķei, tāpat kā apzinīgai, ir sava struktūra. Viņā paralēli norisinās gandrīz visi tie paši procesi, kas apzinīgajā, tikai ar savām īpatnībām. Zemapzinīgai psiķei ir sava uzmanība, nojauta, atmiņa, fantazija, domāšana»⁸⁾.

Zemapziņas psiķei atjautas procesā ievērojama loma. Viņa izdara atjautas svarīgāko un lielāko darbu. No apziņas sfēras viņa saņem atjautas vārdisko sacījumu, kā problēmu. Šo problēmu viņa atrisina un atrisinātā veidā nodod atpakaļ apziņai. Apziņa to saņem un sajūt kā piepēžu apgaismojumu vai atklājumu. Apziņa nezina, kādā kārtā noskaidrojums noticis. Viņai tas pamirdzējis kā zibens stars naktī.

Atjautas procesa pilnīga gaita (ņemot vērā apziņas un zemapziņas darbību) ir šāda:

1. Atjautas vārdiskais sacījums.
2. Tiešais uztvērums apzinīgajā psiķē saskaņā ar sacījuma burtisko nozīmi.
3. Vārdiskā sacījuma apšaubīšana.
4. Apšaubītās problēmas nodošana zemapziņai.
5. Problēmas domāšanas un risināšanas process zemapziņā.
6. Problēmas atrisinājums zemapziņā.
7. Atrisinājuma nodošana pāri apziņas līmenim.
8. Gatavā atrisinājuma saņemšana apzinīgā sfērā.
9. Gatavā atrisinājuma uztveršana un izprašana.
10. Saprastās problēmas vērtējums.
11. Izprastās problēmas ēmōcionālais «apstarojums», (t. i. zināmas patīkamas ēmōcionālas atmosfēras radīšana ap intereso atklājumu).

Tāds, šķiet, ir atjautas pilnīgākais intelektuālais process. Zinātnei vēl trūkst līdzekļu ieskatīties procesā, kas norisinās zemapziņā. Tāpēc šo norismi pagaidām var apzīmēt, ar šādu šemu:

$$N = \frac{a \text{ (problēma)} + l \text{ (atrisinājums)}}{b+c+d+e+f+g+h+i+k \text{ (Zemapziņas process)}}$$

N — nozīmē atjautu visā visumā. Ar horizontālo līniju apzīmējam to līmeni, kas nodala apziņu no zemapziņas. Burti — procesa atsevišķie locekļi.

Virš apziņas līmeņa, kā redzam, ir tikai problēma un viņas atrisinājums, pats risinājuma process zem apziņas līmeņa.

Kā atjautas process norisinās lielāko tiesu zemapziņā, tas noskarstams arī no atjautas īpatnējā darbošanās veida. Atjautas doma darbojas piepēži, lēcieniem, negaidītiem novirzieniem. Šī gaita nekad nav konsekventi loģiska. Atjautas slēdzieni ir negaidīti un piepēži. Tie iekrīt jeb iešaujas prātā. Tā tas notiek, tiklab atjautu baudot, kā atjautu radot. Vācieši šo piepēžo atjautas izdomu zīmīgi nosauc par «Einfall», tas ir — prātā iekrišana jeb iešaušanās. Bet šī piepēšā prātā iekrišana jeb iešaušanās nav cits nekas, kā problems «izkrišana» no neapzinīgās sfēras un «iekrišana» jeb iešaušanās apzinīgajā jeb prāta sfērā.

Atziņa par atjautas intuitīvo dabu jau tiek izteikta pirms Freida. Piemēram, E. Hartmans savā darbā «Philosophie des Unbewussten», apgaismodams zemapziņas lomu mākslinieciskās radīšanas procesā, starp citu par atjautu izsakās šādi: «Piemērots un tomēr vienkāršs piemērs (tas ir mākslinieciskais radīšanas procesa piemērs. P. B.) ir atjauta, kas atrodas starp māksliniecisko un zinātnisko radīšanu un kuŗa mākslas mērķus cenšas sasniegt ar abstraktiem materiāliem. Katra atjauta (Witz) ir šinī ziņā «prātā iekrišana» (Einfall). Zināms, prāts var gan dažus palīglīdzekļus pielietot, kas prātā iekrišanu atvieglo... Bet tomēr, visā visumā, katra atsevišķa atjauta ir un paliek dāvana no augšas (pareizāki gan — dāvana no apakšas, jo viņa nāk no zemapziņas. P. B.) un pat tiem, kas domā, ka atjauta ir pilnīgi viņu varā, ir jāpārliecina (jāpiedzīvo), ka, tiecoties ar varu atjautu izspiest, viņu talants tiem tomēr neklausā... Šie ļaudis arī zin itin labi, ka pudele viņa allaž ir daudz labāks līdzeklis atjautas ierosināšanai kā apzinīga prāta piespiešana»⁹⁾. Šo pašu domu apstiprina arī Kuno Fišers savā darbā «Über den Witz».

«Atjauta netiek radīta ar mokām (mühselig), ar visādām mākslīgām gudrošanām, bet viņa rodas piepēži. Viņa nāk un atnāk bez kādas sevišķas palīdzības, kā nejaušības laimes balva (Glücksgabe des Zufalls). Atjauta nav mākslīgi izdomāts un pārdomāts spriedums, bet vienkārša prātā iekrišana (Einfall)»¹⁰).

Šie Hartmaņa un Kuno Fišera spriedumi ir raksturīgi un ar dažām ierunām arī pieņemami. Nepareiza ir tikai Hartmaņa izteiktā un Kuno Fišera nojaušamā doma, it kā atjauta nebūtu apzinīgi veicināma, bet būtu tikai aklas nejaušības varā. Apzinīgais prāts ir tas, kas zemapziņai dod atjautas tematus, problēmas un ierosinājumus. Uz šo ierosinājumu spiedienu zemapziņa arī strādā. Zināms, to gan apzinīgais prāts zemapziņai nevar pavēlēt, kad tai atpakaļ jādod gatavais atrisinājums un slēdziens. To zemapziņa var darīt pēc dažām sekundēm, bet to viņa var arī darīt pēc vairākām stundām, dienām etc. Šinī ziņā zemapziņa ir diezgan autonoma un no apzinīgā prāta pavēlēm neatkarīga. Tā tad Hartmanim un Kuno Fišerim tiktāl taisnība, ka zemapziņai nevar pavēlēt, kad tai problēmas atrisinājums jāsniedz atpakaļ apzinīgai sfērai. Bet nepareizs ir tas ieskats, ka zemapziņas darbība atjautas procesā pavisam nebūtu iespaidojama un ka apziņai būtu jāgaida tikai nejaušas «prātā iekrišanas». Apziņa taču ir tā, kas zemapziņai dod problēmas, rada arī labvēlīgus darba apstākļus un vada vispārējo darbības organizāciju.

Jaunākā laikā šo domu par zemapziņas lomu atjautas radīšanā vispilnīgāki apgaismo Sig. Freids savā jau agrāk minētā darbā. Zemapziņas darbībai atjautas radīšanā viņš saskata līdzību ar to psihes darbību, kas norisinās sapņos.

Arī Freids atzīmē atjautas straujo tapšanas gaitu, piezīmēdams, ka atjautas domu saturs parasti dzimst kopā arī ar pašu formu¹¹).

4. ATJAUTĪGĀS DOMĀŠANAS ĪPAŠĪBAS.

a. Domu kondensācija (sabiezīnāšana) un lakonisms (īsums).

Atjauta nemil plāpāšanu un liekvārdību. Tie viņas ļaunākie ienaidnieki. Atjauta ir īsa un koncentrēta. Pirmais šo patiesību konstatēja Šekspīrs ar savu klasisko un pazīstamo teicienu: «Brevity is the soul of wit...»¹²). (Īsums ir atjautas dvēsele). Šo pašu domu izsaka arī vācu rakst-

nieks un komikas teorētiķis Žans Pōls: «Kürze ist der Körper und die Seele des Witzes, ja er selber»¹³).

Sig. Freids, atzīdams jau minēto īstenību, tomēr piezīmē, ka katrs lakonisms (valodas īsums) vēl nav atjauts: «Atjautas īsumam ir jābūt sevišķa veida īsumam»¹⁴). Šim īsumam, pēc Freida domām, ir jābūt kondensācijas jeb sabiezinašanas (Verdichtung) rezultātam, ko automātiski izdara neapzinīgā sfēra. Šo domu kondensāciju Freids savā grāmatā apskata diezgan plaši. Visai viņa argumentācijai sekot mums neatļauj šī apcērējuma robežas. Domu kondensācijas faktu, illūstrēsim ar kādu konkrētu piemēru: ar vienu no agrāk pievestajām anekdotēm par čigānu un mācītāju (2643.).

Minētajā anekdotē čigāns, tā sakot, atjautīgi izmulķo mācītāju ar šādu teicienu: «E kur gudrinieks! Es zinu, kas notika tūkstoš gadus atpakaļ, bet tu nezini, kas pa taviem krūmiem lodā». Šīs komiskās atjautas būtība ir tā, ka čigāns par gudribu izdod veiklā kārtā to, kas patiesībā nav nekāda gudriba. Psiche ātri sajūt šo kontrastu un uztver kā komisku atjautu. Tas notiek īsi un ātri. Bet pamēģināsim tagad šo saīsināto domu gaitu atzīmēt pilnīgāki. Tad iznāk šāda spriedumu virkne.

1. Jānis Kristītājs, Čakarija, Jēzus, Jēzus vecāki u. t. t. ir bībelē un reliģijas vēsturē ļoti labi pazīstamas personas.

2. Ziņas par šīm personām sastopamas ne tikai bībelē, bet arī parastās skolas grāmatās, tā sauktajos «bībeles stāstos».

3. Šos populāros «bībeles stāstus» Latvijā mācījās visas skolas.

4. No šiem stāstiem ziņas par Jāni Kristītāju, Čakariju, Jēzu u. c. skolā ieguva jau katrs bērns.

5. Šādā kārtā jau parastā pamatskolā iegūtās zināšanas ir jāuzskata par elementārākām, visvienkāršākām.

6. Tā kā arī čigāna bērns pirms iesvētīšanas bij skolā gājis, tad pavisam dabīgi, ka arī viņš šīs lietas varēja zināt.

7. Čakarijas vārda zināšana tā tad nav nekāda liela gudriba, neskatoties uz to, ka Čakarija (pēc sv. rakstiem) tūkstošiem gadu atpakaļ dzīvojis.

Tagad argumenta otra puse.

8. Dzīvē ir parasts, ka cilvēks zin tikai savu vistuvāko paziņu vārdus un uzvārdus.

9. Retāka parādība ir, ka cilvēki prasa pēc savu paziņu vecāku vārdiem.

10. Talāk stāvošām un nepazīstamām personām parasti neprasa ne viņu tēva, ne mātes vārdus.

11. Cilvēki parasti maz interesējas par sociāli zemāk stāvošām personām.

12. Vēl mazāk tie interesējas par dažādu klaidoņu un apkārceļotāju vārdiem.

13. To vārdus parasti nezin un nevēlas zināt.

14. Šo vārdu zināšana nav arī obligātoriska.

15. Parastam pilsonim arī dzīves praksē šie klaidoņu vārdi un tēva vārdi nav vajadzīgi.

16. Arī zinātniskās atziņas un izglītību šo atsevišķo vārdu zināšana vai nezināšana nevairo.

17. Tāpēc arī čigāna tēva vārda zināšana vai nezināšana nav itnekāda ne gudrības, ne izglītības pazīme un mērogs.

18. Bet dumjš ir pats jautājums un griba mērot otra cilvēka zināšanas un izglītību ar šādu mēru.

19. Un šādu dumjību čigāns ar veiklu ķērienu ieteic kā lielu gudrību.

Apmēram tāda spriedumu virkne būtu vajadzīga, lai čigāna atjautu atšifrētu un to ar loģisku spriedumu gaitu atspēkotu. Pielietojot tīrus, loģiski izkaltus sillogismus, šī spriedumu virkne būtu pat vēl garāka. Citiem vārdiem, vajadzīgs vesels referāts, lai istu atjautas formulējumu atšifrētu apzinīgiem prāta līdzekļiem. Atjauta visu to satver vienā vai pāris teicienos. Tā ir milzīga domu kondensācija, sabiezināšana, koncentrācija. Šī īpašība ir viena no atjautas visraksturīgākām īpašībām.

b. Atjautīga doma ir intensīva doma.

Vācu psihologs Horvics, runājot par atjautu, izsakās, ka atjautīga doma ir augstākā mērā intensīva (höchst intensiv) doma.¹⁵⁾ Tas ir pareizi: tāda ir atjautīgā doma. Bet kas ir intensīva doma? Tā ir spēcīga, īsā laika sprīdī daudz padaroša doma. Ja runā par cilvēka intensīvu darbu, tad domā par sekmīgu un ražīgu darbu. Darba ražība ir tā, ar ko intensitāti mēro.

Bet domas intensitātē slēpjas vēl citas raksturīgas iezīmes. Intensīva doma ir arī bagāta un spēcīga doma. Kā piesātināts šķidrums ietver sevī daudz kausētas vielas, tā sabiezētā, kondensētā atjautas doma ietver sevī daudz psihiska spēka. Tikai liels spēka krājums var īsā laikā veikt lielu darbu. Tā strādā atjauta. Kā zibins vienā momentā

notriec pie zemes lielu koku, tā izdevīga atjauta vienā momentā var satriekt rūpīgi būvētu pretinieka domu pasauli. Nekas nav bīstamāks domu cīņās kā atjautīgs pretinieks, un nekas nav labāks cīņas biedris kā atjautīgs prāts.

Atjauta ir tikpat kā Dāvida linga: viens sviediens — un lielais Goliāts ir gar zemi! Domu un ideju cīņās atjauta un asprātība veic vairāk kā gaŗu gaŗie loģiskie spriedelējumi.

Atjautai ir vēl viena īpašība: viegli tā ieglaužas cilvēka dvēselē un ilgi tur paliek. Ir atjautas, kas gadu desmitiem, pat simteņiem glabājas sabiedrības atmiņā un cirkulē kā izkalta nauda. Cilvēka dvēsele mīl atjautu, mīl viņu taisni šī miniatūrformā ietvertā domu spēka un bagātības dēļ.

c. Atjautīgās domas ātrums.

Šo atjautas īpašību atzīmēja jau angļu filozofs Hobs (Hobbes). Pēc viņa ieskata «dabīgā atjauta» ir tāda prāta darbība, kur domas strauji seko cita citai («swift succession of one thought to another») ¹⁶.

Dz. Selli saka, ka atjauta ir intelekta darbība, kuŗu raksturo starp citu, «augstākā mērā dzīva un veikla gaita... strauja nojausma» (...most lively and agile gait... quickness of perception) ¹⁷. Jau agrāk minētais psihologs Horvics atjautas atziņu nosauc par zibenīgu atziņu (blitzartige Erkenntnis) ¹⁸. Tas ir tiesa, — atjauta strādā ātri: ātri notver lietas būtību, ātri formulē. «Atjauta dzirkst, atjauta sprēgā», tā par atjautu zīmīgi mēdz izteikties tautas valodā. Kā zibins spēriens, tā atjauta pārsteidz ar negaidītiem atklājumiem un slēdzieniem. Kur neatjautīgam cilvēkam ilgi jāgudro un jādomā, tur atjautīgs tiek galā īsi un ātri.

d. Atjautīgās domas ātrā orientēšanās.

Ātra orientēšanās — viena no atjautīgās domas raksturīgākām īpašībām. Bet ko nozīmē orientēties? Orientēties zināmos apstākļos dzīvē, nozīmē ar šiem apstākļiem iepazīties, tos izprast un zināt, kas jādara. Orientēties domu pasaulē, nozīmē to pašu: iepazīties ar attiecīgo ideju un domu pasauli un zināt, kur savu domu virzīt. Ir cilvēki, kas labi un ātri orientējas, un ir cilvēki, kas lēni un slikti orientējas. Atjautīga doma ir tāda doma, kas viegli orientējas, viegli notver situāciju un izprot, kas attiecīgos apstākļos darāms. Kad atjautīga doma cīņā ir uzbrucējas lomā, tā vērš savus sitienus pretiniekam īstā un sāpīgā vietā. Ja atjautīgai domai pašai uzbrūk, tad viņa dod sāpīgus un veiklus atsitienus.

Ja cīņa prasa izvairīšanos un izlocīšanos, tad atjautīga doma to veikli izdara (piem., čigāna izlocīšanās dažādos gadījumos). Ar vārdu sakot, atjauta, pateicoties savai orientēšanās spējai, rikojas tāpat, kā labs šāvējs, kas vienmēr «trāpa» mērķi. Vācieši tāpēc arī atjautīgu domu sauc par «treffend». Psihologs Horvics to pat raksturo kā labi mērķētā superlatīvu (augstāko pakāpi). (Der Witz ist der Superlativ des Treffenden.)¹⁹).

e. Atjautas vieglums un grācija.

Kuno Fišers atjautu apzīmē kā rotaļisku spriedumu: «Der Witz ist ein spielendes Urteil»²⁰). Tas ir tiesa. Atjautā ir domu rotaļa. Kā tāda tā ir viegla un grācioza, pat neatkarīgi no viņas satura rakstura.

Domu gaita atjautā atgādina grāciozu deju. Kad noskaņa ir skumja, tad atjautas domu grācija atgādina melanholisku deju, kad nokrāsa jautra, tad strauju un jūsmas pilnu balletu.

Atjautas doma strādā viegli: viegli izprot, viegli jēdzienus kombinē un viegli tos vārdos ietērpj. Klausītājs šo vieglumu jūt. Viņam šis vieglums patīk, jo arī viņa dvēsele noskaņojas tādos vieglos ritmos. Atjautas domu vieglums un domu grācija ir arī viens no lielākiem un svarīgākiem atjautas estētikas pamatlikumiem. Ja pat atjautai citu saistošu un estētisku īpašību trūktu, tad viņa var saistīt un sniegt estētisku baudu pat vienīgi ar savu grāciju un rotaļisko domu vieglumu. Vēlāk redzēsīm, ka tiešām ir daži atjautas veidi, kas galvenā kārtā uz šo domu grāciju un vieglumu dibinās.

5. ATJAUTAS ĒMŌCIONĀLĀ (JŪTU) STRUKTŪRA.

Atjautas intelektuālā struktūra (celtnes iekārta), kā redzējām, bija diezgan plaša un daudzpusīga. Bet intelektuālā struktūra ir tikai viena daļa no atjautas uzbūves un iekārtas. Otra svarīga daļa atjautas celtnē ir ē m ō c i o n ā l ā j e b j ū t u s t r u k t ū r a.

Pamēģināsim izsekot viņas galvenām sastāvdaļām.

a. Bauda, ko sniedz aizliegto dziņu maskēta apmierināšana.

Baudai cilvēka vispārējā psihiskā struktūrā nav atsevišķas un patstāvīgas eksistences. Bauda nav atsevišķa un

patstāvīga psihiska vienība. Viņa ir tikai citu psihisku procesu aspekts. Visā visumā bauda ir zīme jeb simbols, ka dzīvajā būtnē dzīvības procesi iet uz augšu un organisms pārdzīvo labklājību. Kad organisms sāk sabrukt vai viņā kautkur rodas postošas tendences, tad cilvēks sajūt netiksmi, ciešanas. Bauda un ciešanas ir divi pretpoli, viens pozitīva, otrs negatīva rakstūra. Bet tā kā bauda ir cilvēkam patīkamāka vērtība, viņa dzīves īstais zelts, tad cilvēks baudu kultivē, pēc viņas dzenas. Dzīdamies pēc normālas baudas, cilvēks līdz ar to dzenas pēc lielākas dzīves vērtības. Pie pozitīvām dzīves vērtībām pieder arī atjautas bauda. Baudas ir dažādas. Katrai baudai ir savs īpatnējs pamats. Parastais baudas pamats ir kāda cilvēka dziņa vai vajadzība. Tādas cilvēka vajadzības ir, piem., vajadzība ēst, gērbties, sugu turpināt, apmierināt savas garīgās tieksmes u. t. t. Kad vajadzība tiek apmierināta, cilvēks sajūt tiksmi, baudu. Kad vajadzību nevar apmierināt, cilvēks sajūt ciešanas. Tā tad, runājot arī par atjautas baudu, tā jāņem sakarā ar attiecīgām dziņām. Dziņu cilvēkam ir daudz. Dažas no tām ir sabiedrībai derīgas un patīkamas, dažas nederīgas un nepatīkamas. Sabiedrībai nepatīkamās jeb antisociālās dziņas ir tādas, kas aizskar citu cilvēku un sabiedrības intereses. Tādas ir, piem., pārmērīga godkāriba, citu cilvēku nievāšana, nicināšana, kauslības un kaitināšanas dziņa, nelietderīgas cīņas tieksmes u. t. t. Šīs, sociāli kaitīgās dziņas, sabiedrība mēģina ierobežot un apvaidīt ar dažādām, tā saucamām, sociālām normām; juridiskām, etiskām un pieklājības normām.

Nu sākas cīņa starp sabiedrību un atsevišķa individa antisociālām tieksmēm. Ja individs iet tieši pret sabiedrības aizliegumiem, tad viņš dabū sāpīgi ciest. Viņu vajā juridiskās normas ar tiesu, naudas sodiem un cietumiem vai arī etiskas un pieklājības normas ar sabiedrības izsmieklu un nicināšanu. Individs mēģina atrast aplinkus ceļus, kā pārlēkt šos sabiedrības liktos žogus un tomēr tikt «veselu ādu» cauri. Viens no šādiem ceļiem ir atjauta jeb asprātība.

Aplūkosim šo atjautas aplinkus darbību sakarā ar svarīgākām cilvēka dziņām.

1) **Naida dziņas.** Piemēra dēļ ņemsim tās antisociālās dziņas, ko zināmos apstākļos var apzīmēt par naida un cīņas dziņām. Šīs dziņas cilvēkam ir ļoti spēcīgas. Viņas izpaužas uzbrukumos citiem cilvēkiem gan vārdos, gan darbos. Kultūra un civilizācija šīs dziņas cenšas mīkstināt. Viņa to lielā

mērā arī ir panākusi. Piem., mazāk kultūreli cilvēki vairāk kaujas savā starpā kā kultūreli. Kad kaušanos ierobežo, cilvēks pāriet uz «mīkstāku» uzbrukumu veidu — lamāšanos. Arī to sabiedrība ierobežo ar savām dažādām normām. Piem., jāievēro pieklājība. Senāk tagadējās pieklājības vietā bij citāda izturēšanās. «Kur tagad saka: «lūdu, atvainojiet», tur senāk «spēra pa ausi», saka Lichtenbergs. Bet pieklājība un etika tomēr vēl nevar iznīcināt cilvēka fundamentālās, agresīvās dziņas. Cilvēkam tomēr gribas uzbrukt, un to viņš tagad dara mīkstākā veidā. Viņš ķeras pie zobgalības, piezobošanas, izjokošanas. Bet to viņš var realizēt tad, ja piezobošanā un izjokošanā pielieto atjautu. Atjautīga zobošanās ir niansēts, izsmalcināts, veikli izdarīts uzbrukums otram cilvēkam. Tā tad atjautīgā zobošanās ir pirmatnējās, agresīvās uzbrukšanas dziņas variācija. Freids saka: «Ar atjautu mēs esam radījuši jaunu apvairošanas tehniku»²¹). Ar atjautīgu zobgalību cilvēks, tā sakot, nošauj divi zaķi uzreiz: 1) viņš seko savai dabas dotai uzbrukšanas dziņai un 2) pārlēc pāri sabiedrības celtiem ierobežojumiem.

Tā tad tai baudai, ko cilvēkam sniedz zobgalīga atjauta, ir šādas sastāvdaļas:

1) Bauda, ko dod dabas dotās uzbrukuma dziņas izpildīšana.

2) Bauda, ko dod aizliegtu augļu baudīšana, t. i. sabiedrības celto žogu pārlēkšana.

Dažos gadījumos tur vēl pievienojas 1) atriebības bauda un 2) sava spēka apziņa.

2) **Seksuālā dziņa.** Otrā spēcīgā, bet no sabiedrības ļoti ierobežota ir cilvēka seksuālā dziņa. Cilvēks šai dziņai bez soda var sekot tikai tanīs normās, kā sabiedrība tās ir nospraudusi. Piem., vīrietis kultūrelā sabiedrībā nevar uzmākties sievietei ne ar piedauzīgu izturēšanos, nedz arī ar nepieklājīgiem vārdiem. Bet cilvēkiem ir tomēr tendence, savām dziņām sekojot, šos sabiedrības celto žogus pārlēkt. To viņš izdara ar attiecīgu atjautu. Cilvēks pasaka gluži to pašu, ko parasti sauc par bezkaunību, bet tādā formā, ka tā nu vairs netiek saukta par bezkaunību. Tagad tā ir divdomīga atjauta. Saturs ir viens un tas pats, tikai forma dažāda. Un tomēr šai formai ir ārkārtīgi liela nozīme. Atjautas forma ir mākslas darbs un šī mākslas darba iespaids lielā mērā mazina un mīkstina jēdziena uzkrītošo saturu.

Tā tad tai baudai, ko sniedz seksuālā atjauta, ir šādas baudas sastāvdaļas:

1. Pa daļai realizēta seksuālā dziņa, sevi noskaņojot zināmā, kaut arī vieglā, uzbudinājuma stāvoklī.

2. Tādā pat kārtā noskaņojot pretējā dzimuma individu, ja tie ir sabiedrībā.

3. Baudot to saldo apziņu, ka aizliegtā auglī tomēr ir iekosts un sabiedrības aizliegumi ir pārkāpti.

b. Bauda, kas ceļas, domu atbrīvojot no loģikas likumiem un noteikumiem.

Civilizācija un attīstība cilvēku ierobežo ne tikai juridiskām, etiskām un konvencionālām (pieklājības) normām, bet arī zināmām prāta darbības jeb loģikas normām. Izglītota cilvēka prāts nedrīkst vairs šaudīties krustiem un šķērsām, pīties pretrunās un bezjēgas spriedumos, bet tam jādarbojas saprātīgi un sajēdzīgi. Loģikas likumi un gara disciplīna kultūras cilvēkam ir darījuši daudz laba. Bet loģikas normas un ierobežojumi ir un paliek tomēr ierobežojumi. Daudzreiz gars arī šīs ļoti vērtīgās normas sajūt kā nevēlamus spaidus, un brīvības ierobežojumus un cenšas no viņiem atsvabināties. Savādā draiskulībā gars lēc pāri šiem loģikas žogiem un domā absurdu, bezjēdzīgu un mulķīgu domu.

Kā vēlāk redzēsim, ir daudzas, skaistas un atjautīgas tautas anekdotes, kur atjautas galvenā būtība ir taisni šis absurds.

Pārlēcot loģikas žogiem un ielēcot absurda valstī, cilvēka prāts it kā atgriežas cilvēces bērnības laikmetā un uz brīdi atkal izbauda šos senos cilvēces bērnības brīžus. Visgaišāk tas novērojams pie bērna. Bērns ļoti mīl skaitīt visādus vārdu savirknējumus un pantīnus, kuŗos nav nekādas sajēgas. Kāpēc? Tas tāpēc, ka cilvēks savā, tā saucamā, ontogēnētiskā (individuālās dzīves) attīstībā mēdz atkārtot filoģenētisko (ciltsvēsturisko) attīstību. Katrs cilvēks savā bērnībā ir vistuvāk visas cilvēces agrai bērnībai.

Bet absurdās rīcības novērojamas ne tikai pie bērna. Viņas ik dienas redzam arī pie jauniešiem un pieaugušiem. Kāda sajēga gan, piem., studentu dažādos tračos un nerātībās? Kāda sajēga pieauguša un prātīga zemnieka trakošanā, kad tas pilsētā iebraucis un iedzēries? Katrs zinās uzskaitīt ļoti daudz tādu gadījumu, kuŗi nekādi nav izskaidrojami ar saprātīga cilvēka loģiku, un kur vesela

cilvēka prāts parasti mēdz apstāties un sacīt: es pavisam nevaru saprast, kā liels un prātīgs cilvēks var kautko tādu izdarīt. Absurda rīcībām, šīm dažādām neprātībām dzīvē piekrit liela loma. Viens no šo rīcību pamatiem ir absurda domāšana. Bet loģikas žogu pārlēkšana nedrīkst notikt par daudz klaji un redzami. Tādu rīcību cilvēks tad apzīmē par muļķību. Lai izvairītos no tādas nepatīkamas kritikas, tad prāts šādu loģikas normu pārlēkšanu izdara atjautas veidā. Atjauta gan absurdu un muļķību izsaka, bet izsaka to gudrības formā. Panākta ir tā pati vairākkārtējā bauda, kāda jau atzīmēta sakarā ar naida principu. Freids šo baudu nosauc par «neprāta baudu» («Die Lust am Unsinn»²²).

c. Intellektuālā bauda.

Intellektam jeb prātam, kā redzējām, atjautā piekrit ievērojama loma. Bet «aukstaī» prātas reti kad darbojas viens. Viņš labprāt mēdz strādāt «siltu» jūtu atmosfērā, un ja tādu nav, tad viņš pats tās rada. Šīs jūtas ir intelektuālās jūtas. «Tās ir jūtas, kuŗas saistītas ar dažām intelekta darbībām un rosībām. Tādas jūtas ir, piem., brīnišanās, ziņkāriba, meklēšanas un atrašanas jūtas, pārsteiguma un novitātes jūtas, skaidrības, kārtības un harmonijas jūtas²³» etc.¹) Tā kā atjauta ir sarežģīta un intensīvas prāta darbības process, tad tur darbojas vairākas šīs jūtu grupas uz reizi un arī rodas vairākas baudas. Piem., katras atjautas būtiskā noskaidrošana ir arī laimīga atrašana, kas saistīta ar atrašanas prieku.

Freids domā, ka bauda rodas arī no domu kondensācijas jeb sabiezīnāšanas. Mums gan drīzāk šķiet, ka še bauda ceļas no sekmīgas darbības. Domu kondensācija jeb sabiezīnāšana ir tikai viens līdzeklis sekmīgai domu darbībai, bet sekmīga darbība vienmēr saistīta ar baudu.

Agrāk sacījām, ka atjauta attīsta daudz psihiska spēka. Arī šo spēka sajūtu cilvēks uztver kā baudu.

Intellektuālām baudām vēl jāpieskaita intelekta rotaļbauda. Par pašu rotaļprincipu runājām jau agrāk. Tā tad intelektuālās baudas buķete vien atjautā iznāk jo kupla. Tur: ziņkāriba, brīnišanās, meklēšanas un atrašanas bauda, skaidrības, kārtības un harmonijas bauda un beidzot — intelektuālā spēka un rotaļiskā viegluma un grācijas jūtas.

d. Dažādas citas baudas.

Bez jau atzīmētām baudas grupām atjautā vēl ietilpst dažādas citas baudas. Piem., uzvaras un pārākuma bauda. Atjauta ir spēcīgs ierocis, kas pretiniekam dažādās cīņās sit sāpīgas brūces. Reizēm notriec pretinieku pavisam, sniedzot atjautīgam uzvaru. Bet uzvaras priekam piemīt spēcīgas baudas raksturs.

Tas pats sakāms par atriebības baudu. Zobgalīga atjauta un cērtošā satira ir tā istā nauda, ar kuru var atmaksāt savam ienaidniekam. «Ar mēli var otram muguru pārlauzt», teic sakāms vārds. Bet ja atriebības un atmaksas nolūkos var «muguru pārlauzt», tad atriebējam priecīgs prāts.

Sociālo simpātiju bauda. Sociālās simpātijas ir kā saule, pēc kuras tiecas katrs sabiedrības loceklis. Katram patīk, kad to citi ieredz un ieskata. Un atjauta, asprātība ir tāds līdzeklis, ar ko cilvēks pērk sociālās simpātijas. Sabiedrība mīl atjautīgus cilvēkus. Jeb kā Sig. Freids saka: «Smējējiem liela piekrišana» («Die Lacher auf seine Seite ziehen»)²⁴). Šī sociālo simpātiju bauda ir ievērojama sastāvdaļa atjautas baudas audumā.

Izteiksmes un formas bauda. Atjauta, ir mazs mākslas briljants. Kā mākslas darbam atjautai ir attiecīga mākslinieciska forma un mākslinieciski izteiksmes līdzekļi. Un tie var sniegt mākslas baudu neatkarīgi no atjautas satura un tendences. Sevišķi tas sakāms par tā sauktajām nevainīgajām, netendenciozajām atjautām, kas dibinās uz skaņu un vārdu rotaļu.

e. Vispārējie slēdzieni par atjautas ēmōcionālo struktūru.

Kā no analīzes redzējām, tad atjautas ēmōcionālajā struktūrā ietilpst vairāk baudas grupu. Svarīgākā no viņām ir šādas:

1) Bauda, ko sniedz aizliegto dziņu veikla un aplinkus apmierināšana. Pie tādām dziņām pieder, piem., uzbrukuma, atriebības, cīņas un citas agresīvā rakstura dziņas.

2) Bauda, ko sniedz seksuālo tendenču apmierināšana pāri sabiedrības sprauštājām ētikas un pieklājības normām, tās veikli apejot.

3) Bauda, ko sniedz veikla loģikas normu apiešana, izvairoties no loģiskā prāta kritikas sitieniem.

4) Bauda, ko sniedz dažādas intelekta jeb prāta jūtas, kā piem. meklēšanas un atrašanas, pārsteiguma, ziņkārības, u. c. jūtas.

5) Panākumu prieks sekmīgās cīņās, uzvaras, pārākuma, spēka, atriebības u. c. jūtas.

6) Bauda no estētiskām formām, ko lieto atjauta savā izteiksmē.

7) Rotaļiskā viegluma un garīgās grācības bauda, kas ceļas no intelekta, fantāzijas un jūtu rotaļiskās darbības.

6. DAŽĀDI CITI ATJAUTAS ASPEKTI.

a. **Atjautas talants.** Atjautas rada atjautīgs gars. Jau ikdienas dzīve mums rāda, ka ir vairāk un mazāk atjautīgi cilvēki. Cits cilvēks atjautās sprēgā kā egles malka ugunī, no cita atjauta izlēc tik pat reti, kā no cirvja kāta šāviens.

Atjautu radošs gars ir īpatnējs talants. «Atjauta izrādās kā sevišķa spēja, kaut kas līdzīgs tam, ko senāk sauca par «gara dāvanām» (Seelenvermögen), un kuŗa ir pilnīgi neatkarīga (Fr. 120. P. B.) no citām gara spējām...»²⁵) Tā izsakās Sig. Freids, plašāk atjautas talantu neaplūkodams. Arī mums šim jautājumam teit ir sekundārā (blakus) nozīme, tāpēc pie viņa sīkāk nekavēsimies. Sacīsim tikai visnepieciešamāko mūsu mērķiem.

Atjautas ģeniji un lieli atjautas talanti ir samērā reta parādība. Diezgan reti pat vienkārši atjautas talanti. Tāpēc arī ļaudis atjautu un asprātību ciena.

Visa tautas masa savā visumā ir ne tikai liels atjautas talants, bet pat liels un vispusīgs atjautas ģenijs. Tautas atjautas briljanti ir īstas un lielas vērtības. Kā diena un nakts, tā atšķiras tautas radītās atjautas no tām šķidrām atjautiņām, ko sataisa avižnieki, žurnālisti, kalendārnieki. Šinī ziņā vienkāršā tauta ir nesalīdzināmi lielāks atjautas meistars.

Bet kā tas nāk, ka vienkāršs un neskolots cilvēks var ļoti ātri kļūt atjautīgāks par izglītotu un skolotu?

Te ir trīs svarīgi cēloņi: 1) talants, 2) radīšanas process, 3) radīšanas motīvi. Vispirms talants. Kā jau sacīts, tauta savā visumā ir liels un vispusīgs kolektīvģenijs, ar vispusīgām gara dāvanām. Arī ar atjautu. Bez tam — tautas atsevišķi talanti. Ir taču parasta lieta, ka

daudzi no vienkāršās tautas, vienkārši zemnieki un strādnieki ir ļoti apdāvināti cilvēki. Tikai sociālie apstākļi tiem neļauj pacelties un ieņemt sabiedrībā redzamāku vietu. Bet viņu radošais gars neklusē. Viņš kaisa savas atjautas ikdienas dzīves un darba gaitās. Citi tās uzlasa, uzglabā, vēl noslīpē un laiž tālāk. Tā krājas tautas atjautu krājums. Tas rūpīgi nosvērts un novērtēts. Šāda apdāvināta tautas talanta radīta atjauta, zināms, ir vērtīgāka par vienkāršu literāriski uzrakstītu atjautu, ko nav radījis talants. Radīšanas procesa analīze šo jautājumu vēl vairāk noskaidros.

b. Radīšanas process. Katrā radīšanas resp. daļradīšanas procesā ir trīs svarīgākie momenti: 1) koncepcijas jeb idejas pirmdīgļa, tēмата uzdošanas moments, 2) inkubācijas jeb idejas iznēsāšanas laiks un 3) inspirācijas jeb jūsmīgais radīšanas brīdis.

Lielākam mākslas darbam šie momenti ir garāki laikiem. Tā, piem., māksliniekiem inkubācijas laiks daudzkreiz velkas veseliem gadiem. Līriskie dzejoļi var šos momentus izstaigāt daudz ātrāki.

Mākslas miniātūrražojumi, atjautas, savā tapšanas gaitā staigā to pašu ceļu. 1) Ierosinājums, ideja (konceptija), 2) problēmas nogrimšana zemapziņā (konceptija) un 3) inspirācijas moments, t. i. kad izveidotā atjauta no zemapziņas izpeld virs apziņas līmeņa.

Ja atjauta piedzimst, izstaigājusi šīs trīs stadijas, ja viņa izveidota zemapziņā, kuŗa to ar jūsmu iesviež apziņas sfērā — tad tā ir īsta atjauta. Bet ja kāds atjautu ņem un izgudro tikai ar apzinīgo prātu, t. i. ja viņa nemaz netiek veidota no zemapziņas, tad atjauta ir bāla, šķidra un nedabīga. Tādas ir allaž literāriski sagudrotās atjautas. Viņas ir bālas, neīstas, nedabīgas, bez paliekamas vērtības.

Citādi veidojas tautas atjautas. Tās netiek ar nolūku, t. i. mākslīgi radītas. Viņas ronas dabīgi, spontāni. Un ja viņa ar varu ārā laužas, tad zemnieks vai strādnieks to arī izsaka. Bet ja viņa pati ārā laužas, tad viņai arī ir savs liels iekšējs spēks un bagāts saturs. Tādas īpašības īstai atjautai vienmēr piemīt, kā jau augšā aprādījām.

Tāda atjauta rodas tautā tikpat dabīgi, kā no koka nokrīt gatavs auglis. Un tad viņš arī ir salds un gārdš. Tāda ir arī tautas atjauta.

Tā tad pirmais, kas tautas atjautu padara vērtīgu, ir atjautas dabiskā rašanās. Otrs apstāklis ir — tautas veselais

un veselīgais gars, veselīgā intuīcija. Daiļradīšanas gaitās no liela svara ir arī vesels gars, labs gaiss, kārtīgi un veselīgi dzīves apstākļi.

Trešais apstākļis ir — dabiskie, dzīves diktētie ierosinājumi un motīvi. Tautā, tā sakot, pati dzīve, izkal šīs atjautas. Reālās vajadzības, reālās darba un dzīves gaitas, reālās, neliekuļotās sāpes un dusmas, rūgtumi un apvainojumi, cīņas un zaudējumi, sāpinājumi un uzbrukumi, dažādās nejaušības, komiskas situācijas u. t. t. Dzīve ir tik bagāta ar tīri nejauša rakstura komiskām situācijām, ka tikai viņas reģistrējot vien jau būtu bezgala daudz anekdošu un daudz skaistu atjautu. Tāda nozīme ir reālītai. Atraujoties no dzīves īstenības, daiļradīšana tiek mazvērtīgāka. Lai fantazijas lido kurp lidodamas, un tēlo kādus brīnumus tēlodamas, bet pats reālās dzīves koks tomēr ir viszaļāks. Tāds viņš ir bijis, tāds viņš ir tagad, un tāds viņš paliks arvienu. Un tanī ziņā realīstiem vienmēr būs visdrošākie pamati zem kājām. Arī atjautu radošiem realīstiem tautas masās. Bez tam vēl reālā dzīvē radītu atjautu uztver viegli citi sabiedrības locekļi. Tie to iegaumē, nogludina un laiž tālāku kā visas apkārtējās sabiedrības atzītu vērtību. Individuāli radīta, atjauta tiek par visas tautas mantu. Atmiņa par atjautas autoru izgaist, pati atjauta dzīvo. Un kas vēlas pārliecināties par šo vārdu pareizību, tas to var izdarīt pie mūsu anekdošu krājuma. Nesalīdzināmi bagātākas tiklab skaita, kā satura un atjautas ziņā ir lauku vienkāršo ļaužu vidū dzimušās anekdotes un atjautas. Un otrādi: pārsteidzoši trūcīgs un nabadzīgs ir pilsētas ļaužu un sevišķi inteliģences anekdošu un atjautu krājums.

Tāda ir faktu valoda.

c. **Atjautas nozīme.** Atjautai dzīvē liela nozīme. «Atjautu atzīst kā spēcīgu psihisku faktoru (ein psychischer Machtfaktor), kuŗas svars var viegli svaru kausu nosvērt uz vienu vai otru pusi», saka Sig. Freids. Atjautīgu cilvēku ciena jautra un nopietna sabiedrība. Atjauta ir vērtīga zinātnē un mākslā. Atjauta ir svarīga arī sociālās cīņās.

Atjautas ziņā ievērojamas ir tautas anekdotes. Dzirkstoša atjauta tur mirdz gandrīz vai no katras anekdotes. Daudzas anekdotes nav vairāk nekā ierāmētas atjautas.

Kas atjautu ciena, tam tautas anekdotes sniegs daudz estētiskas baudas.

Literatūra.

- 1) Adolf Horwicz. Analyse der qualitativen Gefühle. Magdeburg. 1878. 192. lp.
- 2) Kuno Fischer. Über den Witz. Zweite durchgesehene Auflage. Heidelberg. 1889. 61. lp.
- 3) Prof. Dr. Sigm. Freud. Der Witz und seine Beziehung zum Unbewussten. Dritte Auflage. 1921. 1. lp.
- 4) J. C. Gregory. The Nature of Laughter. New-York. 1924. 127.—144. lp.
- 5) Kuno Fischer. Cit. grām. 99. lp.
- 6) Johannes Volkelt. System der Ästhetik. Zweiter Band. 1910. 497. lp.
- 7) Theodor Lipps. Komik und Humor. Fweite Auflage. 1922. 93.—94. lp.
- 8) P. Birkerts. Psihologija. Otrs izdevums. 1924. g. 142. lp.
- 9) Eduard von Hartmann. Philosophie des Unbewussten. Erster Teil. Kröners Volksausgabe. 121. lp.
- 10) Kuno Fischer. Cit. grām. 100. lp.
- 11) Sigm. Freud. Cit. grām. 145. lp.
- 12) The Complete Works of W. Shakespeare World Syndicate Co. New-York. 1926. 955. lp.
- 13) Jean Paul. Vorschule der Ästhetik. Zweite Abteilung. 1815. 354. lp.
- 14) Sigm. Freud. Cit. grām. 18. lp.
- 15) A. Horwicz. Cit. grām. 193. lp.
- 16) J. C. Gregory. The Nature of Laughter. New-York. 1924. 128. lp.
- 17) James Sully. An Essay on Laughter. New-York. 1902. 355. lp.
- 18) A. Horwicz. Cit. grām. 193. lp.
- 19) Turpat.
- 20) Kuno Fischer. Cit. grām. 99. lp.
- 21) Sigm. Freud. Cit. grām. 87. lp.
- 22) Turpat. 107. lp.
- 23) P. Birkerts. Psihologija. 194. lp.
- 24) Sigm. Freud. Cit. grām. 87. lp.
- 25) Turpat. 120. lp.
- 26) Turpat. 114. lp.

8. KRĀPIGS UN PIEKRĀPIES PILSĒTNIEKŠ.

2995.

Tikko santimi iznākuši, žīds aizbraucis uz laukiem piemānīt zemniekus. Viņš nopircis cūku un iedevis tikai vienu santimu. Zemnieks ātrumā pārskatījies un izlasījis «santimi» par «zeltiņi». Žīds bēdzis, cik spēdams, domādams, ka zemnieks atjēgsies un dzīsies viņam pakal.

Zemnieks domājis, ka tik žīds neierauga, ka ir iedevis zeltu, un arī bēdzis.

A. Kazāks, no Majoriem.

2996.

Reiz pilsētnieks piegājis pie kāda zvejnieka, kas sazejojis daudz reņģu. Pilsētnieks gribējis dabūt reņģes. Bet zvejnieks saderējis ar pilsētnieku uz 40 sant. par vienu kampienu reņģu. Pilsētnieks naudu samaksājis un ķēris ar rokām pēc reņģēm. Bet rokās palikušais tikai kādas piecas reņģes, jo reņģes ļoti slīd.

Uzrakst. Arnolds Blūms.

Dzirdēta Mazirbē, Ventpils apr.

9. KĀRKLU VĀCIETES.

2997.

1. Kāda lauku saimnieka meita gājusi Rīgā skolā. Kad suņu dienās tā mājās pārbraukusi, tad izlikusies ļoti smalka. Iegājusi ar māti kūti, meita, rāidīdama uz teļu, prasījusi: «Mamma, kas tas?» Māte izbrīnījusies atbildējusi: «Tas jau, meit, teliņš!» — «Ah, teļung!» meita izsaukusies.

2. Pēc tam nonākušas abas piedarbā. Zemē gulējis grābeklis ar zariem uz augšu. «Mamma, kas tas?» jautājusi atkal smalkā meita. Tanī brīdī meita uzkāpusi uz grābekļa zariem, un kāts iekrāvis lepnajai meitai pa pieri. «Aktu, velna grābeklis!» iesaukusies meita.

O. Enģe, no Ropažiem.

2998. (var.)

Rīgā skolota meita aizbraukusi uz laukiem ciemos un katrā ziņā gribējusi izlikties, ka Rīgā runājusi tikai vāciski un tādēļ savu mātes valodu jau aizmirsusi. Tā ieraudzījusi grābekli un prasījusi: «Mammiņ, vas ist das für Gribel, Grabel?» Māte nedabūjusi ne atjēgties, kad meita nejauši uzkāpusi uz grābekļa zariem un sāpēs iekliegusies: «Ak, tu, nolādētais grābeklis!»

Vēra Oldermane, no Rīgas.

2999. (var.)

Kāda lauku meita gājusi pilsētā skolā. Vasaras brīvlaikā tā izbraukusi uz laukiem. Ieraudzījusi grābekli, tā jautājusi: «Was ist das par ķerli?» Nevilšus uzkāpusi uz grābekļa zariem un dabūjusi ar grābekļa kātu pa pieri, viņa iesaukusies: «Ak tu, sasodītais, grābeklis!»

Bulēnu Austra, no Turaidas pag.

3000. (var.)

Lauku saimnieces meita mācījusies Rīgā šūt. Māte gribējusi savu meitu palielīt, teikusi uz kaimiņiem: «Mana meita jau Rīgā par gubermenti skolojas» (guvernanti). Kaimiņiene noklausījusies un pasmējusies. Atbraukusi mājā, meita gribējusi izrādīties par ļoti gudru. Māte saukusi meitu palīgā sēku sagrabt. Meita, ieraudzījusi grābekli, saka: «Was ist das pa skriben, skrāben?» Māte prasa: «Ko tu, meit, teici?» Meita rāda tik uz grābekli un saka: «Was ist das pa skriben, skrāben?» Te nejauši meita uzkāpj uz grābekļa zariem, un grābekļa kāts tai iesit pa pieri. Meita: «Ak tu, velna grābekļi!»

Auniņu Elza, no Rīgas.

Variantu ļoti daudz visā Latvijā. PB.

3001. Māte un meita.

Reiz, kādu sestdienu, uz laukiem gājušas meita ar māti uz pirti. Meita bijusi Rīgā mācīties par šuvēju un tādēļ drusku kādus vārdus iemācījusies vāciski. Pirtī meita sa-
cījusī mātei: «Mammā, Wasser!»

Māte nesapratusi, ko meita sacījusi. Viņa domājusi, ka meita grib, lai būtu vasara, jo bijusi ziema, un tādēļ teikusi: «Meitiņ, lai Dievs dod vasariņu!»

Uzreiz meita iesaukusies: «Māt, ūdeni!»

E. Zīvarte, no Slokas.

3002. (var.)

Meita atbraukusi no Rīgas un nepratusi vairs latviski runāt. Gājušas abas ar māti uz pirti. Pirts bijusi ļoti karsta. Meita saukusi: «Mutter, Wasser!» Māte nesapratusi, domājusi, ka vēl vajag garu uzmet un nu sametusi sutu . . . «Māt, ūdeni!»

Austra Skujiņa, no Vidrižu pag.

10. KULTŪRAS ĀKSTI.

3003.

Kāda lauku meita nodzīvojusi dažus gadus pilsētā. Reiz viņa izbraukusi uz laukiem, ieraudzījusi ziedošu liepu un jautājusi: «Vai, kas tā par brīnumpuķi?»

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

3004.

Lauku krustmāte jautā savai, no Rīgas atbraukušai, krustmeitai: «Mildīn, kādēļ tu raibaļu neizslauci, vai viņa tev spēra?» — «Nē, bet es viņu nevarēju dabūt sēdus.» —

Uzrakst. N. Poruks.

Teic. I. Strautmanis, no Blīdenes pag.

Sestā nodaļa

**VALSTS, VIŅAS IESTĀDES UN
DARBINIEKI.**

2000 1000

VALSIS VIVAS IESTADES UN
DARBINIEKI.

(Skat. 3005.—3007. anekd.)

I. Valdinieki.

1. KEIZARS MEDĪBAS.

3005.—3007.

1. Vienreiz vienā mežā sataisījuši medības. Tik greznas medības neviens vēl nekad nebijis redzējis. Viss bijis uz to spožāko. Pats krievu ķeizars arī bijis klāt. Izēdušies pa mājām, izpriecājušies un tad izbraukuši medīt. Bet krievu ķeizars pagājis no citiem tā iesāpus un nomaldījies nost. Mežs bijis liels. Viņš tajā bijis tikai pirmo reizi un nezinājis, kur lai nu iziet. Visi jau tā bijuši norunājuši, ka tikos un tikos atkal sapulcēsies uz viena laukuma, lai redz, vai visi ir kopā.

Jā, pienāk noteiktā stunda, visi citi ir, bet paša ķeizara nav. Nu visi prāto un gudro, kur tikai viņš varējis palikt. Viens saka, ka tur, otrs atkal, ka tur — un gaida, vai tad nu neieradīsies arī vēl. Bet neierodas un neierodas . . .

2. Ķeizars gājis, gājis pa mežu, līdz sastapis vienu ganu puiku. Viņš gājis tam klāt un uzprasījis, vai viņš to nevarētu izvest uz tādu un tādu laukumu, kur tie meža

kungi ir sapulcējušies. Zēns atteicis, ka viņš to varot gan izdarīt, lai tikai nākot viņam līdzī. Ķeizars zēnam iepasījis, kādu maksu tad viņš par to gribēs? Zēns atbildējis, ka viņš jau nu nekādu citu maksu negrib, bet tikai esot dzirdējis, ka šodien esot medībās arī pats krievu ķeizars. Ķeizars atteicis, ka to viņš tam katrā ziņā parādīšot. Un tā viņi runādami gājuši.

3. Ka' viņi uzgājuši uz laukuma, ta' visi citi kungi pamanijuši un tūlīt norāvuši savas cepures. Ķeizars nu teicis zēnam tā, lai viņš labi apskatās un tad lai mēģina pats noteikt, kurš tad nu varētu būt tas ķeizars. Lai apskatās labi, un tad lai teic. Zēns paskatījies uz ķeizaru, paskatījies uz citiem un tad teicis: «Viens no mums diviem jau nu tas ķeizars ir, vai nu jūs, vai es!» Ķeizars prasījis viņam, no kam tad viņš tā var spriest, kamdēļ viņš tā domā? Zēns atbildējis: viņš spriežot no tam, ka viņiem diviem vien tikai esot cepures galvā, citi visi stāvēt ar plikām galvām. Visi kungi tikai pasmējušies. Zēnu labi apdāvinājuši un teikuši, ka nu viņš var atkal iet. Nu zēnam bijis naudas vai cik.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Fricis Duburis, 80 g. v., Ezeres pag. nespējnieku mājā.

LFK 647, 508.

3008.—3009.

1. Senākus laikus vienreiz krievu ķeizars pajādījis pa mājām un apskatījies, kā ļaudis tur dzīvo.

Vienās mājās iejājis, un tur ļaudis dzīvojuši dīkti nabadzīgi. Ķeizars apskatījies, apskatījies un tad prasījis, vai viņiem bībele arī ir. Ļaudis atteikuši, ka esot gan. Tad ķeizars prasījis, vai tad viņi to lasa arī? Lasot jau nu gan vai katru dienu. Ķeizars palūdzis, lai iedod viņam arī bībeli apskatīties. Viņš paņēmis bībeli un pagājis drusku sāpus, noskatījies, ka neviens neredz, un tad ielicis bībelē vairākus naudas papīrus. Tad viņš noteicis, lai tikai lasa bībeli, tad viņiem iešot labi, un aizjājis projām.

2. Pagājis kāds gads. Ķeizars atkal jājis pie viņiem aprunāties, kā nu viņiem iet. Bet ļaudis teikuši, ka viņi esot tādi pat nabadzīgi, kā agrāk. Tad ķeizars prasījis, vai tad viņi bībeli lasa arī? Ļaudis atteikuši, ka lasot gan, tāpat kā agrāk, bet tas arī neko nepalīdzot. Ķeizars palūdzis, lai viņi iedodot atkal bībeli paskatīties. Viņš nu uzšķīris tās vietas, kur viņš bija naudu ielicis. Viņš naudu

izņēmis atpakaļ un tad teicis: «Kad jūs būtu bībeli lasījuši, tad jūs to būtu atraduši, redzat, to es jums tur biju ielicis. Bet nu es viņu paņēmu pats atpakaļ. Jūs bībeli nelasat, bet tad vēl man melojāt un teicāt, ka lasat!» Nu gan viņiem palicies dikti žēl, ka nav bībeli lasījuši, bet neko vairs darīt. Ķeizars iebāzis naudu kabatā un aizjājis prom.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Fricis Duburis, 80 g. v., Ezeres pag. nespējnieku mājā.

LFK 647, 590.

3010.

Vienā mežā sarīkošanas medības. Ķeizars pats arī bijis tajās medībās. Visi bijuši labi nomedījušies un tad pārbraukuši uz muižu labi paēsties. Muižā bijusi tāda dūšīga saimniece. Tā bijusi visā apkārtnē izslavēta, ka viņa mākot dikti labu ēdienu taisīt. Kungi pārbraukuši mājās, iedevuši saimniecei zivis un teikuši, lai tā viņiem iztaisa maltīti. Saimniece tūlīt gājusi ķēķī un sākusi taisīt. Tā nepagājis nemaz ilgs laiks, kad nācis viens ģenerālis pie viņas ķēķī un teicis, lai viņa nes maltīti iekšā. To pateicis, viņš iegājis tūlīt atpakaļ, neko vairāk negaidījis. Viņa tikai darbojusies ap savām zivīm un nelikusies par ģenerāļa pavēli ne zinis.

Tā pēc kāda laika nācis atkal viens ģenerālis iekšā un uzkliedzis viņai: uz ķeizara pavēli viņai būs nest to maltīti iekšā! Tad saimniece pagājusi viņam pretī un teikusi: «Uz manu pavēli — marš, no ķēķa laukā! Ja gribējāt ātrāk pusdienu gatavu, vajadzēja ātrāk nodot. Kā tad es jums tik ātri varu iztaisīt!» Ģenerālis neteicis vairs neviena vārda un gājis laukā. Nu vairs negājis neviens ģenerālis viņu skubināt. Viņi visi mierīgi gaidījuši. Saimniece izcepusi zivis uz to labāko, nomazgājusi vēl muti un tad tikai gājusi istabā pie medīniekiem. Zivis bijušas tik labi izceptas, ka visi tikai priecājušies vien, un neviens pats neteicis, ka saimniece būtu par ilgu cepusi. Būtu tūlīt skrējusi istabā, kad ģenerālis saucis, nekas nebūtu iznācis. Kungi nemaz nebūtu viņas zivis ēduši.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Fricis Duburis, 80 g. v., Ezeres pag. nespējnieku mājā.

LFK 647, 529.

2. ĶEIZARS UN UBAGS VĒRTE VIENS OTRA AMATU.

3011.

Kādreiz ķeizaram gadījies ieiet kādā krogū. Te viņš redzējis ubagu stāvot un lūdzot dāvanas. «Ar ko tu nodarbojies?» jautājis ķeizars. — «Ar ubagošanu», — atbildējis nabags. «Nekas, laba lieta!» piemetinājis ķeizars. — «Bet ar ko tu nodarbojies?» — jautājis savukārt ubags. «Es esmu ķeizars.» — «Nekas, arī laba lieta», — nomurminājis ubags.

Uzrakst. Konrāds Kvāls, Seces pag., Baložos.

Teic. Ieva Kvāls, 71 g. v., Seces pag.

LFK 523, 500.

3. ĶĒNIŠS UN GUDRS CILVĒKS.

3012.—3014.

1. Reiz vienā zemē ķēniņš braucis uz izpriecām. Toreiz bijis salas laiks. Ķēniņš braukdams redzējis, ka viens cilvēks ledus ūdenī mazgājis ādas. Ķēniņš licis kučierim pieturēt zirgu un prasījis: «Vai tie pieci tiem septiņiem nevar palīdzēt?» Ādu mazgātājs brīnījies, bet ātri apķēries un teicis: «Tie trīsdesmit divi neļauj!» Bet nu brīnījies ķēniņš. Domājis, domājis, bet nekā neatcerējies. Ķēniņš pavēlējis, ka ādu mazgātājam no rīta jāiet uz pili. Nu viņam bijušas lielas bailes.

2. Otrā rītā nogājis pilī un prasījis pēc ķēniņa. Ādu mazgātājs ticis saukts priekšā. Ķēniņš viņam stingri noprasījis, vai viņš ir sapratis, ko ķēniņš viņam vakar teicis? Ādu mazgātājs teicis, ka sapratis gan un ņēmis ķēniņam šo lietu izskaidrot: «Tie pieci ir siltie mēneši, septiņi— aukstie mēneši un trīsdesmit divi ir katram cilvēkam zobi. Tie pieci nevar nopelnīt, ko trīsdesmit diviem ēst. Tāpēc jāstrādā arī aukstajos mēnešos.» Ķēniņš par tik atjautīgu atbildi bijis priecīgs. Viņš iedevis ādu mazgātājam trīsdesmit dālderus un pieteicis, ka viņam ātrāk tos nav brīv lietot, kamēr viņš redzēs ķēniņa vaigu.

3. Bet ādu mazgātājs bijis liels dzērājs. Reiz viņš iegājis šenķī un izdomājis plānu. Traktiernieks novērojis, ka ādu mazgātājs ir bēdīgs. Viņš izstāstījis traktierniekam

savu likstu un sācis dzert. Bet traktiernieks viņu nosūdzējis ķēniņam. Ķēniņš noskaities un saucis ādu mazgātāju uz pili. Nonācis pilī. Ķēniņš vaicājis, kāpēc viņš nav paklausījis ķēniņa noteikumus? Ādu mazgātājs izskaidrojis: viņš esot desmit reiz dālderim apgriezis otru pusi un katrreiz ieraudzījis uz dālderā ķēniņa ģīmi. Ķēniņam nākuši smieklī, bet tas nav drikstējis smieties, jo ķēniņš turējis ādu mazgātāju par gudru cilvēku. Ķēniņš atlaidis viņu bez soda un pieteicis, lai dzīvojojot vien, jo dzīvē jau gudru cilvēku vajagot.

Uzrakst. Jēkabs Krastiņš, Irlavas pag.

Teic. Atis Grīnberģis, 75 g. v., Snāpju pag. nespējnieku mājā.

LFK 176, 332.

4. ĶĒNIŅŠ UN NERRS.

3015.

Kāds nerrs izlūdzis ķēniņam, lai tas viņu iecel par mušu karali. Ķēniņš to iecēlis arī, bet ne uz ilgu laiku, jo līdz ko viņam uzsēdusies kāda muša, nerrs sitis ar lielu pātagu, teikdams: «Es sodu savus pavalstniekus!»

Uzrakst. R. Čubis.

Teic. vecā krustmāte, no Apguldes.

3016.

Kāds nerrs sakaitinājis savu ķēniņu. Ķēniņš dusmās pavēlējis nerram atstāt viņa zemi. Nerrs devies pie viena zemnieka, nopircis kasti zemes, aiznesis zemi pie ķēniņa pils un uzsēdies uz tās. Ķēniņš dusmās teicis, kāpēc nerrs neiet projām no viņa zemes? Nerrs atbildējis: «Es, cieņijams kungs, esmu uz savas zemes!»

Uzrakst. Rasma Čubis.

Teic. vecā krustmāte, no Apguldes.

3017.

Kāds nerrs saplēsis ķēniņa skaistāko vāzi. Nu ķēniņš noņēmis nerru sodīt, un sacījis, ka piedošot tikai tad, ja nerrs pats kaut kā izlavīšoties. Nerrs sācis lūgt, lai ļaujot viņam izteikt kādu vēlēšanos un lai to izpildot. Ķēniņš apsolījis. Nerrs vēlējis, lai izduļ acis tam, kas redzējis, ka viņš vāzi saplēsis. Ķēniņš tūlīt teicis: «Es neredzēju!»

Ķēniņiene arī. Un tā visi, viens pēc otra teikuši: «Es ne-redzēju!»

Nerrs mierīgi atbildējis: «Es vāzi neesmu plēsis!»—«Kā ta nē?» ķēniņš brīnījies. «Kas redzēja?» prasījis nerrs.

Uzrakst. Rasma Čubis.

Teic. vecā krustmāte, no Apguldes.

5. ĶENIŅŠ, UTS UN BLUSA.

3018.—3019. Simtsrubļi un sitieni.

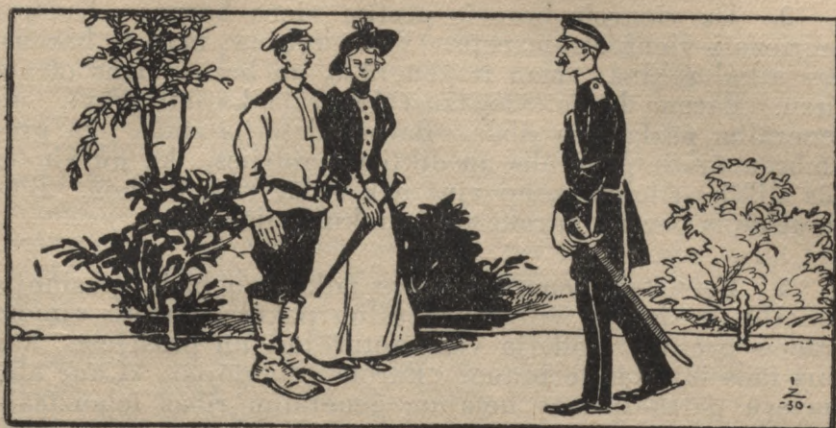
1. Kāds sulainis uz krievu ķeizara muguras ieraudzījis uti. Sulainis lūdzis, lai ķeizars atļauj viņam roku pie ķeizara muguras pielikt. Ķeizars to arī atļāvis, un sulainis uti noņēmis. Ķeizars jutis, ka viņam kaut ko noņēmis un tāpēc prasījis, lai sakot, ko šis noņēmis. Sulainis gan negribējis teikt, bet kad ķeizars apsolījis, ka viņu atlaidīs bez soda, tad arī pateicis. Ķeizars teicis, ka uts cilvēkam varot gadīties.

2. Otrā dienā otrs sulainis arī lūdzis ķeizaram pielikt roku. Viss gājis tāpat kā pirmam sulainim, tikai kad ķeizars prasījis, ko šis noņēmis, sulainis teicis, ka blusu. (Ķeizars bija pirmam sulainim iedevis simts rubļus par pakalpojumu, un arī otrais gribējis to pašu dabūt.) Ķeizars uzblāvis: «Es nekāds suns neesmu, ka man blusas! Ej, dabūsi simts sitienu!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

Var. LTA 1824.

(Sk. 3103. anekd.)

II. Armija.

1. VIRSNIEKI.

a. ĢENERĀĻI.

3020.—3022.

1. Viens ģenerālis braucis pa mazu ieliņu. Bijis dikti auksts ziemas laiks. Ģenerālim gan bijis liels kažoks mugurā, bet tomēr viņam palicis auksti.

Tai pašā ielā bijis viens mazs krodziņš. Ģenerālis līcis kučierim, lai tas pietur, un pats iegājis krodziņā salsdīties. Savu kažoku ģenerālis piekabinājis turpat namā. Krogū taisni tai pašā laikā gadījies viens blēdis. Tas redzējis, ka ģenerālis tur piekabina savu kažoku. Viņš izgājis laukā, nosmērējis sev melnu muti ar ogli un nozadzis ģenerāļa kažoku. Uzvilcis kažoku mugurā, iesēdies kariatē un pavēlējis kučierim braukt pa tādu un tādu ielu un vēl pieteicis, lai tikai brauc labi ātri. Kučieris piecirtis zirgu un aizlaidies kā vējš projām.

*

2. Uz vienreiz braucis pretīm viens barons. Kučieri negriezuši viens otram ceļu. Viens rēķina: man ir barons, otrs atkal rēķina: man ir ģenerālis, un brauc viens otram virsū. Barona kariete iegāzusi ģenerāļa karieti grāvī, un ģenerālim pārlauztas ribas. Barons dabūjis zināt, ka pretīmbraucējs ir ģenerālis un dikti nobaidījies, ka nu viņam būs slikti. Aicinājis, lai viņš nāk sēdēt viņa karietē. Blēdis iekāpis barona karietē un braukuši tālāk.

*

3. Bet īstais ģenerālis pa to laiku jau bijis paziņojis policiju un dzinies viltus ģenerālim pakaļ. Barons viņiem braucis pretīm. Policija viņu apturējusi un prasījusi, kas viņš tāds ir, kas te brauc? Barons atbildējis: «Caur abu kučieru pārskatīšanos lielajam ģenerālim ribas ielauztas!» Policija tūlīt saka, lai attaisa karieti vaļā un lai parāda, kāds tas ģenerālis izskatās. Viens uzvilcis špicķu un iesaucies: «Vai, kāds tam ģenerālim melns ģimis!» Rāvuši no karietes laukā un saņēmuši cieti.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Lavize Noviča, 72 g. v., Ezeres pag. nespējnieku mājā.

LFK 647. 903.

3023. Ģenerālis cietumā.

Ķeizars saticis stipri piedzērušos zaldātu. Ķeizars aizvedis zaldātu uz cietumu. Pie cietuma vārtiem tas vēl apstāties un vēl ar zaldātu parunājies. Beidzot paņēmis zaldātu līdzī uz pili. To redzējis kāds ģenerālis un prasījis zaldātam, ko ķeizars teicis? Gribēdams ģenerāli izjokot, zaldāts teicis: «Ķeizars sacīja: tam ģenerālim jānosēd divi mēneši cietumā.» Tā kā ķeizara pavēles bijušas jāklauša, tad ģenerālis sodu izcietis. Pēc soda izciešanas, ģenerālis lūdzis ķeizaru, lai pasakot, kāpēc viņam bijis divi mēneši cietumā jānosēd. Ķeizars atbildējis, ka viņu neviens neesot cietumā licis. Ģenerālis tam atbildējis: «Kā nu ne, jūsu majestāte, jūs jau toreiz ar to zaldātu ziņu atsūtījāt!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

3024.

Pēc japāņu kara kādā mazpilsētas viesnīcā apmeties atvaļināts ģenerālis. Tas teicies karā ievainots, kaut citādi izturējies kā jebkurš cilvēks, tikai tā pastīvi gājis. Šim ģenerālim bijusi noņemta viena kāja un viena roka, katra sa-

vā pusē, un to vietā pielikti mākslīgi locekļi, kas nezinātājam izlikušies kā dabīgi. Vakarā, gulēt ejot, ģenerālis pasaucis viesnīcas sulaini, lai palīdzot viņam izģērbties. Kad apģērbs bijis novilkts, ģenerālis iegūlies gultā un pavēlējis sulainim, lai atsprādzē viņam no pleca kreiso roku. Sulainis bailīgi un visai nemākulīgi to beidzot arī izdarījis. Tad ģenerālis līcis nosprādzēt arī labo kāju. Sulainis jau gluži uztraucies, kas tas par cilvēku, vai tik te nav kāda burvība? Ģenerālis to redzējis un gribējis sulaini tiešām izjokot, teikdams: «Tā, nolieci kāju arī tur uz krēsla, un tagad nāc noskrūvē man galvu!» Sulainis, to dzirdēdams, tā sabijies, ka izskrējis no istabas bļaudams, lai nākot izdzīt velnu, jo, kurš cilvēks gan varot noņemt nevien rokas un kājas, bet ar galvu!

Uzrakst. J. Pilsonis, Codes pag.

Teic. R. Viksne.

b. PALKAVNIEKI.

3025.

Reiz kāda veļas mazgātāja izmazgājusi vienam palkavniekam veļu un uzšauj uz sētu. Otrā dienā viņa redz, ka viena krekla vairs nav. Bet kā lai viņa to pasaka palkavniekam? Tas latviski neprot. Pie viņas, pa laimi, atnāk kāds zaldātnis un viņa lūdz tam, lai tas iemāca pateikt. Viņš arī iemāca, bet ejot viņai daži vārdi aizmirstas. Palkavniekam viņa pasaka, kā nu atmin: «Izdrastvuj bārin palkavniek, čerez (vēčerā) kreklu izmazgāj' u na sētu položil, drugoj zaldāt pokraņil (ukral).»

E. Strunke, no Rīgas.

3026. (var.) Kā sieviņa gājusi pie palkavnieka sūdzēties.

Kādreiz zaldāti nozaguši sieviņai kreklu. Tai krekla bijis ļoti žēl, un tāpēc tā nolēmusi iet sūdzēt palkavniekam, kaut gan krieviski runāt nemaz nepratusi. Iegājusi pie palkavnieka, tā tūlīt to bildinājusi: «Zdrastu, bāriņ palkavniek! Čer vēčerom na bāņa biju, tam rubašku pamazgāju, i na sētu položik, lai žūst. Čērez logu vīgiš: atnāk soldāti, paņem rubašku un prom pa pušelnieku varaļinku, pa māļeņkāju līnkul!»

Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

c. OFICIĒRI.

3027.

Kāds oficiēris licis savam deņčikam izvārīt gaļas zupu ar kartupeļiem un pielikt klāt kā garšas vielu naglīņas. Deņčiks arī nopircis veselu mārciņu 2 collu gaļas naglas un pielicis klāt zupai. Pēc stundas oficiēris prasījis: «Vai zupa izvārīta?»

Deņčiks atbildējis: «Kartupeļi mīksti, gaļa mīksta, bet naglas kā cietas, tā cietas.» V. Ungure, no Rīgas.

3028.

Virsnieks satiek kareivi, kam no dzeršanas sarkans deguns un prasa: «Kādēļ tev tas deguns tāds sarkans?»

Kareivis atbild: «Es jau nezinu, kādēļ tas deguns man tāds sarkans, jo es balto vien dzeru!»

Uzrakstījis nezināms.

3029.

Kāds virsnieks savas izredzētās vārda dienā grib to pārsteigt ar rožu buketi, kamdēļ uzdod savam apkalpotājam buketi nopirkt un nosūtīt. Pēc kāda laika apkalpotājs pārnāk.

«Nu, vai izdarīji, ko pavēlēju?»

«Tiešām tā, kapteiņa kungs!»

«Un cik tas joks maksāja?»

«Redzat, kapteiņa kungs, rozes bija ļoti dārgas. Es domāju, kāpēc tik lielu naudu izdot, tāpēc nopirku un aizsūtīju jaunkundzei metala kroni. Tas lēts, labs un pastāvēs mūžīgi.»

«Nolādēts!»

Jūs varat iedomāties, cik «maigi» bij kapteinim ap dūšu. Pēteris Ciekurs.

3030.

Oficiēris aizgājis viesos un ēdis tur pildītu sivēnu. Pārgājis mājā, tas norunājis ar līgavu sev arī tādu uztaisīt. Sāpīruši miltus, olas un visu, kas vajadzīgs, un devuši sivēnam ēst. Kad sivēns paēdis, tad kāvuši nost un bāzuši krāsnī. Izcepuši arī un nu griezuši. Bet zarnas acīs...

Skujiņu Austrā, no Vidrižiem.

3031.

Kāds virsnieks pavada savu jauno sieviņu vagonā, nokūpst to un aiziet. Piepēži noslid vagona logs, tajā parādās jaunā dāma. Viņa kautko piemirsusi, sauc vīru: «Pēcīt, Pēcīt!» Bet Pēcīts nedzird. Uz perona stāv žids, kas dāmai gatavs pakalpot, piesteidzas pie virsnieka: «Pēcī, Pēcī, tevi sauc!» —

Kārlis Bukums.

LFK23, 2456.

d. PAR LATVIEŠU VIRSNIEMIEM.

3032. — 3035. Pukvedis M.

1. Pulkvedis bieži, sarunājoties ar saviem kursantiem, sāka stāstīt dažādus kļūmīgus atgadījumus no sava ilgā dienesta laika krievu armijā. Kursanti pulkveža M. vaļsirdību bieži izmantoja, lai vēlāk par viņu pazobotos. Bieži pēc šādiem stāstiem kursos sāka staigāt no rokas rokā karikatūras un anekdotes, kuŗas sīkāk paskaidroja pulkveža M. stāstus. Kādreiz pulkvedis M. stāsta: «Vot, japāņu karā biju pie ģen. R. par adjutantu. Štābs stāvēja tālu no japāņiem. Kādu nakti guļu. Te dzirdu savādu troksni. Mūsu māju bij ielenkuši japāņi. As tāpat, bez biksēm, pakēris tikai svārkus, izbāgu pa logu ārā. Dzinot gon! pokal. Bet nekā — izbāgu gon!...» Nākošā dienā kursos staigā karikatūra: pulkvedis M. bez biksēm, mundierā ar visām akselbantēm bēg, bet viņam uz pēdām pakal skrien japāņu bars, viens pat dur ar durkli pulkvedim kailos stilbos. Nejauši karikatūra nāk pulkvedim rokās. Ienācis klasē, tas tur karikatūru augstu virs galvas un rūc: «Jūs visi esat vāļ mozi bērni. As jums postāstu, ka var iziet ja gul, bet jūs tūlit sokat taisīt šitādas dumības. Uz repetīciju nebūsat neviens sagatavojušies...»

Uzrakst. T. Ā.

Teic. K. K.

*

2. Bileama ēzelis. Bijušam virsnieku kursu priekšniekam M. bij paraša atzīmes likt pēc dienesta pakāpēm. Tādā kārtā leitnanti un virsleitnanti saņēma mazākas atzīmes nekā kapteiņi, kaut gan vienu otru reizi zināja daudz labāk par pēdējiem. Kādā dienā tiek noturēts eksāmens ložmetēju materiālā daļā. Kāds aizmugures daļas

priekšnieks, kurš apmeklē kursus un no ložmetēja tomēr ļoti maz ko zin, tomēr dabū augstāku atzīmi, jo pulkv. M. noteic: «Kapteiņa kungs gon labi navarēja atcerēties nosaukumus, bet liekat vien, pulkved' J., viņam 12, gan jau vēlāk viņš atcerēsies». Reizē ar kapteini eksaminējās kāds virsleitnants, kurš bij no ložmetēju rotas, tādā ziņā speciālists ložmetēju lietās. Viņš visu zin ļoti labi, tikai beigās viņu pārsteidz tas, ka plkv. M. nosaka: «Nu, liekat viņam 9, viņš jau tīri labi zināja». Protams, virsleitnants mēģina strīdēties, bet bez panākuma. Iedams kopā ar biedriem garderobē, virsleitnants vēl nevar valdīt savu sašutumu par viņam nodarīto netaisnību: «...ar ložmetēju būtu viss bijis ļoti labi, ja tikai šis vecais Bileama ēzelis nebūtu iedomājies, ka es esmu virsleitnants, bet ne kapteinis». Virsleitnants nemaz neredz, ka garderobē pulkvedis M. velk mugurā kažoku. Uzvilcis kažoku, pulkvedis M. pieiet pie virsnieka, saņem aiz pogas un saka: «Jums, virsleitnanta kungs, ir liela mute», un aiziet!

Uzrakst. T. Ā.

Teic. A. J.

*

3. Kad jau jūk, tad lai jūk. Agrākais kursu priekšnieks, pulkvedis M., bija liels savādnieks, kaut gan citādi sirsnīgs cilvēks. Ja arī viņš ātri saskaitās, un viens otrs no tā dabūja ciest, tad tomēr neviens to neņēma par ļaunu, jo vēlāk viss bija atkal labi. Runāja viņš dobajā balsī ar visu muti. Kādā vasaras dienā, kad kursi bija izbraukuši vasaras nometnē un kāda kursantu grupa mežmalā nodarbojās ar taktisku uzdevumu atirsināšanu, pēkšņi ieradās pulkvedis M. Novērojis, kā tiek atrisināti uzdevumi, dod viņš sekojošu uzdevumu: «Vot, kaptein M., mežmalā ienaidnieka ložmetējs. Jūs esiet izlūku patruļas priekšnieks. Patruļa sastāv no jums un 5 kareivjiem. Ienaidnieka ložmetējs no mežmalas atklāj uz jūsu patruļu uguni, 3 cilvēki tūlīt krīt. Ko darīsiet ar atlikušiem?» Kapteinis M. stāv un kasa pakausi. «Nu sakat tad, virsleitnanta L. kungs?» Tomēr neviens nevar pateikt tādu atbildi, kas apmierinātu pulkvedi M. Vieni saka — gulties, otri — atvilkties atpakaļ un iet uz priekšu citā vietā. Neapmierināts pulkvedis M. nosaka: «Nov pareizi, vot pulkveža X. kungs, tis pateiks — ko šitād gadījumā jārikojas». Pulkvedis X., kas skaitījās kā grupas vadītājs, bija šai brīdī aizņemts ar ko citu, kāpēc iepriekš doto uzdevumu nebij dzirdējis. Tagad arī viņš kasa pakausi un pie sevis rūc: «Kad jau jūk, tad lai arī

jūk» un, pagriezies pret kursu priekšnieku, teic: «Es, pulkveža kungs, uzbrukšu: urrā!»

Uzrakst. T. Ā.

Teic. K. M.

4. Kāds kapteinis no galvenā štāba virsnieku kursos atbild garnizona reglamentu. Zin pietiekoši labi. Eksāminātors grib likt viņam augstāko atzīmi, t. i. 12. Pulkvedis M., kurš bija klāt pie eksamena, protestē: «Pog, pog, pulkveža kungs, 12 viņam par daudz. Es viņam likšu vienu jau-tājumu. Es zinu, ka viņš visu reglamentu nezin. Vot, kaptein X., jūs esat sargkareivis, stāvat pie pulvera pagraba. Tumša nakts. Piepēži pie debesīm parādās mēness un jūs ieraugat uz vaļņa priekšā tumšu galvu, kuŗa lien uz pagrabiem. Ko jūs darīsiet? Redzēsiet, redzēsiet, ka viņš šito nezinās». Kapteinis X. dod atbildi, ka šaus virsū: «Vot, pareizi, pulkveža kungs, liekat viņam 10, as jau gribēju likt 9. Zin gon!»

Uzrakst. T. Ā.

Teic. K. M.

3036. Virsnieku būšana.

Pēc Latvijas atbrīvošanas kara robežu apsardzībai nodibināja robežsargu pulkus. Tomēr drīzi tos likvidēja, ievēdot robežsargus — policistus. Robežsargu pulkus uz vietas izformēja, pie kam tie savu mantu nodeva jaunām robežsargu nodaļām. Kādā robežsargu pulkā jautri dzīvots, kāpēc radies dažās mantās liels iztrūkums. Sevišķi tas noticis ar ēdamvielām. Ne ilgi priekš izformēšanas, saimniecības priekšnieks mana, ka mantziņi noēduši veselas trīs mucas marmelādes. Kur nu lai ķer trīs mucas ar marmelādi? Mantai tomēr ir jābūt. Mucas tiek piepildītas ar kafijas biezumiem, virsū uzliek plānu kārtiņu īstas marmelādes. Pieņemējam, bijušam virsniekam, netīkas nekur daudz pētīt. Pieņem gandrīz visu uz goda vārda, teikdams ik vārda galā: «Virsnieku būšana, ko tur es daudz svēršu, gan jau būs». Pēc kāda laika, liels bijis viņa brīnums, kad atradis, ka no pieņemtās marmelādes trīs mucas izrūgušas? Staigājis ap mucām un pētījis: «Virsnieku būšana, kāpēc tikai trīs ir izrūgušas? Kafiju glabāt kopā ar marmelādi arī nav nekāda jēga. Kāpēc gan viņi man to neteica tūlīt, taču virsnieku būšana, bet tagad esmu tintē, un še vairs nelīdz nekāda virsnieku būšana».

Uzrakst. T. Ā.

Teic. K. M.

Kāda pulka virsnieki gribējuši pagodināt sava pulka komandieri viņa dzimšanas dienā, ierodoties pusnaktī ar mūziku un apsveikumiem viņa dzīvoklī. Novakarē kapelmeistars informē pulkveža dienestmeitu, lai tā atstātu durvis vaļā un par to pateiktu arī pulkveža kundzei. Pēc brīža, iedams pie pulka komandiera, aprunājas ar kalponi adjutants: «Nu, vai jūs pateicāt pulkveža kundzei, ka mēs šonākt būsime šeit ar mūziku?» — «Un kā nu ne. Pateicu arī pašam pulkveža kungam, lai neaizguļas».

Uzrakst. T. A.

3038. Kungi.

Kāds Rigā plaši pazīstams pulkvedis ir ļoti liels darba rūķis. Savā pulkā nevar ciest, ja redz kādu bez darba apkārt slaistamies. Pirmdienās, kā visiem, tā arī dažiem virsniekiem pagīras, kāpēc tie nav nopietni strādājuši. Pāris reizes to novērojis, pulkvedis sasauc sapulci: «Jauki, jauki, virsnieku kungi, jūs visi esot kungi. Kas tad kungs ir? Nu, piemēram, krievu muižnieks — neko nedarīja, ne par ko neinteresējās, pat nedomāja, tikai gulēja un ēda. Vot, saimniecības priekšnieka kungs, kā pašlaik ir ar kazarmu apgaismošanu un apkurināšanu? Vai tas ir uz nākošu gadu aprēķināts?» Uzrunātais, protams, uz šo jautājumu bija mēms, bet pulkvedis turpināja interesanto lekciju par kungiem.

Uzrakst. T. A.

Teic. K. M.

2. KAREIVJI.

a. REKRŪŠU ĶERŠANA.

3039.

Pašā pēdējā gadā, kad tā ķeršana biš, tad noķēruš vien tād vīr, kam biš piec bērni mājā. Vis to laik viņš biš izglābies. Šoreiz viņš cirts mežā malk. Pienācis viņam vilks un biš brīnum uzbāzīgs. Viņš kā sviets ar cīri, tā gadījies taisni vilkam pa pieri, un vilks zemē. Tad vēl otrreiz krāmes ar tād malk rung, tad vilks biš pavisam nost. Tad vīrs ir ņēms to vilk, lics pār plecim, galv uz priekš un ness mājā. Kad pārness mājā un nosviets zemē, tad sanākuš vis majs

cilvēk skatīties. Siev ar bērniem ar brīnišies ap to vilk, un nemaz nav redzeš, ka ķērāj pienākuš klāt, četr vīr. Nu gan gribeš vēl bēgt, bet nav vareš izbēgt.

Uzrakst. E. Adamsons, Rīgā.

Teic. no Tūjas pag.

LFK 781, 410.

3040.

Tas bijis kādā rekrūšu ņemšanā. Rekrūšus pārbaudījuši ārsti. Gadījies kāds stiprs puisis, kas izdomājis viltību, kā lai viņš tiktu no kara dienesta brīvs. Viņš saliecis labās rokas rādītāja pirkstu, un teicis, ka to esot kādreiz pārcirtis un tagad vairs nevarot locīt. Ārsti visādi izlocījuši pirkstu, bet puisis bijis stiprs un noturējis to tāpat saliektu. Tad gadījies kāds apķērīgs ārsts. Tas prasījis: «Sakat, kāds jums tas pirksts bija pirms pārciršanas?» — «Tāds», — atteicis jauneklis un parādījis atliektu pirkstu.

Uzrakst. Jānis Plaudis, Rīgas skol. inst., no Dzērbenes p.

Teic. Marija Plaude, 42 g. v., Dzērbenes pag.

LFK 635, 25.

3041.—3042.

1. Vienā mājā Tūjs pagastā iegāš zaldāt ķērāj. Iegāš viens ar priekšniekiem iekšā un cit palikuš ārā pie logiem un durīm. Puiš biš piedarbā, puik ar skaliņ rādīš ugun. Puiss lics zirgam ierikts virsū, ka būs jūgt ciet. Bet tas puiss redzeš pa vārt šķirb, ka viens aiziet garām. Viņš gāš rijā un pie durvīm paklausījies, ka pagast vecs iekšā runā tā stipri. Nu viņš noņēms puikam to uguns skaliņ, nodzēs un saciš, lai puik tūlīt iekšā neiet. Un tā nu pats pa rijs log āra un sētā pār. Tur tūlīt biš grāvs, un pa grāv mal pa krūmim mežā iekšā. Jā un šis, tas ķēraš, ieraudziš, ka viens no log aizskrien. Tas skrien no pakal un kliedz. Bet tie cit tik ātr nenojauš, ka jāpalīdz. Nu šis, tas ķēraš, ar lec sētā pāri, bet nezin, ka tur ir grāvis un iekrīt grāvī ar viss augum. Tikam puiss ir mežā iekšā un nezin kur jau gabalā.

2. Beidzot viņš uzgāš vien pļaviņ ar sien kaudz. Viņš samekleš mežā tād žubur un pienes to pie sien kaudz un kāps augša. Tur augša tas iztaisiš tād bedr, ka var ilgāk palīkt. Bet neko! Otr nakt vilk uztriekuš pa to paš žubur vien lāc. Tāds pamazs biš, ko sauc par skudr lāc. Un tie vilk biš pulk. Viņ to darot, sakaucoties kopā. Vilk plēsuš tai kaudzei no

apaksas sien ārā un lācs atkal no augš plēšs un mets zemē tiem vilkim virsū. Biš jau izplešs lielu bedri tamā pus kārt, bet puiss tupeš otrpus kārt. Puiss domaš, ka nu nosviedīs to ar zemē vilkim virsū. Sadūšojies ritīgi. Viņam tā bedrī biš dziļa, bet lācim tik tāds robs malā izplēsts. Un grūds lāc zemē. Ritā vilk biš lāc noēduš, ķepiņ vien pat biš palikus. Tad puiss vairāk tur nav paliģš. Tad viņš aizgājs uz tuvējo nāburg pirtiņ, kur dzīvoš tāds veciņš. Pie saimniekiem jau nedrīkstēš iet, tie jau nodevuš.

Uzrakst. E. Adamsons, Rīgā.

Teic. no Tūjas pag.

LFK 781, 410

3043.

Vienreiz akal iegāš zaldāt ķērāj Liepupes mācītāj muižā. Mācītājam biš puis Krišjāns, liels un spēcīgs. Viņš pašlaik ēdis ķēķī. Vecais mācītājs ienācs un teicis, ka šim pēc tā visu varenā Dieva gribas un ķeizara likuma jāpado-das un jāiet zaldātos. Bet puiss ir saciņš, lai laiž viņam paēst. Tad mācītājs ir lics meitām, lai iedod Krišjānim vēl vien gabal gaļ, lai viņš ritīg paēdas. Kā nu puiss paēds, tad cēlies augšā un ar abām rokām logā iekšā un ar visiem rāmiem projam, rām vien palikuš kaklā karājoties. Tā viņš noskrējs kād pus verst, tad nokratiņš tos saplēstos rāms tur nost. Tie ķērāj ar biš četr vīr tanī ķēķī, bet neviens neko nav varēš darīt. Skrējuši gan no pakaļ. Bet Krišjāns kā liels vīrs saņēms vien sēt miet, izlauzs turpat no sēt, un tad saciņš: «Kupš grib mirt, lai nāk man klāt!» un tā neviens nav drīkstēš iet klāt. Un tā viņš gāš vien prom mežā iekšā. No pakaļ nav drīkstēš viņam iet.

Uzrakst. E. Adamsons, Rīgā.

Teic. no Tūjas pag.

LFK 781, 410a.

b. JAIET PIE LOZEM.

3044.

Tiek iesaukti jaunkareivji, un to starpā arī saimnieka Kiploka vienīgais dēliņš un lolojums. Tēvs par to ir ļoti nobēdājies. Pie krogus, kur salasās jaunkareivji un pa-

vadoņi, Ķiploks satiek pušelnieka Ķipīša sievu Līzi, kuŗa arī savu vienīgo dēlu izvada.

Līze pieiet pie Ķiploka un žēlā balsī saka: «Ak, kādas mums abiem lielas bēdas, Ķiploku tēv!» — «Ko nu, Līz», atbild Ķiploks, «vai tad nu jums, pušelniem, sava dēla tikpat žēl, kā mums, tiem saimniekiem!»

Irene Kaftanova, Rīgā.

c. NEGRIB IET KAĶĀ.

3045.

Kāds rekrūtis, gribēdams tikt vaļā no zaldātiem, izlicies par aklū. «Vai tad tu nemaz neredzi?» prasījis priekšnieks. «Nemaz, kungs», atbildējis zaldāts, «redziet, tur uz tās sienas ir tāds liels, melns baltums, vai jūs viņu redzat, es viņu neredzu!»

Kuķēnu Anna, no Pabažiem.

3046.

Viens puisis negrib iet zaldātos. Viņš rāda iesaukšanas dienā, ka viņam līks rādītāja pirksts un nevarot šaut. Bet, kad puisa gudrību ierauga, viņam uzprasa: kāds tas pirksts agrāk bijis? Puisis izstiepj taisnu un parāda, kāds tam bijis. Nu puisis noņemts zaldātos.

Uzrakst. Amālija Podniece, Bauskas valsts vidusskolā.

Teic. J. Kalniņš.

LFK 220, 759.

3047. (var.)

Kāds zaldāts negrib iet kaŗā. Viņš pieliek ikšķi pie plaukstas un priekšniekam saka: «Es nevaru šaut, man pirksts ir stīvs!» Priekšnieks: «Kāds tad tev viņš bija vesels?» Zaldāts: «Tā taisni man stāvēja!» un viņš atliec ikšķi taisni.

Mirdza Grīntāle, no Mellužiem.

3048.

Kāds puisis negribējis iet zaldātos. Viņš aizgājis pie ārsta un teicis, ka sāpot roka, tā esot savilkta un izstiept

to nevarot. Ārsts prasījis: «Kā tad tev agrāk roka bij?»
Puisis izstiepis roku un teicis: «Tā!»

Uzrakst. Anna Ozoliņa.
Stāst. Leontine Ozoliņa, no Alūksnes pag.

d. JAUNKAREIVJI.

3049.

Krievu laikā dienējis kāds latvietis, kas nav mācējis runāt krieviski. Reiz viņam pa nakti nozagts kreklis. Viņš aizgājis pie oficiera un teicis: «Vaše bragologī, vimazgāju kreklu, pakār tam na sētu. Ūtrom eimu skatos: bolša rubašk tam na sētas ņiet!»

Mārtiņš Kiršteins, no jūrmalas.

3050.

Reiz priekšnieks vaicājis jauniesauktiem zaldātiem: «Kas no jums māc karietes taisīt?» Tā kā kariete un cūku sile krievu valodā skan gandrīz vienādi, tad kāds zaldāts iesaucies: «Es! Priekš cik cūkām būs jātaisa?»

Nolendorfu Vilma, no Kabiles pag.

3051.

Kāds jaunkareivis dežurējis kancelejā. Piezvanīts pa telefonu. Kareivis tūlīt klāt pie trūbas: «Kas runā?» prasīdams. Runātājs bijis kāds ģenerālis. Kareivis nesapratījis, ko nu darīt. Uztraukumā vispirms padevis godu — ar roku pie cepures — ģenerāļa kungam, tad sācis tikai runāt.

Galēju Anna, no Valkas apr., Lejas pag.

3052.

Reiz jauniesauktajiem kareivjiem prasīts, kur tiem labāk patīk. Kāda māte, to izdzirdusi, pamācījusi savu dēliņu: «Dēliņ, kad tev prasa, kur tev labāk patīk, tad saki: pie memmes!»

Villerts, Rīgas pils. IV. vid. skolā.

LFK 464, 4972.

3053. Sieno, soloma!

Reiz kāds no jauniesauktiem kareivjiem nav pratis izšķirt labo un kreiso kāju. Nekādi nevarējuši tam to ieskai-

drot. Beidzot apsējuši tam ap vienu kāju sienu, ap otru salmus, un tad komandējuši: «Sieno, soloma! Sieno, soloma!»

Uzrakst. Aleksandrs Villerts, Rīgas pils. IV. vid. skolā.

Teic. Jūle Villerte, 60 g. v., Kabiles pag., Kuldīgas apr.

LFK 464, 5022.

3054.

Kāds jauns kareivis vāra virtuvē putru. Pēc brīža ienāk priekšnieks, kuŗu kareivis nevar atšķirt, vai tas leitnants, vai pulkvedis. Kareivis, godu atdevis, uz priekšnieka jautājumu, kas katlā vārās, atbild uz labu laimi: «Leitnanta kungs, katlā vārās . . .» Te kareivis pamanījis, ka viņš runā nevis ar leitnantu, bet ar pulkvedi, ātri iesauca: « . . . Pulkveža kungs! . . . »

Uzrakst. J. Augusts.

Teic. V. Ile.

e. KAREIVJI KAĶA LAIKĀ.

3055.

Pasaules kaŗa laikā satikušies krievu un vācu zaldāti. Nevienam nebijis šautenes, tādēļ uzsākuši draudzīgas sarunas. Vācieši apprasījušies krieviem, ko šiem dodot labu ēst. «Skābus kāpostus un hlēbu», krievi atbildējuši. Bet ko šiem dodot, krievi prasījuši. «Apšu tortes un vau, vau gaļu!» Krievi nosprieduši, ka tam vajagot būt labam ēdienam, jo tādu tie vēl neesot dzirdējuši.

Kārlis Knēziņš, Veselauskā.

3056.

Kaŗa laikā kādās mājās ticis ievietots zaldāts. Viņš nosviedis savu zobenu uz galda un augstprātīgi teicis: «Tagad es še esmu pavēlētājs!» Zemnieks neko neatbildējis, bet klusēdams izgājis ārā. Pēc kāda laiciņa viņš ienācis un nolīcis zobenam blakus mēslu dakšu. Uz zaldāta brīnīšanos tas atteicis: «Es domāju, ka lielam nazim vajadzīga arī liela dakša!»

Uzrakst. A. Tifentāls, Rīgā.

Teic. vecā māte.

3057.

Reiz trīs kareivji kaujas laukā dūšīgi šāvuši. Te ienaidnieka lielgabala lode norāvusi vienam no biedriem galvu. Kamēr biedri no izbailēm atjēgušies, nākusi flintes lode un norāvusi otram biedrim rokas pirkstu. Ievainotais sācis nejauki blaut, bet trešais biedris tam teicis: «Ko tu blauti, bāba tāds, redzi, Francim lode norāva galvu, bet tas nesaka nekā.»

Uzrakst. V. Otto.

Teic. no Bolderājas.

3058. Zāles pret vēdera sāpēm.

Lielaajā kara krievu armijā daudzreiz bija liels medikamentu trūkums. Daudzreiz feldšera rīcībā vairāk nekā nebija, kā jods. Kādreiz pie feldšera atnāk kāds krievu zaldātnis un žēlojas, kā jau vairākas dienas mocoties ar stiprām vēdersāpēm. Ko nu darīt feldšeram? Tas ņem to pašu joda pudeli un nosmērē krieviņa vēderu tīri sarkanu, kā ar asinīm. «Tikpat labāki palika», stāsta krievinš, atgriezdamies ierakumos pie saviem biedriem.

R. Kleinbergs, Iecavā.

3059.

Kara laikā visi iedzīvotāji sabēguši turpat pie mājām tuvējā mežā, gaidīt, kas notiks. Pie viena pulciņa piegājuši krievu zaldāti. Ļaudis, neprazdami krieviski, domājuši, ka nupat būs slikti un lūguši, lai žēlo. Kāda sieva teikusi: «Požāluj, mīlie kungi, u mums pičavo nīet: hļeba nīet, špički nīet, maizīt un nav!»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

f. DENŠČIKS.

3060.

Reiz pie kāda krievu virsnieka bijis latvietis par denščiku. Kungs nemācējis latviski un kādreiz denščiku sūtījis uz tirgu pēc vēžiem. Denščiks tirgū krieviski lāgā nemācēdams, aizmirsis, kā vēžus sauc. Piegājis pie zivju tirgotāja un prasījis: «Mņe nužno takūju ribu, katoraja chvostom plīk, plīk ģelajet!» — «Ach, ti durak!» — Iesaucies

tirgotājs. «A, jā, nu es zinu: rak, rak sauca to zivil» ie-
saucies denščiks.

Uzrakst. P. Vanags, Rīgā.

Atminos dziirdējis no kāda latgaliešu slīpernieka.

LFK 618, 257.

g. SARGKAREIVIS.

3061.

Reiz, stāvot «uz krauli», kareivis aizsnaudies. Tās pa-
šas rotas virsnieks nācis patlaban sargu pārbaudīt. Karei-
vis, nabadziņš, atmodies no soļu trokšņa tikai tad, kad
virsnieks bijis jau gandrīz klāt. Kareivis tomēr ātri at-
ķēries un tāpat guļot saucis: «Kuš, kuš, kapteiņa kungs,
nenāciet! Te nupat viens lēkājas gar sētu. Es nogūlos, lai
mani neierauga.» Kareivis bijis pazīstams rotā, kā liels
jokupēteris, tāpēc virsnieks viņam teicis: «Eh, ko nu jūs
atkal taisāt jokus, ceļaties augšā, pie sētas neviena nav!»
Kareivim nevajadzējis otrreiz teikt, ar vienu rāvienu viņš
bijis kājās.

Richards Tēnuans, no Baldones.

h. KAREIVJA UN VALDNIEKA SATIKŠANAS.

3062.

Kādreiz kāds zaldāts bijis ļoti piedzēries un pat nodzē-
ris savu zobenu. To pamanījis Pēteris Lielais un bijis par
to ļoti saniknots. Bijis pašreiz jāsoda kāds noziedznieks.
Pēteris Lielais licis šo sodu izpildīt zaldātam, nocērtot no-
ziedzniekam galvu. Zaldāts gudrojis, ko nu lai iesāk —
zobena nav. Izdrāzis zobenu no koka un iebāzis to makstī.
Tad piegājis pie noziedznieka un teicis: «Šis cilvēks nav
vainīgs!»

«Ir!» — strupi atteicis Pēteris Lielais.

«Nu, ja viņš nav vainīgs, tad lai mans zobens pārvēr-
šas par skalu», pie šiem vārdiem izvilcis pašdarināto zo-
benu. Visi palikuši atplestām mutēm.

Zālišu Irma, no Rīgas.

3063.

Kāds kareivis gāja pa biezu mežu. Tanī pat laikā me-
žā bij apmaldījies ķēniņš. Abi satikās. Kareivis prasa

ķēniņam: «Kā tevi sauc?» «Par Krišu», atbild ķēniņš. Iet, iet, bet nevar tikt ārā no meža. Beidzot kareivis saka: «Ei, Kriš', brāl', kāp tu kokā un skaties, vai neredzēsi kur uguni spīdam.» Krišs arī uzkāpj kokā un saka, ka tālumā uguns spīdot. Bet kareivis saka: «Apskaties labi, ka tik tas nav vilks.» Un pats pa to laiku pie ķēniņa.

Bērziņu Vilma, no Rīgas.

(Sk. 3067. anekd.)

I. KLEJOJOŠI KAREIVJI.

3064.

Viena sieva stāsta otrai: «Vakar aizgāja viens zaldāts gaŗām, šodien divi! nezīn, vai nu būs karš, vai lielais pasaules mēris!»
Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

3065.

Latviešu zaldāti iegājuši krievu klosterī. Viņiem tikušas rādītas dievmātes bildes. Tās bijis jāskūpstā un jāmaksā rublis. Kad zaldātiem prasīts rublis, tad tie teikuši: «Vai te tirgus?» Krievu mācītājs atbildējis: «Jesli po nāšemu ņe poņimājeķe, kresķis po svoemū». (Kad nesaproti par mūsu modi, tad kristies par savu modi.) Tā viņi tikuši vaļā no maksāšanas.
Auniņu Elza, no Rīgas.

3066.

Saimniece pašreiz izcepusi plāceņus, kad ienāk istabā kāds zaldāts (tas bijis krievu laikos). Saimniecei jāiet pagalmā, bet bail, ka zaldāts nepaņem kādu plāceni. Viņa grib plāceņus saskaitīt, bet tālāk par 2 skaitīt neprot. Beidzot iešaujas galvā laba doma, saskaitīt pa pāriem: «Viens pāris, otrs pāris, vēl pāris, vēl viens pāris un vēl viens pāris, ā — viens lieks — labi.» Saimniece iziet laukā, bet

zaldāts pie sevis nosaka: «Soldat ne durak», un pabāž divus plāceņus zem mēteļa. Ienāk saimniece un skaita: «Viens pāris, otrs pāris, vēl pāris, vēl viens pāris, un viens lieks! Vot, labs zaldātiņš, ka nepēmi. Še tev par to viens!»

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. E. Sprudis, Rudzātu pag.

3067.

Krievu zaldāts iegājis kādas mājas dārzā un sācis šķīt pupas. Saimniece to pamanījusi un saukusi: «Pagaidi, krieviņ, iešu pie otras sētas mātes, tā māc pa krieviski, tā tevi izdzīs!» Atnākusi otras sētas māte, piegājusi pie sētas un kliegusi: «Što ti, krievs, pa manām pupām bradā!»

L. Rūsa.

Variantu ļoti daudz. PBK.

3068.

Kāds zaldāts bijis ļoti izsalcis. Ejot gar saimnieka mājām, viņš ieraudzījis zoss pulku ganāmajies. Turpat netālu kāda vecenīte rakusi kartupeļus. Zaldāts piesējis pie garas špores treknāko zosu tēviņu un laidis pāri laukam. Vecenīte, to ieraudzīdama, saukusi: «Zaldātiņ, nebēdz, gāganīte nekodīs!» Bet zaldātiņš aizlaidies ar visu treknāko tēviņu lapās.

Uzrakst. Margrieta Jansone.

Dzirdēta Naukšēnos.

3069. (var.)

Kāds zaldāts gribējis nozagt zosi. Viņš piesējis auklas galā makšķeres āķi ar kumosu un devies makšķerēt. «Zivs» labi piekodusies, bet, par nelaimi, saimniece to pamanījusi. Zaldāts meties bēgt, bet makšķeri no rokām neizlaidis. Saimniece, redzēdama, ka viņas lēnākais zosu tēviņš vajā zaldātu, uzsaukusi: «Zaldātiņ, nebēgiet, gogiņš neko nedaris!» Bet zaldāts vēl mudīgāk meties mežā iekšā. —

Zelma Vende, Dikļos.

3070.

Kāds krievu zaldāts satiek savu draugu. Draugs, gribēdams teikt vāciski «labrītu», saka: «Morģin!»

Zaldāts saskaistas un sāk rāties: «Ko? Tu man solies dot pa mordu? Gan es tev pašam iedošu pa mordu!»

Kraștiņu Ludmila, no Baldones.

3071.

Ēd zaldāts kāpostus. Saimniece saka: «Jedī, krieviņ, kapustus. Kak pajediš, tak paidoš na kulla dorzeņu, tam i izdochņiš.» Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. tēvs, 50 g. v., no Rēzeknes apr., Varkļānu p.

3072.

Iet zaldāts, bet skaidri nezina, vai iet pa pareizo ceļu. Kādās mājās tas krieviski prasa: «Hozjējuška, gde idjot jeta dorōga?»

Zemniece, latgaliete, kuŗa slikti saprot un slikti runā krievu valodu, atbild: «Net u nas služivij, ņi koza, ņi roga, stupai tam tolak!» Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. tēvs, 50 g. v., no Rēzeknes apr., Varkļānu p.

3073.

Reiz kāds krievs piedzēries gulējis grāvmalā. Turpat ganījis puika lopus. Puika noskatījies, ka krievs ir galīgi piedzēries un aizmidzis, paņēmis lapsēnu pūli pilnu ar lapsenēm un iebāzis to krievam bikšu kabatā. Krievs pamodies un redzējis, ka puika pašulaik bēg prom. Lapsenes tam sākušas kost, krievs iesūdzējis puiku tiesā. Tiesnesis prasījis, ko puika esot viņam izdarījis. Krievs teicis, ka puika esot šim dzeltenu mušu iekš papīra kules iebāzis kabatā. Tiesneši prasījuši, kas tā esot par dzeltenu mušu. Nu, viņa bijusi dzeltena muša iekš papīra kules. Tiesnesis prasījis, vai tikai neesot bijušas lapsenes: «Ņi, ņi, lapšene nebija, tas es labi pazīstu, lapšene ir ar lielu, kuplu asti!» Tiesa no krieva nevarējusi neko saprast un ganu puiku attaisnojuši. Ganu puika nu smiedamies nerrojis krievu vēl vairāk. Bet krievs puiku vairs nesūdzējis.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Kārlis Upīts, 55 g. v., Cesvaines pag., Madonas apr.

Noklausīta Kraukļu pag., Madonas apr.

LFK 72, 9377.

3074. Laimīgs zaldāts.

Rīta krēslā ienāk zaldāts E. krogā un slavē sevi krodzinieka priekšā par laimīgu, jo no B. kroga līdz E. krogam 4 verstis, un šis šini isā gabalā esot, pa ceļu nākdams, atradis 12 cirus zemē, dāvā krodziniekam pārdot katru par korteli brandvīna, uz ko krodzinieks par katru ciru pus-

korteli sola. Tā kaulējoties, par mazu brīdi atskrien B. muižas darbinieku bars, cirus meklēdami, kam pie kroga no ragavām izzagti. Zaldāts saka: «Zadzis gan viņus nesmu, bet uz ceļa atradis, un arī, kad jums pieder, variet ņemt, bet pret atradēja algu.» Un tiešām: zaldāts neatlaiž, kamēr darbinieki, kam nav ilgi vaļas strīdēties, apcienī zaldātu ar šnapsi un mīļiem vārdiem, tad dabū cirus un brauc mierīgi pie sava darba.

«Mājas viesis», 1867. g. Nr. 26.

3075. Žīds un kaŗa vīrs.

Žīds, pa ceļu braucot, satiek kaŗa vīru. Kaŗavīrs prasa, lai pavedot. Žīds paved. Pienāk nakts. Iegriežas meža malā pārgulēt. Zirgu palaiž pļavā, un nolēm j katrs pa pus nakts strādāt. Bet kaŗa vīrs prasa: «Kā tad es zināšu, kad būs pusnakts.» Žīds saka: «Tagad es iše gulet. Tu redze, tagad mēness stov man pī kojem, bet kad būs pret mugure, tad cel.» Žīds gulstas un ātri vien jau sāk krākt. Kaŗa vīrs sarga. Tam ienāk laba doma galvā. Paņem viņš žīdu un pagriež tā, lai mēness spīd pret muguru. Tad ceļ žīdu augšā. Žīds rozās un negrib celties. Beidzot pieceļas. Kaŗa vīrs gul. Žīdam sāk nākt miegs. Viņš pieiet pie kaŗa vīra un saka: «Ei, dze, vai šunakt būs rīts, vai ne?» — «Sargā, sargā, gan jau rīt redzēsi.» Žīds sarga, bet pēc laika saka atkal: «Ei, dze, kad būs rīts?» — «Gan jau rītā redzēsi!» atbild pa miegam kaŗa vīrs. Beidzot aust gaišma. Žīds ceļ kaŗa vīru un saka: «Vai Diven, cik šunakt gaŗa nakts!»

Uzrakst. Jānis Zvaigzne, Rēzeknē.

Teic. S. Samovičs, Rēzeknē.

LFK 449, 388.

j. IZDIENEJIS ZALDĀTS.

3076.

Vecus laikus kāds zaldāts atnācis no krieviem mājā, un tā kā tas gadījies rudenī, tad, pazīstamus apstaigādams, tas piegājis arī pie kādiem kartupeļu racējiem. Sācis stāstīt par krievuzemes dzīvi. Kāds ierunājies: nu gan šis, laikam, pa krieviskam zinot runāt visu čisti?» — «Vēl labāk kā pašu mēlē,» — atbildējis zaldāts. Saimnieks, kuŗam pašlaik gadījies sapuvis kartupelis rokā, to pacēlis un prasījis:

«Nu, kā ir sapuvis kartupelis krieviski?» Zaldāts bez mazākās stomīšanās pateicis: «Tam satrēpejs!» (Tam satrēpejs — ļoti izplatīts).

A. Ruiga, no Sinoles pag., Valkas apr.

k. ZALDĀTI MAJAS.

3077.

Reiz kāda sieviņa mazgājusi vienam zaldātam kreklu un pēc tam uzlikusi uz sētas, lai žūst. Te atnācis cits zaldāts un nozadis kreklu. Sieva gājusi sūdzēt oficierim. Bet tā kā viņa nav mācējusi krieviski, tad teikusi pusi latviski, pusi krieviski: «Fčērā kreklu izmazgāj', tad uz sētu palazij, atnāk zaldāts, nokraļi, ko nu atdos drugajam.»

V. Zēriņa, no Slokas.

Var. LTA 3025.

3078.

Ja senāk kādi saimnieki ko nodarījuši, tad pie viņiem sūtīja krievu zaldātus, un viņiem par sodu vajadzēja tos mitināt. Kā nu kuŗam: dažam ilgāk un dažam atkal tikai pāris dienas vai kādu nedēļu. Viens saimnieks devis zaldātam sliktu ēdienu, zaldāts aptaisījis galdu un aizmucis prom.

Ūzrakst. A. Korsaks, Rīgā.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1462.

3079.—3083.

1. Agrākos laikos uz laukiem saimniekiem bijis jātura savā pajumtē un jābaŗo viens zaldāts. Kur divas mājas bija kopā vai kur vienā mājā dzīvojuši divi saimnieki, tur bijuši divi. Muižā dzīvojis pats kapteine un vesela rota.

Cits no tiem zaldātiem bijis gluži lāgs cilvēks, bet cits pavisam razbainieks.

2. Tā tanīs mājās, kur teicējas māte dzīvojusi, krievs nekad nebijis mierā ar ēdienu. Izvēra tādu labu piena putru, šis ielej savā bleķa čerpakā, noliek pie gultas un teic: «Pastai, kazaini, nu tu rīt redzēsi!» Nesīšot putru uz muižu kapteiņam rādīt. Vakarā saimniece palūdz manu māti, šī tāda gaŗa bija, lai nočiepot tam krievam to čerpaku. Izlējušas to putru laukā un ielējušas gluži baltu ar kunkuļiem un krējumu un noliek krievam pie gultas.

3. No rīta krievs ņem savu stonzeli un iet uz muižu. Rāda kapteinim un sūdz, ka tādu vien dodot ēst. Kapteinis izlej putru uz šķīvja, paskatās — un gāž krievam pa vienu ausi, pa otru ausi: «Na ķebe, svoloč! Skaidrs krējums un tad vēl nav labs!» Krievs pārnāk mājās un splauj vien. Sēž savā gultā un čortojas.

4. Citās mājās zaldāts bijis vēl nejaukāks. Tas gribējis, lai to vakaros iešūpo kā mazu bērnu. Līcis izvērt striķus aiz vērbaļķa, pakārt striķos abru, un tur nu ķisenos šis gulējis, lai viņu šūpojt. Nekā nevarējuši vairs glābties.

Viendien saimnieks, — ko lai dara, iet pie kapteina. Izstāsta, kā ir, ka nekā nevar ciest. Labi. Kapteine tikai pasmīn.

Vakarā zaldāts liekas atkal savā abrā gulēt, lai nu šo šūpojt. Šūpo, šūpo . . . Te uzreiz nāk kapteine iekšā. Ak tu, manu dienī! Kā zaldāts lēcis no abras laukā. Izlec un stāv, rokas gar sāniem, sasalis kā svece. Opiciers šim tikai mālē pa vienu ausi, pa otru: «Še tev šūpoties!» Tūlī pavēlējis iet līdzi uz muižu un aizsūtījis tā vietā vietā citu zaldātu. Tas vairs nav acīs redzēts.

5. Tie bija gan traki laiki! Cits bija tīrais lops, meitas nekur glābties. Taisni ar varu krituši virsū.

Uzrakst. Fr. Gulbis, Rīgas skol. inst., no Vandzenes pag.

Teic. Gotliba Gruno, ap 70 g. v., no Dobeles.

LFK 631, 513.

3074. Štani gorjat!

Gadus daudz, daudz atpakaļ bij likums saimniekam uzturēt katrās mājās pa zaldātam. Tā nu pagadījies vienās mājās kādam zaldātam apmesties pie saimnieka, kas neprātis ne drusku krievu valodas. Saimnieks gan to citiem neizrādījis un vienmēr pēc katra vārda piekrietoši atbildējis: «Da, da.» Reiz abiem pīpējot un sarunājoties, saimniekam izkritusi ogle no pīpes, un sākušas šam bikses gruzdēt. Krievs uzsaucis: «Štani gorjat!» Saimnieks atbild: «Da, da!», bet neliēkas nemaz redzot. Te krievs otru reiz uzsauc: «Štani gorjat!» uz ko saimnieks mierīgi piebalso: «Da, da, da!» Te krievs redz, ka izgruzdējis labi liels lēveris un izsaucas lauzītā latviešu mēlē: «Šaimņik, bikši ģeg!» Saimnieks, ieraudzījis nelaimi, nikni uzblauj: «Ak tu, lops tāds, nevarēja ātrāk pateikt! Ir gan stulbs tāds krievs!»

Gudrnieks.

«Sikspārnis», 1923. g. Nr. 55.

Kādā baltā dienā Anču mājās sajājuši zaldāti, un prasījuši, lai dod ko garšīgu uzkost. Saimniece gan liegusies, ka neesot, sak': šajos grūtajos bēda gados pašiem neesot ko graužt. Pelavu maizīte, tā tik esot, bet par aizdaru nav ir ko domāt.

Labi! Peķka, viens no zaldātiem, pakasījis pakausi, padomājis un teicis, lai dodot kaut šķīstas putas pastrēbties. Neesot.

«Nu, kad nav, nav! Vārīsim cirvju zupu! Pagādā tik, saimniec, dūšīgu cirvi, ūdeni un katlu!»

Teikts, darīts! Saimniece brīnījusies, brīnījusies un nevarējusi izbrīnīties, kā varot izvārīt šādu zupu.

Virums jau vārījies, kad Peķka pakliedzis, lai atnesot mazu gabaliņu gaļas. Teikts, darīts! Nepagājis ilgs laiks, kad gaļa bijusi klāt. Un nu vārījies, ka vārījies! Trūcis tikai drusku putrainiņu un kartupeļu. Šo saimniece atnesusi pati bez vārda teikšanas.

Pagājis vēl labs laiciņš, kad zupa bijusi gatava. Un lūk, kā izvārījuši cirvju zupu, ko ēduši plīzdami un laizīdamies.

L. Ančeva, no Latgales.

Senāk jau tā mājās bija izlikti zaldāti. Viens krievs sadomājis un aizgājis vienam mācītājam nozagt gaļu. Paņēmis striķi un ielaidies pa skursteni namā. Bet striķis kautkā tur augšā paticis vaļā, un zaglis vairs ārā nevar tikt. Ko tikai nu lai iesāk. Visas durvis stingri noslēgtas un ārā vairs nekā netiek. Tā krievēlis tur satupējies līdz pat rītam. Nu skaidri zina, ka drīzi nāks meita namā uguni kurstīt. Tā viņu pamanīs, un tad vairs nebūs labi. Tad viņš sadomājis un izdarījis tā: nosmērējis sev pie grāpja dibena melnu muti un nomūrējis viscaur melns kā pats nelabais, tad gaidījis, līdz meita nāks ārā. Ka nu meita nākusi no istabas laukā, tā viņš iekāpis grāpī un sācis plunčāties. Meita ieraudzījusi un nodomājusi, ka tas nu tiešām ir pats nelabais. Viņa nobaidījusies un skrējusi teikt mācītājam, lai tas nāk ārā skatīties. Mācītājs pabāzis galvu, paskatījies un arī nobaidījies. Viņš iegājis atpakaļ, paņēmis bibeli un tad atkal iznācis. Viņš gājis pa kukni, bibeli rokā un lasījis svētos vārdus. Krievēlis tādu laiku klausījies un tad iesaucies: «Atveri dvieri, atveri dvieri, iešu

koļesom!» Mācītājs izdzirdis, ka velns sauc, lai attaisa durvis un bijis tīri priecīgs, ka tik viegli būs dabūjis velnu prom. Attaisījis durvis, un krievelis aizgājis, ka ne atpakaļ nepaskatījies.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Anete Meija, Ezeres pag.

LFK 647, 346.

1. KAZAKI.

3087. — 3088.

1. Reiz Zarnu miestā bijuši iejājuši kazāki ar tādiem maziem zirdziņiem, kuņiem bijuši sarkani purni. Kamēr kazāki bijuši Zarnu miestā, tikmēr neviens žīds nedrīkstējis savu bodi taisīt vaļā. Kā attaisījis kāds žīds savu bodi vaļā, tā kazāki tūlī ar sarkaniem zirdziņiem iejājuši, vai nu pa logu, vai pa durvīm, ka stikli vien noskanējuši, un tad to bodi izlaupījuši.

2. Reiz kāds žīds drusku gribējis pataisīt šepti un attaisījis mazu maliņu durvīm vaļā. Te, kur gadījies kur ne, kazāks ar mazo zirdziņu pa durvju šķirbu ka nobraukšķējis vien iejājis un sajādījis pašu žīdu līdz nāvei. Žīds sācis neganti kliegt. Saskrējuši citi žīdi un ar lielām pūlēm izglābuši sajāto žīdu. Bet kazākam gan neko nevarējuši padarīt. Tas ātri pakēris žīda siko naudu un tikpat ātri pazudis ar savu zirdziņu, cik ātri iejājis. Tā žīdi nevarējuši neko izdarīt, līdz beidzot kādā dienā kazāki aizdzīti tālāk uz citurieni.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Līdaka, 70 g. v., Sarkanu pag. nespējnieku mājā, Madonas apr.

LFK 72, 1582.

3089. Kazāka zirgs.

Sēdiņas kazāks sūtījis māju puiku, lai atvedot no pļavas viņa zirgu. Puika uzkāpj zirgam mugurā. Nu zirgs skrien kā traks. Lai nenokristu, puika ar kājām jo stingrāki turas pie zirga, un zirgs vēl trakāki lec. Ieskatījies pats sēdiņas kazāks un sācis kliegt (netiek burtiski minēti vārdi, nedz arī teikts, kādā valodā), lai plešot kājas vāļā no zirga. Līdz puika papletis kājas, zirgs uz vietas stāv.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41, 145.

1. Vecos laikos zaldātiem bijis jādien 25 gadi. Bet tad varējuši arī izpirkties. Tā arī bijis vienreiz. Divi zaldāti izbēguši. Tā viņi skrējuši un slēpušies pa laukiem, vecām kartupeļu bedrēm, mežos un kur tik pagadījies. Pakal viņiem dzinušies ķērāji. No iesākuma abi zaldāti turējušies kopā, bet tā kā dzinēji devušies ļoti ātri pakal, tad bijuši spiesti izšķirties.

2. Viens zaldāts saukts Jānis, otrs Pēteris. Tā kā bijis jau diezgan tumšs, tad Jānis paslēpies vienā siena šķūnī, bet Pēteris bēdzis vien taisni projām, līdz beidzot ieskrējis kapsētā. Tur viņš apstājies un pirmo reizi atskatījies. Tā kā viņš ķērāju nemanījis, tad iegājis liķu kambarī. Tur viņš apskatījis zārkus — visi bijuši pilni. Beidzot vienā atradis tikai kaulus. Kaulus viņš izmetis ārā, pats iekāpis zārkā un aiztaisījis vāku ciet.

3. Pēc kādas stundas viņš dzirdējis sarunas un domājis, ka tie nu būs tie ķērāji. Viņš aizmējis elpu un gulējis ļoti mierīgi. Pēc kāda laiciņa dzirdējis, ka nāk iekšā. Nu ienācēji sākuši sarunāties. Viens teicis: «Ko lai mēs tagad darām?» Otrs teicis: — «Mēs esam trīs, viens lai paliek uguni iekurt, un mēs divi iesim kaut ko sadabūt. Tad viens iesaucies: «Es zinu, vienam saimniekam vēl nav rāceņi rakti. Tur es dabūšu rāceņus.» Trešais iesaucies: «Es zinu, kur var dabūt kādu aitu.» Pēc sarunas viņi izšķīrušies, tikai viens palicis uguni vaktēt. Pēc kādas stundas pārnācis rāceņu zaglis un nosviedis uz sliekšņa, ka noskanējis vien. Pēc tam atnācis arī otrs ar nokautu aunu. Zagļi paēduši un sasildījušies, tad sākuši dalīt naudu, līdz beidzot sākuši stridēties. Vēlāk visi trīs apmierinājušies un viens no zagļiem sacījis: «Tā nav nekas par lietu, te liķi ir papildnam, paskatīsimies, kurš būs tas svaigākais, to pāršķērdīsim, izņemsim taukus un izliesim svecas.» To dzirdot, Pēterim uznākušas atkal jaunas bailes. Viņš zinājis, ka viņš ir tas svaigākais, tā tad nāve viņam šā vai tā. Bet uzreiz viņam iesāvusies prātā jauna doma. Viņš domājis: «Ja viņi man nāks klāt, tad es ātri lēkšu no zārka ārā un uzsaukšu viņiem kaut ko», un apgriezies jau tā, ka var vieglāki uzlēkt kājās. Pēc maza brītiņa zagļi cēlušies un gājuši skatīties. Piegājuši pie pirmā un sacījuši: «Tas nav labs!» Piegājuši pie otrā un sacījuši: «Šis

ir gan labs! Bet paskatīsimies vēl nākošo, varbūt tas būs labāks.» Nonākuši pie Pēterā zārka. Tad Pēteris uzlēcis kājās un iesaucies: «Ak tā, jūs, nelieši, neļausiet mirušiem gulēt?» To dzirdot, zagļi izbijušies, domādami, ka mironis uzcēlies, aizskrējuši un atstājuši visu naudu.

4. Nu Pēteris domājis: «Nu tik man ir labi. Nu es varēšu paēst, un man būs arī nauda!» Bet arī zagļiem bijis naudas žēl. Tie gabaliņu aizbēguši, apstājušies un sacījuši, kas esot visdrošākais, tam jāiet paskatīties, kas tur tagad notiekot. Drošākais zaglis aizgājis un piebāzis galvu skatīties, bet Pēteris tam norāvis cepuri. Tas izbijies, aizskrējis pie citiem un stāstījis, kā tam gājis. Tad zagļi vairs atpakaļ negājuši.

5. Uz rīta pusi atkal viens pienācis pie lodziņa, bet tā kā vēl drusku kurējušies uguns un Pēteris staigājis un pie sevis sarunājis, pienācējs ļoti sabijies un aizskrējis prom. Aizskrējis mājās, viņš stāstījis sievai, ka nācis caur kapsētu un redzējis miroņus, ap ugunskuru, liķu kambarī sildāmieš. Sieva tam neticējusi un teikusi: «Ej nu ej, vai tad mirušie celsies augšā! Tu jau esi piedzēries!» Bet vīrs nebijis mierā, apvilcis mēteli un gājis to izstāstīt mācītājam. Bet tā kā mācītājs bijis ļoti slims, tad tas viņu nemaz nelaidis iekšā!

6. No rīta Pēteris pārnācis mājās pie vecākiem. Bet Jānis, no rīta lienot ārā no šķūņa — ieraudzīts un noķerts, bet neaizvests, jo Jānis tos piedraudējis nošaut. Tā arī Jānis aizgājis pie vecākiem. Tā Pēteris ar Jāni palikuši velsi un zaldātos nebijis jāiet.

A. Grinbergs, Slokas pam. skolā.

LFK 384, 1312.

3096.

Kāds krievu zaldāts gandrīz 25 g. nokalpojies un nav redzējis ķeizaru. Pēc kādām dienām viņam parādās ķeizars visā savā goda uzvalkā. Kareivis viņu apbrīno no galvas līdz kājām. Ķeizars jautā: «Nu, cik tu mani vērtē?» — «Nu, cik ta nu var vērtēt! 29 rubļi.» — «Kā, tik lēti?» — «Mūsu kungs Jēzus Kristus, kas bija lielāks valdnieks kā jūs, tika pārdots par 30 rbļ., un es jūs tik vienu rubli lētāk rēķinu.» — Ķeizars iedod kareivim 10 rubļus un atlaiž no dienasta uz māju.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. Jānis Kagus, 50 g. v., Valmieras pag.

LFK 23, 4988.

1. Senāk vajadzēja ilgi kalpot dienastā. Pēc nokalpotiem gariem gadiem, kad dēls pārnācis mājās, tad tēvs un dēls viens otru vairs nepazīnuši.

Tā arī viens zaldāts laimīgi beidzis kalpot garos gadus un gājis mājās. Mājas bijušas tālu, tādēļ arī ne vienā, ne divās dienās nevarējis aiziet mājās. Tā vienas dienas vakarā iegājis kādās mājās un lūdzis no saimnieka naktsmājas. Saimnieks arī pieņēmis, licis zaldātam atsēsties un pats aizgājis uz stalli zirgus barot. Bet zaldāts, nepamanīdams, ka gultā guļ bērns, uzsēdies tam virsū. Un ko jūs domājat? Bērns uz vietas beigts.

2. Saimnieks dabūjis zināt, kas istabā noticis un licis zaldātu iespundēt dzirnaviņās. Dzirnāvās bijusi iejaukta maize. Zaldāts, pa tumsu grābstīdamies, bijis izgrūdis visu mīklu ārā. Saimniece to pamanījusi un nezinājusi vairs, ko darīt.

3. Ņēmuši un iespundējuši zaldātu pirtiņā. Zaldātam pirtī sameties bailes, jo daudz bijis dzirdējis par spokiem un velniem. Tādēļ tas bijis paņēmis līdzī arī pagālīti. Tikko zaldāts gribējis iekortēlēties uz lāvas, siltā vietā, tūlīt viens aizblāvēis nelabā balsī. Zaldāts arī vairs netaupījis spēkus, diedzis ar rungu, cik jaudas. Uz mazu brītiņu palicis pirtī viss klusu. Tad atkal kāds ieblāvēis. Nu zaldātam mati sākuši slieties no bailēm, bet tomēr atkal diedzis ar rungu, cik jau nu varējis. Tā tas gājis vairākas reizes, līdz kamēr blāušana mitējusies. Zaldāts nodomājis: «Laikam jau pusnakts stunda galā, tādēļ laikam arī mitējās velni bāzties man virsū ar savu neganto blāušanu!»

4. Otrā rītā saimnieks aizgājis uz pirti un gribējis zaldātu vest pie soda; bet ko nu atkal ieraudzījis! Visi viņa teļi bijuši nosisti, kuņus vakar no aploka bijis sadzinis pirtī. Ko nu darīt? Saimnieks vedis zaldātu pie tiesas. Tiesa nospriedusi, ka zaldātam vajagot visu atgūt un atdot saimniekam atpakaļ: jāizaudzē maize, teļi un jāpie dzīvo bērns.

Uzrakst. T. Puriņš, Asares pag.

Teic. vecāki.

LFK 475. 119.

3001.

«Здравствуйте матушенка!»

— «Labdien, labdien, dēliņ! — Vā! — nu mans dēls nemāk nemaz vai's pa latviski runāt?! Ku' ta' tu dienēji, dēliņ?»

« Paz — padsmīt gadus nodienēju tālajā, dziļajā Krievijā — lielajā Пыра, vienā pašā lāzaretē.»

Uzrakst. J. Kochs, Kuldīgā.

Teic. no Kuldīgas apkārtnes.

LFK 193, 353.

n. KAREIVIS AR LĪGAVU.

3102.

Vienreiz kalpone ar zaldātu sēdējuši kungu bērnu istabā. Te uzreiz nākusi kundze ar kādu citu dāmu. Kundze gribējusi savai draudzenei parādīt bērnu. Kalpone nobijusies un nezinājusi, kur zaldātu paslēpt. Viņa izcēlusi bērnu no šūpuļa un ielikusi tā vietā zaldātu. Kad kundze bērna vietā ieraudzījusi lielu, ūsainu vīrieti, viņa no bailēm pagābusi.

Uzrakst. A. Ozoliņa.

Teic. māte, Leontīne Ozoliņa, no Stāmerienas.

3103. Mana māsiņa.

Kareivis reiz gājis pastaigāties ar savu līgavu. Nevilšus gadījies sastapt virsnieku. Tā kā kareivjiem nav brīv ar jaunkundzēm pa ielām staigāt, tad viņš bija nokļuvis ļoti nelabvēlīgā stāvoklī. Aiz uztraukuma kareivis tūlīt teicis: «Virsnieka kungs, mana māsiņa!» — Virsnieks atbildējis: — «Jā . . . Tā bija arī reiz mana māsiņa . . .»

Uzrakst. Z. Guļevska, Talsu valsts vidusskolā.

Teic. no Valgales pag.

LFK 230, 3779.

o. KAĻAVIRS ATVAĻINĀJUMA.

3104.

Kāds kaļavīrs, atvaļinājumu dabūjis, iet uz mājām. Ceļā aizspēj nakts. Ieiet kādā sādžā un lūdz nakts māju. Tamī istabā dzīvo viena veca vecenīte. Vecenīte atļauj. Iedod viņam vakariņas. Tad vecenīte sāk prasīt, kā kaļavīriem ejot ar karu, kāpēc viņus lodes nenosit? Kaļavīrs, nopietns izlikdamies, saka: «Kā nu, māmiņ, mūsus

var nosist! Ja lode iet pierē, tad atlec, ja nāk mutē, tad norijam.» Vecenīte tūlī sāk lūgt Dievu par savu dēlu, kas arī ir kaŗā: «Dievs dod manam Jānīšam vienu lodi pierē, otru mutē, vienu lodi pierē, otru mutē!» Kaŗa vīrs guļot to dzird un smejas kā traks.

Uzrakst. Jānis Zvaigzne, Rēzeknē.

Teic. S. Samovičs, Viļānos.

LFK 449, 387.

p. KAREIVJA MĀTE.

3105.

Reiz viena sieva prasījusi otrai kaimiņienei: par ko šās dēls esot zaldātos. — «Pats lielākais», atbild kaimiņiene.

«Vai zvodnijs, vai?»

— «Nē jau, vēl lielāks.»

«Nu tad palkavnieks, vai?»

— «Nē jau, vēl lielāks.»

«Nu kas tad, vai pats ģenerālis?»

— «Nē jau, daudz lielāks. Kad viņš piesit pie katiņa, tad visi saskrien.» (Viņas dēls bijis zaldātos par pavāru.)

Uzrakst. Miķelsonu Pēteris, no Kokneses.

Dzirdēta no latgaliešiem.

3106. (var.)

Kāda māte lielījusies ar savu dēlu, kareivi: «Neatmiņos īsti: ģenrālis vai kaprālis, bet no rājiem viņš ir!»

Uzrakst. Aleksandrs Villerts Rīgas pils. IV. vid. skolā.

Teic. Jūle Villerte, Kabiles pag., Kuldīgas apr.

LFK 464, 4984.

3107.

Reiz kāda sieviņa, kurai dēls bijis Rīgā dienestā, vaicājusi kādam zaldātam: «Vai ta tu manu puikiņu arī pazīsti, viņš jau arī dien pie lielgabaliem?» — «Pie lielgabaliem nav nekādi puikiņas, tur ir visi kroņa vīri!» zaldāts pikti atcirtis. «Ak tu, pagāns», sieviņa iesaukusies, «tad jau viņš bez manas ziņas ir apprecējies!»

Vilma Nolendorfa, no Kabiles.

3108. (var.)

Kādai lauku sieviņai dēls aizgājis kara dienestā. Kādreiz sieviņa gribējusi dēlu apciemot un aizbraukusi uz kazarmēm. Satikusi tur kādu virsnieku un prasījusi: «Labdien, cienīgs zaldāta kundziņ, vai neredzēji manu puiku?» Virsnieks par tādu runu noskaities un sacījis: «Te nekādi puikas nav, te visi kroņa vīri!»

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Dzirdēta Dzirciema pag.

Var. «Mājas viesis», 1881., Nr. 27.

r. ŽIDS KAŅAVIROS.

3109.

Kāds žids teicis: «Ar tam ķarem nav jok', tur tās lodes krīt kā cukura zirnes. Ja vines iekrīt ieks bārde, tad tā nodeg kā zirņe zārde. Ja vine uzkrīt uz zode, tad cilvēks paliek bez mode, bet ja vine uzkrīt uz mugure, tad cilvēks uz vietas pagalem.»

A. Tikans, no Mores pag., Vidzemē.

3110.

Kāds žids apvainojis virsnieku. Sadusmotais virsnieks iesitis žīdam ar zobenu pa vietu, kas atrodas zemāk par muguru.

Žids aizskrējis gubernatoram sūdzēties. Novilcis bikses un, sasisto vietu rādīdams, teicis: «Redziet nu, gubernatore kunges, kas notiek ieks jūsu gubernem!»

A. Jordāns, no Rīgas.

3111.

Dzīvojis pēc turku kara žids ar žīdeni — savu sievu. Žids karā nopelnījis Juŗa krustu. Atnāk no kara. Sieva saka: «Oi, meile veirine, kas tev par skaistiem krustiem!» Vīrs atbild: «Nē, meile sievine, tas nav kruste, tas ir medale!» Sieva paliek reiz slima un sāk sāpēt krusti. Aiziet pie ārsta. Ārsts prasa: «Kas jums sāp?» «Oi, doktere lielskunge, medales sāp!» Kur jums sāp, tur, vai tur?» — «Nē, lielskunge, medales, medales!» — «Ak, nu cienītā kun-

dze, tie tak krusti!» — «Nē, mans veirine sacīja, lai es ieks savem mutem neņem vorde kruste.»

A. Galēja. no Lejas pag.

3112.

Vienu vakaru žīds iebrauc mājās un prasa naktsmājas, žīdam arī atļauj pārnakšnot. Vakarā, saimei strādājot, žīds pieiet pie ļaudīm un stāsta, ka tā tēva brāļa sievas brālis bijis ģenerālis. Ļaudis netic un saka: «Ko nu, žīdiņ, muldi, kur nu viņš par ģenerāli tika!»

«Es jau ar nezin, bet rale vine bije, vai generale, vai kaprale, tik rale vine bije!»

P. Miķelsons.

3113.

Žīda dēls iesaukts zaldātos. Žīds redzējis, kā tos apmāca. Citiem viņš stāsta: «Rotnijs komandirs klie dz: «Rota stoi, rota stoi!» A muns Abramka kai namok pa krīviski vervelēt tai it, it kā lūps uz priekšu.»

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. tēvs, 50 g. v., no Rēzeknes apr., Varkļānu pag.

3114.

Žīds iebrauc kādās mājās un stāsta, ka viņa dēls kara dienestā esot ļoti liels vīrs: «Vins iet visem kare pulkem pa priekse un vine vise zaldāte godē.»

Mājnieki prasa: «Kas tad viņš īsti tāds ir?»

«Vins ir rāls.»

«Kas par rāli? Ģenerālis?»

«Nē, nē, vins ir vēl lielāks kā ģenerāls, vins ir tik pat lēls kā kaizers. Vins ēt visem pa prēks un spēlē bundzin «tarra, tarra», un to stabule «tūū, tū-ū».»

Mājnieki saka: «Nu tad jau viņš ir kaprālis!»

«Ui, ui, jā, vins ir kaprals. Vins ir tikpat lēls kā kaizers!» žīds priecīgs izsaucies.

Lakšu Mirdza, no Rīgas.

3115. (var.)

Kāds žīds, kas redzējis kareivjus ar bungu sitēju pa priekšu pa ielu ejam, stāstījis to savam draugam. Draugs nesapratis un prasījis: «Kas tas bijis?»

Žīds atbildējis: «Viens ralis vins bij, vai generalis, vai kapralis. Vins gāj visem pa prēks ar missin spann un ar div dreijāt kocin sit: tili, tili, Jankel, ple—ple—ple! Tili, tili, Jankel, ple—ple—ple!»

E. Ulmane, no Rīgas.

3116 (var.)

Žīds stāsta: «Man brāl lck bij vien rāl, vai generāl, vai kaprāl. Vine gāj visem kaŗa pulkem pa prieks un uz vinem krūtem bij tāde liele, — nezin kas vine bij — tik briesmīge liele troksne vine taisīj. Vinem bij jāspēlē: «sagom, sagom marš!» Bet ko vin! Vin spēlē: «skorom, skorom marš!» Un kad vine spēlēt sāke, vise karapulke sāke skriet, un man brāl lck dabu 15 pa mugurem — un tagad brauc ar vecem lupatem.»

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

3117. (var.)

Reiz žīdam bijis jāstāsta par kādu zaldātu dažas tuvākas ziņas. Prasītājs gribējis zināt arī zaldāta dienasta pakāpi. Žīds teicis: «Vai vines bij minerāls vai kaprāls, bet rāls vins bij!»

A. Galēja, no Lejas pag.

3118. (var.)

Kāds žīds, pārnācis no kaŗa, stāsta par kaŗa šausmām un saka: «Kas ēks tem karem par lele trace! Tur lode birst, kā vene zale cukure zirne, aber kāde vine taisē lēle skāde: kad vine tev trāpe pie piere, tad tev vairs nav miere; kad vine trāpe pa ace, tad ir vēne lēle trace; kad vine trāpe pa ause, tad tu blause; kad vine trāpe pa nāse, tad vairs nav spēse; kad vine trāpe pa zode, — tā saskīst, kā māle pode; kad vine trāpe pa roke, tad ir vēne lēle moke; kad vine trāpe pa galve, tad ir āde nost ar vise spalve, bet kad vine tev trāpe pa dibene puse, tad tu esi beigte, kā bluse.»

Uzrakst.M. Birkerte, no Rīgas.

Dzirdēta Stopiņos.

3119. Žīds un viņa dēls.

Žīdam iznākusi saruna ar kādu vīru, kuŗa dēls bijis oficieris. Vīrs stāstījis: «Mans dēls ir lielā vietā. Viņš ir

oficiēris.» — «Oi, mane dēle arī ir liele vīre ieks tam zaldatēm», žīds iekritis vidū. «Nu, kas tad viņš tāds ir?» — «Ja jūs vares uzminēt, tas es pateiks.» — «Nu, kas tad viņš ir, kāds zvoda komandieris?» — «Ta ne jele, ne!» — «Kas tad, rotas komandieris?» — «Ta ne jele, ne tok!» — «Nu, tad pulka komandieris?» — «Ta ne jele, ne!» — «Nu, tad palkavnieks?» — «Ta ne tok, ne!» — «Bet tad taču ģenerālis?» — «Ta ne jele, ne!» Vine ir vēl lielāke vīre. Vins ir tas, kas visem pa priekse iet un tais to «tak — tadrata — ta — ta.» «Ā, tad jau viņš ir bundzinieks!» — «Ja, tas vins ir!»

E. Āmare, no Slokas.
Var. no Majoriem. PBK.

(Sk. 3120. anekd.)

s. ČIGĀNS REKRŪSU ĶERŠANAS LAIKA.

3120.

Kareivju ķērāji noķēruši arī čigānu. Bet šis briesmīgi lūdzies, lai viņu pār sētu vien nemetot. Visu ko varot ar viņu darīt, tikai pār sētu (žogu) mest ne, tad viņš būšot no čigānu rangas ārā. Puiši gribējuši redzēt, kas tad notiks, un pārsvieduši čigānu pāri žogam. Nu čigāns aiz žoga smējies: «Māki nu čigānu krūmos noķert, ja nemācēji rokās noturēt.»

Vēra Oldermane, no Rīgas.

Variantu ļoti daudz. PBK.

3121.

J. pagastā agrākos laikos, kad vēl rekrūši ķerti, ticis tvarstīts arī kāds čigāns. Kādu nakti, sadomājis pamieļoties ar aitas gaļu, čigāns iegājis kādās mājās. Bet tā kā kūts durvis bijušas aizslēgtas un iekšā tikt nevarējis, tad čigāns nodomājis izlietot pie zirgu stalla pieslietās trepes un pa stalla augšu ielīst aitu kūtī. Čigāns, pa trepēm kāpdams, gandrīz jau sasniedzis lūku, kad to pamanījis saimnieks. Tas, noturēdams čigānu par zirgu zagli, uzsaucis: «Ei, vīrs, kāp zemē!» Čigāns nolēcis pa trepēm klupdams, krīzdams zemē un licis uz mežu prom. Saimnieks meties pakal, un čigāns, redzēdams, ka izmukt nevarēs, ieskrējis diķī un apstājies. Tūlīt arī saimnieks notvēr čigānu aiz apka-

kles. Čigāns, redzēdams, ka viņš pazīts, saka: «Ak jūs, tas esat, mīlais saimniek, paldies Dievam, un es tā pārbi-jos, domāju, ka ķērāji!»

A. Belte, no Džūkstes.

Š. ČIGĀNAM JĀIET KAĶA DIENESTĀ.

3122.

Kādam čigānam jāiet dienestā. Pirms promiešanas viņš mierina sievu, sacīdams: «Ko klieczi, ko brēci? Lūdzi Dievu, lai tieku jātniekos: par divām, trijām dienām bū-šu mājās!»

V. Karlsons.

3123.

Iestājoties kaķa dienestā, čigāna dēlam bijis arī jāre-ģistrējas. Tur tam pieprasīta vecuma zīme, bet čigāna dē- lam tādas nebijis. Vecais čigāns nu griezies pie mācītāja, bet tā kā viņa dēls nemaz kristīts nebijis, tad mācītājs jau- tājies, kurā gadā tad dēls esot dzimis? Uz to čigāns atbil- dējis: «Cienīgs mācītāja kungs, avīzes es neņemu, ka- lendarā man nav, kad Rīga dega, tad Jūris dzima!» —

Uzrakst. Laimons Mauriņš, Rīgā.

Teic. Ernests Mauriņš, Stalbes pag., Valmieras apr.

3124.

Čigānam jāiet kaķa dienestā. Gribēdams no kaķa klau- sības vaļā tikt, tas saliec divus pirkstus. Ārsts prasa, vai šis tos pirkstus nemaz nevarot atlikt atpakaļ. Čigāns at- bild: «Ito varbūt vēl, bet ito nemaz nevar» un, to sacī- dams, izliec abus taisnus.

V. Veinberga, no Mellužiem.

3125. (var.)

Čigānam bijis jāiet kaķa dienestā, bet viņam negribē- jies nemaz iet. Tas saliecis pirkstu un teicis, ka taisnu to nevarot atstiept. «Bet kāds tad viņš tev agrāk bija?» jau- tājies ārsts. — «Lūk šitāds!» — un čigāns atstiepis pirkstu taisnu.

Uzrakst. Emīlija Frīdenberga, no Sabīles.

Teic. Egons Goss, no Sabīles.

Tāds pats variants no Birzgales pag. PBK.

3126.

Čigānu iesauc kara dienestā. Bet viņš slims — nevar zaldātos iet. Nu, ko darīs, vedīs pie ārsta. «Kas tad tev sāp?» ārsts jautā. «Galva sāp, rokas sāp, vēders sāp — ar vārdu sakot, visur sāp», čigāns atbild. Tomēr nekas nelīdz, ārstu komisija atzīst krūmu brāli par pilnīgi veselū. —
Austra Skujiņa, Rīgā.

3127. Čigāns — kara vīrs.

Pie iesaukšanas komisijas ierodas čigāns Kozlovskis. Nosvērts un nomērīts, tas nostājas ārsta priekšā. «Vesels?» ārsts jautā.

«Kas tad nu par veselību, ka šaujamie pirksti stīvi!» čigāns atbild un izstiep labo roku. «Pats griezi?» ārsts jautā, apskatījis rokas plaukstu.

«Cienīgs, žēlīgs lielskungs, kas tā nu par gudra cilvēka jautāšanu: pats griezi?» čigāns saskaities atbild. «Iegriez tu ar kreiso roku labā, tad redzēsi, vai iepravīsi istā vietā!» — «Nu, kas tad tev grieza?»

«Brālis iegrieza, cienīgs žēlīgs lielskungs — dziļi iegrieza!»

«Dziļi iegriezis, bet pirksts tomēr lokas», ārsts atbild un uzsit čigānam uz pleca. «Derīgs!» — «Ka derīgs, to es saprotu», sašutis čigāns atbild, «bet nesaprotu jūsu likumus. Katru gadu taisa jaunus likumus: vienreiz neder, otrreiz der. Vai tad tu, cilvēks, vari izstudierēt, cik dziļi katrreiz jāgriež! Būtu pirkstus pavisam nocirtis, izbrāķētu, bet nu tās pašas nezināšanas pēc būs jādien gribi vai negribi, — vai nu tevi ieliek jātniekos, vai pavāros, vai pašos intendantos!»
«Šikspārnis», 1925. g. Nr. 21.

t. ČIGANA DELS PIE LOŽU VILKŠANAS.

3128.

Kādreiz čigāns vedis savu dēlu uz ložu vilkšanu. Lozes tad bijušas jāvelk no blodas. Vecais čigāns teicis uz dēlu: «Dēls, kad tu ņem no tās blodas, tad ņem līdz dibenam, tad tev krikumi gadīsies!»

Uzrakst. Jānis Bērtulis, Blomes pag.

Teic. J. Nātrite, no Smiltenes.

LFK 528, 12.

3129. (var.)

Čigāna dēlam bijis jāiet zaldātos. Tēvs pavadījis dēlu. Kad dēls jau bijis gabalā, tad saucis (pamācīdams): «Ņem bļodai, dēls, gar dibenu, tad tu badu nemirsi!»

Uzrakst. E. Veide, Jaunburtņieku p., Valmieras apr.

Teic. Jānis Daiga, Valmierā.

LFK 625, 1001.

3130.

Pie kara komisijas, pa jauno kareivju noņemšanas laiku, pie barona piegājis čigāns un teicis: «Tagad nu mēs esam vienādā cīnā!» Barons juties apvainots un sadusmojies jautājis: «Kā tu tā drīksti teikt?» — «Nu redzi», — atbildējis čigāns, — «tavs dēls un mans dēls šodien velk no vienas bļodas!» —

Uzrakst. Laimons Mauriņš, Rīgā.

Teic. E. Mauriņš, Stalbes pag., Valmieras apr.

II. ČIGĀNU NOŅEM KAREIVJOS.

3131.

Čigāns vadījis savu dēlu pie lozēm. Dēls noņemts. Tad čigāns teicis dēlam: «Citu padomu es tev, dēls, nevaru dot, ka: kad tu ēd, tad no dibina tos biezumus un biezumus no dibina tik ņem laukā!»

Uzrakst. Z. Liepiņš.

Teic. O. Ābers, no Stāmerienes, Vidzemē.

3132.

Čigāna dēlu noņem zaldātos. Viņš noskumis dzied: «Dažam tēvim piec', seš' dēli — visi mājās stāv. Tik man, tam mazam bārīšam, ir jāiet zaldātos.»

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

V. ČIGANS KARA DIENESTĀ.

3133.

Reiz čigāns iesaukts zaldātos. Bet viņam bijuši nocirsti abām rokām rādītāja pirksti, un tas cerējis uz atsvabināšanu. Šoreiz tomēr čigānam nelaimējies, un tas noņemts.

«Nu, kad der, der, tad raksti jātniekos», noteicis čigāns, gribēdams būt tad, mazākais, kopā atkal ar zirgiem.

V. Purīte.

3134.

Stipri tumšu seju čigāns stāsta, kā viņš ticis valā no krieviem (kareivju atdiena cara laikos): «Noņem arī mani krievos. Izstiepj to roti, esmu nostādīts pašas rotas galā. Tā saulīte uz mani tā ieplakaniski spīd, bet ne uz rotas. Ābar visa tā rota melna. To redzēdams, oficiers uzsauc man: «Ak tī, čort na peč, visu to rotu «samaitāja»! — Tā, mīļie brālīši, es tiku mājā.» —

(Izteiciens: Ak tī, čort, na peč.)

J. Dupāls, no Sūtiem.

3135.

Kāds čigāns negribējis padoties kara disciplīnas noteikumiem. Viņš par to saukts pie atbildības. Tiesnesis: «Kāpēc jūs negribat klausīt kara disciplīnas noteikumus?» Čigāns: — «Ak tu, mīlo dieņi! Jūs gribiet, lai par pāris dienām jau pārlēc pāri jumtam!» —

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.

Teic. Stērbele, no Blomes pag.

z. ČIGĀNS ATVAĻINĀJUMA.

3136.

Karā iesaukts čigāns atbraucis mājā ciemoties. Priekš mājā pārbraukšanas viņa pulkam vajadzējis atkāpties. Mājas otrs čigāns pārbraucējam vaicā: «Kā iet pa kara lauku?» Pārbraucējs viņam priecīgi atbild: «Nu jau nekas: nāk uz mājas pusī!»

V. Auziņš, Cēsu apr.

3137. (var.)

Čigāns nācis no kara lauka puses. Zemnieks prasījis: «Kā tad nu mūsējiem labi iet?» Čigāns: «Kas vainas: mūsējie nāk uz mājas pusī!»

Auniņu Elza, no Jaunpils, Vidzemē.

Ž. ČIGĀNS KAĶĀ UN PAR KAĶU.

3138.

Iecavniekos dzīvojis kāds čigāns Mikus, kas pat turku kaķā bijis. «Nu, kā tev gāja pa kaķu?» reiz kādās mājās viņam iejautājas par kaķa gaitām. «Ei, brālīt! Briesmas par to postu, bet tā Donava, tā Donava. Lielie kungi jāja uz augstiem zirgiem, mēs kā sunīši pakaļ peldējām! Man pašam ūdens bij līdz apakšējai lūpai.»

R. Kleinbergs, Iecavā.

3139.

Čigāns aizgājis kaķā un ielikts tūlīt pirmajās pozīcijās. Kad sāks šaut, čigāns teicis: «Ak, kas tad tā par kaķošanu, tā jau var acis izšaut!»

Uzrakst. Vallija Strautmanis.

Teic. Malvīne Lēnbergs, Slampes pag.

3140.

Uz laukiem dzīvojis čigāns. Tas ļoti baidījies no kaķa, tāpēc taisījis visādus «šmugulus», lai tikai tiktu vaļā. Tomēr nekas nelīdzējis, un čigāns tapis iesaukts kaķā. Reiz kaķa spēks gājis uzbrukumā uz štikiem. Čigāns nu vairs negribējis izlikties par bailīgu, tas aiztaisījis acis un paceltu šauteni devies citiem līdzī. Pretnieks sācis šaut. Visi atbēguši atpakaļ, tikai vienīgi čigāns ar aizvērtām acīm devies uz priekšu. Pēdīgi tikai tas atvēris acis, pamanījis, ka palicis viens, tad skrējis atpakaļ. Par dūšīgo uzbrukumā iešanu čigāns paaugstināts par dižkareivi.

Uzrakst. Vilis Druģis, no Rīgas.

Noklausīta Cēsu apr.

3141.

Pasaules kaķa laikā čigāns, noklausīdamies par Krievijas neveiksmēm, piebilst: «Ē, brālīt, ko tu krievam darīsi! Krievs pakaļo, pakaļo un nāk uz māju — vācietis skrien pakaļ un lūdz mieru».

A. Ozoliņš, no Bauskas.

3142.

Čigāna spriedums par Krievijas kaķu: «Nebūtu krievs ačgārni sācis kaķu, viņš sen jau būtu nobeidzis: vajadzēja sākt kaķot no vidus un iet uz malu, bet viņš sāk no malas un iet uz vidu!»

A. Ozoliņa, no Bauskas.

III. Administrācija un tiesa.

1. POLICIJA UN POLICISTI.

a. POLICISTS MEKLE DUMPIGUS RAKSTUS.

3143.

Kāds no viscītīgākiem latviešu rakstniecības veicinātājiem iz policistu skaita iegājis kādā Rīgas grāmatu veikalā un prasījis, lai uzrāda kādus Niedras rakstus. Tirgotājs uzrādījis Asara-Dermaņa brošūru «Ko Andrievs Niedra sludina?» Policists bijis ļoti apmierināts un aizgājis, teikdams: «Lūk, šādas grāmatas vajag pārdot, bet nevis visādus dumpinieku rakstus!» —

«Balt. vēstn.», 1906. g. Nr. 10.

b. URADŅIKS.

3144.

Ādažu Vārnu mājas saimnieces cūka ar sivēniem iegājusi kaimiņu Milnu mājas rudzu tīrumā un ēdusi uzdīgušos rudzus. Tikmēr cūka ēdusi, kamēr pārdējusies. Otrā dienā mājā aizgājusi, tā nobeidzas. Vārnu saimniece iet pie uradņika sūdzēt, ka kaimiņiene nobūrusi viņas cūku.

Uradņiks: «Še māt, tev rublis, nobur man ar'.»

Uzrakst. Auniņu Elza, no Rīgas.
Patiess notikums.

3145.

Gada tirgū ieradies arī kāds neredzīgs. Viņš dzird, ka garām iet «uratņiks» un lepni zvadzina piešus. Šis neredzīgais domā to piezobot. Viņš prasa kādai sieviņai: «Kas tas par arestantu, ko tur ved?» — «Pogainais, pogainais.» — «Tev ir pogas, un man ir pogas, bet saki, kas tas par arestantu, ko tur ved.» Uratņiks jūtas apvainots: «Veci, nāc līdz!» — «Pats iekalts važās un grib, lai citi ejot šim līdz. Putniņ, tev nu gan līdz es neiešu!» neredzīgais atbild. Un ko tu viņam padarīsi?

Vendu Zelma, no Dikļu pag.

3146.

Satiekas divi puīši. Viens no viņiem saka: «Vai zini — uradņiks šodien no baznīcas izveda brūti.» — «Nu, kādēļ tad?» — «Gluži vienkārši — viņš viņu apprecēja.»

Uzrakst. J. Izāks, Rīgā.

Dzirdēta Siguldā.

c. POLICISTS, PASES, PIEDZERUŠIE.

3147.

Policija reiz sapņemusi kādu vīru un jautājusi, vai viņam papīri esot. Vīrs izvīlcis vecu avīzi un teicis, ka vairāk gan neesot kā šī avīze. Policija prasījusi, vai pase esot.

«Jā, pase gan man ir», atbildējis vīrs.

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

3148.

Kārtībnieks jautā piedzērušiem latgaliešiem, kas sākuši kauties: «Sakat, kā jūs sākat kauties?» Viens no latgaliešiem nobijies atbildējis: «Koa ta nu, brol, sokam, nakas leils jou nabij: soka dzert, soka reibt, sokam keuties!»

Uzrakst. L. Upāns.

Teic. no Rembātes pag.

3149.

Lai paglābtos no lietus, kāda sievīna paskrējusi zem kāda koka. Turpat, zem koka, bijis patvēries arī kāds kārtībnieks. Sievīna tam bailīgi teikusi: «Kad tik nu zibens neiespertu!» — «Nebaidies, kamēr es šeit esmu, nekādas nekārtības nenotiks!» — kārtībnieks mierinājis.

Uzrakst. Fricis Egle, Rīgā.

Teic. P. Tomsons, Rīgā.

3150.

Kāds piedzēris pilsonis gājis grūstīdamies pa ielu. Kārtībnieks, to redzēdams, gribējis sastādīt protokolu un jautājis: «Kāds tev vārds?» — «Mans vārds ir tik neievērojams, ka tev nav nemaz vērts viņu minēt», — atbildējis pilsonis. Kārtībnieks: «Kur tu dzīvo?» Pilsonis: — «Kapsētā, starp mirušiem.» — Kārtībnieks jau kļuvis dusmīgs: «No kā tu pārtiec?» Pilsonis: — «No vēja.» — Kārtībnieks aizvedis pilsoni uz cietumu. Nākošā dienā pilsonis saukts tiesas priekšā. Kārtībnieks tam prasījis: «Kāpēc tu neatbildēji vakar uz maniem jautājumiem pareizi?» Pilsonis: — «Kā? Es taču atbildēju ļoti pareizi! Jūs man prasījāt, kā mani sauc, un es atbildēju, ka mans vārds ir tik neievērojams, ka nav nemaz vērts to minēt, jo viņš ir «Nulle». Es dzīvoju kapsētā kā kapu sargs un nodarbojos baznīcā ar ērģeļu mišanu.»

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.

Teic. Bērziņš, no Smiltenes.

3151.

Kāds cilvēks, iedams pa ielu, redzējis, ka policists ved vienu piedzērušu un ar to necilvēcīgi apietas. Viņš piegājis klāt un prasījis: «Vai jūs bibeli esat lasījuši? Vai jūs neziniat, ka tur stāv rakstīts: Tev būs savu tuvāku mīlēt vairāk kā sevi pašu?» Policists tam atbildējis: — «Bet vai jūs esat lasījuši likumos tādu pantu, kur teikts, ka ar dzērāju būs citādāki apieties?»

Uzrakst. Anna Binde.

Teic. Ģinters, Rīgā.

d. POLICISTS, KA KUKUĻU ŅEMEJS.

3152.

Senāk krievu policisti bijuši ļoti kāri uz naudu. Reiz noslēcis kāds policists, un citi velti pūlējušies dabūt viņu no ūdens ārā. Kāds no pūļa iebildis: «Noliekiet uz krasta 3 rubļus, viņš pats izleks!»

Uzrakst. R. Čubis.

Dzirdēta Apguldes apk.

e. ČIGĀNS POLICIJĀ PIE NOPRATINĀŠANAS.

3153.

Uz policiju aizvests kāds čigāns, kas nozadzis zirgu. Čigāns teicis: «Mīlais cilvēk, atlaižat nabaga čigānu. Mans grēks nav liels, es tik gribēju paņemt pakavu; bet vai es vainīgs, ka tas zirgs bij pienaglots tur klāt. Es viņu nevarēju noplēst un paņēmu abus.»

I. Tikans, no Mores pag.

3154.

Kādam čigānam policists pie nopratināšanas jautā: «Kur tu dzīvo?» — «Pie brāļa!» — čigāns atbild. «Bet kur brālis dzīvo?» — «Pie manis!» — «Bet kur tad jūs abi dzīvojat?» — «Viens pie otra!» — atbild čigāns.

Uzrakst. Kārlis Plēgers, no Liezeres pag.

Teic. no Mēdzules pag.

LFK 555, 1273.

3155. Kā pats vecs, tā pase arī veca.

Kāds pavecs čigāns notverts zādzībā. Prasot pēc personas apliecības, izrādījies, ka čigānam tāda ir gan, bet tā jau sen kamēr notecējusi un vairs nederīga. Uz jautājumu, kāpēc šim tik veca pase, čigāns atbildējis: «Kā pats vecs, tā pase arī veca.»

Kārlis Bošs, no Mazsalaces.

3156.

Policists prasījis čigānam pasi. Otrs čigāns, blakus stāvēdams, noteicis: «Ek tu, zagļu policists!» To dzir-

dēdams, policists gribējis čigānu aizvest uz cietumu, bet čigāns lūdzies: «Jaunskungs, jūs jau zagļus ķeriet!»

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.

Teic. Jēkabs Siltums, no Smiltenes.

I. ČIGĀNS UN URADŅIKS.

3157.

Čigāns uz uradņiku (kārtībnieku), kurš staigājis baltos svārkos: «Vai redzi, kur Dieva dēls staigā!» Uradņiks teicis, ka čigānam zobi esot tādi garāki, būšot jānovilē. «Ja tas tavs amats, dari vien!» čigāns teicis. Uradņiks aizgājis sadusmots.

E. Ratniece, no Vec-Ates pag.

3158.

«Kāds «uradņiks» sūta čigānu uz muižu, maksāt soda naudu. Noteiktā dienā čigāns aizbrauc arī. Pa gatvi tam pretī nāk «uradņiks». Čigāns noņem cepuri, zemu paklanās un saka: «Labdien, cienīgs tēvs, liels kungs, (uradņiks jau jūtas pagodināts) vai nezini, kur tas plukata uradņiks dzīvo?»

Uzrakst. J. Zvaigzne.

Teic. F. Tupiņš, Bēnē.

3159.

Uradņiks noķēris čigāna zirgu muižas labībā un ved to projām. Čigāns lūdzas: «Mīlais zelta lielkundziņ, atdod manu zirdziņu. Mīlais urkšķīša lielskungs... mīlais urkšķīti... ur..., ur..., nevaru izsacīt... Vecen, ko stāvi, bučo urkšķīšam roku! Zelta urkšķīti, tava sieva kā princese... atdod manu zirdziņu...»

Kad uradņiks zirgu atdevis, un čigāns zirgam mugurā, tas lamā uradņiku: «Tava sieva ragana, veca pesse (piepe), un tu pats — nāves beņķis, sievas kreklis, ģimis, mirrns tāds, manu zirdziņu ņemt! Notaisīšu labu durtēni (uzsvars uz ēn), un tad es tevi jāšu pa kalnu kalniem, pa leju lejām, pa miglas mākoņiem!» —

Piezīme: Dzirdēts Palsmanē no skol. O. Egliša. Lūgšanā varbūt daži vārdi aizmirsti — izlaisti.

O. Timans, Alsviķu pag., Timānos.

LFK 41, 105.

(Sk. 3210. anekd.)

2. TIESA, TIESNEŠI, TIESĀŠANA.

a. PILSTIESA.

3160. Pie kādas pilstiesas.

Pilstiesas priekšistabā, kur vairāk laužu sapulcējušies, iznāk no tiesas istabas pilstiesas aktuārs, sirms kungs, un, kādu akti rokā turēdams, visiem jautā: «Vai šē nav Rigmāju saimniec?» — Neviens nekā neatbild. «Alzo, tad nav nevien'!» to aktuārs teicis, griežas atpakaļ un grib iet iekšā. — «Es esmu no Rigmājām!» atsaucas kāda sieviņa. «Nu, tad runā tu, lops, kad es pras'!» iesaucas sapīcis aktuārs, — «tu atplēt mut' un sak' «bē»! Nāk iekš!» — Sieviņai gan atplētās mute, bet, nespējusi nei bā, nei citu ko pateikt, iegāja tam pakaļ. Bij dzirdama iekšā stipra saruna. Pēc britiņa iznāca sieviņa pukodamās: «Es tev gan rādišu, tad tu mani lamāsi! Viņš prasa pēc saimnieces, un kad es saimiece neesmu, tad šis mani lamās. Gan tu mani vairs nelamāsi!»

«Latvietis», 1882. g. Nr. 12.

3161.

Jugliņš: Labdien! Kur nu vecais Kaktiņš labi braukdams?

Kaktiņš: Labdien, labdien! Es braucu uz draudzes tiesu!

*

Vienu gadu vēlāki.

Jugliņš (Kaktiņu atkal ceļā satikdams): Labdien, kur tad jūs, Kaktiņ, uz šo pusi braukdami?

Kaktiņš: Labdien, labdien! Kur tad nu citur, kā uz kreistiesu!

*

Desmit gadu vēlāki.

Jugliņš: Labdien, mīlais Kaktiņa tēvs, no kurienes jeb uz kurienu jūs labi braukdami?

Kaktiņš: Labdien, labdien, vecs pazīstams! Kas ta nu par vaicāšanu! — Tagadīt taisni vien no Ērods atpakaļ uz Pilātu!

Jugliņš: Brauciet vesels! Es ar' tāpat!

Lerche.

Kr. Valdemāra atstātos papīros, iz cenzūras nostrīpotiem «Pēterburgas avižu» tekstiem.

b. BRUĢU TIESA.

3162.

Reiz čigāns bruģu tiesā ticis par zagšanu nopērts. Pēc tam viņš uz bruģu tiesneša sacījis: «O, kad tu par krupi nevaldītul!»

— «Ko tu sacīji?» jautājis tiesnesis. «Pateicos, kungs, par mācību», atbildējis čigāns.

Uzraksts. Edmunds Lezdiņš, no Rīgas.

Noklausīta Cēsu apr., Veselauskas pag.

c. MIERTIESNESIS.

3163.

Talsu apriņķa mirtiesnesis bijis stipri klibs. Aizbraucis tiesāt uz Ārlavas pagsatu, kur katru reizi viņam iznācis tiesāt kādu vecu, klibu vīriņu. Mirtiesnesis jautājis, kāpēc

viņš nestrādā, bet vienmēr zogot un vazājoties pa tiesām? Vecītis lēnā, pārliecinošā balsī atbildējis: «Lai tie veselie strādā, un mēs tie klibie atkal pa tām tiesām. Vai tad akls aklam ceļu var rādīt, vai klibš klibam tiesu spriest!»

T. Puriņš, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 4019.

d. APSŪDZETO NOZIEGUMI.

3164. Tiesas kungs un vecene.

Pie tiesas kunga bij aizvesta vecenīte, par zaru laušanu no priedēm. Tiesas kungs šai saka: «Saki, vecen, vai tev prāts, kad tu vecuma dienās nedarbu sāc?»

Uz to vecenīte tam atbild: «Ņem kur ņemdams, mute prasa, nabadzīt' kur dabūn, lasa. Divi dēli kaŗā krita, trešo mežā balķis sita!»

Hermine Misiņa, no Majoriem.

3165.

Kādam apcietinātam prasa: «Par ko tu esi apcietināts?» — «Es? Es tikai par galvas papurināšanu». — «Kā, un tikai par to?» — «Nuja! — Tā nu gan nebija mana galva, ko es purināju!» —

Uzrakst. O. Dombrovska.

Teic. vecāki.

3166.

Pašpuiku sauc pie tiesas par biedŗa noŗauŗanu. Viņŗ mierŗgā garā atŗatāŗa, kā tā lieta bijuŗi: «Es ar sav' ŗŗŗķiņ' flamierē pa Grŗziņ'. Tie pieŗuŗas ŗŗŗŗŗŗ. Es jau viņam teicu, sak', atŗuŗies, bet ŗŗŗŗŗŗ neatŗuŗas. Nu tad es ŗŗm ar repŗķi'. ŗŗŗŗŗŗ uzŗreiz noliek kaŗoti, bet es ar sav' ŗŗŗŗķiņ' flamierē tālāk. Vairāk jau tur nekas nebij!»

Uzrakst. Austrā Skuŗiņa.

Teic. Romanovska, Rŗgā.

3167.

Mŗŗŗŗŗ mŗŗŗŗŗ māju. Te tas pamanŗijs lejā ŗŗŗŗ, kas glŗn uz augŗu. Mŗŗŗŗŗŗm uz ŗŗŗŗŗm bijuŗas bŗiesmŗgas dusmas. Viņŗ paŗŗemis ķŗŗŗŗi un laidis ŗŗŗŗm uz galvas. Kad akmens jau ŗŗŗŗ ķŗŗŗ, tas uŗŗauŗis: «Bēdz nost!»

Bēdz nost!» Žīds iesūdzējis mūrnieku tiesā. Nu mūrnieks jutis, ka nebūs labi un aizgājis pie advokāta. Tas to pamācījis, lai izliekoties par mēmu. Pienākusi tiesas diena. Mūrnieks aizgājis uz tiesu, bet nerunājis neviena vārda, ar rokām vien tik plātījis. Tiesnesis mūrnieku attaisnojis, jo mēms cilvēks taču nevarot pabļaut. Žīds to izdzirdis, meties vidū: «Bet, zēlīge kunge, viņš tokš ven bišķin runāe!» — «Nu, ko tad viņš teica?» jautājis tiesnesis. «Viņš teic: «Žīds bēdz, kiegels krīt!» — «Un kāpēc tad tu nemuki?» brīnījusies tiesa.

E. Cera, Jelgavā.

e. LIECINIECES UN APSŪDZETAS VECUMA IZZINĀŠANA.

3168.

Kādai lieciniecei pie tiesas prasa: «Cik jums gadu?» — «30, tiesneša kungs!» — «Bet ja nemaldos, četrus gadus atpakaļ jūs pie tiesas teicāt to pašu skaitli?»

«Es savus datus nekad pie tiesas negrozu!» lepnī atbild lieciniece.

Uzrakst. R. Čubis.

Teic. vecmāmiņa, no Apguldes.

3169.

«Jūs esat trīsdesmit gadus veca?» Jautā tiesnesis kādu meitu, protokoli sastādīdams. — «Nē, tikai divdesmit», — šī atbild. «Bet mēs tak abi esam vienā gadā dzimuši!» saka tiesnesis. — «Tad jūs gan būsat tos gadus ātrāki nodzīvojuši nekā es!» — atbild meita tiesnesim.

Uzrakst. Aleksandrs Linde, Rīgā.

Teic. K. Tennberga.

LFK 623, 66.

f. APSŪDZETĀ IZTURĒŠANĀS PIE TIESAS.

3170.

Viena sieviņa bij apsūdzēta, ka viņa tīšu prātu aplējusi ar samazgām kādu kungu. Uz tiesneša jautājumu, kādēļ viņa tā darījusi, viņa atbildējusi, ka ir vainīga: krēslā nevarējusi labi pazīt, domājusi, ka viņas vīrs tur iet.

Lidija Galeniece, no Pampāļu pag.

3171. Alūksnes vectēvs.

Alūksnes vectēvs reiz bīš apsūdzēts. Viņam bīš tiesas priekšā jāiet. Bet ko viņš darijs? Viņš iebāzis akmeni azotē, tad gājis pie tiesas kungiem priekšā un teicis: «Nu, sprīžat, kungi, kū sprīžat, sprīžat patīsi, ja nepatīsi, ta vej seku!»

Uzrakst. Zofija Kļaviņa, Kosas pag., Kļavkalna pam. skolā.

Teic. Jūle Kļaviņa, 75 g. v., Kosas pag.

LFK 674, 190.

3172.

Kāds latgalielis nozadzis mēteli. Tiesnesis viņam pārmetoši saka: «Jūs esat gan nozaguši varen krietnu kažoku!» Zaglis it laimīgs atbild: «Tīsa, tīsa, cīnījotais tīsa kungs, varan krītnis. Man vēl liloks priks pie tom, ka mums obīm vijnoda gorša!»

Uzrakst. K. Strazdiņa.

Stāstījis R. Kliģeris, no Rīgas.

3173.

«Nu, apsūdzētais, jūs ciešat klusu, vai jums nekā nava ko teikt?»

— «Tiesneša kungs, ir sakāms vārds: kad trīs mulķi runā, viens gudrais cieš klusu!»

Damškalne, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3305.

3174.

Reiz kādam vīram jāiet pie tiesas. Viņš aiziet pie advokāta un lūdz padomu. Advokāts viņu pamāca: «Ja jums tiesā kautko jautā, atbildiet tikai: es nezinu!» Labi, zemnieks apsolās vēlāk adovokātam samaksāt un aiziet. Tiesā zemnieks atbild tikai tā, kā avdokāts mācījis. Tiesa viņu atzīst par pavieglu un attaisno. Pēc sprieduma pienāk advokāts un saka: «Tagad būsiēt tik laipni un man par padomu samāksāsiet!» «Es nekā nezinu», zemnieks atbild.

Uzrakst. Vilhelms Otto.

Dzirdēta Vecmuižā.

3175.

Kādas sievas vīrs bijis notiesāts uz nāvi. Tiesas kungi teikuši tā, ja sieva varot viņiem uzdot tādu miklu, ko viņi

nevarēšot uzminēt, tad vīrs tikšot atsvabināts. Sieva uz tiesas namu aizjājusi uz zirga. Ceļā viņa zem ābeles atpūtusies un izdomājusi šādu mīklu: «Ēd man augšā, ēd man apakšā. ēdu es pati, ēd mani pašu».

Paskaidrojums: Ābelē putni ēda ābolus. Pie sievas kājām ēda piesiets zirgs. Sieva pati ēda maizi un viņas krūti zīda mazs bērniņš.

Tiesas vīri nevarējuši šo mīklu uzminēt, un viņas vīrs ticis atstāts brīvā.

Uzrakst. Irene Kautere.

Teic. no Rīgas.

g. ŽIDS, KĀ LIECINIEKS UN TULKS.

3176.

Reiz krogū ļaudis sākuši kauties. Žids bijis liecinieks. Kad tiesā to nopratinājuši un prasījuši, kas noticis, viņš teicis: «Ui, mīles kunges, ko nu es vare teikt, vine kāves, kāves, kamēr sāke lamāties».

Rezgaļu Vēra, no Rīgas.

3177.

Kādreiz divi vīri salamājušies un nonākuši pie tiesas. Sūdzētājs teicis: «Viņš mani nolamāja par utubungu!» Tiesnesis bijis krievs un tādēļ vajadzējis tulka. Bet tulks nekādi nevarējis «utubungu» pārtulkot. Te no zāles piesolījies kāds židiņš par palīgu, teikdams: «Ui, kas tur ko nezināt: utubunga — voš, voš — barabanski!»

A. Ruiga, no Sinoles pag., Valkas apr.

h. ŽIDS UZ APSŪDZETO SOLA.

3178.

Tiesnesis: «Žid, vai tu nezināji, ka tas zirgs, kur tu pārdevi, pieder Purmalim?»

Žids: «Cienīge tēse ar tā zirge bije tā: es gāje ar savem sīke prece paunem un savem tele ādinem no Zagare uz Bauskem. Laiks bije auksts, ka zobe sale, un es trīcēja kā grēcīge goje eks mirsane stundem. Tad es redzēja, ka vēns zirgs stāv uz celem ar visem kamanem. Es pegāja un redzēja, ka nevēns nesez eks kamanem. Un tā groze bije

apaks slēcem sapinkerejusēs. Es atpinkerēje groze, sēdes
eks kamanem un brauce uz Bauskem. Es bije precīge, ka
es tā lopine izglābe. Un tā lopine bije precīge, ka es vine
izglābe, un par to man vajadzēja gode vārde, ne zaglē
vārde». Skujiņu Rūta, no Vidrižiem.

3179. Žīda izmisums.

Kāds žīds bijis pie tiesas apsūdzēts par pārmērīgu au-
gļošanu. Tiesnesis viņam teicis: «Tā taču ir slepkavība, ka
jūs prasījuši 70 procentus, būtu ņēmuši 10». Bet žīds atbil-
dējis: «Desmit procentes ņemt — ir pašnāvība!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. Evalds Jūgs, Rīgā.

i. ŽIDS PIERUNA LIECINIEKUS.

3180.

Žīds ar zemnieku gājuši pie tiesas. Pirms tiesas sāk-
šanās žīds iet pie viena no lieciniekiem un saka: «Tu nu,
mīlais draugs, šodien ne pa vienam pusam, ne pa otram pu-
sam, bet biskin pa manam pusam».

Auniņu Elza, no Rīgas.

3181. «Vine izliecināje pareize».

Žīds bijis apsūdzēts par krāpšanu. Viņš uzdevis savā
labā kā liecinieku savu kalpu, kas maz ko no lietas zin.
Kad liecinieks nopratināts, tiesnesis vaicājis apsūdzētam:
«Vai tev kas, ko teikt par liecību?» — «Mane kalpe Simke
visu izliecināje pareize, kā es vinem teice».

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. Jānis Jūgs, Valkā.

j. ŽIDS, KA SUDZETAJS.

3182.

Divi žīdi sakāvušies un nonākuši pie tiesas. Pie tiesas
nevarējuši noskaidrot, kurš pirmais sitis. Tad viens no žī-
diem licis priekšā spriest sakarā ar sitienu sāpīgumu. Tas
nu, zināms, arī gribējis pierādīt, ka viņam vairāk sāpējis un

reizē. Ceļu pagriezt bijis diezgan grūt. Oe puisis saķēris nevar sacīt, to nevar; ko nevar sacīt, o nevar!» Un puisis teicis: «Nu spriežet pase, cienījame tēsnese kunge. Es vinem ar tā bezmere klap, klap, bet vins man ar tām telādem — bliuc, blauc!» Eltermane, no Centr. ped. inst. Jelgavā.

3183.

Žīda puika sagadījies ar kādu puisi uz šauras laipas reizē. Ceļu pagriezt bijis diezgan grūt. Te puisis saķēris puiku aiz apkakles un teicis, lai metot krustu priekšā un sakot: «Dievs tēvs, Dievs dēls!» Ja nē, tad upē iekšā. Bet puika taču nedrīkst tā teikt. Viņš spārdījies un teicis: «Ko nevar sacīt, to nevar; ko nevar sacīt, to nevar!» Un puisis iemetis šo upē. To redzējis žīdēna tēvs un sūdzējis puisi pie tiesas. Tiesnesis prasījis, kāpēc šis metis žīdēnu upē. Puisis atteicis, lai prasot viņam pašam. Bet žīdēns arī pie tiesas stūrgalvīgi tiepies? «Ko nevar sacīt, to nevar!» Un tā taisnību nava dabūjis. Skujiņu Rūta, no Vidrižiem.

3184.

Skrundas pagastā kādam koku tirgotājam žīdam bijuši nozagti koki. Viņš sūdzējis pie mīrtiesas. Tiesa prasījusi: «Kas tie zagļi tādi ir?» Žīds atbildējis: «Grineburgs, Mellebergs un Šlurks ar savem dēlem!» Bet tā kā tādi tur nemaz nedzīvojuši, tad žīdam nekas neiznācis.

Lidija Galeniece, no Pampālu pag.

3185.

Žīds sūdzējis pie tiesas Stiebru Krišu. Pie tiesas viņam prasīts, kā to sauc, ko viņš sūdz. Žīds teicis: «Es labi neatmine. Vai Krickene Stebere, vai Stebere Krickene!»

Uzrakst. Vallija Strautmane.

Teic. Malvīne Lēnberga, no Slampes pag.

3186. — 3187.

1. Kādu ziemu sētnieks gāž no jumta sniegu. Viņam nav nekā, ar ko varētu garāmgājējiem aizsprostot ceļu, tādēļ viņš katram uzsauc, lai nenāk, jo var uzkrīst uz galvas. Piepēži viņš grib gāzt, bet redz žīdu, kas pašreiz taisās iet pa apakšu. «Nenāk! var uzkrīst uz galvas», sētnieks nokliedz. Bet žīds domā: «Ui, vai vins man drikst uz galvem uzvest», un iet. Te krīt milzīga sniega pika, kuŗa nosit žīdu pie zemes. Smiedamies sētnieks nosaka: «Vai es tev netei-

cu, ka var uzkrīst uz galvas, be tu neklausī». Žīds pieceļas, uzņem mājas numuru un aiziet. Viņš iet pie tiesas un izstāsta, ka tanī datumā, ejot pa ielu, viņam sētnieks uzgāzis ledū uz galvas. Tiesa nolēmj sētnieku sodīt. Sētniekam atnāk ziņa, ka jāierodas uz tiesu. Sētnieks, gribēdams izbēgt no soda, aiziet pie advokāta, lai tas viņam palīdz. Izstāstījis visu. Advokāts ņemas lietu griezt par labu. Viņš pamāca sētnieku, lai tas nevienu vārdu neatbild, kad tiesa to jautā. Labi, sētnieks apņemas.

2. Tiesas diena pienākusi. Žīds ar sētnieku ir ieradušies, tagad tikai atliek tiesāšana. Tiesnesis sāk klausināt sētnieku, bet šis nekā neatbild. «Kādēļ jūs neatbildiet, kad tiesa ar jums runā?» Sētnieks joprojām cieš klusu. «Ui, vins ir lēls spicbuk, kādēļ vins nerunā?» žīdam paliek jau bailes. Tad tiesa jautā: «Nu vai jūs nedzirdiet, vai jūs mēms esiet?» Sētnieks cieš klusu. «Nē, vins mēms nevar būt, to den, kad es gāj vins man tik skaidri sauce: žīds nenāc', uzkrītis uz galvēm». «Un kāpēc tu gāji?» tiesa jautā. «Jā un kāpēc tu gāji, kad es tev sacīju, lai neej», sētnieks klusi norūc. «Par to, ka tu neklausī, ko tev saka, tieci sodīts ar nedēļu karcī!» Žīdu arestē.

Konrādu Kārlis, no Rīgas.

3188. (var.)

Kāds saimnieks tīrījis jumtu no sniega. Gadījies iet garām kādam žīdam. Saimnieks kliezjis vairāk reizes: «Bēdz, žīd, prom!» Žīds neklausījis, un saimnieks no dūsmām laidis sniegu no jumta žīdam virsū. Žīdam zem sniega ielauzta riba, un šis saimnieku sūdz pie tiesas. Saimnieks aiz bailēm pie tiesas izliecies par mēmu, bet žīds teicis: «Vins vis nav mēms!» Tiesnesis jautājis, kā tad šis zinot, ka saimnieks neesot mēms. Žīds teicis: «Kā tad nē: vins tak vairākas reizes man sauce: «Žīds mūc, žīds mūc!» bet es vis nebēge!»

J. Stauvers, no Turaidas pag.

k. ČIGĀNS, KĀ LIECINIEKS.

3189.

Pie tiesas pieaicināts čigāns kā liecinieks. Kad nu šis savu liecību nodevis, skrīveris apjautājies, vai šis protot ar savu vārdu parakstīt? — Jā, protot!

Nu skrīveris devis grāmatu, lai parakstās par nodoto liecību. Čigāns paņēmis spalvu un uzvilcis strīpu, bet tad sācis domāt. Skrīveris skatījies: «Nu, Juri, parakstīties?» — «Jā! Te nu būtu tā sklanda (par sklandām sauc gaŗas kār-tis, kuŗas ieŗogo ganu ceŗu vai aploku), bet kā to Juri lai dabū?»

Čigāns saukts Juris Sklanda.

Nora Pūķis, no Rīgas.

1. ČIGĀNS, KA EKSPERTS.

3190.

Reiz tiek nodedzināta kāda ēka. Tura aizdomās vairākus cilvēkus, bet tiesa nezina, kuŗi būtu tie īstie vainīgie. Čigāns saka, ka viņš zināŗot visus uzrādīt, kuŗi pie dedzināšanas vainīgi. Labi. Par vainīgiem turētie apģērbti arestantu drēbēs. Tiesa rāda viņus čigānam, vai viņš varot pateikt vainīgos. «Nē», čigāns saka, «tādu strīpainu tur neviena nebija. Tur bij tādi paŗi kungi, kā jūs», saka čigāns, rādīdams ar pirkstu uz tiesnesi. «Es jums saku, tādi paŗi kungi, kā jūs!»

Komisārs, no Rīgas.

m. ČIGĀNS MEKLĒ TAISNIBU.

3191.

Kāds puika iesviedis čigānam ar akmeni pa papēdi. Čigāns sūdzējis to pie tiesas. Tiesnesis prasījis: «Kur tad tev iesvieda ar akmeni?» Čigāns: «Par paŗu papēdi, cieņīgs tiesas lielskungs». Tiesnesis: «Tad jau nekas, ka pa papēdi». Čigāns: «Bet ja tur būtu aŗs, tad bija laukā».

Ulmaŗu Erna, no Rīgas.

3192.

Kāds čigāns bijis apvainots pie tiesas no klība tiesneŗa. Čigāns pārsūdzējis savu prāvu, un tiesa beidzot ņo attaisnojusi. Čigāns noteicis: «Es jau domāju, ka iekŗ vājam miesām nevar vesēls gars mājot!»

Līdija Galeniece, no Pampāŗu pag.

3193.

Čigānam nosacītā mēnesī jāiet pie tiesas. Čigāns, protams, aiziet pie tiesas, kad sen jau nosacītais laiks pagājis. Tiesa prasa, kāpēc nokavējies un nenācis pareizā mēnesī pie tiesas? Čigāns atbildējis: «Es jau, augsti cienītā tiesa, nezinu, kurš mēnesis tas īstais. Viens ir kā cepures nags, otrs kā trumuļa dibens!»

Uzrakst. Melānija Pūle, Rīgas pils. 4. vid. skolā

Teic. Miķelis Ozols, 72 g. v., no Salaspils pag.

LFK 464, 2690.

3194. (var.)

Reiz čigāns saukts pie tiesas par pērnā gada zādzībām. Tiesnesis viņam prasījis: «Kādā mēnesī tu zagi?»

«Gaišā dienas laikā, cienīgā tiesa», čigāns atbildējis mierīgi.

«Es tev prasu, kādā mēnesī tu zagi?» tiesnesis dusmīgi atkārtojis.

«Nu tai mēnesī ar stariem», čigāns tik pat nikni atcirtis. (Ar to viņš domājis sauli.)

Nolendorfu Vilma, no Kabiles pag.

3195. (var.)

Reiz čigāns nozadzis zirgu. Viņam pavēlēts iet maija mēnesī uz tiesu. Čigāns nav aizgājis. Viņš ticis noķerts, un tam prasījuši: «Kādēļ nebiji maija mēnesī pie tiesas?»

Čigāns: «Ūja, lielā tiesa, kā tad lai es zinu, kurš tas maija mēnesis. Dažreiz tas mēness apaļš kā ripa, dažreiz kā maza, maza garoziņa».

L. Purgale, no Valkas apr.

3196. (var.)

Čigāns aizgājis pie tiesas. Tiesas kungi prasījuši: «Kāds mēnesis bija?» Čigāns saka: «Ak mīlie tiesas kungi, ko nu no mēnesi var zināt. Reizēm kā kukulis, reizēm kā puskukulis, reizēm mazs, mazs knibucītis».

Auniņu Elza, no Rīgas.

3197. (var.)

Čigāns tiesāts par zirgu zādzību. Tiesā tam prasīts, kādā mēnesī viņš zadzis? «Ko mēs čigāni no mēneša zinām: brīžam liks kā ratu loks, brīžam apaļš kā ratu ritenis, brīžam tik maza, maza malīņa!» atteicis čigāns.

Uzrakst. O. Dūte, Mellužos.

Teic. J. Dute, 73 g. v., Milzkalna pag.

o. ČIGĀNU TIESĀ PAR ZIRGU ZAGŠANU.

3198.

Kāds čigāns gribējis no kroga aizvest svešus zirgus, bet viņu pieķēruši un aizveduši uz tiesas māju. Tur viņam prasīts: «Kā tad tevi sauc?» — «Tā un tā».

Un cik vecs tu esi?» —

«16 gadu». —

«Ej nu ej, čigān, kā tad tu tik jauns vari būt, tev jau tik liela bārzdā?»

«Jā, kungs», čigāns atbildējis, «ko lai dara, miesa tāda mīksta, ātri aug.»

H. Ozoliņa, no Bauskas.

3199.

Kādreiz čigānam par zirgu zagšanu bijis jāiet pie mirtiesneša. Garš policists viņu tur iavedis, bet pats nostājies līdzās. Mirtiesnesis, maza auguma vīrietis ar sarkanu apkaklīti, sācis iztaujāt čigānam, kāpēc tas zadzis un kur zadzis. Čigāns nav nemaz to ievērojis un nelicies dzirdot; stāvējis tikai klusu. Piepēži policists uzklīdzis čigānam: «Kāpēc tu nerunā, kad mirtiesneša kungs jautā?!» Uzrunātais tūlīt pagriezies pret policistu un teicis: «Ko puika zin no zirgu zagšanas! A, mēs vīri: mēs varam runāt!»

Olga Skuja, no Slokas.

3200.

Reiz čigāns par zirgu zādzībām saukts pie tiesas. Tiesnesis bijis resns vīrs. Skrīvelim kaklā bijis pakārts sudraba rublis. Tiesnesis uzstādījis dažus jautājumus čigānam. Tas domājis, ka īstais tiesas vīrs ir ar kaklā pakārto rubli un tāpēc teicis: «Ko tu te plukšķi, vecā lupata, lai runā tiesas vīrs ar rubuli!»

Uzrakst Vilis Druģis, no Rīgas.

Noklausīta vilcienā.

3201.

Čigāns nozadzis saimniekam zirgu. Saimnieks sūdzējis čigānu pie tiesas. Tiesnesis prasījis čigānam. «Vai tu atzīsties par vainīgu?» Čigāns: «Es jau, brāl, tumsā pārskatījos, domāju, ka tas mana paša!» —

A. Vējiņš, Bērzonē.

3202.

Čigānu apvaino tiesā, ka šis zadzis zirgu un tādēļ prasa: «Vai tas tiesa?» — «Jā, būdā gan es biju, bet zirgu nezagu», atbild čigāns.

«Kas dod liecību, ka tas patiesība?» vaicā tiesas vīrs. «Nu, mana sieva, mans bērns, mans suns un ja ar šiem nepietiek, tad par naudu jau lieciniekus nepirkšu, kā to citi dara», paskaidro čigāns.

Uzrakst. J. Dobra.

Dzirdēta Burtnieku pag.

3203.

Toreiz, kad vēl pastāvējušas zemes tiesas, zemes tiesnesis notiesājis čigānus par zirgu zagšanu uz vienu gadu cietumā. Spriedums skanējis tā: «Kārlis, Lība un Spricis tiek notiesāti uz gadu cietumā». Vecais čigāns pēc sprieduma nolasīšanas teicis: «Manam vecam tēvam lai ir viens mēnesis. Zadzis jau ir, ko tur liegties. Manam dēlam Spricim lai ir divi mēneši par skolu. Tad labāk mācīsies savā amatā. Bet tam sievišķim deviņi mēneši. Tas bābai par mācību: ko maisās vīrišķu lietās! Nu un tad jau akurāt par visiem gads iznāk. «Bet jums katram jāsēd viens gads», tiesnesis paskaidrojis. «Katram?! Bet vārds «katram» jau spriedumā nemaz nebija!»

Uzrakst. O. Strazdiņš.

Teic. vecmāmiņa, 88 g. v., Valmieras apr., Mazsalaces draudzē.

3204.

Reiz čigāns nozadzis zemniekam zirgu. Vēlāk čigānu zādzībā pienākuši, un nu vilkuši šo tiesas priekšā. Tiesnesis prasījis: «Tu zirgu nozagi?» — «Nu, saprotama lieta, ka zirgu nozagu, cienīts kungs! Bet, kas tad par to?» — droši atteicis čigāns. «Nu», turpinājis tiesnesis, «tad tevi aizsūtīs

uz viņpasauli!» — «Nu, bet ja arī tur es nozagšu zirgu, vai tad mani sūtīs atkal atpakaļ?» — notrūcies jautājis čigāns.
Uzrakst. L. Nevjardovskis.
Teic. Dāvidovs, Sātiņu pag.

3205.

Čigāns zirga zādzības dēļ apsūdzēts pie tiesas. Nokerts viņš pašlaik ar zagto zirgu projām jājam, bet, kā jau čigāns, melo uz visu gaisu: «Glābjat, palīdzat, cienīga tiesa, nevainīgam cilvēkam! Sestdienas vakarā, no Brenču kroga nākams, eju pāri par Brencēna Pāvula ganību. Tumšs bij, te kur radies — priekšā akmens — tāds pelēks. Nekā nedomāju, kāpu pāri, te, tavu svētu nelaimi, te akmens sāk skriet! Es tā nobijos, tā nobijos — i pakliegt nespēju. Te mani iķer cieti, ka es zirgu zadzis. Lai Dievs manu tēvu soda, ja es kam kādu zirgu zadzis!» Tiesa tomēr nav mierā ar šādiem skaidriem pierādījumiem un spriež nabaga čigāna Pičukam zirga zagļa tiesu.

J. Rainis. No krājuma «Mazie dunduri».

3206. (var.)

Reiz kādu čigānu apcietināja par zirga zagšanu. Tiesā pie nopratināšanas, viņš taisnojies šādi: «Cienīgie tiesas kungi! Pie šīs lietas es neesmu vainīgs. Es gāju pa pļaviņu un ieraudzīju zirgu gulam. Es ilgi nedomāju un gāju viņam gar galvu garām. Bet viņš gribēja man kost. Es mēģināju iet gar asti, bet nekā — viņš man spēra. Tad gribēju lekt pāri, bet kā es pašlaik lēcienā, zirgs šaujas augšā un skrien projām. Es nedabūju ne no muguras nolēkt. Un tā viņš aizskrēja ar mani uz muguras. Bet zagt gan es viņu negribēju!»
A. šķēle, no Slokas.

3207. (var.)

Reiz čigāns saukts pie tiesas par zirga zagšanu. Šis stāsta tā: «Eju pa ceļu. Zirgs gul šķērsām pāri ceļam, nekā garām tikt. Es kāpu tam pāri, bet viņš, dumjš lops, ceļas augšā un skrien prom. Gan kliežu, gan saucu — neapstājas. Labi, ka beidzot kaimiņu Janka saturēja. Liels palīdzies viņam!»

V. Veinberga, no Mellužiem.

3208. (var.)

Reiz čigāns nopratināts pie tiesas par zirgu zādzībām. Čigāns nemaz nelliēgdamies, teicis: «Cienīgā tiesa, spried ko gribi, bet vainīgs jau nu gan neesmu. Riez gāju vēlā, vēlā vakarā, uz ceļa guļ tāds liels un melns — eju gar galvu — kož; — eju gar kājām — speķ, kā lecu pāri, tā šis arī leca augšā, un es paliku mugurā! — Spried nu, cienīgā tiesa!»
Eichmaņu Elfrīda, no Reņģu pag.

3209. (var.)

Reiz kāds čigāns apcietināts par to, ka nozadzis zirgu. Tiesnesis viņam jautājis: «Nu, par ko tu to zirgu zagi?» Čigāns atbildējis: «Es jau viņu nezagu. Es tikai gāju pa ceļu. Te otrā pusē grāvim ceļa malā ieraudzīju ogas, gribēju tās dabūt. Kā lecu par grāvi, tā zirgam mugurā, kuņš grāvi ēda. Zirgs nobaidījās un aizskrēja, un šie mani sauks par zagli!»
A. Saliētis.

p. ČIGĀNU TIESĀ, KĀ AITU ZAGLI.

3210.

Reiz čigāns nozadzis saimniekam aitū no kūts. Čigāns noķerts un vests uz tiesu. Tiesa prasījusi: «Vai tev, saimniek, durvis bija aizslēgtas?»

Saimnieks: «Nē!»

Čigāns: «Nu redzi nu, cienīgs tiesneša kungs: viņš pats līderīgi dzīvojis!»
L. Purgale, no Valkas apr.

3211.

Kāds čigāns par jēru zagšanu ieslodzīts cietumā. Kad tas savu sodu izcietis, viņu atkal izlaiž ārā.

Pēc kāda laika viņu satiek otrs čigāns un prasa? «Kā tad tev, Marci, izgāja, ta iekriti gan par to jēru zagšanu?» Pirmais čigāns taisnojas: «Atkal jau mani nepatīsi notiesāja. Savā mūžā nabaga čigāns nebij jērus zadzis, un nu ieliek cietumā. Bet tomēr, re', ka vajadzēja pašiem atzīties, ka esmu nevainīgs! Paturēja, paturēja, tā kā tā vajadzēja izlaist ārā. Jā, ko tu taisnam padarīsi!»

Heisteru Birūta, no Rīgas.

3212.

Čigāns gājis jērus zagti, bet saimnieks šo noķēris un vedis pie tiesas. Čigāns teicis: «Dari, ko gribi, mīlais saimniek, tik par sētu pāri nemet: tas pie mūsu ticības liels grēks».

V. Dzenis.

3213.

Tiesnesis, uz čigānu: «Kāpēc jūs esat zaguši aitas galvu?»

Čigāns, pazemīgi: — «Tāpēc, cienīgā, žēlīgā tiesa, ka kājas vairs nebija dabūjamas». —

Uzrakst. Jānis Zandbergs.

Teic. no Madlienas pag.

3214.

Skrundas tiesas namā reiz ievests apsūdzēts čigāns: esot nokāvis aitas. Čigāns brīnījies: «Kā tad es nokāvu viņas, man jau naža nemaz nava?» Tas laidis nazi gar kabatu uz leju, gribēdams to paslēpt. To pamanījis tā dēlēns un iesaucies: «Papa, tavs nazis izkrita!» Čigāns atgriezies atpakaļ un dusmīgi teicis: «Nolādēts, nodeva gan mani!»

Lidija Galeniece, no Pampaļu pag.

r. ČIGĀNU TIESA PAR CŪKU ZAGŠANU.

3215.

Tiesnesis: «Jūs esat nozaguši dakteram cūku? Ko variet teikt, lai šo lietu atvainotu?!»

Čigāns: «— Ai, cienīgs, žēlīgs tiesas kungs, ače dakteris jau pats ir vainīgs!»

Tiesnesis: «Kā tā?» —

Čigāns: «Daktera kungs man deva padomu, vakaros krūtis ierīvēt ar cūku taukiem!» —

Uzrakst. Anna Binde, no Rīgas.

Teic. Sēnaļu mājas saimniece, Smiltenes p.

3216.

Tiesnesis vaicājis čigānam: Kāpēc tu nozagi tās 7 cūkas galvas?» Čigāns pazemīgi atbildējis: «Tāpēc, cienīgā, žēlīgā tiesa, ka kājas vairs nebija dabūjamas!» —

Uzrakst. Jānis Zandbergs, Rīgā.

Noklausīta Valmieras pag.

s. ČIGANU TIESĀ PAR NAUDAS ZAGŠANU.

3217.

Čigāns ievests tiesas zālē. «Vai atzīsties, ka esi zadzis?» jautā tiesnesis. »Jā». — «Nu, kā tad tu to izdarīji?» — «Nu tā: Janka stāvēja tur, Mikus tur. — Es paķēru naudas maku un šitā prom». Pie tam čigāns paņem naudas maku, kas stāv uz galda, un izskrien pa durvīm ārā uz tirgus laukuma, kur daudz ļaužu. Tā viņš ar visu naudas maku arī pazudis. —

Uzrakst. A. Rožkalns, Rīgā.

Dzirdēta Limbažos.

š. ČIGĀNS, KĀ MEDUS ZAGLIS.

3218.

Reiz divi čigāni tiek notiesāti par to, ka zaguši medu. Sēdēdami cietumā, čigāni mana, ka viņu sarunas tiek noklausītas aiz durvīm, un tādēļ viens čigāns saka: «Kāds gan tas medus izskatās?» — Otrs: «Nu, kāds nu izskatās: pelēks kā vilks, ar garu kaklu kā dzērve!» Cietuma sargs, to dzirdēdams, pasaka tiesnesim, kas čigānus atlaiž, jo domā, ka tie nevainīgi.

Uzrakst. Arnolds, Blūms.

Dzirdēta Mazirbē, Ventspils apr.

3219. (var.)

Reiz kāds saimnieks bij iesūdzējis divus čigānus pie tiesas par medus zagšanu. Abi čigāni ieradušies pie tiesas un viens it nevainīgi prasījis otram: «Kāds gan tas mads varētu būt?» — «Kā vai tad tu vakar neredzēji madu gar meža malu staigājot: pelēks kā vilks, garu kaklu kā dzērve», otrs atbild.

Tiesa nevarējusi tiesāt čigānūs par medus zagšanu, jo tie medu nav nemaz redzējuši. Tā čigāni tikuši sveikā cauri.

M. Pabērze, no Bauskas apr.

Variants no Annas pag., Valkas apr. PBK.

t. ČIGĀNS DIŽOJAS TIESAS PRIEKŠĀ.

3220.

Kāds saimnieks tiesājies ar čigānu. Tiesā čigāns viņnējis un teicis uz saimnieku: «Tu, kundziņi, študierēji no

grāmatu lapām, bet es no meža lapām, un tomēr es par tevi
gudrāks!»

E. Siliņa, no Vidzemes.

3221.

Kādam čigānam reiz ievajadzējies pases. Viņš aizgājis uz pagastmāju. Pie šī iznācis mazs ierēdnis spožām kņopēm. Čigāns bijis liels — nerunājis ar šo ne vārda, tik dusmīgi uzblāvis: «Ko tu runā, piena puika, lai nāk vīrs, kam vārds ir dots». — Čigāns stāvējis tik tālāk un savu vajadzību nav izteicis, līdz ienācis pagasta vecākais.

Alvīne Pāvule, no Slokas.

3222.

Pristavs noķēris čigānu pie zādzības, sastādījis «prata-kuli» un nodevis čigānu gardavojam novest uz krātiņu. Pa ceļam čigāns piekukuļojis gardavoju, lai tiesā runājot šā labā. Atnākusi tiesas diena, — pristavs pie tiesas runā vienā gabalā, bet gardavojs stāv izstiepies kā kvinte un nesaka ne un. Čigāns klausās, klausās, — redz, ja vēl ilgi pristavs runās, tad būs aplam, — tādēļ saņēmis dūšu, uzbrēc pristavam: «Ko tu, plurkši tikdaudz, — āre, lai runā gardavoja lielskungs: tam ir zīmes kā mēneši!»

A. Ruiga, no Sinoles pag.

3223. (var.)

Čigāns, pie zādzībām pieķerts, ticis atvests pie tiesas. Kad pristavs sācis to pratināt, čigāns teicis: «Ko tu runā, pristava kungs, lai runā cienīgs gardovoja lielskungs, kas visu to lietu redzēja un dzirdēja».

E. Ulmane, no Rīgas.

3224. (var.)

Reiz čigāns noķerts pie zādzības un aizvests uz pagasta māju. Pagašta vecākais tam jautājis, kamdēļ šis esot zadzis? Bet čigāns tam atklīdzis: «Turi tu muti ciet, lai runā «gardavaja» lielskungs!»

Uzrakst. Teodors Aizpurs, no Rīgas.

Teic. no Zeltiņu pag.

3225. (var.) «Ko tu pļuški, kalpa vīreli! lai runā Stubera papus, kam medalis kā mēnesis!»

Nesmaidīja laime arī nabaga čigānam, kaut vai ar to pašu zemnieka kumeļu aizjāšanu. Jau tajos laikos vienu tādū notvēra, kad vēl par Iecavas pagastu valdīja visu gudrais Stubera papus. Čigāniņš zin, ka nu vienreiz dumji ir gan, un lieta var nākt tiesā, tad pēriens, kā likts. Ies, uz laimi, jau pirms tiesas to pašu Stubera papu pielūgties, kā cilvēks jau viņš nav nemaz tik slikts, un čigāniņam arī šo to atmet. Bez tam, var jau tam arī vēl pasolīt iemīt to labāko zirgu uz visas pasaules. Stubera papus tiešām nav slikts cilvēks, to visi zina. Arī ar nabaga grēkos kritušo čigāniņu, kas tagad briesmīgi savus grēkus nožēlo un nosolās uz priekšu nekad vairs tā nedarīt, tas laipni izrunājas. Pienāk tiesas diena. Čigāns daudz neko neskumst, gan jau gudrais Stubera papus labāki zinās, kā to lietu nokārtot. Bet, kad velns parautu! tur runā šādi, tādi «pleksiberi», bet Stubera papus ar liello tiesas medali tik sēd un smaida. Beidzot čigāns nenociešas, ko tie «šnēgi» ar savām runām traucē Stubera papu izteikties un uzklie dzis kādam kalpu kārtas tiesnesim: «Ko tu «pļurkšķi», nieka kalpa vīreli, lai runā Stubera papus, kam medalis kā mēnesis un vaigi kā pati saulīte smaida!»

R. Kleinbergs, Iecavā.

3226.

Čigāns par diez' kādiem grēkiem reiz aizvests pie tiesas. «Vai rakstīt proti?» tiesnesis tam noprasa. — «Ūja, cienīgais žēlīgais tiesas kungs, ja jau nabaga čigāns rakstīt prātis, ko tad jūs darīsiet?» čigāns brīnās.

Uzrakst. Austrā Skujīna.

Teic. Anševics, Rīgā.

II. ČIGĀNU TIESĀ PAR SLEPKAVĪBU.

3227.

Kādreiz čigānu par slepkavību sauc pie tiesas, bet pierādījumu trūkuma dēļ attaisno. Čigāns, mājā pārnācis, stāsta: «Notiesāja mani uz nāvi, bet ārsts atzina par vāju: nāves sodu neizturēšot, un tāpēc atlaida.»

R. Kundrāts.

v. ČIGANS NOVERTE TIESNEŠA SPRIEDUMU.

3228. Kliba kāja, kliba galva.

Kādā pilsētiņā bijis klibs mirtiesnesis. Reiz tas notiesājis kādu čigānu par zagšanu uz astoņiem mēnešiem cietumā. Čigāns pēc sprieduma teicis: «Ēs jau sacīju: kliba kāja, kliba galva!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

z. ČIGANS NOSAKA, KAS TIESNEŠA DARIŠANA.

3229.

Čigāns atlauzis saimniekam klēti. Tiesnesis viņam jautājis, kā šis vaļā esot dabūjis. Čigāns teicis: «Tā ir mana darišana, un mani tiesāt ir jūsu darišana.»

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

3230. (var.)

Tiesas kungs prasa čigānam: «Kāpēc tu zagi to zirgu?» — «Tā lūk, kungs, ir mana darišana», — atbildejis čigāns. «Tad uz sod. lik. § . . . tev piespriests 1 gads cietuma», nolasa tiesas kungs. — «Āre, kungs, tā, lūk, ir tava darišana», — nosaka vēl čigāns.

T. Puriņš, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 4020.

ž. ČIGANU IZLIEK NO DZĪVOKĻA.

3230-a. Puiša gudriba.

Kāds čigāns bijis ierūmējies pie saimnieka pirtīnā. Čigāns teicis, ka dzīvošot tikai vienu mēnesi, bet nu jau divi mēneši apkārt. Saimniekam bijis tiesnesis labs draugs. Tiesnesis bijis iemīlējis saimnieka meitā, bet to mīlējis arī mājas puišis. Saimnieks prasījis tiesnesim, kā dabūt čigānu no pirtīnas laukā. Tiesnesis pielicis pie krūtīm medali un devies pie čigāna. Bet puišis izsitis stopam dibe-

nu, piekāris to pie krūtīm un nemanot ielavījies pirtiņā. Čigāns, tiesnesi ieraudzīdams, izsaucies: «Kas tu par tiesnesi, re, Andžam midalis kā mēnesis!» Tiesnesis nokauņējies un izgājis ārā. Andžus pielādējis bisi, pielavījies pie pirts lodziņa un caur to izšāvis. Čigāns pašlaik bijis apgūlies. Tas uzlēcis kājās un iesaucies: «Tu traks, cik stipri, ugunis vien nopirkstīja!» No bailēm čigāns tūlīt sakravājis mantas un aizbraucis.

Uzrakst. Aug. Jūgs.

Teic. P. Jūgs. 64 g v., Valkā.

(Sk. 3250. anekd.)

IV. Sodi un pārmācības iestādes.

1. MIESAS SODS.

a. ČIGĀNS, KĀ PEĶAMAIS UN PEREJS.

3231.

Klaušu laikos žīds ar čigānu par kādiem noziegumiem tikuši saukti pie pagasta tiesas. Abi, zinādami, ka pēriens neizbēgams, sarunājušies viens otram stipri nesist. Aizgājuši pie pagasta tiesas. Čigāns saka: «Es gulēšu pirmais un pēc tam tu.» Žīds, izpildīdams doto solījumu, čigānam sit, cik viegli iespējams, lai nebūtu uzkrītoši. Pēc tam nāk žīda kārta uz beņķa gulēt. Čigāns uz žīdu saka: «Guli, nu, tu, nekristītā dvēsele» un, pret tiesas vīriem pagriezies, saka: «Diezin, kā būtu, vai nevajadzētu pieturēt?» Tiesas vīri, čigānu neievērodam, saka: «Lai tik dodot.» Čigāns papriekšu izvicina pa savai modei žagarus pa gaisu un kā cērt — žīds stāvus. Čigāns saka uz tiesas vīriem: «Es jau teicu, ka vajaga pieturēt.» Un tā čigāns žīdu nomizojis, ka tas tikko varējis piecelties.

Ostupe, no Dobeles.

3232. (var.) Kā es tev, tā tu man.

Muižas kungs piespriedis čigānam un zemniekam rīkstes par zirgu mišanu. Viens otru sodījuši. Čigāns teicis: «Sit mani papriekšu tā lēni, tad es tevi sitīšu tāpat.» Labi. Zemnieks sitis čigānam pa jokiem, un tas nikni blāvis. Tagad nākusi zemnieka kārta, bet čigāns teicis: «Mizošu tevi tāpat, kā tu manu veco zirgu» un sitis nabadziņam tik briesmīgi, ka tam vai acis kritušas laukā no pieres.

Fr. Miķelsons, no Ainažiem.

b. ČIGANU PER.

3233.

Čigāns, kuŗu pie jēru zagšanas pieķēruši, patlaban pie tiesas tiek pērts. Māte pieskrējusi vaimanā un sauc: «Neņem, Pēterīt, to pērienu, neņem; ņem labāk apelācijas zīmī!»

J. Rainis. No krājuma «Mazie dunduri».

3234.

Čigāns bijis nozadzis zirgu. Tā kā pie nedarba pieķerts, tad aizvests pagastmājā, lai tiktu nopērts. Tiesas vīrs līcis apgulties, čigāns teicis: «Gulēšu gan, papiņ, bet diezin vai aizmigšu.»

M. Fridrichsone, no Rīgas.

3235.

Kāds čigāns apcietināts jēru zagšanas dēļ. Pārnācis no cietuma, viņš stāsta: «Talsos, tur gan bija laba dzīve: piena putra, rāceņi — balti jo balti, trejos ūdeņos mazgāti. Atnācu Tukumā, tur gan bija barga tiesa. Iznāca vecs, liks vīrs, sakaltis, salicis kā pipja špice un uzsauca man: «Izstiepies!» Kā sāka cirst, manas ziemišķa bikses kā ar nažiem sagraizīja, manu muguru kā ar mēli nolaizīja. Tas viens gan bija laipnis kungs. Tas tik teica: «Даѣ, даѣ ему по хорошеньку!» Tas būtu pa latviski tā: lēnāki, lēnāki. A tas otrs, tas bija bargs, — iznāca un uzsauca: „Довольно“!

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Dzirdēta Dzirciema pag.

c. ČIGĀNS PĒC PĒRŠANAS.

3236.

Čigāns ticis noķerts pie tiesas mājas un nopērts. Čigāns, aizgājis krogū, stāsta, ka tiesas mājā bijusi liela dziedāšana. «Ko tur tā dziedāja?» «Tos vārdus gan es neatminu, bet tas mēldiņš bij: Vai, vai!»

Auniņa Elza, no Rīgas.

3237.

Pārnācis no tiesas, čigāns savējiem stāsta: «Ko domājat! — Tāds mazs, mazs vīrelis, sarkanu kaklu, piesprieda piecdesmit. Jaunās ādas bikses kā nažiem sagraizīja. Bet tad tur gadījās tāds cienīgs žēlīgs lielskungs, tas teica: «Dai jemu pa karašenk!» — Tas mūsu valodā nozīmē: nesitat viņam tik dikti!»

Olga Skuja, no Slokas.

3238.

Kāds čigāns nupat kā iznācis no cietuma un satiekas ar savu senāko saimnieku. Saimnieks jautā: «Nu, ta dabūji gan pa biksēm?»

«Par biksēm? Nē, itnemaz!»

«Kā, vai tad tevi nepēra?» jautā saimnieks.

Čigāns: «Pēra jau gan, bet bikses tika iepriekš novilk-
tas.»

Vossu Irma, no Rīgas.

2. CIETUMS.

a. ČIGĀNU VED UZ CIETUMU.

3239.

Čigāns nozadzis zirgu, bet tūdaļ arī noķerts un sūdzēts pie tiesas. Tiesa nospriedusi čigānam cietumu, un tādēļ šis bijis jāved uz Rīgu. Kad iegājuši Rīgā, čigāns iesaucies: «Biju ģirdējis Rīgu, bet ne reģējis. Turna pakal turna, bumba pakal bumba — vēl bumba galā aļalālā!»

Lidija Galeniece, no Pampāļu pag.

b. ČIGANS BEG.

3240.

Čigāns bijis liels zirgu zaglis. Kādreiz to saķēruši un tiesnesis ar pagasta vecāko veduši viņu uz aprinķa pilsētu. Pa ceļu čigāns lūdzes, lai atļaujot viņam ieiēt krūmos. Vēdēji, domādami, ka čigāns ar saslēgtām rokām nevar aizbēgt, arī atļāvuši. Bet čigāns, ticis krūmos, tik iesaucies: «Ķeri nu lēla pāri, ka nejēdzi čigānu turēt!» —

M. Jēgere, no Rīgas.

c. ČIGĀNS CIETUMA PRIEKŠĀ.

3241.

Kāds čigāns Jēkabpilī piegājis pie jaunceltā tiesas nama un cietuma. Nometies ceļos, salicis rokas uz krūtīm un teicis: «Ak tu, svētā vieta, tu, svētais nams, kur izsalkušus paēdina, plikus apģērbj un ceļniekam atpūtina kājas!»

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. D. Mārtinsons, 45 g. v., Rīgā

3242.

Reiz kāda čigāniete ar pīpi zobos sēdējusi pie cietuma durvīm un raudājusi. Gaŗāmgājēji prasījuši, par ko tā raud. Šī atteikusi: «Kā nu neraudāšu, mans mazais čigāns cietumā ietupināts!»

«Par ko tad šo cietumā lika?»

«Par ko lika! Lielais čigāns nozaga zirgu, bet manam mazajam taisni tāds vārds kā šim, un nu bāž šo pašu iekšā! Kad tik nu tiks laukā, tad būs jāved pārkrustīt!»

Skujiņu Austrā, no Vidriņiem.

d. ČIGĀNS CIETUMĀ.

3243.

Kāds čigāns bija iesēdināts cietumā. Tiesas priekšā tiesnesis viņam jautā: «Nu, čigān, par ko tad tevi iesēdināja!» Čigāns stomās, stomās, tad saka: «Es paņēmu vienu striķa galu.» — «Nu! un par to tevi cietumā iesēdināja? Hm! Nevar būt?» — «Jā . . . bet tai otrā galā bija zirgs piesiets!»

Margarita Jansone, no Rīgas.

3244.

Notiesājuši čigānu uz seši gadi pārmācības namā. Bet čigāns mierīgi prasījis: «Jā, bet kas tad, cienītie tiesneša kungi, mani ārā laidīs?»

«Kas laidīs?» brīnījušies tiesneši.

«Nuja, vai jūs domājiet, ka tad jūs vēl valdīsiet?» jautājis čigāns.

Ratnieku Elza, no Vec-Ates pag.

3245.

Kāds čigāns apzadzies un notiesāts uz 10 gadiem cietumā. Čigāns: «Bet jūs jau, kungi, tik ilgi nedzīvosat.»

Rezgaļu Vēra, no Rīgas.

3246. Valstisks čigāns.

Toreiz, kad vēl bij lielā cieņā lapu tabaka, Valmieras cietumā kopējā kamerā sēž vairāk čigānu. Kameras vecākais lūdz no uzrauga nazi tabakas sagriešanai. Jaunam Mitrovskim, kam nākošā rudenī jāstājas pie lozēm, nogriež labās rokas rādītāju pirkstu. Kamerā sacelšas elļišķs troksnis. Pieskrien uzraugs.

«Vai, Dieviņ, vai, ko nu es darišu», — klieudz Mitrovskis, — «pats šaujamaiss pirksts beigts! Kur es tāds iešu: neviens vairs mani zaldātos neņems!»

Ar čigāna muti.

«Brīvā zeme», 1928. g. Nr. 167.

3247.

Čigān, par ko tevi ielika cietumā?»

— «Par tukšu, par nieku, par četri veci pakavi!» —

«Kā tad tā?»

— Nu, pie tiem pakaviem bij zirgs pienaglots!» —

O. Dūte, Mellužos.

e. ČIGANS, KA RECIDIVISTS.

3248.

Kāds čigāns ielikts cietumā. Savu laiku nosēdējis, izlaists no cietuma. Pēc necik ilga laika viņš atkal apzadzies,

un to grib likt cietumā. Tiesneši prasa, ko šis tik ātri atpakaļ? Čigāns atbildējis: «Kungi, vai tad es jūsu maizi smādēju?»

V. Ungure, no Rīgas.

f. ČIGĀNS, KĀ POLITISKAIS.

3249.

Revolūcijas laikā čigāns arī piedalījies pie muižu dedzināšanas, bet nokerts. Viņam prasīts, kas muižu dedzinājis. «Kungi!» čigāns atteicis. Bet neviens to neticējis, un čigānam likts uzskaitīt.

Pēc pēršanas prasīts atkal. «Nu, kā tad nebij kungi: no Rīgas sabraukuši, katliņi vis galvā!» čigāns taisnojies. Skujiņu Austrā, no Vidrižiem.

3250.

Jāatdod visiem ieroči pagastā. Čigāns atradis tikai stobrus no šautenes un ar' nesis. Atnesis uz pagastu un teicis: «Abet e' tad mauzere (plinte): pa pieci soli, kā ar slotu!» N. Gruzna, Vidzemē, 1905. g.

3251.

Cara gāšanas laikā tauta sapulcējusies lielos pūļos un kliegusi: «Nost ar caru!» Reiz viens no šiem pūļiem ticis apcietināts. Apcietināto starpā bijis arī viens čigāns. Kad visi nākuši pie nopratināšanas, cits gan liedzis, cits atzinies, bet kad vaicājuši čigānam, vai šis kiedzis «Nost ar caru!» čigāns atbildējis: «Kā tad, ka kiedzu. Kā lai nekiedzu, kad mums jau ir viens cars, kur tad tiks otru?» Tā čigāns ticis atsvabināts.

Lagzdiņu Erika, no Rīgas.

3252.

Kazāki saņēmuši čigānu (arestējuši). Nu prasījuši viņam: «Kas tavs tēvs un māte bijuši?»

«Čigāni.» — «Cik tu vecs?» — «Nu, tāds krupucis jau biju, kad pa tēva, mātes kāzām dejoju.»

«Kādas ticības?»

«Tās visu labākās!»

«Kurā baznīcā tu eji?»

«Nu, tai visu tuvākā!»

«Ko tu tai baznīcā dari?» — «Tur ienāk garš, melns ar krancainu kaklu, iekāpj kubulā un nēlabi bļautas. Tad ienāk divi vīri ar garām kārtīm, un tām kules galā. Grūž vienam pie deguna, grūž otram. Kā man grūda, es stāvus!» — «Vai tu tai mītiņā ar' kliedzi: «Nost ar ķeizaru!»» — «Jā, cienīti, žēlīgi tiesas kungi, pulka reizes es bļāvu, ka ķeizara nevajag!» — «Kamdēļ tu bļāvi?» tiesas kungi prasījuši.

«Jā, cienīti, žēlīgi tiesas kungi, mums taču viens ķeizars ir, kur tad mēs divus liksim?»

N. Gruzna, Kurzemē, 1005. g.

3253.

Kāds čigāns ticis iesēdināts cietumā. No cietuma izlaists, tas saticis zemnieku. Zemnieks prasījis: «Par ko tad tu sēdēji?»

Čigāns: «Par ministri.»

Zemnieks: «Kā tā?»

Čigāns: «Jā, es izblāvēju ministri un iesēdināja.»

M. Pūle.

3254.

Reiz kara laikā apcietināts kāds politiskais. Otrā dienā ievests čigāns no tā paša pagasta. «Tu jau nu atkal, laikam, atjāji jāšus?» — «Nekā, brāl', šoreiz par to pašu demokratu, ko tu!»

I. Vosse, no Rīgas.

3255.

1905. gadā kāds čigāns ticis notiesāts par zirga zādzību un ieslodzīts vienā kamerā ar sociālistiem. Kad tie prasījuši, ko šis noziedzies, čigāns — zinādams, ka sociālisti zagļus savā vidū nevar ciest — teicis: «A par to pašu demokratu! Gribēja piespriest nāves sodu, bet redzēja, ka esmu vājš vīrellis un tik bargu sodu neizcietīšu — piesprieda 5 gadus katoržnai!»

Jūlijs Gernsdorfs, no Kastranes pag.

3256.

1905. gadā čigānam pie tiesas prasīts: «Vai tad tu tiešām sauci nost ar ķeizaru!» — «Saucu, saucu, cienīgs liels-

kungs», atbildējis čigāns, «šie mums atveduši tādu puiku un ceļ par ķeizaru. Es tad teicu, nost ar tādu ķeizaru, mums pašiem labs ķeizars.»

Eriks Broziņš, no Rīgas.

3257.

Reiz čigāns stāstījis saimniekam: «Es par ķeizaru sēdēt biju!» «Ko nu lielies», saimnieks neticējis. Bet čigāns sācis stāstīt: «Tici, netici, saimniek, es ķeizaru nolamāju, tādēļ mani ielika sēdēt!»

H. Veinbergs, Vecgulbenē.

3258.

1905. gadā, kopā ar politiskiem noziedzniekiem, vienā cietuma kamerā atradušies arī čigāni par jēru zagšanu. Kāds no politiskiem prasa čigānam: «Par ko tad tu te sēdi?» Čigāns, negribēdams atzīties, atbild: «Nu, par to pašu demukrātu.» Politiskais: «Pasaki, kas ir demukrāts?» Čigāns: «Āre, tās ir tās plintes!»

A. Belte, Džūkstē.

3259.

1905. g. kopā ar politiskiem cietumniekiem, vienā kamerā, atradušies arī čigāni par jēru zagšanu. Kāds no politiskiem cietumniekiem prasa čigānam: «Nu par ko tad tu sēdi?»

Čigāns, negribēdams atzīties, atbild: «Nu, par to pašu demukrātu.» Politiskais: «Nu, pasaki, kas tas ir demukrāts?» Čigāns: «Āre, nu tās ir tās plintes.»

A. Belte, Džūkstē.

3260.

Deviņi simti piektā gadā atraduši, ka vienam čigānam ir plinte berdanka, un nu visi teic, ka čigāns arī piedalījies nemiernos un šāvis ar savu plinti. Tiesa saņem čigānu cieti, un nu tiesā. Ieved čigānu tiesas zālē un nu sāk klausēnēt, vai viņš ir bijis pie tiem nemierniekiem un vai ir šāvis? Kur viņš to plinti dabūjis? Čigāns tādu laiku klausījies, klausījies un tad teicis: «Vai nu tā ir vintauka vai berdanka, to es cienīga, lielīga tiesa, nezinu, bet krūmos pa pieci soli jēru kā ar knipi!»

Uzrakst. A. Korsaks, Ēzeres pag., Dreimaņos.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1095.

3261.

Izmeklēšanas oficiers (uz čigānu): «Vai pie muižas dedzināšanas biji?»

Čigāns: — «Biju gan... i redzēju arī». —

Izm. ofic.: «Kas bija tie dedzinātāji?»

Čigāns: — «Ar ūtīm platām, — smalki vien, smalki vien!» —

Izm. ofic.: «Vai tu arī dedzināji?»

Čigāns: — «Kas tad nu laidīs nabaga čigāniņu klāt, — tik paši vien, tik paši vien!» —
Klusuciets.

3262.

Kurzemē satiekas saimnieks ar čigānu, kas atgriezies no Vidzemes, uz kuriem bijis aizbēdzis no vāciešiem.

«Kā labi gāja Vidzemē?» vaicā saimnieks čigānam.

— «Nekā teikt, labi. Labi cilvēki vidzemnieki. Labi deva sievām sirojot, krējumu vien, krējumu vien ēdām! Brāli, vai nav kādas pīpes tabaka?» — Nobeidz čigāns savu stāstu par dzīvi Vidzemē.

Uzrakst. Juris Kreics, Rīgā.

Teic. kāds Tukuma amatnieks.

LFK 529, 7.

(Noklausīta 1921. g., 17. jūlijā dzelzceļa vilcienā no Tukuma līdz Ķemeriem.)

3. SIBIRIJA.

a. ČIGĀNS NOTIESATS UZ SIBIRIJU.

3263.

«Nu, Frici, ko tev tas miera kungs teica?»

Čigāns atbild: «Ko teica? Viņš stellē uz riju».

— «Uz kādu riju?» — «Nu uz to sasodīto Sibiriju!»

M. Pommere, no Rīgas.

3264.

Tiesnesis notiesājis čigānu uz Sibiriju. Nākot no tiesas, čigāna tēvs brīnējies: «Tavu lielu spēku! Notiesāja manu dēlu uz Sibiriju, un tikai viens pats cilvēks un vēl klibs».

Vossu Irma, no Rīgas.

3265. Vai tā Cibu rija tāda pat, kā mūsu rija?

Kādreiz čigānam nav palaimējies ar zirgu zagšanu. Saimnieks to noķēris un teicis, ka nu šo sūtīšot prom uz Sibīriju. Čigāns gribējis zināt, kas tā «Ciberija» tāda ir, tāpēc prasījis: «Saiminīk, saki, vai tā Cibu rija ir tāda pat, kā mūsu rija? Ja viņa tāda pat, tad tur gan varena dzīve! Tur tu vari dzīvot pa krāsns augšu, cepuri kuldams, ne tev tur skādē vējš, ne lietusi!»

Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

3266. Uz riju.

Čigāns (kuņa brālis notiesāts pie kātorgas darbiem): «Manam brālīm, palūk, jāiet uz riju, bet es nezinu, vai uz galeriju, vai uz Sibīriju!» —

Uzrakst. K. Strazdiņš.

Teic. K. Kliģers, no Rīgas.

3267.

Bērzoniešos dzīvojis ļoti zaglīgs un izveicīgs čigāns. Ka viņš zog, to visi zinājuši, bet nevarējuši pieķert. Beigās to tomēr noķēruši, kad tas kādam saimniekam izvedis ratus no palievena. Redzēdams saimnieku nākam, čigāns nomaucis ratu riteņus un gājis uz mežu. Saimniekam izdevies to noķert. Tiesā čigāns paskaidrojis, ka viņš esot nēmis tikai riteņus, jo tā paša riteņi salūzuši. Tomēr to izraidījuši uz Sibīriju. Kad viņu veduši projām, citi čigāni sanākuši uz ceļa un prasījuši: «Kur tad nu tu, brāl, iesi?» — «Uz Riju, Riju, uz to sasodīto Sibīriju, par tiem vella riteņiem» — vaicātais atbildējis.

A. Vējiņš, Bērzonē.

3268. — 3270.

1. Vienam čigānam reiz bijis diezgan daudz bērnu. Viņš nevarējis visiem maizi nopelnīt. Tas nu, būdams diezgan nežēlīgs, nodomājis, ka apsitīšot bērnus vai citādi tikšot vaļā no tiem.

Kādu dienu, aukstā ziemas laikā, tas sadomājis, ka vienu bērnu gan nobeigšot kaut kādi un tad jau viens ēdējs būšot mazāk. Tas nu paņēmis bērnu, nolīcis stadulas malā un teicis: «Sildies nu, mīlais dēls, Dieva dotā siltumā. Saule silda mēnesi, un tad ņem tu arī to siltumu sev!»

Pats čigāns nu staigājis apkārt un priecājies: eka nu šā bērns sildoties siltā saulītē!

Čigāna bērns nu tikām sildījies Dieva siltumā, kamēr pilnīgi nosalis. Kad bērns vairs nekustējies, tad čigāns piegājis klāt un teicis: «Gan gozējās Dieva siltā saulītē, gan sildījās, bet kā stīvs, tā stīvs!» Tas nu paņēmis nosalušo bērnu, iecēlis to vāgos, aizvedis projām un nezin kur apglabājis.

2. Bet vēl tam bijis daudz bērnu, ko barot. Tas nu vēl gribējis tikt arī no citiem vaļā un nodomājis, ka otrs arī esot jāpadara kluss, lai neēdot vairs šā maizi. Tas pagrābis reiz ilksi un ar to nositis savu otru dēlu. Tad teicis uz nosisto dēlu: «Mīlais dēls, tu pie Dieva vis manis neapsūdzi, ka es tevi nositu, bet saki, ka zirgs tevi nospēra!» Nosisto dēlu tas aizvedis projām un visiem gaudojis, ka zirgs šim dēlu nospēris.

3. Tā jau tas bija no diviem saviem dēliem ticis vaļā. Tas nu sadomājis arī no trešā tikt tikpat viegli vaļā.

Kādu dienu viņš iebraucis vienā krogū. Tas ar sievu un paziņām iegājis krogū, bet mazos bērnus atstājis kulbā, lai dzīvojo. Pēc kāda laika čigāns iznācis no kroga un nolīcis savu dēlu kreklā pie stadulas gala, lai sālīstot tas pagāns nost. Pēc kāda laika pats vecais čigāns apskatījis, vai jau šā dēls nebūšot nosalis. Bet tas, nabadziņš, trīsējis un raudājis, nesalis ne traks. Pēdīgi bijuši jau ļauži sastājušies ap kailo bērnu. Tie nu sapratuši čigāna gudrību un padēvuši valdīšanai ziņu. Čigāns nu, redzēdams, ka būšot slikti, mudīgi skrējis pie sava dēla klāt un uz to kliedzis un bāries: «Ko tu drebi un trīsi! Vai tev drēbju trūkst? Liec ziemas cepuri galvā!»

Bet šoreiz nu čigānam gudrība nelīdzējusi. Ļaudis sapratuši, ka čigāns gribot savus bērnus apsaldēt un jau iepriekšējos arī esot, droši vien, nobeidzis.

Uradņiks saņēmis čigānu cieti, un tas saņēmis par saviem darbiem sodu. Tas nu gan visādi liedzies, ka neesot vainīgs. Bet kad nevarējis nekādi izlocīties, tad arī skaidri atteicis: «Labāk jau ir, cienīgi kungī, ka tie trīs knauķi nemokas badā uz pasaules. Maizes man arī nebija, ko viņiem dot. Jau tā esmu daudz jūms zadzis!» —

Uzrakst. Jānis Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Jānis Bērziņš, 53 g. v., Meirānu pag., Madonas apr.

LFK 479. 1853.

4. NAVES SODS.

a. ČIGĀNS NOTIESATS UZ NAVI.

3271.

Čigāns notiesāts uz nāvi, lūdzas tiesai: «Cienīgie, žēlie tiesas kungi, esmu tāds vārģs miesās, nāves sodu neizcietiģu, atlaiģat mani labāki uz sēdēģanu». —

J. Dupāls, no Suitiem.

3272.

Čigāns par zagģanu ielikts cietumā. Viņģ saka uz klātesoģiem: «Jā, miģie brāģi, mani jau arī ielika tai cietumā. Notiesāja jau gan ar to nāves sodu, bet apskatģjuģies redģģja, ka es tāds vāģģ, un tāpat nāves sodu nevarģģu izciest, tāpēc ar' atlaida uz atsēdēģanu». —

Uzrakģt. Jānis Plaudis, Rģģas skol. inst., no Dzērbenes pag.

Teic. K. Bģte, Dzērbenģ.

LFK 635. 107. 107a.

b. BENDE.

3273.

Kādam bendem, kas gribģģis pakārt noziedģnieku, pārģģvusģies virve un viņģ iesaucģies: «Tāds gadģģjums man vģl nekad nav noticģģ». — «Man arī ne», — sacģģģis nabaga noziedģnieks.

M. Kalmeģere, Talsu valģģģ vidusskolģ.

LFK 250, 3562.

(Sk. 3287. anekd.)

V. Dzelzceļš, ūdensceļš.

1. PIE DZELZCEĻA KASES.

a. ZEMNIEKS, KAS VILCIENU NAV REDZEJIS.

3274.

Kad dzelzceļš bijis tikko kā uzbūvēts, ļaudis vēl nesapratuši viņa īsto nozīmi un smējušies par viņu. Tā kādreiz gar dzelzceļa stigu steigusies sievietē. Braucis vilciens, kurā esošie ļaudis saukuši ātri ejošai sievietei, lai kāpjot iekšā, pietātnē tūlīt esot klāt. Bet sievietē tik steigusies tālāk un atbildējusi: «Ak, ļautiņi mīlie, kāptu jau, bet nava laika, jāsteidzas!» Un viņa turpinājusi savu ceļu tālāk.

E. Ratniece, no Vec-Ates pag.

3275.

Reiz kāds zemnieks pārbraucis no tirgus un stāstījis mājniekiem: «Tad nu es ar vienreiz redzēju to elles mašīnu. Braucu šorīt pa to tālo ceļu gar Bērza krogu. Laižu patlaban pa to plato ceļu, ku' tās divas mellās stripas stiepjas pāri, ka es redzu: nāk šī šņākdama un kūpēdama. Vadzi, ir gan

dižāka, vē' kā pušelniēka jaunā istaba. Un ko tu domā, man vezums tāds, ka vai sten, un šī taisās laist taisni virsū. Nebūtu es sagāzis ķēvei pa asti, diezi' vai būtu ticis sveikā cauri».

Nolendorfu Valma, no Kabiles pag.

3276.

Agrākos laikos vēl dzelzceļa uz laukiem nepazīna. Reiz kāds zemnieks aizbraucis uz Valku. Pārbraucis mājā, viņš stāstījis citiem: «Kādus brīnumus gan tu pasaulē neredzi. Valkā viens ceļš ir pavisam no dzelzs un pa to brauc kariešiem vien. Es ar' tur nostājos, sak', jāpaskatās man arī, kā tie kungi brauc. Viens kungs man pienāk klāt un sāka, lai ejot nost, bet es tomēr vēl roku pie cepures pieliku un tad tikai gāju prom».

E. Zivarte, no Slokas.

3277.

Kāds laucinieks tiek iesaukts kaķā. Viņš aiziet uz noteikto vietu, lai iestātos dienestā. Tā atradusies turpat blakus dzelzceļam. Laucinieks vilcienu nekad nav redzējis un tamdēļ jau brīnās, kas tās par dzelzs stipām tur savilkta. Bet kad nāk vilciens, šis iesaucas: «Vai dieniņ, elles pekle vaļā! Vai dieniņ, elles pekle vaļā!» un metas bēgt.

Velta Timmermane.

b. STOSTĪŠANAS PIE KASES.

3278.

Vienreiz noticis tā. Viens biļešu pārdevējs bijis stomitājs. Nevarējis labi izrunāt. Vai nu uz vilcienu, vai kur tas bijis, neatminos. Piegājis viens pircējs, un tas bijis tāds pats stomitājs. Biļešu pārdevējs prasījis: «Ko—ko—ko tu—tu gri—gri—bi?» Pircējs atbildējis: «Bi—bi—biļeti!» — Biļešu pārdevējs nodomājis, ka pircējs viņu mēda, un teicis: «Ko—ko—ko tu ma—ma—ni me—me—mēdi?» Pircējs atkal domājis, ka pārdevējs par viņu mēdas. Tā sakrituši abi divi kopā un sākuši kauties. Citiem vajadzējis iet un viņus izšķirt. Tad tikai beigās sapratuši, ka viņi abi divi tādi ir, un tad derējuši mieru.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Lavīze Noviča, 72 g. v., Ezeres pag nespējnieku mājā.

LFK 647, 901.

c. KAM BIĻETE, KAM PUSBIĻETE.

3279.

Kāda kundze līdz ar savu mazo dēlu un kalponi gribējusi braukt ar vilcienu. Piegājuši pie kases, tā prasījusi divi biļetes pilnas, vienu pusbiļeti. Biļešu pārdevēja ieraudzījusi, ka zēnam ir gaŗas bikses, un teikusi: «Tādiem, kam gaŗas bikses, pusbiļeti nedod!» Tad kundze apdomājusies un prasījusi: «Tad lūdzu dosiet vienu pilnu un vienu pusbiļeti. Puisēnam, kam gaŗas bikses — pilnā biļete, man pašai īsas bikses — tā tad pusbiļete, un kalponei bikšu nemaz nav, tai biļetes nemaz nevajaga!» —

Uzrakst. J. Ģipslis.

Dzirdēta Baiŗkalnu pag., Cēsu apr.

2. DZELZCEĻA VILCIENĀ.

a. PASAŽIERI SAVA STARPĀ.

3280.

Trešās klases dzelzceļa vagonā braukuŗi divi pilŗoni. Vienam pilŗonim, nezina kā, sākuŗi degt svāŗki. Otrs pilŗonis sacījis: «Kungs, jūsu svāŗki deg!» Bet, nedabūjis nekādas atbildes, teicis vēl otrreiz: «Jūsu svāŗki deg!» Arī ŗoreiz nekādas atbildes nedabūjis, viŗš teicis vēl treŗo reiz: «Vai tad jūs kurli esiet? Jūsu svāŗki deg!»

Bet pirmais pilŗonis atbildējis: «Kas jums par daŗu! Jūsu ceŗa soma jau labu laiku deg, un es neko nesaku!»

E. Zvīgule, no Slokas.

3281.

Vilcienā iekāpis kāds ļoti resns kungs. Citi pasaŗieri sūdzējuŗies, ka viŗš viens pats ieŗemot divu cilvķķu vietas. Uz to resnais kungs atbildējis: «Nu tādēļ jau es arī izŗķmu divi biļetes!» Uz to pasaŗieriem vairs nebūjis ko atbildēt.

Uzrakst. A. Źilemans, Jelgavā.

Dzirdēta vilcienā.

3282. Pabraucis garām ģeografijai!

Vilcienā braucot sarunājušies divi draugi. Viens no tiem izlicies ļoti gudrs un lielījies, ka esot apbraukājis gandrīz vai pus pasauli. Biedris tam jautājis: «Kā liekas, tad tu gan ļoti labi pārzini ģeografiju?» — «Nē, to gan nemaz nezinu, jo ģeografijā nemaz neizkāpu, tai pabraucu garām!» — skanējusi atbilde.

Marta Valdmane, Rīgas jūrmalā.

3283.

Vilcienā braucis tēvs ar savu mazo dēlu. Zēns izturējies ļoti nemierīgi un katru brīdi prasījis tēvam, kur viņi braucot? Tēvs pateicis, bet pēc maza brītiņa zēns prasījis atkal: «Tēti, kur mēs braucam?» Tēvs atbildējis atkal: «Pie vecmāmuļas! Tur būs jauki! Tur tu varēsi caurām dienām dārzā spēlēties». Zēns apmierinājies, bet pēc kāda laiciņa atkal prasījis: «Tēti, kur mēs braucam?» Tēvs atkal paskaidrojis, bet zēns vēl nevarējis apmierināties. Tā tas turpinājies ilgu laiku, un kad zēns atkal uzprasījis: «Tēti, kur mēs braucam?» — «Pie velna!» — kliedzis saniknots tēvs.

Uzrakst. L. Lasmane, no Rīgas.

Noklausīta slimnīcā.

3284.

Trīs draugi, krietnā dūšā, sākuši lielīties kurā valstī visātrāk vilcieni ejot. Vācietis teicis: «Mums Vācijā vilciens iet tik ātri, ka, ja izbāž roku pa logu, tad telefona stabi sitas, kā sētas mieti». Amerikānietis teicis: «Tas nekas, pie mums, ja tu gribi pēdējā brīdī uzsist, atvadoties, savam draugam uz pleca, tad tu uzsit nākošās stacijas priekšniekam». Krievs nosmējies un teicis: «Pie mums, iet vilciens visātrāk. Stacijas priekšnieks uzsauc: «Draugi sēstaties!» Pēc tām «tirrr --plink!» un visi līdz ar vilcienu aiziet — uz viņu pasauli».

Uzrakst. Vilis Druģis, no Rīgas.

Teic. no Cēsu apr.

3284-a. Alus kausa speciālisti.

Vagonā kādā kupejā brauc pulciņš studentu. Visi savstarpēji pazīstami. Stāsta cits citam savus piedzīvojumus, kas galvenā kārtā grozās ap kafejnīcām, iedzeršanu, uzdzīvi. Piepēži vienam iekrīt prātā pārbaudīt otru alus frontē, un viņš braši uzstāda tam jautājumu: «Vai tu vari pateikt, cik

Rīgā ir brūžu?» Jautātais sāk uzskaitīt daudz Rīgas alus darītavas, kamēr viņam liekas, ka nu visas nosaucis. «Bet nu vēl?» neapmierināts plijas virsū eksāminētājs. Eksāminējama domā, domā, bet beidzot atzīstas, ka nezina.

«Kun—cen—dorfs!» bravūrīgi paskaidro eksāminētājs, nosizdams knipi gar degunu pārsteigtajam pudeles brālim.

Uzrakst. A. B.

Noskatīta un noklausīta jūrmaļas vilcienā.

3284-b. Pīpēšanas jautājums.

Kādā dzelzceļa vagonā strīdas pasažieri par pīpošanu. Viens no pīpošanas piekritējiem mēģina iestāstīt un pierādīt, ka pats Dievs cilvēku esot pīpošanai radījis. Uz to kāds pīpošanas pretinieks piezīmē: «Ja Dievs cilvēku būtu radījis pīpošanai, tad viņš gan tam pakausi būtu skursteni ietaisījis!»

Uzrakst. P. B.

Dzirdēta vilcienā.

b. KONFLIKTI STARP KUNGIEM UN DĀMAM.

3285.

Vilcienā kādas resnas kundzes dēļ vairākiem pasažieriem bij jāspiežas, lai kundzei iznāktu vieta. Viens no cietušiem pasažieriem sacījis uz otru: «Es nezināju, ka vilcienā vadā apkārt arī elefantus». Kundze viņam domīgi teikusi: «Jā, mīlais, gadās jau vilcienā tāpat kā zvēru dārzā: visādi kustoņi, no elefanta līdz ēzeļam».

E. Ratniece, no Vec-Ates pag.

3286.

Reiz kāds kungs un kāda dāma braukuši kopā vienā vagonā. Kungs sēdējis un pīpojis. Dāma sēdējusi un klēpī turējusi sunīti. Te dāma piegājusi pie kunga, izrāvusi tam papirosu un izsviedusi to pa logu ārā. Kungs nekā neteicis un sēdējusi tālāk. Te viņš ātri piecēlies, izrāvis dāmai sunīti un izsviedis pa logu ārā. Dāma nekā neteikusi. Braukuši tālāk. Kad vilciens stacijā pietājies, sunītis jau bijis priekšā. Un kas viņam bijis mutē? Mēle.

Elza Grīnberga, Mežmuižas pam. skolā.

LFK 834, 491.

3287.

Kādam jaunam cilvēkam kabatā bijis tikai viens lats. Viņam vajadzējis braukt ar vilcienu. Lai nebūtu biļete jāpērk, tas palidis zem sola. Pēc briža kupejā ienākušas divas jaunkundzes. Viņas sarunājušās un spriedušas, par cik latiem viņas ļautu svešam vīrietim sevi noskūpstīt. Viena teikusi: «Par 100 latiem». Otra domājusi, ka par 50. Beidzot abas domājušas, ka varētu arī par 20 latiem. Pamazām vien suma kritusi, un viena jau teikusi, ka varētu arī par 10 latiem. Jaunajam cilvēkam zem sola sācis nākt miegs, un viņš teicis: «Jaunkundzes, kad jūs nonākat līdz vienam latham, lūdzu pamodiniet mani, tikdaudz man ir...»

Uzrakst. O. Dombrovska.

Teic. vecāki.

3288.

Vilciens ļoti pārpildīts, tā ka pasažieriem nav pat kur stāvēt. Kāds lepns kungs nosēstas pie loga un snauž. Zem kunga beņķa pabāsts kāds kurvis ar zosi, bet viņam pretī uz zemas lādītes sēd kāda jaunkundze. Zoss sākusī kungam knābt kājā, bet šis domājis, ka meiča tam kniebj. Tas cietis, cietis, kamēr devis ar kulaku jaunkundzei pa ausi. Nu pēmušies to lietu noskaidrot un izrādījies, ka vainīga zoss. Kungs ļoti atvainojies un aizbildinājies gan ar nogurumu, gan pārpildīto vilcienu un tumsu, bet meiča par notikušo tomēr ziņojusi kārtībniekam. Kārtībnieks tūlīt gribējis noskaidrot, kam zoss pieder, bet neviens neatsaucies. Nu kārtībnieks velk zosi no pabeņķa laukā un grib nest prom, kad kāda sieviete metas tam pakā, lūgdamās: «Cienīgs, žēlīgs kungs, viena pati man ir! Cālēnus seskis nokoda! Apžēlojaties par vienīgo kustonīti!»

Anna Galēja, Lejas pag., Valkas apr.

c. ZEMNIEKS VILCIENĀ.

3289.

1. Reiz kāds students pēc vasaras atpūtas vēlas atgriezties Rīgā. Tēvs šo pavada ar bagātīgi piekļautu pārtikas lādi. Tēvs aizbrauc, un dēls paliek viens dzelzceļa stacijā gaidot. Pienāk vilciens, un dēlam jāiekāpj, bet tas nevar panest savu smago lādi. Viņš palūdz kādu plecīgu lauku

puisi, kas arī palīdz un abi nosēstas vienā kupejā. Te lauku puisis rāda ar savu pirkstu pie galvas un saka: «Jums te ir» un ar pirkstu zem pleca pie rokas, «bet te nav!»

2. Students par to nāvīgi saskaistas un vēlas atriekt. Viņš pieiet pie bremzes, it kā vēlēdamies to novilkt, bet nevar. Te piesteidzas lauku puisis un nobremzē vilcienu. Ienāk konductors, un puisis dabon samaksāt 10 latas. Pēc konductora aiziešanas students rāda uz roku: «Jums te ir» un uz galvu, «bet te nav!»

Uzrakst. K. Strazdiņa.

Dzirdēta dzelzceļa vagonā.

3290. (var.)

Vilcienā satiekas kāds intelligentis kungs ar ņipru zemnieku. Intelligentais kungs pieiet pie vilciena bremzes un mēģina to pavilkt uz leju, bet tas tam neizdevās. To redzēdams zemnieks jokodams saka: «Tev te ir (rādīdams uz galvu), bet te nav» (rādīdams uz roku muskuļiem). To teikdams, tas ņem un pavēl bremsi uz leju; vilciens apstājas. Zemnieku vagonā apcietina par nevajadzīgu vilciena apturēšanu. Intelligentais kungs tagad savukārt izjoko zemnieku, sacīdams «Tev te ir» (rāda uz roku muskuļiem), bet te tev nav» (rāda uz galvu).

Uzrakst. Ludvigs Mednis.

Dzirdēta Rīgā.

3291. (var.)

Vilcienā braukuši vecs lauku saimnieks un kāds students. Students nostāties pie vagonā bremzes un sācis kustināt kloķi. Laucinieks domājis, ka students nevar kloķi pagriezt, piegājis un pievilcis ar visu spēku. Vilciens apstāties gan. Lauku onkulis it lielīgi sacījis: «Redz, dēls, tev galvā tās gudribas daudz, bet kaulos «buljona» pavisam nav».

Uzrakst. E. Lanskajs.

Dzirdēta vilcienā.

3292.

Vienā vagonā braukuši students un zemnieks. Students uzsācis valodas par auksto laiku: «Bet tad ir gan brīnums, kur auksts laiks! Pēc Celzija 20 grādi!» — «Un jūs študierēts cilvēks brīnāties par to, ko es jau puika būdams zināju, ka pie dzelzs arvienu ir aukstaks!» brīnījies savukārt zemnieks.

Uzrakst. Kārlis Knope, Valkā.

Teic. Roberts Šunka, 45 g. v., Valkā.

3293.

Kāds zemnieks braucis vilcienā. Viņam pretim sēdējis kāds kungs. Zemnieks bijis ļoti pļāpīgs un dikti gribējis runāt. Viņš prasījis kungam, uz kurieni viņš braucot, vai nebraucot uz Jelgavu? Kungs atbildējis, ka braucot uz Rīgu. «Nu redzat, kāda sagadišanās! Es arī nebraucu uz Jelgavu!»

E. Upmane, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 4619.

3294.

Reiz braucis kāds zemnieks vilcienā un redzējis, ka visi glauni kungi sēž uz spilveniem. Tas nodomājis arī sev pilsētā tādu nopirkt. Iegājis kādā vācu veikalā Rīgā, kur visi runājuši tikai vāciski, un prasījis: «Lūdzu mir küssen, von acht rübl'!» Pārdevēja, kuŗa arī bijusi vāciete, sapratusi, it kā viņš prasa skūpstu un, gribēdama iedzīvoties naudā, sniegusi viņam savas lūpas preti. Zemnieks pārbijies rādījis sev pie dibena un teicis: Ich vill nicht küssen priekš lūpām, bet hier!»

Uzrakst. M. Rozentāle.

Teic. L. G., no Ādažiem.

3295. (var.)

Krievs ar vācieti braukuši kopā ar vilcienu. Vācietim bijis skaists spilventiņš, uz kuŗa tas sēdējis. Krievs prasījis, kā lai Vācijā pēc tāda spilvena prasot. «Kissen», vācietis atteicis. Krievs, tikko iebraucis pilsētā, tūlīt gājis uz veikalu. Pārdevēja prasījusi, ko tas vēloties. — «Küssen» — krievs atteicis. Meitene domājusi, ka viņš grib skūpstīties, pielikusi roku pie lūpām un prasījusi: «Vai šite?» Krievs licis roku pie sēdamās vietas un atbildējis: «Nē, šite!»

Vilis Druģis, Rīgā.

d. PĀRPILDĪTĀ VAGONĀ.

3296.

Bijusi ziema. Kādā stacijā pieturējies vilciens. Jau tā pārpildītajos vagonos cilvēki drūzmējušies un spiedušies arvien no jauna klāt. Te pie cilvēku pūļa piesteigusies kāda kundze ar lielu saīni uz rokas, kas izskatījies kā bērns. Redzēdama, ka tā vagonā tikt nevarēs, tā saukusi: «Mazs bērns, laižiet iekšā!» Īsu brīdi pirms vilciena atiešanas viņa

ar lielām grūtībām tiek vagonā. Bet lielajā drūzmā sainis iziris, dāma to vairs nespējusi saturēt, un no viņa izkritis — pus teļš.

V. Sarkana, no Vec-Gulbenes.

e. PASAŽIERI UN KONDUKTORS.

3297.

Kāds nošmurgājies un vīzēs tērpies zemnieks iesteidzas stacijā un tūlīt drāžas II. klases vagonā. Konduktors: «Kur nu līdīsi, te jau otrā klasē!»

Šis: «Otrā? Bet kur tad pirmā?»

Pēteris Ciekurs, no Vec-Piebalgas.

3298.

Kāds kungs, braucot vilcienā, turējis ar rokām mēru. Kad nācis konduktors, tad viņš teicis, lai konduktors viņam izņemot biļetes naudu, un rokas turējis vienādā atstatumā. Konduktors brīnēdamies prasījis: «Kāpēc jūs tā rokas turat?»

Kungs atbildējis: «Es mājā noņēmu mēru sievai zābakiem un turu, lai mērs nesajūk!»

Uzrakst. Ozoliņu Anna.

Stāst. Leontine Ozoliņa, no Alūksnes pag.

3299.

Konduktors pirms Buļļu stacijas biļetes atprasot: «Buļļi, biļetes lūdzu!»

I. Dundurs, no Rīgas.

3300. Gan jau dabūs!

Konduktori biļetes kontrolēdami notvēruši kādu «zaķi», kas uzkāpis uz plaukta un gulējis. «Dod biļeti!» uzklīdzis konduktors. — «Man, man... aizmirsās biļete... palika stacijā!» — «Kad tad tu viņu dabūsi?» — «Es šovakar aizbraukšu viņai pakaļ», atbildējis «zaķis».

V. Skuja, Lielvārdes pag.

3301.

Vienā dzelzceļa pietātnē pie konduktora piestaidzies kāds lauku puisis un stostīdamies prasījis: «Vai tas vilciens iet uz Rīgu?...» Konduktors, kas arī stostījies, atbildējis:

«Ja jūs nebūtu man prasījuši, tad jūs būtu jau aibraukuši». Vilciens pa tam bij jau aizgājis.

Uzrakst. Rūta Kārkliņa, no Rīgas.

Teic. Malvīne Viegner-Grīnberga.

3302.

Vilciens pašlaik taisās apstāties. Piepēži viens zēns klieudz vilciena vadītājam: «Skatāt, divi vīri brauc bez biļetes!» Kontrolētāji kontrolējuši visus vagonus, bet nevienu bez biļetes nebij atraduši.

Vilciens apstājas, zēns izkāpj ārā. Vilciena vadītājs prasa: «Bet kur tad ir tie, kas bez biļetes?» — «Uz lokomotīves!» atbild zēns un laižas lapās.

Uzrakst. Anna Binde.

Noklausīta Ģinteru ģimenē, Rīgā.

3303.

Kāds vīrietis vidējos gados brauc vilcienā ar pusceļas biļeti. Viņa kaimiņš tam saka: «Draugs, paņemi taču veselu biļeti, citādi dabūsi soda naudu maksāt». — «Nekas, gan jau redzēsi, ka man būs taisnība, un es varēšu braukt par pusceļu!» Drīzi ienāk vilcienā uzraugs biļetes prasīt. Minētais kungs viņam parāda savu biļeti. Biļeti ieraudzījis, uzraugs dusmīgi uzsauc braucējam: «Kādēļ jums nav veselas biļetes?» — «Jā, kam tad īsti ir tās pusbiļetes?: — «Tās jau ir tikai bērniem!» — «Nu, vai tad es neesmu maniem vecākiem bērns?» Biļetes prasītājs uz to neko nevar atbildēt.

H. Pērle, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3066.

3304. Pēc svilpiena.

Krietna apmēra dāma elsdama pūzdama traucas iekāpt noejošā vilcienā. Izpalīdzīgais konduktrs tai palīdz iekāpt vagonā. Kad dāma novietojusies, viņš lūdz tai uzrādīt biļeti. Dāma atbild, ka viņai biļetes nav. «Nu tad jums būs jāmaksā divi lati par braukšanu bez biļetes», aizrāda konduktrs.

«Kāpēc es jums maksāse, jūs pase man palīdzēja iekāpt ieks vagonē un nu lai es jums maksāte dive late!»

Uzrakst. E. Puriņš.

Dzirdēta vagonā, Rīga—Solitūde.

3305.

Žīds iet ar savu dēlenu Meiski pastaigāties. Abi nonāk stacijā. Žīdelis, pirmo reizi ieraudzījis dzelzceļu, paliek kā miets, mute vaļā un brīnās: «Fater, vos ist dos?»

«Šveig, Meiskele!» — «Fater, a sog doch mir, vos is a dos?»

«Meiske, šveig, ich ver dir ercelen. Sist du diese svarce streiflache? dos is a šinelache; diese rote kisten, dos is a vagonlache. Dieser porec mit a krasnem furaškem, dos is a stancij nacalnik oder balabos. Er macht a bim, dos is a gornicht. Er macht ar bim, bim, bam — dos is a echt gornicht. Er macht ar bim, bim, bam — unter geht a slurkt, die gance slure geht a fort, dos ist ei poezd. Ferstest du, halunke? Aber jeztz kum, gehen wir nach basar un koufen jablokes!»

Pēteris Ciekurs.

3306.

Citreiz divi žīdi pārrunājuši: sak', kā gan var iet tāds zvērs, kā vilciens? Un no kā viņš varētu sastāvēt? Viens izlicies par pārāk gudru un ņēmies izskaidrot: «Ui, kas tur liels par skunstem? Bisen vasser, stik von blech, filf von drei, fār un zein!»

Uzrakst. Rob. Klaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. M. Zeivalds, 62 g. v.

3307. Oi, rages vēn!

Pēc Rīgas-Ventspils dzelzceļa līnijas ievilkšanas kādam Talsu žīdam, lopu uzpircējam, vajadzējis govi novest līdz Tukumam. Ar govi pie saviem ratiem žīdam braukšana neveikusies. Viņš dabūjis dzirdēt, ka pa dzelzceļu lopus esot vieglāki vadāt, tādēļ viņš nolēmis aizvest govi līdz Stendes stacijai un tad ar vilcienu tālāk līdz Tukumam. Nu labi. Šis tā arī darījis. Žīds ar savu dēlenu noveduši govi līdz Stendes stacijai, no kurienes puika atbraucis atpakaļ uz Talsiem, un žīds, kā jau gandrīz visu mūžu vadājis lopus, tos piesiedams ratu pakalā, tā arī šoreiz izdarījis.

Jaunais vilciens kādu laiciņu piestājis stacijā. Žīds pa tam labi cieši nosējis striķi gar govs rāgiem un pievedis govi pie pēdējā vagona, viņš to piesējis pie bufera, vilcienam pakalā, kā jau pieradis siet pie ratiem. Pats nopircis biļeti un

iegājis pasažieru vagonā, kur omulīgi atsēdies. Vilciens arī tūlīt atgājis. Žīdam vilcienā braucot, laiks pagājis īsi. Jā, kas to varējis agrāk domāt par tik skaistu braukšanu, bez zirgiem, un kur tas lielais labums: nav jāmočas ar govs vēšanu un dzišanu, jo dažureiz pats nomocījās ar veršiem līdz nāvei. Bet nu tik ērti var sēdēt vagonā un par govs dzišanu nav ne iedomas!

Nobraucis Tukumā. Žīds nu steidzies govi no bufera atraisīt, lai vestu uz kautuvi. Noskrējis līdz vagonu galam, viņš tik dabūjis izsaukties: «Oi, rages vēn!»

A. Voldrake, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230. 3954.

3308. (var.)

Kad Latvijā atklāja dzelzceļa satiksmi, kāds žīds, kuram vajadzēja no Valmieras braukt uz Cēsīm, piesien kazu pie pēdējā vagona bufera, lai aizvestu sev līdz, bet pats iekāpj vagonā un skatās, ka kaza skrien līdz. Beidzot, priecādamies, ka kaziņa smuki tek, nosēžas mierīgi. Pie Cēsīm žīds grib paņemt kazu un iet uz pilsētu, bet viņam par lielu brīnumu, pie bufera karājušies tikai kazas ragi.

Kārlis Bukums, Rīgā.

LFK 23. 2454.

g. ŽĪDS STEIDZAS UZ VILCIENU.

3309.

Žīds reiz nokavējis vilcienu. Daudz gan netrūcis ka būtu vēl ticis uz to, bet acu priekšā vilciens sācis kustēties. Žīds ķēris vilcienu kliegdam: «Stopp, mašīne, vēl viene zeide grib braukt!»

Anna Galēja, no Lejas pag.

3310. (var.)

Žīds nokavējis vilcienu. Redzēdams, ka vilciens aiziet, tas skrien pakaļ un kliež: «Pagaide, pagaide, vēl viens zīdekungs grib ar tām pašām cukem braukt».

Auniņa Elza, no Rīgas.

3311.

Kāds saimnieks brauc no Cēsīm pa lielceļu un satiek paunu žīdu. Žīds prasa: «Ui, mīle pape, vai tā cuke no Cēsīm jau aizgāja?»

«Veln, kas tā tev par cūku?» saimnieks brīnās, bet žīds atbild: «Ui, tā jau nav nekāde zemnieke cuke, bet īste dzelzcele cuke!»

H. Ozoliņa.

h. ŽĪDS PIE KASES.

3312.

Žīds Jelgavas stacijā pie kases gribējis nokaulēt biļeti lētāk. Kad viņam lētāki nav dots, viņš teicis: «Ui, jaunskungs, jūs neesat tik lepni; iekš Jelgavam ir vairāk dzelzceļbān, pa citem ar' var braukt».

Birūta Heistere, no Ozolnieku pag.

3313.

Žīds pie biļešu kases prasa: «Lūdz, dos vene bērne biļete uz Bauske». Kasiers prasa, lai žīds uzrāda bērnu, kuram biļete vajadzīga. Žīds noskaities atbild: «Es pats esmu bērne, es esme Izraele bērne!» —

Uzrakst. Ernests Kļaviņš, Alūksnes pag.

Teic. A. Kubulnieks, 88 g. v.

LFK 587, 51.

Variants no Bēnes. PBK.

i. LAI VILCIENS SKRIEN — BIĻETE ĶEŠA!

3314.

Neilgi pēc tam, kad Vidzemē uzbūvēja pirmo dzelzceļu un braukšanas noteikumus visi vēl nezināja, kāds žīdiņš iegājis stacijas bufetē un tur nokavējies. Kad viņš izgājis uz platformas, vilciens jau braucis projām. Stacijas uzraugs teicis: «Skrien nu, žīdiņ!» — «Lai vine skrien, man biļete kesē!» žīds lepni atteicis. —

A. Vējiņš, Madonā.

3315. (var.)

Reiz žīds gribējis braukt ar vilcienu uz Rīgu. Aizgājis uz staciju, nopircis biļeti un gaidījis vilcienu. Apnīcis gaidīt, viņš paņēmis savu ceļa somu un aizgājis līdz tuvējai bodei. Bet kamēr žīds bodē, tikmēr vilciens pienācis un aizgājis. Žīds mierīgi savā garā gājis uz staciju, bet, redzēdams, ka vilciens aiziet, noteicis: «Lai vine skrien ven, kur vine aizskries: bilets pie mane!»

Uzrakst. E. Puriņš.

Teic. Arnolds Smalkais, no Saikavas pag.

j. ŽĪDS VAGONĀ.

3316.

Jauns žīds pavada savu māsu uz dzelzceļa staciju. Vilcienam pienākot, iziet arī uz perona, jo žīdiem vienmēr daudz ko runāt. Vilciens sāk kustēties, un žīds vēl sauc caur vagona logu: «Grüss Papa, küss Mamma, atklap telegram und sreib atkritke!»

R. Līdaks, Svitenes pag., Grantskalnos.
LFK 754, 653.

3317.

Kāds žīds braucis uz Daugavpili pa dzelzceļu. Viņš nopircis biļeti otrā klasē. Bet, nezinādams, kur tā atrodas, viņš iegājis atejas vietā, pakāris mēteli un tīri mierīgi atsēdies. Pienācis viens pie durvīm, paskatījies un aizgājis. Pienācis otrs — arī aizgājis. Beidzot atnācis konduktors un prasījis: vai viņš ilgi tur sēdēsot? «Man bilet da pasem Dvinskem!» žīds atteicis.

Skujiņu Austra, no Vidrižiem.

3318.

Kāds žīds brauc vilcienā. Viņam blakus uz sola stāv milzīgs aizsainis. Ienāk daudz citu pasažieru un izsaka nemiēru par to, ka žīds ieņem divi vietas. Ienāk konduktors un saka, lai žīds nem aizsaini projām. Žīds vienaldzīgi atbild: «Ui, kāpēc lai es vine nem projām! Lai vins stāv!» Konduktors iekarst un stingri pavēl nemt aizsaini projām. Žīds mierīgi atbild: «Ui kunge, lai toks vins gule! Es vine nenems pro-

jam, lai vins gule!» Konduktors grib sastādīt protokolu, un tad žīds vienaldzīgi atbild: «Ui, kāpēc lai es vine nem projam? Vine tak nav mane!»

Uzrakst. R. Čubis.

Teic. krustmāte, 60 g. v., no Apguldes pag.

3319.

Vagonā braucis žīds un lēkājis vienā lēkāšanā, ne mirkli nestāvēt uz vietas. Viens no pasažieriem viņam iejautāties, kāpēc šis vienmēr lēkājot? Žīds uz to atbildējis: «Es pa Rīgem nopirke pulkstene, un ja es apstājes, tad vins arī apstājes!»

Uzrakst. Jānis Zvaigzne.

Teic. Fr. Tupiņš, no Bēnes.

k. ŽĪDS, KĀ «ZAKIS».

3320. — 3321.

1. Reiz kādam žīdam vajadzējis braukt uz Maskavu, bet viņam nebijis naudas. Viņš satīcis kādu studentu, kas sacījis: «Tu jau vari arī bez biļetes aizbraukt, vajag tik ar kreiso roku gar degunu pavilkt un teikt «fit». Labi. Žīds tūlīn brauks, bet students gribējis iztaisīt jokus. Viņš nopircis divas biļetes un iekāpis tanī pat vagonā, kurā iekāpis žīds. Bet students žīdam nerādījis, ka tas nopircis divas biļetes. Kad atnācis konduktors, students parādījis divas biļetes un pateicis, ja kāds žīds teikšot «fit», tad lai viņš atsakot labi, labi. Tiklīdz konduktors piegājis pie žīda, žīds sacījis: «Fit». Konduktors atbildējis: «Labi, labi.»

2. Pēc kāda laika žīds Maskavā salasījis ļoti daudz žīdu, un visi braukuši no Maskavas. Tiklīdz vagonā ienācis konduktors un prasījis biļetes, visi rādījuši ar roku uz labo pusi un sacījuši: «Fit, fit.» Konduktors saņēmis visus ciet. Žīds nodevis studentu, ka tas esot tā mācījis. Atnācis students un prasījis: «Kā jūs rādījāt ar roku?» Visi rādījuši uz labo pusi. Students atbildējis: «Es jums tā rādīju, kad vajadzēja braukt no Rīgas uz Maskavu, tagad, atpakaļ

braucot, jums vajadzēja vilkt ar roku gar degunu uz otru pusi.» Tā students piemulgojis žīdu.

V. Ungure, no Rīgas.

Variantā bileti diviem židiem pērk grāfs, — žīdi brauc no Rīgas uz Varšavu un atpakaļ tādā pašā kārtā. PBK.

3322.

Žīds, bezbiletnieks, braucis vilcienā. Kad nācis kontrolieris, žīds palīdis zem sola aiz divām dāmām. To redzējis kāds kungs. Tas piegājis un noliecies pie žīda, teikdams, ja šis neiešot prom, tad teikšot konduktoram, ka braucot bez biļetes. Bet kungam bijusi aiz auss aizlikta biļete, kuru žīds veikli nočiepis. Kad nācis kontrolieris, kungs sūdzējies, ka žīds braucot bez biļetes. Žīds atteicis:

«Man gan ir bilete, bet vai vinem ir?» Nebijis. Kungam, par lielu kaunu, bijusi soda nauda jāsamaksā.

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

1. LATVIETIS UN ŽĪDS VILCIENĀ.

3323.

Viens laucinieks braucis vagonā. Blakus viņam piesēdies kāds žīds. Laucinieks teicis: «Es jums pastāstīšu vienu stāstu... Kādreiz es biju ellē. Tur, kā jau nu ellē, bija pulka katlu. Katlos vārījās grēcinieki. Es pacēlu visiem katliem vākus un ieskatījos iekšā. Tur bija visādas tautības: gan latvieši, gan vācieši, gan krievi, bet žīda neviena paša nevarēju ieraudzīt!» Žīds blakus priecīgs iesaucies: «Ui, es jau domāju, ka no mūsu tautībe neviena ellē nebūs!» Bet laucinieks stāstījis vēl tālāk: «Tad es aizgāju uz debesīm un izmeklēju visus kaktiņus, bet arī nevienu žīdu neatradu. Kad es jau gribēju iet atpakaļ uz zemi, pie elles vārtiem ieraudzīju vecu, noplukušu suni. Es pārāvu tam sunim aiz astes, bet viņa notrūka, it kā būtu sapuvusi. Un tad es tur iekšā redzēju visus žīdus.»

Uzrakst. Irma Medne, Rīgā.

Teic. no Daugavpils.

LFK 32, 3382.

Var. LTA 2109.

m. ČIGĀNS PIE KASES.

3324.

Reiz čigāns gājis biļetes pīrkt. Redzēdams pie kases daudz cilvēku, viņš uzklēdzis biļešu pārdevējam: «Mudīgāk, mudīgāk!» Tas atcirtis: «Ej tu ellē!» Bet čigāns, kuram priekšā stāvējis žīds, atteicis: «Kur tad es iešu? Žīds ar krāniņu elles durvis iestāties: ne iekšā, ne ārā!»

A. Sile, no Kurzemes.

n. ČIGĀNS, KĀ «ZAKĪS».

3325.

Kāds čigāns braucis vilcienā. Ienācis konduktors un prasījis biļeti. Čigāns atbildējis, ka viņam biļetes neesot. Konduktors aizrādījis, ka bez biļetes nevar braukt. Čigāns teicis: «Man viens kungs lika Stendes stacijā iekāpt.» Kad konduktors prasījis, kas tas bijis par kungu, čigāns atbildējis: «Tas bij kungs ar sarkanu cepuri. Es stāvēju pie vagona, viņš pienāca un teica, lai iekāpjot.»

A. Berge, no Vecauces.

o. ČIGĀNS UN KONDUKTORS.

3326.

Reiz čigāns iekāpis vilciena otrā klasē ar trešās klases biļeti. Kad konduktors tam jautājis, kāpēc viņš negājis trešās klases vagonā, čigāns atbildējis: «Nu redzi, cienīgs kungs, ko es nabaga čigāns tik augstā klasē darišu! Es jau kopu tai zemokā.»

A. Osis, no Rīgas.

3327.

Reiz čigāns braucis vilcienā kopā ar savu tikko salaulāto sievu. Nāk konduktiērs un prasa biļetes. Čigāns saka uz savu sievu: «Sieva, nāc sēdi man klēpī.» Pienāk čigānu kārtā uzrādīt biļetes. Bet nu izrādās, ka čigāna sievai biļetes nav. Konduktiērs grib sastādīt protokolu. Bet čigāns nav mucā audzis, viņš pieceļas un sašutis saka: «Mums

mācītājs teica pie altāra, ka nu mēs esot viena miesa un viens asins. Un tad jau pietiek ar vienu biļeti.»

Uzrakst. E. Puriņš, no Saikavas pag.

Stāst. Em. Puriņa (māte).

3328.

Čigānam gadījies braukt ar vilcienu. Kāds pasažieris, viņu ieraudzīdams, saka: «Tu jau, draugs, izskaties tīri pēc Kristus.» Čigāns atbild: «Tā jau es domāju, kungs. Kad es pirmīt gribēju kāpt otrā klasē, konductors man uzsauca: «Mans Dievs! Kur tu vēl nebāzīsi savu degunu».»

Mikulēnu Hedviga, no Rīgas.

p. ČIGĀNS STARP ZAGŠANU UN NEZAGŠANU.

3329.

Vienā vilcienā reiz gadījies braukt kopā čigānam un kristītam cilvēkam. Kristītais bijis aizmidzis. Čigāns gribējis nopirkt sev zirgu, bet viņam nebijis kabatā vairāk kā 10 kapeiku. Ko darīt? Kristītais cilvēks, kas gulējis, bijis bagāts. Bet zagt čigāns negribējis, jo zagt — grēks.

Čigāns redzējis, ka ārpuskabatās kristītam naudas nav. Ko nu, čigānam gudriba rokā! Viņš paņēmis savas desmit kapeikas un bāzis kristīgam iekšējā kabatā, tanī, kuŗā bijusi nauda. Bet gulētājs tanī brīdī uzmodies. Čigāns, gribēdams vaļā tikt, teicis: «Kur tad jums tā kabata? Es atradu jūsu desmit kapeikas un gribēju tās ielikt kabatā.» Kristīgais noticejis un palaidis čigānu vaļā.

Strazdiņu Austra.

3. PIE KUĢA PIESTĀTNES.

a. ZEMNIEKS AR TELU.

3330.

Kuģis stāvējis piestātnē, nozvanījis jau trešais zvans. Te kapteinis ieraudzījis, ka viens zemnieks velk telu un dodas lielā steigā uz kuģa pusi. Bet telš atspēries, nekust no vietas. Ieraudzījis to, kapteinis met zemniekam ar roku, lai pasteidzas, jo laiks jau pāri. Zemnieks ar pēdīgi

pieskrējis. Visi nu teikuši, lai šis kāpjot iekšā, bet zemnieks atbildējis: «Es jau neko, kungi, es tikai gribēju parādīt savam teļam to kuģi.»

V. Trumpmane, no Rīgas.

b. ŽIDI GAIDA KUĢI.

3331.

Pie kuģīša piestātnes kādā svētdienā sašasījušies daudz ļaužu. Starp tiem bijuši arī trīs židi. Kuģītis bijis nokavējies, un visi ar nepacietību gaidījuši uz tā pienākšanu. Ilgā gaidīšana sevišķi nelabi atsaukusies uz židiem. Vienam sācis deguns tecēt, bet kabatas lakatiņa nebijis līdz, un piedurknē tas visas publikas priekšā kaunējies slaucīt. Otram utis sākušas sānus kost, bet kauns bijis kasīties. Trešajam kritušas bikses nost . . . Domājuši un gudrojuši, ko nu darīt! Te, par laimi, nācis kuģītis un izglābis tos no ķezas. Tikko pamanījis kuģīti nākam, pirmais žids braucis ar pirkstiem gar degunu un saucis: «Tur vins nāk, tur vins nāk!» un deguns tīrs bijis. Otrs tūlīt piespiedis elkoņus pie sāniem un, tos berzēdams, saucis: «Tuku, tuku, duku, duku!» un tā arī utes no tām vietām aizbēgušas. Bet trešais rāvis savas bikses uz augšu un runājis: «Drīz stāsties, drīz stāties, pievilks siksnu, pievilks siksnu!» Tā visi trīs židi tikuši ar sevi kārtībā.

Uzrakst. A. Zilemans, Jelgavā.

Teic. Vanags.

VI. Pasts, telegrafs, telefons.

1. PASTS.

a. ZEMNIEKS SŪTA VESTULI.

3332.

Saimnieks aizsūtījis puisi uz pastu, lai nosūtītu vēstuli kādam lopu tirgotājam. Puisis skatījies griestos un zīdīs zīmulī, bet nekā nevarējis izdomāt. Beidzot viņš sācis rakstīt: «Visi sivēni ar vakara vilcienu būs Rīgā. Rītā būšu pats, jo ar pasažieru vilcienu teļus neved!»

Elza Grinbergs, no Mežmuižas.

LFK 834, 492.

3333.

Reiz viens lauku vecītis iedomājies sūtīt pa pastu savai meitai vēstuli. Kā jāraksta adrese, nav zinājis, un uzrakstījis šādi: «Tīruma ielā. Spainīša mājā. Pāri tiltiņam, tūlīt pa labo roku pirmā mājā. Atdod manai meitai Ilzei.»

Lai gan adrese bija uzrakstīta skaidri un saprotami, tad tomēr meita vēstuli nesaņēma.

Uzrakst. Liesma Rekšāne.

Teic. E. Rekšāne, no Rūjienas.

3334.

Kādam zemniekam bijis dēliņš karā. Zemnieks gribējis tam norakstīt vēstuli, bet neprātis. Nogājis uz rakstvedi un lūdzis, lai tas uzrakstot. Rakstvedis prasījis, ko lai rakstot?

«A jou zyni, dāls, roksti tomā groamatā, ka mēs vysī dzeivi un voasali.»

— «Bet ko vēl?» —

«Vairok nikoa, muns dāls gudrys, i pats dasagōdovs!» —

Uzrakst. St. Samovičs, Viļānos.

Teic. Jānis Sipolnieks, Viļānos.

LFK 366, 300.

3335.

Kāda meita raksta uz Rīgu precētai māšai vēstuli ar šādu adresi: «Glašai, Rīgā, pie lielā pulksteņa.»

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. Lože, Skultē.

b. VECMAMIŅA SAŅEM VĒSTULI.

3336.

Ienāk pastnieks un izdala vēstules un avīzes. Te pienāk kāda vecmāmiņa un lūdz, vai šai arī neesot kāda vēstule? «Bet kā tad jūs sauc?» jautā pastnieks. — «Vi, kāds jūs spāsīgs jauns-kungs! Kad jau man būtu vēstule, tad tur visādā ziņā būtu arī mans vārds virsū!» izsaukusies vecmāmiņa.

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, no Taurkalnes pag.

Teic. L. Ziediņš, 63 g. v., Birzgales pag.

2. TELEFONS.

a. ZEMNIEKS PIE TELEFONA.

3337.

Taīs laikos, kad uz laukiem Vidzemē sāka ierīkot pirmās telegrafa līnijas, bet Rīgā vienam otram jau bij mājās savs telefons, Rīgā iebrauc kāds Limbažu tirgotājs, lai savu veikalu papildinātu ar jaunākām modes precēm. Ieradies pie kāda lieltirgotāja, limbažnieks izdara lielāku pasūtījumu uz vēlāku nomaksu. Kamēr pasūtītās preces veikalā iesaiņo, lieltirgotājs limbažnieku uzaicina pie sevis pusdienās. Tirgotājs viņam izrāda savu plašo un bagātīgi iekārtoto dzīvokli un aizrāda arī uz telefonu, kas tirgotāja kabinetu savieno ar veikala kantori. Limbažnieku interesē šis jaunievedums, un tas grib šo ietaisi pats izmēģināt. Viņš piezvina, pieliek radziņu pie auss un pie sienas piestiprinātā trūbiņā vaicā:

«Vai P. kunga preces visas iesaiņotas un nosūtītas pie «Melno Gaili?»

— «Vēl ne. Mums, kungs, par to vēl vajadzētu drusku pārrunāt: tas P. esot tāds patukšs vīreļis», — skan atbilde no veikala kantoņa.

No vecās tīnes.

«Brīvā zeme», 1929. g. Nr. 79.

b. ČIGANS PIE TELEFONA.

3338a.

Kādreiz čigāns gribējis pārgriezt telefona drāti. Viņš dabūjis vecas trepes, pieslējis pie telefona staba, uzkāpis augšā un sācis gudrot, no kuŗa gala lai iesāk. To novērojis kārtibnieks. Viņš uzsaucis: «Ko tu tur dari augšā?» — «Neko, es tik gribu paklausīties, ko tie lielie kungi runā», čigāns atbildējis.

J. Gulbis, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3426.

3. TELEGRAFS.

a. ZEMNIEKU SŪTIJUMI PA TELEGRAFU.

3338.

Kāda zemnieka dēls dienējis kuŗa dienestā un lūdzis tēvu nosūtīt viņam zābakus uz vietu, kur viņš dien. Tēvs gājis uz pastkantori un redzējis pastkantori daejam veselu drāšu tiklu. Nevarējis izdomāt, kur īsti tie zābaki liekami, lai tie aizklātu pie dēla. Gar pastu skrējis kāds čigānēns. Zemnieks piesaucis čigānēnu un teicis: «Tu, dēls, pa pasauli vairāk gājis, saki, kā var pa pastu nosūtīt zābakus uz to un to pilsētu.» — «Oi, gluži vienkārši, uzliekat uz drāti šē pat un aizies, tikai adresi piesienat klāt.» Pie drāšu staba pašlaik bijušas pieslietas trepes, jo labots kautkas telegrafa līnijā. Zemnieks uzkāpis pa trepēm, sasējis abus zābakus kopā, piespraudis ar spraužamo adatu klāt vēstuli, kāpis zemē un gājis projām. Pēc laiciņa nācis pārliecināties, vai zābaki aizgājuši vai vēl nē. Zābaku vairs nebijis, tā tad tie aizgājuši. Zemnieks gājis priecīgs mājā. Mājā, kad izstāstījis visu sūtīšanas veidu, citi cilvēki sākuši smiet. Vecītis noskumis, kā zābaki bojā aizgājuši, jo čigānēns tos būs paņēmis. Drīz arī dabūja ziņu, ka dēls nošauts kaujā. «Nu, labi ar', viņam vairs zābaciņu nevajag», noteicis vecais zemnieks. Zemnieks bijis liels plānprātīgs.

Galēju Anna, no Valkas apr., Lejas pag.

3339. (var.). Gan jau aizies!

Kāda jauna sieva, kurai vīrs atradies karā, nolēmusi tam aizsūtīt jaunus zābakus. Domāts! Darīts! Nogājusi stacijā, tā jautājusi, vai kāds nezina, kā varot nosūtīt zābakus. Kāds zellis iestāstījis, lai uzliekot uz telegrafa drātīm, gan jau tad aiziešot. Sieva arī noticējusi, ja jau dažādas ziņas aiziet pa drātīm, gan jau tad aizies zābaki arī. Sieva iedevusi zellim zābakus, lai uzliekot uz drātīm, un pati devusies priecīga mājās.

V. Skuja, Lielvārdes pag.

3340. «Nu es saprotu, kur teļādas der.»

Toreiz, kad Vidzemes vidienu vēl nešķēla «eizenbānis», bet ātras ziņas jau «sita pa telegrāpi», Tīša Tenis, atstājies pie kāda Rūjienas-Mazsalacas līnijas telegrafa staba, brīnījies, kamdēļ dažiem stabiem esot «piestīķēti» līdzās slīpie stabi. Skubeņa Pēteris Tenim paskaidro, ka tie slīpie stabi esot lai varētu uzkāpt un nolaisties pēc dotas adreses. Ja, piemēram, kāds rūjienietis iedomātos «sist telegrafi» uz Tīsi, tad viņam jālaižoties zemē Tīša ceļagalā. Tamdēļ tur arī tāds stābs ierīkots.

«Bet kā tad tas rūjienietis pa to drāti tiek šurp?» — Tenis paliek nesaprašanā.

— «Uzkāpj Rūjienā stabā, sēžas uz drāts un laiž šurp». — Pēteris paskaidro. — «Nupat maktīgi rūc, laikam, atkal kāds laižās pa drāti.»

«Bet vai tad kājstarpī neizberž?» — Tenis brīnās. «Man jau no jāšanas zirga mugurā līdz Blankas kalējam...»

— «Ej nu ej! Ieliek ādiņu kā ratiņa gūžiņā un brauc svilpodams», — Pēteris vēl papildina telegrafa satiksmes sīkumus.

«Ak, tā. Tad nu es saprotu, kur teļādas der un kāpēc žīdi viņas uzpērk.» — Tenis nosaka, ticis pie skaidrības par telegrafa nozīmi un teļādu lietderību. No veciem laikiem.

«Brīvā zeme», 1928. g. Nr. 86.

b. KĀ ŽIDS IZSKAIDRO TELEGRAFU UN SŪTA TELEGRAMMU.

3341.

Lopu tirgotājs Josels Meieršteins nosūta telegrammu sievai: «Tā kā vilciens, kas noiet vakar plkst. 9, cūkas līdzī neņem, ierādīšos tikai rītdien.»

Uzrakst. L. Mauriņš, Rīgā.

Dzirdēta Jēkabpilī.

3342. Telegrafs un telegramma.

Vecos laikos, kad telegrafs tikko sākts vilkt, kādās mājās iebraucis žīds. Mājas ļaudis šo nu tūlīt apstājuši, lai izstāstot, kas tas telegrafs tāds esot? Žīds arī stāstījis: «Nu, telegraf, nu kā lai es jums to izstāste! . . . Nu, kad es uzmine tam sunem uz astem, tad vins taise «ham», nu, un tas ir tas telegram!»

Uzrakst. A. Strautmanis, Jelgavā.
Teic. M. Strautmanis.

Published weekly, except the last two issues which are published bi-weekly, in the English and Spanish languages. The English language edition is published by the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill. 60610. The Spanish language edition is published by the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill. 60610. The English language edition is published by the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill. 60610. The Spanish language edition is published by the American Medical Association, 535 North Dearborn Street, Chicago, Ill. 60610.

The Journal of the American Medical Association is a peer-reviewed medical journal that publishes original research, clinical studies, and reviews. It is one of the most influential medical journals in the world. The journal is published by the American Medical Association, which is a professional organization of physicians in the United States. The journal's content is focused on the practice of medicine and the health of the public. It includes information on the latest medical research, clinical trials, and medical education. The journal is also a platform for the discussion of medical ethics and the role of the physician in society. The journal's impact on the medical profession is significant, as it provides a forum for the dissemination of new medical knowledge and the advancement of medical practice. The journal is read by a wide range of medical professionals, including physicians, nurses, and medical students. It is also a valuable resource for the general public, as it provides information on the latest medical advances and the health of the community. The journal's history dates back to 1882, when it was first published as the Journal of the American Medical Association. Over the years, the journal has grown in size and influence, and it remains one of the most important medical journals in the world today.

Septītā nodaļa

TAUTĪBAS

24th Nov 1892

T A U T I B A S

(Sk. 3367. anekd.)

I. Čigāns.

1. ČIGĀNS UN MIRUŠO APGLABĀŠANA.

3343.

Mācītājam nomirst sieva. Viņš, kā jau mācītājam pienākas, apglabā to ar lielu godu. Te pagadās čigānam iet garām. Tas saka: «Ko nu šķirsti tik daudz tās lapas: ja bij laba, nodziedi «Gods Dievam augstībā», ja slikta — «Strauji kā vilņi!»»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

3344.

Mācītājs par čigāna bērna izdzēšanu (tas miris) prasa divdesmit rubļu. Čigāns saka: «Vai, mācītāja lielskungs, tas bērns jau nemaksāja desmit rubļu, kad dzīvs bija, bet jūs tagad prasāt divdesmit».

Strodu Jānis.

3345.

Kādam čigānam reiz bijusi darišana ar mācītāju; aizgājis, bet atradis, ka mācītāja runas stundas pagājušas. Bet šis pastāv uz to, lai kalpone ejot un pasakot mācītājam, ka ar viņu gribot runāt Dieva «švāgars». Kalpone, zināms, noiet un pasaka tā. Mācītājs sadusmojies un grib viņu pārmācīt: kā viņš varot Dievu zaimot! Čigāns atbild: «Bet, mācītājs, viņas bij divas, vienu paņēmu es, bet otru paņēma Dievs, tā tad nu es tomēr esmu Dieva švāgars».

V. Baumanovskis, no Rīgas.

3346.

Reiz čigāns lūdzis mācītāju sievu pie kapa apstāvēt. Pēc beigtiem dievvārdiem mācītājs prasījis 5 rubļus.
«Ē, pieci rubļi, tad roci to vecu maitu laukā!»

Ulmaņu Elza, no Rīgas.

3347.

Čigāns aizgājis pie mācītāja, lai tas nāktu pie kapa runu noturēt. Pie kapa vairāk neviena nebijis kā mācītājs un čigāns. Mācītājs prasījis, kur tad tie citi. Čigāns atbildējis: «Es iešu uz krogu pasaukt». Kā čigāns gājis, tā aizgājis. Mācītājam neatlicies nekas cits, kā vienam pašam apglabāt.
Auniņu Elza, no Rīgas.

3348.

Kādam čigānam bijusi nomirusi sieva. Čigāns gājis pie mācītāja, lai nāktu runu pie kapa noturēt. Mācītājs gājis arī. Mācītājs prasījis: «Nu, kādu tad to dziesmu dziedāsim?» Čigāns: «Ko šķirsti, ko plāti, dziedī to pašu «Ar mier aizbraucu es».» Pēc runas čigāns prasa: «Cik tad nu, mācītāja lielskungs, būs jāmaksā?» «Vienu rubli». — Čigāns: «Nem tu to maitu par rubli».

Auniņu Elza, no Rīgas.

3349.

Nomiris čigāns. Mācītājs mierinājis čigānieti, teikdams: «Žēl jau nu tev ir gan, bet nevajag izsamist. Dieva vārds

saka: «Atraitne, neraudi, Jēzus tev dos maizi!» — «Jā gan, mācītāja kungs!» — raudādama atbildējusi čigāniete, «bet lai tas Jēzus iedod man labāk jaunu vīru!»

Uzrakst. Kārlis Knope, Valkā.
Teic. Alfrēds Lubiņš, Ērgemē.

3350.

Čigāns aiziet pie mācītāja un pavēsta, ka viņam nomiris tēvs, bijis ļoti labs, godīgs un čakls tēvs. Labi. Mācītājs pieraksta un liek samaksāt čigānam kādu nomaksu. Te čigāns uz reizi iesaucās: «Par štādu maitu!»

Uzrakst. J. Dobra.
Dzirdēta Burtņieku pag.

3351.

Čigānam nomiris tēvs. Tas gājis pie mācītāja pēc kapa zīmes un teicis: «Cienīgs tēvs, mans tēvs tik smuki gul zārkā, kājiņas izstiepis un rociņas salicis!» — «Nu, labi, labi, to kapa zīmi tev došu, bet tad tev jāmaksā rublis», mācītājs paziņojis. «Ko, rublis? Cienīgstēvs, ņem tu to veco smerdeli par pusrubli!»

E. Lāma, no Līvberzes pag.

3352.

Čigānam nomiris bērns. Par pātarnieku bijis uzaicināts pats cienīgstēvs. Kad mācītājs savu runu pabeidzis, čigāns piekritis: «Tiesa, cienīgstēvs, tiesa: lai gan čigāna bērns, tomēr debesu mantinieks!»

R. Kleinbergs, Iecavā.

3353.

Čigānam nomirusi vecene un tas aizgājis pie mācītāja, lai nākot apstāvēt. Redzēdams, ka mācītājs negrib nākt, čigāns pasteidzies stāstīt: «Es jau mācītāja lielskungs, samaksāšu visu, kas nākas!» — «Samaksāsi, ta samaksāsi», — teicis mācītājs, «bet vai tu esi arī padomājis par Kristus ciešanu un miršanu?» Te nu nabaga čigāns traki brīnējies: «Kā, vai ta Kristus miris? Ak tu skāde par tādu vīru! Vēl pavasarī Ramkas tirgū ar zirgiem samijām!»

A. Ruiga, Sinoles pag.

Čigāns aicina mācītāju, apstāvēt kādu mirušu čigānu. Mācītājs negrib iet. Čigāns iesaucies: «Ak, kur tad paliks tie pieci rubļi, ko viņš mirdams solīja!» Mācītājs, būdams mantkārīgs, tūlīt gājis. Tikko liķis aprakts, čigāni aiziet, mācītājam nesamaksājuši. Mājās braukdams, mācītājs brauc gar bērnu māju un iesūta kučieri pēc naudas. Te iznāk kāds vecs čigāns un saka mācītājam: «Ej, prasi no tā maitas. Viņš jau solīja!»

Osvalds Dūte, Mellužos.

3355. Niķīgs čigāns.

Čigānam nomirusi sieva. Gājis sarunāt mācītāju, noturēt kapa runu. Mācītājs bijis traki kārs uz naudu. Čigāns atvēris maku, saņēmis pirkstos desmitrubļu gabalu un sācis stāstīt savas bēdas. Mācītājs, redzēdams, ka būs laba peļņa, apsolījies. Čigāns atlicis naudu makā un aizgājis.

Kad kapos mācītājs noturējis runu un uzbēris parastās smilts sauļas, čigāns teicis: «Ak tu, elles ērzeli, tu jau esi tas kalps, tev jau kaps jāaizbeļ!» un aizgājis, pamezdams mācītāju vienu pie neaizbērtā kapa.

Alfr. Briedis, Valmierā.

3356.

Čigāns pie mācītāja: «Es gribu lai mans tēvs tiek rīgtīgi apstāts».

Mācītājs: «Jā, jā bet es par savām pūlēm prasu piecus rubļus».

Čigāns, rokas ķešā ķerdams: «Ak tu piķis, kas to būtu domājis, ka nauda palikusi sievai. Tici man, rītu atnesīšu, Dieva vārds!»

Mācītājs pēc bērēm: «Es gaidu savu norunāto algu».

Čigāns: «Ko, pieci rubļi par vecu maitu, ko tad tu neprasīsi par jaunu!»

Rezgaļu Vēra, no Rīgas.

2. ČIGĀNS DAŽĀDĀS DARĪŠANĀS AR MĀCĪTĀJU.

3357.

Čigāns aiziet pie mācītāja un lūdz, lai iedod drēbes: «Cienīgs, žēlīgs tētīn, vai tev nav kāds bruncītis».

Mācītājs prasa: «Kur tad, vīrišķis būdams, liksi bruncišus?»

Čigāns: «Ače, man mājā taisni tāda pati preilenīte kā tavs skuķis».

A. Sproģe, no Rīgas.

3358.

Mācītājs stāstījis čigānam par debesu valstību un turienes dzīvi. Tur aizejot cilvēks, kad nomirstot, un tur dzīvo esot labāka kā šeit. Mācītājam, beigušam runu, čigāns teicis: «Ne tu zini, ne es zinu, kad aiziesim, tad redzēsīm».

Auniņu Elza, no Rīgas.

3359.

Mācītājs prasa čigānam, kāpēc viņš nestrādā un braukājot apkārt. Čigāns atbild, ka viņš meklējot tādu suni, kas nedēļā vienreiz tik rej. (Domāts mācītājs.)

Atkalēju R., no Adlienas pag.

3360.

Čigāns sācis bārt mācītāju, kad tas to pamācījis. Mācītājs palicis dusmīgs un teicis, kā šis drīkstot ar viņu tā runāt.

Čigāns: «Kā tad Dievs tevi svētdien sabāra zem tā lielā ozola kapsētā. Tad jau tu viņam arī varēji pateikt, lai nebažas».

(Mācītājam turot runu kapasvētkos, pērkons rūcis un zibīņojis. Tā jau parasti saka: kad pērkons rūc, tad Dievs bažas).

Auniņu Elza, no Rīgas.

3361.

Reiz kādam čigānam, ejot pa ceļu, brauc garām mācītājs un ierunājas tā pusbalsi: «Kas gan tādām nekaiš dzīvot!» Čigāns to dzirdēdams atbild: «Mācītāja kungs, divi tik ir pasaulē, kas nestrādā: čigāns un mācītājs!»

E. Širons.

3362.

Čigānam zibens iespēris mājā. Čigāns iet pie mācītāja un sūdzas. Mācītājs saka, ka nevajagot zirgus zagt, vairāk

solīt, bet mazāk prasīt, tad zibens nespers. Čigāns aizved uz tirgu vecu zirgu un saka sievai, lai solot 15.000. Sieva prasa: «Kamdēļ?» Čigāns atbild: «Tamdēļ, lai varētu sacīt, ka jau izsolīti 15.000».

A. Grinberge, no Vecgulbenes.

3363.

Čigāns saderējis, ka viņš var bez stenēšanas pacelt lielu, lielu akmeni. Čigāns un mācītājs aiziet pie akmeņa. Čigāns ceļ un stenēdams runā: «Mācītāj' kungs, jums ir tēvs?» Mācītājs: «Nē». Čigāns: «Tad mēs abi bāreņi». Mācītājs: «Jā».

Čigāns celdams stenēja un runāja, bet mācītājs to neievēroja. Tā čigāns savu derību vinnēja.

Uzrakst. J. Caurume, Rīgā.
Dzirdēta Abeles pag.

3364.

Čigāns: «Ta ta gudrs tas mūsu mācītāja lielskungs! Citiem liedz pa svētu dienu strādāt, bet pats pa svētdienām pelna sev maizi!»

Latvietis: «Runā kā nejēga! Viņa amats taču prasa —»

Čigāns (pārtraukdadms): «Ak tā! Viņa amats prasa, lai viņš pārkāpj trešo bausli. Mans amats atkal prasa, lai es pārkāpju septīto bausli, bet kāpēc to neviens neievēro?»

E. Rulle, no Rīgas.

3365. (var.)

Čigāns teicis: «Kā mācītājs man var prasīt izpildīt septīto bausli, ja viņš pats neizpilda trešo!»

Uzrakst. Z. Liepiņš.
Anekdote no Salacas.

3. ČIGĀNS UN ŽIDS.

3366. Čigāna lielība.

Iebraucis krogū kādreiz kāds čigāns. Krodzinieks bijis izgājis ārā un kopā ar citiem krogus apmeklētājiem aplūkojis zirgu, kuŗu žids gribējis pārdot kādam zemniekam. Žids

milzīgi slavējis zirgu. Bet čigāns noskaities, ka žīds tik daudz liela savu zirgu un izsaucies: «Ko tu pluršķi, žīdel! Kas tas par zirgu! Man tad bija zirgs, trīs vīri turēja un tad nevarēja noturēt. Līdz atlaida, tūlīn krita pie zemes!»

Seces pam. skolas L. j. s. krusta pulciņš.

LFK 302, 1381.

3367.

Senatnē Lejas Ķepara mājas Puglejā (pļavas nosaukums) piemituši čigāni. Taisijies pārkoņa negaiss. Kāds žīds ar nastu mugurā steidzies pa ceļu. Čigāns tam uzsaucis: «Draugs, nāci manā pajumtā, pērkoni jau neizbēgsi». Žīds arī apmeties čigāna teltī. Kad sācis lietus līt un zibinot, tad čigāns metis krustu, bet žīds tam uzgriezis muguru. Čigāns, to redzēdams, apskaities un saucis: «Eji ārā tu, nekristītā dvēsele! Vēl's (pērkons) tevi kaus un mani līdzi raus!» Un iztriecis žīdu lietū.

M. Bērziņš. Umurgā.

LFK 536, 816.

3368.

Vienreiz žīds ar čigānu abi divi kopīgi sarunājušies, ka pirks vienu zirgu. Bet nu prātojuši, kā tad viņi to zirgu izdalīs. Abiem diviem taču vajaga. Beidzot čigāns teicis tā: «Kad es jāšu jāšus, tad tu iesi kājām, un kad tu iesi kājām, tad es jāšu jāšus!» Žīds nodomājis, ka tā jau nu labi būs, un viņi abi divi zirgu nopirkuši.

Tā arī bijis: čigāns visu laiku jājis jāšus un žīds tam blakus gājis kājām. Tā žīds vienreiz iedomājies, ka viņam arī vajaga jā. Viņi taču abi divi zirgu uz pusēm pirkusi. Bet čigāns nu uzprasījis žīdam, vai tad viņš vairs neatminas kā viņi nolīguši, kad zirgu pirkusi: «Kad es jāšu jāšus, tad tu iesi kājām, un kad tu iesi kājām, tad es jāšu jāšus!» Čigāns var jā un jā, bet žīdam jāiet kājām.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Pelude, Ezeres pag.

LFK 647, 652.

3369. Kā čigāns žīdu piemānījis.

Kleķera krogū dzīvojuši ziemās daudz čigāni. Tie dažādi piemulķojuši ceļa braucējus, bet visvairāk nedevuši miera žīdiem.

Vienreiz krogū apmeties arī vecs ceļa braucējs žīds, un sācis vārīt vakariņas. Čigānam milzīgi gribējies ēst, un tas izmēģinājies ar visādiem stiķiem dabūt žīdu prom no ēdiena katla. Bet tas kā ne, tā ne. Tad čigāns žīdam taisījis klāt par lielu draugu un piegājis pie ēdiena poda. «Ak tu, kad tu vāri, tad tu vāri ar pipariem!» mācījis čigāns žīdu. — «Bet man nav piparu», — teicis žīds. «Nu, tikdaudz jau ar' krodziniece iedos», čigāns ņēmis tālāk mācīt. — «Čigānam taisnība gān», — noteicis žīds un tūlīņ gājis pēc pipariem. Bet atnācis atpakaļ, viņš podiņā atradis tikai tīru ūdeni, kuŗu putru izsmēlis, ielējis no ūdens spaiņa čigāns.

Uzrakst. Jānis Meisters, Mēdzules pag.

Teic. Pēteris Kazāks, 89 g. v.

LFK 557, 94.

4. ČIGĀNS UN KRIEVS.

3370.

Kāds krievs ceļojis ap pasauli. Viņam bijis ļoti maz naudas. Te viņš iegriezies krogū un gribējis stipri ēst. Viņš sarunājies ar čigānu, ka pirkšot par abiem kopā. Čigānam arī bijis maz naudas, un tāpēc nopirkuši sivēnu dūres lielumā. Abi gājuši tālāk, kāmēr pienācis vakars. Nosprieduši, ka abiem tur nav ko paēst, tāpēc, kuŗš redzēšot šonākt labāku sapni, tas varēšot sivēnu apēst. Abi likušies ceļmalā gulēt. Pa nakti krievs pamodies un izsalkumā sivēnu apēdis. Agri no rīta čigāns modinājis krievu un stāstījis tam savu sapni: «Es biju jaukā ābeļu dārzā, starp daudzām slaidām ābelēm. Viena ābele bija liela, gaŗa, kupla, resna, līdz pat debesīm. Kāpu pa gaŗo ābeli, līdz kāmēr izbāzu galvu caur debesīm. Pēteris ēda ar saviem kalpiem pusdienu. Pamanījuši mani, viņi sauca arī mani. Es aizgāju un nosēdos gaŗa galda galā un ēdu daudz un dažādus ēdienus». Pēc tam krievs sācis stāstīt savu sapni: «Es arī biju tajā dārzā, kur tu nu redzēji, ka tu uzkāpi debesīs. Tad kāpu tevīm pakal un redzēju, ka tu ēdi tik daudz un dažādus ēdienus, bet mani turpu nesauca. Es kāpu zemē un apēdu sivēnu!» Čigāns palicis bailīgs un negribējis biedrim ticēt. Bet, kad gājuši abi skatīties, tad patiesi sivēna nebijis. Tā krievs piekrāpis čigānu.

Uzrakst. K. Goldbergs, Latvijas jaun. sark. kr. Seces pam. sk. pule.

Teic. Anna Goldberga, 60 g. v., Seces pag.

Noklausīta Daudzevas pag.

LFK 302, 5555.

II. Žīdi.

1. ŽĪDU AMATNIEKI.

3371. Kas ceļā, tam jābrauc.

Saimnieks sarunājās vairākus žīdus, apsist mājai jumtu. Daži no žīdiņiem bijuši pavisam jauni, tikai, kā saka, «pirmo reizi ar pīpi uz jumta». Reiz vienam no jaunajiem žīdiņiem paslidējusi kāja un viņš pilnā sparā sācis braukt lejup. Saimnieks apakšā stāvēdams jautājis: «Žīdiņ, vai tu jau brauc?» — «Ui, mīlais, kas ceļā, tam jābrauc!» — pa pusei pagābis attraucis žīdiņš.

Artūrs Zālīte, Krustpili.

3372.

Kāds žīds salīgst, lai izlabotu lauku baznīcai jumtu. Žīdiņš nu strādā vaiga sviedros, neievērodams, vai darbdiena, vai svētdiena. Svētdien kāds baznīcēns pamana, ka žīds uz jumta un klie dz: «Vai tu, žīd, nekāpsi zemē, gan tu nokritīsi, pa svētdienu strādādams!» Bet žīds strādā droši, jo piesējis sevi virvē, kuŗas otru galu iedevis turēt savam dēlam, kas sēž drošākā vietā.

Mācītājs pa tam baznīcā tura jūsmīgu sprediķi un saka, ka savā iedomībā cilvēkam nevajagot augstu kāpt, jo tad ātri varot krist . . .

Žīdēnam aizvējā sēdot, saulītē sildoties, uznāk miegs. Tas aizmiegs, virve izslīd no rokām un vecais žīds nodrāžas kūleniski no jumta zemē. Nu puika uzmostas, noprot kas noticis un ieskrējis baznīcā raudādams klie dz: «Kur nu palike tas vīrs, kas teice, ka vins kritis, un vins nokritē—ē—ē!» — Protams, baznīcēni domāja, ka tas zīmējas uz mācītāju.

Olga Dombrovska, Rīgā.

3373.

Kāds žīds iegājis pie mucinieka, paņēmis slīimestu un sācis izdrāzt galdus, bet izdrāzis nepareizi. Mucinieks par to sadusmojies, iebāzis žīdu mucā, aizlicis dibenu priekšā, uzmaucis stīpas un izvēlis mucu pagalmā. Gaŗām gadījies braukt otram žīdam. Ieslodzītais to ieraudzījis un sācis kliegt: «Mauske, Mauske, pirc muce, pirc muce! Oi, gevalt! oi, gevalt! Kā ielike mane, tā palike! Oi, gevalt! oi, gevalt!»

Uzrakst. J. Siltums.

Teic. Jēkabs Siltums, Smiltēnē.

3374.

Māldeŗu žīds gulējis vienās mājās pa nakti. Citur nekur nebijis vietas un tā žīdam bijis jāgul rijā savos ratos. No rīta dzītas gaŗām govis. Viens teļš nostājies pie rijas durvīm un blāvis: «Bē!» Žīds pa miegam domājis, ka viņu sauc vārdā un prasījis: «Ui, žēlīgs dievs, tu mane vārde zine!» bet gulējis vien tālāk. Kad teļš blāvis vēl, žīds izskrējis ārā un redzējis... ka tikai teļš stāv pie durvīm.

A. Belte.

2. Pauntū žīdi.

3375.

Reiz kāds žīds gājis pa lauku. Te priekšā tam gadījies dziļš grāvis, pilns ar ūdeni. «Kā nu pāri tikt!» žīds iesaucies un domā, domā. Pēdīgi sadomājis arī. Pakēris savu naudas maku, kuŗš bijis pilns ar naudu, un pārsviedis to grāvim pāri. Un nu arī pats žīds bijis grāvim pāri kā deviņi!

Uzrakst. Aleksandrs Linde, Rīgā.

Teic. K. Tennberga, Kandavā.

LFK 623, 23.

3376.

Kādreiz vienās mājās iegājis žīds un sācis tirgoties ar drēbēm un citām mantām. Žīdam bijis gredzens uz rādītāja pirksta. Bet kad neviens to nav ievērojis, tad žīds teicis uz meitu, lai izdzenot to sunīti ārā, un rādījis ar pirkstu uz suni.

Uzrakst. Jānis Bērtulis, Blomes pag.

Teic. J. Nātrīte, no Smiltēnes.

LFK 528, 13

Senāk bijis kāds žids, kas braukājis pa mājām ar savu bodi. Katrās mājās tas nostāvējis ļoti ilgi, parasti šabās un mūsu svētdienā. Zemnieki viņu arī nedzinuši ārā. Pēc katras ciemošanās tas iedevis saimniecei adatu vai kādu citu sīku priekšmetu.

Tā reiz šis pats žids bijis atkal iedevis kādai saimniecei adatu. Vēl židam turpat esot, saimniece sākusī lāpīt zeķes un nolikusi lāpamo uz bluķa. Židam ticis adatas žēl. Tas nosēdies uz bluķa un trinies tur tik ilgi, kamēr jutis, ka adata ar visu zeķi ir pieķērusies tam pie drēbēm. Tad aizgājis prom ar muguru pa priekšu. Sētsvidū adatu izņēmis un zeķi nometis. Saimniece sākusī židu bārt, bet tas tik teicis, ka tās zeķes pašas «pielipušas».

Uzrakst. R. Žilinskis, Jēkabpils valsts vidusskolā.

Teic. Kārlis Žilinskis.

LFK 549, 241.

Kāds žids ie braucis pie saimnieka un redzējis, ka viņš dod savam zirgam ābolīnu. Žids prasījis kalpam, lai dodot arī viņa zirgam ābolīnu. Kalps teicis, lai žids pats kāpjot uz kūtsaugšas pēc ābolīna. Žids uzkāpis arī. Bet puisis pa to laiku lejā pie trepēm pievēlī lielu mucu, pielējis to pilnu ar ūdeni un piekūlī miltus. Tad pārzāgējis trepes. Kad žids bijis ābolīnu paņēmis, tad puisis kliezī: «Ai, Icke, saimnieki, saimnieki nāk!» Nu žids drāzies pa trepēm lejā. Aizzāgētās trepes lūzušas, un žids iekritis līdz kaklam ūdenī un nojaucies viss ar miltiem. Kad tas no mucas izkāpis, tad saimnieks prasījis, kur viņš tāds nojaucies ar miltiem?

Uzrakst. Jānis Pelcbergs, Valmieras pam. skolā.

Teic. Dāvis Dzenis, 76 g. v.

LFK 584, 2421.

Reiz dzīvojis kāds apkārtklejojošs žids. Viņam neaugusi bārda, kaut gan viņš to ļoti vēlējies.

Kādu reizi viņš apmeties pa nakti pie kāda saimnieka, kuram bijis kalps, liels kumedīnu taisītājs. Puisim bijuši kupli dzeltenī mati un tāda pat bārda. Nu židam iepatikusies puisa bārda. Viņš apvaicājis puisim, kā tādu skaistu bārdu varot izaudzēt? Puisis nu viņu gribējis izjokot un stāstījis.

lai apsmērējot zodu ar limi un vēl pieliekot klāt līmes podiņu. To lai turot trīs dienas, un tad lai atnākot pie viņa, viņš noņemšot līmes podiņu, un tā vietā palikšot skaista dzeltena bārda. Nu židiņš aiz priekiem vai gaisā lēcis. Pateicies puisim, viņš tūlī aizbraucis. Apmeties uz naktsmāju, žīds rīkojies, kā puisis viņam mācījis. Jau otrā dienā žīdam līmes podiņš bijis pie zoda piekaltis. Lai zinātu, kā to puisi sauc, židiņš prasījis puisa vārdu. Puisis teicis, ka viņa vārds ir «Tāds». Trešā dienā židiņš braucis puisi meklēt, lai tas viņam noņem līmes podiņu. Bet puisis nekur nebijis atrodamšs. Nu židiņš izlicies ļoti noraizējies, jo līmes podiņš bijis tik stipri piekaltis, ka nebijis iespējams nost dabūt. Nu židiņš prasījis katram, kur vien saticis: «Vai tu Tādu esi redzējis?» Katrs uzrunātais atbildējis: «Nē, mēs tādu gan vēl nekad neesam redzējuši!»

Uzrakst. Jānis Klapars, Rīgas skol. inst., no Jaunpiebalgas.

Teic. M. Ceriņa, Jaunpiebalgā.

LFK 637. 48.

3380.

Bijis jau vakars. Pa ceļu braucis kāds židiņš. Viņš iegriezies tuvējās mājās, lai tur pavadītu nakti. Istaba bijusi stipri sakurināta, jo tai dienā saimniece cepusi maizi. Istabā nebijusi neviena gulta tukša, tamdēļ židiņam vietu uztaisījuši uz kūtsaugšas. Turpat gulējis arī mājas puisis Jānis.

Vakarā židiņš Jānim želojies, ka ar andelēm ejot prastī. Drīzi vien abi sākuši krākt.

Naktī Jānis pamodies un nokāpis zemē (lejā). Pēc kāda laiciņa uz kūtsaugšas uzkāpusi Jāņa sieva un sākusi meklēt savu vīru.

Pa to laiku pamodies arī židiņš. Ieraudzījis baltu sievieti, viņš sabijies. Paskatījies uz Jāņa guļas vietu, viņš to redzējis tukšu. Nu viņam likusies pēdējā stundiņa tuvu esam. Baltais spoks nācis tuvāk un prasījis: «Kur ir Jānis?» — «Jāņa te nav!» — Saucis židiņš un pa galvu, pa kaklu meties pa trepēm lejā. Sacēlis visus mājniekus augšā saukdams: «Velna engele mane te kēra, mani te kēra velna engele!» Ar lielām pūlēm tikai varējuši apmierināt uztraukto židiņu.

No tā laika minētās mājās viņš vairs nekad nerādījies.

Uzrakst. Jānis Klapars, Rīgas skol. inst., no Jaunpiebalgas.

Teic. M. Ceriņa, Jaunpiebalgā.

LFK 637. 61.

Naktī gar Umurgas kapiem braucis blodiņu žīds. No krusti-
stiem bīdamies, tas muguru pagriezis uz kapsētas pusi. Tai-
sni pie kapsētas kāds iesitis pa žīda vāgiem. Sitēju turēdams
par nelabo garu, žīds triecis zirgu uz tuvējo Vēža krogu. Jo
ātraki zirgs skrējis, jo biežāki nelabais plīvējis žīda vāgus.
Žīds teicis, ka viņš visā savā mūžā neesot tik ātri braucis, un
arī nekad tik sirsnīgi neesot savus pātarus skaitījis, kā šito
reizi.

M. Bērziņš, Umurgā.
LFK 556, 1681.

(Sk. 3392. anekd.)

III. Krievi.

1. LATVIETIS RĀDA KRIEVAM CEĻU.

3382.

Kara laikā kāds kareivis, krievs, nomaldījies. Viņš iegājis kādās mājās un prasījis ceļu. Kāda sieviņa, kas, pēc mājas ļaužu domām, pratusi krieviski, atbildējusi: «Iēi, krieviņ, tam na Roz (mājas vārds), tam na Klāskin (mājas vārds) kūtspakaļ i tam Burtniek ozero, i tam beloī bolšoi Baltais krogs, tam dva dorogi, tagda lepatā, pa kuŗu tik grib.»

Uzrakst. P. Zandmanis, Rīgā.

Teic. P. Podziņa, no Mazsalaces.

3383. (var.)

Reiz kāds krievs prasījis kādai vecenītei ceļu. Tā teikusi tad tā: «Tam, tam daļokai, tam da pirtīnai!»

Uzrakst. A. Vējiņa, no Viesienas pag.

Teic. Lābāns, no Ērgļu pag.

3384. (var.)

Reiz kāds krievs iegājis zemnieku mājās ceļu prasīt. Bet neviens nepratis krieviski ceļu izstāstīt, un šis atkal latviski

nepratis. Beidzot gadījusies viena kalpone, kuŗa bijusi ar mieru ceļu izstāstīt. Sākusi teikt: «Iģi, krieviņ, tam uz to bolšai pur': tam ir div' ceļi, pa to lielo kaģi, pa to malij ņiet. Un ja tu nesaprun, tad tu ļepatā, kur tu koč!»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

3385. (var.)

Kādās mājās dzīvojusi meita, kas lielījusies, ka protot krieviski. Reiz šais pat mājās tiešām ienācis kāds krievs un lūdzis, lai parādot ceļu. Neviena nepratis sarunāties. Nu saimniece pasaukusi meitu, teikdama: «Tu jau proti krieviski, ej un parādi ceļu!» Meita arī nu ņēmusies rādīt un stāstīt: «Tuda, tuda, krieviņ, pa laipinsku uz pirtinsku, na liko bērzu. Kogda, krieviņ, neznai, stupai, kugda hoč!»

Uzrakst. Arvids Blachins, no Rīgas.

Teic. Ž. Cāzere, no Kursiņiem.

3386. (var.)

Krievs prasījis zemniekam ceļu. Šis stāstījis arī: «Idji, krievs, tam na bolšūju pļavu. Tad tur nāks tri darogi. Tad tu ļepatā, pa kur tu koč».

Zelma Vende, Dikļos.

3387. (var.)

Krievs prasījis meitai ceļu un viņa stāstījusi: «Idji, krieviņ, tam būģet bolšoi pļava. U patom būģet div' darogi. Tad idji, pa kuŗu tu hočet.»

Uzrakst. Vallija Strautmane.

Teic. Malvine Lēnberga, Slampes pag.

3388. (var.)

Kāds krievs prasījis laucīniecei ceļu uz kādām mājām. Laucīniece stāstījusi: «Chodji tam na liko bērzu, tam būs trīs dorogi un tad stupai, pa kuŗu chočeš!»

Uzrakst. Ozoliņa Anna.

Stāst. Leontīne Ozoliņa, no Alūksnes pag.

3389. (var.)

Krievs prasa latviešu zemniekam ceļu. Šis tikdaudz saprot, ka ceļu prasa, bet pastāstīt krieviski neprot. Bet kā nu lai cilvēku atstāj neziņā! Stāsta kā nu prazdams: «Idji, krievs, tam na urgavicu, na liku bērzu. Tam būģet tri dorogi, u tad šļepatai pa kuŗu choč».

Kuķēnu Anna.

3390. (var.)

«Golubka, gdje tut prjamėje popastj v djerevnu škilteri,» prasa zaldāts.

Saimniece atbild: «Tam, služivij, ir kopi, a za kopim ir syļs. I tam na pūri, na belija bārzi, tam na tuju djerēvnu, na kambara pakšu. Tam naidjoš, tam ir propadjoš!»

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. tēvs, 50 g. v., no Rēzeknes apr., Varklānu p.

3391. (var.)

Kāds kareivis prasa kādam vecītim, vai purvam var pāriet. Vecīts atbild: «Iģī, krieviņ, pa tam pusi, kagda mūk, nāc atpakaļ».

Uzrakst. P. Landmanis, Rīgā.

Teic. P. Podziņa, no Maz-Salacas.

3392. (var.)

Trīs sēnotājas nāk no meža: divas pa priekšu, trešā iepakaļ. Viņas sastop krievu, kas prasa ceļu. Pirmās stāv un brīnās, bet nezin nekā pateikt. Pienāk trešā un stāsta: «Iģi, iģi tur na Buķina Mežakalēju, tur, kur tas mazais sunītis rej tā: «Kiv-ķiv-ķiv!» Pirmās sievas pabrīnās vien par pēdējās mākslu.

Zelma Vende, Dikļos.

2. PARPRATUMI AR KRIEVU VALODU.

3393.

Divi krievu zēni sarunājušies uz ceļa. Pēc kāda laika abi izšķīrušies un gājuši katrs uz savu pusi. Vienam zēnam aiz muguras gājis latvietis. Zēns atgriezies atpakaļ un uzsaucis vēl savam draugam: «Chorošo!»

Latvietis nesapratis un prasījis zēnam: «Kādu karašu tev vajaga: karstu vai aukstu?»

E. Kurme, no Rīgas.

3394.

Braukuši krievi uz Rīgu — nomaldījušies no ceļa. Viens no viņiem iegājis kādās mājās un prasījis saimniekam: «Skaži gdje boļšaja daroga?» (Скажи, где большая дорога?)

Saimnieks nesen atradis mednieku pulvera ragu un teicis uz krievu: «Vēlns jau tev teica, ka es atradu balto ragu!» Krievs otrreiz prasījis saimniekam: „Скажи, где большая дорожка?” Saimnieks, atdodams tam ragu, teicis: «Kad jau tas tavš, šē ņem!»
L. Rūsa, no Zāles pag.

3395. (var.)

Puisis reiz atrod uz ceļa pulverricku un nes mājā. Tai dienā gadās ienākt krievam, un tas prasa: «Dorogu». Māte brīnās, kur krievs dabūjis zināt, ka viņš dēls atradis pulverricku! Māte pasauc dēlu. Krievs atkal prasa «dorogu». Dēls arī nobrīnās un domā, ka ragu prasa — atdod arī to. Krievs paņem arī ragu un aiziet.

Uzrakst. Miķelsonu Pēteris, no Kokneses.

Noklausīta no latgaliešiem.

3396.

Reiz krievs ar latvieti sarunājas, ka krievs iemācīs to runāt krieviski, latvietis viņu latviski. Iet pa ceļu un ierauga priedi. Latvietis saka: «Tā priede».

„Аха, эта сосна,” atteic krievs. „Это береза.”

«Jā, tas bērzs».

Te krievs ierauga sēni un saka: „Это гриб!”

«Negrib, negrib», atsaucas latvietis.

„Гриб,” kliež krievs.

«Negrib!» atbļauj latvietis.

Zālišu Irma, no Rīgas.

3397. (var.)

Iedama pa mežu, vecenīte satiek krievu. Krievs tur rokā sēni un, rādīdams to vecenītei, saka: «Grib». Vecenīte, krieviski nesaprazdama, atbild, ka viņai negribas.

K. Vīdermane, no Rīgas.

3398. (var.)

Kāds krievs iet pa ceļu ar sēņu maisu mugurā. Nāk pretī kungs un prasa: «Kas tev tur maisā?» Krievs atbild: — «Gribi, kungs, maisā!» — «Ko tu teici?» kungs dusmās vaicā. — «Gribi, kungs, maisā», — atbild krievs. Par šādu atbildi kungs līcis krievu nopērt.

Uzrakst. K. Vīdermane, no Rīgas.

Teic. vecmāmiņa, no Rīgas.

3399. (var.) Labi sapratušies!

Citreiz kāds krievs aizgājis uz mežu sēnes lasīt. Sēnes bijušis ļoti maz, un kurvītis tā arī pavisam patukšs. Te, uzreiz, tas ieraudzījis lielu barviku. Krievs nogriezis kacēnam gabaliņu un apskatījies, vai nav tārpju. Barvika bijusi tīra. Šis nu priecīgi izgājis uz ceļa un devies mājās. Pretī tam nācis ceļa gājējs. Krievs rādījis arī tam sēni, teikdams: «Grib!» (sēne). Gājējs pārpratis, domādams, ka krievs viņam prasa, vai viņš negribot sēni, un atteicis: «Nē, negrib!» Krievs nu saskaities uzkliedzis: «Kak ne grib, čistij ruskij baravik!»

K. Gulbis, Iecavas pag.

3400.

Krievu zaldāts kādās mājās prasījis: „Дайте молоко!“ Saimniece ātri ieskrējusi ķēķī un iznesusi viņam malku.

E. Ratniece, no Vecates pag.

3401. (var.)

Kādās mājās ienāk krievs un prasa, lai dodot „молоко“, Vecenīte atbild: «Ko nu krievam malku dos, ej tik prom!»

K. Vidermāne, no Rīgas.

3402.

Kāda zemniece aizvedusi uz tirgu pārdot govi. Piegājis kupcis krievs un teicis: «Nu, bāba, ja tebje dam za jetu korōvu sorok rublei!» Zemniece kratījusi galvu, ka nē.

«Nu sorok rublei!» Tad šī teikusi: «Sorokoi krīven, vo nasorokoi, bet bez treisdesmit rubļim to nadūš».

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. māte, no Rudzatu pag.

3403.

Saimniecei bijušas karašas krāsnī. Ienākuši krievu zaldāti un lūguši ēst. Saimniece arī iedevusi. Zaldāti teikuši: «Horošo, horošo, mamka, horošo!» Saimniece domā, ka viņai prasa karašas, velk no krāsns ārā un saka: «Mīļie krieviņi, vairāk nav kā vēl viens mazs kukulīts bērniņiem». Bet krievi viņu nesaprot un priecājas tikai par siltajām karašām, teikdami vēl vairāk: «Horošo, horošo». Saimniece nobijusies un atdevusi krieviem pēdējo karašu. Bet kad tie vēl nemitējušies teikt «horošo», tā ņēmusi tos pie rokas un

vedusi pie krāsns rādīt, ka vairāk nav. Krievi nu sapratuši un gājuši projām ar pilniem maisiem.

Uzrakst. O. Ozols, no Rīgas.

Teic. P. Ritsiks, no Rīgas.

3404.

Krievs iegājis kādās mājās un prasījis pēc saimnieka. Saimnieka māte teikusi: «Dēļš nav māj! Aizgāj vecam dēļnam čūki pakavīt». Kad krievs aizgājis, viņa priecīgi stāstījusi otrai sievai: «Redz, Ann, kur labi, ka māc kādu vārdu pa krieviski!»

Uzrakst. A. Tifentāls, Rīgā.

Teic. vecā māte.

3405. Saimniek, bāņa gorit!

Kādreiz sestdienas vakarā kurinot pirti, tā aizdegusies. Mājās dzīvojis kāds krievu zaldāts, kas lāgā nepratis latviski. Tas pirmais ieraudzījis degošu pirti, ieskrējis istabā pie saimnieka kliegdam: «Saimniek, bāņa gorit!» Saimnieks krieviski nemaz nepratis, tomēr negribējis to izrādīt, tāpēc atteicis: «Da, da, da!» Krievs saucis pa otram lāgam. Saimnieks atkal tāpat atbildējis. Nu krievs redzējis, ka tā nekas neiznāks, tāpēc saucis latviski kā mācēdams: «Saimniek, pirša degā!»

Nu tikai saimnieks pamanījis, ka nav vairs labi un brucis krievam virsū: «Ak tu, trākais krievs, kāpēc tu neteici ātrāk?!»

Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

3406.

Kāds latvietis aizbraucis uz Krieviju, bet nemācējis krieviski runāt. Kāds krievs viņam prasījis: «Kakaja guberņa?» Latvietis atteicis: «Gurņi, verņi!» pie kam uzsvērumš kritis uz «i».

M. Troice, no Dzelzavas.

3407.

Pie tača zaldāts cilā venterī. Uzreiz vecis klāt un klie dz: «Ruskij soldat, lez na krost! A to dabūsi ar šautru pa biksēm. A, ti hočis leidaki, škaunadzi laviķ! Idī na pu-reņi, tam paloviš leidaki, škaunadzi!» (Par līdakām un škaunadzēm purva vecis apzīmēja čūskas un ķirzakas).

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. māte, no Rudzatu pag.

3. KRIEVS UN SKOPA SAIMNIECE.

3408.

Agrāk, kad krievu zaldāti staigāja pa mājām apkārt, saimniekiem vajadzēja dot viņiem ēst un naktsmāju. Bet kādās mājās bija skopa saimniece. Viņa uzlika gan kāpostus uz plīts, bet uguni nemaz nepakūrusi, tik palikusi degošu sveci. Krievs gaidījis, gaidījis, kad kāposti sasils, bet nevarējis sagaidīt. Saimniece teikusi: «Svečku na pečku, pagaģī!» Bet ko nu sagaidīs, krievam jāiet prom neēdušam.

Skujiņa Austra, no Vidrižiem.

3409.

Apkārtklejotājs krievs iegājis Zemgales mājās ēst lūgt. Tā kā nebijusi ēdamā reize, mājiniekiem cita nekā nebijis, kā skābputra. Krievs tādu ēdis pirmo reizi un tāpēc domājis, ka putra saskābusi. Tomēr ēst viņam gribējies, un tas ēdis vien. Projām ejot saimniece prasījusi samaksāt. «Ūja, kur cilvēki, par skābu putru naudu prasa!» krievs brīnījies.

Uzrakst. Austra Skujiņa, no Vidrižiem.

3410. (var.)

Kāds krievs ieiet kurzemnieku mājās un lūdz nodzerties. Saimniece briesmīgi naudkārīga un pasniedz šim skābu putru, lai nu piestrebjas. Krievs piestrēbies pasaka paldies un ies prom, bet saimniece sauc, ka esot jāmaksā. Krievs nu noskaities atsaka: «Vot guderņik, pa skābu putru naudu prasa», un nav maksājis.

Roziņu Aleksandra, no Rīgas.

3411.

Krievs pārgulējis kādās mājās nakti. Mājās bijusi ļoti skopa saimniece. Vakarā tā krievam iedevusi tasītē tēju, aizmirsdama maizi un azaidu. Krievs izdzēris tēju, bet tasīti neatdevis. Saimniece visu vakaru skaitījusi: «Kur man čaškiņ, kur man čaškiņ?» bet krievs nelicies dzirdot.

Kad visi jau gulējuši, krievs piecēlies un staigājis. Saimniece pamodusies un prasījusi: «Kur man čaškiņ?» — «Būt bijš kas, ko ēst, es paēst' un iet' tulīt gulēt», tā izdzirdusi krievu sakām. Tā krievs nostaigājis kādu stundu, līdz saimniece, gulēt nedabūdama, piecēlusies un iedevusi krievam ēst.

E. Ratniece, no Vec-Ates pag.

4. BĻODU KRIEVS, SUSELNIKES.

3412.

Bļodu krievisks zirgs bijis pastāvīgi jāskubina, jo gājis par daudz lēni. Reiz krievam pagadījies braukt pa Turaidas kalnu, un nu zirgs gājis rikšiem vien. Krievs par tādu neredzētu brīnumu priecājies: «Vot taki ta, vot taki ta». Pie kalna griezumā vāgums sācis gāzties, un krievs saucis: «Vot tjebe», un tik vēl «tak» dabūjis izteikt otrā grāvja malā.

E. Ratniece, no Vecates pag.

3413. Līka palīks, a bagāta nepalīks.

Veprausos ienāk suselnīks un noliek savu «bodi» istabas vidū. Istabā ir tikai vecene, kuŗa izlien no kakta. Ieraudzījis veceni, krievs plijas tai virsū:

«Šapirk, šapirk smuks mantīnas, lēti atdošu!»

Viņš nosēžas pie bodes un izrāda savu bagātību. «Tu aks, kas krievam par magazīnu! Limbaži lai iet gulēt!» vecene no brīnumiem sasit plaukstos. «A, vai tad man par velti lepatāt? Ir pa bišķam cērumsā, līkoriņ, vellšūd un vēl šād tād sīk gruž. Pipar un prusak pulver ar var dabūt», krievs kladzina.

«Nu jau krievs palīks stāvus bagāts!» vecene vēl iemet.

«Līka palīks, a bagāta nepalīks», krievs nogaužas, un «velk zāģi», kas no «magazīnas» stiepšanas tam krūtīs iemeties.

Akots.

«Sikspārnis», 1923. g. Nr. 42.

5. KRIEVS PUPĀS.

3414.

Vecos laikos ar sēdiņu zaldātiem mātēm bijusi gatavā nelaime. Tā reiz, viens iebridis pupās un sācis tās postīt. Saimniekmāte, krieviski nezinādama, nevarējusi krievam pateikt, lai iet no pupām ārā, tādēļ saukusi palīgā viņu māti: «Viņu māt', tec, tec: tu māc drusku pa krieviski *)!» Viņu māte ar svarīgi nākusi un dusmīgi saukusi: «Što ti, krievs, pupām bradā! kak nemozeš rinķi apkaģīt!»

A. Ruiga, no Sinoles pag., Valkas apr.

*) „Tu māc' drusku pa krieviski”, un „što ti, krievs” u. t. t. plaši lietoti teicieni. Akcents uz pirmā balsiena.

3415. (var.)

Kāds krievs, meklēdams ceļu, iegājis kāda saimnieka pupās. Saimnieks krievam uzsaucis: «Čto ti, krievs, pa manām pupām bradā? Igi tam na kalnu, tam buget dva doroga, lepeti, pa kuŗu hočs!» O. Enģe, no Ropažiem.

3416. (var.)

Kādreiz kāds krievs iegājis pupu dārzā un nu lobis ko mācējis. Te iznākusi meita un teikusi: «Čto tam krievs pa manām pupām bradā?! Neznaješ, kur doroga? Igi tam pa boļšai grāvi, tam maļeņkaja laipiņa, gar pušelnieka baņu. Igi krogom, marš!» Alvine Pāvule, no Slokas.

Var. LTA 3067.

3417. (var.)

Kādam saimniekam iegājis krievs pupās. Neviena nav mācējis krieviski, kā nu izdzis krievu no pupām? Te pagādījusies viena kalpu sieva. Ta dažus vārdus mācējusi pa krieviski. Gājusi dzīt krievu no pupām ārā: «Štota, krieviņš, pa manām pupām bradā. Sausa vasara, dožģika nīet! Pupām ziedi proči!» Krievs pacēlis galvu un teicis: «Što ti gavariš, bāba?» Sieva likusi mukt ko nagi nes.

Jānis Lūsis.

3418. (var.)

Vecos laikos kāda meita lielās ar to, ka viņa mākot runāt krieviski.

Kādreiz nāk krievu zaldāti pa pupu lauku. Saimniece, to redzēdama, kliež: «Ko tas zaldāts pa mūsu pupām bradā?» — Te izskrien meita un saka: «Paga, paga, es māku runāt pa krieviski.» Uz zaldātu: «Čto ti, krievs, pa manām pupām bradā?» — Krievs atbild: «Pastoj, bāba, zirņus šķinul!» — Un šķin tik tālāk.

Uzrakst. Kārlis Kālis.

Teic. Līze Kālis, no Bukaifu pag.

3419. (var.)

Krievs gājis taisni pāri pār pupu lauku. To redzēdama, saimniece saukusi: «Što, ti krievs, pa pupām broģis? Sučaja vasara, pupām visi ziedi proči!»

Uzrakst. O. Dūte, Druvienā.

Teic. V. Ešats, Druvienā.

Tas pats variantā no Slokas, tikai beigu teiciens citādi: „Krugom riņķi nevari iet!” PBK.

6. KRIEVS UN SVĒTBILDE.

3420.

Reiz kāds krievs vedis ratos svētbildi. Otrs krievs gājis pakal un pret svētbildi nokrustījies. «Ak tu pagāns!» pirmais krievs iesaucies. «Ko krusties pie manas bildes, vai pašam nav?»

Vilma Nolendorfa, no Kabiles.

3421.

Kādam krievam ļoti nepaticis pa nakti jāt pieguļā, bet zirgu vienu atstāt neuzdrošinājies. Kādu vakaru viņš domājis: «Dievs visu dienu brīvā nostāvējies, lai pa nakti zirgu pagana». Domāts, darīts. Azvedis zirgu ganībās, uzsējis dievu (bildi) zirgam uz muguras, un pats apmierināts aizgājis uz māju gulēt. Pa nakti atnācis zaglis, nosējis Dievu, uzlicis uz sētas un pats ar zirgu aizgājis. No rīta atnācis krievs un redz: Dievs uz sētas, bet zirga nav. Viņš par to ļoti noskaities un nolēmis Dievu pārmācīt. Paņēmis lielu rungu, viņš tuvojies tēlam. Vējš tēlu kustinājis, un krievs nodomājis, ka nu Dievs ļoti nobijies trīc. Viņš aizlicis rungu aiz muguras un lēni tuvojes tēlam, runādams: „Не бойся, Бог, не бойся, не буду бить!” Bet tikko ticis Dievam klāt, tad licis ar rungu tā; ka tas sadrupis gabalu gabalos un noteicis: „Ha rebel!”

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Teic. no Dzirciema pag.

3422. (var.)

Kāds krievs braucis ar malkas vezumu. Piepēži zirgs apstājies un nekustējies vairs ne no vietas. Uz vezuma bijusi arī svētbilde. Krievs lūdzis, lūdzis Dievu, bet vezums kā nekustējies, tā nekustējies. Krievs noskaities un sācis ar malkas pagali dauzīt svētbildi. Pa to laiku zirgs atpūties. Tikko vecis uzkāpis uz vezuma, tā tas ar tūlīn sācis kustēt. Krievs saka: «Tu esi labs Dievs, bet tikai rungas vajaga».

E. Ulmane, no Rīgas.

3423. (var.)

Krievam zirgs nav vilcis vezumu. Tas braucis pa ceļu un lūdzis Dievu. Te pa ceļam gadās kāda svētbilde. Tas lūdzis svētbildi, lai palīdz. Bet kad zirgs tomēr vezumu nevilcis, tas izņēmis cirvi no vezuma, turējis to aiz muguras un gājis pie svētbildes teikdams: „Не бойся Бог, не бойся, топо-

ра нет. "Tiklīdz tas piegājis, zvel tā pa svētbildi, ka tā sadrūp, un saka: „Раз ты не помогаешь, чорт с тобою."

Auniņu Elza, no Rīgas.

3424. (var.)

Kāds krievs izvedis naktī uz tīruma zirgu ganīties un par sargu atstājis dievmātes bildi. No rīta aizgājis pēc zirga, bet tā vairs neatradis. Gabalu tālāk, tas uz lauka ieraudzījis kādu zirgu. Krievs nolēmis kāpt tam mugurā un jāt meklēt savu pazudušo zirgu. Bet tam bijušas lielas dusmas uz dievmāti, ka tā zirgu nenovaktējusi. Tas dabūjis cirvi, bet lai dievmāte to nepamanītu un neaizbēgtu, paslēpis cirvi aiz muguras un gājis klāt. runādams: „Не бойся, Боженька, не бойся!" Bet klāt pienācis tas gāzis ar cirvi tā, ka tā sašķīdusi gabalu gabalos, uzkliegdams: „Ha reбе, чорт!" Bet sadauzījis bildi, tas tikai tagad ieraudzījis, ka uz lauka esošais zirgs ir viņa paša pazudušais.

E. Cera. Jelgavā.

3425. (var.)

Agrāk krievi bijuši ļoti mānīcīgi. Viņi pielūguši svētbildes. Reiz kādam krievam pazudis zirgs. Tas nu nolēmis lūgt labi daudz svētbildi, lai zirgs atrastos. Tomēr zirgs kā neatradies, tā neatradies. Krievs nu nolēmis svētbildei atriebties. Viņš paņēmis vienā rokā cirvi, otrā pankūku un gājis pie bides. Cirvi viņš aizlicis aiz muguras, bet pankūku izstiepis uz priekšu un teicis: «Bog, še bliņ, topora ņetu». Tikko viņš ticis pa sitienam, tas nometis pankūku un triecis svētbildei ar cirvi tā, ka tā uz vietas nogāzusies un saplīsusi gabalu gabalos.

Uzrakst. Vallija Purīte.

Teic. no Annas pag., Valkas apr.

3426. Kā krievu zemnieks izglābies no soda!

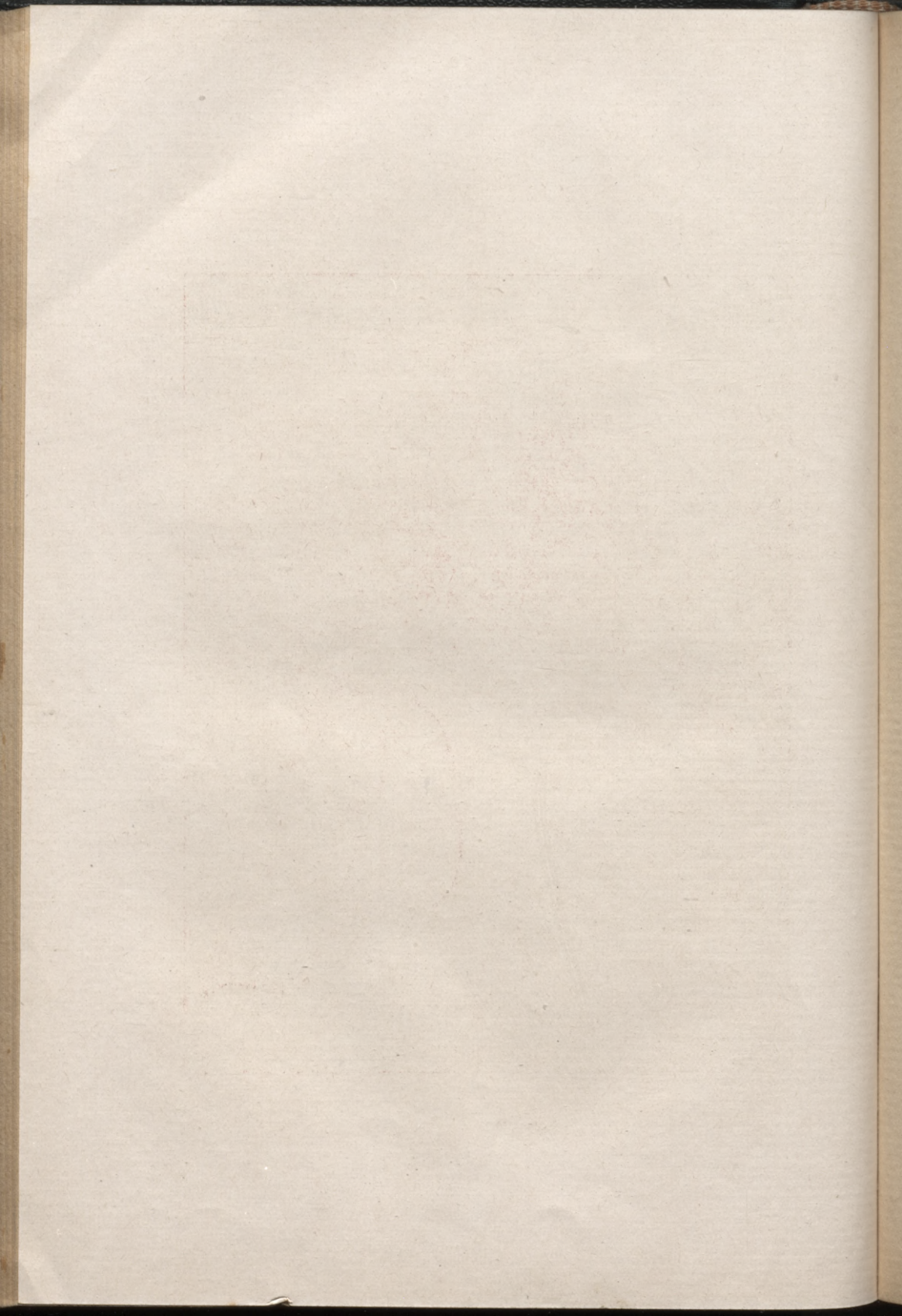
Kādam krievu zemniekam bija piespriests bargs miesas sods. Lai izbēgtu no soda, zemnieks licis krāsotājam, lai uzkrāsojot viņam uz pakāļas «dieviņu». Pienākusi soda diena. Zemnieks aizvests soda vietā, klāt bijis arī mācītājs, lai pirms pelnītā soda saņemšanas piedotu viņa grēkus. Kad zemnieks uz pavēli nolaidis bikses un uzgūlies uz sola, mācītājs tam uz pakāļas ieraudzījis «dieviņu», tas nu lūdzis tiesnešus viņu nesodīt, jo domātais noziedznieks esot svēts un nevainīgs cilvēks. Tā zemnieks palicis nesodīts, un turklāt vēl visi tiesneši, bendes un pats mācītājs viņu pielūguši.

Uzrakst. K. Bukums, Rīgā.

Teic. E. Briedis, Rīgā.

Krievu inspektors klasē. (Sk. 3650.—3658. anekd.) I. Zeberinš.

P. Birkerts.

Atjautas veidi un grupas tautas anekdotēs.

1. KLASIFIKĀCIJAS PRINCIPI.

Plaša un vispusīga ir cilvēka psiches (gara) pasaule. Plašs un dažāds ir arī atjautas lauks. Atsevišķu atjautu tautas ārējā dzīvē ir tik pat, kā smilšu jūrmalā, kā zvaigžņu pie debess. Dažas no atjautas zvaigznēm mirdz gaiši kā tiešām pirmā lieluma debess zvaigznes skaidrā ziemas naktī, citas, — turpretim, tikko saredzamas.

Lai atjautu pasaulē orientētos, tā jāsadala mazākās vienībās, mazāku apmēru nodalījumos. Aplūkojot un izpētot šos mazākos nodalījumus, šīs atsevišķās atjautas grupas, skaidrāka un aptveramāka tiek visa atjautas pasaule.

Bet kā sadalīt atjautu sfēru? Kā grupēt atjautas? Ko ņemt par dalīšanas pamatu?

Griežoties šinīs jautājumos pie lielo tautu pētniekiem, sastopam diezgan lielu nabadzību. Aizrādisim kaut uz dažām lielākām zvaigznēm šinī pētījumu sfērā: Lipsu, Folkeltu, Freidu. Par citiem filozofiem, estētiķiem un literātūras zinātniekiem, kas šim jautājumam mazāk vērības piegriezuši, nemaz nav ko runāt. Pārsteidzoša ir arī tā piemēru nabadzība, uz kuriem viņi savas teorijas balsta. Šinī ziņā jau mūsu tautas atjautu krājums ir tīrās zelta bedres. Aplūkojot šo mūsu atjautu bagātību, pamazām izvirzās arī dalīšanas principi un dabiskās atjautu grupas.

Atjautas sadalot grupās, mums šķiet, vispirms vērā jāņem šādi trīs galvenie principi: 1) atjautas tendences, motīvi, dzenuli; 2) atjautas tehnika, t. i. tie psiholoģiskie, loģiskie un valodnieciskie līdzekļi, ar kuriem atjauta tiek radīta, konstruēta; 3) estētiskā nokrāsa, vērā ņemot komikas subkatēgorijas.

Vērā ņemot pirmo principu, t. i. atjautas tendences, atjautas varētu sadalīt apmēram tādās pat grupās, kā sadali-

jām objektīvās komikas parādības. Šīs atjautas grupas te neatzīmējam, jo būtu tad gandrīz jāatkārto tas, kas tika sacīts, runājot par objektīvo komiku. Atjauta pieder pie subjektīvās, ar nolūku radītās, komikas. Un daudzos gadījumos zināma psihiska konstrukcija var būt vai nu komika vai atjauta, atkarībā no radošās personas apziņas vai neapziņas. Vislabāk to noskaidros piemērs.

«Mazais saimniekdēlēns aizskrien pie sava drauga, kalpa puisīša, un sauc: «Vai tu zini, kas man ir?» — «Nu, kas tad?» draugs atjautājis. «Man ir augons kaklā!» — «Jā, kat nu nabaga kalpa bēlnam to dot!» kalpa dēlinš nopūties» (112.).

Kas tā ir: vai objektīvā komika, vai atjauta? Te ir skaidri noteiktas divas atbildes: 1) Ja kalpa zēnam šī atjauta izsprūk neapzinīgi, nejauši, bez zobošanās nolūka — tad tā ir objektīvā komika. 2) Ja puika jau tiktāl saprātīgs, ka māc citus panerrot un pazobot un sacīto teic apzinīgi piezobošanas nolūkos, tad tā ir atjauta, subjektīvā komika. Tā tad — atkarājas no psihiskiem noteikumiem. 3) Trešā iespēja jeb trešais viedoklis vēl var būt tamlīdzīgus gadījumus uzlūkot un nosaukt par neapzinīgo atjautu. Daži estētiķi šo jēdzienu arī lieto.

Bet iesim atpakaļ pie mūsu klasifikācijas temata.

Klasifikāciju pēc motīviem ļoti viegli var izdarīt pats lasītājs, vērā ņemot mūsu agrāk sniegto objektīvās komikas dalījumu. Nav jāaizmirst, ka no objektīvās komikas līdz atjautai tikai viens solis vai arī — ka atjauta daudzos gadījumos var tikt uzlūkota kā objektīvās komikas viens aspekts. Ja cilvēks apzinīgi rada komisku situāciju vārdos vai darbos — tā ir subjektīvā komika, atjauta. Tādi ir viss lielais vairums dažādu izjokošanas un panerrošanas gadījumu. Ar šo atslēgu nenākas grūti katram atjautas klasifikāciju iztaisīt uz pirmatzīmēto principu pamata.

Mēs te galveno vērību piegriezīsim klasifikācijas otram lielajam principam: atjautas klasifikācijai, vērā ņemot viņas tehniskos līdzekļus, t. i. psiholoģiskos, loģiskos, valodnieciskos u. c. atjautas konstruēšanas paņēmienus.

2. SKAŅU ATJAUTAS.

1. Skaņu atjautas jēdziens.

Domas izsaka vārdos. Vārds ir viena no mazākām valodas vienībām. Rakstīts vai iespiests vārds ir grafisks domu simbols, runāts vārds, — domas simbols skaņās. Doma, vārds un skaņa vienmēr iet roku rokā: cits citu tie aizvieto, cits citu simbolizē.

Domai, psihiskam saturam šinī ķēdē vienmēr pieder valdošā loma. Vārda redzāmie un dzirdāmie simboli ir tikai līdzekļi. Bet domas simboliem ir arī sava īpatnēja «seja» un sava īpatnēja psiholoģija. Domu «seja» ar vārda «seju» allaž saskaņīgas. Bet ne vienmēr. Reizēm šādas saskaņas un līdzības nav. Te ir pamats komikai un komiskai atjautai. Uz šīs saskaņas vai nesaskaņas dibinās arī skaņu atjautā. («Klangwitz» — kā vācu estētiķi to sauc.)¹⁾

Skaņu atjautai nav no svāra, kā vārdu raksta, bet gan, kā to izrunā. Skaņu īpatnējā muzikā un īpatnējā psiholoģijā šīs atjautas pamatā. Piemēri:

«Nu, Frici, ko tev tas miera kungs teica?»

Čigāns atbild: «Ko teica? Viņš stellē uz riju.»

— «Uz kādu riju?» — «Nu, uz to sasodīto Sibīriju!» (3263.)

«Kādreiz čigānam nav palaimējies ar zirgu zagšanu. Saimnieks to noķēris un teicis, ka nu šo sūtišot prom uz Sibīriju. Čigāns gribējis zināt, kas tā «Ciberija» tāda ir, tāpēc prasījis: «Saiminik, saki, vai tā Cibu rija ir tāda pat, kā mūsu rija?» (3265.)

Čigāns, (kuŗa brālis notiesāts pie kātorgas darbiem): «Manam brālim, palūk, jāiet uz riju, bet es nezinu, vai uz galeriju, vai uz Sibīriju!» — (3266.)

Teit fonetiskā rotaļa notiek ar vārdu «rija»: rija, rija, Sibi—rija, Cibe—rija, Cibu—rija, mūsu rija, Gale—rija. Šinī skaņu rotaļā, protams, ir arī etimoloģiski un citi momenti. Še mēs izceļam tikai fonetisko pusi.

Žīds sūdzējis pie tiesas Stiebru Krišu. Pie tiesas viņam prasīts, kā to sauc, ko viņš sūdz. Žīds teicis: «Es labi neatmine. Vai Krickene Stebere, vai Stebere Krickene!» (3185.)

Žīds un tā šķūtnieks latvietis braukuši ar lupatām uz Rīgu. Ceļā abus pārsteidz briesmīgs pārkoņa negaiss. Šķūtnieks nobijies un pie katra spēriena metis krustus. Bet ži-

dam bailes bijušas vēl lielākas, un tas teicis: «Ja tev par labem, — met man ar tās kristes un krenkeles!»

Šinīs piemēros tāpat atjauta ir īpatnējā skaņu rotālā: «Krickene Stebere, Stebere Krickene», «kristes un krenkeles.»

Še zīmētām skaņām un skaņu grupām vispirms jau zināms onomatopoētisks iespaids, jo šīs skaņas tiecas imitēt pašu reālo lietu gaitu. Bet šī imitācija, šī onomatopoētika tiek īsti reāla un spilgta, skaņu simboliem atkārtojoties. Atkārtojumi stiprina sacītā iespaidu gan no satura, gan arī no formas puses.

2. Skaņu atjautas stilistiskie līdzekļi.

Līdzekļi, ar kuriem skaņu atjauta rīkojas, ir: asonance, alliterācija, atkārtojums, atskaņa.

a. **Vārdu un skaņu atkārtojumi.** Vārdu un skaņu atkārtojumiem atjautās trejāds iespaids: 1) atjauta tiek komiskāka, 2) estētiskāka un 3) spilgtāka. Piemēri: «Jauns pāris iet baznīcā. Līgavainis ir paklībs uz labo, līgava uz kreiso kāju. Līgava, kāju stīvi vilkdama: «Vai kā negribas precēties, vai, kā negribās precēties!»

Līgavainis, ātri pieklibodams pretī: «Kas darīts, padarīts. kas darīts, padarīts» (379.).

Konrādijs reiz baznīcā teicis: «Saimnieks ar saimnieci minās, minās! Kalps ar savu sievu minās, minās! Puišis ar meitu minās, minās! . . . un nevarēja atminēt — kas bērnam vārdā . . . » (2435.).

Čigāns uz klibo miertiesnesi, kuŗš to notiesā par zagšanu: «Ēs jau sacīju: kliba kāja, kliba galva!» (3228.)

«Bēra (sāli) māte, bēra meita, bēra ceļinieks ar'!» (813.)

b. **Asonances un alliterācijas.** Asonance ir vokaļu jeb patskaņu atkārtošana; alliterācija — vienādo līdzskaņu atkārtošana. Abus šos skaņu līdzekļus pielieto atjauta.

Piemēri:

Notiesātais čigāns sirdas par savu klibo advokātu: «Klibš vienādi, klibš otrādi!»

Krievu mācītājs: «Mūš ticīb un jūš ticīb, mums bolšāja rāznica: jūs ticīb kā ar klister saklister, bet mūš kā ar līm saļīm!» (375.)

« . . . Kad kaimiņš sācis vairāk vinnēt, lielmāte saukusi: «Matīss, Matīss, velns tevi kratīs!» Matīss atkal sancis: «Īde, Īde, velns tevi dīdīs!» (1726.)

Reiz žīdam bijis jāstāsta par kādu zaldātu dažas tuvākas ziņas. Prasītājs gribējis zināt arī zaldāta dienasta pakāpi. Žīds teicis: «Vai vīnes bij minerāls vai kaprāls, bet rāls vīns bij!» (3117.)

c. Atskaņas. Parasti atskaņas pieder dzejas pantam. Bet arī atjautā ir dzeja. Kā dzejas līdzekļus viņa izlieto, piem., atskaņas. Reizēm teikumu atskaņas atjautās diezgan nepilnīgas. Tādos gadījumos saskaņojumu mēdz apzīmēt par kalambūru. Piemēri.

«Kaucmindes lielskungs saticis gana zēnu un prasījis: «Vai tu esi mūs kans?» — «Nē, lielskungs, es neesmu muzikants», zēns teicis» (854.).

Kad vīrs ar sievu sāk kauties un vīrs ar nošļukušām biksēm dzenas sievai pakal, tad kalpone no smiekliem klieguši: «Pats ar pašu kā ar lielo tašu aizgājis pa viņu dārzu» (426.).

Mācītājs saka ganam: «Guten Tag!» Gans atbild: «Velns tavus takus zin . . .» (2191.)

Žīds stāsta:

«Man brāl Ick dabū 15 pa mugurem — un tagad brauc ar vecem lupatem.» (3116.)

Reizēm atskaņas sastopamas jau tīrākā veidā.

«Puiši sajājuši precībās, cits no cita ko aizlienējuši. Viens no viņiem, satiekot meitu māti, sāk lielīties: «Bikses, manas bikses! Vienas manim kājā, trijas vēl ir mājā.» Bet otrs, kas pirmajam bikses aizdevis, viņu pārtrauc, sacīdams: «Ja tev trijas mājā, kāpēc tad manas kājā?» (296.)

Kāds žīds, pārnācis no kaŗa, stāsta par kaŗa šausmām un saka: «Kas ēks tem karem par lele trace! Tur lode birst kā vene zale cukure zirne, aber kāde vine taise lēle skāde: kad vine tev trāpe pie piere, tad tev vairs nav miere; kad vine trāpe pa ace, tad ir vēne lēle trace; kad vine trāpe pa ause, tad tu blause; kad vine trāpe pa nāse, tad vairs nav spāse; kad vine trāpe pa zode, — tā saskīst kā māle pōde; kad vine trāpe pa roke, tad ir vēne lēle moke; kad vine trāpe pa galve, tad ir āde nost ar vise spalve, bet kad vine tev trāpe pa dibene puse, tad tu esi beigte kā bluse.» (3118.)

3. Skaņu atjautas veidi.

a. Skaņu atjautu pirmformas. Skaņu atjautu pirmformas pēc Kuno Fischera, Folkelta un dažu citu pētnieku domām ir bērnu rotaļāšanās ar nesakarīgiem, bet saskanīgiem

vārdiem, dažādi jautājumi ar atskaņotām atbildēm, kā arī dažāda veida mīklas. Šīs domas, šķiet, pieņemamas. Te kādi piemēri no mūsu folkloras.

1) Bērnu skaitāmie pantiņi.

(1) «Enik, benik, sikam sa
Enik, benik, ma!»

(2) Vibil, dibil, trīgum, trāgum,
Sastik, mastik, kūlik, vēlik,
Šķebero, vebero, tilab, tipts!

(3) Eidī, veidi, sīdī, sādī, teter, veter, tillin, tups;
Sūgul, drūgul, drīvel, drūgul, ģis fer bukam pais.
(Manuskripts P. Birkerta folkloras krātuvē.)

Tādu skaitāmo pantiņu, bez kāda satura, bet tikai sastāv-
ošu no saskanīgiem vārdiem, tautā un bērnu vidū ir daudz.
Šo pantiņu «spēks», viņu interese ir taisni šinī skaņu ro-
taļā.

2) Jautājumi un atskaņotas atbildes. Tās ir īpaša veida
parunas. Arī viņu galvenā būtība ir šinī skaņu rotaļā. Pie-
mēri. 1) Kāds tavš vārds? Kā slotas kāts. 2) Tavš uz-
vārds? Kā lauks uzarts. 3) Ko tu domā savā somā? 4) Kā
tevi sauc? — Kā govī slauc! 5) Kas tā? — Kaķis nastā! 6)
Ko tu gribi? — Divi ribi! 7) Kas tur skrej? — Taksis rej!
8) Labdien! — Kaz' dod pien'.²⁾

3) Mīklas. Kā no rīta ceļas, tūdaļ jūmtā ķeņas (ķem-
mes) (2868.)³⁾ «Kur tu teci, likais kruķi?» — «Ko tu gribi,
pucēts skuķi?» (2892.)³⁾ Augšā rību ribināja, zem palodas
plikšķināja. (2873.)³⁾ Vīrs ar niķēm. Svārks stikšķēm,
kaulu ģimis, gaļu bārzda. (2860.)³⁾ Kāpēc zirgs neder par
skroderi? (Viņš apēd oderi.)

Šie skaitāmie pantiņi sakāmvārdu, parunu mīklu veidi
un paveidi ir skaņu atjautas embriji, digļi, pirmformas. Tik-
lab bērniem, kā arī pieaugušiem šie folkloras veidi tik ar sa-
vu īpatnējo skaņu kombināciju, ar savu īpatnējo muziku.
Šinīs formās jau redzam daudzus tos pašus elementus, ko
sastopam skaņu atjautās.

b. Onomatopoētiskās atjautas. Onomatopeja ir — vār-
du darinājums pēc dabas skaņām un trokšņiem. Onomato-
poētika — pēc dabas skaņām darinātie vārdi, resp. dabas
skaņu atdarinājums dzejā vai literātūrā. Onomatopoētiskos
teicienos allaž daudz komikas un atjautas elementu. Gram-
matiski te interjekcijas (izsaukums, sajutuma skaņa) stājas
lietu, īpašības un laika vārdu vietā. Piemēri:

Meita gul uz jumta un saldama sevi mierina: «Nekas, nekas, šo naksniņu: ti-ti-ti (dreb), bet cit' naksniņu: hi-hi-hi (smej)» (385). Mācītājs grib prasīt ķesterim, vai viņš aunu nozadzis, un dzied: «Kā tad nu bij ar to bī-bē?» Ķesteris dziedādams atbild: «Velns parāvis bī-bē, man pazuda ī-ā! (zirgs).» (2094.)

Vai atkal analogiskos apstākļos ķesteris dzied: «Nedabūju bī-bē! Pats dabūju bicat, bocat, (t. i. kāvienu, P. B.), Āmen, allēlujā!» (2412.)

Vecais Konrādijs savā sprediķī saka: «Mīlā draudze, nedomājat, ka tā dvēsele iet pie mūsu Kunga uz augšu tā: buŗ, buŗ, buŗ! Nē, viņa, mīlā draudze, iet klusi, mierīgi, lēni: tili, tili, tili!» (2496.) Kādā citā sprediķī viņš par Pestītāja debessbraukšanu saka: «Nedomājiet, ka tas Pestītājs . . . ar pārkonu un uguns ratiem uzbraucis debesīs. Nē, mīlā draudze, viņš pacēlās gaisā tā lēnām (ar rokām rādījis): tilam, tilam, tilam . . . Tā, lūk, viņš uzbrauca!» (2498.)

Čigāns baznīcā. Mācītājs stāsta, ka zagļi un blēži netikšot vis debesīs, bet ellē. Čigāns, iznācis no baznīcas, saka: «Ja tas ir tiesa, ko tas mācītājs tur saka, tad mans tēvs ir ellē iekšā, ka ļurkšķ vien!» (2637.)

Citā reizē čigāns tiek nepacietīgs pie laulības un mācītājam uzsauc: «Ko ļurini ļurumus! Tāds vīrs sievu nemīlēš! Steidz laulības! Kāposti mājā savārisies ļuru ļurumos!» (2653.)

Vācietei uz tirgus izmūk un nozūd sivēns. Izmisusi tā skrien meklēdama un latviešiem prasa: «Lūdž', vai jūs nav redzējuš' vien' maz' balt' vīriņ', kurš tā teic: vas! vas?» (2787.)

Kāds latviešu vecītis atkal vācu sargkareivim, gribēdams ieskaidrot, ka tas ir dzelzceļa strādnieks, saka: «Es ir arbeičiks no čuch-puch!» (2770.)

Čigānu pie tiesas mājas nopeŗ. Aizgājis krogā, tas stāsta, ka tiesas mājā bijusi liela dziedāšana. «Ko tur tā dziedāja?» «Tos vārdus gan es neatminu, bet tas meldiņš bij: «Vai, vai!» (3236.)

Žīds, nezinādams, kas ir bundzinieks, mēģina to tā izskaidrot:

Viens rālis vins bij, vai generālis, vai kaprālis. Vins gāj visem pa prēks ar missin spann un ar div dreijāt kocin sit: tili, tili, Jankel, ple—ple—ple! Tili, tili, Jankel, ple—ple—ple!» (3115.)

Žids sava namiņa sagāšanos tā attēlo: «Kamēr Jāne pēc stutēm, tikmēr namine — blurkš!» (2841.)

Šis ir onomatopoētiskās atjautas. Skaņu imitācija, interjekcijas stājas verbu, lietu un īpašības vārdu vietās. Bet bieži vien tās ir ļoti neparastas un atstāj atjautas iespaidu.

c. **Skaņu imitācija dzīvnieku un nedzīvu lietu personifikācijā.** Personifikācija ir nedzīvu priekšmetu vai dzīvnieku tēlošana atsevišķu cilvēku (kā personu) lomās. Variācija no personifikācijas ir dabas vai darba trokšņu un un dzīvnieku balsu apbalvošana ar cilvēka runas nozīmi. Folklorā tā ir tā saucamā dzīvnieku un lietu valoda. Šī dzīvnieku un lietu valoda folkloras vienībās sastopama gan atsevišķi, gan arī iemistrotā sakarīgā stāstīņā, anekdotē. Šādā «dzīvnieku valodā» allaž daudz spilgtas atjautas. Piem.:

Kad kāznieki 3—4 dienas dzīro un lopiem nedod ēst, tad tēli «izmisumā» blauj: «Nu i beigās, nu i beigās!»

Bet kazas bijušas izlaistas dārzā un, šķīdamas jaunos saldus zirņus un mīkstās biešu lapas, blējušas: «Lai iet nedēļ' nedēļām, lai iet nedēļ' nedēļām!» (376.)

Penkules baznīcas zvans: «Šim santīms, tam santīms, man pašam div' santīmi!» (2015.)

Ālūksnes zvans: «Grūd ellē! Grūd ellē! grūd ellē!» (2017.)

Skaistkalnes (Šēnbergas) lielais katoļu zvans:

«Luters ellē! Luters ellē! . . .»

Šēnbergas mazais luterāņu zvans:

«Katols priekšā, nelaiž iekšā!» (2118.)

Šinīs piemēros atjautas estētiku pavairo vēl atkārtošana un atskaņas.

Pareizticīgo baznīcas zvani: «Purpura lindraki, pakulu krekli, purpura lindraki, pakulu krekli.» Vai arī: «Div' zil' biksīts, strīpain' oder.» (2019.—2022.)

Psichiskie faktori, kas te darbojušies, ir tie paši, kas radījuši pasakas, mītus un vispār — darījuši daudzpusīgo personifikāciju jeb nedzīvās neapzinīgās lietas un būtnes apbalvodami ar cilvēka apziņu. Bez tam te vēl darbojušies arī spilgta komiskā fantāzija. Skaņu materiāls ir bijis tikai līdzeklis. Bet tomēr skaņu materiāls piešķir te atjautai tās īpašības, ar kurām viņa nodalās no citiem atjautas veidiem.

d. **Svešvalodu un latviešu valodas skaņu līdzība resp. saskaņošana.** Skaņu līdzība un atkārtošanās var būt ne tikai starp latviešu valodas vārdiem, bet arī starp latviešu un

svešvalodu vārdiem. Vārdu nozīmei un sajēgai te maza loma: galvenais — skaņu analogija un tās psihiskās kombinācijas, ko šī skaņu līdzība modina. Zināms, ar to nav sacīts, ka skaņu atjautās nebūtu vai nedrīkstētu būt arī citi elementi, kas atjautas spilgtumu veicina. Bet šiem citiem elementiem nav noteicošā loma.

Piemēri: latvietis iegājis vācu dārznieka dārzā burkānus ēst. Dārznieks, pamanījis «viesi», skrien ārā. Latvietis metas bēgt tieši uz sētas pusi. Dārznieks notur viņu par vācieti un sauc: «Wart, wart!» Latvietis nosaka pie sevis: «Es tev iešu meklēt vārtus» un, pārlēcis pāri sētai, meties krūmos.» (1712.)

Latviešu kaŗa bēgļe Krievijā. Kāds krievu kungs to sveicina: «Dobroje ūtro!» — «Jā, kungs, dubļi vien, dubļi vien», atsaucas latv. bēgļe (2782.).

Leitis grib pirkt sieru, bet kad vācu veikalnieks to sauc par «Kāse, Kāse», tad leitis nosaka: «Lai Dieva rokā, man mājā sievai un bērniem diezgan ķezas, vēl vedīšu ķezu mājās!» (2795.)

Citā gadījumā tādā pat situācijā latviešu zemnieks nosaka: «Ko, ķeza? Man ķezas diezgan mājā, un es nebūšu tāds mulķis, ka pirkšu to vēl par naudu un vedīšu mājā.» (2947.)

«Kāds zemnieks iegājis veikalā iepirkties. Kad viņš samaksājis naudu, pārdevējs teicis: «Mersī». Zemnieks domājis, ka tas nozīmē «mirsti» un dūsmīgi teicis: «Mirsti tu pats, mirs visi tavi bērni, mirs visa tava ģimene.» (2952.)

e. **Žargons un valodu maisījums.** Žargons, valodu maisījums, valodas vārdu kroplojums un nepareizā izsauksana — viss tas ir allaž spilgtas komikas un atjautas avots. Piemēri:

Jauns žīds pavada savu māsu. Kad vilciens jau sāk kustēties, žīds vēl sauc māsai caur vagona logu: «Grüss Papa, küss Mamma, atklap telegram und šreib atkritke!» (3316.)

Viens žīds otram izskaidro, kas ir vilciens: «Ui, kas tur liels par skunstem? Bisen wasser, stik von blech, filf von drei, fār un zein!» (3306.)

Žīdu žargonā apzinīgi pielietotā imitācijā allaž mēdz būt daudz spilgtas atjautas.

3. ETIMOLOĢISKĀS ATJAUTAS.

1. Jēdziens.

Etimoloģija ir filoloģijas daļa, kas pēta vārdu celšanos, atvasināšanu un nozīmi. Vārdu etimoloģiskais aspekts — viņu atvasināšanas aspekts. Bet vai tad par šādu valodas aspektu arī var būt tautas atjautas? Te jau tikai šķiet studentiem filologi un profesori varētu ko sacīt un atjautīgi būt? Gluži tā nu nav. Visu lielo vairumu no katras valodas vārdiem ir radījuši ne zinātnieki un filoloģijas profesori, bet tauta. Tauta vārdus ir radījusi un rada vēl šodien. Šī vārdu radīšana un atvasināšana var būt nopietna, bet viņa var būt arī komiska (jocīga) un atjautīga jeb asprātīga. Atvasināšanas komiskais vai atjautīgais aspekts atkarājas no tam, cik lielā mērā atvasinātais vārds saskan ar tautas gara immanētajiem valodas noteikumiem un likumiem, resp. no atvasinājuma saskaņas ar valodas garu. Kad vārds tiek radīts, atvasināts pret valodas garu, pret intuitīvo valodas likumu nojautu, tad tas tiek uztverts kā komiska parādība. Bet ja kāds apzinīgi, ar nolūku, komiskā noskaņā un komiskiem nolūkiem šādus vārdus rada, tad tādi «radījumi» pārvēršas par etimoloģiskām atjautām.

2. Etimoloģisko atjautu grupas.

a. Sugas vārdu un verba (laika vārda) atvasinājumi.

Piemēri Anekd. 785. stāsta par kādu saimnieku Ķeinu, ko apkārtējie iekristījuši par Ļipu. Tas bagātajam saimniekam pavisam nav patīcis. Reiz viņš dzirda visu pagastu ar alu, un lūdz lai viņu par Ļipu vairs nesauc. Bet kāds zobgals no dzirotāju bara vaļsirdīgi pasaka:

«Kamēr pīvu pīvāsim, tikam Ķeinu ķeināsim!

Kad būs pīva nopīvāta, atkal Ļipu ļiposim!» (785.)

Te komiski un atjautīgi neparastie un nepareizie atvasinājumi: «pīvu pīvāt» (alu dzert = no krievu vārda „пиво“) Ķeinu ķeināt (ķeināt = saukt par Ķeinu); nopīvāt (alu izdzert), ļipot (saukt par Ļipu).

Drustu vācietiskais mācītājs Keislers nodarbojas ar vārdu komisku radīšanu vai retu provinciālismu pielietošanu. Tā, piem., bērņus baidīdams tas saka: 1) «Es paņemšu vienu lielu dūcieti un nogriezišu tavu degonu». (2588.)

Meitām iesvētīšanas mācībā Keislers mācījis: «Un ja tie vīrieši jums uzmācas, tad ņemiet rokā vienu bomieti un gāziet tiem pa galvām» (2589.).

Lamādamies par ārļaulības bērniem, tas saka: «Ak jūs, vīrieši, tie sunieši, un jūs, sievieši, tie kunieši». (2590.).

Komisks un atjautīgs ir arī čigāna latviskotais «uradniks», ko viņš par «urkšķīti» nokrista: «Mīlais urkšķīša lielskungs... mīlais urkšķīti... ur... ur... nevaru izsacīt» etc.» (3159.). Tā lauku mēlīgais čigāns zobo uradniku.

Lauku meita feldšeri nokrista par «pelšeri» (361-a.).

Tamlīdzīgu komiski-atjautīgu atvasinājumu tautas anekdotēs daudz.

b. Nepareizi darinātie un neparastie īpašvārdi. Komikas un atjautas elementi tāpat ir sagrozītos, nepareizi atvasinātos, nepareizi izrunātos vai nepiemēroti lietotos īpašvārdos.

Piemēri: Čigāns ar nolūku latvisko barona Fegezaka vārdu un nosauc to par Peizaķi (1922.). Tādā par kārtā viņš grafu Šeremētjevu nokrista par Saramiķeli (1609.) vai arī par Širamanteli (1917.). Mācītāju panerrodams, čigāns viņa cieņmātes brāli Hugo nosauc par Puģevicu.

«Žids sūdzējis pie tiesas Stiebru Krišu. Pie tiesas viņam prasīts, kā to sauc, ko viņš sūdz. Žids teicis: «Es labe neatmine: vai Krickene Stebere, vai Stebere Krickene!» (3185.). Krāsotāja mācekli sūta pie tirgotāja Kamkina okeri nopirkt. Puika sajauc vārdus un, veikalā iegājis, saka: «Labdien, Okera kungs! Dodiet man dzelteno kamkinu!» (2751.). Tā pat komiski ir, kad vīrs grib bērnu kristīt pa Dievplēsi, domādams to kā latviskotu Gotlibu, vai kāds cits savu puiku grib likt saukt par Manšesteri (1445.), bet čigāns savu kristāmo puiku par Seperi (2678.), par Šiveri (2676.), par Fēleri (2676.), par Mākoni (2681.) u. t. t.

c. Dažādi citi neparasti valodas veidojumi. Valodas idiomi un daži ļoti īpatnēji valodas vārdi parasti ir nepārtulkojami svešās valodās. Tā, piem., tulks pie krievu tiesas domā un gudro, kā pārtulkot lamu vārdu «utubunga». Tad palīgā piedāvājas židiņš un saka: «Ui, kas tur ko nezina: utubunga — voš, voš — barabanski!»

Tā kā komiska ir žīda, čigāna, igauņa un vispār svešautieša-nepratēja latviskā runa, kā arī dažādas izloksnes, tad atjautas mīlotāji, visu to imitējami, izmanto atjautas nolūkiem.

4. STILISTISKAS ATJAUTAS.

1. Asprātīgi lietoti archaismi, barbarismi.

Dažiem vārdiem tāds pat liktenis, kā cilvēkam: tie noveco, iziet no modes. Šādu vārdu, tikpat kā vecmodīgu drēbju lietošana, rada smīnu, jautru noskaņu. Tāpat tas ir arī dažādiem nelatviskiem vārdiem, kas laiku cirkulē latviešu valodā līdzās latviešu valodas vārdiem. Bet tagad, kad valoda jau stiprā mērā iztīrīta, kad daudz barbarismu vietā ievesti latviešu vārdi, kad auss pie attiecīgiem latviešu vārdiem jau sen pieradusi — tagad veco barbarismu celšana augšā no miroņiem tiek uztverta kā komiska parādība. Daudz reiz šo valodas miroņu un spoku modināšanu izdara ar nolūku: joka un atjautas nolūkos.

Piemērs: Čigāns saka uz mācītāju: «Tu runā riktīgi un turi vārdul!» (2665.)

Čigāns slīpeņu tesējus godina par «brusu cimмерmaņiem» (1988.). Vecais Konrādijs māksliniekus sauc par «ķinstliერიem» un «skunstes mālderiem» (2491.). Dievu viņš salīdzina ar «buchhalteru» (grāmatvedi) (2500. — 2502.). Tad vēl Konrādijs labprāt lieto tādus vārdus, kā: bairītis (alus), frišas bulkas, virčapte (saimniecība), gruntēts ceļš, u. c. (2478. — 24900.).

2. Divnozīmīgie vārdi.

Tie ir tādi vārdi, kuri bez kādiem aplinkiem apzīmē dažādus jēdzienus, dažādus objektus. Piemēri: mēness pie debess, mēness (resp. mēnesis), kā 30 dienu garš laika gabals un mēness kā kalendāra mēnesis ar īpatnēju nosaukumu (piem.: jūlija mēnesis, augusta mēn. u. t. t.); krusts, ko liek uz kapiem, baznīcas torņu galos u. t. t., un muguras lejas gals; mīkla, no kuņas maizi cep, un mīkla, ko dod minēt; sietiņš, ar ko miltus sijā, un sietiņš, kā zvaigžņu kopoījums pie debess; saki: verba forma no «teikt» un sveķi u. c.

Ja nu kādā sarunā viens no runātājiem lieto vārdu vienā nozīmē, bet otrs runātājs it kā nezinot, bet tomēr apzinīgi un ar nolūku lieto šo pašu vārdu otrā nozīmē, tad domas negaidot aizskrien viena otrai garām. Rodas komiska gara pasaules (psiches) situācija. Bet tā kā šī situācija (vismaz no

runātājas personas) ir apzinīgi radīta, tad tā ir subjektīvā komika jeb atjauta.

Piemēri: «Čigānam nosacītā mēnesī jāiet pie tiesas. Čigāns, protams, aiziet pie tiesas, kad sen jau nosacītais laiks pagājis. Tiesa prasa, kāpēc nokavējies un nenācis pareizā mēnesī pie tiesas? Čigāns atbildējis: «Es jau, augsti cienītā tiesa, nezinu, kurš mēnesis tas īstais. Viens ir kā cepures nags, otrs kā trumuļa dibens!» (3193.) Vēl skat. an. Nr. 3194., 3195., 3196.

Kāda meitenei skolā uzdota mīkla, kuŗa mājās jāatmin un jāuzraksta. Nevarēdama uzminēt, meitene teikusi mātei, kuŗa otrā istabā mīcījusi maizi: «Nezinu, ko lai ar to sasadīto mīklu iesāku. Te man viņa gul' priekšā uz galda».

Māte steigā atbildējusi: «Nāc, ieliec abrā pie citas».

(1439.)

Kāds beļavietis naktī cēlis savu puisi augšā, teikdams: «Andri, Andri celis āuški, sītiņš debesīs».

Andris pietrūcies no miega un uztraukts atbildējis: «Vakar kāru sītu palavnika, kuŗu jau šis debesis tike?» (1185.)

Kāds zemnieks, lāpīdams rijas juntu, nelaimīgi kritis. Ārsts vaicājis: «Kur tu esi sasīties? Krustos vai?» — «Nē, daktera lielskungs, rijas priekšā!» — atbildējis zemnieks.

(1423.)

Tāda pat rakstura pārpratuma atjautas ir ar vārdiem «bērni» (3303.), «maizi šaut» (2991.), svētvakara ēdiens (2165., 2164., 2165.) u. c. Neapzinīgi nevietā lietoti šie divnozīmīgie jeb divjēdzīgie vārdi rada komiku vai neapzinīgo atjautu. Apzinīgi nevietā lietoti, tie var radīt subjektīvo komiku — atjautā, kā to redzam no minētajām anekdotēm.

Divnozīmīgi var būt ne tikai sugas lietu vārdi, bet arī īpašvārdi: cilvēku, vietu etc. vārdi. Tas parasti notiek tādos gadījumos, kad cilvēku uzvārdi sakrīt ar dzīvnieku un dažādu lietu vārdiem; piem., kad cilvēku sauc par Lāci, Lapsu, Bebri, Kleperi, Kadiķi, Reni u. t. t.

Piemērs: Kādreiz Degoles muižas kungs Rene sarīkojis talku pie grants vešanas. Pats kungs gājis līdzī. Vienam zemniekam apgāzies vezums. Kungs par to bijis dusmīgs. Zemnieks teicis: «Te tā vainīgā ir tā dziļā rene». Kungs palicis pikts un teicis: «Tā nav rene, tā ir grope», jo viņam nepaticis, ka tā vārdu «rene» mētā gar visām ceļmalām. (1530.)

3. Idiomu un metaforu burtiskā uztvere.

Idioms ir kādas valodas ļoti īpatnējs izteiciens, kas jāsaprot ne viņa burtiskā nozīmē, bet citā. Vienas valodas idiomi nav pārtulkojami otrā valodā, paturot viņu formu un īpatnību. Var pārtulkot tikai viņu nozīmi. Tādi idiomi latviešu valodā ir, piem.: cauru dienu, pār galvu laist, skrien, mēli izkāris, dabūt pa biksām, sevis pēc u. c.

Metafora ir «pārnesums», vārda vai izteiciena lietošana pārnestā, citādi saprotamā, nozīmē. Idiomi jeb idiotismi parasti ietērpjas metaforiskā jeb tropoloģiskā tērpā.

Idiomiem un metaforām ir divas sejas: viena redzamā, bet neīstā, otra neredzamā, bet īstā. Idioma redzamā seja ir palikusi tikai par simbolu, kas izpauž pavisam citu ko. Katra tauta saviem idiomu simboliem ir pieradusi un nekad neņem viņus burtiskā, bet īstā, aizsimboliskā nozīmē. Simboliskā tērpā ir zināma vārda vai jēdziena aizvēsture. Simbolam pieskaņotais saturs ir miris. Dzīve vecā formā ielējusi jaunu saturu, vecā traukā jaunu vīnu. Bet ja nu idiomu izsakot, kāds piepēži pārlēc aizvēsturē, atmodina seno domu miroņus un nostāda tos dzīvo pozās, tad tas ir pārsteigums, kontrasts, kas uztverts tiek zināmos apstākļos kā komisks un atjautīgs. Piemēri:

Zēns gana ceļmalā lopus. Iet garām kāds vīrs un prasa: «Vai tu nezini, uz kurieni šis ceļš iet?»

«Es visu vasaru te ganu, bet neesmu redzējis, ka ceļš kur ietu», atbild zēns. (887.)

Kādam kaislīgam medniekam, mājā pārnākot, sieva nikni uzbrūk šādā kārtā: «Skrien, mēli izkāris, ne goda, ne kauna». Uz šo uzbrukumu vīrs mierīgi atbild: «Nē, sieviņ, tu samainīji, tas bij Ektors (suns), tam jau tā mēle garāka, viņš izkaņ arī par mani». (1102.)

Saimnieks uz ciemiņu: «Nu, kā klājas jūsu mājās?» «Pašlaik, kā jau svētkos, klājas ar baltiem palagiem», atsaka ciemiņš. (1436.)

Muižkungs uzprasa strādniekam, uz kurieni viņš iešot. Strādnieks saka: «Sevis pēc». Muižkungs tam uzreiz atcirtis: «Ko tu iesi sevis pēc? Cik es tev maksāju, tev jāiet manis pēc». (1611.)

Kāds čigāns nupat kā iznācis no cietuma un satiekas ar savu senāko saimnieku. Saimnieks jautā: «Nu, ta dabūji gan pa biksēm?»

«Par biksēm? Nē, itnemaz!»

«Kā, vai tad tevi nepēra?» jautā saimnieks.

Čigāns: «Pēra jau gan, bet bikses tika iepriekš novilk-tas».

Vēl sk. atjautas par teicieniem: «piemest kažokam ro-kas» (899.); «noturēt dziedāšanu» (766.); «ratus izsmērēt» (713.); «kartupeļus uzart» (716.); «mans Dievs, kur tu lidisi» (3328.); «iziet cauri pasaulei» (1916.); «liela mute» (1727.); «nepinaties ar meitām» (2468.); Dieva priekšā (2664.); «viena miesa un viens gars» (3327.) u. c.

4. Divējādi iztulkojami vārdi un teicieni.

Ir atsevišķi vārdi, vārdu grupas un teicieni, kuriem var būt dažādas nozīmes. Kādu un kuņu nozīmi šiem vārdiem piešķir, tas atkarājas no runātājiem. Tādos gadījumos šo vārdu un teicienu istā nozīme tiek skaidra tikai, pateicoties tuvākai informācijai. Kamēr tāda tuvāka informācija nav sniegta, runātāju domas var šauties viena otrai garām un radīt komiskas psihiskas situācijas. Vislabāk sacīto noskaidros piemēri.

Kāda pagasta mācītājs vienmēr prasījis iesvētāmiem bērniem: «Vai tu, bērns, nepiederi pie tiem sarkaniem?» Kādreiz viens atbildējis: «Nē, cienīgais mācītāja kungs, es piederu pie jūsējiem». — Mācītājs izbrīnējies prasījis: «Pie kādiem mūsējiem?» — «Nu, pie tiem melnajiem!» (2303.)

«Kāda veca māte gājusi pie mācītāja, lai lūdzot atsva-bināt viņas dēlu no gūsta. Mācītājs prasījis, vai tikai tas dēls neesmot lielnieks. Vecā māte atbildējusi: «Nē, cie-nīgs tēvs, mēs trūcīgi ļautiņi.»

Mācītājs aiz dūsmām prasa vēl reiz: «Vai viņš nav lie-linieks?»

Māte saka: «Cienīgs tēvs, viņš ļoti mazu augumu.»

Mācītājs vairs nerunājis nevienu vārdu un izgrūdis mā-ti laukā.» (2304.)

Abas šīs anekdotes ir ļoti raksturīgas. Piem., pirmajā (2303.) ir vārds «melnie». Jā, bet ko tas nozīmē? Kas ie-tveras šinī jēdzienā? Melnādainie? Skurstenskrāpji? Cil-vēki, kas melnas drēbes valkā? Vēl kāds jēdziens? Jā, tiešām. Šim jēdzienam ziņāma vēsture. Revolūcijas laikā 1905. gadā tika pazīstamas tā sauktās «melnās sotņas» t. i. kontrrevolūcionāru organizētās bandas, kas sita židus, sita progresīvo un revolūcionāro intelligenci. Kopš tā laika sā-ka katru krasī kontrrevolūcionāru cilvēku, katram krasu brīvības kustības pretinieku apzīmēt par «melnsimtnieku»

vai vienkārši melno. Dažādo «melno» jēdzieniem vēsture pievienoja klāt vēl vienu. Un ja mācītājs uzbāzīgi jauneklīm prasa pēc viņa politiskās pārliecības, tad viņš mācītājam atbild ar tādu ironisku atjautu.

Tāda pat rakstura ir otra (2304. anekd.) atjauta, tikai ar to starpību, ka tā var būt neapzinīga atjauta, jo sieviņa varēja arī nezināt vārda «lielinieks» nozīmi un visā sirsnībā nodomāt, ka tas ir liela auguma cilvēks.

Nesim tagad cita rakstura piemēru.

Kāds čigāns ticis iesēdināts cietumā. No cietuma izlaists, tas saticis zemnieku. Zemnieks prasījis: «Par ko tad tu sēdēji?»

Čigāns: «Par ministri.»

Zemnieks: «Kā tā?»

Čigāns: «Jā, es izblamēju ministri un iesēdināja.» (3253.)

Kāds otrs čigāns tādā pat kārtā saka, ka viņš par ķeizaru sēdējis.

Šinis gadījumos teicienu «par ministri», «par ķeizaru» tiešām var saprast dažādi. Uz šīs dažādās sapratnes iespējas minētās atjautas arī dibinās. Pirmā momentā čigāna apgalvojums rada apjukumu, nesaprašanu. Rodās doma, it kā čigāns ministra vietā sodu atsēdējis. Tad nāk atrisinājums, atklājums un — komikas atjautas iespaids.

«Kāds čigāns bija iesēdināts cietumā. Tiesas priekšā tiesnesis viņam jautā: «Nu, čigān, par ko tad tevi iesēdināja!» Čigāns stomas, stomas, tad saka: «Es paņēmu vienu striķa galu.» — «Nu! un par to tevi cietumā iesēdināja? Hm! Nevar būt?» — «Jā . . . bet tai otrā galā bija zirgs piesiets!» (3243.)

Otrs čigāns tādā pat kārtā sēdējis par — «četriem veciem pakaviem», kurus tas paņēmis. Tikai, par nelaimi, tur — zirgs bijis klāt; «par galvas purināšanu» u. t. t.

Vienam laulātam pārim par 3 nedēļām piedzimis bērns. Kad kristījuši, vīrs gājis pie mācītāja pierakstīt un uzdot bērna vārdu. Mācītājs bāries, ka šiem tas bērns nelaikā esot piedzimis, tas esot liels kauns un grēks. Vīrs mācītājam teicis: «Nē, cienīgs mācītāj, bērns gan istā laikā piedzima, bet mēs paši tās kāzas par ilgāki novilcinājām.» (405.)

Ari te teicienu «bērns piedzimis istā vai neistā laikā», var saprast ļoti dažādi. Jaunais vīrs mācītāja «uzbrukumu»

atsit ļoti izveicīgi, tikai tanī pašā teicienā ielikdams pavisam citu saturu.

Tāda pat rakstura ir vecā Konrādiņa paziņojums, ka «aunam jērs gadījies» (2508.), u. c.

5. Aplinkus teicieni.

Savas domas, jūtas un vērtējumus cilvēks var izteikt tieši un aplinkus. Aplinkus runā cilvēks savai un sevišķi otra cilvēka domai liek iet ne pa tiešo, taisno domu «lielceļu», bet pa domu «meža ceļiem», blakus ceļiem. Aplinkus domai un aplinkus runai dzīvē ļoti liela nozīme. Aplinkus sfērā ir daudz atjautas. Bet vislabāk lai runā kādi piemēri.

«Kāds tēvs gribējis atrunāt savu meitu no precēšanās, teikdams: «Meitiņ, kas precējas, tas dara labi, bet kas neprecējas, tas vēl labāki!» Meita atbildējusi: — «Nu, tad es darišu labi, lai citi dara labāki!» — (259.)

Tēvam pretī runāt ir nepatīkama lieta. Bet meita šo nepatīkamo lietu izdara aplinkus, atjautīgi un pavisam patīkamā formā: viņa solās darīt nevis slikti, bet — labi.

«Reiz kāda sieva izcepusi plāceni. Kad pārnācis vīrs, tad viņa devusi vīram to ēst, teikdama: «Vīriņ, nu gan izdevies plācenis, gluži kā vilniņa!» — Vīrs paņēmis plāceni kukuli un laidis ar to sievai. Sieva viņam prasījusi: «Ar ko tu, vīriņ, laidī, vai ar ķieģeli?»

«Nē, ar vilniņu!» vīrs viņai atbildējis. (502.) Te vīrs sievai atmēro puslīdz ar tādu pat mēru, ar kādu tā mērojusi, runā tādā pat viņas stilā, bet arī — aplinkus, ironiski. Šinī piemērā vairāki atjautas elementi kopā, bet arī aplinkus metode.

«Kāds puika mācījies pie kurpnieka amatu «pie visa brīva». Sevišķi ar ēšanu gājis pavisam nelāgi. Kādreiz launagā puikam iedota sviestmaize, bet sviesta kārtiņa bijusi tik plāna, ka tikko saredzēt. Puika ēdis, ēdis un sācis raudāt. Pienācis meistars un prasījis, kāpēc šis raudot? Puika atbildējis: «Kā lai neraudu! Tik jauns vēl esmu un jau nevaru redzēt vairs!» Meistars prasījis, ko tad šis tā nevarot redzēt? «Uz maizes sviestu nevaru ieraudzīt!» atbildējis puika.» (959.)

Kurpnieka māceklis pasaka meistaram nepatīkamu atgādinājumu, it kā tiesādams ne meistaru, bet pats sevi, savu nelaimi. Mērķis sasniegts, un meistaram vēl kā ar īlenu iedurts, jo puikas aplinkus atjauta ir arī dzelīga ironija.

Skopa saimniece grib pasacīt mūrniekam, lai tas neēd tik daudz sviesta. Bet taisni tā pasacīt, būtu tā kā pretīgi un nepieklājīgi. Viņa saka aplinkus: «Mūrnieciņ, tie jau nav māliņi, bet sviestiņš un maksā 60 kap. mārciņā!» Mūrniekam arī neērti pateikt, ka viņš tomēr sviestu ēdis, tāpēc viņš sviestu vēl uzliela («Nu, to viņš arī ir vērts») un tik «pucē!» (674.)

Šinī anekdotē divkārši aplinki un divkārša atjauta.

Sk. vēl anekd. Nr. 973., 974., 975., 976., 977., 1732., 908., 1889., 2190., 3234., 3236., 3244.

6. Divdomīgās atjautas.

Ka izteiksmei var būt tieša un netieša nozīme, to jau redzējām. Bet tomēr ir arī starpība starp dažādām netiešajām izteiksmēm. Vienā gadījumā ir vārdam divas vai trīs jau noteikti nodibinājušās nozīmes (piem. vārdam «mīkla»), otrā gadījumā (izdomas) indirektā nozīme arī jau stabilizēta. Bez tam viņai sava īpatnēja nokrāsa. Tādas indirektas domas sauc par — *divdomībām* (Zweideutigkeit). Divdomībai tiešām ir divas domas jeb, kā Kuno Fišers saka, «divas sejas: viena ir maska un otra īsta seja; viena izskatās nevainīga, otrai — viltība aiz ādas.»⁴⁾ Bez tam K. Fišers aizrāda arī uz divdomības *pikanto nokrāsu*. Šī pikantā nokrāsa ir seksuālās, diskrētās lietas, par kurām klaji un atklāti nerunā. Vēl krasāki šo aspektu uzsver Sig. Freids. Šādā nozīmē divdomības jēdziens nodibinājies arī pie mums. Tā tad divdomība nebūt nenozīmē tikai divas domas, bet divas domas noteiktās attiecībās; divas domas, no kurām viena (galvenā) ir pikanta, un tā slēpjas godīgajai un nevainīgajai domai aiz muguras. Tādas divdomības slēpjas daudzās Konrādiņa anekdotēs. Piem. 2334., 2435., 2436., 2437., 2438., 2439., 2440., 2441., 2442., 2443., 2444., 2446., 2467., 2468., 2512. (1.—7.),

Konrādijs, var sacīt, bij īsts divdomīgo anekdošu speciālists.

7. Īstenības maskēšana ar vārdu rotaļu.

Dažreiz cilvēkam nav patīkami patiesību sacīt, bet nepatīkami arī melot. Nu vajag izgudrot tādu metodi, ka, patiesību pasakot, nepatīkamā īstenība tomēr tiek aizmaskota. To panāk ar augšā minēto atjautu. Sacījumā vārdus kombinē tā, ka klausītājs mehāniski tiek apmānīts un piekrāpts ar skaidru patiesību. Piemēri:

Kāds židiņš reiz gājis ar stipru vīru spēkoties, un, protams, ticis uzvarēts. Bet šo gadījumu viņš citiem pratis veikli atstāstīt: «Es bij zikers, bet vins nāce ar svonkem; reiz es bij apaksā un vins virsū, un reiz atkal vins virsū un es apaksā!»

Krodzinieks — žīds gribējis salīgt puisi. Puisim viņš stāstījis: «Pie manim ir viegle dzīve un ēd, ko grib. Ēd silķ ar maiz. Vai nevar paēst! Ēd maiz ar silķ — ar' var paēst.» (1996.)

Žīds gribējis salīgt meitu. Bet meita saka, ka daudz darba. Žīds: «Kas tev tur ko darīt! Pabaro gove un gul, izslauc gove un gul, izkop istabe un gul, izvār ēst un gul. Nu, vai nav lab'!» (1997.)

Te ir vārdu rotaļa, kurai pamatā ir žīda viltīgā krāpšanas psiholoģija. Pirmajā gadījumā žīds veiklā kārtā nemelojot izsaka patiesību, ka viņš divreiz ticis uzvarēts, bet ar vārdu rotaļu panāk tādu iespaidu, it kā viņš arī reiz būtu uzvarējis. Tāpat otrā gadījumā ar savu «galda» reklāmēšanu: «silķ ar maiz, vai maiz ar silķ.»

8. Stila nokrāsu apzinīga samainīšana.

Runātam vai uzrakstītam vārdam, resp. izteiktai domai, vienmēr ir savs stils. Katram stilam sava nokrāsa. Stilā var izmantīt sacītāja rupjākas vai maigākas, smalkākas attiecības pret domu un runas objektu. Apzinīgi rīkodamies ar stila līdzekļiem, cilvēks var radīt arī atjautas. Sakarā ar stila nokrāsu te atzīmēsim a) raksturvārdu, lamu vārdu pielietošanu un b) apzinīgu rupjāka stila lietošanu, kāds zināmā gadījumā pienāktos.

a. **Raksturvārdu un lamu vārdu lietošana.** «Lamāties ir rupjība, ne atjauta», dažs pateiks. Tā tas mēdz būt, bet

nav sacīts, ka «lamāšanās» katrreiz būtu jau rupjība. Ir arī smalkāki «lamāšanās» veidi. Tos apzīmē par piezobošanu, piejokošanu, kritizēšanu, raksturošanu u. t. t. Piekļājīgākiem lamu vārdiem mums vēl nav īsta apzīmējuma. Šiem vārdiem es te lietoju terminu «raksturvārdi». Kāpēc? Tapēc, ka šinīs vārdos nav rupja apvainojuma, bet tur vairāk tikai raksturota cilvēka darbība, viņa izturēšanās, viņa daba jeb raksturs. Piem., ja cilvēku nosauc par vieglprātīgu, paviršu, plāna galdīņa urbēju, pavieglu, par gaisa grābekli, gaisa stripu, tad tur vairāk ir raksturojuma kā apvainojuma. Un tādu raksturvārdu lauks ir plašs. Šie raksturvārdi bieži vien mēdz būt ļoti atjautīgi. Un nevar sacīt arī, ka vieglāks lamu vārds īstā vietā pielietots arī būtu bez atjautas. Piemēri:

Stendes barons bieži rītos mīlējis iznākt nakts svārkos uz balkona noskatīties laiku un svaigu gaisu paelpot. Čigānu Jancis to ievērojis. Tas bijis liels «štuku» taisītājs un pārgalvnieks. Šis iet kādu rītu gar pils priekšu un redz, ka barons grozās vien, grozās vien uz balkona. Jancis piegājis labi tuvu, iepletis kājas, izņēmis kaļķīti no mutes un teicis: «Labrīt, putnu biedekli, vai cienīgs lielskungs mājās?» Barons spīci nosplāvēs un iešļūcis pilī. (1540.)

Ezerā makšķerē čigāni. Atnāk lielskungs un dzen čigānus prom. Lielskungam bijušas brilles. Te kāds no čigāniem iesaucies: «Ak tu, stiklaci, vai tu to ezeru raki!» (1901.)

Čigāns satiek kādas draudzes ērģelnieku, ar kuŗu tas nesen izmījis zirgu, pie kam ērģelnieks iesmērējis čigānam klibu zirgu. Čigāns nosplaujas un saka: «Ak tu, Dieva muzikant! Kaut tev galva kļūtu tik tukša kā ērģeļu plēšas, un kaut tu kautu līdzī deviņdesmit deviņus gadus savām ērģeļēm kā palš tonis!» (2343.)

Uradņiku aizkaitinātais čigāns apber šādiem lamu vārdiem:

«Tava sieva ragana, veca pesse (piepe), un tu pats — nāves beņķis, sievas kreklis, ģimis, mirrns tāds, manu zirdziņu ņemt! Notaisīšu labu durtēni (uzsvars uz ēn), un tad es tevi jāšu pa kalnu kalniem, pa leju lejām pa mīglas mākoniem!» — (3159.)

Istenībā ņemot, arī čigāna atvasinājumi baroniem šīramantelis un Peizaķis ir jau puslamu vārdi, bet nevar sacīt, ka visos šīnīs rakstur- un lamu vārdos čigāns būtu tikai rupjš vien. Nē, tur daudz arī atjautas: reizēm tā smalkāka, reizēm drusku «stingrāka» stila. Tāpat rupjības nevar saskatīt čigāna atjautīgā raksturojumā, kur tas dziedātāju Kaktiņu nokrista par «vella rabīneri», bet kādu sievieti dziedātāju par «dieva bitīti» (2632.).

b. **Rupjāku vārdu un rupjāka stila lietošana, kā to situācija prasa.** Katram stāvoklim, katrai vietai sava piemērota valoda un stils. Krogā runā citādi kā baznīcā, tirgū citādi kā salonā. Ja stili sajūk vai viņus apzinīgi un ar zināmu komikas gaumi sajauc, tad var radīt atjautas. Piemēri:

Čigāns, tirgū zirgus mietodams, grib piešmāukt zemnieku. Pienāk mācītājs — labs zirgu mietnieks — un metas zemniekam palīgos.

«Kā tu, bībeles ērzeli, nū zirga zini?» kliedz čigāns, — «jāj savu bibeli, nemaisies, kur vīri darās!» — (2311.)

Reiz čigānam nomirusi māte, un šis lūdzis, lai mācītājs arī nākot pateikt kādu Dieva vārdu pie kapa. Labi, mācītājs bijis mierā. Kad kaps jau bijis pa pusei aizrakts un sprediķis noteikts, čigāns piegājis pie mācītāja un prasījis: «Nu, cik tad būs man jāmaksā?»

— «Trīs rubļi», atteicis mācītājs.

«Ak, Kungs, par šito maitu! Viņa jau dzīva nebija tik vērts, un tu prasi par beigtu tik daudz!» Čigāns saķēris galvu un aizbēdzis. (2344.)

Vēl sk. anekd. Nr. 2086., 2140., 2168., 2169., 2175., 2267., 2270., 2280., 2314., 2673., 3225., 2082., 2584.

Bet nav jādodomā, ka šo vienkāršo jeb prastāko stilu lieto tikai pusmežonīgais čigāns vai arī neizglītota zemnieku sieviņa, ganu zēns u. t. t. Šo stilu lieto arī — mācītāji baznīcā, piem., vecais Konrādijs. Savu palīgu viņš ar nolūku sauc par «zelli», (2458.), kultūru viņš raksturo kā «tādu krējuma nolaizīšanu un kruvešu nolīdzināšanu» (2495.), jauno paaudzi tas raksturo kā «liellopus vai liellopu telus» (2491.), savu augstāko priekšniecību tas pielīdzina nastu nesējiem ēzeļiem (2503.—2507.). Tad vēl viņš lieto tādas teicienu, kā: «nepinaties ar citām meitām (2468.), «ra-

gā pūtēji», «mums te būs jāpuņķojas (t. i. pie dievgalda, P. B.) līdz vakāram.» (2458.)

c. **Reliģiskā stila piemērošana ikdienas lietām.** Svētrakstos un reliģiskās ceremonijās tiek lietots īpašs stils. Šo stilu var nosaukt par reliģisko stilu. Šī stila lietošana citās vietās, ikdienas dzīvē u. t. t. allaž mēdz atstāt komisku iespaidu. Joku mīlotāji šo stilu lieto atjautas nolūkiem. Piemērs:

Kāds čigāns Jēkabpilī piegājis pie jaunceltā tiesas nama un cietuma. Nometies ceļos, salicis rokas uz krūtīm un teicis: «Ak tu svētā vieta, tu svētais nams, kur izsalkušus paēdina, plikus apģērbj un ceļniekam atpūtina kājas!» (3241.)

Tāpat komiski izklausās, kad kāda sieviņa, sadzerot ar mācītāju vīnu, nesaka vis «sveiki», bet gan «allēluja!» (2261.)

Literātūra:

- ¹⁾ Kuno Fischer. Über den Witz. Zweite durchgesehente Auflage. Heidelberg. 1889. 121.—124. lap.
- ²⁾ P. un M. Birkerti. Latviešu sakāmvārdi un parunas. Rīgā. 1927. g. 121. lap.
- ³⁾ P. Birkerts. Latvju tautas miklas. Rīgā. 1927. g. (Iekavās apzīmētie ir mīklu numuri.)
- ⁴⁾ Kuno Fischer. Cit. grām. 133. lap.

7. DZĒRAJS KRIEVS.

3427.

Kāda saimniece iedevusi savam kalpam — krievam — naudu pirtij. Bet krievs vis nav no muļķa mājām, aizgājis labāk uz krogu un naudu nodzēris. Mājās nākdams, saslapējis matus pie pumpja un saimniecei teicis: «Ok ta, matušķa, kā nopēros!»

K. Streņģe, no Salaspils pag.

3428.

Vēlā vakarā no krogus mājās nācis krievs. Ieraudzījis ziedošu linu lauku un dzērumā to noturējis par ezeru. Daudz nedomādams, viņš licies «peldēt». «Pārpeldējis» rasoto linu lauku, viņš nopurinājies un teicis: «Tad to lobi āzpeldējos!»

Uzrakst. O. Dūte, Mellužos.

Teic. L. Dūte, 46 g. v.

8. KRIEVA TUMSĪBA.

3429.

Krievs cepis tārpainu beku. Tārpi no karstuma bēguši ārā. Krievs teicis: „Куда ходи? Назад!”

Auniņu Elza, no Rīgas.

3430.

Zaldāts nodod aizzieģelētu vēstuli bez virsraksta pastā. Pretīmņēmējs jautā: «Kāpēc tā vēstule bez virsraksta?» Zaldāts atbild: «Es negribu, ka visi zina, kam es vēstuli sūtu! . . .»

Uzrakst. Aleksandrs Linde, Rīgā.

Teic. Katrīna Tēnnberga, 69 g. v., no Kandavas.

LFK 623, 68.

3431.

«Kur tumšāki laudis, tur balstāka maize», saka veca paruna. Tā tas bijis arī tumšajos krievos. Maizes abru pēc mīklas izņemšanas tie nekad neizkasījuši. Tā drīz vien abra bijusi pilna sakaltušas mīklas, un nevarējuši vairs iemīcīt jaunu maizi. Krievi domājuši, ka abra iemeties pats

nelabais un gājuši pie «batjuškas», lai nākot abru svētīt. Mācītājs atnācis, gājis abrai apkārt, svaidījis to ar kūpošu «virāku» un dziedājis: «Tur va-jā-gā-sil-tā ū-dē-ņā un ā-sā nā-žā . . .» Krievs paklausījis batjuškam, izdarījis, kā tas līcis, un abra bijusi no nelabā atpestīta. Mācītājs par lielo darbu, protams, dabūjis brangu maksu.

V. Brasle.

3432.

Reiz kāds krievs aizgājis uz kaimiņu mājām pie otra krieva. Tur viņš pacienāts ar ķīseli. Ķīsele krievam ļoti labi garšojusi. Tāpēc ejot uz māju viņš daudzinais: «Ķīsele, ķīsele!» Bet, lēcot pār grāvi, vārdu aizmirsis. Apstājies un, maisīdams ar koku dubļos, atkārtojis: «Poķerjal, poķerjal.» Te gājis garām kāds svešs vīrs un uzsaucis šim: «Kas tev — poķerjal! Samaisījis dubļus kā ķīseli, ko tu te vairs dabūsi!»

«Ā, paldievs, paldievs, brat! Tā jau bij ķīsele!» Un gājis priecīgs uz māju, daudzinais ķīseli.

Lidija Galeniece, no Pampāļu pag.

Var. LTA 227.

9. KRIEVS ZOG.

3433.

Reiz kāds krievs nozadzis maizes klaipu. Viņš gājis caur kādu birzi. Uz koka zara sēdējis krauklis un kļiedzis: «Kral, kral!» Krievs vareni noskaities: «Vazmī, kak tvoī!» Tad gājis tālāk. Pa ceļam gadījusies dzeguze, kuŗa vilkusi: «Kū—piš, kū—piš!» Krievs palicis lustīgs: «Vot slav-naja pķička, skazāla, čto kūpiš!»

Alvine Pāvule, no Slokas.

3434.

«Krievu laikā» krievi gājuši kādās mājās zagti. Aizsējuši durvis, lai saimnieks netiek laukā un aizveduši govī.

Mājās saimnieks par šo notikumu vēlāk stāstījis: «Es bļāunu, mana sieva bļāun, un mani bērni bļāun. Dakšas Jonis saka: «Nu nebļāuni!» Bet kā tad tu nebļāusi, kad mellējā iz kūts laukā!»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

10. KRIEVS, LAPSA, LAPSENES.

3435.

Krievs stāstījis saimniekam: «Saimniek, es nupat mežā redzēj' dzeltēn' sunīt' ar kupl' ast'». Saimnieks teicis: «Tā būs bijusi lapsa.» Krievs tiepies: «Nē, saimniek, lapšņ es pazīst. Tā ir maz', maz' mušiņ, bet šitā nebij lapšņ, tā bij maz sunīt ar kupl' ast'!»

Jūlijs Gernsdorfs, no Kastrānes.

3436. Lapsa bez astes.

Tas bij toreiz, kad uz laukiem vēl nebij ne kooperatīvu, ne sīkpreču tirgotavu, bet lauku mājas apstaigāja pauru žīdi un susinbačkas krievi un apbraukāja lupatu lasītāji. Tie arī vecas lupatas, kaulus, sarus un zirgu astrus apmaiņīja pret jaunām blodiņām, darvu, saldo koku, adatām un cērmju zālēm.

Siena laikā, pašā dienvidū mūsu mājā iebrauc blodiņu krievs. Krievs lūdz mūsu tēvam, lai viņam atļauj pamieļoties pie jāņogu krūma, kamēr saime pieceļas no diendusas.

«Nu, kuši, kuši», — tēvs nosaka, un krievs tūlī stājas pie lielā krūma, kurā bij ieperinājies liels lapšņu pudurs.

Mēs, bērni, noslēpušies palieveni, noskatāmies, kā krievam veiksies ar niknām lapsenēm.

Tikko krievs ķēras pie jāņogu krūma, lapsenes metas krievam bāzdzā.

— «Išti neganta muša!» — krievs iesaucas un mēģina atgaināties. — «Mažs kā šuds, bet koš kā neļabais!»

«Tā jau nav muša, bet lapsene», — tēvs smiedamies paskaidro.

— «Taš, kaimiņ, nebij nekāda lapsa», — krievs atrunājas. «Lapsa bij kā pušņa ar gara hvosta. Bet šī bestija, maziņa, bet koš trakak kā šuna.»

Kad krievs bij dabūjis jau vairāk dzēlienu, tas atstāja ogu krūmu un steidzās pie darvas mucīņas, lai uzliktu tumšo, smirdošo kompresi.

— «Ek, gudrā saimnieka . . . Šņa piesējuš, bet krūmā muši palaiduš. Bet paši smeļ: lapša, lapša. Kas tā par lapsa bez kāda hvosta?»

No veciem laikiem.

«Brīvā zeme», 1928. g. Nr. 201.

3437.

Reiz krievs ielavījies saimnieka klētī un ieraudzījis pie griestiem papīra kulīti, kuņā lapsenes ietaisījušas perēkli. Bet krievs domājis, ka tur saimniekam nauda glabājas un iebāzis kulīti kabatā. Roku kabatā turot, tas jutis, ka nauda kož. Izvilcis vienu lapseni, tas tūlīt gājis to saimniekam rādīt. Saimnieks tam pastāstījis, ka tā ir lapsene, bet krievs teicis: «Nē, nē, tā nebi laps. Es pazīst laps: laps ir maz dzelten sunīt ar kupl ast!»

Ulmaņu Erna, no Rīgas.

3438.

Krievam iekodusi lapsene. Viņš skrējis pie saimnieces, kliegdam, ka viņš esot pagalam sakosts. Saimniece sacījusi, ka tad jau būšot bijusi lapsene. Krievs: «Niet, lapšu nebij, lapšu nebij, lapšu es pažīstu, lapšu ir ar kuplu asti, bet tā bij liela dzeltena muša!»

Skujiņu Rūta, no Vidrižiem.

3439.

B. muižas (Vidzemē) modernieks bijis krievs. Reiz gana puikas ielaiduši lopu aplokā lapseņu pūslī. Modernieks aizgājis pie kunga un sūdzējies: «Lēli kungi, gana puiki lieli palaidņi, iztaisa mazu kūteli, ielaiž lopu laidarā, a ļopi trako!» «Tās jau ir lapsenes!» lielskungs izsaucies. «Nē, es ļabi pazīstu lapsu, tā tāda, kā šūne, ar gara ašte!»

Uzrakst. P. Miķelsons.
Dzirdēta Koknesē.

3440.

Krievam reiz puikas uzlaiduši lapseņu bunduli virsū. Krievs sūdz puikas pie tiesas un stāsta, ka viņu lapšas pagalam sakodušas. Tiesnesis brīnījies, kur tad viņam lapsa varējusi iekost.

«Nu tak nē, ne tā lapša, kas mežā dzīvo, bet tā lapša no papīra maišuka!» Tiesnesis nekādā skaidrībā neticis.

Skujiņu Rūta, no Vidrižiem.

11. DAŽĀDAS.

3441.

Krievs satiek kurlu sievu. Krievs saka: «Labrīt!» Sieva ar gaili: «Tirgū biju!» Krievs: «Vai tu esi kurla?» — Sieva: «Pirku gaili!» — Krievs: «Ardievu!» — Sieva: «Pusrubļi devu!»

Mirdza Grīntāle, no Mellužiem.

3442.

Kāds krievs sūdzējies: «Es vairs negriba precēta puīša es griba apaļa puīša: Jūram pulka berne lien caur žoge kā žurke un apēd visa mana gurke!»

Uzrakst. O. Dūte, Mellužos.

Teic. J. Dūte, 46 g. v.

3443.

Viens zaldāts iemīlējis mājā vienu meitu un gribējis to precēt. Bet meita negājusi. Reiz krievs atnācis no kroga un devis meitai klinģeri, ko ēst. Meita gan saņēmusi, bet iedevusi to klinģeri kazai apēst. Vakārā kaza istabā iekšā un tik lienot pie krieva gulēt. Nu krievs briesmīgi pārskaities. Meitieši sprieduši, ka krievs, laikam, gribējis meitu ieēdināt.

Uzrakst. Emīlija Lase, Sidgundas Vildēnos.

Teic. Jānis Lauva, Sidgundā.

LFK 524, 513.

(Sk. 3444. anekd.)

IV. Latviešu sejas aiz svešiem vārdiem.

1. LEIŠMALIEŠI, LEIŠGALIEŠI.

3444.

Uz lauka strādājuši leišgalieši. Viens no viņiem ieraudzījis vardi un skrējis citiem stāstīt: «Bida moni, broļi, donokit, as otradu kodu nazvāru, tis uz augšu lac, nalabi skotās opkārt, ka i dāliši pi kojām sitas!» Saskrien visi leišgalieši un apbrīno neredzēto zvēru. Viens prāto šo, otrs to, beidzot viens iesakās: «Vogors gudrs veirs, viņš treisas raizes bažnicā bijis, aš raizi arī Reigā beiš!» Atnāk vagars un, pamatīgi apskatījis vardi, nosaka: «Nu ij mulķa dasas, ir vej sila bolūdis, aļi vāja vonogs!»

Uzrakst. L. Mauriņš, Rīgā.

Dzirdēta Augškurzemē.

3445.

Iedzēries leišmalietis iznāk no kroga un iet pie sava zirga, gribēdams jāt uz mājām. Pāra reizes veltīgi nopūlējies uzlēkt zirgam mugurā, tas noņem cepuri un saka:

«Da Jēzus, da noc poleigā nobaga grieciniekam, zirgam mugurā tikt!» Šos vārdus izrunājis, tas atkal palēcās, bet veltīgi. Brītiņu padomājis, tas nu saka: «Da Jēzus, da Mar'ja, da noceit poleigā!» Bet arī šoreiz viņa lēciens neizdodas. Tagad viņš piesauc pēdējos, sacīdams: «Da Jēzus, da Mar'ja, da vusi svātī, da nociet paleigā!» Nu viņš lec, bet pārlec zirgam pāri. Saķēris ar roku sasisto sēdvietu, tas, mazliet ieskaities, saka: «Da ataite por svātu*), da pardoudzi bous!»

«Sikspārnis», 1923. g. Nr. 37.

2. LEITĪSL.

3446.

Atbraucis leitīts precībās pie latviešiem. Meita patikusi, i brūtes vecākiem precinieks paticis. Visu norunājuši, nopriecājušies, ka preciniekam pašam dzimta zeme. Beigās ieprasās, vai šim arī kādi žēivati (mājlopi) esot? Leitīts priecīgi atbild, ka esot gan labi daudz. Nu, kādi tad esot? Esot gluži baltas utis, esot blusas, bet mājās esot arī plaktis (blaktis).

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41, 433.

3447.

Leitīts brīnījies, kā gan latvietis varot izciest katru dienu galvu sukāt. Šis sukājot divas reizes par gadu, kad jāejot pie dievgalda, un i tad pašam esot jāblaujot, jāturoties pie sētas stulpa (staba).

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41, 432 un 41, 1090.

3448. Kā latvietis nebūs stiprs.

Gājuši leitis ar latvieti lauzties. Latvietis nolauzis leiti. Tad leitis sacījis:

«Kakži latuvīts nabius stiprs: bulvs (kartupelis) pats lilijs povalgs, a latuvīts ādut viel iz bulva leik pīnu viersā.»

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

Teic. Simanis Kalējs (ap 1895. g).

Var. LFK 41, 112.

*) Atejat pārs svēto.

3. POLIŠI.

3449. Polišu gudrinieks.

Vēžotājiem uz ceļa no zebinieka (kules) izkritis vēzis. To atraduši poliši un sākuši gudrot, kas tas tāds esot. Nevarējuši saprast, atsaukuši viņu sātu Juanuku, — tas gudrāks: divi reizes dzirnavās bijis un reizi baznīcā. Atnācis Juanuks un sacījis:

«Kakži tur pruatavāsim! Tie byus voij nu puars gaiļu, voij viens vieja vonogs.»

Piezīme: Ap deviņdesmitiem gadiem parasts bij izteiciens, aprunājoties par kādu darbu: «Kakži tur pruatavāsim!».

Bieži vien dažādās darišanās brauca uz leišiem, t. i. Latgali, nerunājot par to, ka uz turieni izceļoja kolonisti, tāpat kā uz krieviem (Pliskavas gub.). Bet ap deviņdesmitiem gadiem šis braukšanas apstākums, un «polišus» pavisam piemirsa.

Bija ļoti daudz nostāstu, kas tēloja «polišu» muļķību, neattīstību, nabadzību. Bet tā kā tie dzirdēti agrā bērnībā un priekš tā laika man bija nesaprotami, tad esmu viņus aizmirsis. Bet veciem ļaudīm Alūksnes apkārtnē (varbūt visvairāk Mārupes pagastā) tādu būs ne mazums. Atzīmējams, ka tautas runā Alūksnes apkārtnē «polis», «polītis» un «leitīs», leitītis» parasti nozīmē latgalieti, lai gan atmiņā ir arī vēl senie «poļu laiki» un poļu kara pulki.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Timānos.

Teicēja — māte.

Var. no tās pašas vietas, tikai Juanuka vietā Juze un polišu vietā leitīši. LFK 41, 113.

3450.

Riez kāds polis saderējis pie saimnieka par puisi. Otrā dienā saimnieks viņu aizsūtījis uz šķūni pēc siena. Te puisis skrējis atpakaļ un kļiedzis: «Kuž, kuž!» Saimnieks pasmejies un teicis: «Tad jau, laikam, lapsenes būs kodušas!» Puisis viņu pārtraucis, iesaukdamies: «Tie ne lapši! Lapši es pazīstu, tie ir ar kuple ašte; bet šitie bij sorkaņi mušeņi ar džeļtene pokaļe!»

A. Saliētis.

Var. LTA 3435.—3440.

4. KĀRKLU VĀCIEŠI.

3451.

Kāds vīrs no laukiem gribējis runāt vāciski. Aizbraucis uz Rīgu un gājis uz aptieku. Viņam vajadzējis kumelīšu tējas. Iegājis aptiekā un prasījis: «Bitte für 5 Kopeken Füllen Tee.» Pārdevējs teicis, ka viņam tādas tējas nesot, lai viņš runānot latviski. Zemnieks teicis, ka viņam vajagot kumeliņa tējas. Pārdevējs teicis: «To jau nesauc Füllen Tee, to jau sauc Kamillen Tee.»

V. Bitte, no Mellužiem.

3452.

Kāds latvietis gribējis izlikties par vācieti un tirgū saucis: Guten Tag, Herr Meier, wieviel kost' drei Eier?»

«Drei Kopeken, komm morgen, būs lētāk.»

Eglišu Erika, no Vandzenes pag.

3453.

Reiz kāds kārkluvācietis iegājis kādās saimnieka mājās pārnakšnot. Saimnieks tam devis ēst vakariņas. Ēdot saimnieks, kas arī bijis kārkluvācietis, ieprasījis: «Gibt mir Messer, Brot schneiden!» To dzirdēdams, viesis skriešus izskrējis caur logu un prom uz mājām. Mājās pārskrējis, tas pie sevis nopriecājies: «Nebūtu es zinājis pa vāciskam, būtu mani nokāvuši!»

Uzrakst. Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

Teic. F. Feldmanis, Sātiņu pag.

3454.

Kāra laikā dzīvojis kāds skops saimnieks. Viņam bijušas divas cūkas. Cūkas viņš glabājis kā kādu naudas maisu. Kad vācu kareivji abas rekvizējuši, tas noteicis: «Ja tak dūmal — ein Schwein mein, ein Schwein dein, aber nein, — abi Schwein porveic!»

Uzrakst. P. Landmanis, no Rīgas.

Teic. P. Podziņa, no Maz-Salaces.

3455.

Viens kārklu vācietis stāsta otram, cik viņu pavisam bijis viesībās: «Mēs bijām deviņi vācieši: Diždies, Maz-

dies, Dižkuls, Mažkuls, Klāviņ kungs, Tētelbulks, es un Šulcs un vēl viens svešs vācietis.»

Uzrakst. Austra Skujiņa.
Teic. Krastiņa, Vecsaulē.

3456.

Kādam saimniekam bijis kupli saaudzis sakņu dārzs. Abos galos dārzam kaņepes bijušas sasētas tā, ka ar zirgu nav bijis iespējams dārzu izvagot. Tāpēc saimnieks jūdzies pats arklā, lai izvagotu vagas.

Pienācis kāds vācietis un prasījis vāciski: «Kāpēc nevago ar zirgu?» Saimnieks jautājumu sapratis, bet atbildēt vāciski nepratis un tāpēc teicis pusvāciski: «Ferdī kaņepes mīda.»

Uzrakst. Anna Galēja, no Lejas pag.
Patiess notikums.

3457.

Divas draudzenes satiekas uz ielas.

Pirmā prasa otrai: «Wu warst tu, māsiņ?»

Otrā atbild: «Nach deiče baznīciņ.»

Pirmā: «Was warst tu angehabt?» (Ko tu biji uzģērbusi?)

Otrā: «Knipen baire kan je an, plīra-plāra an die Hand, fiškulite auf die Kopf.»

(Knipelētus baja (parķa) bruņčus, vēdeklis rokā, adīts lakats uz galvas.)

E. Kurme, no Rīgas.

3458.

Senāk, kad latvietes iemācījušās vāciski runāt, tas viņām bijis «Dieviņ augstais». Reiz kāda latviešu meitene bijusi drusku apgrābstījusi ap vācu valodu. Kur tik varējusi, tur viņu izlietojusi. Reiz aizgājusi uz tirgu galu pirkt. Pieiet pie miesnieka un jautā: «Was kosten di tel pakal?» — «Vējš, meitiņ, kustin, vējš», tirgotājs atteicis.

E. Cera, Jelgavā.

3459. (var.)

Kāda meita grib runāt vāciski. Iegājusi pārdotavā, tā grib vāciski prasīt, cik maksā. Uz kādu pakārtu lentu rā-

didama, tā prasa: «Wie kust die Bant?» — Pārdevējs, domādams, ka šī prasa, kāpēc lenta kustās, atbild: «Vējš kustina.»

Kuķēnu Anna, no Pabāziem.

3460.

Divas Kurzemes saimnieces par vari gribējušas būt smalkas dāmas un sarunājušās tikai vāciski. Kādu rītu viena teikusi otrai: «Plider, plader, māsiņ, iesim svētdien baznīcā un runāsim pa vācisk! Kannst du mir gar nicht?» Labi — svētdienā aizgājušas arī baznīcā. Draudzenei otru gadās nosaukt vienkārši par Annchen. Šī sadusmojas un uzsauc: «Annchen, Annchen, was par Annchen? Ich Madam, du Madam. Bursch pakaļ gēn!»

Uzrakst. Austra Skujiņa.

Teic. Krastiņa, Vecsaulē.

3461.

Divas, viena pagasta meitas, aizgājušas uz Rīgu. Pēc kāda laiciņa tās Rīgā satikušās, un nu viena otrai gribējušas pastāstīt, ko Rīgā dara. Tā kā Rīgā visi runājuši vāciski, tad šām arī kauns latviski runāt, un spērušas valā vāciski. Pirmā stāstījusi: «Ik šnīder šneider (viņa esot šuvēja)!» Otra teikusi: «Abet ik šlīnder šlauder» (viņa esot veļas mazgātāja).

O. Timans, Alsviķu pag., Timanpos.

LFK 41, 1004.

3462.

Kādam saimniekam bijusi meita. Un tā bijusi «vācu» meita: šī lūk, esot Rīgā skolā gājusi. Sestdienā gājuši visi pirtī. Saimnieks reizē ar meitu (agrāk gājuši pirtī i vīrieši, i sievietes kopā). Tēvs uzmetis garu un gājis meitai muguru pērt. Meitai palicis par karstu, un šī saukusi: «Papiņ, kaltes Wasser! Papiņ, kaltes Wasser!» Papiņš atbildējis: «Nē, nē, meitiņ! nav vis vasara, bet ziema!» un pēris vien.

Uzrakst. Liepiņu Zigfrīds.

Teic. Emīlija Liepiņa, no Salacas.

Var. LTA 3001, 3002.

5. KARKLU KRIEVI.

3463.

Kāds latvju zemnieks un krievis gājuši pa ceļu. Zemnieks lielījies, ka viņš krievu mēlē runājot tik pat labi, kā latviešu. Krievis visu laiku stāstījis, bet zemnieks nurdējis tikai: «Da» un «net». Zemnieks ielicis svārku ķešā degošu pīpi un svārki sākuši degt. Krievis sacījis: «Mužik, mužik, kaftan gorit!»

«Da, da, krieviņ, gorit, gorit!»

Iet tālāk. Bet nu jau svārki sāk pa traku degt, un krievis kliedz: «Mužik, tev taču svārki deg!»

«Lops, kam tu to agrāk neteici!»

Uzrakst. A. Vējiņa, no Viesienas pag.

Teic. Lābāns, no Ērgļu pag.

Var. no Umurgas. LFK 556, 1109.

3464. (var.)

Divi zemnieki lielījušies, ka labi protot krieviski. Viena dienu sienu vedot abi apstājās uz lielceļa sapīpēt. Vienam iekrīt dzirkstele kažokam krāgā un tā sāk gruzdēt. Otrs saka: «Мужик, тебе kažок горит!» — «Знаю знаю!» — Pēc brīža atkal: «Мужик, тебе kažок горит!» — «Знаю знаю!» — «Знаю, все знаю!» Trešo reizi: «Vecais, tev kažoks deg!» — «Par ko neteici ātrāk?»

Mikelsonu Pēters, no Kokneses pag.

3465.

Reiz satikušies divi latvieši, kas agrāk runājuši krieviski. Viens tūlīp rauj pa krieviski vaļā: „Где вам теперь живот?”. Bet otrs rādījis uz savu vēderu un teicis latviski:

«Te, te.»

Uzrakst. K. Strazdiņa.

Noklausīta dzelzceļa vagonā.

V. Igauņi, pusigauņi.

1. IGAUNIS UN LATVIEŠU VALODA.

3466.

Igaunis iebraucis Vidzemē saka: «Kas te par zemi? Mūs' zemē tāds liels, apaļš mēness, te tik tād' lēpat'.»
Kuķēnu Anna, no Pabažiem.

3467.

Kāds igauņis sacījis: «Es nav nekāds ikauns, es visemnieks, man visemniek pasīte!»

Olga Grīne, no Majoriem.

3468.

Igaunis, redzēdams, ka viņa brālis skriedams iekrīt dubļos, to stāstījis šādi: «Man rāl (brālis) ir tīr sūk (cūka). Vin rej, rej (skrien) un krīt slaukt iekš sūd!» —

M. Bērziņš, Umurgas pag.

3469.

Daži igauņu izteicieni tiek lietoti kā laika kavēklis, no kuriem kādus uzrakstišu.

Igaunu izloksnē sacerēts dzejolītis:

«Visi putni sen jau siedāj',

Mazi seniķīši (dzeniši) vien nesiedāj'.

Kā būs mazam seniķim siedāt,

Koka rauļi (prauļi) vēderā!»

M. Bērziņš, Umurgas pag.

LFK 556, 1103.

3470.

Igaunis saka:

«Ka tie igauņik run' latvik', tad vin' run' kaidr; bet
ka tā latvik run' igauņik', tad vin' run' kā tūk.»

Uzrakst. M. Birkerte.

Teic. J. Rainis.

3471.

Igaunis prasa latviešam ceļu.

«Ej stedelē mālus ķilēt!» atcērt latvietis. Igaunim izklausās, latvietis gribējis, bet nav mācējis pateikt: «Mina ei nutista iestikū!» un teicis: «Kad tā latvēš silvek runā igauņ valod» — tas saka, «tad vin runā kā vēn sūk, bet kad tā igauņ silvek runā latvēš valod, tad vin runā muk un kaidr!» —

Uzrakst. Apsesdēls, Rīgā.

Teic. 1914. g., Smoļenskas katorgas cietumā — pārlatvietots igauņa dēls. «Ej stedelē mālus ķilēt», nozīmējot: «brauc pie velna», «ej pa ratu!»

LFK 394, 44.

3472.

Reiz kāds igauņis, būdams jau tā nabags, nodzīvojis visu savu mantu. Naktī pirms ūtrupes tas noskumis sēdējis uz gultas un domājis par savu bēdīgo likteni. Te tas izdzirdis, ka kāds atlauž logu un kāpj iekšā. Igaunis nu ierunājies: «Ak tu, nabaga sakli, ko tu te saksi, kad nav nekas ko sakt!» Zaglis izbijies meties bēgt, bet skrienot tam izkritis liels naudas maks. Nu igauņis varējis nomaksāt visus savus parādus.

Uzrakst. Kārklīņu Rūta, no Rīgas.

Teic. Konrāds, no Alūksnes.

2. IGAUNIS UN LATVIETIS.

3473.

Igaunis apspriež Matīšu meitas: «Matīš' meit' no pākelpus' kā preilen', no priekšpus' vec' pek'.»

Uzrakst. Z. Vende, no Dikļu pag.

Teic. M. Vende.

3474.

Pie igauņu jaunsaimnieka aiziet ciemā viņa tuvākais kaimiņš — latvietis. Lūdzis ciemiņu apsēsties, igaunis iziet un ienes lielo bļodu gaļas ar ķilķēniem un pudeli šņabja; bet pats, būdams krietnā «ķitē», tas, ienesto nolikdams uz galda un gribēdams teikt, ka jau dzēris iepriekš un ēdis vēlāk, laipni saka uz ciemiņu: «Cer mīļš nāpurg' un ēt — es ir cers tef no priekš, un kad tu pūs pāets, es ēdis tef no pakalš . . .»

Pēteris Ciekurs, no Vecpiebalgas.

3475.

Bijis dzirnavnieks igaunis. Zemnieks aizbraucis no rīta sešos malt.

Dzirnavnieks: «Ko tu meklē. Vai sagt tu meklē, vai tu nesin, ka es līdz septin kul?»

(No Jaunpils, Vidzemē.)

Auniņu Elza, no Rīgas.

3476.

Reiz saimnieks gājis uz krogu. Krodzinieks bijis igaunis. Saimniekam ienākot, tas to apsveicis: «Tere, tere (labdien, labdien)!» — «Ko nu tēres,» — atbildējis saimnieks, — tagad švaki laiki, naudas maz.» —

Teodors Aizpurs, no Rīgas.

3. IGAUNIS UN KRIEVS.

3477. Igaunis un krievs.

Senos laikos igaunis ar krievu gājuši spēkoties. Igaunis kā ķēris, tā izrāvis krievam kreklu virs biksām. Krievs turējies sparīgi pretim un atrāvis igaunim visas svārku pogas. No tā laika krievs valkājot kreklu virs biksām un igaunim, parasti, svārki un sala laikā pat kažoks nesapogāti.

Uzrakst. A. Brūzītis.

Stāst. E. Puķīts, Mēros.

4. IGAUNIS TUR RUNU.

3478. Otrādi.

Reiz kādos biedrības svētkos ar runu uzstājies arī kāds skolotājs — igaunis. Pirms runas sākšanas nokāsējies un tad sācis: «Man' sirds nevar izteikt, ko man' mēl' jūt!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. Jānis Jūgs, Valkā.

3479. Igaunu kučiera runa.

Kādā muižā nomiris muižas īpašnieks, barons. Pie kapa visi ievērojamākie bērni viesi turējuši runas. No muižas ļaudīm, kā barona tuvākais cilvēks, ticis izvēlēts runu turēt kučieris-igaunis. Kučieris arī nolīcis vainagu no muižas ļaudīm un teicis šādu runu: «Tad nu tuset un gulet, man mīl prāl, iekš to mīl zem klēpiņ, kā mēr to mīl Pestītāj jauns-kungs atnāk pastardienā un sacis: Celies aukšā, man mīl prāl, iedzer nab (šnabi) un uzkod dakusk (zakuska), Amen!»

Uzrakst. R. Čare, Dubultos.

Teic. Ieva Čare.

3480. (var.). Igauna kapa runa.

Reiz kādos kapu svētkos ļaudis nevarējuši sagaidīt mācītāju. Starp ļaudīm bijis arī kāds igaunis, kam kapos bijis paglabāts labs draugs. Igaunis nolēmis pats savam draugam noturēt kapa runu, jo dūšu jau krogū bijis krietni ietaisījis. Uzkāpis uz sola viņš teicis: «Kul nu, mans traugs, līc tai pastara tienai, kat tas Pestītāj jauns-kungs nāks, kam pūs tā vīnpudel iekš to keš un mais karaš iekš padus. Tad viņš tos tev to vīn dzert un to karaš ēst. Amen». Runu noturējis, igaunis mierīgi nokāpis no sola un aizgājis uz mājām.

Uzrakst. Jānis Briņķis, no Rīgas.

Teic. no Siguldas.

3481. (var.)

Kāds igaunis pie mirušā darba biedra kapa turējis runu: «Tusi un kuli, man' lab' trauk', tu man' lab' tarb' biedris. Tusi līdz tā pastara tien'. Tad nāk tā' Pestītāj' jauns-kungs tev' modināt un sauks: Celies augsam man' lab' trauk', es tev klās' vīn' un karas' maiz' zakuskam!»

Uzrakst. V. Otto.

Teic. no Bolderājas.

5. IGAUNIS DZERUMĀ.

3482.

Igaunis pārnāk piedzēries mājā. Sieva izņem no krāsns zirņu bļodīņu, lai šis nu ēd. Zirņos bijuši sakrituši prusaki. Igaunis ēd, ēd te sāk saukt: «Kas tie pa zirniņ, pupiņ, zirniņ, pupiņ: pāniņi lāt, pāniņi lāt!»

Kuķēnu Anna, no Pabažiem.

3483. Dūša ir, pēka nav!»

Kāds piedzirdījis igauņi, lai tas tad piekautu viņa ienaidnieku. Igaunis piedzēries gan, bet kauties negribējis, aizbīdinādamies: «Tūša ir, pēka nav!» Kad tas dzērumu izgulējis un tad kūdīts uz kaušanos, tas atbildējis: «Pēks ir, tūšas nav!»

Uzrakst. N. Seglenieks, Rīgā.

Noklausīta Jelgavas apr.

3484. (var.)

Igaunis salielijies aiziet uz muižu un izlamāt kungu. Lai ietaisītu dūšu, iegriezies ar draugiem krogū un piedzēries. Te viņš bēdāties: «Man tūš ir, bet pēkt gan nav!»

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. Lakovičs, Rīgā.

6. IGAUNIS MEKLĒ PAZUDUŠUS LOPUS.

3485.

Igaunim pazuduši divi sarkani un viens melns telš, kuŗus tas, saprotams, gājis meklēt. Katram pretimnācējam viņš apjautājies: «Vai jūs nav redzēj's div' tātan un vien vell'? Vellam vilpult vit pierē!» Tādus ērmus neviens nebija redzējis, un igauņim cits nekas neatlicis, ka iet pie mācītāja, lai par notikušo nelaimi izsauc no kanceles. Mācītājs arī nevarējis gudrs tikt, kas tie par sātaniem un velniem. Tad igauņis nospļāvies un dusmīgi teicis: «Tudielēt tilvēkt, un nezin tkaidl latviet valod!»

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. Romanovskis, Rīgā.

3486.

Reiz igaunis nopircis tirgū govi. Uz māju vedot, tam govs pasprukusi. Viņš nu aizgājis pie mācītāja un lūdzis, lai svētdien no kanceles izsaucot, vai kāds neesot govi atradis. Mācītājs prasījis, kāda tad tā govs izskatījusies. Igaunis nu ņēmies aprakstīt: «Mella hūs, palta fis un koka vipulis ar kanafista sait!»

Rūta Skujiņa, Rīgā.

7. IGAUNIS ĢIMENES DZĪVĒ.

3487.

Igaunis apprecējis vecu atraitni. Viņai bijusi māja, bet tur viss bijis ļoti vecs un izpostīts. Igaunis visu uzlabojis un domājis laimīgi dzīvot. Bet sieva šo padzinusi. Igaunis dusmīgs teicis: «Tu biji, sini, torpā un es tev vilki, sini, galā, un nu tu man, ezi, griez puri rinkl!»

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

3488.

Igaunam nomirst sieva, ko paglabā kā pienākas. Beidzot vīrs atvadās no nelaīķes — saka: «Kul nu, man mīļtraudziņ, un kaid man ar tebes mājā, es ar' trīz ies!» —

Kārlis Bukums, Rīgā.

LFK 23, 2442.

8. IGAUNIS DAŽĀDĀS GAITĀS.

3489.

Kādās medībās mežsargs, igaunis, darīdams uzmanīgu savu priekšnieku, mežzinī, paklusi iebildies: «Suns moku valk!» Mežzinis, nelikdamies sapratis, jautājis: «Pilnu vai tukšu?» — «Nā, nā, kungs», uztraucies mežsargs, «putni bous, putni bous!»

Ed. Lukss, Kalncempu pag.

3490. Taks, gul' te!

Kāds igaunis strādājis pie saimnieka. Viņam saimnieks licis mēslus ārdīt. Tikko saimnieks aizgājis mājā, igaunis

iespraudis sekumu zemē un teicis: «Lai tev, taks, Dies died lab' dusēšan, un man' viegl' ceļ staigāšan'». To teicis igau-
nis aizgājis uz mūžīgiem laikiem no tā saimnieka.

A. Cimdiņš, Biļskas pag.

3491.

Kādam kungam Vidzemē bijis igauņis par sulaini, un viņš aizsūtījis to otru kungu sērst aicināt. Sulainis aizgājis un teicis: «Mana kung' sak' tav', lai tu nāk pie viņa pusdienā».

Kungs saskaities, ka viņu par «tu» uzrunā, un kliežis: «Vai tavam kungam labāka cilvēka nebij, kad tevi — tādu sūtīja?»

Sulainis atbildējis: «Labāka cilvēka pie labāka kunga — man atkal pie tev'».

Rezgaļes Vēra, no Rīgas.

Var. LTA 1549.—1554., 1654.

3492.

Reiz igauņis vedis uz tirgu linus. Tā kā tālu bijis jābrauc, tad viņš paņēmis ceļā līdzī maizi ar gaļu. Kamēr pats krogū sildījies, tikmēr kaķis gaļu no vezuma apēdis. Ceļā igauņis kaķa nedarbus pamanījis un nolēmis nākošā reizē kaķi nosist. Aizbraucis līdz otram krogum, viņš pie durvīm atkal ieraudzījis kādu kaķi. Tas saķēris kaķi aiz astes un sācis sist. To pamanījis krodzinieks un prasījis, kāpēc šis sitot viņa kaķi? Igaunis mierīgi atbildējis: «Man viņa krogū runcis izēda gaļu. Tā kā es viņu nedabūju nopērt, tāpēc es atmaksāju šitam. Šis runcis vai tas runcis, tas ir viena alga. Kaķis paliek kaķis!»

A. Puravs.

9. PUSIGAUNĪ.

3493.

Kāds pusigaunis senos gados, kad vēl, tā sauktais Ķīnas tēijs nebijis lauciniekiem pazīstams, aizbraucis uz Rīgu, kur dabūjis nogaršot šo tēju. Nopircis arī mājiniekiem vienu «pierindeli». Atbraucis mājās, dod sievai visu paciņu rokā un saka: «Izvāri nu bērniem arī šo jauno «čaju», lai viņi arī nosmekē, es jau pats pilsētā noprovēju, ir jau gan

garšīgs dzēriens!» Bet ko sieva dara: šī beŗ visu paciņu uzreiz katlā iekšā, un nu tiek vārīts. Piesmeļ pilnu pavar-nīcu un nu nes vīram, teikdama: «Kas toās par toādam čajam, nei var mīkstas izvoarīt nei, kas toās todas varēs iest!» Vīrs nu tikai satrūkstas: — «Māt, māt, ko nu esi izdarījusi! Tur jau būtu pa druskai visai ziemei, bet nu tu esi uzreiz, tāpat tagad viņš nederēs!»

Fr. Krēsliņš, Vecgulbenē.

LFK 142, 2070.

3494. Ievērojams vīrs.

Kāds igauņiski-vāciskais «vanderzellis» seglinieks (Millers) lielījies: «Es pijs ses kad' vacs, kod es izcims». (Es bijis sešus gadus vecs, kad piedzimis).

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

Dzirdēts no paša Millera, Alsviķu pag., ap 1900. g. Velāk šis teiciens palicis par sakāmvārdu.

VI. Vācieši.

1. VĀCIETIS UN LATVIEŠU VALODA.

3495.

Reiz dzīvojusi kāda vāciete. Viņa sarīkojusi viesības. Vāciete gribējusi, lai vāra kartupeļus ar visām mizām, bet nepratusi kalponei latviski to pastāstīt. Viņa teikusi kalponei: «Vārat tos kartopel ar visiem krekliem!» Kalpone ļoti brīnījusies, jo nekad nebijusi kartupeļus tā vārījusi. Tomēr viņa gribējusi kundzei izdarīt pa prātām. Negulējusi visu nakti, kamēr izšuvuši visiem kartupeļiem kreklus. Kad atnākuši viesi, tad kalpone nesusi kartupeļus uz galda, domādama, ka kundze par to būšot priecīga. Bet kundzei ticis kauns par savu mulķību.

Uzrakst. Austrā Auškape, Rēzeknes valsts skol. inst., no Rugāju pag.

Teic. no Kārsavas pag.

LFK 530, 390.

Var. LTA 1733.—1734.

2. VĀCU KOLONISTI.

3496.

Vācu kolonistam suns saplēsis bikses. Tas saka: «Kratai, kratai, domāj, ka mīlēdams kratai, bet bikse pušu».

Auniņu Elza, no Rīgas.

3497.

Kāda vācu kolonista mājās bijušas daudz blaktis. Kolonists nespējis tās nekādā iznīcināt. Beidzot viņš paņēmis degošu skalū un sācis blaktis pa šķirbām svilināt. No tam nu

aizdegusies māja. Kad mājā bijusi pilnās liesmās, vācietis skrējis tai apkārt, saukdams: «Ja nu tas nelīdzēs, tad nekas nelīdzēs!»

Uzrakst. O. Dūte, Mellužos.

Teic. L. Dūte, 46 g. v.

3. VĀCIEŠI KRIEVIJĀ.

3498. — 3499.

1. Kādreiz trīs vācieši iebraukuši Krievijā. Viņi nemācējuši neviena vārda pa krieviski. Gadījies viņiem iet caur kādu sādžu. Uz ceļa rotājušies vairāki zēni. Ieraudzījuši vāciešus, viņi sākuši tos apmētāt akmeņiem, saukdami: «Tri puzāti ņemca, tri puzāti ņemca». Vācieši, neko ļauna nedomādami, paturējuši šos vārdus prātā jo, kas var zināt, varbūt kādreiz ir vajadzīgi. Tad viņi nonākuši uz tirgus laukuma, kur pašlaik sākuši laudis drūzmēties, gribēdami iepirkties. Viņi gājuši garām kādam sviesta tirgotājam un dzirdējuši, ka pārdevējs prasījis pircējam, par cik mārciņām šis to naudu maksānot? Pircējs atbildējis: «Za dva funta masla».

Tad pārdevējs naudu izskaitījis un pārliecinājies, ka ir pareizi un teicis: «Soveršenno verno!»

2. To visu dzirdējuši vācieši un paturējuši šos teikumus prātā. Nu viņi jau mācējuši trīs krievu teikumus un varējuši droši doties tālāk. Drīz viņi nonākuši lielā mežā, kur ceļmalā gulējis nosists cilvēks. Tā kā Vācijā šāds gadījums ir reta lieta, tad viņi ņēmuši šo ļabi aplūkot. Viņiem tā skatoties un brīnoties, pienākuši policisti un vāciešiem jautājuši: «Kas šo cilvēku nositis?»

Vācieši to nesapratuši un domājuši: nu jāizlieto pirmais teikums: «Tri puzāti ņemca».

Tad policisti jautājuši tālāk: «Par ko jūs šo cilvēku nositāt?»

Vācieši atkal domājuši: nu jālieto otrs teikums un atbildējuši: «Za dva funta masla».

Beidzot policisti, redzēdami, ka viņi nesaprot, teikuši, ka viņi jāvedot uz cietumu. Tad vācieši domājuši, ka nu jālieto trešais un beidzamais teikums, lai tad notiek, kas notikdams, un sacījuši: «Soveršenno verno!»

Čuchalovu Lidijā, no Slokas.

3500. Kā vācietis ar krievu sarunājušies.

Reiz vācietis ceļā saticis krievu un devis tam labritu, sacīdams vāciski: «Morjen». Krievs domājis, ka vācietis solot pa mordu (muti), un prasījis: «Komu?» (kam). Vācietis nesapratis un jautājis: «Was?» (ko). Krievs to sapratis tā, ka vācietis viņam sola pa mordu, tāpēc tas vairs neatbildējis ne vārda, tikai tūlīt kņāvis vācietim pa muti.

Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

4. VĀCIETIS UN CŪKA.

3501.

Kādam vācietim pazudusi cūka. Viņš gājis to meklēt un ceļā saticis kādu zemnieku. Vācietis gribējis prasīt, vai viņš nav redzējis cūku, bet nezinājis, kā cūku latviski sauc. Viņš teicis: «Mīl' ļaud', vai jūs nav redzēs' vēn' dām' ar divrind' knop' gar vēder' un kas sak: «Oef, oef!».

«Runā kā cūka», zemnieks noteicis. «Jā, jā, cūk' viņ' sauc!» teicis vācietis. Bet zemnieks tik atmetis ar roku un gājis projām. un vācietis nekādā gudribā neticis.

Kuķēnu Anna, no Pabažiem.

3502.

Agrāk dalījuši zemi pareizticīgiem. Kāds vācietis arī gribējis dabūt zemi un pieņēmis pareizticību. Krievi bijis gavēnis, bet vācietis ēdis gaļu. Krievi to redzējuši un pateikuši mācītājam. Mācītājs atnācis pie vācieša un pateicis, ka tagad nav brīv gaļu ēst. Bet šis ēdis vien. Atnācis atkal mācītājs un piedraudējis izslēgt vācieti no ticības, ja vēl ēdis. Vācietis gudrojis, ko nu darīt. Cūka kaujama, bet nedrīkst ēst. Viņš sacījis sievai: «Zini ko: mēs bijām vācieši, bet tagad krievi. Pārkristīsim cūku par zivi». Domāts — darīts. Vācietis aizved cūku uz upi, izpeldina, nokauj, atkal izpeldina un — ēd' nost. Atnāk mācītājs un atkal ierauga cūkas gaļu uz galda. Viņš paliek dusmīgs un prasa, kāpēc šis ēdot gaļu. Vācietis atteic: «Redziet, kungs: es biju vācietis un tagad esmu krievs». — «Jā, tu biji vācietis un nu esi krievs, un tev nav brīv ēst gaļu!» — «Jā, kungs, es gaļu nemaz neēdu, es ēdu zivi!» — «Kā zivi, es neredzu!» «Nu, kā? Tā cūka pārkristīta par zivi!» Mācītājam nebijis vairs ko teikt, un viņš aizgājis.

Helēna Kārkle, Rīgā.

(Skat. 3526 anekd.)

VII. Leiši.

1. LEITIS UN LATVIETIS.

3503.

Reiz leitīs aizgājis pie siena plāvējiem un redz, ka visiem labi sokas. Arī šim iegribējies plaut. Papēmis no viena izkapti un plāvis, bet nekādā jēgā negājis, dzīvs vien palicis (cilpo). Leitīs noskaities, nosviedis izkapti un teicis: «Vēlns parāvis, ņe atguļus, ņe narī, pa virsu vien tik žiglī». (Ne atkarus, ne kasī, pa virsu vien tik skrien).

Uzrakst. A. Salniņš.

Stāst. M. Salniņš. Zaļeniekos.

3504.

Latvietis saka leitim: «Kad runai, tad runai kā var saprast, ko tu murmulai kā aita pa ballu!»

Uzrakst. Austrā Skujiņa

Teic. no leišiem.

3505.

Kāds saimnieks pieņēmis par kalpiem divus leišus. Pie galda ēdot, kalpi sarunājušies. Viens no viņiem rādījis mai-

zi un sacījis: «Geras donas! (labā maize)». Saimnieks, kas visu laiku klausījies, uzklīdzis: «Ak jūs bezdievji, tik labu maizīti par donu šimpē!»

Uzrakst. Leonija Muceniece.
Dzirdēta Dzirciema pag.

3506.

Latvietis cienājis leiti ar putraimu desām. Leitim desas labi smeķējušas, un viņš prasījis, kā tādas varot iztaisīt. Latvietis pastāstījis, ka īsi pirms kaušanas cūkai jāsadod putraimi un kad cūka nokauta, desas jāizvāra. Leitis pārbraucis mājās un tā arī izdarījis. Pēc kāda laika latvietis saticis leiti un prasījis, kā desas izdevušās. «Labas bij, bet skābas», leitis atteicis.

Uzrakst. O. Dūte, Mellužos.
Teic. Marija Baltā, 86 g. v., no Slokas.
Var. LTA 1876.

3507. Kā leitis precējies ar latviešu sievu.

Kāds leitis ņēmis latviešu sievu. Bet pie mācītāja uzstādītiem jautājumiem laulāšanā tas visu runājis mācītājam pretīm. Tā mācītājs jautājis puisim: «Vai jūs gribat šo jaunavu par savu mūža biedri?» Puisis, labi nesaprazdams pa latviski, ātri iekarsis izsaucies: «Kak negrib, aš tulīt grib!» Roberts Kaucāns, Valsts Subātes vidussk., no Bebrenes p. Pudāniem

LFK 531, 11.

2. LEITIS KROGĀ.

3508.

Leitis ieraudzījis, ka kungi ēd sinepes tik pa mazai drusciņai. Viņš domā: tām gan vajag būt labām — ja kungs ēd tā taupīdams — pa mazai drusciņai vien. Leitis nopērk labi daudz, piesmeļ kaņoti un smērē iekšā. Bet kas nu notiek? Mute paliek vaļā, acis pieskrien asarām, tik to vēl dabūjis izteikt: «Dokš nažu, ka nogriežu ģegunu, lai ģeimi neiz-maitā!»

Uzrakst. Lagzdu Elza.
Dzirdēta Iecavā (Zemgalē).
Var. LTA 2972.—2975.

3509.

Leiši, braukdami uz Rīgu ar līnīem, nakti nolēmuši pavadīt kādā ceļmalas krogū. Krodznieks jau bijis apgūlies. Leiši nojūguši zirgus un sagājuši krogū. Viens ieteicies: «Es ģertu alaves! ...» Otrs piebalsojis: «Es ar ģertu alaves, kad būtu! ...» Pārējie domājuši tāpat. Krodznieks izdzirdis, ka tikdaudz pieprasītāju, domājis, ka būs liela dzeršana, cēlies augšā un prasījis: «Cik tad kungi vēlas?» — «Puspundēļus alaves», leiši atteikuši. Krodznieks nospļāvies un gājis gulēt. —

Uzrakst. E. Lagzda.
Teic. māte, Iecavā.

3510.

Leiši, braukdami uz Rīgu, iegriežas Tukšajā krogū zirgus «uzoderēt». Leiši tērētāji ir skopi, to visi zina. Mieļojušies tie pie savām maizes kulītēm un redzējuši, ka krodznieks tā greizi uz šiem skatās. Te vai pats liktenis nāk visiem palīgā un paglābj no nepatikamā stāvokļa. Kāds «velna latvis» pieiet pie krodznieka un prasa pudeli alus. «Nav», atbild krodznieks. «Nu ir laiks», domā leiši. «Ir es dzertu pudeli alus», sauc viens no leišiem. «Ir es, ir es», sauc leiši cits caur citu. Krodznieks tik skaita un visus pieraksta. Bet cik skābu un garu ģīmi taisīja leiši, kad krodznieks tiem atnesa prasīto! «Kod tevi velņas patraukt!» sauc leiši. Bet tur nekas nelīdz, postā ir un vaļā netiek. No tās reizes leiši griezuši lielu likumu Tukšajam krogum.

R. Kleinbergs, Iecavā.

3. LEITIS TIRDZNIECĪBAS DARBOS.

3511.

Kāds leitis, pārbraucis no tirgus mājās, lielījies uz sievu: «Šindei man laima beja! Piņkas puras rudzu aizvažiju — par ketram pardaviju; a paņas val izdava magaričas! Kuģi dirbsi — ģeras paņas, ģeras ir magaričas!»

Elļuku Vilma, no Lielzalves pag.

3512.

Leitis lielījies: «Būdņiks, būdņiks! Esūt gudrs, a es viņu pīkrāpšu!» Viņš aiznesis pie bodnieka 2 caunādas un

prasījis par viņām 2 rub. gabalā. Kad bodnieks gribējis 4 rub., leitis tiepies, ka viņam pienākoties tikai 2 rub., jo esot tikai viena caunāda. Gan bodnieks rādījis, ka esot divas. Leitis tiepies tik ilgi, kamēr bodnieks piekāpies. Nu leitis līdījies mājās, ka esot bodnieku pa 2 rub. piekrāpis.

J. Gernsdorfs, no Kastānes pag.

3513.

Leitim nav naudas, ko govi nopirkt. Viņš iet pie bagāta žīda, aizņem 35 rubļus, paraksta vekseli un naudu termiņā atdod, bet piemirst atprasīt vekseli. Žīds leiti sūdz, un leišam piespriež maksāt. Leiša aizstāvis paņem cepuri, ieliek 10 rubļus un iet pie pārējiem, lūdz ziedot priekš nabaga cilvēka. Arī žīds kā prāvas vinnētājs nu dabūs otrreiz 35 rubļus, ieliek 3 rubļu gabalu. Aizstāvis atzīst trijnieku par viltotu. Nu žīds postā. Tiesa prasa, kur šis to trijnieku ņēmis? «Leitis iedeva, kad atdeva parādu», atbild žīds. Leitis tiek attaisnots, un žīds zaudē arī pareizo — leitim ziedoto trijnieku!

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. Jānis, 50 g. v., Valmieras pag.

LFK 23, 4987.

4. LEITIS PRIEKOS UN BEDĀS.

3514.

Leitis braucis ar sievu no tirgus mājā. Abi bijuši iereibuši. Piepēši sieva neviļus ieģrūdusi kāju ritenī. «Kāju, kāju ķetenā!» tā iekliegusies. Bet vīrs domājis, ka sieva dzied kādu jaunu dziesmu, kliežis vēl skaļāk: «Kāju, kāju ķetenā!» — Sieva blāvusi vēl diktāk: «Kāju, kāju ķetenā!» — Vīrs aizvien to pārkliežis. Tikmēr tad arī klaigājuši, kamēr sievai kāja pavisam atlauzta.

Uzrakst. Jansonu Ženija.

Teic. no Vecauces.

3515. (var.)

Leišu puīši, krietni iesiluši, brauc no mēslu talka mājās un sarunājas uzdziedāt. Tā kā starp tiem tikai viens labs dziedātājs — citi norunā vilkt tam līdzi. Zīrgam ātri skrienot, dziedātājs zaudē līdzsvaru un krīzdams no ratiem ieģrūž

kāju ritenī. Aiz lielām sāpēm tas sāk neganti blaut: «Uī, kāja ratā, kāja ratā!» Citi domā, ka tā atkal jauna dziesma, dzied līdzī. —

A. Ozoliņš, Bauskā.

Var. LTA 787.—788.

3516.

Reiz leiši nesuši apglabāt kādu vīru. Raudot un dziedot, viņi nemaz nepamanījuši, ka zārks nokritis. To ieraudzījis žīds un blāvis: «Ko jūs brēcat, ko jūs kliegzat, likumes tepat aiz vārtiem gule!» Leiši nekā nesapratuši un aizbraukuši tā līdz pat kapiem bez zārka.

Uzrakst. N. Ezernieks, no Rīgas.

Teic. no Bauskas apr.

5. LETTIS ĢIMENES DZĪVĒ.

3517.

Kāds leitīšs aizgājis pie māšas ciemos. Māsa to cienājusi ar kāpostiem un gaļu. Brālīšs kāpostus nemaz neēdis — mīzojis tikai gaļu. Māsa skatījusies, skatījusies, beidzot tai palicis gaļas žēl un viņa teikusi: «Pričūkas, broļūkas, voļģi, voļģi kapustus!» — «Nevoļģis kapustus, a voļģis mjasu», šis atteicis.

Elļuku Vilma, no Zalves pag.

3518.

Reiz dzīvojuši leiši. Viņiem nebijis neviena bērns, un vīrs par to sievu sitis. Šī aiziet pie draudzenes un sūdz savas bēdas. Bet draudzene tikai mierina: «Gan būs labi, satin zaķi autiņos un saki, ka tas bērns». Šī arī tā darijusi. Vīrs laimīgs grib apskatīt jaunpiedzimušo, bet sieva kliegz: «Skatīties nav brīv!» Vīrs nenociešas un paskatās: «O, tādi ušēļi kā man!» Un attin vaļā. Bet zaķis nu ir prom.

Nu sieva atkal savu kārtu lādējās.

Uzrakst. N. Ezernieks.

Teic. A. Skalders, no Bauskas apr.

6. LEIŠU LIGUMS AR DIEVU UN SVĒTAJIEM.

3519.

Kāds leitis rāpies pie žagatas olām. Koks bijis stāvs un rāpšanās stipri grūta. Šis rāpjoties nabadziņš un sakot: «Ka Dievs doš, ta Dievam divas doš». Un jau gandrīz klāt esot, leitis saka: «Ka Dievs doš, ta Dievam vienu došu». Bet tiklīdz ķēras pie ligzdas, nu pavisam cita dzisema: «Aber ne šņipu nedošu!» Tiklīdz to izteicis, nākot atmuguriski ar visu ligzdu zemē. «Vai, cik tu nešpāšīgs, Dieviņ... Es tik tā pa jokam, un tu no patiešības. Eš tev trīs būtu deviš».

Uzrakst. Lagzdu Elza.
Dzirdēta Iecavā (Zemgalē).

3520. (var.)

Leitis ieraudzījis pie šķūņa pažobeles putna ligzdu ar maziem putnēniem un teicis: «Kaut divus no tiem dabūtu, vienu atdotu Dievam». Uzlīdis pie putnēniem, jau izstiepis roku, ka ņemt un teicis: «Dievs nedabūs ne nieka!» Bet tūlī arī nācis pats augšpēdus zemē. Nokritis un teicis: «Tad ta Dievs kungs bargs kungs, jokus nemaz neprot!»

Uzrakst. N. Jansons, Talsu valsts vidussk.

Teic. no Ārlavas pag.

LFK 250, 5801.

3521.

Leitis staigā pa mežu, gribēdams nošaut kādu rubeni, par kuŗu krogus papa mēdza iedot viņam čarku. Vairākas reizes veltīgi sāvis rubenim, leitis ķēries pie viltības. Pacēlis acis pret debesīm, tas saka: «Ka da varātu trāpīt poganam, boutu da Pestītājam svečku kū nūpirkt!» Pēc šiem vārdiem tas mērķē un šauj. Un tiešām, rubenis kā bulta nāk zemē un iekrīt tuvējos krūmos. Nu leitis ir drošs. Skriedams uz krūmiņu tas nosaka: «Da bous nou ontlīga čarka!» Aizšautais rubenis, izdzirdis troksni, saņem pēdējos spēkus un paceļas gaisā. Leitis, saprazdams visu notikušo pēc sava prāta, atkal paceļ acis pret debesīm un, visu par labu griezot gribēdams, saka: «Da Pestītāja jaunskungs, da šutkas ij nasa-prūti!»

«Sikspārnis», 1925. g. Nr. 42.

3522.

Leiši, kā zināms, ir ļoti dievticīgi. Tā arī kāds leitis lūdzis Kristus tēlu, lai viņam palīdzot. Bet tas nepalīdzējis. Nu leitis paņēmis akmeni un līdis lēnām tēlam klāt, runādam: «Nebois, božinka, nebois!» Kā ticis klāt, licis ar akmeni tā, ka tēls nogāzies. Leitis aizgājis apmierināts uz māju.

Irma Medne, Rīgā.

LFK 32, 483.

7. LEIŠA APĶĒRIBA.

3523.

Divi leiši gājuši medu zagt. Abi noķerti un saimnieks iesprostojis tos kambarī, bet pats aiz durvīm palicis klausoties. Leiši to pamanījuši. Viņi izlikušies kā muļķi un piemānījuši saimnieku.

Viens sacījis: «Par ko mēs brol' te sēžam?»

Otrs atbildējis: «Dēļ tā mec!»

«Nu kāds viņš bij?»

— «Nu, pēlēkš kā volks, garu kaklu kā džērve».

Saimnieks nodomājis, ka leiši dumji un palaidis vaļā.

Uzrakst. Lagzdu Elza.

Dzirdēta ap Iecavu (Zemgalē).

Var. LTA 3218.—3219.

3524.

Vienreiz braukājis tāds vecs leitis pa mājām apkārt. Tas bijis liels gudrinieks, varējis visu noteikt, kas notiks. Kad viņš paskatījies rokā, tad ar visu pateicis.

Vienreiz leitis braucis pa ceļu, un zirgs ar visiem ratiem viņam iekritis grāvī. Leitis redzējis, ka pats vien nevarēs izcelt un gājis uz vienām mājām palūgt, lai nāk kāds palīgā. Tur daži vīri aizgājuši un izcēlušī. Tad viens puisis leitim prasījis, kā tad viņš, tāds gudrinieks būdams, nevarējis noteikt, kāds laiks būs un ka viņam zirgs iekritis ar visiem ratiem grāvī! Tad leitis viņam atbildējis: «Ta, mīlais jauns-kungs, tas laiks ir kalenderī, un Dievs tikai to laiku taisa. Mana roka nav kalenderis!»

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Dreimaņos.

Teic. Aptieķene, Ezeres pag.

LFK 647, 991.

Senāk viens leitis atnācis uz Ezeri, iegājis aptiekā un prasījis, lai viņam pārdod mušu zāles. Aptieknieks uzprasījis, vai viņam butele ir līdzī. Leitis pateicis, ka ir, un iedevis. Aptieknieks pagājis sāpus un pielaidis pilnu buteli. Leitis prasījis, cik tad par to būs jāmaksā? Aptieknieks pateicis, ka veselu rubuli. Leitis tīri nobijies, domājis, ka viņam nemaz nebūs tik daudz līdzī. Bet pameklējis pa kabatām un sagraabinājis arī vēl vienu rubuli. Aizmaksājis un tad prasījis, kā tad viņam ar to vajaga rīkoties. Aptieknieks pamācījis, lai rīkojas tā: «Noķer to mušu un bāž to purnu tikai iekšā un paturi, kamēr viņa nobeidzas, tad atkal citu — un tā vien!» Bet leitis iedomājies, ka tad jau viņš to mušu varot labāk nopiest, un vairs zāles neņēmis.

Teic. Fricis Duburis, 80 g. v., Ezeres pag. nepējnieku mājā.

LFK 647, 517a.

8. LEIŠU MUĻĶIBA.

Kāds leitis dabūjis zināt, ka no lielā ķirbja varot kumelu izperināt. Paņēmis ķirbi un sācis perēt. Saperējis četras nedēļas, bet ķirbis sācis pūt. No dūsmām iemetis ķirbi krūmā, bet no krūma izlēcis zaķis un iebēdzis purvā. «Ak tu velns! Būtu perējis vēl divas nedēļas un būtu izperējis kumelu».

Benita Stepermane, no jūrmalas.

Reiz leitis gājis pa ceļu un atradis pirkstainus cimdus. Viņš savējus dūrainos aizsviedis prom, bet pirkstainos uzvilcis rokā, runādams: «Smuki cimdiņi, labi cimdiņi, katrs pirkstiņš savā kambarītī». Bet gabaliņu pagājis, tas jutis, ka pirksti nosaluši gluži balti. Nu gan nosviedis pirkstainus un skrējis saviem dūraiņiem pakal, bet tos vairs neatradis.

E. Cera, Jelgavā.

Pa ceļu gājis leitis. Te tas savā priekšā uz ceļa ieraudzījis cirvi. Tādu daiktu viņš pirmo reizi redzējis, pārbijies un teicis: «Smuks cirvēts, labs cirvēts, godīgs cirvēts». Bet ga-

rām pagājis/ viņš sācis to nolaist: «Ķirvel ķeksi, ambil, ķirvel ķeksi, ambil».

E. Cera, Jelgavā.

3529.

Leitim pļavā augusi slikta zāle. Leitis domājis, ka zāli viņam kāds noēd, un gājis lūkot to ēdēju.

Staigājis, staigājis pa pļavām — pēdu nekādu. Beidzot uz celiņa ieraudzījis kabatas pulksteni — kāds ceļa gājējs to bijis izmetis.

Leitis pulksteni pacēlis, aplūkojis, pielicis pie auss — pulkstenis tikšējis. Leitis nodomājis, ka tas ir kāds nepazīstams kukainis: «Aļē, tu jau pats esi tas zāles ēdējs!» izsaucies leitis un sviedis pulksteni gar stabu.

Uzrakst. Jansonu ženija.

Anekdote no Vecauces.

3530.

Vienam saimniekam bijis varens ābeļu dārzs. Bet zagļi bieži vien nākuši un zaguši āboļus. Saimnieks salīdzis vienu leiti, lai tas viņa dārzu apsargā. Zagļi dabūjuši zināt, ka dārzā ir sargs un gribējuši to iznerrot. Viņi svieduši dārzā akmens. Leitis noklausījies vienu vakaru un nevarējis saprast, kas tad tur īsti notiekas. Otru vakaru — atkal tāpat. No rīta viņš teic saimniekam tā: «Kas tas var būt par putnēli, kas iet tā: džinnkš, popts, stopts, un tie āboļi — pok, pok, pok!»

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Kuldīgas apr., Dreimaņos.

Teic. Gusts Meija, Ezeres pag.

LFK 647, 364.

3531.

Kāds saimnieks no Talsu apriņķa braucis uz Rīgu savus ražojumus pārdot. Ceļā ķēvei piedzimis kumelš, nedzīvs. Tā kā saimnieks nekur nav varējis viņu nosviest, tad ielicis to maisā un uzsviedis tāpat uz veltura bez piesiešanas. Pats iegājis kādā krogā iedzert un paēst. Viņš redzējis, ka viens leitis norauj no viņa veltura maisu, kurā atrodas kumelš, un mudīgi skrien prom. Viņš, protams, tīri priecīgs, ka ticis no tādas mantas valā, tūlīt gājis ārā un tik braucis prom. Te uzreiz viņš izdzirdis, ka leitis skrien viņam pakal un sauc: «Kuržemnik, kuržemnik, šē sau žirg bēn, šē sau žirg bēn!»

Uzrakst. Talsu valsts vidusskola.

LFK 230, 3872.

Astotā nodaļa

**INTELLIGENCE, SKOLA,
GARA DZĪVE**

SECRET

INTELLIGENCE, SKOLA GARA DRIVE

(Sk. 3540. anekd.)

1. Akadēmiskā intelligence.

1. PROFESORI UN PĒTNIEKI.

3532. — 3533.

1. Kāds mūsu valodas profesors bieži mēdz studentus eksāmenos izgāst ar tīri niecīgiem jautājumiem.

Tā kādam studentam viņš vaicājis: «Kur jūs dzīvojat?» Students ātrumā neapķēries un to noturējis par vienkāršu formalitāti, tādēļ atbildējis: «Rīgā, uz Marijas ielas».

«Uz Marijas ielas tikai zvirbuli dzīvo, jūs dzīvojat Marijas ielā. Tagad varat iet.» — Tā students izkritis cauri.

2. Bet otrā eksāmenā students bijis gudrāks un izmulļojis pašu profesoru.

Tas vaicā: «Jūsu ģimenes vārds?»

Students neatbild. Profesors atkārtoti vēlreiz, atbildes nav. Profesors vaicā trešo reizi. Students it kā atmostas no miega: «Vai jūs man to vaicājat? Es domāju, ka kādam citam, jo man ģimenes vārda nav, ir tikai uzvārds».

Profesors piesarcis un šoreiz studentu viegli palaidis.

Pulkvedis, Rīgā.

1. Kāds profesors un mācītājs bijuši lieli draugi. Profesors izgudrojis, ka nemaz nevajagot runāt, varot tikai ar pirkstiem sarādīties, tas ejot daudz veiklāki kā runājot. Viņš pastāvīgi gribējis rādīties ar mācītāju pirkstiem. Lai tiktu no profesora roku rādīšanas vaļā, mācītājs licis savam sulainim iet uz pirti nomazgāties, uzģērbt viņa svārkus, šēzi, un uzlikt «fankslejas» («pangslejas»), kaut gan sulainim bijusi tikai viena acs. Kad sulainis bijis sataisījies, tad mācītājs padevis profesoram ziņu, ka pie šā ieradīšoties viens jauns profesors, kurš arī gribot ar pirkstu rādīšanu sarunāties. Tikko profesors to dabūjis zināt, tas tūdaļ devies uz mācītāja muižu, lai izmēģinātu jaunā profesora spējas. Sulainis sēdējis pie mācītāja galda (rakstāmā) un lasījis kādu grāmatu. Kad profesors vēris durvis, viņš tūlīt parādījis vienu pirkstu. Sulainis parādījis divus pirkstus. Tad profesors parādījis trīs pirkstus, bet sulainis kulaku. Tad profesors parādījis ābolu, bet sulainis maizes gabalu.

2. Tad profesors gājis pie mācītāja un izstāstījis, cik viņi esot skaisti sarunājušies. Viņš esot rādījis, ka esot viens vienīgs Dievs: «Bet viņš man rādīja Jēzu Kristu. Es viņam rādīju trisvienību, bet viņš man rādīja, ka visi tie esot kopā». Profesors teicis, ka šis esot parādījis ābolu, kurū Ieva un Ādams ēduši paradīzes dārzā, bet sulainis parādījis maizi, kurū viņi tagad ēdot. Pēc sarunām profesors aizbraucis priecīgs projām.

3. Pēc tam mācītājs saucis savu sulaini iekšā un noprasījis, kā šie labi sarunājušies. Sulainis stāstījis: «Ka pa durvīm ienāca, ta tūdaļ viņš, ļurba, rādīja, ka man ir tikai viena acs. Bet es viņam uz to parādīju, ka es ar vienu aci redzu labāk, kā šis ar abām. Tad viņš man rādīja, ka mēs esot divi cilvēki ar trim acīm. Bet tad es viņam parādīju kulaku. Tad viņš izvilka ābolu un rādīja man, bet es izvilku maizi un parādīju, ka es ar vienu aci varu nopelnīt maizi, bet viņš ar abām acīm tikai ābolu».

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Pidriķis Dinka, 72 g. v., Kraukļu pag. nespējnieku mājā.

LFK 72, 6818.

1. Reiz kāds profesors gribējis pierādīt, ka cilvēki var saprasties savstarpīgi ar roku palīdzību. Tādēļ sarīkojuši

speciālu vakaru. Profesors uzaicinājis kādu no saviem apmeklētājiem nākt ar viņu sarunāties. Pieteicies uz šādu sarunu miesnieks.

Saruna sākusies. Profesors pacēlis vienu pirkstu — miesnieks divus; profesors pacēlis trīs pirkstus — miesnieks visu dūri. Profesors parādījis apelsīnu — miesnieks maizes gabalu. Pēc tam miesnieks izgājis blakus telpās, un profesors paskaidrojis: «Vai, kur tas miesnieks ir gudrs! Es viņam parādu vienu pirkstu un domāju: «Dievs». Viņš man parāda divus pirkstus un ar to teica: «Dievs Dēls». Es viņam parādu trīs pirkstus un domāju: «Dievs Tēvs, Dievs Dēls, Dievs Svētais Gars», viņš man parāda dūri un tas nozīmē, ka šie visi trīs ir viens kopējs. Es viņam parādu apelsīnu un domāju, ka no viņa var paēst, — viņš man parāda maizes gabalu un ar to saka, ka bez maizes neviens nevar dzīvot».

2. Tagad profesors atstājis zāli un ienācis miesnieks, kurš paskaidrojis: «Profesors pacēla vienu pirkstu un ar to apgalvoja, ka man esot tikai viena acs, es pacēlu divus pirkstus, lai apgalvotu, ka man ir divas acis. Profesors pacēla trīs pirkstus un ar to gribēja pierādīt, ka par mums abiem ir tikai trīs acis, — uz to es viņam parādīju dūri, ar ko gribēju teikt, ka tas nav taisnība. Viņš man parādīja apelsīnu un ar to domāja, ka apelsīnu var ēst, — es viņam parādīju maizes gabalu un domāju: «Ja jau tev tik stipri gribas ēst, tad ņem un rij labāk maizi!»

A. Salietis, no Rīgas.

3539.

Viens profesors nekad nevarējis samanīt, kurš cimdš jāmauc kreisajā rokā un kurš labajā. Tā viņš uzvilcis uz kreisās rokas cimda krustu, un kad nu vajadzējis maukt cimdus rokās, tad papriekšu tā nomurminājis: «Kreisai rokai krusts, kreisai rokai krusts!» Tad apskatījies, kuram cimdā ir krusts un tad to uzvilcis kreisā rokā.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Kuldīgas apr., Dreimaņos.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1104.

3540.

Kāds pētnieks, kas apstaigājis Latviju, meklēdams senatnes pieminekļus, atrod kādā laukā kā savādiem rakstiem izrakstītu akmeni. Pētnieks nu dienām jēmieš gar šo savādo akmeni, pārtulkodams viņa rakstu zīmes, bet netiek

ne gudrs, ne traks — nevar nekā uzminēt. Gaŗām gadās iet kādam vecam zemniekam: «Ko jūs tur, kungs, dariet?» jautā zemnieks. «Pētu, lūk, šos senlaiku rakstus», atteicis pētnieks. Zemnieks pasmējies un teicis: «Tos jau manas ecēšas ieskrāpējušas.»

R. Kleinbergs, Iecavā.

3541. Tautu pētītāji.

Priekš vairāk gadiem kāds prūsis apmeklēja Kurzemi, gribēdams iepazīties ar latviešiem un viņu ierašām. Bet tā kā prūsis neprata latviešu valodas, tad Liepājā pieņēma kādu puiku par tulku. Puika bij diezgan prātīgs un ātri apķēra, kā prūsi viegli var mulķināt.

«Ko jūs, kungs, gan domājiet: šinī zemē cilvēki ēd žurkas un peles.» Kungs netic. Zēns lūdz izmēģināt. Tie iegāja pirmā zvejnieku mājiņā. Zēns teic: šis zemniekus latviski vaicāšot un tie atbildēšot kungam vāciski. Kungs ar mieru. Zēns vaicā: «Ko jūs ēdiat?» — Zemnieki atbild: «Rāceņus (Liepājas apkārtņē kartupeļus sauca par rāceņiem) un maizi.»

«Potz Element! Ratzen und Mäuse. Ja, Junge, du hast recht!» (Pie joda — žurkas (Ratzen) un peles (Mäuse)! Jā, zēn, tev taisnība.)

«Un ko jūs, kungs, gan vēl domājiet: šinī zemē visus cilvēkus sauc «Klaus».

Kungs netic. Zēns lūdz izmēģināt.

Kungs uzsauc pirmam gaŗamgājējam: «Klaus!» Gaŗamgājējs apstājas. Tāpat otram, trešam — visi uzmana.

Kungs zēnu apdāvināja un tūlīt telegrafēja kādam vācu ziniskam laikrakstam: «Kurland. Hier essen die Leute Ratzen und Mäuse und heissen alle «Klaus». (Kurzemē ļaudis ēd žurkas un peles un ļaudīm visiem viens vārds «Klaus».)

«Etnogrāfiskās ziņas par latviešiem». «Dienas lapas» piel. II.

1892. g. 172. lap.

2. ADVOKĀTI.

3542.

Čigāns nozadzis zirgu un apcietināts. Trešā dienā paņēmis sev advokātu — drusciņ klibu. Bet tā kā zagšanai ir

pierādījumi, advokāts neko nevar darīt. Čigāns noskaidro par samaksāto naudu un, iedams ārā, teicis advokātam: «Klibs vienādi, klibs otrādi!»

E. Strunka, no Rīgas.

3543.

Uz laukiem, Jelgavas apkārtnē, saplēsušies savā starpā divi zemnieki. Viens no viņiem lieliski noskaidro, iebrauc Jelgavā pie advokāta V. Izstāsta advokātam savu lietu un beigās svarīgi nosaka: «Nu tad labi, advokāta kungs, lai tad nu ar' maksā ko maksādams, bet vajag pucēt fraku lupatās! ...»

Uzrakst. P. B.
Dzirdēta Jelgavā.

3544.

Kāds advokāts priekš miršanas rakstīja testamentu un novēlēja visu mantu mūķīgiem cilvēkiem. Kad viņam prasīja, kāpēc viņš tā dara? Viņš atbildēja: «No tādiem es viņu esmu saņēmis, un tādiem es viņu atkal arī atdodu!»

Uzrakst. Robalte, Talsu valsts vidussk.

Teic. no Ārlavas pag.

LFK 230, 4042.

3545.

Kāds saimnieks pārdevis govi diviem pircējiem. Pircēji viņu sūdz pie tiesas. Saimnieks aiziet pie advokāta pēc padoma. Advokāts paskaidro, lai pie tiesas nerunājot, bet kad tiesnesis jautā, tad lai velkot roku gar degunu un svilpo. Par padomu advokāts prasa 10 zelta rubļus, kurus saimnieks apsolās maksāt. Saimnieks aiziet uz tiesu. Tiesnesis jautā: «Kāpēc jūs govi pārdevāt diviem pircējiem?» Saimnieks velk roku gar degunu un svilpj. Tiesnesis jautā otreiz, bet saimnieks dara kā mācīts. Tiesnesis domā, ka saimnieks ir traks, un atlaiž to. Advokāts nāk pretim un prasa savu algu, bet saimnieks velk roku gar degunu un svilpj.

Uzrakst. V. Brāze.

Dzirdēta Svētes pag. Stāst. D. Brāze, 50 g. v., Jelgavas apr.

3546.—3547. (var.)

1. Zemnieciņš reiz apgrēkojies, bet cietumā iet tomēr nevēlēties. Gājis pie advokāta padomu prasīt. Advokāts

sola palīdzēt ar norunu, ka pēc labas izdošanās zemniekam jāsamaksā. Labi. Pie tiesas tagad zemniekam jautā: «Nu, saki, vai esi vainīgs? Atzīsties labāk, mēs zinām patiesību!»

Zemnieks nu dara, kā advokāts mācījis: — «Va' tu re'!» viņš brinās.

«Jā, jā, te nav ko brīnīties!»

— «Ārečenu», vainīgais rausta plecus.

«Par to tev būs jāsed cietumā.»

— «Un vēl kaut ko?»

«Nu, ko tad tu vēl vairāk gribi?» tiesneši tīri vai uztraucās.

— «Un kas par to?» zemnieks nesaprot. Vainu nekā pierādīt nevar, un zemnieku attaisno.

2. Pēc sprieduma pasludināšanas advokāts uzmeklē vecuku: «Vai atmini ar', kas mums bija norunāts?»

— «Vai tu re'!»

«Tu tak solījies maksāt!»

— «Ārečenu!»

«Tā nevar krāpt!»

— «Un vēl kaut ko?»

«Tev būs par to jāatbild!»

«Un kas par to!»

Protams, nekas jau arī nebija, tikai advokāts palika bez honorāra.

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. Ķirķis, Skultē.

3. ĀRSTI.

a. PILSETAS ĀRSTI.

3548.

Priekš simts gadiem Talsos dzīvojis dakteris Kupfers, kas bijis ļoti liels pedants un gribējis, lai slimnieki viņam visu smalki izstāsta.

Reiz viņš bija licis paziņot par kādas slimnieces izkārņījumiem. Ziņotāja aizgājusi, kad Kupfers patlaban ēdis pusdienu. Šis prasījis, kādi tad ekskrementi bijuši? «Nu, tādi un tādi!» — «Kādi tad isti?» — «Daktera kungs, tāda krāsā, kā jūsu kotlete.» —

T. Dz., Talsu valsts vidusskolā.

LFK 843, 143.

3549.

Kāds diļoņslimnieks atbraucis uz lauku pilsētiņu ārstēties. Viņš sacījis kādam pilsētiņas iedzīvotājam: «Jūsu pilsētiņā tiešām veselīgs gaiss, laikam ilgi, kamēr neviens nav miris?» — «Jā, pēdējos desmit gados miruši tikai divi cilvēki — dakteris un aptieķnieks!» jautātais atbildējis.

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

3550.

Talsos par aprinķa ārstu bija dakteris Strauss, kas mira 1889. g. Šis bija ļoti patstāvīgs cilvēks un muižnieku priekšā neklanījies. Pret zemākiem pacientiem varējis būt rupjš un cietsirdīgs. Kalpiem, noteikdams viņu slimību, bieži teicis: «Tas jums no pārēšanās!»

T. Dz., Talsu valsts vidusskolā.

LFK 843, 145.

3551.

Pēc Strausa Talsos darbojās kā ārsts viņa znots Blāze, kas tirgus dienās mīlēja plāpāt ar tirdziniekiem un kaulēties par reņģu cenu. Blāze runāja skaņā balsī tā, ka viss laukums skanēja: «Cik maksā toh reņģ?» . . . Tas ir par daudz . . . Es sol 6 kapeik par kāl! . . . Vairāk nevar doht... Ēskait man div kāl!» — Ko atbild zvejniece, to jau laukumā nevar sadzirdēt, jo viņa runā, kā ar tuvi stāvošu cilvēku. Blāze grib runāt ar visiem tirdziniekiem.

T. Dz., Talsu valsts vidusskolā.

LFK 843, 147.

3552.

Kādā viesnīcā sanākuši 3 ārsti un sākuši lielities ar savām spējām. Viens teicis: «Es varu noņemt roku un otru dienu atkal pielikt.» — «Es varu izņemt aci un otru dienu ielikt», teicis otrs. — «Bet es varu izņemt plaušas un otru dienu ielikt vietā», teicis trešais. Sacīts, darīts. Visi trīs izpildījuši solījumus un izņemtās miesas daļas nodevuši viesnīcniekam glabāšanā. Bet kaķis apēdis i roku, i aci, i plaušas. Ko nu darīt? Bet drīz radies padoms. Viesnīcnieks dabūjis kāda notiesāta laupītāja roku, kaķa aci un cūkas plaušas. Otrā dienā sanākuši ārsti un visu izdarījuši, kā bijis norunāts. Pēc kāda laika atkal visi trīs satikušies. Pirmais teicis: «Man gan ir savāda roka: ņem visu, kas

tik gadās un pie tam, kas man nemaz nepieder.» — «Man ir tāda savāda acs: pa dienu labi neredz, bet pa nakti redz ļoti labi un pie tam meklē tikai peles», stāstījis otrs. — «Man atkal savādas plaušas, visur, kur tik netīrāks, man jālien klāt ostit», piebildis trešais.

Uzrakst. A. Rožkalns, Rīgā.

Dzirdēta Kurzemē, pie Lietuvas robežas.

3553.

Alūksnes un apkārtnes pagasti, būdami nemierā ar ārsta, vācieša Raues, it kā rupjo un paviršo izturēšanos pret slimniekiem, pieņēma par ārstu latvieti Neimani. Dr. Raue palika par muižas ārstu. Daži «skalu vācieši» bija sadomājuši Neimani piejokot un pierādīt, ka viņš nekā nezin no ārstēšanas. Nogaidījuši reizu, kad Neimanis bijis iereibis, viens, pavisam vesels, aiziet pie tā, lai izmeklējot šā slimību. Neimanis arī izmeklējis labi ilgi, beidzot izmeklējams vēl diezgan jūtami iedevis plīķi pa miesas mikstāko daļu un parakstījis zāles. Šis nu vai zirgā, redzēšot, kādas zāles Neimanis veselam cilvēkam dodot. Aptieknieks (vācietis) ilgi grozījis recepti un rūcis, beidzot tomēr sameklējis kādu vai divi stopi lielu pudeli, ielējis zāles un uzrakstījis lietošanas pamācību: trīs reizes dienā pa trīs alus glāzes. Ārsts Neimanis bijis tiešām sapratis, ka «slimnieks» vesels un tam parakstījis tīru ūdeni.

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

Esot noticis ap 1902. gadu.

3554.

Kāds zemnieks saslimis un aizbraucis uz pilsētu pie ārsta. Jau agri viņš piezvanījis pie ārsta durvim. Ārsts vēl gulējis un sulainis ielaidis zemnieku ārsta kabinetā. Zemnieciņš nu sācis apskatīties kabinetā esošās lietas. Viņa bailes un brīnums bijis liels, kad vienā istabas stūrī ieraudzījis cilvēka skeletu. «Lai Dievs pasarg', tas jau laikam ir tas dakteris!» zemnieks iesaucies un izskrējis uz ielas: «Kāds gan viņš vājš izskatās, un ka viņam nav pat drēbes mugurā!» Zemnieks stāvējis uz ielas un nevarējis vien atjēgties. Pa to laiku ārsts uzcēlies un caur logu saucis: «Nākiet tikai nu, lūdzu, iekšā! Jūs mani šorīt tik agri traucējiet!» — «Nekā, tu, kaulukambaris, mani nepiekrāpsi vis! Es jau tevi redzēju, kad tu plīks biji. Tu mani nevarēsi

vis ārstēt!» zemnieks it dusmīgi atrūcis un braucis uz mājām.

Uzrakst. Robalte, Talsu valsts vidusskolā.

Teic. no Ārlavas pag.

LFK 230, 4036.

b. MUIŽAS ĀRSTI.

3555.

Vienreiz viens zvejnieks bīs Aucē pie dokter. Kad dokters iedevs zāls, viņš prases vēl zāls, ka Bumeister suns viņam pārkos kāj, kad viņš ieš mājes.

Uzrakst. Milda Blumberga, Aucē pag., Rindes pam. skolā.

Teic. Alma Blumberga, Aucē pag.

LFK 526, 254.

3556.

Ārlavas daktera mājā dzīvoja ārsts A. Reiz pie viņa atveda slimnieku, kas slimoja ar iekšām. Slimniekam veselam nepaliekot, viņš nodomājis, ka jātaisa operācija. Uzlicis slimnieku (tas bijis žīds) uz operācijas galda un uzšķērsis vēderu. Vēdera saturu uzlicis blakus uz galda. Pa to laiku ieskrējis suns, pakampis visu saturu un aizbēdzis. Ārsts atradies bezizejas stāvoklī, jo nebijis ko slimniekam iekšā likt. Te piepēži viņam iešāvusies prātā laimīga doma. Aizgājis stallī, nokāvis kazu un tās iekšas ielicis slimnīkam. Kad slimais cik necik izvesēlojies, ārsts jautājis: «Vai jūs negribiet drusku ēst?» Slimais atbildējis: «Kad būtu kāde skujē . . . skujē, sile ar miltem.»

Uzrakst. Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 2568.

3557. Dārgi prusaki.

Reiz Vidzemē bija divi slaveni dakteri: P. Koknesē un K. Ķempenos. Kāds bagāts, bet visai skops valberģietis saslimst ar «džinksti galvā». Slimais nesūta vis pēc vietējā ārsta, bet nosūta zirgu pēc savā laikā slavenā Kobijlinska uz Ķempeniem. Otrā dienā dakteris klāt. Tas izmeklē slimnieku un konstatē, ka «džinkstis» ceļas no prusakiem, kas ieperinājušies veča netīrās ausīs. Ārsts izčakarē ausis un izvelk divus lielus un vienu mazāku prusaku. Džinkstis kā

ar roku atņemts. Par 45 verstis tālo braucienu, dienas kavējumu un auss iztīrīšanu dakteris pieprasa 25 rubļus.

«Vai, Dieviņ, cik dārgi prusaki!» — slimnieks iesaucās. «Desmit rubļu gabalā!»

— «Paprasi, cik skurstenskrāpis ņemtu par tavu skursteņa izslaucīšanu, ja tu tam liktu braukt šurp no Valmieras vai Cēsīm?» — atcērt ārsts.

No seniem laikiem.

«Latvis», 1928. g. Nr. 2109.

3558.—3561. Cilvēks, kas visu māc.

1. Kādā sādžā dzīvojis diezgan nabadzīgs vīrs un sieva. Kādreiz sieva saslimusi. Aizgājuši abi pie ārsta. Ārsts pašlaik ēdis pusdienas. Sieva teikusi uz vīru: «Vai, vīriņ, ja man nestu tik daudzi ēdieni, tad es būtu laimīga un paliktu vesela.» Ārsts, dzirdēdams sievas vēlēšanos, teicis: «Jūs jau arī varat tapt bagāti. Uzlieciet «šilti»: «Cilvēks, kas visu māc! Tad pie jums nāks pēc padoma un maksās labu naudu.» Tā arī izdarījuši. Iztaisījuši un piesituši lielu izkārtņi ar uzrakstu: «Cilvēks, kas visu māc.»

2. Braucis gaŗām kāds muižnieks, kuŗam nesen bijusi izputējusi nauda. Muižnieks iegājis pie visziņa un lūdzis, lai brauc ar viņu līdzī un uzraklē naudu un zagli. Bet vīrs teicis: «Es bez sievas neiešu!» — «Nu, tad ņem arī sievu līdzī.» Visi trīs aizbraukuši. Kungs pavēlējis sulainiem sagatavot pusdienas. Ātri vien sulainis ienesis pirmo ēdienu. Vīrs, redzēdams, ka būs vēl vairāk ēdienu, sācis skaitīt, sacīdams: «Pirmais ir!» Sulainis domājis, ka tas zīmējas uz viņu, kā pirmo naudas zagli. Otro ēdienu ienesis jau cits sulainis, jo pirmam bijis bailes rādīties. Vīrs teicis: «Otrs ir.» Nesis trešais sulainis. Vīrs teicis: «Trešais ir!» Nu sulaiņi redzējuši, ka nebūs labi. Visi sākuši slēpties, kur tik var. Kāds sulainis ielīdījis kādā kambara krāsnī.

3. Kad pusdienas galds bijis kārtībā, nācis pats kungs. Piegājis pie kādas apsegtas blodas un teicis: «Ja tu visu zini, tad pasaki, kas ir šīnī blodā!» Vīrs nu sācis domāt un gudrot, bet beidzot pazaudējis cerību atminēt un teicis: «Ak, es nabaga vēzītis!» Kungs padzirdis vārdu — vēzītis, un acis vien iepletis, jo blodā patiešām bijuši vēži. Nu kungs bijis pārliecināts, ka vīrs visu zin. Noturējuši bagātas pusdienas. Tad kungs sūtījis vīru un sievu kādā kambarī, apdomāties, kas varēja būt tie naudas zagļi.

4. Viņi taisni iegāja tai istabā, kur ceplī bijis ielidis sulainis. Viszinis izņēmis kabatas grāmatiņu un sācis meklēt zīmuli, ko visu atzīmēt, bet nevarējis vien atrast, kā ūdeni iekritis. Beidzot teicis: «Iekšā tu esi, laukā tev jānāk!» Sulainis domājis, ka to saka uz viņu. Nabadziņš ātri vien izrāpies no krāsns, kritis ceļos pie visziņa un sācis lūgt, lai nesakot kungam, ka šie esot zaguši. Naudu viņš apsolījis atdot tūlī. Vīrs bijis ar mieru un priecīgs bez gala par tādu izdošanos. Sulainis atdevis naudu. Vīrs savukārt naudu atdevis kungam, bet zagli neteicis. Kungs priecīgs par atradumu, tāpēc vīram samaksājis labu naudu. Nu visziņam bijusi māksla rokā, kā šmaukt cilvēkus.

Uzrakst. Jānis Zvaigzne, Rēzeknē.

Teic. Ernests Bērziņš, 52 g. v., Neigovā, Dricēnu pag.

LFK 449, 486.

3562.

Agrāk Briņķu muižā (apmēram 1 klm. no Sabiles) dzīvojis kāds vācu dakteris.

Reiz ziemā bijis dikti liels sniegputenis. Taisni tad Sabilē saslimis kāds žīds. Nu otrs žīds braucis dakterim palāt. Dakteris nu savilcis trīs kažokus, sajozies ar siksnu un gājis uz braukšanu. Žīds iesēdinājis dakteri kulbā un pats nosēdies ragavu priekšā. Nu sācis braukt. Pa Briņķu kalnu lejā braucot, nepiesietā kulba noslīdējusi no ragavām un palikusi kalna galā stāvēt. Žīds pa tam braucis tik uz priekšu. Netālu no Sabiles šis nez' kā paskatījies atpakaļ un nobijies: ne vairs daktera, ne kulbas. Neko darīt, braucis atpakaļ meklēt dakteri. Bet pa to laiku dakteris sēdējis kalna galā un prasījis: «Vai mēs drīz būsim Sabil?» Nez', kā gadījies iet garām zirgu puisim. Tas skatījies, skatījies un pazinis dakteri. Nu piegājis šim klāt un teicis: «Ko tad jūs še, dakterlielskungs, darāt?» — «Kā, vai tad es nebrauc uz Sabil?» — Dakteris atprasījis. «Nu, jūs jau tepat kalna galā sēžat!» puisis teicis. Nu ievēdis dakteri iekšā un noģērbis. Pēc kāda laiciņa žīds arī bijis klāt, bet dakteris to iztriecis no istabas ārā, un nav vairs braucis šim līdzi.

Uzrakst. Fr. Kurāts, Rīgas skol. inst., no Valgales p., Talsu apr.

Teic. Minna Kurāte, 45 g. v., Valgales pag.

LFK 720, 15.

3563.—3564. Kā dakteri kungiem izspieda naudu.

1. Kāda meita prot vāciski runāt. Reiz, dienēdama pie ārstiem, noklausās to sarunu. Viens dakteris jautā, vai muižas lielmātei dot tādas zāles, ka tā top vesela, jeb ne? Otrs dakteris sacījis: «Nu, nu, to var gan kādu laiku pavārdzināt!» Bet trešais dakteris noteicis: «Tās zāles gan nemaksā ne piecas kapeikas, kas tur nu nieks ir: sagraudzētas silķes asakas, sadauzītas miezerī un sataisītas ar sviestu vai taukiem. Tādas zāles var katrs iztaisīt!»

2. Pēc kāda laika šī meita aizgājusi dienēt pie slimās lielmātes. Kad kādreiz lielmāte sākusī žēloties, ka to neviens dakteris nevarot izārstēt, ka tā nekādi netiekot no savas slimības vaļā, tad meita tai izstāstījusi minēto daktera sarunu. Nu lielmāte sacījusi: «Tādas zāles jau paši var iztaisīt.» Meita dabū silķu asakas, tās sagraudzē, sabērž miezerī un sataisa ar sviestu un taukiem. Šīs zāles lietojot, slimā lielmāte patiešām palikusi vesela.

J. Rozenbergs, Ķēču pag. nespējnieku mājā.

LFK 675, 157.

c. ĀRSTS MĀJĀ.

3565.

Kādam ārstam bijis jāiet uz mājām pie kāda slimnieka. Ejot viņš gājis caur mežu un paņēmis plinti līdzī, gribēdams drusku pamedīt. Ceļā to satīcis kāds zemnieks un jautājis: «Kur jūs iedami, daktera kungs?» — «Liepiņš ir ļoti slimš, un man jāiet viņš apraudzīt.» — «Un jūs domājat, ka bez plintes netiksiet ar viņu galā?» — brīnījies zemnieks.

Uzrakst. M. Rozentāls, no Rīgas.

Teic. K. Atars, no Adažiem.

3566.

Kādās mājās saslimusi saimniekam meita. Saimnieks atvedis mājās ārstu un pēc pabeigtām rebēm saimnīca to pamieļoja ar vakariņām. Dokteris ātri vien paēdis un pateicies saimnīcai. Saimnīca uz dakteri: «Ko jūs, daktera lielskungs, tik tādu s—diņu ēdāt!» (Viņa gribēja izteikt, ka daktera lielskungs maz ēdis.)

Uzrakst. Aleksandrs Cimze, Kosas pag.

Teic. Karlīna Cimze, 64 g. v., Kosas pag.

LFK 617, 32.

3567. Vai strādāt drīkst?

Saslimis kāds Andris. Atvests pie viņa no Alūksnes ārsts. Tas apraudzījis, parakstījis zāles un taisījis braukt projām. Te ienācis Andra meitas vīra brālis. Ja ārsts mājā, tad vajag to par brīvu izlietot, un Andris tūdaļ klāt ar lūgumu, lai daktera kungs izmeklējot šo puisi. Ārsts izmeklē, — sirds darbība neesot īsti kārtībā. Jau taisās ārsts iet laukā, te Andris:

«Abet, doktora kungs, es gribēju jousim lout vīnu lout-gumu: vai ar tuadu vaini, kua viņam, šnabi var dzert?»

Ārsts pateicis, ka labāk gan būtu nedzert. Kad ārsts jau vēris durvis, Andris atkal:

«Pagaidat, doktora kungs, naņemat ļaunā, es tik jousim gribēju viel prasīt: voi ar tuadu vaini, kua viņam, dreist (drīkst) dorbu struadāt?»

Bet šoreiz ārsts ņēmis ļaunā un atteicis, ka arī pats Andris gluži labi varētu ķerties pie darba un nekavēt viņu, uz kuru kāds pussimts Alūksnē gaidot.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Timānos.
Dzirdēta 1929. g. rudenī Alsviķu kopmoderniecībā.

(Sk. 3583. anekd.)

d. VIRIEŠI PIE ĀRSTA.

3568.

Kara laikā tika plaši pazīstams vārds «spekulants», kura nozīmi vecie ne katrs saprata. Kāds vecis aizgājis pie ārsta, kas diezgan saprātīgs un veča vainu labi izstāsta. Vecis par to priecīgs un, gribēdams ārstu uzlielīt, saka: «Ko nu par jūsiem, ārsta kungs, — jūs jau tai lietā esiet liels spekulants!» (Tagad izteiciens: «Jūs (tu) tai lietā esiet liels spekulants» — jau tiek plaši lietots kā paruna.)

A. Ruiga, no Sinoles pag.

3569.

Zemniekam paliek sieva slima. Aizbrauc pie ārsta. Ārsts izmeklē, iedod zemniekam zāles. Piesaka, lai dodot katreiz pa karotei un pirms došanas, lai labi sakratot.

Zemnieks pārbrauc mājā, sakrata labi krietni sievu (nevis zāles), paņem koka kausu, pielej pilnu ar zālēm un iedod sievai, domādams: «Jādod tāda lielāka karote zāļu, lai ātrāk paliek vesela.» Bet sieva bijusi uz vietas pagalam.

Kuķēnu Anna, no Pabāžiem.

3570.

Rez kāda kunga kalps aizgājis pie ārsta un lūdzis, lai šo izglābjot no nāves, «kaulu reimatisms» jau kādas sešas ne-

dēļas šo mocot. Ārsts viņu izmeklējis, bet šo slimību nevarējis atrast. «Ak», teicis sulainis, «es domāju, ka vajaga būt, jo pie saviem tagadējiem kungiem kaulus vien tikai dabūju krimst.»

Uzrakst. V. Druģis.
Teic. no Cēsu apr.

3571.

Vectētiņam ļoti sāpējusi viena kāja. Viņš aizgājis pie ārsta. Ārsts izmeklējis, parakstījis zāles, bet bēdīgi nokraļījis galvu un nopūties: «Jā, vecums! Ko nu vairs, tas jau viss no vecuma!» — «Ko nu niekus, ārsta kungs! Man otra kāja ir uz mata tikpat veca, cik sāpošā, bet tā nesāp nemaz!» domīgi iesaucies vectēvs.

Uzrakst. Rob Kļaviņš, Taurkalnes pag.
Teic. M. Dātavs, 59 g. v.

3572.

Viens aiziet pie ārsta un sūdzas ar nerviem. Ārsts, viņa slimību nojauzdams, paraksta vienu pudeli vīna. Mājās iedams, slimnieks pārdomā, ka viena būs par maz, jāpajem divas. Otrā dienā ārsts atnāk slimnieku apciemot, bet atrod uz galda pie viņa divas pudeles vīna. «Nu es zinu jūsu vainu», ārsts saka, «tā ir dzeramā kaite.»

Uzrakst. H. Fišere, Rīgā.
Stāst. vecmāmiņa.

3573.

Kāds vīrs aiziet pie ārsta. Ārsts viņam jautā: «Kas jums kait?» — «Es jau neesmu nekāds ārsts. Par to jau es nācu pie jums, lai jūs man pateiktu, kas man kait.»

Uzrakst. Leonija Muceniece.
Dzirdēta Tukumā.

3574. Friča nāve.

Fricis mira no «branta», kas cēlies no apsaldētām kājām. Stāsta: Fricis novests pie daktera. Dakteris apskata un saka, ka citādi nekā vairs nevarot līdzēt, — jānogriež kājas pirksti. «Griezt, jā, griezt!» — pretojas Fricis. — «Es pats ar' varu nogriezt! Bet tu esi dakteris, tev jādod zāles un jāārstē, un nevis jāgriež . . . Tamdēļ tak tu esi dakters, ka tev ar zālēm jāārstē.»

Nu tad dakteris arī parakstījis kādas zāles. Bet Fricis no «branta» nomiris.

Pēc Friča nāves brālis Jānis runāja:

— «Nu es tam dakteram gan pakaļu rekkošu: ņēmis un nomirinājis manu brāli. Viņš dakteris, viņam vajaga zināt, vai griezt, vai ar zālēm ārstēt. Ja bij jāgriež, tad vajadzēja griezt, ja ar zālēm, tad ar zālēm ārstēt. Mans brālis nava skolots dakters, es arī nē: mēs nezinām. Bet dakteram vajadzēja zināt un griezt, nevis brāli ar to ūdentiņu mirināt nost.»

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

Dzirdēta 1911.-12. g.

3575.

Kāds ārsts bijis plaši izslavēts ar dažādu grūtu slimību laimīgu izārstēšanu. Šim ārstam bijis kāds pacients ar ilgstošu slimību, bet kuŗu tas cerējis palēnām izārstēt. Slimniekam šī ārstēšana likusies ļoti gausa, un viņš griezies pie cita ārsta.

Pēc kādas nedēļas slimnieks nomiris. Kad pirmais ārsts to dabūjis dzirdēt, viņš teicis: «Tā viņam vajadzēja. Nākošo reizi viņš neskries pie cita ārsta!»

H. Dzelzskalējs, no Bolderājas.

e. SIEVIETES PIE ĀRSTA.

3576.

Ārsts uz ienākušo sievieti: «Nu, māmiņ, es jums izrakstīju recepti . . . Jūs dodiet savam vīram sešas ēdamas karotes dienā.» —

Maleniete: «Ak kungs, augstijs! — Kur tad es lai tik daudz kariešu jemu? — Myusim pa visam ir tikai četras.» —

K. Jansons, no Vecpiebalgas.

3577.

Kāda vecenīte aizgājusi pie ārsta un sacījusi: «Mīļais, daktera lielkungs, vai jūs nevarētu palīdzēt manai meitiņai!» Ārsts: — «Kas viņai vainas?» — Vecenīte: «Viņa klie dz ar galvu un ar zobiem.»

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.

Teic. J. Nimants, Smiltēnē.

Kāda vecmāmiņa aizgājusi pie ārsta. Ārsts tai jautājis, vai apetīte viņai esot? Vecmāmiņa, nabadzīte, nezinādama, kas tā «apetīte» ir, nekā nezinājusi atbildēt. Ārsts, kā jau tādos gadījumos parasts, steidzies pārlabot un paskaidrot: «Vai ēst jums gribas?» — «Nu ja, ārsta kungs, ar to ēstgribu jau ir tas posts, visu dienu varu stāvēt neēdusi, bet ēstgriba ne prātā.» Tad ārsts izrakstījis recepti un, to vecmāmiņai pasniedzams, sacījis: «Lūk, to jūs dzeriet ik reizes pirms ēšanas ar siltu ūdeni». Vecmāmiņa, gājusi mājās, tūlīt noplēsusi gabaliņu no receptes un to ar siltu ūdeni iedzērusi. Kad nākošā reizē tā aizgājusi pie ārsta, tas jautājis: «Nu, kā bija, vai zāles izdzērāt visas? Vai apetīte radās?» — «Tās zāles jau gan es visas vēl neesmu izlietojusi, es jau viņas plēsu pa mazam kumosīnam, baidīdamās, ka nepietrūkst, bet ēst jau gribas kā bail, tik apetīte gan, cieņīgs kungs, kā nenāk, tā nenāk.»

Uzrakst. Kārlis Horsts, Talsu valsts vidussk.

Teic. Fricis Bārs, Valgāles Rumbu ciemā.

LFK 230, 3786.

Kāda māte aiziet pie ārsta dzīvoklī un grib tikt iekšā. Bet visas durvis ir cietī, netiek ne pa vienām iekšā. Redzēdama citus iznākam, iet arī viņa turp. Un arī nonāk pie ārsta. Bet, pakurla būdama, viņa visu nevar tik labi sadzirdēt. Ārsts vaicā: «Nu, sieviņ, kas tev kaiš?» Šī atbild: — «Man, doktera kungs, vādars soāp!» — «Vai tev cauri iet?» — «No, es cauri vis nagāju, bet riņķī vīn (mājai)!» — «Vai tev vēders luftē arī?» — «Kad jaunie lustē, tad jau es arī pa reizām!» —

Fr. Krēsliņš, Vecgulbenē.

LFK 142, 2058.

I. PIE ZOBU ĀRSTA.

«Bet ta izrāva gan viegli! Kā ielika stangas, tā tik kā redzējis, un laukā gan!»

— «Daudz paņēma?» — kaimiņš jautā.

«Paņēma gan — veselu kapeiku.»

— «Ko—o? . . . veselu kapeiku? Nu, cik tad tur darba? Man, ače, rāva priekš divām dienām vecais Bērziņš, rāva veselu dienu, vārtīja pa zemi un beidzot tikai nolauza, izraut nevarēja, un vai zini cik samaksāju?»

— «Nu, cik par tām lielām sāpēm?»

«Nu — uzmini!»

— «Veselu rubli.»

«Nē, vienu vērdu.»

Lūcija Biezais, no Skultes.

g. PIE ACU ĀRSTA.

3581.

Kāda māte aizvedusi savu meitu pie ārsta. Meitenei bijušas slimas acis. Māte saka ārstam: «Lūdzu, daktera kungs, mans bērns ar acīm!» Ārsts atbild: «Nu, tad jau labi, ka jums bērns ar acīm!» —

Uzrakst. E. Lapiņa, Rīgā.

Teic. no Vestienas.

LFK 17, 1675, 77.

3582.

Kāda sieva aiziet pie ārsta. Viņai slimas acis. Rokā tai netīra kabatas drāna, uz kuņas uzzīmēti putni, zvēri, puķes u. c. izrotājumi. Ārsts prasa: «Kāpēc jūs tik netīru mutautiņu pie savām acīm lietojat?» Sieva atbild: — «Ir jau gan man šmuks tas mutautiņš: visādi zvēriņi un puķītes virsū!»

Uzrakst. E. Lapiņa, Rīgā.

Teic. no Vestienas.

LFK 17, 1675, 78.

h. BEIGTS, BET TOMER DZIVS.

3583.

Viens cilvēks pagibis. Ārsts teicis, uz cilvēku rādīdams, ka viņš esot beigts. Citi to nesuši uz kapsētu. Pagībušais svaigā gaisā atspirdzis un, sēdus paceldamies, prasījis, kur šo nesot? Citi atbildējuši: «Nu, vai tad tu nezini, ka uz kapsētu.» — «Bet es taču neesmu nomiris», — sacījis

tas, kuru nesuši. «Klusu, mulķi, vai vēl daudz runāsi, ārsts taču labāki zin nekā tu!» sacījuši nesēji dusmodamies.

Uzrakst. Austrā Auškape, Rēzeknes valsts skol. inst., no Rugāju p.

Teic. no Kārsavas pag.

LFK 530, 391.

i. SLIMNICA.

3584.

Reiz kādu vīru sabraucis autobuss, un viņu aizveduši uz slimnīcu. Sieva aizgājusi pie ārsta apjautāties, vai viņas vīram ļoti slikti ar veselību. Ārsts atbildējis, ka viņš jau esot beigts. Bet sabrauktais to dzirdējis un teicis, ka viņš vēl esot dzīvs. Sieva viņam uz to atbildējusi: «Nerunā, ārsta kungs jau labāk zinās.»

A. Berge, no Vecauces.

3585.

Kāds vīrs mežā cirtis malku, bet nejauši nocirtis deguna galu un kājas lielā pirksta galu. Vīru ārstēt gadījies kādam tuvredzīgam ārstam. Ārsts deguna galu pielicis pie kājas pirksta un kājas pirksta galu pie deguna. Kad vīrs jau bijis izārstēts, viņš atstājis slimnīcu. Ārsts prasījis, kā nu labi jūtoties? Vīrs atbildējis, ka labi jūtoties, bet tikai esot viena nelaime, ka gribot degunu noslaucīt, tad jāaunot kājas zemē.

E. Upmane, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 4618.

3586.

Kad 1904. g. beigās atrados Jelgavas pilsētas slimnīcā, tur manai kamerai blakām atradās kāds pusjucis kriminālists. Viņu apvainoja kādos smagos kriminālnoziedzumos, un te viņš bij ielikts ārstu pārbaudei.

Pēc ārējā izskata nenormālais kriminālists bij apbrīnojami omulīgs. Cauru dienu viņš dziedāja pusbezkaunīgas dziesmas un stāstīja savu safantazēto biogrāfiju. Turot viņu te aiz skaudības, jo viņš esot bezgala bagāts.

«Man ir 400 drānu bodis, 400 desu bodis, 400 namu Pēterburgā, 400 aptieku u. t. t.

Kad slimnīcas ārsts viņam iejautājās: «Nu, vai tad jūs man arī kādu aptieku nevarētu uzdāvināt?», tad viņš tam atbildēja:

«Darītu jau to labprāt, kad jūs mani kaut cik dziedētu. Bet tā kā jūs ne velna neziniēt un arī ne velna nedariet man par labu, tad jums arī ne velna nedošu.»

Uzrakst. P. B.
Dzirdēta Jelgavā.

3587.

Rīgas pilsētas slimnīcā ieved kādu jaunavu, saslimušu ar aklās zarnas iekaisumu. Slimība aizkavēta, no strutošanas radies stiprs iekaisums, kas radījis arī stipru temperatūras celšanos. Sākās murgošana, un citkārt ļoti mierīgā un klusā jaunava sāk trakot: prom aizsviež savu gredzenu, sadauza traukus, kas atrodas uz slimnieka galda, un sāk apdraudēt apkārtējās slimnieces. Saskrien žēlsirdīgās māsas un ārsti, satin, sasien rokas, kājas u. t. t.

Kad jaunava nu saistīta kā noziedzniece, viņa murgos klātesošiem smaidīdama saka: «Cik es laimīga! . . . cik laimīga! Es jūtos taisni tā, kā paradīzē! . . .»

Uzrakst. P. B.
Noklausīta Rīgas pilsētas slimnīcā.

3588.

Kādā citā tamlīdzīgā murgu brīdī ārsts griežas pie šīs pašas meitenes ar jautājumu: «Nu, kā nu jums labi klājas?» Uz to meitene atkal murgu stāvoklī pasmaida un atbild: «Ūja! Jūs pats precēts cilvēks un tad vēl man prasiet!»

Uzrakst. P. B., Rīgā.
Pēc slimnieku nostāstiem.

3589. Dzīvības jautājums.

Pilsētas slimnīcas tīfa barākā kā žēlsirdīgā māsa strādāja kāda braša meita: labi noaugusi, spēcīga, daiļu vaigu, veiklu, atjautīgu valodu, rosīga, pilna pārplūstoša dzīvības prieka un spēka. Slimnieki labprāt viņu redzēja pie sevis, un katram patika ar viņu parunāt kādus vārdus. Kad viņa gāja cauri barakam, tad likās, ka būtu palicis gaišāks un visi slimnieki veselāki. Viņas joki un smiekli, atskanēdami barākā, bija kā pavasara vēja šalka, kas pa logu ieplūno istabā.

Bet reizi viņa pati kā vējš iedrāzās žēlsirdīgo māsu istabā un iesaucās: «Dodiet man striķi — es gribu pakārties!...» Sauciens ieskan arī slimnieku istabā, kur vairāk desmit cilvēkiem dzīvība karājas kā mata galā un kuņi katru acumirkli cīnās par dzīvības saudzēšanu, stiprināšanu, glābšanu. Sauciens atstāj smagu iespaidu. Visi laiciņu klusē. Tad — viens slimnieks atvieglina atmosfēru, no kāda stūra iesaukdamies: «Jaunkundz, nāciet manā vietā un laidiet mani savā! . . .»

Uzrakst. A. B.

Noskatīta un noklausīta Rīgas pilsētas slimnīcā.

3590. Nemierīgs slimnieks.

Pilsētas slimnīcā ieved no laukiem slimnieku, kam samēģijušās zarnas. Slimību nevar dziedēt citādi, kā jāizdara operācija: vēders jāuzšķērš un zarnas jāsakārto kā vajag. Operācija smaga: pirms ar attiecīgu diētu, t. i. badošanos zarnas pamatīgi jāiztīra. Zemnieks nevar tomēr atturēties no ēšanas un, laiciņu gavējis, nezina kur dabūjis gabalu maizes un ieēdis. Ārsts to pamana, liek badoties no jauna. Žēlsirdīgās māsas pastiprina uzraudzību, un zemnieku izdodas sagatavot operācijai. Kad tā izdarīta un vēders aizsūts, zemnieks zināmu laiku nedrīkst ne kustēties, ne ēst, ne dzert. Zemniekam viss tas liekas nevajadzīgs: viņš kustās un brēc pēc ūdens. Viņu savalda un iestāsta, ka ūdeni dzert tādā stāvoklī — ir neizbēgama nāve. Zemnieks izklausās gan, ko viņam saka, bet tomēr lādēdamies brēc pēc ūdens: «Velni, sātani, vai jums ūdens žēl! . . . Vai pilsēta tik rijīga, ka nenovīd nabaga slimniekam ne lāsīti ūdens!...»

Žēlsirdīgo māsu norāts, mierināts un nokusis no lādēšanās, slimnieks it kā apmierinās. Te uz vienreiz žēlsirdīgās māsas ar šausmām pamana slimnieku staigājot. Viņu uztraukums vēl lielāks, kad noskaidrojas, ka slimnieks bijis piezadzies pie ūdens krāna un pamatīgi dzesējis slāpes.

Kad viņš noguldīts, tas nevar vēl savu sašutumu valdīt un ruc: «Sātani! Domā . . . es ūdeni nedabūšu! . . . Pagaidiet tik'! . . . Kad pilsētai ūdens žēl — iebrauks mana sieva, likšu tai no laukiem atvest . . . veselū vāti! . . .»

Sievai ūdens gan vairs nebijis jāved . . . Iebraukusi tā atradusi savu vīru — mirušu, bet pati, izrādās, ne mazāk trokšņaina un kareiviska: tā ņem lādēt ārstus un visu slimnīcas personālu, saukdama tos par zvēriem, «slakteņiem»,

«razbainiekiem», slepkavām, kas ar saviem lopu dunčiem
nokāvuši viņas mīlo vīru.

Uzrakst. A. B.

Stāst. žēlsirdīgā māsa Rīgas pilsētas slimnīcā kā patiesu notikumu.

3591. Nederīga galva.

Pilsētas slimnīcas vispārējā barakā gul pāris desmit
slimnieku, cits ar šādu kaiti, cits ar tādu. Kāds neliels vī-
riņš, liels joku taisītājs, slimo ar locekļu pamirumu un kā-
du grūtu iekšēju slimību. Vispār viņš diezgan labā noska-
ņā un smidina pārējos slimniekus, gan trīdams ar susekli
savu ādu, gan citādi. Te uz vienreizi viņš izšaujas stāvu no
gultas, saķer galvu un pilnā kaklā klie dz: «Griežiet man
galvu nost! Griežiet nost! ...»

Sākumā pārējie slimnieki mēģina uztvert to kā joku.
bet, dzirdēdami vīriņa balss nopietno skaņu un redzēdami
vēl nopietnāku sejas izteiksmi, nesaprašanā paliek skatoties
un uztraukti gaidot.

Saskrien žēlsirdīgās māsas, saskrien ārsti. Sāk slimnie-
ku mierināt. Bet slimnieks neatlaidīgi un pavēloši klie dz:
«Griežiet nost man galvu! ... Griežiet nost! ...»

Kāds no ārstiem, ļoti mierīga temperāmenta cilvēks,
sāk iespaidot izmisušo: «Apmierinaties, būs labi, pāries!...»

«Griežiet nost man galvu, es saku!» atkārtoti pavēlošā
tonī slimnieks.

Ārst s: «Ūja, kamdēļ tad?»

Slimnieks: «Nav nekam vērts! Sāp — vienā sāpē-
šanā!»

Ārst s: «To nevar, daudz kas sāp! Jums ne vienam
vien sāp. Vajag paciesties!»

Slimnieks: «Griežiet nost galvu! Nost — es saku!»

Ārst s (labsirdīgi): «Bet kamdēļ tad? Tādu derīgu lo-
cekli!»

Slimnieks (nomierinādamies): «Tik tā kā tā jūs ar
mani cita nekā nevariet izdarīt!»

Uzrakst. A. B.

Noskatīta un noklausīta Rīgas pilsētas slimnīcā.

j. ŽIDS PIE ĀRSTA.

3592.

Kāds ārsts prasa žīdam, kas sūdzas, ka viņam pastāvīgi
āda niez: «Vai jums tik utis nav?»

Žids: «Nē, ārsta kungs!»
Te židam iekož pakausī. «Ui, velne ute kā kož!» Nu
ārstam ko smieties.

Olga Grīne, no Majoriem.

3593.

Slimnīcā tiek ievests žids, kuŗam pēc pāris dienām jā-
taisa kuņģī operācija. Tādēļ viņam aizliegts sniegt bez ār-
sta ziņas jebkādu barību. Neskatoties uz visiem aizliegu-
miem, žīda madāma atstiepj veselu vistu, zināms, izceptu.
Žids, pāris dienas nekā nebaudījis, iedzen savā māgā visu
vistu. Bet pēc kāda laika žīds blauj gvaltes. Redzēdams,
ka sanitāri citiem tādās reizēs palīdz ar sprici, viņš sauc:
«Sanitāre! Sanitāre! nāc ar tām spricēm un dzen uz laukem
no manem vēderem to viste.»

V. Baumanovskis, no Rīgas.

3594.

Žids iet pie ārsta, bet, labi zinādams, ka pirmo reizi mak-
sā 10 rub., otrreiz tikai 5 rub., viņš saka: «Labrīt, doktore
kunges! Nu, vai redzet, es jau atkal klāte! Vai jūs man
nevaret apskatīt un man pateikt, ko lai nu es dare?»

Bet ārsts, viltību pamanīdams, atbild: «Turpiniet tik
vēl to pašu recepti, kuŗu jums pirmo reizi uzrakstīju.»

Vossu Irma, no Rīgas.

3595.

Žids aiziet pie ārsta un sūdzas, ka sāpot kāja. Ārsts lūdz,
lai tas kāju noauj. Žids noauj un parāda tik netīru kāju,
ka ārsts ļoti izbrīnās un saka: «Tādu, tik netīru kāju es vēl
neesmu redzējis. Otrās tik netīras kājas laikam nav visā
pasaulē. Kas man tādu parādīs, tam es tūlī samaksāšu!»

Žids noauj otru kāju un saka: «Lūdzu, daktera kungs!»

Uzrakst. R. Čubis.

Dzirdēta Apguldē.

3596.

Žids pirms iemidzināšanas izvelk maku un taisa to vaļā.

Ārsts: «Nekas, nekass, variet maksāt vēlāk.» —

Žīds: «Es, cienītes ārste kunge, nemaz negribe jums
tūlītes maksāt, es tik gribe paskatīties, cik man ir eks tem
makem.» —

K. Jansons, no Vecpiebalgas.

k. ČIGANS PIE ĀRSTA.

3597.

Kādam vecam čigānam saslimusi sieva. Čigāns griezies pie ārsta. Ārsts iedevis zāles un teicis: «Pirms lietošanas sakratīt.» Pēc neilga laika čigāns atkal ieradies. Uz ārsta jautājumu, vai sieva vesela, čigāns atbildējis: «Tās zāles gan, daktera kungs, bij labas, bet mana vecene to kratīšanu neizcieta.»

Enģu Otilija, no Ropažiem.

3598. (var.)

Kādam čigānam saslimis brālis. Aiziet pie ārsta. Ārsts paraksta zāles un piekodina, pirms dzeršanas labi jāsakratot. Labi. Čigāns aiziet uz savu būdu. Kā jau čigānam neko nevar iestāstīt, tā arī viņš to sapratis otrādi. Paņem brāli aiz vestes un tik krata, un tik krata. Slimais vaid, tuvu jau nāvei, bet kad ārsts teicis jāsakratot, tad neko nevar darīt. Kad zāles izdzertas, tad čigāns iet pie ārsta atkal pēc zālēm. Ārsts jautā: «Vai zāles līdzēja ar?» — «Jā, daktera lielskungs, tās zāles gan līdzēja, bet no tās kratīšanas maz prieka tika. Viņš blāva kā traks un palika vēl slimāks.»

Rozīšu Aleksandra, no Rīgas.

3599.

Čigānietei slimnīcā nomirst vīrs. Viņa lielās bēdās vaimanādama aiziet pie sava mirušā vīra. Slimnīcas ārsts saka: «Jums viņu vajadzēs apbedīt». Čigāniete pārbīstas un iesaucas: «Mīlais daktera lielskungs, kur nu es viņu glabāšu, kad es viņu dzīvu būdama neglabāju. — Glabājiēt jūs!»

Uzrakst. Herta Fišere, Rīgā.

Teic. vecā māte.

3600. Čigāns un dakteris.

Mārpils pagastā reiz dzīvojis kāds vācu tautības dakteris. Viņš izturējies ļoti rupji pret tādiem, kas pie viņa atbraukuši, lai vestu to pie slimnieka vienkāršos darba ratos, bet nevis līnijdroškā vai atsperu ratos. Kādā dienā, pēc pagasta namā noturētās tiesas sēdes, saimnieki sapulcējušies krogū un sarunājušies, kā varētu dakteri izjokot (iznerrot). Krogū atradies arī kāds čigāns. Tas visu laiku plījies saimniekiem virsū, lai dodot arī viņam dzert. Saimnieki viņam

pasolījuši stopu šnabja un duci alus, bet lai tikai tad par to viņš iznerrojot dakteri. Čigāns bijis arī ar mieru. Tūlīt čigāns aizgājis uz turpat netālo doktorātu un lūdzis dakteri, lai atnākot līdz krogum un apskatot viņa zirdziņu, kas patlaban raustoties un taisoties beigties. Dakteris to noraidījis, teikdams, lai griežoties pie veterinārārsta, viņš no zirgu ārstēšanas nekā nesaprotot. Bet čigāns raudādams nokritis ceļos un rokas salicis lūdzis, ka līdzēt varot vienīgi viņš un Dievs. Tad arī dakteris iežēlojies un gājis čigānam līdzī uz krogu. Pieejot pie krogus, kur bijuši sapulcējušies ļoti daudz cilvēku, dakteris prasījis čigānam, lai nu parādot savu zirgu. Čigāns pacēlis zirgam asti un jautājis: «Daktera lielskungs, vai šis caurums ir ieurbts vai iededzināts?» Tā no čigāna iznerrots, dakteris aiz dūsmām un kauna tūlīt aizsteidzies uz mājām un drīzi pēc tam arī atstājis šo pagastu. To dienu krogū čigāns bijis lielā godā, un saimnieki to galīgi apdzirdījuši.

Uzrakst. R. Čare, Dubultos.

Teic. E. Čare.

1. LOPU ĀRSTS.

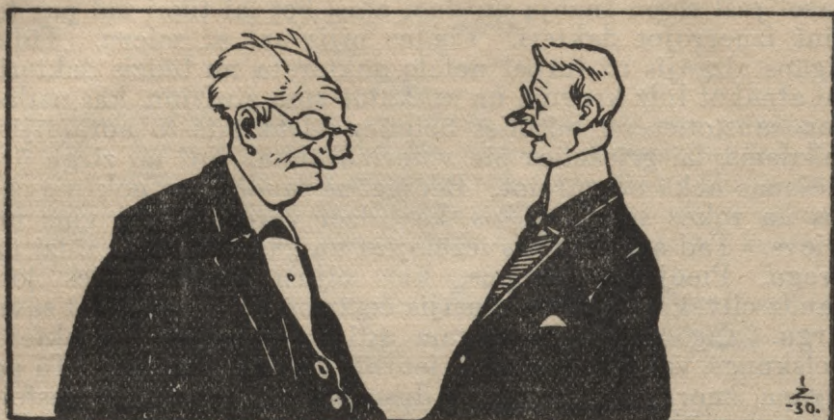
3601.

Reiz Cīruļos zirgs saslimis. Ataicinājuši Daktermuižas muižkungu, kas bijis varen ieslavēts. Atnācis un ārstējis arī. Saimnieks jautājis, cik jāmaksā. Dakteris bijis mantkārīgs un teicis: «Tā ir vēne dārgē, vēne labe zāle, to zirg' pa trīs dēn būs vesel' kā rutke». Pēc dažām dienām zirgs nosprādzis. Nu pārmetuši šim, ka zāles būs bijušas par stiprām. — «Kas tad tur bij, kas tā par stiprē zāle — biski snaucama tabak', salde pēne (piens) un krūzīt ar virce (vircu).»

Uzrakst. A. Salniņš.

Stāst. M. Salniņš, Zaļeniekos.

Patiess notikums Jelgavas apr., Zaļenieku un Jēkabnieku pagastos, noticis 4 augumus atpakaļ, apm. 1800. g.

(Sk. 3602. anekd.)

4. STUDENTI.

a. STUDENTI UN EKSAMENS.

3602.

«Dzīvojis reiz kāds students, kuŗš mācījies tā uz «zaķa», bet visi viņu ļoti mīlējuši tā jautribas dēļ. Eksāmenos profesors viņam jautājis: «Kas ir piekrāpšana?» Students atbildējis: «Piekrāpšana būtu tas, ja jūs man, profesora kungs, liktu cauri krist» Visi nobijušies par šo atbildi, bet students, kā nu būs — būs.

Profesors pasmīnējies un atbildējis: «Tiesa gan, bet kā tu to domā?» — «Jā, redziet, profesora kungs, ja viens nezina un otrs izmanto viņa nezināšanu, tad tas ir nekrietni un nozīmē piekrāpšanu!»

Lidija Galeniece, no Pampāļu pag.

3603.

Kāds students gājis uz eksāmenu. Profesors studentam šo to pajautājis, un tas arī atbildējis. Te profesors teicis, lai students ejot pie tāfeles uzrakstīt pāris formulas. Students piegājis gan, bet ne kaut ko nav zinājis. Viņš ātri kaut ko uzrakstījis un tūlīt atkal nodzēsis.

Profesors jautājis, vai viņš formulas uzrakstījis, students atbildējis: «Tur tak nekas nav ko neuzrakstīt, profesora kungs». Profesors palicis pilnīgi pārliecināts, ka students visu zina.

Students aizgājis smiedamies, ka ticis tik viegli cauri, bez kādām zināšanām.

Marija Prieka, no jūrmas.

3604.

Kāds students pieteicies pie profesora uz eksamenu. Par nelaimi, viņš nezinājis profesora adresi un tādēļ tam uzprasījis, uz kuŗas ielas viņš dzīvo. Profesors par tādu jautājumu apvainojies un atteicis, ka viņš neesot zvirbulis, kas uz ielas dzīvo. Par nepareizo jautājumu profesors gribējis atzīmēt studenta vārdu. «Lūdzu, jūsu ģimīja?» — «Atvainojiet, man ģimījas nav, es dzīvoju viens pats!»

Marija Prieka, no jūrmas.

Var. LTA 3532.—3533.

b. STUDENTI SAVĀ STARPĀ.

3605.

Kāds students studējis Rīgā un bijis vispār pazīstams kā skops un nenovīdīgs, kas ne labprāt palīdzējis citiem ar savām grāmatām.

Reiz ieradies pie viņa draugs un lūdzis iedot viņam uz kādu laiciņu vārdnīcu. Viņš devis un teicis: «Ja jau tev tā vajag, lasi vien šepat».

Šim bijis ar to jāpietiek.

Bet kādreiz skopajam studentam ievajadzējis krāsns krukis. Viņš aizgājis pie drauga un lūdzis, lai to iedod. Draugs padomājis un teicis: «Labprāt, mīlais draugs, tu viņu vari jemt, bet lietot vari tikai tepat manā istabā».

V. Baumanovskis, no Rīgas.

3606. — 3607.

1. Reiz vecos laikos Tērbatā studējis kāds latviešu saimnieka dēls, kas tanīs laikos bijis liels retums. Vācu studenti, vietējo muižnieku dēliņi, skatījās nicinoši uz latvieti jeb «bauri», kā viņi to saukuši. Bet studiju beigās vācu studenti gribējuši «bauri» izmantot un pieprasījuši, lai viņš tos pacie-

nā visus kopīgā mielastā. «Bauris» bijis ar mieru, bet pie sevis nodomājis: «Pag, pag, es jums to sasālīšu!» Viņš licis sev pagatavot kādu ērmotu cepuri, pēc tam apstaigājis visas viesnīcas un visur samaksājis uz priekšu par gaidāmo mielastu. Zināmā dienā viņš sācis vadīt studentus pa viesnīcām un viņus pacienāt. Pirmā restorānā viņi krietni iemetuši. Kad viņi gājuši projām, tad vācu studenti brīnījušies, ka «bauris» nemaksājis par tēriņu, bet tikai pacēlis savu ērmoto cepuri un teicis: «Sveiki!» Tas pats noticis turpmākās viesnīcās. Tad viņi nosprieduši, ka tur vainīga ērmotā cepure. Nu viņi plījušies virsū «baurim», lai pārdod viņiem savu cepuri. No sākuma viņš negribējis ne klausīties, beidzot viņš bijis ar mieru pārdot cepuri vairāksolīšanā. Studenti nosolījuši cepuri par milzīgu naudas sumu. «Bauris» ar naudu nobraucis mājās.

2. Drīzā laikā studenti gribējuši cepuri izmēģināt. Viņi nogājuši uz viesnīcu un tur sataisījuši apbrīnojami lielu tēriņu. Tad cēlušies un gājuši pa durvīm, pie kam barvedis pacēlis «burvīgo» cepuri un teicis: «Sveiki!» Saimnieks pieprasījis tēriņa samaksu. Otrs students pakēris cepuri un teicis: «Sveiki!», jo viņš domājis, ka pirmais nav pareizi izdarījis. Tad saimnieks palicis nikns un solījes par tādu māžošanos sūdzēt pie tiesas. Studenti ne labprāt samaksājuši. Otrā viesnīcā, kur viņi nogājuši, noticis tas pats. Nu viņi sapratuši, ka ir piekrāpti. Viņi sūdzējuši «bauri» pie tiesas. Tiesā latvietis teicis, ka viņš neesot zinājis, kādēļ studenti cepuri gribējuši pirkt. Naudu atpakaļ viņš nedošot. Tiesa viņu attaisnojusi.

Jūlijs Gernsdorfs, no Kastrānes pag.

c. STUDENTI KROGA.

3608.

Kādā krōgū iegājuši studenti ēst vakariņas. Krietni paēduši, bet nelaime, nebijis nevienam naudas, ko samaksāt. Studenti solījušies dziedāt un, ja krodziniekam dziesma patikšot, tad lai rēķinu atlaižot. Krodziniēks bijis ar mieru, bet pie sevis nodomājis: «Lai dzied, lai! Teikšu, ka nepatik, un viņiem būs jāsamaksā par vakariņām!» Kāds students piecēlies, iebāzis roku kabatā un dziedājis: «Ko līdz rāties, strīdēties, kas ir tērēts, jāmaksā!» — «Nu, vai patīk?» jautā-

juši citi studenti. Krodnieks domājis, ka studenti maksās par vakariņām un steidzīgi atbildējis: «Jā!» Studenti pasmējusies un aizgājuši.

Uzrakst. V. Brāže, no Vircavas pag.
Stāst. D. Brāže. Dzird. Svētes p., Jelgavas apr.

3609. (var.)

Kādā krogā dzēris students. Bet kad viņš gribējis iet prom, pietrūcis naudas, ko par notērēto samaksāt. Viņš teicis krodzniekam: «Es tev samaksas vietā nodziedāšu tādu dziesmiņu, kas tev patiks. Labi, krodznieks bijis ar mieru. Students nu dziedājis vienu dziesmu pēc otras, bet krodzniekam neviena nav patikusi. Tā students dziedājis veselu stundu. Beidzot sācis dziesmiņu: «Ko līdz niekus strīdēties, parāds allaž jāmaksā!» Krodznieks izsaucies: «Jā, šī man patik!» Students atbildējis: «Nu mēs esam līdzīgi!» un aizgājis.

Valentīna Sarkana, no Vec-Gulbenes p.
Var. LTA 2975.

3610.

1. Kādam studentam ļoti gribējies ēst, bet nav bijis ne-maz naudas. Viņš iegājis krogū un prasījis izvārītas olas. Kad olas bijušas apēstas, students teicis krodzniekam, ka nākošgad samaksāšot. Krodznieks bijis ar mieru.

2. Citu gadu students atnācis un jautājis krodzniekam, cik liels ir viņa rēķins. Krodznieks uzstādījis tādu rēķinu, ka studentam nebijis ko samaksāt. «Kur man gadījies tik liels rēķins? Es izgājušo gadu apēdu tikai 5 olas!» brīnījies students. «No piecām olām būtu izšķīlušies pieci cāļi. Tiem pieciem cāļiem būtu atkal cāļi, un tiem atkal cāļi», paskaidrojis krodznieks. Neko darīt, jāmaksā vien — bet kur lai ņem naudu?

3. Krodznieks sūdzējis studentu pie tiesas. Students saticis kādu zemnieku un izstāstījis tam savas bēdas. «Es tevi aizstāvēšu. Tu ej noliktajā dienā uz tiesu, es aiziešu vēlāk», pamācījis zemnieks.

Tiesas dienā, pašā pēdējā brīdī, ieskrējis studenta aizstāvis, gluži nosvidis. «Kur jūs tik ilgi bijāt?» jautājis tiesnesis. «Man bij sieks izvārītu zirņu šodien jāizsēj laukā», atbildējis zemnieks. «Kā? Vai tad izvārīti zirņi aug?» visi brīnījušies. «Ja no izvārītām olām var cāļus izperēt, tad arī

izvārīti zirņi var augt!» paskaidrojis zemnieks. Tiesnesis krodznieka sūdzību noraidījis, un students laimīgi ticis vaļā no lielā rēķina.

Uzrakst. V. Brāže, no Vircavas pag.
Stāst. D. Brāže. Dzird. Svētes p., Jelgavas apr.

3611.

Reiz kādam studentam aprūcis naudas. Viņš nu izgudrojis visvisādi, kā tikt atkal pie naudas! Drīz arī radies padoms. Students novilcis bikses, uzvilcis garu mēteli, lai neredzētu, ka tam bikšu trūkst, un aizgājis uz kādu slavenu viesnīcu. Tā kā bijis jau vakars, tad students pieprasījis kādu istabu un licies gulēt. No rīta piecēlies, tas tūlīt lūdzis atsaukt viesnīcas īpašnieku, kam teicis: «Vai ziniet, ka es šonakt jūsu viesnīcā esmu apzagts? Man nozagtas bikses ar visu naudu». Īpašnieks bijis ļoti izbrīnījies, jo viņa viesnīcā tādas lietas vēl nekad nebijušas notikušas. Nēmuši vēl visu pārmeklēt, bet bikses tiešām neatradušās. Viesnīcnieks tam iedevis 1000 rubļus, lai tikai to nevienam neizpaužot. Students nu priecīgu prātu gājis uz mājām.

Uzrakst. J. Lūsis, Sātiņu pag.
Teic. J. Lūsis.

3612.

Divi studenti iegājuši kādā krogū iedzert. Kad nu bijuši paēduši un padzēruši, krodznieks licis samaksāt. Studentiem nav bijis naudas ne kapeiķas, bet viņi izgudrojuši kā krodznieku piekrāpt. Sākuši abi strīdēties. Viens teicis, ka viņš būšot rēķinu samaksāt, otrs atkal to neļāvis darīt, teikdams, ka viņš samaksāšot. Nu pasaukuši krodzinieku un teikuši, ka viņi nevar izšķirties, kas lai maksā. Lai krodzinieks ļaujot aizsiet sev acis un ķerot, kuŗu studentu noķersot, tam būšot jāmaksā. Krodzniekam bijis vienalga, kas maksā, kad tikai samaksā, tāpēc viņš atļāvis sev aizsiet acis. Nu krodzinieks ķēris, bet nevienu studentu nevarējis saķert. Tie abi aizšmaukuši projām. Ienākusi krodzinieka sieva. Krodzinieks saķēris to un teicis: «Nu viens ir rokā!» Sieva viņu par tādu mulķību izlamājusi.

Uzrakst. I. Mednis, Rīgā.
Teic. Pauline Sile, Ozolnieku pag.
LFK 32, 5446.

d. STUDENTI VILCIENA.

3613.

Reiz braucis vilcienā students un virsnieks ar savu mazo sunīti. Tā kā ir nakts, tad students gul uz sola un lasa avīzi. Piepēži avīze viņam nokrit zemē, un virsnieka mazais sunītis uzkāpj tai virsū. Virsnieks, to redzēdams, saka: «Mācies, mācies, Bobsik, būsi students!» Students, to dzirdēdams, atbild: «Mācies vien, Bobsik, ja netiksi par studentu, būsi virsnieks!»

V. Sarkana, no Vecgulbenes.

3614.

Kāds students ar lielām pūlēm uznesis uz perona lielu saini un ar vēl lielākām pūlēm to iedabūjis vagonā. Vagonā bijis kāds laucinieks. Laucineks smējies un teicis studentam, rādīdams uz galvu: «Te jums ir». Pēc tam rādījis uz roku un teicis: «Bet te jums nav». Students nodomājis atriebties. Viņš piegājis pie bremzes. Vilcis, vilcis, bet nevarējis atvilkt. Saimnieks piegājis klāt, atvilcis bremzi un apstādinājis vilcienu. Kad saimnieks samaksājis konduktoram soda naudu, tad students rādījis uz zemnieka roku un teicis: «Te jums ir», pēc tam rādījis uz galvu un teicis: «bet te jums nav».

A. Berga, no Vecauces.

Varianti: no Vecsaules. PBK. LTA.

e. STUDENTI UN ZEMNIEKI.

3615.

Kāds zemnieks pirms ēšanas klusi skaitījis lūgšanu. To redzējuši studenti un gribējuši viņu izjokot. Kāds no tiem izbrīnējies jautājis: «Onkul, kāpēc tu lūpas knotini?» — «Lai mulķi brīnās!» atteicis zemnieks.

Uzrakst. K. Knope, Valkā.

Teic. Alvīne Knope.

3616.

Priekš kādiem 30 vai vairāk gadiem, — tā mans tēvs stāstīja, — nāca divi studenti no Tērpatas kājām caur Cēsīm. Kādu pusversti no pilsētas, grāvmalā, latviešu zemnieku sa-

tikuši, tie no pārgalvības gribēja to panerrot un tādēļ jau-
tāja: «Saki, mīlais draugs, vai jūsu pilsēta jau šeitān iesā-
kas, jeb kur citur tālāk?» Zemnieks tūlīt noprata, kas stu-
dentam prātā un tādēļ tam atbildēja tā: «Zinu gan, kungi,
kā tas ir: kad nāk cilvēki, kam pilns prāts un saprašana, tie
paši nojēdz, kā tur izskatās, kur pilsēta iesākas. Bet ģe-
ķiem un plāna galdiņa urbējiem viss viena alga, vai tie pil-
sētas iesākumā vai beigās ieiet jeb iziet, no visa tie tik vien
saprot, kā suns no mēneša.» Ko gribēja, to dabūja!

«Laika grāmata», 1874. g., 63. lap.

3617.

Kāds zemnieka dēls studējis Rīgā. Uz svētkiem aizbrau-
cis ciemā pie vecākiem. Otrā dienā sanākuši viesi. Dēls bi-
jis stipri iereibis, un, šnabi lejoj, viņam trīcējušas rokas.
Viesi domājuši, ka tas no lielas gudrības. Kāds vecs tētiņš
piegājis ar glāzīti pie puīša un teicis: «Nu, iepurini, iepu-
rini man arī, dēls!»

Uzrakst. Vilis Druģis.

Dzirdēta Ogrē.

I. STUDENTI DAŽĀDAS GAITAS.

3618.—3619.

1. Kāds pēdējā kursa teoloģijas students teicis kādā
lauku baznīcā «proves sprediķi», bet nu, Dievam par godu
jāsaka, smalki izgāzies. Jau viņa sprediķa laikā baznīcā sā-
kuši atklāti zoboties gandrīz visi baznīcēni. Šis to jau labi
sajutis un beidzis, cik vien ātri var, savu sprediķi. Bijusi
nabagam pavisam nošļukusi dūša, kad gājis uz staciju.

2. Pa ceļam panācis kādu cilvēku, kas bijis akls. Sāku-
ši sarunātes.

Vai jūs šodien baznīcā bijāt?»

— «Jā, biju gan!»

«Un kā tad jums tas jaunais mācītājs patika, vai arī la-
bi runāja?»

— «Vi, Dieviņ, kur nu no tā, as jau nav mācītājs, un arī
nekad nebūs!»

«Vai tad tiešām tā būs?»

— «Jā, jā, tur nu nekas neiznāks.»

Te studentam iešāvusies «ģeniāla» doma. Ātri izvilcis sudraba rubli un iespiedis vecim sauļā, sacīdams: «Muļķi, vai tev jāsaka, ka runāja slikti, saki, ka jaunais mācītājs labi runāja.»

«Paldies, paldies, simtkārtīgi, bet nu gan jaunais mācītājs jauki runāja šodien baznīcā.»

Students jau bija aprēķinājis, kādu iespaidu darīs viņa rublis, lai pāris dienās jau pagasts zinātu, ka mācītājs ir gan varen smuki runājis.

V. Baumanovskis, no Rīgas.

3620.

Pa ielu gājušas divas ģimnāzistes un viņām no muguras divi studenti. Gaļām ejot, tie uzgrūdušies ģimnāzistēm virsū. Viena no viņām noteikusi: «Cūka!» Students atgriezies un atbildējis: «Mans vārds Kalniņš!»

Lūcija Grēviņa, no Rīgas.

3621.

Reiz kādam studentam bijis kaklā liels augons, tā ka viņš nav varējis parunāt. Tad pie viņa atnākusi vārdotāja un sākusi kaklu apvārdot šādiem vārdiem: «Mans vilciņš rūc, mans vilciņš dūc, mans vilciņš melnu kāju, tas dziedinās tev' vāju. Tādēļ tu vilku nesmādē, ja nelīdzēs, tad neskādēs.» Šos vārdus dzirdot, students sācis ļoti smieties, no smiekliem augons uztrūcis, un students palicis vesels.

V. Zēriņa, no Slokas.

Var. LTA 1718.

3622.—3624.

1. Agrāk krievu valdības laikā braucis valdības revidents pa guberņām. Viesnīcā, kurā arī revidentam vajadzējis atpūsties, dzīvojuši divi studenti. Viesnīcas saimnieks pierunājis vienu studentu pārgērbties par kučieri un otru par zemnieku. Otrā rītā zemnieks aizgājis laukā art, un kučieris aizbraucis pakal revidentam. Ceļā uz viesnīcu revidents prasījis kučierim vācu valodā, vai tālu esot vēl jābrauc? Kučieris atbildējis vācu valodā. Revidents sācis runāt franču valodā. Kučieris atbildējis franču valodā. Nu revidents pats vairāk valodu nepratis, bet kučieris teicis, ja revidenta kungam patīkot, varot sarunāties arī latīņu valodā. Braukuši gaļām zemniekam, kas laukā aris. Revidents licis apturēt un sācis ar zemnieku sarunāties, bet drīz

bijis jābrauc prom, jo zemnieks sācis prasīt par astronomiju un citām gudrām lietām, tā ka revidents nezinājis, ko atbildēt. Nobraucis viesnīcā, revidents griezies pie viesnīcnieka un teicis, ka te zemnieki esot gudrāki nekā pie viņiem studenti.

2. Viesnīcnieks atbildējis, ka tas vēl neesot nekas, bet viņam esot tāds vecs zemnieks Ivans ar vienu aci. Viņu visi turot par mulķi, un tomēr viņš varot atbildēt uz visiem jautājumiem. To sacījis, viesnīcnieks izgājis ārā un iesūtījis pie revidenta veco Ivanu. Kad Ivans ienācis, revidents parādījis viņam vienu pirkstu. Ivans revidentam divus. Revidents Ivanam trīs pirkstus, Ivans revidentam dūri un izskrējis pa durvīm laukā. Ienācis viesnīcnieks. Revidents stāstījis, kādas lietas notikušas ar Ivanu: «Es viņam parādīju vienu pirkstu, ka man ir tikai viens Dievs. Viņš man divus, ka ir vēl Dievs — dēls arī. Es viņam parādīju trīs pirkstus, ka ir vēl Dievs — svētais gars arī, kuŗu viņš aizmirs. Bet viņš man parādīja dūri, ka tie kopā ir tikai viens Dievs!»

3. Viesnīcnieks prasījis Ivanam, kā bijis. Ivans atbildējis: «Es ieeju iekšā. Viņš man parāda vienu pirkstu, ka man ir tikai viena acs. Es viņam divus, ka viņam divas. Viņš parāda man trīs, ka pa mums abiem kopā ir trīs acis, par ko es tā sadusmojos, ka izskrēju laukā.»

Uzrakst. E. Leimanis. Talsu valsts vidussk.

Teic. V. Bēkmane, Ārlavas pag.

LFK 230, 3623.

Var. LTA 3534.—3538.

3625. Liela brēka — maza vilna.

Kādā dienā Valmieras ielā, pretī bij. Baltijas vagonu fabrikas lielajam skurstenim, nostāties students ar kādu otru biedri, abi uzbudināti raudzījušies uz skursteņa galu un aptrautos vārdos skaļi sarunājušies: «Re', re', kā cilā spārnus! Vai Dieviņ! Salīgojās . . . Laikam, paslīdēja kāja. Bet cik droša! . . .» Šī saruna un izbrīns bija vērsuši ziņkārīgo gājēju uzmanību, isā brīdī ap abiem jaunajiem cilvēkiem sapulcējās laužu jūra. Visi ar interesi un izbrīnu vēroja skursteņa galu. Studenti gar to nelikās ne zinīs, bet turpināja savu sarunu: «Kritis! . . . Nē, vēl noturējās gan . . . Bet cik tur trūka un būtu notikusi nelaime!» Skatītāju ziņkārei vairs nebija robežu, uz abiem jaunekļiem bira jautājumu krusa.

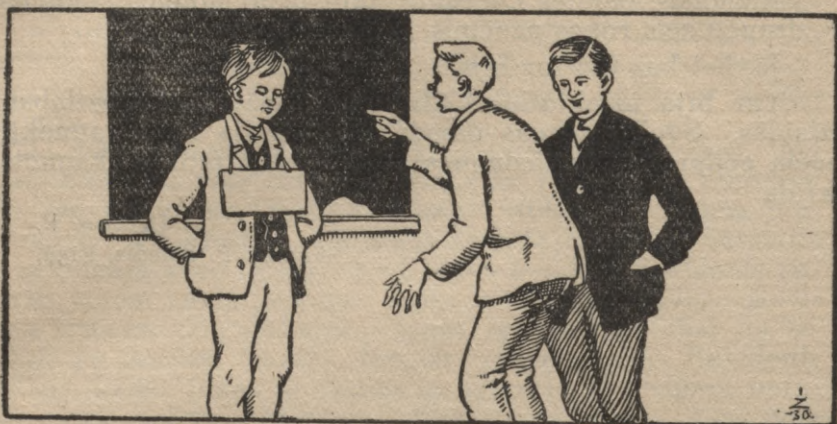
«Aizlaidās, paldies Dievam!» tanī brīdī noteica students un, draugu zem rokas paņēmis, gāja savu ceļu.

«Jā, bet kas tad tur bija?» pūlis neatlaidās.

«Tur bija uzlaidusies kāda dulla muša, kuŗa patlaban aizlaidās. Sveiki, manas dāmas un kungi!» Abi jaunekļi pacēla cepures un smiedamies aizgāja, bet pūlis apkaunots izklīda.

Uzrakst. P.

Atstāst. P. Briedis, Rīgā.

(Sk. 3632. anekd.)

II. Skola.

1. SKOLU POLITIKA.

a. PĀRVACOŠANAS SKOLA.

3626. Vācu valoda.

Opekālņa draudzes skolā privāti mācīta arī vācu valoda. Kāds lielīgs saimniekdēls vienā nedēļā izmācījies vāciski un mājās tēvam priekšā pēc Neikena vācu grāmatas noskaitījis šo pa vāciski:

«Der benk, di benken, der gald, die galden, der log, die logen, der tēv, die tēven, der cūka, die cūken.»

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

Dzirdēta 1902. g.

3627.

Vācu laikā skolās bijis aizliegts runāt latviski. Bijis visu laiku jārunā vāciski. Bijuse lielā starpstunda. Skolotājs nebijis klasē, un skolēni ēduši pusdienu. Logs bijis valā, un pie tā stāvējis skolotāja suns un luncinājis asti. Kā-

dam skolēnam palicis suņa žēl, bet nemācējis to vāciski pateikt. Ja būtu runājis latviski, vecākais skolēns pierakstītu. Viņš teicis: «Ich werde dich izlēcen und iecēlen sein iekšā!»

I. Rozentāle, Mellužos.

3628.

Kad mana māte skolā gājusi (viņai tagad ap 65 gadu), slinkus un nerātnus bērnus likuši kaktā, tupēt uz izbārstītiem zirņiem. Par lielākām palaidnībām likuši «cietumā» — kādā tukšā istabā. Kad vairāki apgrēkojušies, tad nu vēl bijis ciešams, bet vienam bijis neomulīgi. Reiz kāda meitene esot raudājusi, ka viņas dvēselīti māži (spoki) caur kājām izvazāšot.

Uzrakst. P. Leitāns, Rīgā.

Teic. no Skujenes pag.

LFK 208, 851.

3629.

Kurzemē, kur skolu lietās noteikšana piederēja ne krievu inspektoriem, bet muižnieku un mācītāju «skolu virsvaldei», vēl XX. g. s. par skolotājiem bija un tika iecelti vīri bez mazākās pedagoģiskās izglītības (lai gan daudzi jaunekļi ar skolotāju diplomiem palika bez skolotāja vietas). Pietika, ja viens vai otrs amatnieks iepatikās baronam vai mācītājam, un tādām bij droša pirmā tuvākā skolotāja vakance; pagasta vietniekiem nebija nozīmes, ja arī tie citu ievēlētu, to tik un tā «skolu virsvalde» neapstiprināja. Tā Z. skolā līdz 1908. g. darbojās skolmeistars O., kurš no kurpniekmeistara bija paaugstināts par skolmeistaru tikai tamdēļ, ka mācītājam un kādai barona kalpotājai pataisīja zābakus ar labu «čikstēšanu». Toreiz bijuši modē zābaki, kas čikst.

Reiz tomēr par čikstošiem zābakiem iznākušas viņam nepatikšanas. Skolmeistars būdams, tas pataisījis arī vienam pērminderim zābakus ar īsti stipru čiksti. Bet toreiz jau bijis cits mācītājs, un zābaku čikstēšana sākusi iziet no modes. Svētdien pērminderis pa baznīcu staigājis, savus zābakus čikstinādams; tišām gājis ar upuri ķeseli, lai var vairāk pačikstināt. Mācītājs klausījies, klausījies to čikstoni, līdz ievērojis, ka pērminderim tie čikstošie zābaki. No kanceles pasaucis to tā paklusu, bet lai arī citi dzird,

un teicis, lai izdzenot no baznīcas suni, kas te kaucot un čīkstot. Nu pērminderis sakaunējies un mēģinājis staigāt uz pirkstu galiem, bet tā čīkstējies vēl vairāk.

Pirmdienā pērminderis bijis klāt pie skolmeistara, lai raujot tūdaļ no zābakiem čīkstētāju ārā. Bet ko tu tur izrausi. Nācies visus zābakus pārtaisīt, tak drusku čīkstējuši tāpat. Nu O. līcis zābaku taisīšanai mieru un pārticis no algas (250 rub. gadā) un 50 pūra vietām skolas zemes.

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

b. PĀRKRIEVOŠANAS SKOLA.

3630.

Reiz bijis skolotājs, kas vienmēr teicis: «Vrjoš». Reiz zēni noķēruši vardi un ielikuši to galdā. Kad skolotājs atkal teicis: «Vrjoš!» zēns izņēmis no galda vardi un teicis: «Vot Froš, a ja ņe Froš!»

Neimaņu Mirdza, no Talsiem.

3631. Ti durak!

Tas noticis pārkrievošanās laikmetā. Visās skolās bija mācība krievu valodā. Kāds zemākās klases skolnieks nav varējis krievu vārdus lāgā izsaukt. Tāpēc skolotājs saucis tam priekšā un līcis saukt pakaļ. Bet skolnieks arī tā nav varējis vārdus izsaukt. Tad skolotājs pārskaities iesaucies: «Ti durak!» Skolnieks, domādams, ka jāsauc pakaļ, arī saucis: «Ti durak!»

Uzrakst. Jānis Lūsis, Sātiņu pag.

Teic. A. Kinstlers, Sātiņu pag.

3632.

Mans pāps stāstīja, kad viņš gājis skolā tad bijis jāmācās vairāk bībeles stāsti. Bijusi vēl arī cita kāda stunda. Bet krieviski arī bijis jāmācās. Kad bijusi krievu stunda, tad nav bijis atļauts runāt latviski, jārūnā bijis to stundu tikai krieviski. Kad kāds runājis latviski, tad dežurants tam kaklā uzkāris klabekli. Tam tas bijis tik ilgi jānēsā, kamēr tas dzirdējis, ka kāds atkal runā latviski. Tad atkal tam uzkāris klabekli kaklā. Kad nevarējis dzirdēt, ka kāds

runā, tad tam bijis jānēsā ilgu laiku, kādreiz pat vairāk nedēļu un vēl ilgāki.

Uzrakst. Betija, Sarkanmuižas pam. skolā, Ventspils apr.

Teic. A. Krūmiņš, Akmeņdziņu ciemā, Ventspils apr.

LFK 680, 9.

3633.—3636.

Kad Jaun-Svirlaukā atvēra divklasīgo ministrijas skolu, tad krievu kungi kā pirmo skolotāju bij atsūtījuši kādu pārkrievotu, vai pareizāki, apkrievotu pareizticīgu latvieti. Viņš bij diezgan cienīgs kungs, un bērni šo skolas pārzini un pirmo skolotāju aplūkoja no sākuma ar lielu godbijību. Bet «krievs» dūšīgi iemeta, apdzīvojās un sāka parādīt savu īsto dabu. Klasē tas kļiedza un lamāja skolniekus kā traks. Vecākās klasēs lamāšana notika krievu valodā, bet zemākās — tādu «augstu» gudrību vēl bērni nesaprata, un tāpēc apkrievotais latvietis grūda vaļā latviski: «Vai brīnums, vai brīnums, kādi leiši, kādi lāči! . . . Kur es jūs tādus likšu? . . . Sabāzīšu maisā un iemetīšu dīķī! . . .»

Drusku nomierinās, tad laiž atkal vaļā: «Vai brīnums, vai brīnums, kādi leiši, kādi lāči! . . . Es jūs sabāzīšu maisā, aizvedīšu uz tirgu un pārdošu par pipi tabakas! . . .»

Tā «krievs» strādāja caurām dienām. Lamāties viņš bērnus iemācīja uz to labāko. Bērni tik staigāja un cits uz cita jokodamies atkārtoja: «Vai brīnums, vai brīnums, kādi leiši, kādi lāči» u. t. t.

★

Minētais «krievs» ne tikai skaudīgi lamājās, bet arī kāvās, sevišķi kad bij iedzēries. Tas notika tanī laikā, kad sabiedrībā un skolā jau sāka izplatīties revolūcionārās idejas. Skolnieki sāka lasīt «Pūru», «Pirmās pamācības tautas saimniecībā» un «Dienas lapu». Cieņa pret vecām autoritātēm pamazām gaisa tiklab sabiedrības psihē, kā arī skolā. Vecākās klases skolnieki arī nolemj uzsākt karu ar kauslīgo «krievu». Nolemj, ka viens no skolniekiem, Šterns, «krievu» karinās, un kad «krievs» sāks kauties, tad Šterns kritīs gar zemi, bļaus, paliks slims u. t. t. Sacīts, darīts. Reiz Māzis Šterns tiešām krievu nokaitina zilu mellu. «Krievs» bļauj, bļauj un nenociešas, «smērē» Māzim. Kā gāž, tā Māzis gar zemi un guļ . . . Beidzot Māzis izceļas, saņem galvu, iziet laukā, guļamā istabā, liekas un guļ nost.

Pēc laika «krievs» prasa, kas Māzim? Atbildam, ka Māzis ļoti slims: drudzis un dikti galva sāp. Krievs domīgs.

Vēlāk Māzis pāriet uz māju un nenāk vis tuvākās dienās uz skolu, bet sestdienā aiziet uz vietnieku sēdi un izstāsta par piekaušanu. Vietnieki griežas pie inspektora, un tā «krieva» dienas bij skaitītas. Pēc kāda laika «krievam» no skolas bij jāaiziet, bet zēni ilgi vēl «amizējās» un stāstīja cits citam par «krieva» karināšanu un iegāšanu.

*

Vēl atceros, reiz «krievs» bij skaudīgi Jelgavā braucis. Pārbraucis nemaz nenāca klasē, bet gulēja slims. Kalpone stāstīja, ka guļot un blāujot. Zēni interesējās, kāpēc «krievs» guļ un blāuj? Beidzot meita tā paklusi stāstīja, ka krievam kāda nelāga slimība no tās braukšanas gadījusies.

*

Kādreiz «krievs» ar citiem skolotājiem nāk mājā no viesībām, zināms, pilns, kā zeķe. Vakars. Bērni visi pagalmā. Nez', vai «krievs» savu ēnu bij ieraudzījis, vai dzērumā murgus sāka redzēt, tas iesaucās: «Kas tas tāds!» — un ar spieķi izdur cauri stikla durvim. Bērni vēl ilgi smējās un cits citam stāstīja, kā «krievs» stikla durvis izdūris.

P. B., no Jaun-Svirlaukas.

3637.

Jaun-Svirlaukas divklasīgā ministrijas skolā par skolas pārzini un krievu valodas skolotāju bij kāds apkrievots pareizticīgs latvietis. Pirmais ko mēs no viņa iemācījāmies, bij pa krieviski skaudīgi lamāties. Daži no viņa lamu vārdiem bij tik «gudri», ka mēs tos meklējām par vārdnicu vārdnicām un tomēr nevarējām atrast. Dažiem brāļi gāja Jelgavas «krievu skolās». Griežāmies pie viņiem. Bet arī tie nezina. Norunājām, ka tur, laikam, vajag pavisam «študierēta» cilvēka, lai tos saprastu.

Reizēm šis skolotājs pateica arī svarīgas dzīves gudrības. Ja kāds no skolniekiem kaut ko no iemācītā bij aizmīrsis, tad viņš, esot tādā mierīgākā noskaņā, svarīgi noteica: „Ну да,

голова, ведь, решето!" (Nu ja, galva jau tik pat kā siets...).

Mēs šo dzīves gudrību iegaumējam arī uz laiku laikiem.

P. B., no Jaun-Svirlaukas.

3638. «Papiņ, pa cilindri!»

Jaun-Svirlaukas divklasīgā ministrijas skolā bij diezgan prāva guļamā istaba, kur skolnieku gultas bij sabāztas cieši cita pie citas. Bet reiz nu tik liels bērnu bars kopā, tad pats par sevi saprotams, ka arī nerātņību netrūka. Lai bērns kaut cik apvalditu, tad bij pieņemts kāds vecāks vīriņš, Grauzdelis, kas gulēja ar zēniem kopā lielajā guļamā istabā, kurināja krāsnis, dedza lampas un neļāva vakaros zēniem pa daudz trakot. Kad zēni sāka ālēties, tad Papiņš (tā zēni sauca Grauzdelis) sāka rūkt. Kad rūkšana nelīdzēja, tad Papiņš ņēma kančuku (īstu čigāna «dali») un tad «zēvelēja» vainīgiem kā blikšķ vien. Tikko Papiņš pēc pēršanas nolikās atpakaļ savā gultā, tad vainīgie nīrgājās atkal kā kutināti. Mēs no sākuma brīnījāmies, kā pēc tāda kaviena vēl var smieties. Bet palaidņiem bij sava «znaja», sava tehnika. Viņi palida zem gultas segas, un vienu galu no šīs segas ar kājām cieši piespēra un turēja kājgalī, bet otru galu aptina ap galvu un ar rokām turēja pacilus. Segs tagad bij kā bungu āda. Papiņš ar savu «džalu» džaloja ko nagi nes pa izstiepto segu. Blikšķis gan bij briesmīgs, bet palaidņiem pie ādas jau netika. Tie gulēja zem segas un nīrgājās.

Reiz Papiņš tādā soda ekspedīcijas gājienā ar savu «džalu» trāpīja lampai pa cilindri. Tas stinkšķēdams saplisa, un lampa nodzisa. Nu, tā tik vēl trūka! Zēni nu smējās un blāva: «Papiņ, pa cilindri! Papiņ, pa cilindri!..»

Un nākamās reizēs, tikko Papiņš ķērās, pie džalas, tā zēni jau sāka no visiem kaktiem saukt: «Papiņ, pa cilindri! Papiņ, pa cilindri!...» Tas Papiņu briesmīgi kaitināja. No šī lozunga tad Papiņš arī vairs valā netika. Skolā tas palika par tradīciju un turējās, kamēr tik vien Papiņš skolā dzīvoja.

P. B., no Jaun-Svirlaukas.

c. OKUPACIJAS LAIKA SKOLA.

3639. Slēgta nav, aizliegta nav, bet atvēlēta arī nav.

Pēc cara valdības krišanas 1917. gadā Valkā skolās ievada latviešu valodu, kā mācības valodu. Drīz pēc tam, 1918. g.

februārī, Valku ieņēma vācu karaspēks, un skolām nu bija darišana ar vācu priekšniecību. Valkas latviešu zēnu un meiteņu vidusskola jau laikus iesniedza lūgumu virspavēlniecībai, lai, pārkārtojot skolas darbību pēc vācu programmas, atstāj skolai tiesību paturēt latviešu valodu, kā mācības valodu. Pavasara pusgads nobeidzas, bet atbildes nav, vasaras brīvlaiks paiet, atbildes nav. Skolas direktors lāgu lāgiem brauc uz «Oberkommando», kas to laipni saņem un piecina laipniem solījumiem, bet ar atvēli vilcinās. Brīvlaiks pagājis. Bērni un vecāki bariem drūzmējās skolas telpās un ūdz, lai uzņem skolēnus. Priekšniecība kavējas, gaidīdama uz oficiālu atļauju. Bet tā kā atvēle nenāk un laiks ieilgst, bez tam skola oficiāli slēgta nav, priekšniecība sāk pieņemt jaunpienākušos bērnus. Pieraksta vienu dienu, otru dienu. Pēc kādām dienām skolas kanclejā, kur dežūrējošie skolotāji pieraksta bērnus, iedražas «šūlrāts» Ģermanis, no Rīgas atkomandēts vecs vācu birokratijas fanātiķis, un bargi uzbrēc skolotājiem, kā viņi iedrošinoties uzsākt skolas darbu? Skotāji paskaidro, ka skola slēgta nav un mācības gads ir sācies, darbība jāsāk. Uz to Ģermanis atbrēc: «Skola jums slēgta nav, aizliegta nav, bet atļauta arī nav! Es jums noliedzu strādāt! Jūs atbildēsiet valdības priekšā!» Darbība tiešām bija jāpārtrauc. Abus skolotājus sauca priekšā žandarmērijā un nopratināja par neatļautu darbību. Bet drīz pienāca arī atļauja.

Uzrakst. A. Birkerts.

Pats notikumu pieredzējis un pratināts vācu žandarmērijā.

3640. Heimatkunde.

Vācu okupācijas laikā skolu priekšniecība Valkā sarīko skolotāju kursus. To nolūks — sagatavot skolotājus vācu garā. Iepazīstamies arī ar jaunu priekšmetu: «Heimatkunde», kuru vēl nezina, kā nosaukt, vai par dzimtenes — vai apkārtnes mācību. «Šūlrāts» par šīs mācības pasniedzēju iecēlis kādu Cimzes semināra audzēkni, dedzīgu kārķļu vācieti. Tas nu pūlas atrast nosaukumu jaunajam priekšmetam un ieteic nosaukt viņu par dzimtenes mācību.

Atradis nosaukumu, sāk skaidrot pašu priekšmetu. Lektors pats priekšmetu nepazīst, bez tam nav iecienīts skolotāju aprindās. Skolotāji smieklus vien valda.

«Dzimtene ir tā vieta», stāsta lektors, «kur katrs dzimis». — «Es esmu dzimis pirtī», piezīmē ironiski kāds piedzīvojis skolotājs, «tā tad pirts ir mana dzimtene». Lektors izkrīt no

lomas. Kursistos vispārēja omulība. Tikai vēlāk skolotājam nācās dot militāri-paidogoģiskai priekšniecībai paskaidrojumus par savu uzvešanos.

Uzrakst. A. Birkerts.

Noskatījies un noklausījies okupācijas laikā skolotāju kursos, Valkā.

3641.

Kādreiz kādam puikam skolotājs prasa: «Kā mani sauc?» — «Skolotāja kungs, jūsu vārds ir Volps (Volfs)» «Kas par Volpu, mans vārds ir Vulf!» Puika vēlreiz atkārto «Volps» un saņem arī cienīgu plauku. Tas notika 1918./19. g. ziemā, pats pieredzēju.

A. Salniņš, Zaļeniekos.

d. NACIONĀLĀ SKOLA.

3642. Mainīga tautība.

Ilūkstes apriņķī pieraksta skolēnus «Vispārējā skolēnu sarakstā».

«Lubert, kādas tautības jūs?»

— «Mēs, kundziņ, nu senu seniem laikiem lotuviši».

«Bet kā tad pērn dēls ierakstīts par leiti, vai varbūt mājā leitiski runāji?»

— «Na, kundziņ, Jaņuks nei vuardiņa pa lītvaski nasa-prūt. A pīrakstets tai: bazneickungs bej lītvakš, tai i mēs da lītvakim».

«Vai tad aizpērn nebūs dēls bijis polis?» — Pameklēju pa sarakstiem, tiešām polis. «Kamdēļ tad aizpērn bij polis?»

— «A, bazneickungs bej poļaks, tai i mēs. Jis jou cīši lubeja (mīlēja) poļakus, da i licš vysim da poļakim raksteit-ies».

— «A, tia, škulnīka kungs», — vispusīgi tēvs nobeidz mūsu sarunu.—«mums Jaņuku gon tai vūiceit, kai varam jua da poļskua spoveda (iesvētišanas, grēku sūdzēšanas) dalaist».

Uzrakst. O. Timans, Alsīķu pag., Timaņos.

Noticis 1924. g.

3643. Laucinieks un ekskursanti.

Kāds laucinieks Rīgā, trotuāra malā nostājies, noskatās, ka kāda skolnieku grupa gaišā pavasara rītā steidzas uz staciju, lai dotos kādā izbraukumā, un saka:

«Re', kur ekursātani aiziet!»

V. Jansone, Rīgā.

2. SKOLU PĀRLŪKI.

a. MACITAJI UN BARONS.

3644.

Kādā pamatskolā ieradies skolas pārlūks. Iegāji pie vismazākajiem (ābecniekiem) un prasījis kādai mazai meitenei: «Meitiņ, pasaki man pirmo bauslī!»

Mazā atzinusi tikai vienu skolotāju un tāpēc nemaz nelikusies traucēties, bet teikusi: «Kā, tu tik liels un tad tu vēl nezini!»

Eltermane, no Kandavas.

3645. Tēt, oj, zirgs aiziet.

Dzilnas skolā mācītājs bij līcis visiem bērniem saiet uz pārklausišanu, kuŗi jau sāk lasīt grāmatu. Skolā viņš nostādījis visus bērnus ap sevi riņķī. Pašlaik viena meitene atteikusi baušļus. Te viņa redz, ka viņas zirgs aiziet, un nu sāk saukt tēvu: «Tēt, oj, zirgs aiziet!»

Uzrakst. V. Vītols.

Teic. P. Vītols, 56 g. v.

Patiess notikums.

3646.

Pirms kara skolēnus pagasta skolās ieņēma mācītāji. Reiz V. skolā S. mācītājam, bērnus pieņemot, katrs bērns un arī bērna māte mācītājam bučoja roku. Te, vienam zēnam roku buchojot, uzkrīt uz mācītāja piedurknes liela picka puķu. Mācītājs ļoti dusmīgs. Zēna māte klāt, ar savu lakatu slauka svārku piedurkni un lūdzas: «Neņemiet par ļaunu, cienīgs mācītāja kungs, viņam jau, nabadziņam, deguntiņš tek!» — «Nu, kad viņam deguns tek, tamdēļ viņš tok nedrīkst apšmucēt man drēbes!»

Jānis Kļāģis, Valgales pag.

3647.

Kādā skolā gaida mācītāju uz bērnu pārklausišanu. Skolotājs rūpīgi sagatavo bērnus ticības mācībās un piekodina: «Ja cienīgs mācītāja kungs kādam ko prasa, tad nepie-mirstiet pabučot viņam roku un pēc katras atbildes piebilst: «Jā, cienīgs mācītāja kungs!»

Atbrauc mācītājs. Visi atbild kā pieklājas. Bet tad sauc mazo Jurīti: «Nu, dēls, pasaki man, ko Dievs runāja uz čūsku tai Ēdenes dārzā?»

Jurītis tā kā drusku sabīstās, tomēr laiž vaļā: «Uz tavu vēderu tev būs staigāt, cienīgs mācītāja kungs, un zemi ēst. Es celšu ienaidu starp tevi, cienīgs mācītāja kungs, un to sievu. Šī samīs tavu galvu, cienīgs mācītāja kungs, un tu iedursi viņai».

«Labi, labi, dēls. Pietiek! Tu jau zini!»

Mirdza Pērkone.

3648.

Jaun-Svirlaukas pagastā ir arī tā sauc. Frank-Sesavas skola. Ticības mācības šinī skolā pārraudzīja Klupmaņu baznīcas mācītājs Peitāns. Tas bij liels, drukns, nobarojies vīrs. Kad viņš staigāja, likās, ka grīda zem viņa soļiem līgojās. Skolotājs Jākobsons (jeb Jēkabsoniņš, kā viņu sauca) salīdzinot ar viņu bij vai tirā muša. Bailīgi un pakalpīgi viņš resnajam Peitānam skraidīja apkārt, šo to vāciski ieprasīdamies. Peitāns, tad idēdams un stostīdamies atbildēja, bet mēs, sīkie bērniņi, nesaprazdami klausījāmies un brīnījāmies.

Reiz šis resnais, barotais Peitāns Frank-Sesavas skolā, pārklaušinādam kādu klusu, bailīgu puisīti Ķirsi, no Lauku-Muižas, to briesmīgi pļaukāja un vārda tiešā nozīmē atplēsa ausi. (Bērns ilgi slimoja un, cik zinu, arī zaudēja uz vienu ausi dzirdes spēju. «Svēts» vīrs — ko tu darīsi!)

P. B., no Jaun-Svirlaukas

3649.

Skolas atlaišanas dienā mācītāja un vietējā barona klātbūtnē skolotājs pārbauda skolēnus rēķināšanā — daļu skaitļos.

«Nu pieņemsim, ka māte tev atnes telēķi vienu lielu pīrāgu» — skolotājs ķeras pie uzskatāmības. «Es no tā pīrāga nolaužu vienu pusi un to pasniedzu cien. mācītājam. Pusi no atlikušās puses es nolaužu sev, bet vienu pusi no puses jeb ceturto daļu es iedodu tev. Saki man, kas tad paliks tavai mātei?»

— «Mātei paliks telēķis», — puika atbild.

«Aber, also, ja to telek met pī zem, kas tad iznāk?» — jautā barons, gribēdams pievest piemēru par sadrumstalošanu.
— «Tad iznāk pamatīgs pēriens», — puika droši atbild.
Lauks. ek. sab. «Gauja» kalendārs 1929. g.

b. INSPEKTORI.

3650.

Skolu inspektors apstaigājis klases, kontrolēdams skolnieku zināšanas. Kādaī meitenei viņš prasījis: «Ko Dievs teica čūskai paradīzes dārzā?» Tā atbildējusi: «Tev būs līst pa zemi uz vēdera, inspektora kungs!»

L. Grēviņa, no Rīgas.

3651.

Inspektors pārklaušinājis bērnus dabas mācībās. Starp citu viņš jautājis: «Cik liels būs ēzelis?» Kāds skolēns atbildējis: «Ēzelis nebūs lielāks par mani!» Uz inspektora jautājumu, kādēļ viņš tā domā, skolēns atbildējis: «Skolotājs arvien saka, ka esot tas lielākais ēzelis pasaulē!»

Lidija Galeniece, no Pampāļu pag.

3652.

Pirms kara krievu inspektors bijis kādā latviešu skolā uz revīziju. Pēc pabeigtas revīzijas inspektoru aizvedis uz citu skolu viena skolēna tēvs. Ceļā inspektors uzklīdzis savam kučieram, lai tas nebrauktu tik dikti: „По малы“ Kučieris sapratis šos vārdus tā, ka jābrauc vairāk pa ceļa malu, tāpēc pagriezis zirgu uz malu. Inspektors atkal klīdzis: „По малы“

Labi. Kučieris griezis vēl vairāk zirgu uz ceļa malu, kamēr rati iegāzušies grāvī. —

B. Slaucītāja, no Apukalna.

3653. Pareiza atbilde.

Karstās pārkrievošanas laikā V. iecirknī par skolu inspektoru bij klibais O., kas skolu revīzijās izbrauca pavisam saplīsušā zvērādū kažokā un bieži vien stipri izvalkāta un netīrā veļā, kas pakaklē un pie aprocēm nāca redzama. Vēl šaubīgāka šī veļa izskatījās, kad inspektors tādu nebij pāra nedēļas mainījis.

Pēc kāda gaŗāka revīzijas ceļojuma, ceļā uz V. inspektors ie brauc kādā skolā un, ne nomazgājies, ne uzposies, dodas klasē, lai pārbaudītu skolēnus viņu zināšanās krievu valodā. Inspektors nostājas otrziemnieku priekšā, paceļ roku, kurai līdz no svārkuru apdriskātās piedurknes izvelkas netīrais kreklis, un jautā:

«Čto ēto takoje?»

— «Graznaja rubaška!» — vienā balsī atbild visa klase.

Tīri kā par brīnumu, par šādu drošu un pareizu atbildi inspektors nelamājās un arī nepadzina šās skolas skolotāju.

No vecās tīnes.

«Brīvā zeme», 1929. g. Nr. 40.

3654.

Agrāk skolu inspektori bijuši ļoti stingri un dusmīgi, bet arī lieli dzērāji. Lai skolai būtu laba slava, vienmēr vajadzēja inspektoru cienāt ar degvīnu. Kādreiz atkal atbrauc inspektors, un skolotājs tam tūlīt dod iedzert. Viņš ielej vienu glāzīti un saka: «Nu, iedzeriet vienu glāzīti». Inspektors izdzer. Skolotājs pielej otru un teic: «Dzeriet tikai kaut vienu vienīgu glāzīti!» Tā inspektors iztukšojis visu pudeli un atzinis, ka skolotājs labs un skola nostādīta ļoti teicami. Nākošā skolā skolotājs dod atkal dzert. Viņš pielej vienu glāzīti un saka: «Nu, dzeriet vienu glāzīti!» Ielējis otru, teikdams: «Uz otru kāju arī vajaga iemest otru glāzīti». Tad ielējis trešo: «Visas labas lietas ir trīs, tādēļ dzeriet vēl trešo!» Bet nu inspektors noskaities un teicis: «Ak tā, jūs man skaitīsiet, cik es izdzeru! Jūs esiet slikti audzināti!»

Uzrakst. J. Zvaigzne, Rīgā.

Teic. Tupiņš, no Bēnes.

Var. LTA 2351.

3655.

Skolotājs skaidrojis skolniekiem par zemes lodi. Tā kā viņam nebijis nekādu līdzekļu ar ko zemes lodi attēlot, tad viņš izvilcis savu tabakas maku un teicis, ka zeme esot tāda pat apaļa, kā šis tabakas maks. Reiz atbraucis uz skolu inspektors un vaicājis skolniekiem, kāda esot zemes lode. Kāds no skolniekiem piecēlies un atbildējis: «Tāda, kā skolotāja tabakas maks».

Osvalds Apsis, no Rankas pag.

3656.

Dignajas «Mācītāja skolā» līdz 1905. g. bijis «skolu valdes» ielikts skolotājs S. bez skolotāja izglītības. Citādi jau

būtu labi, bet kā ar inspektoru sarunāt? Kad laudis prasījuši, vai šis varot ar inspektoru krieviski sarunāt, S. teicis, ka šis tad, cik jau nu zinot to krievu vārdu, visus grūžot labi labi ātri vaļā. Inspektors prasot: «Što?» Bet šis tikai grūžot atkal, un inspektors nekā nesaprotot, bet domājot, ka S. runājot ļoti labi krieviski, tikai par ātru. Un ko tad arī bēdāt par inspektoru, ja mācītājs un Asares barons esot ar šo mierā!

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

3657.

Pēc izdarītas skolas inspekcijas, skolas inspektors aizrāda skolotājam, ka mācību ziņā skola nostādīta labi, bet tas gan viņam nepatīkoties, ka bērniem neesot iemācīta inspekora titulešana. Šo aizrādījumu vērā ņemdams, skolotājs nu uz priekšu gandrīz katrā vārda galā liek bērniem izsaukt attiecīgu tituli, lai viņi tādā ceļā pierastu pie titulešanas. Nākošu reizi, kad atbraukušais inspektors uzprasa pirmās klases skolniecei (pagasta skolas): «Ko Dievs teica uz Ādamu, izdzīdams viņu no paradīzes dārza?» (tas notika bībeles stāstu stundā), tad meitiņa inspektoram arī atbildēja: «Esi nolādēts, inspektora kungs! Ar sviedriem, inspektora kungs, tu savu maizi ēdīsi, inspektora kungs! Kā čūska, inspektora kungs, uz vēdera, inspektora kungs, visu savu mūžu tu līdīsi, inspektora kungs!» — «Pietiek!» uzkliedza inspektors. Tādu titulešanu viņš gan vēl nebija savu mūžu dzirdējis.

V. Siliņš, Daugavpili.

3658. Skolotājs, inspektors un barons.

Jēkabpils apr. Sl. skolas skolotājs (pēc 1905. g.) plaši nodarbojās ar šādām tādām «septēm» un bieži vien atstāja skolu un skolēnus. Tā arī reizi uzdevis «privātniekiem» mācīt klases, un pats kur aizbraucis. Tā pagājusi pirmā diena. Otrā dienā arī skolotājs mājās nerādījies. Skolēni nosprieduši, ka skolotājs esot «meitās aizbraucis» un sākuši «sekot» viņa priekšzīmei. Meitenes iebēgušas savā gulamistabā un aizbultējušas durvis. Nu zēni no savas puses sakāpuši uz krāsns, «privātnieki», kā jau dūšīgākie, laužuši no sienas uz meiteņu istabu ķieģeļus, citi nesuši tos laukā. Šinī darbā viņus iztraucējis nejauši iebraukušais inspektors Ovčinnikovs. Tas nu izrunājies, izprasījies pēc skolotāja, bet nekādā gudrībā neticis. Iegājis skolas tuvumā esošās mājās (tur dzīvoja kāds

diloņa slimības dēļ kursu nebeidzis seminārists). Te nu inspektors pateicis, lai pasakot skolotājam, ka par skolā atrasto nekārtību un skolēnu pilnīgu krievu valodas nezināšanu, šis, līdz nobraukšot Jelgavā, tūdaļ uzrakstīšot atlaišanas rakstu.

Pievakarē atbraucis skolotājs un dabūjis visu zināt. Tūdaļ viņš atkal kamanās iekšā un projām uz Asares muižu pie barona. Ko viņš ar baronu runājis — nav zināms. Bet otrā rītā barons ar pāris zirgiem dzinies inspektoram pakāļ. Nākošajās divās skolās barons inspektoru vairs neatradis, bet panācis to kautkur taisni uz ceļa. Kā stāstījis barona kučieris, tad lielskungs inspektoru strostējis ka strostējis, — kā šis iedrošinoties runāt par barona skolotāju atlaišanu, ka šis pavisam drīkstot braukt apkārt pa skolām bez barona ziņas. Inspektors lūdzies baronu, jo tas piedraudējis, ka pats tikšot atlaists. Cik pareizs šis kučiera stāsts, nezināms, bet skolotājs palika līdz bēgļu laikiem savā vietā, un Ovcinņikovs tanī apkārtņē arī vairāk nebrauca. (Viņa vietā reiz dažās skolās iebrauca kāds Michalkevičs).

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

3. SKOLOTAJI.

a. SKOLOTAJU KURSISTI UN SEMINARISTI.

3659.

Pārkrievošanas laiku sākumā Dundagā tika noturēti skolotāju kursi, lai skolotājus ievadītu jaunā mācības straumē. Par kursu vadoņiem, uz dundadznieku īpašu lūgumu, tika iecelti K. Dinsbergis un Fr. Adamovičs. Viens no viņiem kursistus iepazīstināja ar Krievijas ģeografiju un stāstījis par diviem ciemiem pie Volgas, kur iedzīvotāji nodarbojoties ar svētbilžu ražošanu. Īpaši daudz pieprasot Dievmāti un svēto Nikolaju. Bet notiekot dažreiz tā, ka pieprasot daudz pēc Nikolaja, bet krājumā esot Dievmātes. Un pasūtījums drīzā laikā jānodod. Tad izlīdzoties tādā kārtā, ka Dievmātei pietaisot bārdi, un tā aizejot par Nikolaju. Nikolaju pārvērst par Dievmāti gan esot grūtāki, bet ne neiespējami. Tā veiklie «kustari» (māju amatnieki) ātri spējot apmierināt pasūtītājus.

Uzrakst. T. D., Talsos.

Teic. kāds kursists.

LFK 843, 50.

Kuldīgas semināristi pēc pabeigta mācības gada brauc mājā uz «suņu dienām». Kad dzelzceļa vēl nebij, tad no Kuldīgas uz Stendi semināristi brauca ar žīda diližansu. Ceļš bij garš, prāts priecīgs, un vajadzēja izdomāt visādas nebēdnības.

Kādā diližansā līdz ar latviešu semināristiem brauc arī kāds krievu tautības seminārists. Ceļā semināristi liek žīdam diližansu pieturēt pie kādas bods, lai nopirktu papirosus. Nospriež, ka tagad pirkt jāiet krievam. Krievs stīvējas, ka nemākot latviski. «Ūja, kas tur ko neizteikt latviski pāris teikumu! Vai tu divi teikumus nevari atminēt!» Kad krievam tā sabļauj virsū, viņš ir ar mieru. «Nu, kā tad man prasīt?» krievs jautā savā krievu «mēlē». Latvieši māca: Спроси: lūdzu, dodiet man divreiz pa galvu!» Labi. Krievs iemācas, iet bodī un prasa: «Lūdzu, dodiet man divreiz pa galvu!» Bodnieks izbrīnījies kaut ko prasa. Krievs atkārtoti vēl stiprāki: «Lūdzu, dodiet man divreiz pa galvu!» Bodnieks sāk pilnā kaklā smieties, un krievs apķēras, ka draugi to būs izmulļojuši.

Uzrakst. P. B.
Dzirdēta Kuldīgā.

b. SKOLOTĀJS UN VIŅA PALIGS.

3661. Principāla «krāmi» un palīga «treknaiss» ēdiens.

1906. gadā pienāca man, kā pagasta vēlētam un algotam otrajam skolotājam, strādāt «Veras» skolā kopā ar pirmo skolotāju Stāku (viņš «Veras» mūros iedzīvojās dilonī un mira Volgas stepēs). Stāks kādreiz pastāstīja par savu skolotāja palīga pirmo gadu. Bez klases stundām viņam pienācies pie «piecu līniju» lampiņas gaismas labot arī principāla skolēnu burtnicas. Principāls skolas apgaismošanai saņēmis noteiktu summu, un tādēļ palīgam bijis jāpietiek ar «5 līniju» lampu. Dzirdot vien teicienu «tauku putru ar kartupeļiem» — viņam vēl tagad paliekot nelabi ap dūšu, jo visu ziemu pusdienā ēdis tikai tauku putru ar kartupeļiem; tikai reizes trīs vai četras bijusi arī «gaļa» putrā, — apgraizīta šķiņķa cīpslas. Brokastī — rupja maize ar drupanu biez-

pienu un viena krūziņa kafejas. Vakariņās — atkal rupja maize ar drupanu sausu biezpienu un plāna tēja gandrīz bez cukura. Principāls pats brokastī ēdis no pilsētas vestu saldskābmaizi ar sviestu un mīksti vārītām olām; pusdienā kautkādu olu maisījumu vai cāļu zupu jeb vērša buljonu un pēc tam āboļu ķīseli ar saldu krējumu, vakariņās maz rādījies. Bet visneizturamāk bijis tas, ka pie brokasta principāls viņu «apskaudis». Stākam esot laba māga, varot droši ēst, cik griboties, un varot visu ēst (bet kas dos visu?). Pie pusdienas atkal «apskaudis», ka Stākam esot vesela māga, varot ēst treknu un veselīgu ēdienu, bet šim pašam ar švaku māgu jāpārtiekot no šādiem tādiem krāmiem. Vakariņās gandrīz bez apskaušanas pagājušas. Pavasarī Stāks nodomājis, ja nebūšot citur vietas, tad iešot kaut zaldātos, bet atpakaļ gan negriezīšoties. Un tiešām, palaimējies Valkas aprīņķī, Bejas pagastā, pie skolotāja B. dabūt palīga vietu, kur nebarots gan vienumēr ar «krāmiem» bet ar «trekno un veselīgo» tauku putru arī nē. Taisni ēšanas dēļ vien pie B. varējis dzīvot vai visu mūžu. Un tiešām, reizēm Stāks nopietni žēlojās, ka aizgājis no «palīga» vietas pie B. un pārnācis par pirmo skolotāju toreiz vēl jaunajos un mitrajos «Veras» mūros.

O. Timans, Alsviķu pag., Timānos.

Stāks, Arvīds Jēkabs («1905. ciet. skol.» Nr. 463) no Pleskavas cietumā pavadītā laika sirga ar diloni, kas «Veras» mūros palika liktenīgs.

3662. «Nemat nu, nemat, kungi, priekšā!»

Līdz pat pasaules karām Vidzemē ļoti daudzās pagastos pieņēma un algoja «pirmo skolotāju», bet tam pašam vajadzēja pieņemt un algot vienu vai divus palīgus. Palīgu stāvokli, pēc tagadējiem ieskatiem, var saukt taisni par šausmīgu. Pilnīga atkarība no pirmā skolotāja, kaut kurā brīdī viņš var atlaist, tad —niecīgā alga «pie visa brīva», un visumā «pie brīva» bij pushada stāvoklis, parasti nācās par to pašu niecīgo algu kaut kur blakus gādāt kādu kumosu.

Valkas aprīņķī viens no pazīstamiem «palīgu» badā mērdētājiem bija skolotājs K. Visneizturamākais bijis tas, ka uz galda uzlikts tikai ko redzēt, bet ne ko ēst, un «kungs» vēl skubina: «Nemat nu, nemat, kungi, priekšā!» Ko tur ņems trīs, — (redzēšanas dēļ pats K. arī ēdis kopā ar palīgiem) — ja vienam nava ko paēst! Reiz tomēr viens palīgs sadūšo-

jies. Kad K. saka: «Nemat nu, nemat, kungi, priekšā!» tas arī pievelk visu sviesta trauciņu, pakampj visu maizi, uzsmērē sviestu uz viena maizes gabaliņa — citiem neiznācis — un, viens, divi, viss sviests un maize noēsti. Atlikusies tikai rūgtā kafija. Tagad K. sasarcis, sakaunējies un uzkliežis saimniecei: «Emmas māt, tak reiz tu liec tā, ka mums ir ko ēst!» No tās reizes drusku labāk bijis, bet paēduši tik un tā nebijuši.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

3663. Cilvēks nedzīvo no maizes vien, bet arī no . . . kaņepēm.

Tagad populārais paidagogs un jaunu ceļu meklētājs paidagoģijā J. G. jaunībā pāris gadus bij par «palīgu» pie kāda skolas kunga, kas sprieda, ka tādām garīgām būtēm — skolotāju palīgiem — diezciņ daudz vis neklājas maizes ēst un putru strēbt. Jau tolaik, laikam, G. uzskati šķīrās no vecā paidagoga ieskatiem, un G. meklēja jaunus ceļus, tik gan ne paidagoģijā, bet sava izsalkuma apmierināšanai.

Skolas kungam bija plaša saimniecība un pilna klēts, un kad saimiece gāja uz klēti, tad bieži vien G. aizklīda viņai līdz un pagrāba kabatā kaņepes, zirņus vai pupas, — visbiežāk gan kaņepes. Nu gadījās, ka pat klasē viņš, izsalkumu mānīdams, grauza pa vienai kaņepes sēkliņai, kā to krievi dara ar saules puķu sēklām. Blakus minot, G. jau toreiz bez visiem jauniem ceļiem tā prata klasē strādāt, ka nebij starp pusotra simta skolēniem neviena, kas par viņu nejūsmotu, viņu nemīlētu. Vēl tagad pēc 33 gadiem viņa audzēkņi to piemin ar dziļu cieņu un sirsnību . . . Bet, nebijis kaņepu, varbūt viņa arī sen vairs nebūtu.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

c. PALĪGA SKOLOTAJI.

3664. Viesi pie palīgskolotāja pusdienās.

Gadus divdesmit atpakaļ gadījās man pa kādainiecīgai darīšanai rudenī vienā pagastskolā Vidzemē. Kā par nelai mi biju iedzinies pašā pusdienas laikā. Lai šā un tā aizbil-

dinājos ar nevaļu, steigšanos u. t. t., bet «priekšskolotājs» (tā viņš sevi godināja) tomēr mani arī piesēdināja pie pusdienas galda. Bijām četri cilvēki, — pats «priekšskolotājs», divi viņa palīgi «pie visa brīva» un es «viesis». Saimniece uzlika pusdienu: trīs pieckapeiku gabala lielumā un biezu mā ceptas speķa šķēlītes, divus skābus gurķus un nedaudz maizes. Skatījāmies mēs ar palīgiem cits uz cita un uz trim speķa šķēlītēm: kurš tad nu lai paliek bez speķa? Bet «priekšskolotājs» bij apķērīgāks, viņš ātri vien pārgrieza vienu speķa šķēlīti uz pusēm un vienu pusi pats paņēma; otru pusi es pasteidzos paņemt; ar gurķiem bij vienkārša matematika — katram pusgurķa, un maizi lauzījām klāt. Tā arī es, kā viesis, ēdu pie palīgskolotājiem pusdienas un viņu porcija — speķa šķēlītēm un pusgurķa tomēr tiem pašiem atlikās.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānīšos.

3665. Dvieļi palīdzēja.

Ap 1885. gadu kāds skolotāja palīgs šad tad nostaigāja uz tuvējo krogu, ne jau dzeršanas, bet sabiedrības dēļ. Iepazinies un tuvāk iedraudzējies ar krodzinieces māsu, gadus 9 par viņu vecāku. Te uz pavasara pusi meita sāk stāstīt, ka nu neesot labi, šiem jāprecoties. Skolotāja palīgs gan sevi apzinājies par pilnīgi nevainīgu, bet ko tu darīsi, — meitai vēders acīm redzot briest, tā paliek resnāka un resnāka.

Sakodis zobus un apprecējies, bet nu pienācies uz pēcnākamo gaidīt vēl veseli četri gadi. Gudrā vecmeita, lai piespiestu viņu pie precēšanās, tinusi dvieļus ap vēderu. Tomēr vēlāk viņš nenožēloja šo soli, jo sieva izrādījusies ļoti laba.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānīšos.

3666. Kā skolotāja palīgs miroņus kāvis.

Piebaldzēnu saimnieka jaunākam dēlam ne par ko negribējies iet zaldātos; bet kā lai izglābjas? Nu, jāpaliek par skolotāju. Ar lielām pūlēm tēvs ietaisījis dēlu par skolotāja palīgu L. skolā, lai nu tur pie krietna skolotāja pamācās, un, varbūt, ka pašam izdodas tikt par skolotāju.

Lai nu ar to mācīšanos kā gājis, gājis, bet iedzeršana gan bijusi. Reiz skolotājs uzdevis palīgam kādu līķi izva-

dīt. Drusku gan sajukusi izvadīšanas dziesma, bet bērēs tik un tā iznācis krietni iedzert.

Nakti, no bērēm uz māju ejot, jāiet gar kapsētu. Tumša rudens nakts, un stipri bailes; bet sadrošinājis sevi, ka skolotājs jau gandrīz tikpat kā mācītājs un gājis droši garām. Te uz mūra kaut kas pakustējies, pacēlis tādu kā galvu . . . Laikam miroņi par sajukušo liķu dziesmu grib baidīt. Bet ko tu drošu sabaidīsi: devis ar spieķi, tas zemē gan, bet jau otrs ceļ galvu, un tam ar'. Un tā sitis un sitis, tik pieskaitījis: «Guli, kur likts!» Cits tūdaļ kritis kā spilvens, cits vēl pikstējies. Saskaitījis 13 gabalu.

Pāris dienas vēlāk krogā stāstījis šo gadījumu. Prasa, kādi tad tie miroņi bijuši? Nu, gandrīz tādi kā putni, kā vistas, tikai, kā jau miroņiem, kakli briesmīgi gaŗi un čīkstējuši arī tādā miroņu balsī.

Vēl kādu dienu vēlāk uradņiks klāt pie skolotāja palīga, lai samaksā par tādām saimniekam nosistiem 13 titariem.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

Dzirdēta par noteiktu personu, bet ir arī varianti.

d. SKOLOTAJS MILLERS (ZARIŅU KARLIS).

3667. Lai tad es nebūtu Millers . . .

Skolnieku A. visā klasē «tiesā» par to, ka gājis pa ceļu ar kādu bandu un nav sveicinājis M. kundzi.

«Gāju kopā ar jūsu skolniekiem tādiem un tādiem, un ja tā ir banda, tad jūs esat bandas vadonis!» skarbi atcērt A.

— «Un kāpēc tad tu nesveicināji manu sievu? . . .»

«Pa ceļu iet dažādas sievietes. Nepazīstamas es nesveicinu.»

— «Tad tu manu sievu nepazīsti?» —

«Nē!»

— «Ne reizes neesi bijis pie manis augšā?» —

«Bijis gan, bet tur jūsu sieva, jūsu kalpones . . . Kā man zināt? . . .»

— «Lai tad es nebūtu Millers», svinīgi teic M., «ja es 3 gadus ietu pie savā drauga A. un nepazītu, kāda tad viņam tā patel!»

«Un lai es nebūtu A.», atcērt skolnieks, «ja 3 gadus mans draugs M. būtu nācis pie manis, un es vēl viņam nebūtu parādījis, kāda man tā pate izskatās!»

Apsesdēls, Rīgā.

3668. Kad bībeles cenā celsies.

Ticības mācības stunda. Septītais bauslis. Millers runā par mantu: kas viss manta.

«Kas sievai pūrā līdzī nāk, tas arī manta!» iemetina skolnieks J.

— «Jā!» piekrīt M. un sāk šo mantu apcerēt, aizrādīdams, ka tagad jau gan sākot sievas mantu, tā tad arī pūru, no vīra mantas atdalīt.

— «Tu nu gan, laikam, precēsi bagātu?» Millers jautā smaidīdams skolniekam.

«Tikail!» tas nopietni atbild.

— «Cik tad tos tūkstošus pūrā gribētu?» prasa Millers.

«Cik gadu, tik tūkstošu! Jo vairāk, jo labāki!»

— «Ko tad tu darītu tagad, bagātu sievu apņēmis?» —

«Brauktu uz Mitveidu . . . studēt.»

«Uz Mitveidu braukt», — tam Millers piekrīt, «bet bagātības dēļ gan precēties nevajag. Tur nekas labs neiznākot.»

— «Precēties vajaga», saka Millers, «kā es precējos: manai sievai nebija pūrā vairāk līdzī kā bībele, dziesmu un sprediķu grāmata.»

«Tad nu gan, kad jūsu meitas sāks tautās iet, bībelēm cenas briesmīgi celsies!» kodīgi piebilst skolnieks A.

— «Un tagad iesim tālāk!» šķiņ Millers katķismi, kā nedzirdējis par bībeles cenu celšanos.

Apsesdēls, Rīgā.

3669. Ja tā, tad ejiet visi mājās.

M. mūžīgi pārmašo — latviešos neesot vienprātības . . . neturoties kopā. Reiz sarunājāmieš visi klase kā pierādīt vienprātību un kopā turēšanos.

Norunājām vienu dienu izmācīties ģeografiju, ka labāki vairs nemaz nevar, bet neviens neatbildēs. Kādu mums skolotājs nelicis «numuru», kā mūs nesodītu, bet neatbildēt.

Sacīts — darīts. Nākamā ģeografijas stundā skolotājs K. izsauc vienu, izsauc otru — neviens neatbild. Prasa, vai nemākot. Mākot. Kāpēc neatbildot. Negribot. Beidzot

griežas pie visas klases. Vai neviens neatbildēšot? — Neviens!

Skolotājs iziet. Brīdi vēlāk atgriežas, Millera pavadīts. Millers bargu seju. Sāk atkal prasīt. Neviens neatbild. Mākot, bet negribot atbildēt. Milleram, redzams, nav vaļas. Lietu iztiesā isi: veselu nedēļu mums jāieronas skolā vienu stundu «atsēdēt». Laiks ir jauks pavasars — stunda liela lieta, bet — ko darīsi! Millers iziet. Lūdzam skolotāju mums kaut ko ģeografijā pastāstīt. Tā beidzas stunda.

Pēcpusdienā noteiktā laikā visi esam klāt. Citi klasē, citi sētā, bet visi klāt. Ieronas ģeografijas skolotājs noprasīt uzdevumus. Paskaidrojam — demonstrācija tagad vairs nav pret viņu. Mākam visi, bet neatbildēsim. Ja grib — nākamā stundā var atprasīt abus uzdevumus, visi zināsim. Skolotājs aiziet.

Ieronas pats Millers. Saaicina visus kopā, ņemsies izziņāt, kāpēc neesam atbildējuši.

Paskaidrojam. Šis mums nojis pārmet, latviešiem neesot vienprātības, neturoties kopā — gribējām pierādīt, ka tā tas nemaz nav.

«Ak tad jūs man gribējāt pierādīt, ka man nav taisnība, ka latviešiem ir gan vienprātība, ka viņi var gan turēties kopā?»

— «Jā!»

«Bet jums tak divi vācieši klasē?»

— «Tie varēja atbildēt, ja grib, bet viņi paši mums pievinojās».

«Tad jūs man gribējāt pierādīt, ka man nav taisnība?»

— «Jā!»

Millers valdās, bet acīs spiežas savāds valgums.

«Ja tā... Ja tā, tad ejiet visi mājās!»

Čalodami metāties ne mājās, bet uz Gaujmalu.

Apšedēls, Rīgā.

3670. Biedri nekad neizdot.

«Biedri nekad nevajaga izdot!» māca Millers. Kādu dienu III. kl. skolnieks B. izdarījis muļķīgas palaidnības.

Klase jau viņam visa to pateikusi.

Millers ierodas klasē bargs lietu izmeklēt. Uzaicina vainīgo atzities. Neviens neatzīstas. Solas nesodīt, lai tikai atzīstas. Neviens. Millers griežas pie visas klases, lai uzrāda. Neuzrāda. Piedraud visu klasi sodīt. Klusums.

«Nu uzrādat tikai vainīgo — gribu tikai zināt. Sacīju jau, nesodišu!»

Millers griežas atkal pie vainīgā, lai atzīstas pats. Visi tak esot lieli puiši, vai tad tiešām neesot dūšas atzīties, kas vainīgs.

Pietvicis pieceļas B. un mulzdamas atzīstas.

Millers draudzīgi apcer — lai apdomājot vien pats, vai šitā palaidnība neesot mulķīga . . . rupja . . . vai necēlot skolai un pašiem negodu. Vai tā neesot?

Visi atzīst — tiešām tā ir.

Millers piekodina visiem tādās palaidnības vairs nedarīt.

Visu pārējo stundas laiku Millers pavada, uzslavēdams, cik labi klase darījusi, ja biedris pats neatzinies, vainīgo neizdodama. Pieved piemērus no savas dzīves, jaunības, studenta gadiem, no vēstures, cik tas labi, krietni — biedri nekad neizdot.

Stunda pagājusi par īsu.

Apsesdēls, Rīgā.

3671. Mums jau arī jābūt gudrākiem.

Ticības mācību savā skolā pasniedz pats Millers. Savās stundās ļauj brīvi izteikties par un pret, celt ierunas, jautāt.

Kādā stundā Millers stāsta — Dievs esot visuvarens un visuspēcīgs.

Pieceļas skolnieks J.

«Nu, ko tu man?» ieprasa Millers.

— «Gribēju tikai pajautāt — ja nu Dievs tāds visuvarens un visuspēcīgs, vai tad viņš var arī radīt tādu akmeni, ko pats nespēj celt?»

Millers uztraucas. Piesarkst.

«Tu man šajā stundā ne vārda vairs nerunāsi!» nosaka viņš bargi. Skolnieks apsēžas. Brīdi vēlāk Millers izsauc J. Tas pieceļas.

«Skaiti man pirmo ticības locekli!» teic Millers. J. stāv, ne vārda.

«Tu nemāki?»

Ne vārda.

«Piemirsi?»

Ne vārda.

«Nezini iesākt?»

Ne vārda.

«Sēdi!» — Balsī skarbums.

J. nosēžas.

Stundas ko pabeigtas, visi sabrūk jautrā čalā. Millers pieiet skolniekam J., uzliek tam roku uz pleca.

«Nu saki tu man, kāpēc tu man stundā neatbildēji?»

— «Apžēlojaties!» J. stiepj garī — «Jūs man piesakāt stundā ne vārda vairs nerunāt un tad gribat, lai es jums atbildējis!»

Seja Milleram laistās plašā, gaišā smaidā.

«Ek, jūs man... jaunie... jūs man gudrāki kā mēs vecie!»

— «Mums jau arī jābūt gudrākiem, — jūs paši tā sakāt». J. zem rokas, čaloņas pavadīts, Millers smaididams iet no klases.

Apsesdēls, Rīgā.

e. SKOLOTAJU VELEŠANAS.

3672. «Kopija» labāka par «oriģinālu».

1924. g. rudenī Valkas apriņķī kādā pagastā bija trešā skolotāja vēlēšanas. Pieteikušies bija vairākas sievietes un divi vīrieši, — viens vecāks, otrs jauns. Pēc pāris stundām kandidāti tiek izsaukti, lai tiem ziņotu vēlēšanu rezultātus. Ar lielu balsu vairākumu izvēlēta tāda un tāda jaunkundze. Parasts, ka šādos gadījumos ievēlētais pateicas par parādīto godu un solās censties attaisnot uz viņu liktās cerības. Bet ievēlētā jaunkundze to aizmirst darīt. Nepatīkamo klusumu pārtrauc vecākā kandidāta balss, lai gan šis kandidāts nav dabūjis nevienu «štimmi».

«Sirsnīgi pateicos par man parādīto godu». Padomes vīri ieplēš acis — «par godu?» «Atzīstot un ievēlot sev par skolotāju manu labo skolnieci».

Tagad attopas arī ievēlētā skolotāja:

«Pateicos pagasta padomei par man dāvāto uzticību. Bet sevišķi pateicos jums, mīlais skolotājs, par labu vārdu. Cenšos un centīšos arī šinī skolā, skolas darbā būt jūsu kopija».

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

Patiess notikums.

f. SKOLOTAJS MAJAS DZIVE.

3673.

Skolotājs iziet dārzā un ierauga savu dēlu, kas pielicis spēļu revolverīti pie acīm skatās zvaigznēs.

Skolotājs: «Dēliņ, ko tu dari?»
«Skatos zvaigznēs, papiņ!»
«Bet kāpēc tu liec revolveri pie acīm?»
«Papiņ, tu pats man teici, ka zvaigznes jāskatās ar apbrūnotu aci!»

R. Čubis, no Apguldes.

3674.

Dzelzavas bijušais skolotājs bijis ļoti skops. Netālu no pamatskolas tam bijusi sava dzimtas māja. Aiz skopuma, tas cēlis puīšus ziemas rītos ap pulksten 2 uz linu kulstišanu. Kādu rītu saimnieks cēlis puisi drusku vēlāk. Šais vēlīgos rītos puisis izkulstījis vairāk linus kā agrīnos rītos. Saimniekam bijis liels brīnums, ka puisis vēlinājos rītos izkulstījis vairāk. Lai noskatītos, ko puisis dara, viņš iezgriezis durvīs no rijas uz piedarbu caurumu. Nākošā rītā saimnieks piecēlis puisi labi agri, un pats aizgājis pie cauruma lūrēties. Bet puisis, kā gājis rijā, tūlīt ieraudzījis caurumu, un gājis pie tā skatīties. Saimnieks tikai nočukstējis: «Acs pret aci!» un izgājis tūlīt laukā.

No tās reizes viņš vairs nekad puisi tik agri necēlis. Puisis gājis uz darbu tikai tad, kad pats piecēlies.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Pēteris Bruģis, 47 g. v., Cēsaines muižā, Madonas apr.

LFK 72, 4005.

g. SKOLOTAJS PRIVATA UN ATKLATA DZIVE.

3675.

Reiz kāds skolotājs iznācis no baznīcas, iedevis nabagam par zirga pieskatīšanu 20 kap. un uzprasījis: «Vai jūs zināt, kas es esmu?» — «Ne, kungs, nezinu, tik zinu, ka esiet kāds mācīts kungs», — atteicis nabags. «Es esmu skolotājs no Ūziņiem», šis pateicis nabagam.

A. Salniņš, Zaļeniekos.

3676. «Teksts tas pats».

1908. g. Alsviķu pag. jaunais skolotājs A. atjaunoja dziedātāju kori, vāca dziedātājus un mācīja kora dziesmas. Starp dziedātājiem bija arī pāris jaunavas, nesen ienākušas alsvi-

ķiešos, bet ļoti gudras un «štendīgas», tik nu tām balss un muzikālās dzirdes nemaz nebija, bet dziedāt dziedāja, lai citiem kaut ausis plīst. Par kādu grūtāku dziesmu viņas gudri teica:

«Nu to mēs smalki mākam, esam cik reizas dziedājušas: teksts tas pats, tikai vārdi citi».

(Izteiciens: teksts tas pats . . . — palicis tagad pa daļai jau par sakāmvārdu.)

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

3677. Kā skolotājs svētrītā Dievu lūdzis.

Viens pagasta skolotājs mēdzis pa sestdienas vakariem aizstaigāt uz krogu un krietni iemest. Svētdienas rītos tas nometies gultā ceļos un lūdzis Dievu, šādi: «Mīlais, mīlais Dieviņ, piedod man šoreizīti vien, ka es vakar krogā tevi lamāju, ka es teicu, ka tevis nemaz nav. Piedod šo reizīti vēl.. Ja, nūdie, vairāk tā nedarīšu! Vēl šovakar iešu uz krogu un visiem, visiem sacīšu, ka tu esi un esi. Piedodi šo reizīti!»

Dievu pielūdzis, tas ļoti bargi bāris sievu, ka tā i svētdienas rītā par Dievu neiedomājoties; sēdinājis to pie galda un pats, gultā gulēdams, lasījis tai tās svētdienas sprediķi no sprediķu grāmatas priekšā.

1907. g. stāstīja Bormaņu skol. J. Stāks par kādu Valkas apr. vecu skolotāju kā skaidru patiesību, tikai par sievu nebija viņa stāstījumā. Ap 1912. g. atkal par to pašu skolotāju dzirdēju vairākkārtīgi tā, kā uzrakstīts.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

3678.

Reiz kāds saimnieks atsūtījis pie skolotāja puisī uzart sakņu dārzu. Puisis bijis mutīgs. Skolotājam vārds bijis Melnbārdis. Viņa sieva bijusi cienīga dāma. Puisis nepazinis ne vienu, ne otru. Durvīs saticis «pašu cienīgo». Puisis padēvis labdienu un uzprasījis: «Saki tu man, mamma, kur te dzīvo tas vīrs ar to melno bārdul!» Šī gan saviebusies, bet tomēr parādījusi.

A. Salniņš, Zaļeniekos.

3679.

Lauku puisis no vecu cilvēku nostāstiem bija dzirdējis, ka senos laikos esot bijis bullis, kas vienā dienā noēdis 40 vezumus siena. Tad arī vienu reizi, kad vilciņā braucot šis puisis atradies tuvā sabiedrībā ar tautas skolotāju, tas ļoti gribējis dabūt zināt no skolota cilvēka, vai patiešām tāds bullis arī bijis. Kad puisis atstāstījis skolotājam dzirdēto, tad skolotājs, galvu purinādams, noteicis: «Jā, jā, hiperbola». Te vilciens apstājies, un skolotājam bijis jāizkāpj. Kad puisis pārbraucis mājās, tad viņš citiem mājiniekiem pastāstījis par savu satikšanos ar skolotāju un svarīgi noteicis, nu gan šis ticot, ka tāds bullis esot gan bijis, jo pats skolotājs teicis, ka šo bulli saukuši par hiperbulli.

V. Siliņš, Daugavpili.

h. SKOLOTĀJS DAŽĀDĀS GAITAS.

3680.

Kāds skolotājs aizgājis ciemos. Saimniece cepusi kūkas. Viņai bijis mazs bērns, jau pratis runāt. Skolotāju pamielot, viņš ar kūkām. Bērns arī prasījis, bet māte sacījusi, lai uzgaidot, kamēr skolotājs paēdīsot. Bērns gaidījis, gaidījis. Beidzot skolotājs paņēmis beidzamo kūku. Bērns saucis: «Mamm, skolotājs apēd visu!»

Bērziņu Elza, no Liepupes pag.

3681.

Kādā vidusskolā pasniedzis zīmēšanu kāds mākslinieks, kas vienmēr ļoti ākstīgi mēdzis ģērbties. Reiz vidusskolā sarīkots vakars. Minētais mākslinieks ieradies vakarā gluži balts. Sācis amizēties ar skolniecēm. Zēni, kuņiem bijusi skaudība uz viņu, nolējuši baltās bikses ar tinti, domādami, ka māksliniekam ar netīrām biksēm būs kauns vakarā uzturēties. Bet šis ar visām raibām biksēm dejojis un sacēlis lielu lielu jautrību starp skolniecēm un pārējo publiku.

Galēju Anna, no Valkas apr., Lejas pag.

3682.

Kāds lauku skolotājs izpildījis dažreiz arī mācītāja amatu. Reiz, agrā rītā, pie viņa atnācis jauns pāris likties uzsaukties. Apkalpotāja, skolotāja radniece, piegājusi pie

skolotāja durvīm un saukusi: «Pēter, nāc nu laukā, te viens brūtes pāris gaida!» — «Kas es te tev par Pēteri», šis bāries. — «Nu, kas tad tu man esi?» — «Ja savādāk nezini, tad sauc mani par skolotāju!»

Apkalpotāja aizgājusi, bet pēc kāda laiciņa nākusi atpakaļ: «Skolotāj, nāc nu — tiem cilvēkiem tak nav vaļs gaidīt!»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

3683.

Kāda meitene iegājusi veikalā un ieraudzījusi, ka skolotājs, kas vienmēr sprediķojis pīpošanas kaitīgumu, pērk papirosus. Meitene teikusi: «Bet, skolotāja kungs, ka tikai nu mēs nesākam jums pakal darīt».

Skolotājs atvēris kastīti, paklanījies un teicis: «Nu, lūdzu ņem un sāc vien!»

Eltermane, no Kandavas.

3684. Saprašana nav pērkama.

Kāds bumbrocietis griezies pie vecā Dikļu skolmeistera Peitana tēva un lūdzis to tam palīdzēt ar padomu un saprašanu mantojuma lietās, solīdams par to labi samaksāt.

«Ja tev maksas padoms vajadzīgs, tad ej pie apikāta. Apikāts zin padomu un taksi. Saprašana par naudu nav pērkama. Ar saprašanu gan pie naudas var tikt, bet par naudu pie saprašanas ne!» — vecais, gudrais skolmeistars atbildējis bumbrocietim.

No seniem laikiem.

«Latvis», 1928. g. Nr. 2109.

3685. Ko gribēja, to dabūja.

Skroderis kādās kāzās bija ļoti daudz dejojis. Viņš piegāja pie skolotāja, kas nemaz nedejoja un, to izsmiet gribēdams, sacīja uz viņu: «Kāpēc jūs nedancojat? Jūs gan būbeli lasīdami, laikam, būsiet dancošanu atraduši par grēku?» — «To gan nē», — atteic skolotājs, — «bet to arī neesmu atradis, ka kāds debesīs ir iedancojis». —

Uzrakst. Aleksandrs Linde, Rīgā.

Teic. E. Grundmane, 50 g. v., no Kandavas.

LFK 623, 84.

4. SKOLOTAJS, SKOLNIEKI, VECAKI.

a. SKOLOTAJS UN TUMŠI ĻAUDIS.

3686.

Kāds zemnieks atved savu dēlu uz skolu. Skolas priekšnieks jautā: «Kurā gadā tad jūsu dēls ir dzimis?» «Nu toi godā, kad tī līlī buli bai», zemnieks atbild. — «Kad tad tie līlī buli bij?» skolas priekšnieks turpina jautāšanu. «Nu toi godā, kod tis korš sokās».

Skolotājs, redzēdams, ka zemnieks uz citiem jautājumiem, tāpat kā uz pirmiem, nespēs saprotami atbildēt, prasa zēnam: «Nu, dēls, no kuŗām mājām tu esi?» — «Nu, pats no savām», atbild puika.

M. Baltkāja.

3687.

Kādam tēvam dēls sācis iet skolā. Tēvs domājis, ka ja viņš skolotājam kaut ko aiznesīs, tad tas uzskatīs viņa dēlu labāku kā citus bērnus, tāpēc tas ņēmis un aiznesis skolotājam vienu zaķi. Dēls to arī zinājis. Kad stundā skolotājs zēnam prasījis uzdevumu, tas to nezinājis. Skolotājs nogrozījis tikai galvu. Zēns, to redzēdams, iesaucies: «Dalvu vien droza, vai tad atkal zaķi dribēs!»

Uzrakst. F. Egle.

Teic. Jūlijs Egle, no Zalves pag.

3688. Gudrs dēls.

Kādam saimniekam bijis «augsti mācīts» un izlutināts dēls. Reiz tēvs saucis dēlu palīgā sienu plaut. Bet te nu izrādījušās dēla sekmes pavisam vājas: pa virsu vien laitījis, pa virsu vien. To redzēdams, tēvs nenocieties: «Esi gan tu man liels lempis! Es vēl biju mazs zēns un ganīju cūkas, bet plāvu jau tad līdz lieliem puīšiem, ka prieks bija redzēt!» — «Nu jā», — atrūcis dēls, «saprot, tāpēc es vēl cūkas neesmu ganījis!»

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. A. Brambergiene, Birzgales pag.

3689.

Reiz tēvs ar dēlu pastaigājušies pa ielu. Te, pretī tiem nācis skolotājs. Dēls ne paklanījies, ne labdienu teicis skolo-

tājam. Tēvs par to ļoti noskaities. Mājās aizgājis, viņš ņēmis dēlu pērt, teikdams: «Saki tak «labdien» skolotājam un paklanies, mazais, nolādētais krupī!» Otrā dienā dēls saticis atkal skolotāju un paklanīdamies teicis: «Saki tak labdien, mazais, nolādētais krupī!» —

Uzrakst. Leontīne Bārta, no Slokas.

Teic. vecmāmiņa, 80 g. v.

b. SKOLNIEKI UN VECĀKI.

3690.

Skolnieks, pārnācis no skolas, stāsta tēvam: «Papu, vai tas skolotājs nav dumjš: vakar viņš stāstīja, ka divi un divi ir četri, bet šodien stāsta, ka trīs un viens ir četri.

Sīmaņu Anna, no Rīgas.

3691.

Tēvs reiz prasījis savam dēlam: «Nu stāsti, ko tu šodien ticības mācības stundā mācījies?» Dēls: — «Par Jēzus bērna piedzimšanu». — «Tēvs: «Kur tad viņš piedzima?» Dēls: — «Betlēmē». — «Tēvs: «Un kur tad ir Betlēme?» Dēls: — «Lopu kūti!» — Tēvs: «Labi, un kamdēļ tad lopu kūti?» Dēls: — «Tamdēļ, ka visas viesnīcas bijušas ļaužu pilnas».

Uzrakst. K. Bergkinds.

Teic. V. Damroze, no Vec-Piebalgas.

3692.

Saimniekdēls gājis skolā. Kādu dienu, pārnācis no skolas, tas rādījis mātei uz tāfeles savilkta dažādas strīpas un līkumus un stāstījis, ka šis jau protot rakstīt. «Nu tad izlasi, ko tu tur esi uzrakstījis!» mudinājusi māte. — «Bet, māt, es jau lasīt vēl neesmu mācījies!» atbildējis dēls.

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. M. Dātavs, 59 g. v.

3693.

Mazais Miķēlītis nemaz negribējis mācīties. Kādreiz tas no skolas pārnesis ļoti nelabu liecību. Tēvs prasījis, sak', kāpēc šim tik «švaka» liecība? Zēns taisnodamies atbildējis: «Nu redzi, tēt, kā lai es dabūnu labu liecību, ka man katreiz

beidzamajam viņu izdod, jo kāmēr pienāk mana kārta — labās liecības izdotas!»

Uzrakst. Rob. Kļeviņš, Taurkalnes pag.

Teic. K. Bizdēns, 67 g. v., Birzgaļes pag.

c. PALAIDNĪGI UN NEKARTĪGI SKOLNIEKI MAJĀ.

3694.

Tēvam mājās neesot, mazais zēns nolemj to dienu uz skolu neiet un paziņot to skolotājam pa telefonu: «Jancītis šodien uz skolu nevar iet. — Slims.» — «Labi, labi, bet kas tur runā?» skolotājs prasa. «Mans papus runā», Jancītis saka.

Uzrakst. Vilma Eļņuka, no Zalves pag.

Teic. E. Reinsons, Rīgā.

Var. no Rūjienas. PBK.

3695.

«Dēliņ, izmeklējies sev labāku biedri, tagadējais esot skolā pats pēdējais!»

— «Mammiņ, taisni tādēļ viņš man ir vismīļākais, jo ja viņš nebūtu pēdējais, tad es tas būtu!» —

Uzrakst. Arna Binde, no Rīgas.

Teic. Sēnaļu mājas saimniece, Smiltenes p.

3696. Ku' es esmu?

Bija ļoti nekārtīgs zēns, kas nekad nenāca laikā skolā. No rīta viņš nekad nevarēja savas drēbes atrast. Pēc ilgas meklēšanas zeķes atradās zem gultas, kurpes gultā, svārks uz galda u. t. t. Viņam bija ļoti gudra krustmāte, kas viņam ieteica uzrakstīt uz papīra, kur savas drēbes un grāmatas nolīcis. Vakarā zēns uzrakstījis šādu zīmīti:

Manas drēbes ir uz krēsla.

Kurpes zem krēsla.

Burtnīca atrodas grāmatā.

Grāmata somiņā,

un somiņa uz rakstāmgalda.

Es pats gultā.

No rīta agri viņš izlēca no gultas. Pameklēja zīmīti un izlasīja rakstīto. Viss bija kārtībā, tikai viņš pats nebija gultā. Viņš sevi meklēja un meklēja, kamēr nokavēja skolu.

Māte dusmīga ienāca un viņu krietni sapēra. Ar rokām uz krūtīm sizdams, zēns sauca: «Nu zinu, ku' esmu! Nu zinu!»
Uzrakst. Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3937.

**3697. Simma, noc ied gaļu, lai skūlas kungi poši mocās
savus jegreziņus.**

Līzuma pagastā reiz dzīvoja kāda lejasciemiete, kuŗas dēlēns, liels, paglups, apmeklēja pagasta skolu, kur tam nekādi neveicās ar mācībām. Reiz māte bij izvārījusi zirņu putru ar gaļu un atnākusi uz skolu apraudzīt savu dēlēnu, kas, skolotāja aizardēts, viens pats mācījās klasē ģeografiju, kamēr citi priecīgi ēda pusdienas. Dabūjusi zināt, kur viņas puika, tā piegājusi pie klases durvīm un saukusi: «Simma, noc ied goļu, lai skūlas kungi poši mocas savus jegreziņus!»

Uzrakst. F. Ruiga, Valmierā.

Teic. Made Kalniņa, Velēnā.

(Sk. 3737. anekd.)

5. SKOLOTAJI UN SKOLNIEKI DARBA.

a. RĪTA LŪGŠANA SKOLĀ.

3698. Skolā sajūk rīta lūgšana.

Kādā skolā ienācis uz rīta lūgšanu skolotājs un sācis no sākuma teikt dziesmai vārdus, bet vēlāk teicis: «Jūs jau tālāk paši mākat». Nu visi skolnieki sākuši dziedāt šos izteiktos vārdus. Tā sajukusi visa lūgšana.

Uzrakst. V. Vītols.
Noticis Gaujienas pag.

b. SKOLOTAJS, KA SKOLNIEKU VERTETAJS.

3699.

Reiz skolnieki žēlojušies, ka skolotājs liekot nelabas atzīmes. Skolotājs atbildējis:
Dieviņam 5.
Skolotājam 4.
Skolniekam 3.

O. Lūse, no Siguldas.

c. VALODU STUNDAS.

3700.

Kāda skolniece lasa ābeci. Ābecē ir zīmējums «kule». Arī apakšā ir parakstīts «kule». Skolniece burto: «kū—ū—ku, elle, ē, le tarba».

Krastiņu Ludmila, no Baldones.

3701.

Kāds stingrs skolotājs mīlējis lielīties, ka šis visu zinot. Vienmēr uz skolēniem daudz bāries, kā tikai šie varot kaut ko nezināt.

Reiz vācu valodas stundā kāds skolēns piecēlies un prasījis: «Lūdzu, skolotāj, es nekādi nevaru atrast, kā latviski ir Ich weiss nicht!»

Skolotājs pa savam paradumam nolasījis veselu lekciju, kā var nezināt tādu vienkāršu teicienu. Bet kad skolēns pastāvējis pie tā, ka šis tādu vārdu nezina, skolotājs teicis: «Ich weiss nicht, — tas ir, — tas ir es nezinu!»

Eltermane, no Kandavas.

3702.

Skūlotojs, stāstīdams stundi, pivad pīmāru: «Na vyss tys zalts, kas speid», un lūk skūlēnim pīvest uz tū kaidu pīmāru. Mazais Kārlīts pīšacēlis soka: «Skūlotojs, jyusu bikses nov zolts, bet speid!» —

Uzrakst. Anna Olekša, Rēzeknes valsts skol. inst.

Teic. no Tilžas pag.

LFK 740, 3408.

3703.

Kādreiz vācu stundā skolotājs liek puikam locīt: «Ich bin!»

Zēns loka: «Ich bin, du bin, sie bin!»

«Es tev uzdošu «zibin» pa «dubin!» papildina skolotājs.

Uzrakst. Ziediņš, Mintauts, Talsu v. skolā.

Teic. Augusts Rembergs, Talsos.

LFK 230, 3862.

3704.

Skolotājs grib paskaidrot sakāmvārdu nozīmi un uzai-cina skolniekus minēt sakāmvārdu piemērus. Visi klusē.

Beidzot pieteicas mazais Pēterītis. «Nu, Pēterīt, saki man kādu sakāmvārdu!» — «Viens mulķis var vairāk jautāt, nekā desmit gudri atbildēt!» nosaka Pēterītis. Skolotājs pārskaities aizskrien pie skolas priekšnieka. Tad abi atgriežas klasē. «Saki man, Pēterīt, jautā priekšnieks, «vai tu neviena cita sakāmvārda nezini?» — «Kā ne, priekšnieka kungs», — atbild Pēterītis: «Nelaime nekad nenāk viena».

Uzrakst. J. Zandbergs, no Rīgas.

Teic. no Rīgas.

d. LOĢIKAS STUNDA.

3705.

Loģikas stundā skolotājs uzdod šādu uzdevumu: «Es neesmu tas, kas jūs. Es esmu cilvēks. Tā tad — jūs neesiet cilvēks». Skolniekiem jāpierāda uzdevuma kļūdas. «Tagad gan viņš ir nepareizs», kāda prāto. «Bet ja būtu otrādi, tad varbūt, ka būtu ar' pareizi!»

Uzrakst. Austra Skujiņa.

Teic. Zelmanis, Rīgā.

e. ĢEOGRAFIJAS STUNDA.

3706. Dienvidi.

Skolotāja cenšas paskaidrot skolniekiem debess puses. Viņai liekas, ka visi saprot, kāpēc sāk jautāt: «Nu saki, Jānīt, ja tu nostāsies ar muti pret ziemeļiem, tad tev pa labo roku būs austrumi un pa kreiso — vakari, bet kas tev būs no pakaļas?» Pēkšņi Jānīts saķer bikšu dibenu un raudādams saka: «Redz, es jau mammai teicu, ka visi tūlīt ievēros šo lielo ielāpu!»

T. Ābeltiņš, Ļaudonas pag.

f. REĶINĀŠANAS STUNDA.

3707.

Skolotājs jautā skolniekam: «Cik ir div' rēz div'?»
Skolnieks: «Seši».

«Par nezināšan' tu man paliec pēc stund'!»
Skolnieks sāk lūgties: «Es tok pasacīj' vairāk, lai ir ko
nodiņgēt».

Simaņa Anna, no Rīgas.

3708.

«Juri, cik būs, ja tu savas desmit kapeikas pieliksi pie
manām divdesmit?»

«Divdesmit».

«Kā tad tā?»

«Man, skolotāja kungs, nav nevienas kapeikas kabatā».

Uzrakst. Lagzdu Elza.

Dzirdēta ap Iecavu (Zemgalē).

3709.

Senāk, kad skolotāji nebijuši daudz gudrāki par bēr-
niem, noticis šāds gadījums: Kādā skolā skolotājs reiz
ienācis klasē galīgi piedzēries. Skolniekiem uz šo dienu
bijis uzdots vienreizviens. «Lapiņ», griezies skolotājs pie
paša lielākā skolnieka, «cik ir 2×7 ?» — «14» — skanējusi
atbilde. «Un cik ir 7×2 ?» — «14!» — «Mulķis, 14 tak ir
 2×7 !» — «Nu tad 7×2 ir 72!» atbildējis skolnieks.
— «Pareizi!» noteicis skolotājs un — aizmidzis!

V. Skuja, Lielvārdes pag.

g. VESTURES STUNDA.

3710.

Skolotājs: «Teic man, Klimpiņ, kā sauc to vīru, kas
pirmais atrada spridzināmo pulveri?»

Klimpiņš: «To vīru, kas pirmais spridzināšanas mēģi-
nājumus izdarīja Zinai kalnā, kad bija noskaities uz izraeļa
bērniem un sasita pātaru galdiņus, sauc Mozu».

Skolotājs: «Klimpiņ, tev liela galva».

Klimpiņš: «Nav vis! Tēva cepure pašā laikā».

J. Dundurs, no Rīgas.

3711.

Reiz kāds skolotājs prasa skolniekiem, vai tie nevarot
viņam minēt tādu svarīgu lietu, kas nav bijusi pirms piecde-

smit gadiem. Kāds zēns pieceļas un saka: «Jā, skolotāja kungs, mēs neesam bijuši.»

I. Neilands, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 2953.

h. APKĀRTNES MĀCIBAS STUNDA.

3712.

Skolotājs jautājis skolniekam, vai šis zinot, kas esot tirgus? — «Divas sievas un divas zosis — ir tirgus gatavs», atbildējis zēns.

Uzrakst. M. Putniņš.

Teic. V. Zariņš, 69 g. v.

3713. Skaidra lieta tak!

Skolotājs jautājis, kāpēc vasarā diena garāka, bet ziemu īsāka? Visi skolnieki cietuši klusu. Tikai mazais Fricis lepni piecēlies un atbildējis: «Skaidra lieta tak! Vasaru nakts ir īsākas un tāpēc diena garāka!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

3714.

Kāds skolotājs jautājis saviem skolniekiem: sak', kurš gan zinot, kad ņemot ābolus no ābelēm? «Kad saimnieka dusmīgais suns ir pie ķēdes piesiets!» atbildējis pašapzinīgi skolēns.

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. M. Zieds, 61 g. v., Birzgaļes pag.

3715. Kā tīklus pagatavo.

Klasē skolotājs uzdevis skolniekiem dažādus jautājumus. Starp citu, viņš prasījis, kā pagatavojot tīklus? Neviens nemācējis labi izstāstīt. Te piecēlies mazais Miķelītis un teicis: «Es gan zinu: māte ap caurumu apvelk diegu un galiņus sasien kopā!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

i. DABAS MĀCIBU STUNDĀ.

3716.

Dabas zinību stundā skolotājs runā par zosīm. Viņš prasa skolniekam, kur zosis derot. «Ēšanai», puika saka — «Bet kur vēl?» skolotājs prasa. Neviens nezina. «Nu, kas tad ir jūsu gultās?» skolotājs jautā. — «Blaktis!»

Skujiņu Austra, no Vidrižiem.

3717.

Kādam skolniekam skolotājs prasījis, kur lietūs ceļas. Zēns atbildējis: «No vecās mātes kājām». Skolotājs un citi skolnieki sākuši smieties par biedra izteicienu. Būdams drošs, tas sācis izskaidrot: «Nu, kā tad ne, kad vecai mātei kājas sāp, tad vienmēr lietūs ir».

Auniņu Elza, no Rīgas.

3718.

«Jurīt', pasaki man, kāpēc jūras ūdens sāļš», jautā skolotājs.

— «Tāpēc, ka tur dzīvo daudz silķes».

Uzrakst. Lagzdu Elza.

Dzirdēta ap Iecavu (Zemgalē).

3719.

Skolotājs prasa skolniekam: «Pēteri, kādi putni ir visderīgākie?»

«Cepti, skolotāja kungs!»

R. Čubis, no Apguldes.

3720. (var.)

Kāds bargs skolotājs mīl īsas un kodolīgas atbildes. Reiz viņš jautā skolniekam, kādi putni cilvēkam esot visnoderīgākie. Skolnieks domā, domā, līdz atrod īsu un kodolīgu atbildi: «Izcepti».

Uzrakst. R. Kļaviņš, Taurkalnē.

Teic. M. Zieds, Birzgales pag.

j. DZIEDĀŠANAS STUNDĀ.

3721.

Skolotājs vaicā skolēnam, rādīdams uz veselo noti nošu sistēmā: «Kas tā ir par noti?»

Skolēns: «Tukša note!»

Ratnieku Elza, no Vecatēs pag.

3722.

Klasē, skolnieku starpā bij izcēlušās nesaskaņas, tādēļ tie bieži griezās pie skolotāja ar sūdzībām. Tā reiz dziedāšanas stundā kāda meitene pieceļas un saka: «Lūdzu, skolotāja kungs, tas gals nedzied!» — «Kurš gals nedzied?» — vaicā skolotājs. Te pieceļas kāds zēns un saka: «Viņa grib dziedāt ar abiem galiem!»

Uzrakst. Jānis Zvaigzne, Rīgā.

Teic. Vilis Reintāls, Babītē.

k. TICIBAS MĀCIBAS STUNDĀ.

3723.

Skolotājs uzdevis bērniem iemācīties no grāmatas dziesmu. Zem dziesmas stāvējis rakstīts B. V. B. P. Kāda meitene jautājusi skolotājam, ko tas nozīmē? Te piecēlusies viena maza meitene un teikusi: «Es zinu! Bāba vāra bērniem putru!»

Abariņu Alberts, no Rīgas.

3724.

Reiz skolotājs prasa skolniekam: «Kas ir svētvakara ēdiens?»

Skolnieks atbild: «Zirņi un skāba putra.»

Rasma Ozola, no Rīgas.

Var. LTA 2118., 2164.—2166.

3725.

Kādu skolnieku vienmēr pieķēruši pie palaidnībām. Bija rets gadījums, ja pie palaidnībām arī viņš nebūtu piedalījies. Palaidnībās tas vienmēr atzinies, jo tad sods top mazināts. Stundās tas neklausījies. Tā kādu ticības mā-

cības stundu tas atkal nodarbojies ar blākus lietām. Skolotājs jautājis: «Kas radījis pasauli?» Neviens nav zinājis. Beidzot skolotājs palicis dusmīgs un teicis: «Vai neviens nezina?» Palaidnis piecēlies un teicis: «Es, es nekad vairs tā nedarišu.»

Auniņu Elza, no Rīgas.

3726. (var.)

Reliģijas stundā skolotājs jautā vienam skolniekam: «Kas radīja pasauli?» Tas nevar atbildēt. Skolotājs prasa tālāk: «Pēterīt, pasaki tu.» Pēterītis pašreiz nodarbojas ar izlietas tintes satīrīšanu. Viņš nav dzirdējis, par ko ir runa, un tagad, dzirdēdams savu vārdu, domā, ka skolotājs prasa: «Kas izlējis tinti?» Viņš atbild raudādams: «Es, skolotāja kungs, bet vairāk gan tādas mulķības nedarišu!»

Uzrakst. Anna Binde.

Noklausīta Rīgā, Ģinteru ģimenē.

3727.

Skolotājs nevarēja skolēniem ieskaidrot, kas esot Dievs tēvs, Dievs dēls un Dievs svētais gars. Reiz skolotājs nodomājis to bērniem izskaidrot. Iegājis klasē un teicis, vai kādam neesot līdz trīs vienādi priekšmeti? Kāds zēns izvilcis no kabatas trīs bikšu pogas un iedevis skolotājam. «Nu, redziet, bērni», teicis skolotājs, atdalīdams vienu pogu no otras un teikdams: «Tas viens Dievs tēvs, tas otrs — Dievs dēls un tas trešais — Dievs svētais gars.»

Otrā dienā skolotājs jautā bērniem, vai nu zinot, kas Dievs tēvs, Dievs dēls un Dievs svētais gars? Zēns, kas vakar skolotājam pogas devis, pieceļas un ņemas izskaidrot. Izvelk no kabatas tikai divas pogas un teic: «Tas Dievs tēvs, tas Dievs dēls, bet Dievu to svēto garu māte šorīt pie biksēm piešuva.» (Pēdējo zēns teicis raudulīgā balsī.)

Galēju Anna, no Valkas apr., Lejas pag.

3728. Ko Dievs tagad dara.

Skolotājs stāstījis, ka Dievs arī tagad vienmēr darbojas. Otrā stundā kādam krodzinieka dēlam tas vaicājis, ko Dievs tagad dara. Tas domājis, domājis un sācis stāstīt:

«Dievs sēd pie Nilas upes un tur no tām lipīgām dūņām lipina mazus cilvēciņus . . . Tos tad no Nilas upes stārķi nes pie mums.»

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag.

Dzirdēta Rīgā ap 1903. g.

3729.

Skolotājs vaicājis skolniekam, kā viņš izskaidrošot bībeles vārdus: «Katram savu maizi būs ēst ar vaiga sviedriem.» Skolnieks, brīdi padomājis, atbildējis: «Cilvēkam maizi vajag ēst tik ilgi, kamēr nāk sviedri.»

F. Egle, no Zalves pag., Jēkabpils apr.

3730. Grūta galva.

Kādam pagastskolas skolniekam nemaz neveicas ar bausļu mācīšanos. Reiz tas paņēmis attiecīgo lapu, izplēsis un apēdis. Kad skolotājs tam prasījis ceturto bausli, skolnieks teicis: «Iekšā ir, bet ārā nenāk!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. Jānis Jūgs, Valkā.

3731. (var.)

Kāds skolnieks, kuņam neveicas ar mācīšanos, sadedzina grāmatu, pelnus samaisa ūdenī un tos nodzer. Kad skolotājs atprasa uzdoto, skolnieks sit pa pieri: «Iekšā ir, bet ārā nenāk!»

Kārlis Bukums, Rīgā.

LFK 23, 2464.

3732.

Skolotājs prasījis kādam skolēnam ticības mācības stundā: «Kā dēls Jāzeps bija?» Skolēns to nezinājis, tāpēc atbildējis: «Jāzeps bija tēva dēls.»

A. Jūgs, Valkā.

3733.

Skolotājs stāsta bībeles stāstu stundā, ka Simsons vilišiesus apkāvis ar ēzeļa žokļa kaulu.

Otrā dienā viņš prasa bērniem to, bet neviens nezina. «Nu, kas tas tas ir?» skolotājs prasa, rādīdams uz savu vaigu. «Ēzeļa žokļa kauls!» bērni atcerēdamies sauc.

Skujiņu Anstra, no Vidrižiem.

3734.

Skolotājs ienācis klasē un jautājis skolniekiem: «Nu, mīlie bērni, pasakiet man, kas ir radījis debesis un zemi?»
Neviens neatbild.

Skolotājs: «Neziniet? Ak jūs, muļķa desas, es jums to tūdaļ pateikšu», šos vārdus teicis, viņš apsēdies, bet, sajutis briesmīgas sāpes sēžamā vietā, sapratis, ka tas ir puiku darbs (puikas iesprauduši krēslā adatiņu) un kļiedzis: «Jūs, nolādētie puikas, jūs to esiet darījuši, kā jūs to iedrošinājāties!»

Uzrakst. Marta Ozoliņa, no Rīgas.

Teic. Jānis Ozoliņš, no Jērkules pag.

Var. LTA 2177.

3735.

Kāds skolotājs, izskaidrojot bērniem ceturto lūgšanu, jautājis: «Kāpēc mēs nelūdzam to dienišķo maizīti ilgākam laikam, bet tikai vienai dienai?» — «Lai tā nesapelētu», — ātri atbildējis skolēns.

Osvalds Apsis, no Rankas pag.

3736.

Kādā skolā reiz skolotājs reliģijas stundā jautājis zēnam: «Ko Izraēla bērni tuksnesī ēda?» Otrs zēns pačukstējis priekšā, un šis teicis: «Biezu putru ar roņu taukiem!»

Uzrakst. M. Dišlere, Talsu valsts vidussk.

Teic. no Dundagas pag.

LFK 230, 3313.

3737.

Vecos laikos skolotāji visvairāk mācījuši skolās ticības mācību. Kad skolēni nebija iemācījušies ticības gabalus, tad skolotājs viņus sitis, plūcis pie matiem, plēsis ausis un sitis ar līnijāli pa rokām vai pa galvu.

Uzrakst. Hermīne, Sarkanmuižas pam. skolā, Ventspils apr.

Teic. L. Tenne, Cirpstenes ciemā, Ventspils apr.

LFK 680, 8.

3738.

Bl—rģis pasniedza Talsu krievu pilsētas skolā ticības mācības. Stundās nereti pārgāja uz politiku. Viņa politiskie pamatlikumi bija šādi: Eiropā, resp. pasaulē, ir trīs

galvenās valstis: Krievija, Vācija un Anglija. Tās pastāvēs mūžīgi un augs augumā. Beidzot tās sadosies roku rokā, tad nodibināsies miers. Līdz tam laikam būs kaŗi un nemieri.

T. D., Talsos.

LFK 843, 57.

3739.—3740. Vecā skolā.

1. Vecos laikos skolotājs, ticības mācības stundā runādam par svēto kristību, nēmas izskaidrot ūdens brīnišķo spēku. Kāds skolēns, neklausīdamies izskaidrojumā, nodarbojas ar niekiem. Skolotājs izsauc neuzmanīgo skolēnu un tam vaicā:

«Nu, Pakuliņ, teic tu man, kā ūdens var darīt tādas lielas lietas un kāds labums no tā ceļas mums, kristītiem?»

— «Šis pats ūdens, skolotāja kungs, manam tēvam un visiem mūsu kaimiņiem sapūdēja sienu un labību, iznesa Grīves dzirnavu dambi, caur ko visiem cēlās liels ļaunums, bet labuma it nekāda.

*

2. K. skolas tuvākie kaimiņi sūdzējušies skolotājam, ka viņa skolēni izplēsuši burkānus un kāļus un lakstus vien atstājuši. Aizdomās turētos puikas skolotājs saaicina klasē un kādam zēnam dusmīgi uzsauc:

«Sprukstiņ, saki man, kā skan septītais bauslis?»

— «Es neesmu burkānus zadzis, skolotāja kungs», — puika nobijies atsaka.

«Brīvā zeme», 1929. g. Nr. 85.

3741.

Jaun-Svirlaukas divklasīgā ministrijas skolā bij kāds godīgs, bet diezgan neapķērīgs skolnieks. Citi skolnieki to bij iesaukuši par Ješku.

Arī ar mācīšanos Ješkam gāja pagrūti, un blakus sēdošie draugi tam allaž izlīdzēja, šo to priekšā pateikdami. Uz viņiem tad Ješkus arī palaidās. Bet draugi Ješkus lielo palāvību reizēm izlietoja sev par prieku un Ješkus par bēdām. Tā reiz ticības mācības stundā uzdots bībeles stāsts «Līdzība par strādniekiem vīna kalnā.» Skolotājs izsauc Ješku. Sākumu Ješkus drusku zin un sāk stāstīt: «Tā debesu valstība līdzinās kādam nama tēvam. Kāda rīta agumā viņš iziet no savas mājas . . .» Te Ješkus apstājas, jo

tālāk vairs nezin. Bet draugi pačukst: «un uzliek brilles...»
Ješkus gāž vaļā: «... Rīta agrumā viņš iziet no savas mājas un uzliek brilles...» Klase rēc vienā balsī aiz smiekliem. Ješkus, nabadziņš, skatās visapkārt un nesaprot, kas te īsti gan ko smieties.

P. B., no Jaun-Svirlaukas.

I. ŽIDU SKOLNIEKI.

3742.

Skolotājs: «Kas ir laužu maldināšana?»

Mazais Jankalis: «Kad mana tātē uz svētdienem bods durves uz ielas pusēm ture ciete, un cilvēkes nāk pirkt pa pakale durvēm.»

Vossu Irma, no Rīgas.

3743.

Skolotājs: «Ko Dievs saka par visiem šiem baušļiem?»
Žīdēns mudīgi paceļ roku.

Skolotājs: «Nu?»

Žīdēns (nervozī): «Lai vins sake, ko vien vins grib, es nesake nekā!»

Rūta Skujiņa.

Var. LTA 2644.—2645.

3744.

Skolā starp vairāk latviešu skolēniem bijusi kāda žīdiēte. Ticības mācības stundā skolotājs stāstījis par Kristus krustā sišanu. Skolēni sākuši kliegt, ka viņu klasē arī viena tāda, kas piedalījusies pie krustā sišanas. Skolotājs negribējis tādu kaitināšanos pielaist un teicis, ka meitene taču pie tā neesot vainīga, ka viņas senči tādu darbu darījuši.

Tad meitene teikusi: «Nu, lai viņi to sita krustā, kas man par to — es taču neesmu žīdī!»

Tā kā pēc izskata spriežot, viņa pēc žīda arī neizskatījusies, skolotājs prasījis, pie kādas tautības tad šī piederot?

Meitene atbildējusi: «Nu, es tak esmu žīdiēte!»

Eltermane, no Kandavas.

3745.

Skolotājs jautā žīdēnam: «Cik ir 2×2 ?»

— «Astoņi», — atbild žīdēns.

Skolotājs: «Nav astoņi.»

Židēns: «Seši!» —

Skolotājs: «Vai tu patiešām nezini, cik ir 2×2 ?»

Židēns: — «Zinu gan: četri!»

Skolotājs: «Kāpēc to tūlīt neteici?»

Židēns: — «Bez «dingēšanās» jau tā lieta neiet.» —

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.

Teic. Bērziņš, no Smiltenes.

3746.

Kāda židu skolnieka atbilde.

Skolotājs prasa židam: «Nu, Icku, saki man, kā tie brāļi pārdeva Jāzepu?» Ickus atbild: «Es domāju, ka vine to par daudz lēte pārdevuse.»

Uzrakst. Hilda Kazemniece.

Teic. vecmāte, 72 g. v.

m. ČIGĀNS SKOLĀ.

3747.

Skolotājs prasījis čigānam, vai viņš zina, kur Jēzus dzimis? Citi čigānam samāca, lai tikai teic, ka pirtspakaļā uz ecēsām. Prasa vēl reiz, vai nu viņš zina arī. Čigāns neko labu nezina un saka arī, kā viņam citi samācījuši: «Pirts pakalā uz ecēsām.»

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag., Kuldīgas apr., Dreimaņos.

Teic. Jānis Fogulis, 75 g. v., Ezeres pag.

LFK 647, 1711.

n. SAIMNIEKU UN KALPU BĒRNI SKOLĀ.

3748.

Zaļenieku un Ūziņu pagasta skolās ar skolotājiem priekškara gados notika ne viens vien dīvains gadījums.

Saimnieku bērnus tie saukuši tādos mīļos, mazos vārdiņos, bet ne tā kalpu bērnus.

Kādreiz kāds kalpa puika nav salīdzis pie skolotāja rādiem Sk. mājās par ganu un tūlīt skolā sākusies puikas «vajāšana» vai ik uz soļa, kurpretim līdz tam tas bijis viens

no pirmajiem skolniekiem. Kādreiz tam skolotājs uzkleidzis: «Mana tupele gudrāka nekā tu.»

Uzrakst. A. Salniņš.

Stāst. M. Salniņš, Zaļeniekos.

o. SKOLNIEKU UZVEŠANAS.

3749.

Reiz skolā atraduši naudas maciņu. Skolotājs jautājis bērniem, kurš no tiem maku pazaudējis. Kāds neliels zēns pieteicies par maciņa īpašnieku. «Ar ko tu vari pierādīt, ka maciņš tavš?» skolotājs prasījis. «Ar to, ka man kabatā liels caurums», puika pašapzinīgi paskaidrojis.

Vilma Nolendorfa, no Kabiles.

3750.

Kādā pamatskolā bijuši ļoti nerātņi bērni. Reiz tie aizgājuši pie skolotājas un lūguši, lai tā paskaidro rēķinu uzdevumu. Kamēr skolotāja rēķinājusi, kāds zēns uzvilcis tās mēteļi un aizskrējis uz klasi. Citi bērni sākuši šo raustīt un grūstīt. Nu izcēlies tāds troksnis, ka tīri bailes. Apkalpotāja, domādama, ka tā skolotāja, kas mēteļi, kliegusi: «Dieviņ, tētiņ, tas cilvēks jau nu vairs nebūs dzīvotājs!»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

3751.

Kādu rītu skolnieks neieradies laikā skolā. Skolotājs viņu sabar: «Kāpēc tad tu, zeņķi, nevarēji laikā ierasties?» — «Cienīgs skolas kungs, es nekā laikā nevarēju. Ja jūs, kungs, to zinātu, tad gan jūs smietos», saka zēns. — «Nu, nu, izstāsti, kā tad tev gāja?» prasa skolotājs. — «Laiks bija ļoti slidens, zirgs divus soļus lika atpakaļ un vienu tik uz priekšu. Tā kā viņš vairāk gāja atpakaļ, tad iespējas nebija atbraukt», atbild zēns. — «Nu, kā tad tu tagad tiki?» jautā skolotājs. — «Es griezu zirga galvu uz mājas pusi un tad beidzot arī atkūlos», atbild zēns.

Ceigere, no Limbažu apr.

3752.

Kādā skolā uz laukiem bijis nikns skolotājs. Bet jo šis niknāks bijis, jo puikas lielākus nedarbus strādājuši.

Kādu vakaru iesākuši svaidoties ar zābakiem.

«Kurū zābaku tagad dabūšu ciet, tam stilbu nogriezīšu un rītā vainīgo atradišu!» teicis skolotājs.

Puikas klusi izvilkusi no pagultes skolotāja paša zābaku un nu nēmuši sviest. Skolotājs noķēris zābaku, un nu mudīgi — šņiks! — galu nost.

No rīta tas ar visu sparū meklē vainīgo un atrod pats savu zābaku beigtu.

Lidija Kumsāre, no Rīgas.

3753.

Rinds skoltes Baelis prases vienam iesvētam bērnam, kas ir liekuls? Viens atbildes: «Kad ratem piesien piekte, tad tas ir liekuls».

Uzrakst. Milda Blumberga, Auces pag., Rindes pam. skolā.

Teic. Alma Blumberga, Auces pag.

LFK 526, 253.

3754.

«Lūdzu, skolotāja, vai «sist» un «slānīt» ir viens un tas pats?»

— «Jā! Un tad?»

«Pulkstens nupat noslānīja divus».

Uzrakst. V. Zvaigzne.

Teic. V. Reintāls, no Babītes.

3755.

Reiz kāds no skolēniem gribējis skolotājam kaut ko «aizrādīt». Skolotājs tam uzklēdzis: «Mani, vecu kuili, nemācīsi maisu plēst!»

A. Salniņš, Zaļeniekos.

3756.

Skolotājs pagasta skolā, gribēdams saviem audzēkņiem iemācīt pieklājības pamatprincipus, izklāsta, starp citu, kas bērniem un kam jāsaaka pie šķaudišanās.

Tā skolotājs saka: «Mīlie bērni, to jūs ievērojiet, kad nošķaudās cilvēks, kas ir vai nu baronu kārtas, mācītājs, inspektors un cits tamlīdzīgs, tad jāsaaka: «Jūsu veselība!» Kad nošķaudās skolotājs, skrīveris, melderis, tad jāsaaka: «Esiet veseli!» Bet kad nošķaudās pārējie ļautiņi, tad jāsaaka: «Dievs palīdz!» Pēc šiem vārdiem skolotājs skali nošķaudās, uz ko bērni, kas izskaidrojumu tik ātri nebij varējuši apķert, viņam vienā balsī uzsauc: «Dievs palīdz!»

V. Siliņš, Daugavpili.

3757.

Vidusskolā daudzreiz puikas plēsdamies salauza krēslus, tā ka direktoram bij nenodusmoties. Ja vainīgais pieteicās vai arī to noķēra, tad bij maksāšanas vaina. Kādu rītu vecākās klases skolnieki atlauza atkal krēslam kājas. Gadās direktoram to redzēt. Tas sasauc visus apkārt un ņem rāt. Lai ņemot priekšzīmi no vecākās klases. Visi sāk jau smīnēt. «Piemēram, Gods. Ja visi būtu tādi kā viņš, tad nekas nenotiktu.» Visiem nāk milzīgi smiekli, tikko spēj valdīties. Un kā lai arī nē, jo Gods, šis priekšzīmīgais skolnieks, bij tikko notikušo pastrādājis.

A. Salniņš, Zaļeniekos.

3758.

Kāda skolotāja pamācījusi bērnus: «Bērni, kad jūs no rīta mazgājaties, nekad nepiemirstiet arī ausis izmazgāt!» Mazs puīselis piecēlies un teicis: «Lūdzu, skolotāj, jūs savas ausis gan laikam nekad nemazgājiet, jo nemaz viņas neradiet!» (Skolotāja valkājusī matus, sapītus uz ausīm.)

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. Straģe, no Leišiem.

3759.

Kādam skolotājam bērni nekad neklausījuši, vienmēr runājuši pretī. Kādreiz viņa uzdevusi klasei darbu, bet pati aizgājusi, pieteikdama, lai pieraksta miera traucētājus. Atgriezusies skolotāja paņēmusi vainīgo sarakstu, bet uz papīrša bijis tikai uzrakstīts: «Jūsu gailītis un vīstīņa traucēja mums mācīšanos!»

Uzrakst. Austrā Skujiņa.

Teic. Straģe, no Leišiem.

3760.

Skolā kāds zēns bijis ļoti slinks un nemācījies. Atbildējis tikai to, ko cits pateicis priekšā. Kādu stundu zēns, nolicies uz galda, gulējis. Skolotājs to pamanījis un uzsaucis: «Baron, kur tu nakti biji?» Zēns izbijies uzlēcis kājās un neziņā lūkojies apkārt, jo skolotāja jautājumu nav dzirdējis. Te, kāds draugs tam aiz muguras čukst: «Saki,

pie meitām.» — «Pie meitām», Barons, daudz nedomādam, laiž valā. Par tādu atbildi tam bija jāizcieš bargs sods.

Uzrakst. Leonija Muceniece.

Patiess notikums, Dzirciema pag.

3761.—3762.

1. Mazs puika aiziet uz skolu. Skolotāja liek tam rakstīt. Bet viņš sasmērē uzrakstīto. «Nu, ko tad tu atkal te padarīji?» skolotāja prasa. «Jā, man te tāda cūcība iznāk!» «Cūcība? Tā, bērns, skolā nevar runāt! Tev jāsa-ka traips!» skolotāja pamāca. Labi.

2. Otrā dienā zēns atkal raksta. «Ej nu uz māju!» skolotāja, pienākusi, teic. «Es tūlīt, man tikai vēl viena astīte jāuzvelk!» — «Vai, tā nu atkal nevar runāt, tev jāsa-ka kommats!» — Trešā dienā puikas skolā nav. Ceturtdā tas atkal atnāk. Skolotāja prasa, kur šis bijis. «Mans tēvs kāva traipu, un es turēju pie kommata», zēns atbild.

Skujiņu Austrā no Vidrižu pag.

Var. LTA 3753.—3754.

3763.

Kāds zēns skolā aizbildinās, ka neesot uzdevumu izmācījies, jo grāmatu mājā aizmirsis. Skolotājs norāj un piemetina:

«Grāmatas tu aizmirsis . . . Bet vai maizes kuli arī aizmirsi?»

— «Prasa kā glups: ko ta ēdīsi, ja maizi aizmirsīsi!» atbildējis zēns.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānīšos.

Noticis Alsviķa «Kēmera» skolā ap 1898. g.

3764.

Jehova, lai Dievs dod mūsu skolotājam lielu, augstu godu.

Vecos laikos bijis stiprs un dievticīgs skolotājs. Bērni no viņa briesmīgi bijušie. Viņi izpildījuši uz vārda, ko skolotājs teicis. Skolotājs aizvien šķevājies. Viņš bija pavēlējis bērniem, līdz ko viņš šķevājoties, visiem jāliekot rokas kopā un jāsakot: «Jehova, lai Dievs dod mūsu skolotājam lielu augstu godu». To arī bērni katru reizi darījuši, jo viņiem no skolotāja bijis briesmīgas bailes. Kādu dienu skolotājs pastaigājies pa mežu ar saviem skolēniem. Bijis briesmīgi karsts laiks un bērniem nežēlīgi gribējies dzert. Te skolotājam ienākusi prātā laba iedoma. Viņš

licis bērniem sasieta kabatas lakatus kopā. Tad vienu galu viņš līcis bērniem turēt cieši un stingri, pats viņš pieķēries vienā galā un laidies akā, lai ar cepuri uznestu bērniem ūdeni. Līdz ko viņš bijis pret ūdens, tam uznākušas šķēvas. Un kad skolotājs šķevojās, tad bērni zinājuši, ka jāliek rokas kopā un jāsaka: «Jehova, lai Dievs dod mūsu skolotājam lielu, augstu godu!» Tā arī tagad, līdz ko skolotājs šķevojies, bērni teikuši: «Jehova, lai Dievs dod mūsu skolotājam lielu, augstu godu!» Līdz ko bērni atlaiduši rokas un teikuši «Jehova u. t. t.», nogājis — plunkš! un skolotājs iekritis akā un noslicis.

Uzrakst. V. Piģene, Rīgā.

Teic. Jānis Sīpols, 63 g. v., Mārupes pag., Rīgas apr.

LFK 76. 2110.

3765. (var.)

Reiz viens skolotājs mācījis bērniem, kad kāds šķaudoties, vajagot salikt rokas un teikt: «Die's palīdz!» — Kadreiz skolas akā iekritis spainis. Nevarējuši nekādi ārā dabūt, līdz skolotājs kāpis pats pakaļ un bērni turējuši striķi, pie kuŗa piesējies skolotājs. Bērni jau skolotāju ar visu spaini vilkuši ārā, kad uz reizi skolotājs nošķaudījies. Bērni palaiduši uzreiz striķi ar skolotāju vaļā, salikuši rokas un teikuši: «Die's palīdz!» — Tā skolotājs dabūjis ciest pats no savas mācības.

Uzrakst. T. Aizpurs.

Teic. E. Aizpure.

3766. Iedāvina — skrūves.

Kāds skolotājs bija ļoti savāds, kā skolas darbā, tā privātā dzīvē. Par viņu sprieda, ka tam trūkstot vienas skrūves.

Skolēni kautkādi izzinājuši viņa dzimšanas dienu un taisni tās dienas rītā tam pasnieguši ļoti glītu kastīti. Skolotājs saņēmis kastīti un dzejiskos vārdos pateicies par cēlo darbu, par viņa pūlu un darba atzinību. Attaisījis kastīti, tas drusku tā kā pabrīnējies, jo kastītē bijušas — skrūves, daždažādas: lielas un mazas, tievas un resnas, īsas un garas, — bet tomēr vēl reiz pateicies.

Tikai labi vēlāk viņš kautkam pastāstījis par skolēnu skaisto dāvanu, tikai nezinot gan, kur šīs tās skrūves lai izlietojot. Te kāds ieminējies, varbūt skolēni domājuši, ka

viņam taisni trūkstot kādas skrūves. Tikai nu apdāvinātais sapratis briesmīgo izsmieklu, tūdaļ aizskrējis uz skolu, iznesis visu skrūvu kastīti klasē un tur nometis uz grīdas.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag.

Kā patiesu notikumu stāstījis skolotājs A. A.

3767. Par ko puika raudāja.

Latgalē un Ilūkstes apriņķī skolēni negul skolā, bet iet uz mājām. Tā reiz, kad vairoms aizgājuši, dzirdu viens aizrīdamies raud. Steidzos lūkoties. Raudātājs kāds 11 g. vecs zēns. Pāris lielāko velti pūlas viņu nomierināt. Prasus, kas vainas. Bet raudas tik stripas, ka tas nevar parunāt. Citi dod tīri neticamu paskaidrojumu: zēns bijis paslēpies pagraba priekšā un no turienes ar akmeni metis otram zēnam. Raudot, ka neiemetis. Saucu otru zēnu atpakaļ, domāju tas raudātāju par metienu piekāvis. Bet tas dievojas un liedzas un liedzas. Nu jau pats atdabūjis runāšanas spējas. Jautāju to un saņēmū atbildi: «Es, es, es . . . napopadeju, es napopadeju!» (t. i. neiesviedu). Tā tad tiešām puika raudāja tamdēļ, ka nebij otram ar akmeni iesviedis.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag.

Piedzīvots Pilskalnes pagastā 1926. g.

p. SKOLNIEKI UN SKOLOTAJU PALAMAS.

3768. — 3773.

1. V. pagastskolas pārzini skolnieki savā starpā sauca vienkārši par Veci. Viņš patiesībā bija zvērināts mērnieks, tagad skolā galvenokārt pasniedza latviešu valodu, bet pēc stundām nodarbojās arī ar vistkopību. Reiz latviešu valodas stundā, stāstīdams par Blaumani, tas uzdeva iemācīties no galvas viņa «Vai tā nav traka blēdība?» Drīz pēc tam, skolotājam no Rīgas braucot, vilcienā tika nozagta lielāka naudas summa. «Nekas, gan es to pa vasaru ar mērīšanu atpelnīšu», tas teica starpbrīdī, kādai skolnieku grupai gadījumu atstāstīdams. Bet skolniekiem radās Blaumaņa «Trakās blēdības» parodija.

Skolas pārzinis mācīja arī dziedāšanu. Pagastskolā nekāda cita muzikas instrumenta nebija, kā tikai skolotāja pašā vijole, kurā tas spēlēja un kurā skolnieki sauca par «skripku».

Parodija iznāca šāda:

Bez naudas mūsu Vecis bija palicis,
Vēl veca vijole un vistas viņam ir.
Bet ko lai Vecis izdara bez naudas?
Ar mērīšanu varēs atpelnīt.

*

2. Ģeografijas un vēstures skolotāja apprecējās un aizgāja uz Valmieru. Viņas vietā atnāca jauna pamaza auguma, vienmēr tumšās drēbēs ģērbusies jaunkundzīte, kuŗa vienmēr bija klusa un nopietna, tāpēc ka vēl nesen bija pazaudējusi visus savus piederīgos. Mēs veco skolotāju bijām ļoti iemīlējuši, jauno saņēmām ar manāmu neuzticību un viņas bēdas bērnu draiskulībā un bezrūpībā nesapratām.

Pirmā ģeografijas stundā tā mums stāstīja par Ziemeļamēriku, kādi tur iedzīvotāji, apstākļi, augu un dzīvnieku valsts. Otrā stundā viņa gribēja atprasīt un izsauca kādu meiteni, bet tā nekā nezināja, viņa tikai atminējās, ka Amērikā dzīvo cobeles, zvēri, no kuŗu ādas pagatavo dārgus kažokus. Skolotāja bija neapmierināta un ielika sliktu atzīmi. Bet skolniece spītībā skolotāju klusām nokristīja par Cobeli un sacerēja otru parodiju:

«Bez ādas mūsu Cobeļe bij palikusi».

Un par Cobeli mēs viņu visi saucām līdz pat skolas beigšanai.

*

3. Skolnieki saviem audzinātājiem parasti saliek palamas. Tās dažreiz rodas gluži nejauši. Tā kādas pilsētas vidusskolas direktors jau gadiem tiek dēvēts par Andžu. Kā šis vārds cēlies, neviens vairs labi nezina, — tikai jaunākie to iegaumē no vecāko klasu audzēkņiem, un tā vārds skolā paliek gadu no gada.

*

4. Palamu savā laikā dabū katrs skolotājs. Stingrā un stīvā vācu valodas skolotāja tiek saukta par Ģenerāli, nopietnais skolas pārzinis par Mefistofeli, gaŗais kosmografijas pasniedzējs par Nēģi.

*

5. Pa daļai no kādas angļu dziesmiņas par Tommy Snuks un Bessy Bruks, pa daļai no modes šībera «Šnuki-puci» klases audzinātāju un angļu valodas skolotāju nosaucām par Šnuki. Bijām viena no skaļākām un trokšņainākām klasēm. Kad manījām savu klases audzinātāju nākam no skolotāju istabas pa diezgan garo koridoru uz stundu, tad «Šņik-šņak-šņuks nāk» saukdami, sabēgām vietās.

*

6. Reiz parastā vācu valodas skolotāja saslima, un viņas vietu uz kādu laiku izpildīja kāda jaunkundze. Bija vēl tikai rudens, un tās skolnieces, kas dzīvoja pilsētas nomalēs, kur ir dārzi, nesa uz skolu puķes. Arī tagad uz logiem un katēdra stāvēja dālijas, asteres un citi rudens ziedi. Skolotājā pirmā stundā sāka runāt par apkārtējiem priekšmetiem un prasīja to nosaukumus vācu valodā. Dažus nosaukumus mēs nezinājām. «Diese sind ja Georginen», viņa teica, rādīdama uz puķēm. Mums bija vārds rokā, un mēs diezgan paveco jaunkundzi no šīs stundas vienmēr saucām par Georgīni.

Valija Jansone, Rīgā.
Noticis Rīgas apr.

r. SKOLNIEKU PĒRŠANA.

3774.

Pretī pamatskolai bijis veikals. Skolā bijis uz visstingrāko noliegts pīpot. Reiz pie šī nedarba pieķerts kāds zēns. Skolotājs ataicinājis tā vecākus, un tas dabūjis pērienu.

Pēcpusdienā kāds mazs puisītis gājis uz veikalu pēc burtnīcas. Priekšā viņš atradis skolotāju, kurš pircis papirosus. Mazais noskatījies platām acīm un teicis: «Bet nu gan tu, skolotāj, dabūsi pērienu!»

Eltermane, no Kandavas.

3775.

Kāds skolu inspektors izdzirdis reiz kādā klasē stipru troksni un ātri gājis iekšā. Par lielu brīnumu un visiem aizliegumiem par spīti, skolotājs pēris patlaban kādu skolnieku ar žagariem un neapstājies pat tad, kad ieraudzījis

inspektoru. «Amata biedri», uzsaucis inspektors, «ko jūs tur dariet?» — «Jūs jau redziet, es pārmācu nerātnu skolnieku!» Atbildējis skolotājs. «Ko jūs darītu, ja bērna māte nāktu un sauktu pēc palīdzības?» jautājis inspektors. — «Es viņu izsviestu ārā!» — «Un ja tēvs nāktu?» — «Tas nenāks!» — «Kā jūs to ziniet?» — «Tādēļ, ka tas nevar notikt!» — «Kāpēc tad tas nevar notikt?» — «Jo es pats esmu viņa tēvs . . .»

Uzrakst. K. Bergkinds.

Teic. V. Danders, no Rūjienas.

s. SKOLNIEKI VIRTUVE.

3776.

Kāds puika skolā vāra tēju. To izvārījis, viņš uguni klāt vairs nelicis. Kāds cits puika viņam pārmetis: «Kādēļ tu neizvāri podu?» Vārītājs: — «Vai tad podu var uzvārīt? Tēja gan vārījās!» — Cits: «Kādēļ nevar?» Vārītājs: — «Nu, piemēram, kad uzvārītu putru, vai tad arī pats pods sāktu vārīties?» Visi palikuši ar atplēstām mutēm.

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.

Teic. J. Nīmands, no Smiltenes.

3777. Pie vecā Putriķa.

Ap izgājušā gadu simteņa vidū skolas Jelgavas apkārtnē uz laukiem vēl bijušas diezgan reta parādība. Tāpat arī skolās gājēju nebijis daudz. Mans tēvs atceras, ka viņš gājis skolā pie kāda Putriķa (kā viņš to sauca), Tetelmindē. Bērnu tur nebijis daudz. Putriķis bērniem mācījis pātarus, rakstīt un rēķināt. Tā kā šī skola atradusies stipri tālu no mājām, tad mazais zēns palicis tur arī pa nakti. Bija nodots, tā sakot, pansijā pie Putriķa. Liels pārsteigums viņam bijis tas, ka Putriķis viņam devis dzert kaut kādu savādu dzērienu — tēju. Tā kā viņš bijis pieradis pie zemnieku putras, tad viņam tēja pavisam negaršojusi. Kad Putriķis redzējis, tad bijis jādzer, vai grib vai negrib, bet kad Putriķis neredzējis, tad zēns tēju salējis pamatā, bet cukuru iebāzis kabatā un visu nedēļas krājumu sestdienā pārnesis mājās mātei.

Uzrakst. P. B.

Teic. tēvs, Jānis Birkerts, 84 g. v., no Jaun-Svirlaukas pag.

III. Rakstniecība un māksla.

a. RAKSTNIECIBA.

3778.

Reiz kāds rakstnieks gulējis uz nāves gultas. Viņa draugs, sēdēdams uz gultas malas, klusi jautājis: «Kā jums iet?»

«Man vairs nekā neiet», tikpat klusi atbildējis mirstošais rakstnieks, «es ej!»
H. Dzelzkalējs.

3779. «Sāls svecīte» un «Slepenā Vecere».

Ganos iedams lasīju vecus «Baltijas Vēstneša» numurus. Palika atmiņā kāds Tolstoja stāstiņš, ne viņa satura dēļ, bet tamdēļ, ka tur bij runa par sāls svecīti. Nekādi nevarēju saprast, kas tā par tādu prastu un lētu «sāls svecīti» un vispār, kāda var būt sāls svecīte. Šis neatrisināmais jautājums bija tik dziļi iespiedies atmiņā, ka viņu atcerējos un sapratu gadus 10 vēlāk, kad krievu valodā lasīju Tolstoja rakstus, un tur bija runa par tauku svecīti —
сальная свечка

Tāpat tanī pat laikā lasīju aprakstu par kāda ievērojama mākslinieka gleznu «Slepenā Vecere». Brīnišķi bij tas, ka «Slepenā Vecere» bij kautkas reliģiozs. Pēc «sāls svecītes» sapratu (ī gleznu neredzējis), ka «Slepenā Vecere» būs «Sv. vakarēdiena iestādīšana». (тайная Веч. пр.)

O. Timans, Alsviķu pag.

b. TEATRIS.

3780.

Kāda sieva stāsta kaimiņienei, ka viņas dēls esot Rīgā pie teātra. Kaimiņiene vaicā: «Kas tad viņš tur tāds ir?»

Otrā atbild: «Ai, mīļā, viņš man teica, ka tam esot par visiem teātra spēlētājiem vairāk ko teikt!»

Pirmā: «Tā, tā? Bet kas tad īsti viņš ir?»

Otrā: «Viņš esot čukstis (suflieris).»

Lakšu Mirdza, no Rīgas.

3781.

Kāda vecenīte, pirmo reizi redzējusi izrādi Rīgas teātrī ar labām dekorācijām, stāsta atbraukusi sētniekiem: «Ak tu mūžu dienā, kā tur tās acs apmāna! Kā uzvelk to sieņu augšā, katrreiz kas jauns un tīri kā dzīvs viss.»

J. Raiņa uzrakstīta. (Krājums «Mazie dunduri».)

3782.

Reiz zemnieks ar savu dēlu iegājuši teātrī un paņēmuši biļetes galerijā. Pa izrādes laiku dēls pārlicies pār malu, lai labāki varētu redzēt. Tēvs to saķēris aiz rokas, uzsaukdam: «Dieva dēl nenokriti tur zemē. Tur biļete maksā rubuli.»

Uzrakst. K. Bergkinds.

Teic. O. Peļčers, no Rīgas.

3783. Kamdēļ tie cilvēki tā blauj?

Kāda kundze ar savu mazo meitiņu aizgājusi uz dziesmu koncertu. Kad koris sācis dziedāt, tad meitiņa, uz dirigentu rādīdama, mātei jautājusi: «Mamiņ, kamdēļ tas vīrs tiem ļaudīm sit?» — «Viņš jau, meitiņ, nesit, viņš rāda takti!» — «Bet kamdēļ tie cilvēki tā blauj?»

Marta Valdmāne, Rīgas jūrmalā.

3784.

Kāds laucinieks teātrī pa izrādes laiku, lai varētu labāki redzēt, pieceļas no krēsla un paliek stāvēt. Aiz viņa sēdēšais smalks pilsētnieks, kas nu nekā neredz, rausta laucinieku aiz svārku stūņa un čukst: «Esat tik laipni, sēžaties!»

— «Paldies, es neesmu piekūsis», — tāpat čukstot atbild laucinieks.

Kārlis Lode, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3824.

3785.

Kāda aktrīsei bijis pērtiķis un papugailis. Papugailim viņa iemācījusi teikt: «Ak, cik jauki mīlēt!» Vienmēr, kad viņa nākusi mājās, papugailis saucis pretī: «Ak, cik jauki mīlēt!» Reiz, kad aktrīse nebijusi mājās, papugailis ar pērtiķi sākuši plūkties un apgriezuši istabu gandrīz uz otru pusi. Beidzot piekusuši un metuši mieru. Papugailis nosēdies kautkur virs durvīm, un tikko aktrīse vērusi durvis, viņš saucis pretī: «Ak, cik jauki mīlēt!»

Uzrakst. Vallija Purīte.

Teic. no Annas pag., Valkas apr.

3786.

Viesnīcā sēd koņa dziedātāji. Viesnīcas īpašnieks viņiem pasniedz ēdienus un saka: «Ēdiet, vēlāk likšu jums dziedāt. Ja jūsu dziedāšana man patiks, tad jums nebūs par ēdienu jāmaksā!»

Paēduši dziedātāji sākuši dziedāt. Pēc pirmās dziesmas viesnīcas kungs teicis: «Šī dziesma man nepatīk.» Viņi dziedājuši otru. Arī nepatīk. Tāpat visas turpmākās dziesmas nebija pēc viņa garšas. Redzēdami, ka tādas dziesmas nav, kas kungam patiktu, koņa vadītājs līcis dziedāt: «Tur nekā darīt, tur jāmaksā! Brāļi, mums jāmaksā, jāmaksā!» Šī dziesma apmierinājusi viesnīcas īpašnieku. Viņš teicis: «Redziet, tas man patīk!» Mūsu dziedātāji jutās laimīgi. Viņi aizgāja bez maksas.

F. Blumbergs, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 250, 3296.

Var. LTA 2975., 3609.

3787. Nelāga aktieri.

Reiz kādā teātra izrādē aktieri nemācējuši lomas. Suflieris, gribēdams tos glābt, teicis stiprā balsī priekšā. Kāds čigāns piegājis pie suflierkastes un uzblāvis: «Vai tu draņķi neturēsi muti ciet, dabūsi ar džindžalu pa kaklu! Kad man sacis priekšā, es tādu pašu teijāteri nospēlēšu».

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. Jānis Jūgs, 26 g. v., Valkā.

3788. Gudrinieks.

Kad 30. augustā izrādīja teātri Jelgavā, tad galerijas publika mēdza jau pulksten 4 pēc pusdienas ierasties pie galerijas ieejas durvīm un tur gaidīt līdz teātra iesākumam. 7

vakarā, lai tik iekarotu labu vietu. Kad 1884. g. turklāt vēl gribēja izrādīt «Venecijas tirgotāju», tad teātra durvis bij sēstin apsēstas, kā citreiz Pļevna. Arī kāds tirgotājs, liels teātra cienītājs, gribēja iepazīties ar savu Venecijas amata brāli, bet pāri stundu priekš teātra iesākuma atstāt biedrības dārzu, tas viņam nemaz nebij pa prātam. Ko viņš dara? Viņš nogaida mierīgi līdz plkst. $\frac{1}{2}$ 7, kad atver teātra durvis. — Briesmīga spaidīšanās pie teātra ieejas. Te atnāk arī tirgotājs, izvelk savu mājas atslēgu no ķešas, paceļ viņu augstu gaisā un sauc: «Lūdzu, palaižiet.» Lau-dis, kuŗi jau 2—3 stundas pacietīgi aizstāvējuši iekarotās vietas, domā, ka šis esot teātra sulainis un atslēgšot durvis, paklausīgi atraujas pie malas un tirgotājs bez spaidīšanās nonāk līdz durvīm: jebšu gan pēdējais atnācis, tika tomēr pirmais, kamēr citi, varbūt, pie «Venecijas tirgotāja» vēl piedevām dabūja redzēt «Venecijas asins nakti».

«Balss», 1884. g. Nr. 40.

Piezīme. 30. augusts savā laikā visiem bij pazīstams: tanī dienā Jelg. latv. biedriba rikoja lielus svētkus ar dziedāšanu, teātri, balli, priekšlasījumiem par piemiņu Kurzemes zemnieku brīvīšanai. Šos svētkus sauca arī par tautas svētkiem, un sava plašuma un popularitātes dēļ tiem arī bij nacionāls raksturs. Tagadējai paaudzei vārdi «30. augusts» vairs nekā nesaka, jo šie svētki jau pieder vēsturei. Literātūras vēsturnieki viņus allaž piemin sakarā ar Jansona ievērojamo priekšlasījumu: «Domas par jaunlaiku literātūru», kuŗu tas nolasiņa šajos svētkos 1893. gadā.

Red.

c. KINEMATOGRAFS.

3789. Viņa neko nevarēja redzēt.

Manai vecmāmiņai Aizputē bija meita — koloniste. Vienu vakaru mana draudzene man atnāca pakal, lai ietu ar viņu uz kino. Vecmāmiņas meita arī bija dzirdējusi par kino un aizgāja pirmo reizi savā mūžā. Vecmāmiņa viņai priekš tam iedeva 55 rubļus. Viņa nopirka biļeti uz I. vietu un apsēdās pavisam priekšā uz pirmā sola. Atnākušai mājā, es viņai jautāju, kā viņai tas gabals paticis. «Es nekad vairs uz kino neiešu. Es sēdēju I. vietā un neko nevarēju redzēt. Jums tak arī bija biļete I. vietā, tad jūs laikam sēdējāt uz pēdējā sola un arī neko neredzējāt.»

Uzrakst. Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3942.

3790. Glābjat, ūdens nāk virsū!

Kāda koloniste aizgāja Rīgā uz kino. Kā kroniku rādīja Daugavpilī Daugavas pārplūdumu. Koloniste, kas savā mūžā bija pirmo reizi kino, redzēja, ka ūdens nāk arvien tuvāk. Ātri viņa pacēla rokas uz augšu un sāļimdama šausmīgi kiedza: «Glābjat, ūdens nāk virsū!» Publika atzina, ka redzējusi komēdiju šausmu vietā.

Ūzrakst. Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 3941.

(Sk. 3815. anekd.)

IV. Jocīgās atbildes un situācijas.

a. VEIKLA IZVAIRĪŠANAS NO NEPATIKAMA STĀVOKĻA.

3791. Skops ceļa biedrs.

Divi ceļotāji reiz dabūjuši krietni pabadosies. Vienam reiz palaimējies dabūt sviestmaizes, un šis tik nu viens pats ņēmis tās notiesāt. Otrs skatījies, skatījies, vai šim arī kas neatlēks — bet nekā! Beidzot, kad puse jau bijusi noēsta, tas ieprasījies: «Dod man ar'!» — «Ak tu velns! es tavu pusi jau apēdu, man tagad sava vien atlikusi. Vai nevarēji uzprasīt ātrāki!» atbildējis ēdājs.

Uzrakst. V. Škuja, Lielvārdes pag.
Teic. M. Skuja.

3792.

Sieva noadījusi zeķi bez papēža. Otra, to redzēdama, teikusi: «Tai zeķei nav papēža!» Adītāja atbildējusi: «Nu redzi, redzi, bāba, kā taisās papēdis pats no sevis!» Sieva uzvilkusi zeķi kājā, un papēdis pats iegūlies savā vietā.

E. Lāma, no Livbērzes pag.

3793.

Reiz kāds ceļinieks bijis ļoti izsalcis, bet nebijis ko ēst. Viņš iegājis tuvējās mājās. Mājnieki pašlaik ēduši

pusdienu. Saimniece ceļnieku uzrunājusi. Šis uz to atbildējis: «Ēst jau nu gan nemaz negribas, bet ja jau nu lūdz, tad jāēd vien būs.» Tā ceļnieks paēdis, kautgan par ēšanu viņam nekas nebijis teikts.

Uzrakst. Edmunds Lezdiņš, no Rīgas.
Teic. no Veselauskas pag., Cēsu apr.

3794.

Meža sargs grib apkāpāt sēņu māmiņas, kas bez atļaujas mežā sēņo. Māmiņas it lepni atbild: «Augsti cienītais kungs, tev plinte plecos, un tu gribi ar sēnēm krāmēties, — ārē kokā mednis!»

Uzrakst. O. Burjots.
Noklausīta Nītaurē.

3795. Pret ziemeli stiprāki salst.

Muižā, kur ceļi katram saimniekam pa gabaliem atdalīti, ceļa uzraugs apskatīja līdz ar tiem uz saviem gabaliem sasauktiem saimniekiem padarītu bruģes-darbu. Uzgāja vienu gabalu gauži slikti bruģētu un gabalnieku tūdaļ brīdināja. Bet tas atrunājās, sacīdams, jau trīs ziemas pēc kārtas esot pavisam lēnas bijušas un ceļu tiktāl postījušas, ka nu vairs ne zinot, ne protot, kā lāpīt. «Kā tad tava gaitu nāburga gabals labs? Neg tam lēna ziema ceļu nemaitāja?» — «Apdomā», sacīja gabalnieks, «viņa daļa manai līdzās pret ziemeli guļ — laikam tur būs stiprāki salis.»

«Latviešu avizes», 1834. g. Nr. 35.

b. DIVAINAS ATBILDES.

3796.

Reiz satiekas divi draugi. Pirmais jautā: «Kur tu dzīvo?» Otrs atbild: — «Baltmaizes ielā, klinģeru mājā, numurs apgrauzts, div' trep' augšā, div' trep' lejā, pagrabā iekšā, tupele priekšā.» —

Uzrakst. Alfrēds Čālis.
Teic. no Rīgas.

3797.

Kāds puisis noskatījies, ka meita neprot labi vērpt. Vietumis gājis kunkuļu kunkuļiem, citur atkal tik tievs, ka jāplēš, piļips! Šis nu tā skatījies, skatījies, te iesaucies: «Kunkul, steidzies, piļips nāk!»

Skujiņu Austrā, no Vidrižu pag.

3798.

Citreiz kāds saimnieks negājis vakaros ātrāki gutēt, līdz nebījis uzmaucis koka tupeles. «Kāpēc, vīrs, tu tā dari?» brīnījusies sieva. «Redzi, sieviņ, pagājušo nakti sapņos man bija jāstaigā pa dēli, kam izsisas cauri naglas, un jāsadur kājas. Negribēdams otrreiz vairs tās briesmīgās sāpes ciest, es labāk apauju tupeles!» . . .

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. M. Zieds, 67 g. v., Birzgaļes pag.

3799.

«Jūs nemaz neziniat, cik man beidzamā laikā ļoti vāja atmiņa.»

«Nu, tad pielietojiet tās zāles, kas ir pasaulē vienīgās pret šo slimību, t. i. aizdodiet man simts rubļus. Aizdevējiem ir vienmēr laba atmiņa.»

Uzrakst. K. Bergkinds.

Teic. V. Daunders, no Rūjienas.

c. MELOTAJI.

3800. Melu Kārlis.

1. Muižas šķūņa jumtu lāpot, izpostījuši žiguru (zvirbulu) ligzdu ar 5 kailiem zvirbulēniem. Škatās, tad tik esot mīksti, vai kāds negribot noēst? Melu Kārlis par pusstopu brandvīna tos ņēmies apēst tāpat jēlus ar visām iekšām un pūkām. Apēdis arī un uzdzēris pusstopu brandvīna virsū.

2. Otrreiz tāpat uz lielību par pusstopu brandvīna bez atpūtas izdzēris spaini auksta ūdens, bet ar to pašu tad arī miris.

O. Timans, Alsviķu pag., Timānos.

LFK 41, 141.

3801.

Kāds vīrs bijis iesaukts par melkuli, un bijis arī šī vārda cienīgs nēsātājs. Reiz melkulis steidzīgi braucis gar kāda saimnieka mājām. Saimnieks ar visu saimi mājas priekšā strādājis. Ieraudzījis melkuli tik steidzīgi braucot, saimnieks viņam jautā: «Kur nu tā steidzies, melkuli? Vai nevari kādu drusku atkal pamēlot?»

Melkulis atbildējis: «Nē, nav vaļas, jābrauc uz muižu, tur esot par lieku lēti rudzi, jāsteidzas ātri, ka visus neizpērk.» Saimnieks, to dzirdēdams, liek jūgt zirgu un brauc uz muižu, lai gan pats lielākais darba laiks.

Muižā aizbraucis, saimnieks dabū zināt, ka melkulis
viņu apmānījis.

Uzrakst. H. Zariņš.

Noklausīta Jēkabnieku pag.

Var. «Latv. av.», 1865. g. Nr. 35.

3802. Kā Siliņu tēvs apmelojies.

Birzniekos ir krustības. Tajās ielūgts arī vecais Birznieka kaimiņš Siliņš. Kā jau visās godībās, arī šē tiek iemests labi daudz miestīņa. No miestīņa neatteicas arī Siliņu tēvs. Glāzīti pēc glāzītes viņš iemet, top arvien runīgāks un nevar nociesties arī kaut ko nepastāstījis. «Vai zini, Birznieka tēv», iesāk Siliņš. «Toreiz, kad tavu tēvu krustiņa, es arī biju kristībās. Bija skaista Vasarsvētku diena. Vēl toreiz lācis bij jūsu auzas nobradājis. Es eju un redzu, ka nāk krusas padebesis, domāju, jāpasteidzas, lai tieku es arī kristībās . . .» Bet Siliņa tēvu pārtrauc kāds kaimiņš: «Bet jūs jau esiet desmit gadus jaunāks par Birznieka tēvu, kā tad jūs varējāt būt viņa kristībās?» — «Ak, dēls, vai nu vecos laikos tas tā bija!» vientiesīgi atbild Siliņa tēvs un stāsta tālāk.

Lūcija Biezais, no Skultes.

Var. LFK 754, 646.

d. ŠKIETAMI PAREIZAS, BET TOMER NEPAAREIZAS VAI NEPIETIEKOŠAS ATBILDES.

3803.

Satiekas divi draugi: «Man šodien ir dzimšanas diena», saka viens. «Un cik tad tev tagad paiet gadu?» jautā otrs. «Nu, tu nezini? Man tagad taču paliek par vienu gadu vairāk, cik pagājušo gadu ap šādu laiku!»

Uzrakst. R. Kļaviņš, Taurkalnē.

Teic. M. Zieds, Birzgales pag.

3804.

«Kapteiņa kungs», jautājis matrozis, «vai kāda lieta ir zudusi, kad zināms, kur tā ir?» — «Nē!» atbildējis kapteinis. «Nu, tad nežēlojaties pēc sava sudraba pulksteņa, kas pašlaik izslīdēja man no rokām: viņš guļ jūras dibenā!»

Uzrakst. A. Sproģis, Mellužos.

Teic. R. Lagzdīņš, Mellužos.

e. JOCIGA IETIEPIBA.

3805.

Kādreiz divi kaimiņi bijuši sanīdušies. Viens teicis, nosolidamies: «Es no tevis labdienas nekad neatņemšu!»

Kādreiz viens kaimiņš aizvedis uz tirgu pārdot aitu. Braucis uz māju, aitu nepārvedis. Netālu no mājām nācis pretim kaimiņš un teicis: «Labdien!» — Kaimiņš izlicies, ka sveicinājumu nedzird, un atbildējis: — «Uz tirgu bijul!» — Šis teicis otrreiz: «Labdien!» Braucējs tāpat: — «Aitu vedul!» — Šis teicis trešo reizi: «Labdien!» — Braucējs tāpat: — «Nepārdevu!» — Nu šis vairs neteicis nekā, jo redzējis, ka tik un tā viņa sveicinājumu neatnems.

Uzrakst. Jānis Bērtulis, Blomes pag., Kalna Brutuļos.

Teic. J. Nātritis.

LFK 528, 125.

f. JOCIGAS APLAMIBAS.

3806.

Vienu zemnieku iesauc zaldātos un prasa tam: «Kā sauc tavu tēvu?»

«Man tēva nav.»

«Nu, tad kā sauc tavu māti?»

«Mātes man arī nav.»

«Ej nu, cilvēk, ko tu stāsti! Tev nav ne tēva, ne mātes, bet cilvēks taču tu esi un esi piedzimis.»

Zemnieks atbild: «Nē, kungs, es esmu manas krustmātes dēls, un tā arī mirusi.»

H. Ozoliņa.

3807. Tirgū.

Pirmā: «Lobreit, moasiņ, koa ta tu šudin loba adelej?»

Otrā: — «Atvedam viersiti, beja tods ūtra goda, neikas, pordevam nupat!»

Pirmā: «Par cik tad poardevat?»

Otrā: — «Ak, meiļo, par cika tod nu! Nu par sešpadsmit. Deva jou gan iz ceļa pīcpadsmīt, dūmājās vairāk tiergū dabūt, bet nei koa, bei nu joatdūd par sešpadsmit.» —

Pirmā: «Voi tad puisīšu nabej kloat, tu vīna pati poardevi?»

Otrā: — «Koa nā, meiļo, ij puisīši, bet koa tu darīsi, visi koa apmaukti. Ko es, ij tagad sacīju, toreiz napordeva, kod deva pīcpadsmīt, vei ko nu, aiziet par sešpadsmit!» —

Fr. Krēslīšs, Vecgulbenē.

LFK 142, 2004.

3808. Labs apsolījums.

Kāds jauneklis gājis peldēties. Neprazdams peldēt, tas gandrīz noslicis. Tad viņš nozvērējies, sacīdams: «Es ātrāk ūdenī neiešu, kamēr nemācēšu peldēt!»

V. Skuja, Lielvārdes pag.

3809. Nav vērts.

Kāds puisis gājis kārties. Viņš paņēmis vecu valgu, pārmetis pār siju, uzkāpis uz rījas augšas, apmetis cilpu ap kaklu un laidies lejā. Valgs trūcis, un puisis sasities. Aizgājis mājās, viņš stāstījis: «Nav gan vērts kārties, var sasities!»

A. Cimdīšs, Biļskas pag.

3810.

Kādās mājās tiek runāts par kādu nosalušu cilvēku, visi izsaka dziļu nožēlošanu un bēdājas par viņu.

«Es domāju», saka viens no runātājiem, «nosālšanai vajag būt vieglai nāvei: te apsēžas, aizmiegas un, kad pamostas, tad ir jau nosalis.»

Uzrakst. H. Zariņš.

Noklausīta Jēkabnieku pag.

3811.

✓ Kāds vīrs prasījis savam draugam Jānim: «Ko tu devi savai govij, kad viņa slimoja?» — «Mārciņu terpentīna!» — atbildējis Jānis. Vīrs nu pateicies par padomu un gājis uz mājām govi ārstēt. Bet otrā dienā tas atnācis atkal pie sava drauga: «Ak, Jāni, tu man pavisam sliktu padomu devi!» — «Kāpēc?» — «Nu, es iedevu savai govij mārciņu terpentīna, bet viņa nosprāga!» — «Mana jau arī nosprāga!» — atbildējis Jānis.

Uzrakst. H. Zariņš.

Noklausīta Jēkabnieku pag.

3812.

Agrākos laikos dzīvojusi kāda vecenīte, kas visas savas mantas nēsājusi līdz. Viņa visu sasējusi lielā deķī, pārlikusi pār muguru un tā gājusi. Reiz bijis slikts laiks, vecīte jau labi agri no rīta izgājusi un gājusi uz kādu tālu ciemu. Bet necik tālu nevarējusi pāiet, kad piekususi, un atkal bijis jāatpūšas. Viņa nu gājusi, gluži stīvu muguru salieku-

si. Viņai no muguras braucis kāds pusmūža vīrietis un prasījis: «Kur nu tu, māmiņ, iesi?» Vecenīte atbildējusi, ka šī iešot labu gabalu, līdz kādiem radiem. Vīrietis teicis, lai liekot nastu šā vāgos un kāpjot pati arī. Vecenīte tūlīt ar visu nastu iekāpusi un nosēdusies vīrietim blakus. Vīrietis braucis labu gabalu un nemaz neievērojis, ka vecenīte vēl tura nastu uz muguras. Ieskatījies viņš jautājis vecenītei, kāpēc šī neliekot nastu vezumā, bet turot uz muguras. Vecenīte atbildējusi, labi jau, ka šī pati sēdot vāgos un šo velkot zirgs, tādēļ šī negribot viņu arī ar savu nastu apgrūtināt. Vecenīte domājusi, ka tas, kas pāri ratiem, nav zirgam jāvelk. Vīrietis teicis, lai liekot vien iekšā, gan jau aizvilkšot. Bet vecenīte neklausījusi, jo viņai bijis arī bailes, ka vīrietis tad var viņu izgrūst ārā un ar visu mantu aizbraukt projām.

Uzrakst. B. Riekstiņš.

Teic. Andrējs Sproģis, Cēsaines pag. Madonas apr.

LFK 72. 9079.

3813.

Reiz divi vīri tielējušies par to, kas labāks: saule vai mēness. Pirmais teicis: «Man mēness mīļāks kā saule, jo viņš dažam labam palīdz naktī aizklūt uz mājām. Bet ko tad saule labu dara? Kam viņa palīdz? Dienu jau ir bez viņas būtu diezgan gaišs.»

Uzrakst. K. Bergkinds.

Teic. V. Damroze, no Vec-Piebalgas.

3814. Dzērājs un vārdes.

Kādreiz kāds zemnieks vedis uz pilsētu pārdot cūku. To pārdevis, viņš iegriezies krogā un, galīgi piedzēries, braucis mājās. Bijis jābrauc gar ezeru. Bijis jau vakars, un ezerā kurkšķējušas vārdes. Zemnieks kļiedzis vardēm, ka pārdevis cūku un trīs rubļus nopelnījis, bet vārdes aizvien vēl kurkšķējušas. Tad sviedis maku ezerā, lai skaitot pašas, ja neticot.

Rūdolfs Lazdiņš, Apes miestā.

LFK 10, 4783.

Var. LTA 654.

g. APZINĀTI MALDINAJUMI.

3815.

Piebalgā divas jaunkrievietes, t. i. latvietes, tikko pārgājušas pareizticībā, gājušas pie krievu mācītāja prasīt ze-

mi: «Cīnīgtāvs saka: bius zeme, bius zeme, a mēs gribam tiuliņ!» Mācītājs atteicis: «Pogodji, matuška, pogodji, ka nomirsi, ta dabūsi, trīs aršin' platu, seš' aršin' gaļu, a dziļumu ņem cik gribi!»

Uzrakst. Alma Medne, Rīgā.

Teic. A. Studente, no Patkules pag.

LFK 450, 959.

3816.

Viens draugs stāstījis otram, ka viņš varot trīsdesmit naktis iztikt bez gulēšanas un trīsdesmit dienas bez ēšanas. Otrs tam neticējis, tāpēc saderējuši. Pagājis labs laiks, otrs draugs gājis apciemot pirmo: sak', kā nu iet, vai nav jau nobeidzies! Bet šis bijis spirts un vesels un priecīgi atbildējis: «Redzi, es jau pa nakti ēdu, bet pa dienu guļu! . . .»

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. M. Zeivalds, 61 g. v.

h.. IZMUŅĶOŠANA AR TIRU PATIESIBU.

3817.—3818. Kā mēdz izjokot cilvēkus.

1. Ziemā neapķērīgam braucējam uzsauc: «Ei, draugs, tev slieces velkās pa sniegul!» — Braucējs izlec no ragavām un skatās: slieces velkās gan pa sniegu.

2. Žīdu mēdz šā izjokot: «Žīd, žīd, zirgam mugura uz augšu!» —

Žīds nobijies, izskrien laukā un patiešām, zirgam mugura uz augšu.

V. Purīte.

3819.

Kāds kungs vēlu naktī atgriezies mājās. Tas pasaucis vaktnieku un prasījis tam, cik esot pulkstenis? Vaktnieks atbildējis, ka pulkstens esot divpadsmit. Kungam tas izlicies vēl ļoti maz un tas sācis brīnīties, kur tad vēl tik agrs! Tad vaktnieks viņam paskaidrojis: «Mums pulkstenis iet līdz divpadsmitiem un tad sākas atkal no viena!»

Vidzemnieku Anna, Rīgā.

3820.

Viens ormanis, satikdams ceļā otru ormani, tam uzklēdzis: «Griez ceļu!» Otrs nekā neatbildējis, it kā ne-

kā nebūtu dzirdējis, un braucis tikai tālāk. Pirmais saucis vēl otro reizi: «Ja negriezīsi ceļu acumirkļi, tad gan redzēsi, kas notiks!» Otrais nu arī griezis zirgu sānis, bet blakus ticis, vaicājis: «Ko tad tu būtu darījis, ja es nebūtu ceļu griezis?» — «Tad es to būtu darījis!» (t. i. griezis ceļu).

Uzrakst. Sproģis, Mellužos.
Teic. A. Gothards, Vecmīlgrāvi.

i. VEIKLAS PIEZIMES UN ATBILDES.

3821. Kas ir lauksaimniecība?

Kāds jauns lektors turējis runu par lauksaimniecību. Laužu bijis pilna zāle. Lektors iesācis: «Tā lauksaimniecība ir tāda zinātne . . . nē», te viņš drusku apjucis. Tad sācis no gala: «Tā lauksaimniecība ir tāda mācība . . .» un atkal apstājies — «. . . kuŗa lektoriem nepavisam nav saprotama!» nobeidzis kāds zemkopis.

Uzrakst. V. Skuja, Lielvārdes pag.
Teic. M. Boznieks, 38 g. v.

3822.

Vecene, iedama caur kapsētu, teikusi: «Ak, cik salda dusa tiem, kas te guļ!» Kapracis, kas aiz krūma gulējis, atteicis: «Kas tā par saldu dusu uz cietām smiltīm!» Vecene lielās bailēs aizskrējusi, krustu nemetusi. Otrā dienā jau viss pagasts zinājis, ka kapsētā spokojas.

Uzrakst. Ō. Dūte, Mellužos.
Teic. L. Dūte, 46 g. v.

j. VEIKLI ATSITIENI.

3823. Latvietis un vācietis.

Kādreiz kāds latvietis braucis vilcienā otrās klases vāgī un smēķējis savu pīpi. Vagonā atradušies bez viņa arī kāds vācietis un kādas vācietes. Vācietis to nevarējis pa-

ciest un teicis konduktoram, lai «tokš to rupj' baur' sviež ārā.» Konduktors piegājis pie latvieša un prasījis, kā viņš drikstot otrās klases vāgī smēķēt? Uz to latvietis atbildējis: «Kā, vai tad lopu vāgī aizliegts smēķēt?» Konduktors palicis par šādu atbildi ļoti dusmīgs. Bet tad latvietis parādījis, ka vācu kungam ir arī vagonā mazs sunītis. Iznācis, ka sunītim biļetes nebijis, un vācietim ar savu kundzi vajadzējis vagonu atstāt, bet latvietis palicis sēdot un kūpinājis savu kaļķīti tālāk.

Uzrakst. Arnolds Blūms.
Dzirdēta Maz-Irbē, Ventspils apr.

3824.

Agrā rītā kāds vīrs ar vienu pašu aci saticis kuprītī un prasījis: «Ko tad tu tik agri ar savu paunu jau kājās?» Kuprītis paskatījies un atbildējis: «Jā, agrs jau, laikam, ir gan vēl, jo tev viens slēģis arī vēl ciet' . . .» Vienacis apkaunots aizgājis.

Rūta Skujiņa.
Var. «Latv. av.», 1839. g. Nr. 8.

3825.

Ceļa braucējam pretī braucis auto. Ceļnieka zirgs no auto pārbijies, tādēļ viņš pārbraucis pāri grāvim uz tīruma. Kad auto aizbraucis, braucējs uzgriezis zirgu atkal uz ceļa un tam jautājis: «Kāpēc tu bēdz no auto?» Zirgs atbildējis: — «Kā tad es nebēgšu, kad nāk vāgi bez zirga. Kā tad tev būtu, kad nāktu pretī bikses bez cilvēka?»

Uzrakst. Jānis Siltums, no Smiltenes.
Teic. Jek. Siltums.

3826. Nezināšana.

Kāds mācīts latvietis, kas aiz mulķīgas lepnības liedza savu latviešu dzimumu, reiz kādās viesībās lielījās ar savu mācību, sacīdams, ka viņš visu zinot. To kāds vientiesīgs vecitis dzirdējis sacīja: «Jūs gan visu zināt, bet vienu lietu jūs taču nezināt, jūs nezināt savu dzimumu.»

K. M.
«Mājas viesis», 1876. g. Nr. 4.

3827.

Dēls pārnāk no darba mājā. Māte, kuņai atnākusi viešņa, saka dēlam: «Še, dēliņ, padzeries pienīņu.» Viešņa zobojas: «Kas šis par teliņu, kas ar pienu dzirdināms.» Māte aizvainota atcērt: «Labāk man teliņš nekā tev vērsēns, kas brandavīnu tempj!»

M. Baltkāja.

K. PARPRATUMI AR VACU VALODU.

3828.

Kāds zemnieks prasa vācietim, ko viņa kaķi ēdot. Vācietis, nezinādams, kā latviski sauc peles un žurkas, atbildējis vāciski: «Ratzen und Mäuse». Zemnieks, sapratis, ka viņu kaķi ēdot rāceņus un maizi, domā: «Tāds kaķis tīri labs, kas rāceņus ēd.» Izdevīgā brīdī tas nozog vācietim kaķi, pārnēs mājā un noliek lielu rāceni kaķim priekšā, bet kaķis neskatās rācenim ne virsū. «Var ar' tie vācieši melot», zemnieks dusmīgi nosaka un nes tūliņ kaķi atpakaļ.

Kuķēnu Anna, no Pabažiem.

3829.

Kāds vācietis iegājis latviešu ļaužu mājās ēst prasīt. Saimniece teikusi, ka viņai nekā vairāk neesot, kā rāceņi ar maizi. Vācietis pārpratis un atteicis: «Nein, Ratten und Mäuse, das es' nicht.»

Uzrakst. Alma Medne, Rīgā.

Teic. M. Luce, no Aizputes.

LFK 450, 581.

3830. (var.)

Reiz kāds vācu vanderzellis iegājis lauku mājās un ar zīmēm rādījis, ka ir ļoti izsalcis. Saimniece ar meitu parunājušas, ko lai šim nu dodot. Pusdienas jau sen paēstas. Beidzot nolēmušas dot to pašu maizi ar rāceņiem. Bet vanderzellim izklausījis, ka to grib barot ar pelēm un žurkām, un tas aizskrējis atpakaļ neatskatīdamies.

Uzrakst. Eriks Broziņš, no Rīgas.

Teic. Reņģu miestīnā.

Senākie Jāņi Kurzemē. (Sk. 4010. anekd.) I. Zeberiņš.

Atjautas veidi un grupas tautas anekdotēs.

5. NEAPZINĪGĀS ATJAUTAS.

1. Neapzinīgās atjautas jēdziens.

Atjauta ir subjektīva, apzinīgi radītā komika. Vai tāpēc nav loģiska pretruna lietot teicienu «neapzinīga atjauta»? Šķietas, nē. Tiklab dabā, kā gara dzīvē ir tādas formas, par kurām grūti noteikt, vai viņas pieder vienai, vai otrai sfērai. Bioloģija pazīst organiskas būtnes, kuŗas var pieskaitīt tiklab pie augiem, kā pie dzīvniekiem. Tāpat jurisprudences zinātnē uzskaitīt lietas, kuŗas var ierindot tiklab kustamā, kā arī nekustamā īpašuma sfērā. Tas pats sakāms par daudziem politiskās ekonomijas un citu zinātņu pētīšanas objektiem. Un tā tas ir arī ar daudziem estētikas jēdzieniem un objektiem, arī ar tā saucamo «neapzinīgo atjautu». Šī atjauta ir robežgrupa jeb pārejas forma starp objektīvo komiku un atjautu. J. Folkelts savā «Estētikas sistēmā» (II. sēj. 514. l. p., par šo jautājumu saka sekošo:

«Bieži runā par neapzinīgo atjautu. Un ar pilnu tiesību. Ir tāda beznolūka komika, kas izliekas it kā atjauta. Bez sevišķa nolūka runātājs daudzreiz izdara tādu vārdu kombināciju, kas var kā atjauta noderēt. Neapzinīgā, beznolūka (unfreiwillig) atjautā klausītājs it kā iejūt atjautas nolūku. Tāpēc arī klausītājs neapzinīgo atjautu uzņem ar vieglu smīnu. Tādā nejaušā kārtā var rasties vērtīgas atjautas. Droši vien, katram būs nācies vienā otrā vietā piedzīvot kādas nejaušas un interesantas atjautas izcelšanos tādā kārtā»¹⁾.

Šī grupa vēl tāpēc ir jāpielaiž, ka daudz reiz grūti noteikt, vai atjauta tiek izsacīta ar nolūku, vai tā rodas pilnīgi

bez attiecīgā nolūka. Otrkārt — diezgan maz vēl ir izpētītas apziņas un zemapziņas attiecības atjautas radīšanas procesā.

2. Neapzinīgo atjautu grupas.

a. **Bērnu atjautas.** Pati redzamākā šo atjautu grupa ir — bērnu atjautas. Šis mazais cilvēciņš daudzkreiz visā savā mazā nopietnībā un naivitātē rada interesantas un dzirkstošas atjautas.

Piemēri. Vecam zemniekam uznākušas šķavas. «Dievs palīdz, krusttēv!» teic mazais puika. «Ak tu, muļķi zēn, tā jau nebija nekāda šķaudišana, bet tikai klepus!» atbild zemnieks. «Nu tad, lai Dievs jums nepalīdz!» atteic zēns (1.). Te mazais puisēns vienkārši nobijies un «ņem savus vārdus atpakaļ», bet iznāk atjauta.

Kad ielas puika piesola kādam otram, ļabi audzinātam, puikam pļauku, tad pēdējais atbild: «Paldies, tad man jāiet jāpaprasa mātei. Viņa man ir aizliegusi kaut ko no svešiem pieņemt». (109.)

Kad saimnieka puika pasaka kalpa zēnam, ka viņam kaklā augons, tad kalpa zēns noskumis atbild: «Kas nu nabaga kalpa bērnam to dos!» (112.)

Vēl sk. anekd. 15., 30., 119., 131., 136., 137., 146., 149., 155., 157., 161., 170., 181., 200. u. c.

b. **Pieaugušo neapzinīgās atjautas.** Bagātā un raibā dzīvē gādā, ka arī pieaugušie cilvēki savā dzīvē bez attiecīga nolūka bieži vien rada interesantas atjautas. Piemēri:

Kaimiņa sieva, noturēdama sivēnu par draudzenes jaunpiedzimušo bērnu, un, gribēdama ģimeni ar savu atzinību iepriecināt, nosaka: «Ak tu, Dieviņ! Tēvs kas tēvs: tēva acis, tēva deguns!» (543. — 549.).

Zemnieks, ieraudzījis muižnieku ar gardibeni, («cilindri»), jautā: «Bet sakiēt man, barona kungs, vai jūsu galva patiesi sniedzas līdz tik briesmīgi garas cepures dibenam?» (1862.)

6. NEPARASTĀS KOMBINĀCIJAS.

1. Jēdziens.

Viens no tehniskiem principiem atjautu konstruēšanā un veidošanā ir — neparastas kombinācijas.

Neparasts ir pretstats parastam. Parasts ir tas, kas bieži sastopams. Bet tas, kas bieži un visur sastopams, tiek allaž neinteresants. Tas it kā notrulina prātu, apnīk. Prāts parasto, pa daudz parasto beidz mīlēt. Uzmanība un nervu centri alkst pēc jaunas darbības, alkst pēc kaut kā jauna, neparasta. Tādu sastopot, prāts brīnās, sajūt pārsteigumu. Bet pārsteigums — viens no atjautas svarīgākiem elementiem. Kur nav pārsteiguma — tur nav arī atjautas. Kur pārsteigums spilgts, tur arī atjauta allaž spilgta (zināms, vērā ņemot arī citus atjautas noteikumus). Tāpēc svarīga loma atjautas radīšanā piekrīt pārsteigumu radošiem apstākļiem. Tādi, starp citu, ir neparastās kombinācijas. Bet tā kā atjauta ir galvenā kārtā vārdos izteikta doma, tad neparasta kombinācija ir arī neparasta ideju kombinācija. Aiz neparastās ideju pasaules, zināms, slēpjas neparasta īstenības pasaule.

Neparastais ideju un īstenības pasaulē ir arī allaž jauns un oriģinels. Tā tad neparastas kombinācijas ir arī oriģinelkombinācijas jeb īpatnējkopojumi. Bet oriģinelkombinācijām svarīga loma atjautas radīšanā.

2. Oriģinelkombinēto atjautu grupas.

a. Oriģinelsalīdzinājumu atjautas. Tās ir tādas atjautas, kas dzimst, lietojot oriģinelus, neparastus salīdzinājumus. Salīdzinājums vispār ir viens no gleznaina stila līdzekļiem. Tautas psihē un valodā salīdzinājumi ir ļoti parasti. «Meita kā niedra, zēns kā nagla, vīri kā lāči, acis kā timpas, etc. tie ir tautas valodā ļoti parasti teicieni un arī ļoti parasti salīdzinājumi.

Bet ir starpība starp salīdzinājumu un salīdzinājumu. Ir salīdzinājumi parasti un salīdzinājumi neparasti. Atjautas sfērā ietilpst galvenā kārtā pēdējie.

Piemēri: Runājot par debesu valstību, mācītājs Konrādijs saka: «Tai debesu valstībai ne gala, ne malas — nu, gluži kā vienam apaļam desas likumam!» (2497.)

Par cilvēka mūža gaitām un par mīlestību runājot, Konrādijs saka: «Tas cilvēks griežas kā riten's, un tā mīlestība ir gaļa kā striķis». (2501.) Dieva darbību viņš salīdzina ar dzirnavnieka darbības sfēru: «Tās Dieva dzirnavas lēni mal, bet viņas smalki mal». (2502.) Runājot par Dievu, kā grēku novērotāju, Konrādijs to salīdzina ar «buchhalterī» (grāmatvedi), kas lielā grāmatā ved rēķinus par katru cil-

vēku un kuŗu katru brīdi var pateikt, cik kuŗam labu darbu un cik grēku». (2502.)

«Jāatdod visiem ieroči pagastā. Čigāns atradis tikai stobrus no šautenes un ar' nesis. Atnesis uz pagastu un teicis: «Abet e tad mauzere (plinte): pa pieci soļi kā ar slotu!» (3250.)

«Kāds saimnieks tiesājies ar čigānu. Tiesā čigāns viņš nējis un teicis uz saimnieku: «Tu, kundziņi, študierēji no grāmatu lapām, bet es no meža lapām, un tomēr es par tevi gudrāks!»» (3220.)

Tie ir oriģineli, neparasti salīdzinājumi, un atjautas konstruēšanā, redzams, viņiem piekrīt neapšaubāma loma.

b. **Dažāda rakstura neparastas kombinācijas.** Te sīkāka klasifikācija šaurāka apcerējuma robežās gandrīz nav iespējama. Gadījumi ir ļoti raibi un dažādi. Vislabāk tos noskaidros daži konkrēti piemēri.

«Reiz aukstā ziemas laikā uz tilta stāvēja pusplikš čigāns. Gaŗām braucis lielskungs, ietinies lielā kažokā. Ieraudzījis čigānu, viņš tam uzsaucis: «He, tav' puīš', vai tad tev nemaz nesalst?» — «Nē», — atbildējis čigāns, — «kamdēļ tad arī tev tas deguns nesalst?» — «Man viņš nesalst tamdēļ, ka viņš ir no degon' gal'!» atbildējis lielskungs. — «Nu, bet es jau viss esmu no deguna galas», — atteicis mierīgi čigāns». (1904.)

«Piektā gadā kāds čigāns bijis nogrēkojies, un barons licis to pērt. Čigāns ar' vārīgi apgulies uz sola un teicis: «Apgūlos jau nu gan, bet diezi', diezi', vai varēšu aizmigt?» Par tādu joku barons sācis smieties, un čigāns no pēriena ticis vaļā. (1919.)

«Senos laikos dievgalda maizi kāds mācītājs nesājis kabatā un tad tik pagrābis ar roku, un devis draudzei.

Reiz mācītājam kabatā gadījies naudas gabals. Šis aiz pārskatīšanās iedod to kādam baznīcēnam, kas to iesviež mutē. Vēlāk baznīcēns prasa kādam savam biedrim, ko šim mācītājs devis? — «Ko tad nu citu, ka tā Kunga miesul!» Tā šis atbild. — «Nu, tad man atkal gadījies tas kauls!» saka pirmais baznīcēns». (2269.)

«Kādā svētdienā čigāns arī aizgājis uz baznīcu, bet pa sprediķa laiku iesnaudies. Kāds jokdaris piegrūdis čigānam pie deguna ožamo spirtu. Čigāns ātri trūcies augšā un kliedzis: «Eku ļaudis! Kamēr citi Dievu lūdz, citi atkal ar adatām nāsis baksta». (2635.)

c. **Atjautīga melošana.** Pie oriģinelkombinētām atjautām pieder arī atjautīga melošana. Šo melošanu, šķiet, labāki saukt par estētisku jeb artistisku melošanu, jo viņai nav nekādu sevišķu praktisku un ūtilitāru mērķu. Galvenais viņas mērķis ir tīri estētisks: nopriecāšanās par savādām, neparastām kombinācijām. Pie šīs melu grupas pieder tā saucamie mednieku meli.

«Reiz vīrs no rīta aiziet medībās. Izstaigājies, bet neko nenosauj. Bijis slikts šāvējs, nevarējis trāpīt. Pārnācis mājās, sieva prasa: «Nu, kā tad, vai tā nošāvi arī ko?» — «Ko nu nošaus!» — vīrs atbild, — «šaut jau šāvu, bet tie šāvieni par lieliem. Kuņam putnam šauj, tas zemē nenonāk, jo izput turpat gaisā, ka ne sēnalas nepaliek!» (1080.)

Otrs mednieks stāsta par savu brīnišķo putnu suni, kas saož putnu pat tad, kad tas uzzīmēts uz pipes galviņas un galviņa ierakta dziļi sniegā. (1081.)

Trešais mednieks lielās, ka nošāvis septiņus zaķus uz viena šāviena. (1084.)

Ceturtais stāsta, ka būtu zaķi nošāvis, ja tas nebūtu sabijies no viņa stiprās sirds pukstēšanas un aizmucis (1110.)

Vēl sk. an. 1083., 1089., 1090., 1094., 1095., 1113. u. c.

Šie mednieku un anekdotistu meli ir radnieciski dzejnieka, resp. stāstu rakstnieka, izdomai. Tas, ko stāstu rakstnieks stāsta savā novelē, stāstā, skicē, romānā arī ir «samelots», t. i. mākslinieciski izdomāts un sakombinēts no zināmiem īstenības elementiem.

Bet to pašu jau dara arī anekdošu stāstītājs gadījumā, kad tas atstāsta ne reālu notikumu, bet «stilizētu» notikumu vai arī veiklu izdomu, kas tuva reālītai.

7. SOFISTISKĀS ATJAUTAS.

1. Jēdziens.

Par sofismu sauc tādu pierādījumu, kas pareizs gan izliekas, bet tomēr tāds nav. Sofistiska pierādījuma pareizība ir tikai šķietama pareizība. Sofistika sevišķi uzplauka Grieķijā. Sofistikā izvērtās viens virziens no sofisma filozofijas. Par sofistikas garīgo tēvu ieskata Prōtagoru. Bez viņa vēl redzamākie sofistikas ideologi Gorgijs, Hipijs, Prodijs. Pret vulgāro sofistiku, kā dažādu sabiedrisko launumu veiklu aizstāvēšanu un attaisnošanu, uzstājās Sōkrats un

Aristotelis. Pēdējais uzrakstīja sevišķu grāmatu par sofistiskiem sillogismiem.

Bet sofistika nav tikai grieķu kultūras ražojums. Sofistika ir pazīstama visām tautām; viņu pazīst arī parastā ikdienas doma. Veikls sofists ir arī mūsu čigāns, kaut gan viņš vārdu «sofisms», droši vien, nekad nav dzirdējis. Pa priekšu jau vienmēr iet dzīve un filozofija viņai tikai seko, dzīves gaitu noskaidrodama un formulēdama.

Par sofistiku runājot šinī gadījumā, mums no svara atcerēties tikai galveno: sofismi ir šķietamas patiesības, kuras tomēr tādas nav. Tā ir viltus īstenība ar patiesības īstenības seju. Tautas atjautīgais gars šīs viltus patiesības, šos viltus argumentus mēdz kaisīt kā interesantas atjautas. Tās pārsteidz, uz brīdi apmāna, apstulbo, bet tomēr priecina. Sofismi ir izauguši ne tikai no estētiskiem motīviem. Nē. Tie ir radušies arī dzīves cīņās: izvairoties no uzbrukumiem, aizstāvoties, uzbrukumus atsitot u. t. t. Atjauta jau nav tikai baudas objekts vien, atjauta ir arī cīņas ierocis.

2. Sofistisko atjautu veidi.

a. Divnozīmīgo vārdu izmantošana.

«Barons: «Nu, Meiske, tu man teici, ka pārdod uz «galvošanu» zirgu, un tagad viņš klibo un kāšē!»

Meiske: «Nav manes dales. Es tik teice, ka es pārdodu jums uz «galvosane» vienu zirgu, un vai tas nav zirge?» (1889.)

Še teikuma divkāršo nozīmi žīds izmanto sev par labu. Ar «taisnības līdzekļiem» viņš izdara netaisnu darbu un sevi viegli attaisno. Te žīds ir sofists, kaut arī sofisma filozofiju nav mācījis.

Vilcienā kāds pieaudzis brauc ar bērna biļeti. Kontrolējot konduktors tam uzprasa: «Kādēļ jums nav veselas biļetes?» — «Ja, kam tad īsti ir tās pushiļetes?» — «Tās jau ir tikai bērniem!» — «Nu, vai tad es neesmu maniņiem vecākiem bērns?» Biļetes prasītājs uz to neko nevar atbildēt. (3303.)

Tādā pat kārtā čigāns ar savu sievu brauc ar vienu pašu biļeti. Kad konduktors grib sastādīt protokolu, tad čigāns pieceļas un sašutis saka: «Mums mācītājs teica pie altāra, ka nu mēs esot viena miesa un viens asins. Un tad jau pietiek ar vienu biļeti». (3327.)

Te divnozīmīgie vārdi tiek sofistiski izmantoti, lai izgrozītos no nepatīkamās situācijas.

b. **Apmānīšana ar skaidru patiesību.** Sarunā ļoti daudz atkarājas no izteiksmes formas. Vienu un to pašu domu var izteikt ļoti dažādi. Daža izteiksmes forma citas blakus domas nerada, cita rada. Pēdējā tiek izmantota sofistiskiem nolūkiem.

Piemēri: Saimnieks pirmdienas rītā modina savus strādniekus un saka: «Ceļas un ceļas, nu jau diezgan gulējuši! Rīt — parīt, trešdien, pa div' dien', sestdien — tad svētdien atkal varēs gulēt». (605.) Te saimnieks pasaka skaidru patiesību, ka pēc nedēļas varēs atkal atpūsties, bet izsaka to tādā formā, it kā tas būtu jau rītdien.

«Kāds saimnieks atnācis ciemos pie otra saimnieka. Bet mājās bijuši tikai saimnieka divi bērni. Viņš tiem jautājis, kur esot tēvs? «Pie mātes!» atteikuši bērni. — «Bet kur tad māte?» — «Pie tēva!» atbildējuši mazie». (796.)

Tā jau ir īsta sofistika. Pasaka un tomēr ne pasaka. Pasaka tīru patiesību un tomēr patiesību noslēpj.

«Laucinieks iebraucis pilsētā, uz ielas satīcis kādu vecu paziņu — pilsētnieku. Pilsētnieks prasījis lauciniekam, vai viņiem uz laukiem esot daudz sniega? Laucinieks atbildējis: «Nu, kā kuŗam, citam daudz, citam maz!» Pilsētnieks brīnījies: kā tad tas esot saprotams? Laucinieks paskaidrojis: «Nu, kas jums tur ko nesaprast, vienam ir vairāk lauku un otram mazāk!» (2888.)

Tāda pat sofistika. Nevar sacīt, ka zemnieks nepatiesību teiktu, bet nevar sacīt arī, ka zemnieks būtu godīgi atbildējis. Lai nu šā vai tā, bet pilsētnieku viņš tomēr izmuļķojis. Un ejiet jūs tagad zemnieku atspēkot: tur būtu vajadzīgi gaŗu gaŗie paskaidrojumi, izskaidrojumi, definējumi.

«Pa Liepājas ielu gājis kāds puika un bez apstājas teicis: «Būtin būs, bet vēl nav!» Kāds kungs piegājis un prasījis: «Kas tad nu būs?» Puika atteicis: «Bārzda būs, bet vēl nav!» (57.)

Te atkal puika izmuļķo pieaugušo ar skaidru patiesību: kas gan to apstrīdēs, ka puikam vēlākos gados būs bārda? Bet pamēģināt puikas nerātību atšifrēt, un būs vajadzīga atkal virkne spriedumu un teikumu.

Pa ielu virzās gaŗa bērņu procesija. «Saki man», jautā lauku papa ielas puikam: «ko tur apbedī?» — «To, kuŗu ved pirmajos ratos», atbild puika un pazūd. (142.)

Šķietama atbilde stāv īstas atbildes vietā, šķietama patiesība īstas patiesības vietā. Tā ir sofistika.

c. **Implicēto domu atjautas.** Implicētās ir pusizteiktās, pusneizteiktās domas. Implicēta runa parāda tikai daļu no domu un nodomu sfēras, otru daļu ļaujot piedomāt pašam klausītājam. Implicētu domu valoda ir, tā sakot, diplomātiska valoda: šo to pasaka, šo to patur sev. Politiskās, komerciālās, praktiskās un daudzās citās lietās tāda pusvaloda ir bieži vien nepieciešama savu interešu aizstāvēšanai. Sarunas var arī tā vest un «pusvalodu» tā lietot, kā ar viņu faktiski var daudz ko pateikt, formēli nepasakot vai arī otrādi. Uz šo implicētas valodas aspektu ir dibinātas daudzas atjautas.

Piemēri: Izsalcis čigāns mācītāja muižā pabāzis pa durvīm galvu un iesaucies: «Cienīgs mācītāja kungs, cik maksā tāds zelta gabals, kā cilvēka galva?» — «Nu, to jau vajaga aprēķināt», atbildējis mācītājs un laipni sēdinājis čigānu pie galda, kur tas dūšīgi ieturējis pusdienu. Kad nu čigāns paēdis, mācītājs to ievedis savā kabinetā un teicis: «Parādi nu man to zelta gabalu!» — «Jā, mācītāja kungs», atbildējis čigāns, «ja man būtu tāds zelta gabals, cik tad tāds varētu maksāt?» (2322.)

Tē čigāns taisni nesaka, ka viņam zelta gabals ir, bet sarunu ved tā, it kā viņš to tomēr gribētu indirekti pasacīt. Mācītājs šo indirekto valodu tā arī uztver, un tas jau ir arī čigāna nolūks, lai mācītājs viņu tā uztvertu. Bet kad tas ir noticis; mācītājs tā ir sapratis, un čigāns jau uz tā rēķina ko neko dabūjis, tad viņš pasaka skaidro, neapšaubāmo patiesību. Bez tam mācītājs čigānam arī nevar pārnest, ka viņš taisni būtu melojis. Čigāns atkal tiek sveikā cauri: viņš izlavijas pa tām domu pakalduktuņām, kuŗas viņš ar nolūku bij sev atstājis vaļā. Tāda ir implicēto domu sofistika.

d. **Runa ne pēc būtības, bet par blakus lietām.** (Ignoratio elenchi). Tā ir tā loģisko slēdzienu un argumentu kļūda, ko sauc par ignoratio elenchi. Cilvēks nerunā vis par lietas galveno būtību, bet par kādu blakus apstākli, kam šāds vai tāds nejaušs sakars ar lietas galveno būtību. Bet arī šim argumentācijas paņēmienam ir vairāk veidu, jo izteiksmes formu bagātība vispār ir stipri liela.

Atbilde ar gatavām formulām, Piem.:

Mācītājs, likdams čigānam uzteikt pātarus, kad tas sadomājis precēties, starp citu, prasa: «Saki, Anton,

ko Dievs saka par visiem šiem baušļiem?» Čigāns atbild: «Lai viņš saka, ko grib, bet ko es nezinu, to nesaku». (2649.)

«Nu, apsūdzētais, jūs ciešat klusu, vai jums nekā nava, ko teikt?»

— «Tiesneša kungs, ir sakāms vārds: kad trīs muļķi runā, viens gudrais cieš klusu!» (3173.)

Vēl sk. anekd. 3163.

Šinīs piemēros abi atbildētāji veikli izmanto gatavas formulas, parunas un sakāmvārdus, ko tamlīdzīgos gadījumos lieto, bet tikai ar to starpību, ka tādos gadījumos jābūt sakāmvārda un reāla gadījuma saskaņai pēc būtības, ne tikai pēc viena otra vārda. Atzīmētajos gadījumos izmantota vārdiska saskaņa, runas mehānika un inercija taisni, lai apietu īsto lietas būtību. Piem., pirmais gadījums. Teiciens: «Ko Dievs saka par visiem šiem baušļiem?» ir speciāls teiciens Mārtiņa Lutera mazajā katķismā. Kā atbilde uz šo jautājumu jāuzskaita no galvas vesels gabals. Čigāns to nezina. Nu jāizlokās. Čigāns ņem analogisku atbildi no dzīves prakses. Kad cilvēkam otrs prasa: «Nu, ko tu saki par to un to?» Bieži gadās, ka cilvēks nav pietiekoši informēts, bet, negribēdams būt neīsts, vai nodot nepareizu spriedumu, godīgs cilvēks parasti atbild: «Ko es lai tur saku? Ko es nezinu, to es nerunāju». Attiecīgos dzīves gadījumos tā ir godīga atbilde. Čigāns to zin, tāpēc viņš to paņem un iegrūž tur, tur vajag godīgas maskas gluži pretējam saturam. Atbilde ir it kā piemērota, bet īstenībā pavisam nepiemērota.

e. Pseudomotīvu atjautas.

«Tiesnesis uz čigānu: «Kāpēc jūs esat zaguši aitas galvu?»

Čigāns, pazemīgi: «Tāpēc, cienīgā, žēlīgā tiesa, ka kājas vairs nebija dabūjamas». — (3213.)

«Reiz čigāns nozadzis saimniekam aitu no kūts. Čigāns nokerts un vests uz tiesu. Tiesa prasījusi: «Vai tev, saimniek, durvis bija aizslēgtas?»

Saimnieks: «Nē!»

Čigāns, pazemīgi: «Nu redzi nu, cienīgs tiesneša kungs: viņš pats līderīgi dzīvojis!» (3210.)

Tiesnesis: «Jūs esat nozaguši dakteram cūku? Ko variet teikt, lai šo lietu atvainotu?!»

Čigāns: «— Ai, cienīgs, žēlīgs tiesas kungs, āce dakteris jau pats ir vainīgs!»

Tiesnesis: «Kā tā?» —

Čigāns: «Daktera kungs man deva padomu vakaros krūtis ierīvēt ar cūku taukiem!» —

(3215.)

Nemsim, piem., pirmo gadījumu. Tiesnesis prasa, lai čigāns motivē, kāpēc tas zadzis aitas galvu? Uzrādīt vajag zagšanas motīvus, uzrādīt apstākļus, kas pamudinājuši zagti. Bet čigāns īsto jautājumu apiet un sniedz pseudomotīvu, kas īstenībā nemaz nav motīvs, jo zagšana paliek zagšana, vai zog aitas kājas vai galvu. Bez tam čigāna atbildei ir vēl citi atjautas aspekti: jocīga un valširdīga atzišanās, kur to nemaz nevarēja gaidīt. Viss tas rada spilgtu komiskas atjautas iespaidu.

Tāds pats pseudomotīvs pēdējā piemērā: dakterim nozog cūku tāpēc, ka viņš čigānam līcis krūtīs ar cūku taukiem ierīvēt! Vidējā piemērā (an. Nr. 3210.) čigāns vainu mēģina noveltu uz pašu saimnieku, ka viņš nav aitu kūti aizslēdzis. Arī tas ir pseudomotīvs. Visas šīs pseudomotīva atjautas smidina ar savu neparasto, negaidīto argumentāciju, ar saviem domu kontrastiem, ar savādo neparasto loģisko sagrupējumu.

f. **Sofistiska taisnošanās, aizbildināšanās.** Šī ir tāda taisnošanās un aizbildināšanās, kur darbība tiek aizbildināta ar visādiem nenozīmīgiem, blakus vai pavisam neattieciīgiem apstākļiem. Taisnošanās un aizbildināšanās labā pieviestie apstākļi ir tikai šo apstākļu ēna vai maska. Piem.:

«Reiz kāds muižkungs izdevis tādu pavēli, ka nevienš nedrīkst zvejot zivis ezerā. Vienu reizi muižkungs iet pastaigāties un ierauga, ka čigāns zvejo zivis. «Kā tu driksti zvejot zivis ezerā?» muižkungs uzblauj. Bet čigāns atbild: «Es jau neko, cienīgs muižas kungs, es tikai to tārpiņu papeldinu ūdenī». (1608.)

Te čigāns savai darbībai sniedz pavisam niecīgus un smieklīgus aizbildinājumus un galvenā kārtā — izlocīšanās nolūkos.

Čigāns par diez' kādiem grēkiem aizvests pie tiesas. «Vai rakstīt proti?» tiesnesis tam noprasa. — «Ūja, cienīgais žēlīgais tiesas kungs, ja jau nabaga čigāns rakstīt pratis, ko tad jūs darīsiet?» čigāns brīnās. (3226.)

Šinī gadījumā ir ne tikai aizbildināšanās, bet pat vēl tiesneša veikla piezobošana.

Šī savādā rakstura taisnošanās arī ierindojas sofistikas sfērā.

8. ABSURDA SFĒRAS ATJAUTAS.

Absurds, kā jau agrākos apcerējumos minēts, ir rokām taustāmas pretrunas. Absurda spriedumā tiek savienoti nesavienojami, savstarpēji viens otru izslēdzoši jēdzieni. Vēl vairāk: absurds apgalvo pilnīgi neiespējamās, negudras, nevēdzīgas un pat muļķīgas lietas. Bet kā tad muļķība un nevēdzība var radīt atjautu un asprātību? Atjautas estētiķu te rada kontrasta un pārsteiguma jūtas; bet šo jūtu tuvākie ierosinātāji ir — neparastās situācijas, lietu un jēdzienu neparastie savienojumi. Bez tam vēl jāpiebilst, ka visam tam jānorisinās tādos noteikumos, tādos apstākļos, kas nemodina spēcīgas apvainojuma, kauna vai citas tamlīdzīgas spēcīgas emocijas.

Absurda sfēra, izrādās, ir stipri bagāta ar dažāda veida atjautām.

Piemēri: Viens saimnieks ieteic otram šādu līdzekli pret lapu ēdējiem tārpiem: uzvilkt pliko kažoku un pastaiģāties pa dārzu. «Kāpuri domā, ka ziema klāt un mudīgi iekūpojas.» (826.)

Zemnieks prasa aptiekā zāles pret suņa kodumu. Kad aptiekars lūdz kodumu parādīt, tad zemnieks saka: «Vēl iekosts vis nav: suns palika nāburgos rūcam.» (827.)

Viens latgalietis žēlojas, ka šodien slikts laiks. Otrs piezīmē: «Soki, paldīs Dīvam, ka viel tuads ir, bet kua tod darītu, ja nej kuada naboutu.» (1177.)

Kad zārku pircējs veikalā apjautājas kādi zārki labāki: koka vai metala, tad zārku veikalnieks atbild: «I vien, i otri labi. Metala zārki ir tikai stiprāki un izturīgāki, bet es jums labāki ieteiktu pirkt koka, jo koka zārki ir daudz veselīgāki.» (2718.)

Žids grib nonāvēties un aptiekā prasa nāves zāles, bet «tikai no lētākem zortem». (2704.)

Vienam no dvīņu brāļiem viņa draugs prasa: «Dzirdi, kurš no jums nomira: tu, vai tavš brālītis?» (1434.)

Sk. vēl anekdotes: 734., 1151., 1203., 1247., 1257., 1332., 1904., 1958., 1979., 1997., 2733., 2735., 2879., 2978., 3368., 3369., 3202., 3204., 3227., 3271., 391., 392., 30., 31., 47. u. c.

9. MIKLVEIDIGĀS ATJAUTAS.

Miklai ar atjautu tuva radniecība. Miklas iziet uz attapības un apķērības pārbaudīšanu. Arī dažas anekdotes to

dlara, t. i. tiecas pēc attāpības pārbaudes. Viņas tad labprāt izvēlas mīklas formu un mīklas elementus.

Zemnieks tīrumā sējis. Garām nācis otrs zemnieks un prasījis: «Kas tur būs?» — «Ja viņi nāks, tad tur nekas nebūs, bet ja viņi nenāks, tad tur būs.» Otrs nevarējis un nevarējis saprast, ko tas nozīmē. «Nu», skaidrojis pirmais, «ja baloži nāks, tad zirņi nebūs, bet ja baloži nenāks, tad zirņi būs.» (828.)

«Kādas sievas vīrs bijis notiesāts uz nāvi. Tiesas kungi teikuši tā: ja sieva varot viņiem uzdot tādu mīklu, ko viņi nevarēšot uzminēt, tad vīrs tikšot atsvabināts. Sieva uz tiesas namu aizjājusi uz zirga. Ceļā viņa zem ābeles atpūtusies un izdomājusi šādu mīklu: «Ēd mani augšā, ēd mani apakšā, ēdu es pati, ēd mani pašu.»

P a s k a i d r o j u m s: ābelē putni ēda ābolus. Pie sievas kājām ēda piesiets zirgs. Sieva pati ēda maizīti, un viņas krūti zīda mazs bērniņš.

Tiesas vīri nevarējuši šo mīklu uzminēt, un viņas vīrs ticis atlaists brīvā. (3175.)

Šīs atjautas gan ir galvenā kārtā nopietna, ne komiska rakstura. Bet atjautas viņās tomēr ir. Galvenais šo atjautu aspekts — attāpības un apķērības pārbaude.

10. ATJAUTU SACĪKSTE.

Dažās tautas anekdotēs ir tikai pa vienai atjautai, dažās ir divas, bet citās vesela atjautu ķēde. Vairākas atjautas allaž ir tur, kur notiek atjautu sacīkste, vai pareizāki: garīga cīņa ar atjautu ieročiem. Dzīves gaitās jau atjauta diezgan reti ir pati savs mērķis. Pa lielākai daļai tās tikai cīņas līdzekļi. Īstais cīņas motīvs ir dažādas intereses, jūtas, ēmocijas, kaislības.

Atjautu cīņa ir divējāda rakstura: vienkārša un komplicēta.

1. Vienkāršā atjautu sacīkste.

Tā parasti izpaužas veiklos un atjautīgos uzbrukumos un tikpat veiklos vai vēl veiklākos uzbrukuma atsitienos. Visgaišāko valodu te runā piemēri:

1. Reiz viens zēns iegājis maiznīcā un pircis maizi. Maiznieks viņam nosvēris mazāk, kā vajag. Zēns, redzēdams, ka maiznieks nepareizi sver, aizrādījis, ka viņš

klaipu nosvēris nepareizi. Maiznieks teicis: «Nekas, būs vieglāk aiznest.» Zēns nolīcis uz galda arī naudas mazāk, kā vajag. Kad maiznieks aizrādījis, ka nav pietiekoši naudas, tad zēns atbildējis: «Nekas, būs vieglāk saskaitīt.» (56.)

2. Desaspēters gāja gar sudmalām, kur tam meldera suns pieskrēja un kājā iekoda. Pēteris paņēma cirvi un deva sunim pa galvu, ka tas savu mūžu vairs nevarēja kājā kost. Melderis Pēteri apsūdzēja un tiesas priekšā it dūsmīgi uz to sacīja: «Tu tak varēji cirvi apgriezt un ar kātu sunim sist.» — «Jā, jā, es arī to būtu darījis», atbildēja Pēteris, «ja suns man būtu asti piegriezis un ar pakalu kodis.» (1017.)

3. Saimnieks sader jaunu kalpu un stāsta tam, kas darāms, kā jāuzvedas un kā visas viņa pavēles uz mata jāizpilda. «Kad es tev metīšu ar roku, tev bez kavēšanās jānāk», saka saimnieks.

«Bet kad es tev purināšu ar galvu, tad tas nozīmē, ka es ne par ko nenākšu», atbild kalps. (693.)

4. Kāds smalks kungs iegājis bārzddziņa darbnīcā un zobodamies vaicājis: «Atvainojiet, vai jūs suņus arī apcērpjiet?»

«Jā», bārzddzinis mierīgi atbildējis, «lūdzu piesēžaties!»

5. Juris lamā Andrēju: «Dienas zaglis, bendes maiss, kaulu kambaris! . . .»

Andrējs: «Klau! Jurka sayus radus skaita!»

6. Divi muižnieki sarunājušies. Pirmais teicis: «Mēs abi esam ļoti līdzīgi; laudis runā, ka jūsu māte esot bijusi pie mana tēva par istabmeitu.» «Nē, jūsu tēvs esot bijis par kučieri pie manas mātes.» (1578.)

Vēl sk. anekd. 405., 855., 1039., 1607., 1688., 2275., 2314., 2342., 502., 593., 594.—596., 703., 908., 1579., 2272., 2696., 97., 98., 855., 900., 2399., 2887., 3248.

2. Komplicētā atjautu sacīkste.

Tā ir vesela virkne atjautu no vietas.

Reiz dzīvojis skops saimnieks, kas saviem kalpiem nedēvis gaļu ēst. Kādreiz saimnieks iedomājies izvārit cūkas galvu, kuŗu arī kalpiem bijis brīv ēst. Bet ar tādu noteikumu, ka katram, gaļu griežot, jāskaita piemērots bībeles pants. Pats saimnieks pirmais nogriezis cūkas ausi ar vārdiem: «Un viņš nocirta tam to labo ausi.» Piegājis kalps

un griezis gaļas gabalu, teikdams: «Un viņš iesita tam to plīķi.» Tad piegājis otrs kalps, paņēmis bļodu ar visu cūkas galvu, sacīdams: «Un viņš no viņu acīm pazuda!» (574.)

Kādreiz saimniekam bijis ļoti jautrs gans un ganos vienmēr svilpējis. Kādreiz saimnieks aizgājis ganos un nav dzirdējis ganu svilpojot. Tad esot teicis: «Jānīt, kā tad tu šodien nemaz nesvilpē?»

— «Vienmēr jau nevar svilpot un dziedāt!»

«Nu jau gan, laikam, vilks aītās būs bijis.»

— «Aitas jau vilkos neiet!»

«Vai ta' mežā aitu ienesa?»

— «Baznīcā jau nenesa!» (883.)

Vēl sk. anekdotes 2124., 2132., 2133., 2134.

11. SLEDZIENI.

Šī raksta sākumā sacījām, ka plašo atjautas sfēru var sadalīt pēc trim galveniem principiem: 1) atjautas tendences, 2) atjautas tehnikas un 3) atjautas estētiskās nokrāsas, vērā ņemot komikas subkatēgorijas.

Šī raksta gaitās esam aplūkojuši tikai otrā principa grupas, resp. atjautas grupas, vērā ņemot atjautas tehnikas principus, t. i. loģiskos, psiholoģiskos un valodnieciskos līdzekļus, ko atjauta savu mērķu reālizēšanā izlieto. Pirmā principa atjautu grupas aplūkošana izpaliek aiz agrāk jau atzīmētiem motīviem. Pēdējā principa grupa izpaliek telpu trūkuma dēļ.

Otrā atjautas principa grupas izvēlējamies tāpēc, ka tās vislabāk parāda anekdošu atjautas bagātību un daudzpusību.

Bet ar to nav sacīts, ka mēs uz šī principa dibinātās grupas būtu visā pilnībā aptvēruši. Nebūt nē. Te tikai aplūkojam svarīgākās, pie kam daudzie no šīs katēgorijas tiem un grupām paplašina pazīstamo komikas sfēru ar jauniem materiāliem un veidiem, kas izriet no mūsu anekdošu īpatnības. Tas tikai vēl reiz apstiprina to patiesību, ka mūsu tautas anekdotes tiešām ir ļoti bagātas ar atjautas un komikas elementiem. Viņas dod zinātniekam rokā vielu un iespēju ļoti vispusīgi izkopt un izstrādāt komikas un atjautas estētiku.

I. PĀRPRATUMI AR KRIEVU VALODU.

3831.

Kādā Krievijas pilsētiņā lauciniece uz tirgus pārdod pienu. Pienāk latviete un prasa: «По́чём пѣне?» Pārdevēja sadusmojas, domādama, ka viņu zobo, jo pa krieviski «pēna» ir plēve. Krieviete sāk bārties, lai tak nelamānot viņas pienu. Pienāk citi latvieši un izskaidro, ka nepareizi pateikts.

Krastiņu Ludmila, no Baldones.

3832. Kā iet, kad valodas neprot.

Reiz latvietis vedis kādu krievu. Latvietis nepratis runāt krieviski. Krievs nepratis runāt latviski. Latvietis braucis ļoti ātri. Krievs kļiedzis: „По мало, по мало“ Latvietis domājis, ka jābrauc pa malu, un ie braucis grāvī.

P. Tīkāns, no Jaunpils (Vidzemē).

Var. LTA 3652.

II. DAŽĀDI PĀRPRATUMI, APLINKI, PARTEIKŠANĀS.

3833.

Kāda vecenīte brīnījusies: «Tie cilvēki gan tagad taisa visu labāku kā agrāk, bet spoguļus taisīt viņi nemāk — agrāk spogulis daudz skaistāku rādīja . . .» Viņas meita atteikusi: «Tur gan tu pati, laikam, esi vainīga!»

Uzrakst. A. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

3834.

Reiz kāds vecītis gājis pirtī pērties. Bez vecīša pirtī vēl atradušies jaunekļi. Jaunekļi savā starpā jokojušies un smējušies. Tā kā vecītis bijis pakurls, tad nav varējis dzirdēt, ko jaunekļi runā un kādēļ smejas. Klausījies, klausījies, bet tā kā tomēr nekā nav varējis sadzirdēt, tad sacījis uz kādu jaunekli: «Ja ir par ko smieties, tad piegrūd man, lai arī varu izsmieties.» Pēc necik ilga laika sākusi degt pirts. Visi mukuši, bet jauneklis, ārā skriedams, piegrūdis vecītim, ka esot laiks. Vecītis sācis smiet un smējies tik ilgi, kamēr sadedzis.

Uzrakst. Olga Krille.

Teic. vecmāmiņa, Šēnbergas p., Bauskas apr.

LFK 17, 2435, 1923, VIII.

3835. Viss šis mans lauks.

Kāds puisis bijis izsludināts par briesmīgi bagātu. Kādu dienu tas pastaigājies ar vienu meitu pa kupliem laukiem. Šis puisis bijis patiesībā nabags. Viņam bijusi ķīļa bārzdā. Tas gājis pa laukiem un bēdājies, ka viņš nabags. Tas klusu teicis, bārdiņu braucīdams: «Šis viss mans lauks! Šis viss mans lauks!» Meita domājusi, ka tas labības lauks ir viss viņa. Puisis meitu bīdinājis, un meita mudīga gājēja, jo domājusi, ka viņš bagāts. Pēc kāzām viņa prasījusi vīram, kur esot viss šis lauks? Vīrs braucījis bārzdu un teicis: «Viss šis mans lauks!» Sieva baltu vien splāvusi, bet, kas darīts — padarīts!

Uzrakst. V. Piģene, Rīgā.

Teic. Kārlis Teters, Mārupes pag.

LFK 76, 801.

3836. Ēdi nu, nekauna!

Kādreiz kāda vāciete aizgājusi ciemā pie latvietes. Latviete, savu viešņu mielodama, skubinājusi: «Ēdi nu, nekaunies! Ēdi vien, nekaunies!»

Pēc kāda laika latviete aizgājusi ciemā pie vācietes. Vāciete mielojusi latvieti, runādama šos vārdus: «Ēdi nu, nekauna! Ēdi, nekauna!»

Uzrakst. Seces pam. skolas (L. J. S. pulciņš) skol. Lapsiņš.

Teic. Made Kalniņa, 80 g. v., Seces pag., Bitēnu mājās.

LFK 302, 1355.

Var. LTA 805, 806.

3837. Es pats ielēcis.

Reiz kāds saimnieks braucis tumšā naktī pāri ezeram un iebrāucis zivju ķeramā ālinģī. Viņš saucis pēc glābējiem. Saskrējuši laudis un prasījuši, kas tur esot? Saimnieks saucis: «Es pats: ielēcis!» Laudis sapratuši, ka pats ielēcis, un domājuši, kad pats ielēcis, ko tad kauc, un teikuši: «Ja tu pats esi ielēcis, tad slīksti nost!» un aizgājuši. Saimnieks izklīdzies, bet neviens glābējs nav nācis, un bijis jānoslīkst.

Uzrakst. V. Piģene, Rīgā.

Teic. Reinis Teters, Mārupes pag.

LFK 76, 721.

3838.

Kāds kungs ar savu dēlu sēž istabā un sarunājas. Ienāk ciemiņš — apsveicinājas, bet dēls pa to laiku pieceļas un iziet ārā. Viņa vietā uz krēsla uzlec suns un tup. Bet tēvs nemana. Ciemiņš saka: «Lūdzu, kungs, vai tur drikst apsēsties?»

«Tur jau sēž mans dēls!»

Lakšu Mirdza, no Rīgas.

3839.

Pie mājas mātes atnāk viesi. Māte uz meitu: «Ej, meitiņ, nomazgā salātus!»

Meita: «Mammiņ, ar kādām ziepēm mazgāt, ar smaržojošām vai veļas?»

Auniņu Elza, no Rīgas.

Var. LTA 300.—302.

3840.

Ganu meita prasījusi vaļinieci: «Par cik dienām jums ganu diena?» Vaļinieci: «Pa trim trešā.»

Auniņu Elza, no Rīgas.

3841.

Saimnieks aiziet pie savas kaimiņienes un stāsta, ka viņas puika zogot šā dārzā ābolus. Tādēļ arī, lūk, tās bikses tā noplēstas, par sētām un kokos kāpjot. «Ak, tu rezgali!» māte bažas: «Vai tad tu nevarēji uzvilkt vecās bikses?»

Skujiņu Austra, no Vidrižu pag.

3842.

Reiz dzīvojis kāds saimnieks, kas bijis ļoti māņticīgs. Kādā naktī viņš izdzirdis čīkstot kūts durvis. Saimnieks noticejis, ka pa kūti staigā gari. Viņš aizgājis uz pirti, kur dzīvojis klibs skroderis — Bērtulis, kas pratis garus aizdzīt. Bet Bērtulis bijis saslīmī un negribējis kājām nākt. Saimnieks to paņēmis uz muguras un nesis nešus.

Nākot caur dārzu, saimnieks izdzirdis, ka kāds tam prasa: «Nu, vai dabūji?» Domādams, ka prasītājs ir kāds no mājnikiem, saimnieks atbildējis: «Dabūju!»

«Nu, tad svied zemē, es grieziņu galvu nost!»

Skroderis, to padzirdis, briesmīgi iebļāvis un aizskrējis pa dārzu klumburu klumburiem. Nu arī saimnieks sapratis, ka kūtī bijuši zagļi.

A. Osis, no Rīgas.

3843.

Ejot uz darbu, mātē piesacījusi savai meitai, lai vārot putru un sāli lai liekot, kā nu redzot.

Nākot mātei no darba, meita skrējusi pretī un reikusi, ka putrai esot pielikusi visas piecas mārciņas sāls un vēl neredzot.

M. Ungure, no Rīgas.

3844.

Trīs tēva dēli trīs gadus pilsētā mācās krievu valodu, bet katrs iemācās tikai pa vienam teikumam, kaut gan paši nesa-prot tos. Pirmais — «Mi tri.» Otrai — «Ni za čto.» Trešais — «Tak i nado.» Atbrauc mājās. Tēvs prasa: «Vai visi atbrauca?» Pirmais, uz labu laimi, atbild: «Mi tri!» Tēvs pateicas tiem. Otrs saka: «Ni za čto!» Tēvs teicis, ka tagad pamieļošot viņus. Trešais dēls teicis: «Tak i nado!» Tēvs nodomājis, ka dēli labi prot krieviski, bet nospriež vēl vienu gadu tos mācīt. Dēli, braucot uz pilsētu, mežā ierauga nosistu cilvēku. Pirmais paceļ rungu, ar kuņu cilvēks nosists. Te uzreiz patruļa klāt un kliec: «Kto ubil?» Pirmais, domā-dams, ka viņš labi atbildēs, saka: «Mi tri!» — «Počemu?» Otrs dēls atbild: «Ni za čto!» — «Tepeļ paložim vas v tjurmū.» Trešais atbild: «Tak i nado!»

Uzrakst. Strodu Jānis.

Teic. Aleksandrs Sprudžs, no Rēzeknes apr.

3845.

Sieva gājusi pirkt zāles. Kamēr nogājusi gaŗo ceļu līdz ārstam, tikām grūtais nosaukums — deviņvīru spēks — aiz-mirsies, un šī prasījusi: «Dodiet man zāles: vīrs, uzcel mani!»

Uzrakst. nezināms.

3846.

Kaimiņš gājis pie sava sābra. Priekš tam ārā bijis liels putenis, un tāpēc atnācējs teicis: «Tad ta nu ņemās gan!» Meita nodomājusi, ka tas viņu izzobo par pirmītējo ķerstīša-nos ar puisī Pēteri, un dusmīgi atteikusi: «Var jau ar' ņem-ties, kam ir ko ņemt!»

Mirdza Grīntāle, Rīgas jūrmalā.

3847.

Kādam puisim bijis vārdā Krampis. Kādreiz Krampis plēsis meitu un tā kliegusi visā balsi: «Memme, Krampis,

Krampis!» Bet māte nodomājusi, ka meitai kājā iemeties krampis, tāpēc tā atsaukusies: «Atstiep, meitiņ, atstiep, tad pāries!»

Uzrakst. Vallija Strautmane.

Teic. Malvīne Lēnberga, no Slampes pag.

3848. Kā prasa — tā jāatbild.

Zemnieks, gribēdams braukt pāri Daugavai, prasa rīdzeniekam: «Kur te var Daugavā iebraukt?» Rīdzenieks atbild: — «Brauc tik vien iekšā, tepat jau ir āliņģis!» —

Uzrakst. Aleksandrs Linde, Rīgā.

Teic. E. Grundmane, 50 g. v., Kandavā.

LFK 623, 60.

3849.

Reiz vienam cilvēkam bijis jāiet uz bērēm, viņš telegrafējis uz pilsētu, lai viņam pagatavo vainagu un uz lentas galiem uzraksta «Dusi saldi», un skaidrības pēc pierakstījis: «Uz abiem galiem». Veikalā viņu pārpratuši un uzrakstījuši pāri visai lentai: «Dusi saldi uz abiem galiem».

Uzrakst. Velta Rezovska.

Teic. Jēkabpili.

LFK 180, 78.

3850.

Vecpiebalgas dzirnavās agrāk bijis melderis — Gailis. Tas bijis liels ēverģelis un cilvēku mozētājs. Cilvēki, sevišķi meitieši, no viņa ļoti baidījušies. Reiz viens meitēns aizgājis uz vilnas sukām, bet priekšā bijuši daudz sukātāju. Nevarējusi sagaidīt, viņa gājusi mājās. Bet melderis meitēnu jau bija pamanījis un uzklīdzis: «Nebēdz, nebēdz, — sukās, sukās!» Meitēns to pārpratis un domājis, ka nupat būs uz sēdes virsū un bēdzis vēl trakāk. —

Uzrakst. Pauls Teikmanis, Vecpiebalgā.

Teic. Līze Vēzis, 59 g. v.

3851.

Kāds zemnieks saticis savu draugu, kapraci, un apjautāties, kā nu šim labi veicoties, vai darba esot daudz? «Švaki» laiki, maz mirst!» izsaucies noskumis kapracis.

V. Galviņš, no Rīgas.

3852.

Kādam kareivim bija uzvārds Ziema. Sargkareivis, redzēdams, ka tas bez atļaujas aiziet, teica virsniekam: «Ziema

iet projām» — «Lai viņa iet pie velna, dabūsim atkal ar ratiem braukt,» atsacīja virsnieks.

Uzrakst. H. Zariņš, Rīgā.
Dzirdēta Jelgavas apr.

3853. Muižas kalpu mājās.

Ceļnieks: «Vai šē dzīvo Ceguma kungs?»

Kalpa sieva: — «Nē, šē dzīvo tikai Cegums pats. Viņa kungs dzīvo muižā, vasaras mājā». —

E. Rullis, no Rīgas.

3854. Skopais skroderis.

Reiz kāds bagāts, bet ļoti skops skroderis gribējis precēties. Gribējis viņš tādu sievu, kuŗa neēd. Kādās viesībās nu skroderis atradis arī tādu sievieti, kuŗa teikusi, ka viņa neēdot. To nu arī viņš apņēmis sev par sievu.

Reiz sieva izcepusi viņam pankūkas. Skroderis visas neapēdis un teicis, ka pārējās apēdišot, kad nākšot mājā. Bet līdz ko viņš aizgājis, sieva pankūkas apēdusi. Pārācis mājās, skroderis prasījis pēc pankūkām, bet sieva pateikusi, ka tā visas apēdusi. Skroderis pagībis no briesmīgās vēsts un murminājis: «Viss, viss, viss!» t. i. ka sieva apēdusi visas pankūkas. Pēc kāda laika atnācis notārs un prasījis skroderim, vai viņš sievai atstāj visu mantu? Bet skroderis tik čukstējis: «Viss, viss, viss!» un drīz nomiris. Tā sieva mantojusi visu viņa mantu.

Uzrakst. A. Blūms.
Dzirdēta Maz-Irbē, Ventspils apr.
Varr. LTA 1798.

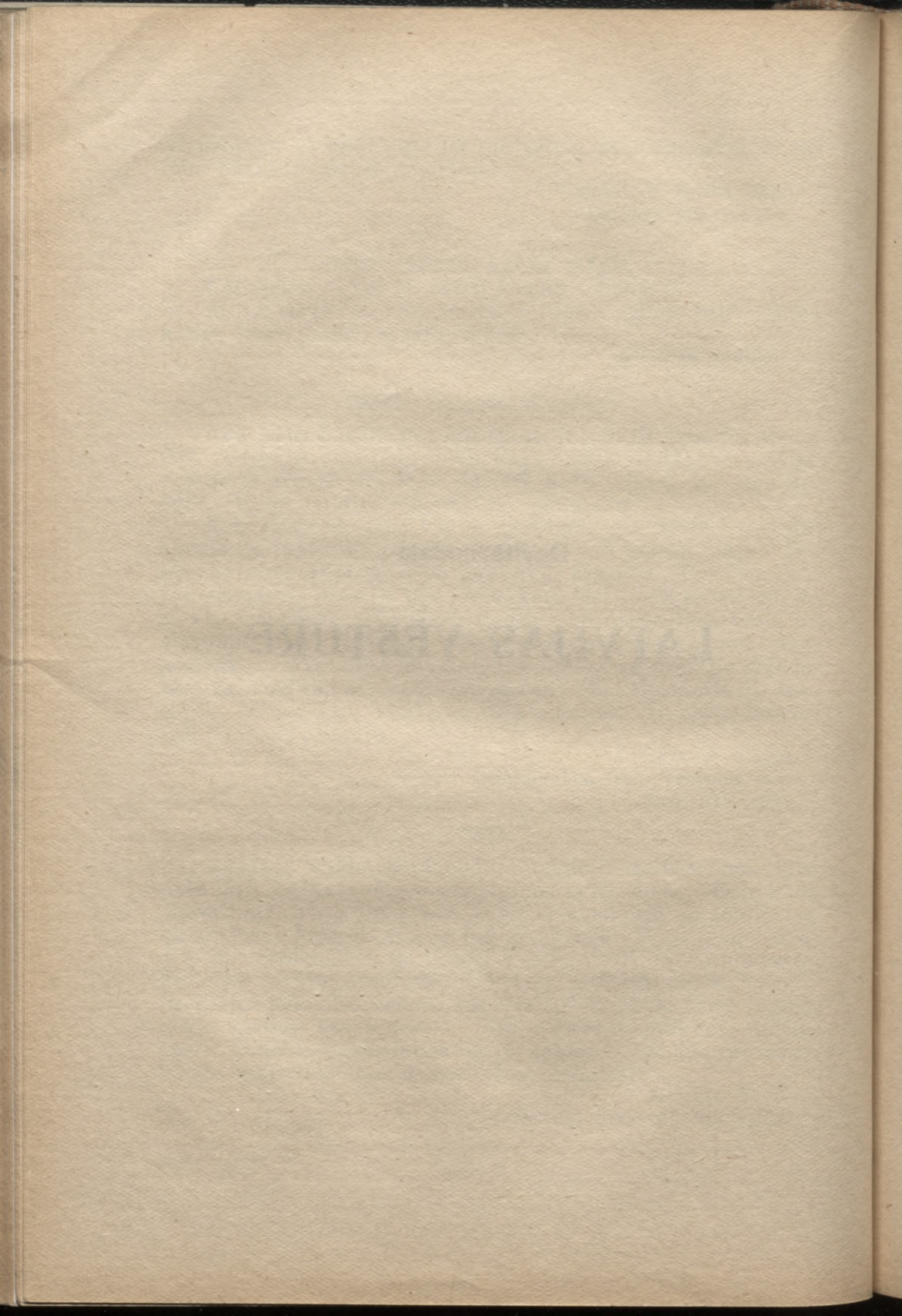
3855.

Agrākos laikos Esplanādes tagadējo apstādījumu labā pusē bijis ierīkots sētas aizžogojums «vīriešiem». Reiz kāda «nevainīga» vācu jumprava ieradusies policijā un žēlojusies, ka no viņas loga atveroties ļoti nepatīkami skati (nams atradies pie Esplanādes) un lūgusi kautko darīt, lai to novērstu. Policijas ierēdņi ieradusies drīz vien norādītā namā, lai pārliecinātos par «briesmām», bet izrādījies, ka pa nama logiem nekas šaubīgs nav redzams. Tad vāciete it saniknota uzkliegusi: «Lūdzu, pakāpjaties tik uz galda, — tad jūs redzēsiet, kādās neķītrībās man cauru dienu jāskatās!» —

Uzrakst. M. B.
Noklausīta Rīgas pilsētas valdē.

Devītā nodaļa

LATVIJAS VĒSTURE

(Sk. 3857. anekd.)

I. Laiku maiņās un sveštautu varā.

1. AIZVĒSTURE.

3856.

Vecos laikos mūsu senči pirmo uguni atraduši nejauši, braucot ar koka asu nesmērētiem ratiem. Ass un rumba aizdegusies. Tas senčus spiedis uz domām uguni iegūt citādi. Viņi esot saliekuši bērza ļoku, to piestiprinājuši un griezdami spieduši pret pretēju bērza koku, kamēr tas aizdedzies. Uguni no izdzišanas ļoti sargājuši, un to turējuši par svētu. Pēc tam atraduši, ka uguni var dabūt no akmeņa. Žāvējuši bērza ķerveļaino mizu un piepes, un tajās uguni iešķīluši.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Valmierā.

Teic. Jānis Vīnups, 75 g. v., no Valmieras pag.

LFK 23, 8463.

2. VĀCU LAIKI.

(1184. — 1561.)

3857.

Kad pirmie vācu bruņinieki iebraukuši Latvijā, tie lūguši, lai vietējie viņiem tik daudz atvēlot zemes, vērša ādas

lielumā. Viņi ņēmuši vērša ādu, sagriezuši tievās siksnās un ar to apvilkuši apkārt zemes gabalam, kas iznācis stipri liels. Tā viņi piekrāpuši latviešus par viņu labsirdību, ka bija atvēlējuši zemi vērša ādas lielumā.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. vectēvs.

LFK 23, 5339.

3858.

Valmieras pils kad celta, darbā bijis jāiet arī sievietēm. Mātēm atļauts bērnus zīdīt: puikas divreiz dienā un meitenes tik vienu reizi. Un pašiem strādniekiem atļāvuši tikai pusdienu paēst. Tad pat, kad pils celta, braukuši apkārt ar mucām, un visiem rītos bijis jādod piens, vienalga, vai bijusi viena, vai divas govīs. Ar pienu esot mīcījuši kaļķus, tādēļ arī vecie mūri tik stipri turoties.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Valmierā.

Teic. Anna Cālīts, 64 g. v., no Valmieras.

LFK23, 8436.

Piezīme. Kad īsti celta Valmieras pils, nav īsti zināms. Domājams, ka sāкта celt 1212.—1214. g. (Sk. K. von Loevis of Menar. Burgenlexikon, 1922. 126. lap.).

Red.

3859. (var.)

Kad celta Valmieras pils, darbā dzīti vīrieši un sievietes. Mātēm bijis atļauts puisēnus zīdīt trīs reizes dienā, meitenes divas reizes un pašiem strādniekiem kā vēršiem pusdienā tika dota tik brega.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Valmierā.

Teic. Jānis Vīnups, 75 g. v., no Valmieras pag.

LFK 23, 8468.

3860. (var.) Piltiņa kalnā.

Sprēstiņu Pakundzēnu mājas robežās, meža biežoknī, paceļas Piltiņa kalns, kuŗa virsotnē bijusi latvju senču virsaiša pils. No pils palikušas tikai ķieģeļu šķembeles un dažī akmeņi. Laužu mutē uzglabājusies šāda interesanta teika:

Bruņinieki par varu gribējuši Piltiņu kalnā arī uzcelt pili. Zemnieki nostādīti rindā no kalna līdz apmēram 3 verstes attāļām Augstrozes muižas ķieģeļu ceplim, no kurienes ķieģeļi no rokas rokā raidīti uz būves vietu. Pat zīdaiņu mātes nav izslēgtas, un tām līdz ar citiem bijis jāstāv garajā

rindā līdz melnai naktij. Zēnu mātēm pusdienā tikusi dota 1 stunda, bet meiteņu mātēm tikai pusstunda brīvlaika savu zīdaiņu pabarošanai. Strādniekiem vajadzējis 15 minūtes paēst un arī nodriskātos cimdus salāpīt. Kuŗiem nebijuši cimdi, tiem rokas asiņojušas, dienu dienā šķautnainos ķieģeļus cilājojot. Strādniekus stingri uzraudzījuši darba dzinēji. Kuŗi vienā sekundē nepaspējuši ķieģeli tālāk nodot, tiem ar pipku nozilināta mugura un par sodu vēl uzlikti nakts darbi.

Pat velns Augstrozes Lielezerā nav varējis noskatīties, ka zemniekus tik briesmīgi spīdzina. Tas nostājies zemnieku pusē un ar vēju aizpūtis ķieģeļus no cepla uz kalnu. Zemnieki nu varējuši muguru atšļaukt. Darba dzinēji lādējušies, ka zemnieki slinko un gribējuši tos pārmācīt, bet pipkas dancojušas pa viņu pašu mugurām un tie palikuši zili melni. Būves darbi nav veikušies. Kas dienā padarīts, to nakti velns noārdījis un tad briesmīgi šņākdams iedrāzies ezerā, tā ka melns ūdens vien nogriezies. Negantākais no bruņiniekiem gribējis velnu izzvejot un sadot «birgu», bet pats ierauts ezerā, un gaisā pacēlies milzīgs ūdens stabs.

Bruņinieki pārbijušies un pils būvi atmetuši. Vēl tagad ezerā ierautais bruņinieks aukstās ziemas naktīs gaudojot, un tad plīstot ledus ar milzīgu troksni, kas tāļu dzirdams. Zemnieki saka, ka ezers gaudojot uz sliktiem laikiem: negantam bruņiniekam esot kādī niķi pakausī.

P. Kalniņš.

«Balss», 1926., Nr. 13.

3861.

Kad kādu baznīcu būvējuši, loze trīs reizes kritusi būvmeistara meitenei. Kad bērns sākts apmūrēt, tas vēl teicis: «Tēt, es tevi vēl redzu!» Un tā vairākas reizes. Kad jau mūris bijis pāri pār galvu, tā teikusi: «Tēt, es tevi vairs neredzu!»

Par to pašu baznīcu stāsta arī tā: kuŗš pirmais, izņemot strādniekus, uz baznīcu ies, to iemūrēs. Un trīs reizes gājusi būvmeistara meita. Tā tad bijusi vien jāiemūrē.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. Kristīna Bukums, 63 g. v., Vaidavas pag., Valmieras apr.

LFK 23, 4565.

Piezīme. Nostāsti par cilvēku iemūrēšanu baznīcu, klosteru, bruņinieku vai muižnieku piļu sienās zīmējas uz dažādiem vēstures laikmetiem. Šajā anekdotē laikmets nav minēts, bet tā kā šādi nostāsti ir tipiski vidus laiku kultūras liecinieki, tad arī viņu varam attiecināt uz šiem laikiem. Šāds uztvērums arī atbilst īstenībai, jo vēstures do-

kumenti un pētījumi apliecina, ka šādi fakti Latvijas pagātnē sastopami. Tā vēsturnieks O. Rūtenbergs raksta: «Pavisam šaušalīgu gaismu par visu Vidzemes garīdznieku un muižnieku dzīvi vidus laikos izplata cilvēku daudzie ģindenī, kuŗi atrasti iemūrēti tiklab vecās ordeņa pilīs, kā arī baznīcās un klosteros. Atzīmēsim te tādu atrastu cilvēku ģindeņu sarakstu pēc Monum. Liv. ant. IV., 123 lap.: «Piemēram Rīgas Jēkaba baznīcā atrada stāvus iemūrētu ģindenī ar visu apģērbu. (Iz-laižam šē faktus, kas zīmējas uz Ārensburgu, Rēveli, Hapsalu, Veisenšteinu, Vēzenbergu. Red.). Rīgas pili uzgāja zemē izmūrētu mazu četrkantainu caurumu, pilnu bērnu ģindeņu un bez tam vēl stipru mūri ar mazu četrkantainu istabiņu un tanī kāda cilvēka ģindenī, kuŗam kājas un rokas bija sakaltas ar 70 mārciņas smagām dzelzs važām, kas tika uzglabātas Rīgas komturejā». Pēc Hūpeļa ziņām, 1790. g. atrasts Āraižu baznīcā uz ceļiem nometies iemūrēts ģindenis. Kamdēļ ar šiem cilvēkiem tā darīts? Tas varētu būt noticis aiz dažādiem iemesliem. Cits, varbūt, licis sevi iemūrēt aiz reliģiska fanatisma, citi, turpretī, iemūrēti par sodu, un citi ir vienkārši nežēlīgas atriebības vai slepkavības upuŗi. (Sal. O. fon Rūtenbergs. Baltijas vēsture. Tulk. Viđiņu Jānis. 502., 503. lap.). Red.

3862.

Senos laikos, kad vācieši ienākuši Latvijā un apspieduši mūsu senčus, tad mūsu senči daudz tādu ēdienu neēduši, kādus ēduši vācieši.

Reiz kādam latvju jaunam kaŗa vīram bijusi izdevība noskatīties, ko vācieši ēduši. Viņi izvāŗiŗuši skābus kāpostus un tos ēduši. Latvieši tos vēl nemaz nepazinuši. Senais latvju kaŗotājs, kuŗš noskatījies, ka vācieši ēd skābētus kāpostus, brīnījies: velns, kas tie esot par cilvēkiem, ēdot zāli! Viņš nu brīnodamies atnācis pie saviem biedriem un tiem izstāstījis, ko redzējis. Visvairāk tas brīnījies, ka vācieši ēduši skābētus kāpostus. Kad nu citi senlatviešu kaŗotāji runājuši, ka vācieši jāuzvar, viņš teicis: «Ko nu, brāl, mēs viņus neuzvarēsim vis! Viņi jau ēd zaļu zāli!» —

Uzrakst. Jānis Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Kārlis Upītis, 56 g. v., Cesvaines pag., Madonas apr.

LFK 479, 988.

3. POĻU KAIKI.

(1561. — 1629.)

3863. Kā Cēsu pils tikusi atdota ienaidniekiem.

Tai bijušas dikti stipras atslēgas, un ienaidnieks nekā nevarējis tur tikt iekšā. Uztapt arī nekā nevarējuši ar citām atslēgām atslēgt. Bet pats amatnieks, kas to atslēgu bijis taisījis, tas gan zinājis, kā tur var atslēgt. Ienaidnieki viņu beigās nopirkuši, lai viņš iet un lai pils vārtus atslēdz. Maksājuši viņam lielu naudu, lai tikai viņš to izpilda. Meistars ļāvis arī sevi pierunāties un apsolījis to izdarīt. Bet kā tad nu viņš lai tiek maz pie pils klāt. Kā ieraudzīs, ka tur nāk kāds cilvēks, tad jau viņu tūlīt nošaus. Viņš paņēmis lielu zirņu klēpi, saritinājis tajā, un tad tā pamazām vien vēlies, kamēr pievēlies pie vārtiem. Tad atslēdzis, un visi ienaidnieki varējuši iet iekšā. Tad visi tie pils aizstāvētāji sagājuši pulvera tornī un uzspridzinājuši paši sevi gaisā. Bet visas tās pils zīmes, visus papīrus, kas tur bijis no pils, tos viņi ienaidniekam vis neatdevuši. Tur bijis viens jauns puisis un jauna meita. Tiem visi tie papīri iedoti, un tad pa zemes apakšu viņi izvesti no pils laukā un aizsūtīti prom uz kādu citu zemi.

Uzrakst. A. Korsaks, Ezeres pag.

Teic. Dāvis Driba, 75 g. v., Rīgā.

LFK 647, 1678.

3864. Pulpiorts.

No «sišiem» bēgdami, tēvs ar 5 dēliem iebēguši purvā. Tur atraduši vēl no kara laikiem nogrimušu lielgabalu — ozola bluķi ar dzelzs stīpām sastīpotu. Tēvs pavīlājis pakulas, redzējis, ka lielgabals pielādēts. Nu ar lielām pūlēm izvilkuši to laukā un nostādījuši uz ceļa. Otrā dienā atkal jāļ polu siši. Kā šie sajāj uz kalna, tā vecais grūdis uguns pagali pie pulvera. Aizgājuši siši no kalna ar kājām pa gaisu. Vecais ilgi lielījies, ta šis tos poļus gan esot portījis, un tā iesaukts par Pulpiortu.

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41, 143.

3865. Siši, sišotāji (sirotāji).

Pēc kara laika pa visu zemi staigājuši unājuši siši, laupījuši un kāvuši ļaudis. Visi vairāk pa mežiem vien dzī-

vojuši. Reiz viena saimniece redz, ka jāj trīs siši. Vairs nekur citur nevarējusi glābties, kā rijā uz krāsns. Krāsns pašu reizi kuras. Siši sanāk rijā, pietājas pie krāsns un sildās. Bet saimniece aiz dūmiem sāk kāst. Tā viens no sišiem izbijies, saka uz citiem, kas tas esot? — «Nekas, nekā, muasiņ, tur koška sprauslāj», atsaka otrs. Saimniece redz, ka siši ir poļu meitieši. Nu viena rāda otrai, ka šai palaimējies dabūt dzijas grislīti, bet otra rāda, ka dabūjusi linu «skupeli» (vērpšanai izsukāti lini tiek «agriēzti» «skupelēs»). Ta saimniece ar ķipīti pasmēlusi no katla vārošu ūdeni un grūdusi «sišiem» virsū.

O. Timans, Alsviķu pag., Timanoss.
LFK 41, 142.

4. ZVIEDRU LAIKI.

(1629. — 1710.)

3866.

Kad zviedrus gaidījuši, krievi sakāpuši Bērzkalnā skatīties, vai Rīgai jau deg. Meitieši visi ratiņus sanesuši pie Pētēm, kur bijis caurs ozols, un tur sabāzuši. Paši lielie un mazie vīzītes apāvuši ačgārni kājās, lai kareivji domā, ka uz otru pusi aizgājuši. Cits atkal veselu nedēļu zem tiltiņa nogulējis. Tie bagātākie aprakuši naudu zemē. Vēl tagad vietām daudzina kara laikā apraktu naudu.

Uzrakst. Emilija Lasse, Sidgundas Vildēnos.
Teic. Jānis Lauva, Sidgundā.
LFK 524, 518-a.

3867.

Reiz zviedru kara spēks iebrucis Dundagas apvidū (1659. g.) Jaunais barons slapstījies pa mežiem un vācis kopā zemniekus, lai zviedrem uzbrukt. Šie gājuši, bet ar noteikumu — pamazināt klausas un nodevas. Barons to apsolījis. Zemnieki pa nakti zviedriem uzbrukuši un tos aizdzinuši, tik daļu no pils sašāvuši. Vēl tagad Dundagas pils tuvumā atrodamas zviedru skanstis.

T. D., Talsos.
LFK 843, 137.

3868.

Dukēnu pag., Valmieras apriņķī, atrodas kapu kalns Kikuta tīrumos, kur pie kāda ozola savā laikā tikušas apraktas trīsas «ķiveres» zviedru zelta. Kādreiz kādam Upītim rādījies sapnī, lai iet rakt, ka tur atrodas nauda. Bet viņš nav gājis. Kalnu esot izrakuši pēdējā Dūkļa muižas īpašnieka Aušlica dēli. Bet nav zināms, vai kautko atraduši.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. J. Tironis, apm. 50 g. v., Mujēnu pag., Valmieras apr.

LFK 23, 5546.

5. HERCOGU LAIKI KURZEMĒ UN ZEMGALE.

(1561. — 1795.)

3869. Anekdote no dzimtbūšanas laikiem Kurzemē.

1637. gadā kādu zemnieku, vārdā Jēci, kas Aizputes klosterā novadā zādzības dēļ bija notiesāts uz nāvi, nopirka Aizputes mācītāja zemnieks Butes Inte, bet tā kā tas nevarēja ar nopirkto samierināties, tad viņš notiesāto pārdeva par vienu atsēju un 20 poļu floriem superintendentam Harderam, kas to pēc tam padarīja par savu dzimtcilvēku.

Uzrakst. I. Voldemārs.

«Inland», 1844. g. Nr. 10.

3870.

Mēru laikos, t. i. 1710. gadā ļaudis dzīvojuši vienās šausmās. Bēguši no mājām mežā un tur dzīvojuši. Pie Uguņciema vēl tagad pazīstamas Būdiņu pļavas, kas savu nosaukumu guvušas no mēru laika bēgļu būdām. Ļaudis jau iepriekš raka sev kapu. Kad saslima, tad nolikās pie tā zemē. Kad tuvojās nāve, tad paši ievēlās kapā un citi tik aizbēra. Izmira veselās mājas un ciemi. Tur uz durvīm rēgojas balti vai melni krusti — par zīmi, lai neietu iekšā.

T. D., Talsos.

LFK 843, 132.

3871.

Mēru laikos, 1710. gadā, izmirusi Jaunpilsēta jeb Ninīve pie Dārtas muižas, kur tagad Vandzenes baznīca. Šo pilsētu cēlis kāds Nogales barons Firkss, kam plašā apkārtnē pieder

rējušas daudz muižas. Firkss nometinājis šē brīvcilvēkus un pilsētai devis brīvības grāmatu. Domājis arī to savienot ar jūru caur kanālu, lai attīstītu tirdzniecību. Pilsētai bijis savs galva un pilsētas tiesa. Iedzīvotāji nodarbojušies ar tirdzniecību un amatniecību. Ādģērim Detlavam bijis nams ezera malā. Tirgotājs Fridriķis Heniņš dzīvojis pie baznīcas. Vēl var nosaukt Šeiba un Spekmaņa vārdus.

Pilsētā dzīvojuši arī žīdi, jo viņu kapsēta vēl līdz šo dienu redzami pāris kilometrus no Dārtas muižas uz Nogales pusi, pie Sņķeru mājām.

T. D., Talsos.
LFK 843, 133.

Piezīme. Šāda pilsēta tiešām ir apliecināta vēsturiski kopš 1697. g. Viņa atradusies uz Nogales muižas zemes, Vandzenes tuvumā. Izcēlusies no brīvu ļaužu nometnes, kas dabūjusi nosaukumu «Jaunpilsēta», vēlāk «Nīnive». Pēc barona Firkša, kas tai devis pilsētas tiesības, viņa pēcnācēja baronese Dārta aiz mantkāribas iznīcinājusi pilsētas privilēģiju un arī pašu pilsētu, viņas vietā ierīkodama sev dzīves vietu — Dārtas muižu. (Sk. I. H. Woldemar. Notizen über das ehemalige Städtchen und die Kirche Ninive in Curland. «Inland», 1844., Nr. 3).
Red.

3872.

Dundadzniekiem vēl atmiņā šādas ziņas iz pagājušiem laikiem. Ļoti sen atpakaļ, aizgājuša simteņa vidū, Dundaga piederējusi ievērojamam lielkungam, kas lielāko laiku nodzīvojis Vāczemē, atrazdamies augstā amatā. Reti viņš braucis uz Dundagu, bet tad ar ķēnišķīgu godu, pa priekšu skrejot diviem «lauperiem». Tad tikuši saaicināti bērni no visa pagasta un katrs pils pagalmā no lielkunga saņēmis vērdu; bērnu rinda tikusi ielaista pa lielajiem torņa vārtiem, bet izlaista pa mazajiem; manīgākie pratuši divas, trīs reizes ielavīties un katru reizi saņemt vērdu.

P. Puiškalns, uzrakst. no dundadznieku atmiņām.

«Talsu almanachs», 1914. g., 107. lap.

3873.

Dundagas pagastā toreiz bijis maz cilvēku, no lielā mēra izmiruši. Tāpēc lielkungam patīcis, ka jaunie ļaudis drīz precējušies. Satiekot jaunu cilvēku, viņš vaicājis savā latviešu valodā: «Māk tev siev' būt?»

Ja atbilde skanējusi nē — pēriens. Atbilde ar jā — dālderis. Vēl pētījis tālāk: «Māk tev bērņ' būt?»

Ja bērņi bijuši, tad vēl dālderis klāt.

P. Puiškalns, uzrakst. no dundadznieku atmiņām.

«Talsu almanachs», 1914. g., 107. lap.

Piezīme. Lielais mēris plosījās Kurzemē un Zemgalē 1710. un 1711. g. Pēc chroniku ziņām «lielā miršana» sākusies 1710. g. martā, un 1711. g. 30. dec. turēti pateicības aizlūgumi par mēra galīgu izbeigšanos. Viņa nodarītais posts ļoti liels: piem. Muižciema novadā 1707. g. bija 802 dvēseles, t. i. katrā mājā 16, bet 1711. g. tikai 132, t. i. katrā mājā 2½ cilvēka. Zeme bija palikusi cilvēku tukša. Nebij vairs pietiekoši ļaužu, kas apstrādā hercogu, muižnieku, mācītāju zemes. Mācītājs Lambergs kādā vietā raksta, ka pēc 1711. g. mēra tiklab muižnieki, kā mācītāji piegriezuši lielu interesi ļaužu skaitīšanai. Un, protams, arī vairošanai, kā tas redzams no mūsu anekdotes un arī chronikām, kas apliecina, kā tūlī pēc mēra laulību un dzimstību skaits ļoti strauji cēlies.

(Sk. V. fon Brinkena chroniku krājumā «Sitzungsberichte der kurl. Geselsch. für Literatur und Kunst», 1894. g., 86. lap. un mācītāja T. Lamberga chroniku turpat 1892. g., 36.—37. lap.). Red.

6. KRIEVU LAIKI.

a. PĒTERIS LIELAIS (1682.—1725.).

3874. Pēterā Lielā dakšiņas.

«Pēteris Lielais, kas mīlējis vairāk jūru nekā sauszemi, uz Saardamu un atpakaļ braucis pa jūrmalas ceļu. Salacas jūrmalā par šo Pēterā Lielā ceļojumu tautā vēl uzglabājies sekošs nostāsts:

Varenaiss ķeizars ceļojis milzīgā kulbā, kas bijusi prāvas pirts lielumā. Kulbu vilkuši divpadsmit labākie pasta zirgi. Kad ķeizars, no Liepupes braukdams, piebraucis pie Ķirbišu pasta mājas, to sagaidījuši visi novada lielkungi un augstmaņi. Kamēr zirgus pārjūguši, muižnieki ķeizaru uzaicinājuši pasta namā, kur bijis klāts bagāts pusdienas galds. Kungi ķeizaru uzaicinājuši pusdienā. Pēteris tūlī sēdies pie galda un ķeries pie zoss. Lai rādītu muižniekiem, ka ārzmēs tas nav mācījies vien kuģu būvēšanu, bet arī smalku uzvešanos, Pēteris pavēlējis sulainim atnest Hollandes ķēni-

pa viņam dāvinātos sudraba nazi un dakšiņas. Nazis bijis maza braukuļa lielumā, bet dakšiņas reņģu iesma gaļumā ar trim zariem, labas gripeles resnumā.

Pēteris pievilcis sev priekšā blodu ar veselu ceptu zosi un ar neaso dakšiņu un lielo nazi sācis cepeti badīt; dakšiņas trulie zari saliekušies, bet zoss mugurkaulu nav varējis salauzt. Pēteris krieviski nolaņmāties un Hollandes ķēniņa dāvinātos daiktus dusmās iesviedis kaktā. Pēc tam zoss cepeti sagrābis savās spēcīgās rokās, to sabērzis drumsļu drumslās un apēdis ar visiem sīkiem kauliņiem. Uz kodām augstais ciemiņš noēdis vēl vienu ceptu pīli, dravu medus un aizbraucis, kā piemiņu Ķirbišu lielkungam atstājis Hollandes ķēniņa krievu ķeizaram dāvinātos sudraba nazi un dakšiņas.

Vēl gadus 30 atpakaļ šī piemiņa glabājās Ķirbišu muižas īpašnieka mantu glabātuvē. Kuŗa rokās vēlāk nonākuši šie vēsturiskie daikti, nav zināms.

Veco pasta ēku — kur Pēteris Lielais mielojies — noplēsa gadus 30 atpakaļ.»

A. Melnalksnis.

«Brīvā zeme», 1928., Nr. 78.

Piezīme. Pēterā Lielā ceļojums caur Baltiju uz ārzemēm notika 1697. gadā, 1698. g. cars atgriezās no turienes. (Tuvāk par to sk. «Latvju tautas anekdotes», I. sēj., 183., 184. lap.). Līdz ar Vidzemes iekarošanu sākās pie mums krievu laiki, kas, kā zināms, pie mums pastāvēja ap 200 gadu: 1710.—1917. g. un ietvēŗ sevī dzimtbūšanas laikus, kļaušu laikus, gruntniecības nodibināšanās līdz ar tautiskās atmodas laikmetu un jaunākos laikus līdz pasaules karām. Red.

3875.

Pēc «lieliem kariem» no Rīgas līdz krievu zemei tikai desmit vietās dūmi kūpējuši un trijās vietās gailis dziedājis, t. i. — desmit vietās bijuši kādi iedzīvotāji, bet trijās bijis kaut kas no mājlopiem.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag.

Dzirdēta no tēvamātes.

Piezīme. Šī un sekojošā anekdotē, acīmredzot, attiecas uz lielo Ziemeļu karu, kas 1701.—1710. g. izpostīja Vidzemi tik pamatīgi, kā Pēterā Lielā kara vadonis Šeremetjevs varēja caram ziņot: nekā vairs neesot ko postīt. Kara postam sekoja mēris. Red.

3876.

Visa zeme bijusi «izkarota» un mēŗi izmirusi, tā ka no Rīgas līdz krievu zemei tikai desmit vietās dūmi kūpējuši.

Divās vietās tie dūmi bijuši no diviem kara kungiem. Tie atnākuši, katrs ar savām piecām ķēvēm un apmetušies . . . (Še minēja divu bormaniešu ciemu vārdus, kurus esmu aizmirsis). No šiem diviem kara kungiem un desmit baltām ķēvēm tad arī esot bormanieši cēlušies.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

Stāstītājs Sīmanis Kalējs, 70 g. v., ap 1912.—1913. g., Alsviķos.

3877.

Pēteris Lielais kādreiz nakti pārgulējis pie Dalbes baznīcas, Dalbiņos. Otrā rītā prasījis saimniekam divas vēlēšanās, viņš tās būšot piepildīt. Saimnieks teicis tā: «1) Lai zaldāti manas zosis nezog. 2) Lai bungu troksnis manas ausis nemaitā!» No tā laika, kad zaldāti gājuši gar Dalbiņiem, tad bungas nesituši un zosis arī nezaguši.

Tā reiz Dalbiņa dēls braucis pa veco šoseju. Piebraucis pie Iecavas upes. Tur pašlaik pāri upei cēlies kara spēks. Visi gaidījuši, kamēr kara spēks pārcelsies. Bet Dalbiņš parādījis papīru, kur bijušas uzrakstītas divas vēlēšanās un Pētera Lielā paraksts. Tūlīn kara spēka pārcelšana pārtraukta, un Dalbiņš viens pats pārcēlies pāri.

Uzrakst. Irma Medne, Rīgā.

Teic. P. Silis, Ozolu pag.

LFK 32, 1936.

3878. Kāpēc mati balti, bet bārda melna!

Pēteris Lielais prasījis kādam vecītim, kādēļ viņa mati esot balti, bet bārda melna? Vecītis atbildējis: «Tāpēc, ka mati par divdesmit gadiem vecāki par bārdu. Bārda sāk augt tik no 20 gadiem!» Pēterim atbilde patik. Viņš piesāka vecītim, ka viņš šo gudrību nevienam vairs nedrīkst teikt, kamēr nebūšot Pēteri divi simts reizes redzējis.

Vienās godībās Pēteris saaicinājis visus savus virsniekus un apakšvirsniekus, un līcis priekšā atbildēt uz jautājumu, kādēļ mati balti, bet bārda melna. Neviens nav varējis atbildēt. Pēc viesībām Pēteris devis katram virsniekam laiku, ko apbraukāt pilsētu, lai varētu dabūt atbildi. Visi atgriezušies bēdīgi, jo neviens nekā nebija dabūjis zināt. Kāds no virsniekiem bija dzirdējis par to gudro vecīti un aizbraucis pie viņa. Vecītis bijis ar mieru atbildēt, tik lai atnesot viņam divi simts sudraba rubļus, pa rubļa gabaliem, uz kuriem esot Pētera Lielā galva. Virsnieks atnesis naudu, dabū-

jis atbildi un priecīgs devies mājās. Pēteris dikti sadusmojies un līcis vecīti atvest pie sevim. Vecītis teicis, ka esot viņu divi simts reizes redzējis un parādījis 200 sudraba rubļus. Pēteris pabrīnījies par šo gudrību. Tas saaicinājis atkal visus savus apakšniekus uz mielastu. Veci viņš nosēdinājis sev kreisā pusē. Ēdot Pēteris uzsitis sev otrā pusē sēdošam virsniekam uz kreisā pleca, līcis sist nākošam pa kreiso plecu — un tā uz priekšu. Pienākusi vecīša reize sist Pēterim pa plecu. Viņš neuzdrošinājies valdniekam sist, bet tai vietā līcis viņam šādu jautājumu: «Ja kāds ceļotājs būtu izbraucis uz tādas vietas, kur ceļi iet uz četrām pusēm, kas viņam būtu jādara?» Pēteris atteicis, ka tad, droši vien, esot jābrauc atpakaļ. Tūlīt vecītis uzsit sev blakus sēdošam virsniekam uz labā pleca un sitieni turpinās līdz Pētera labam plecam. Pēteris vecīti bagātīgi apdāvinājis par gudrību un atlaidis mājās.

Uzrakst. Irma Medne, Rīgā.

Teic. E. Mūrniece, Liepājā.

LFK 32, 2922.

3879. (var.)

Pēteris Lielais saaicinājis visus augstmaņus un padevīgos kalpus uz mielastu. Starp viesiem gadījies arī vienkāršs zemnieks. Augstmaņi to neierēdzējuši un gribējuši sanīdēt ar valdnieku. Tie izgudrojuši šādu joku: katram glāzi tālāk dodot jātura kāda runa un jāsmērē nākošam pa ausi. Zemnieku tie nosēdinājuši blakus ķeizaram, bet kad nākusi viņa rinda, tas piecēlies un sācis runāt: «Mans tēvs bija podu andelmanis, viņš braukāja apkārt pa ciemiem un mājām. Reiz gadījās, ka tas apmaldījās. Tam priekšā atradās liels kalns, kam nevarēja tikt pāri, jo ķēve bija par vāju un abās pusēs atradās aizas. Nu sakiet paši, ko man būs darīt?» — «Vairāk nekas, ka jāgriež atpakaļ», atbild augstmaņi. «Labī», sauc zemnieks un gāž sev blakus stāvošam augstmaņim pa ausi.

K. Saulīts.

3880. Pēteris Lielais un kalējs.

Kādreiz Pēteris Lielais aizvedis pie kalēja savu zirgu apkalt. Kalējs izkalis viņa zirgam piemērotus pakavus. Pakavi bija ļoti lieli un biezi. Pēteris Lielais paņēmis vienu no pakaviem un it viegli starp pirkstiem salauzis to. Kalējs skatījies un brīnījies. Tad Pēteris Lielais teicis: «Kas tad tie par pakaviem?» Par darbu viņš iedevis kalējam lielu

naudas gabalu. Kalējs to viegli pārlauzis uz pusēm un prasījis: «Kas tad tā par naudu?» Par šādu asprātību Pēteris Lielais bagātīgi apbalvojis kalēju.

Uzrakst. Arvīds Veide.

Teic. Orlas guberņas kolonisti.

LFK 17, 4374, IX.

3881.

Pēterim I. bijis ļoti uzticīgs nerrs. Viņi ar Pēteri labi satikuši. Pēteris pats dzīvojis greznā istabā, bet nerrs sēdējis priekšistabā un drāzis tapiņas. Kas gribējis tikt pie Pētera, vispirms vajadzējis dabūt no nerra atļauju. Ja kāds prasījis, kam viņš tās tapiņas taisot, nerrs atbildējis: «Ja kāds pieminēs vakardienu, tad tam dzišu mēlē tapiņas!» Tamdēļ arī neviens vakardienas nepieminējis. Nerrs to darījis tamdēļ, ka viņi ar Pēteri I. bijuši lieli kāršu spēlmaņi, un Pēterim nepaticis, ka tauta par to runā.

Uzrakst. Jānis Klapars, Rīgas skol. inst., no Jaunpiebalgas.

Teic. M. Ceriņa, Jaunpiebalgā.

LFK 637, 57.

3882.

Kad Pētera Lielā sieva Katrīna bijusi maza, māte to šūpojusi. Pie šūpula piegājusi čigāniete un teikusi: «Tu viņu šūpo tādā šūpulī, bet viņa savus bērnus šūpos zelta šūpulī.»

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. Karlīna Vilciņa, 42 g. v., Rīgā.

LFK 23, 5323.

Piezīme. Katrīna, Pētera Lielā sieva un vēlākā Krievijas ķeizariene, kā vēsture apliecina, ir vidzemniece, no dzimtļaužu kārtas, latviete, mācītāja Glikas audžu meita. Pēc Pētera Lielā nāves viņa savus radus no dzimtcilvēku stāvokļa pacēla grāfu kārtā (Skavronski). (Sk. R. Klaustiņa «Pēteris Lielais», 1910. g., 100.—104. lap.). Katrīna devusi vielu arī mākslai. Sk. vācu vēsturisko romānu no Hansa Freimarka: «Ein livländisch Herz. Katharina I. von Russland». Red.

b. PAULS. (1796. — 1801.)

3883.

Ķeizars Pauls kādreiz mežā apmaldījies. Tas bijis tur, kur tagad Ozolnieku pagasts. Tad te dzīvojis tāds mežsargs.

barona Reķa tēva tēva u. t. t. tēvs. Tas ķeizaru Paulu mežā atradis un izvedis uz ceļa. Pauls prasījis, kam tie meži piederot? Tie piederot valdībai. Pauls teicis, lai jānot ar zirgu no saules lēkšanas līdz rietēšanai, cik lielu gabalu apjāšot, tas viņam piederēšot. Tā mežsargs apjājis lielu gabalu. Kad saule rietējusi, tas atradies vecās Jelgavas šosejas malā, kur tagad uzcelts pieminēklis. Gandrīz viss Ozolnieku pagasts tagad piederēja baronam Reķim (tā mežsargs tagad sevi nosaucis).

Ozolnieku pagastu tāpēc arī senāk saukuši «Paulsgnade», ķēniņam Paulam par godu.

Uzrakst. Irma Medne, Rīgā.

Teic. J. Silis, Ozolnieku pag.

LFK 32, 2903.

3884.

Ķeizars Pāvuls pats gājis uz zaldātu munsteri. Tad «munduriņi» bijuši tādi šauri, ar šporēm savelkami. Zaldātiem vajadzējis būt tieviem, tieviem. Ja ķeizaram licies, ka kāds nava diezgan tievs, ta pats klāt, iespēris ceļa galu vēderā un vilcis špores, kamēr zaldātam asinis pa muti sprukušas, laukā.

Pāvulu gan, laikam, ģenerāļi nokāvuši, jo arī tiem no viņa nekādas dzīves nebijis. Kad viņš bijis beigts, priecājušies oficiēri un zaldāti.

Stāstītāja kāda izdienējuša zaldāta (liekas apakšvirsnieka) meita, vecenīte, ap 1900. g.; viņas tēvu arī Pāvuls tā šporēm žņaudzis.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānīšos.

c. NIKOLAJS I. (1825.—1855.).

3885. Jaunās pusdienas.

Ķeizars Nikolajs I. mīlējis bieži iziet uz medībām. Bet pēc medībām pavāram arvien bijis kas jauns galdā jāceļ. Reiz tomēr nabagam pietrūcis. Bet izdomājis: sagriezis zie-mišķādas cimdus smalkās cīpslīnās un ar taukiem uz pannas uzcepis. Sīksti gan bijuši. Bet vai ķeizaram mīksta rikle! Nogājis diezgan ātri dibenā. Pēc pusdienām ķeizars prasījis

pavāram, kas tas par ēdienu esot bijis. Pavārs gan liedzies, bet beidzot izteicis. Ķeizars teicis, lai otrreiz tā nedarot, nezin vai tad neņemšot zābakus uz strēķa.

Uzrakst. Aug. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

Var. LTA 1499.

d. ALEKSANDRS II. (1855.—1881.)

3886.

Stāsta, ka kādam muižniekam sadumpojušies zemnieki. Tas tos visādi spīdzinājis, bet tie tomēr neklausījuši. Muižnieks sūtījis ķeizaram lūgumu, lai atsūtot palīgā kara spēku. Ķeizars arī apsolījis sodīt nepaklausīgos zemniekus. Bet tā dēļ, Aleksandrs II., sācis lūgt, lai atļaujot viņam braukt zemniekus apmierināt. Tas arī atļauj.

Atbraucis uz šejieni kā kareivju priekšnieks, tas iepazīnies ar zemnieku stāvokli un kāpēc tie dūmpojas pret savu kungu. Tam ticis zemnieku žēl, un viņš atstājis tos nesodītus. Prom braucot, tas atpircis visus šos zemniekus un palaidis brīvā.

Tikai vairs labi neatminu, kādā muižā tas īsti noticis. Stāsta, ka Nerzas-Ludzas apgabalā zemnieki esot tiešām atlaisti gadus desmit agrāk brīvībā nekā pārējie Latgales zemnieki.

Uzrakst. J. Kravalis, Ludzas vidusskolā.

Teic. Francis Kravalis, 86 g. v., Zvirgzdu pag., Pildagreču sādža.

LFK 548, 2603.

e. PIE ĶEIZARA.

3887. Zemnieks pie ķeizara.

Pie ķeizara aizgājis kāds zemnieks. Pie ķeizara durvīm dežurējis ģenerālis. Tas zinājis, ka ķeizars dažreiz mēdz apdāvināt laudis, un tāpēc zemniekam prasījis, lai pusi dāvinājuma dodot viņam. Zemnieks to negribējis apsolīt un tāpēc izcēlusies kilda. To izdzirdis ķeizars un aicinājis zemnieku iekšā. Ķeizars prasījis, ko šim vajagot. Zemnieks lūdzis divas plaukas. Ķeizars ilgi negribējis to darīt, beidzot tomēr piekāpies. Tad zemnieks atvadījies. Priekšnamā saticis ģenerāli un gāzis briesmīgu plauku tam pa ģīmi, teikdams: «Še puse!» Troksni izdzirdis ķeizars un steidzies ārā. Zemnieks tam visu izstāstījis un sacījis, ka ģenerālim manta un bagātība esot, tikai plaukas trūcis, tāpēc viņš arī to devis. Ķeizars atlaidis zemnieku bez soda.

Uzrakst. Aug. Jūgs.

Teic. P. Jūgs, 64 g. v., Valkā.

(Sk. 3890. anekd.)

A. Dzimtbūšana.

1. MUIŽNIEKI.

a. MUIŽNIEKU PILIS.

3888. — 3889.

1. Par jaunās Nītaures pils būvēšanu stāsta, ka pie tās esot ļoti cilvēki kalpināti. Visiem pagasta iedzīvotājiem vīriešiem un sievietēm bijis jāiet pie akmeņu un krants vešanas, laušanas un sijāšanas, kalķu un mālu taisīšanas. Sievietes — mātes, kuņģam bijuši zīdaiņi — puikas, tikušas laistas divreiz dienā bērnu pazīdīt, bet kuņģam bijis meitēns, tikai reizi. Visiem, kuņģiem bijušas govīs, bijis jādod priekš pils mūrēšanas piens, jo kalķus netaisījuši ar ūdeni, bet ar pienu, lai tie būtu stipri un izturīgi.

2. Attiecoties uz šo, kad 1905. gadā Nītaures pili sociālisti nodedzinājuši, daudzi sacīja, ka to jau vajadzējis sen izdarīt, jo diezgan pie tās mūrēšanas esot cilvēki mocīti.

Pils mūrus gan grāfs palika zem jumta, tak tālāk neizlāja. Tāda tā stāv vēl līdz šim.

Uzrakst. Jānis Rozenbergs, Ķēču pag. nespējnieku mājā.

Noklaus. Nītaures pag.

LFK 675, 30.

Piezīme. Nītaures muižu Krievijas ķeizariene 1759. gadā dāvinājusi ģenerālim un senatoram grāfam Vilh. Fermoram. Pils celta 18. g. s. baroka stilā. (H. Pirang. Das baltische Herrenhaus. II., 17. lap.).

Red.

3890.

3890. Dundagas pils.

Kad mans tēvs vēl bijis jauns, tas redzējis, ka tur, kur tagad pie baznīcas tas tilts — tad jau nebijusi šitā pils bet vecā — bijis tāds tilts, ko divpadsmit vīri cēluši augšā un laiduši zemē. Pili neviens tā nevarējis tikt iekšā kā tagad. Tad tur uz vārtiem bijis tāds tornis, gandrīz tāds kā baznīcai, un tur stāvējis pastāvīgi viens vaktnieks. Tam vaktņiekam bijusi liela taure pie sāniem. Ja nu nācis kāds draugs, vai kāds pils iedzīvotājs, tad vaktņieks iepūtis lielajā taurē, un tūlīt divpadsmit vīri bijuši klāt un laiduši tiltu lejā un nācēju iekšā. Bet ja bijis kāds svešs, tad vis nelaiduši šo ātrāk iekšā, kamēr šis, turpat stāvot, izstāstījis, ko viņam vajaga. Ja nu tas neko ļaunu nedomājis, tad laiduši arī pili iekšā, bet citādi, vai nu to saņēmuši cieti, vai padzinuši, lai iet no pils projām.

Uzrakst. Kārlis Tīģeris, Jaunvāles pam. skolā.

Teic. Ansis Smildziņš, 81 g. v., Dundagas nespējnieku patversmē.

LFK 237, 741.

b. MUIŽNIEKU LIKUMI ZEMNIEKIEM.

3891.

Vecais Stendenics, t. i. Stendes barons, bijis liels blāvējs, tomēr pie tiesas nevienu nav sūdzējis. Atsaucies arvien uz vectēvu likumiem, kuŗi bija izdoti speciāli priekš Stendes pagasta iedzīvotājiem, pēc kuŗiem tiem jādzīvo, lai baudītu Dieva žēlastību, kunga labvēlību, mācītāja atzinību un kaimiņu piekrišanu. Tanis bijis teikts (izdoti ap 1780. g. un pārdrūkāti kādā vācu kalendārī), kā kārtīgi jādzīvo, kas zemniekiem aizliegts darīt un kas viņiem atļauts. Miris šis barons lielā vecumā. Pie viņa stendenieki vēl plāvuši riežus un

braukuši barona šķūtīs. Par to viņi atkal saņēmuši malku, žagarus, ganības un meža pļavas. Kad bijusi jāceļ kāda ēka, zaguši arī balķus. Dažreiz gadījās tādu nedarbnieku noķert, pēc kam to aizveda uz muižu. Pērkons liels.

«Jūs gribiet man visus mežus nocirst! Jūs mani gribiet par nabagu pataisīt! Kāpēc necērtiet citur? . . .»

— «Mums jau mežu nava, kur lai mēs cērtam! . . .» vainīgais atbild. Nobeidzas ar to, ka vainīgajam jāaizved uz Tukumu zināms daudzums degvīna vātu. Pie tiesas netika sūdzēts. Viņa dēls — sīkstulis, bet labs saimnieks. Brālis, Iģenes barons, arī blāvis uz cilvēkiem, līdzīgi tēvam. Bet tēva salīdzības gars tam trūka! Tāpēc ar cilvēkiem neprātis sadzīvot.

Kad vecais stendenieks nomira, viņa dēls sāka tūlīt sūdzēties. Bet kas notika? Viņa pļavas, kur bija saimniekiem riežu gabali, palika nepļautas divus gadus. Tad salīga ar pagastu un aizdeva naudu ķulmašīnas pirkšanai. Tomēr riežus vairs nepļāva.

T. D., Talsos.

LFK 843, 165.

Piezīme. Pirmais dzimtlaiku muižnieks, kas nopietni gribēja zemnieku stāvokli atvieglināt, bija Aizkraukles šulcs. Viņš 1764. gadā izdeva saviem zemniekiem likumus. Tos baroni atzina par kaitīgiem savām interesēm un izņēma no apgrozības. Bet humānākie un tālredzīgākie dzimtkungi redzēja, ka šulcam taisnība: uzlabojot tiesiski zemnieku stāvokli, viņi uzlaboja arī savu. Te tad nu iemesls tam, ka 18. g. s. pēdējā ceturksnī šur un tur baroni sāka izdot likumus pēc šulca parauga, piem. Stendes Brigens (1780.), Zemītes Firkss (1791.), Struteles Franks (1793.), Mēra muižas Cekelis (1796.), Smuku muižas Grothūzs (1798.), Vec-Bebrenes barons (1802.) u. c.

Red.

c. BAZNĪCU CELŠANA.

3892.

Kad vecā baznīca pie Blomiem sagrūvusi, tad jaunā un vēlāk pārbūvētā, tagadējā Smiltenes baznīca, celta. Vispirms baznīca Smiltēnē celta maziņa un saukta Māras baznīca. Par Māras baznīcu saukta tāpēc: kad baznīca celta, tad tik, cik pa dienu ticis uzcelts, tas pa nakti bijis sagrūvis. Tad iemūrēta kreisā pusē no altara sienā jauna, nevainīga meita,

vārdā Marija, tai iedotas rokā visas baznīcas atslēgas. Tad celšanas darbi tūlīn sekmējušies.

Uzrakst. Jānis Bērtulis, Blomes pag.

Teic. Riņģu tēvs, Blomes pag.

LFK 528, 244.

3893.

Man gadījās reiz dzirdēt, ka viens uzteica nomirušo Gattarta lielkunga Augusta fon Hagemeistera nopelnus pie Vecpiebalgas skaistās baznīcas uzbūves, tad viens zemnieks, kas pats arī pie tās bija strādājis, teica: «Bezprātīgais, man gan palika krekls viscaur slapjš, balķus ceļot un veļot, un mizojot, drēbes bija tikušas ar sveķiem, ka izskatījās, it kā būtu no darvas poda izvilktas. Kur ta viņam tie nopelni? Padomu dodams un mācīdams, uz cita maka, tas ir lēti! Izciertām arī baznīcai visus akmeņus, kas logiem ap zimzām. Dažu dienu tika nostrādāts pie kāda akmeņa un vakarā izlēca kāds robs. Akmens negēldēja!»

Par viņa nedarbiem daudz lielāku lapu varētu sarakstīt nekā tas «Mājas viesi» par viņa dimantkāzām sacerēts rakstiens no Rātmindera, kur viņš pārlietu uzteikts un uzlielīts.

Uzrakst. Zarevičs.

Kopija no J. Mišņina manusk. krājuma.

LFK 51-b, 227.

3894. Vecgulbenes baznīcas būvēšana.

Priekš astoņdesmit sešiem gadiem, kad pie Gulbenes draudzes piederēja apkārtējo muižu baroni līdz ar baznīcas «kaventes» vīriem un baznīcas pērminderiem, pie kuņiem arī pieskaitījies vietējais mācītājs, sākuši spriest par jaunas baznīcas būvi, jo vecā koka baznīciņa bijusi par mazu priekš tik lielās draudzes. Priekš piecdesmit gadiem jau Gulbenes draudzē bijušas 14.000 dvēseles. Bez tam baznīca bijusi arī laika zoba izgrauzta. Viņa bijusi tanī vietā, kur tagad atrodas Kalniņa II. šķiras traktieris, gandrīz kazarmju galā, t. i. uz ziemeļu pusi.

Toreiz kungiem bijusi ļoti liela stīvēšanās, kurā vietā jauno baznīcu celt. Jaungulbenes barons to gribējis dabūt uz savas zemes Jaungulbenes tuvumā. Kropas barons gribējis, lai tā tiktu celta uz, tā sauktā, «Tilta kalna», kas ir kādu kilometru no Gulbenes ārā uz Kropas lielceļa. Tikai Vecgulbenes barons Volfs palicis pie sava, ka baznīca nav citur ce-

lama, ka uz vecajām pils drupām. Tā viņi ar Kropas baronu sākuši tiepties, līdz kamēr nonākuši pie tik asa naida, ka nolēmuši ar pistoļēm divkaujā šauties. Ar tādu norunu, kuŗš paliks neievainots, tam būs noteicošais vārds. Norunājuši izdarīt šaušanu aizsietām acīm.

Šaujoties Gulbenes barons sašāvis Kropas baronam citu neko, kā mēteļa stūri. Par to nu visi tikai pasmējušies. Bet Gulbenes baronam palikusi tā tiesība — likt baznīcu būvēt uz vecajām pils drupām.

Uzrakst. Fr. Krēslīņš, Vecgulbenē.

Teic. N. Biezais.

LFK 142, 4737.

2. ZEMNIEKI.

a. HERNHUTIEŠI.

3895. — 3902. Brāļu draudzes celšanās un vajāšana.

1. Baznīcas iekšiene bijusi izkrāsota šāda: griestos bijusi uzzīmēta elle, kur velni ap katliem vāra un maisa netīcīgo un nepaklausīgo dvēseles. Tad pāvests ar lāstu grāmatu rokā. Aiz altara bijusi atsevišķa istaba — soda istaba, ar briesmīgi lieliem un augstiem krēsliem. Kad cilvēks atsēdies, tad galva bijusi pie griestiem. Baznīcas pagalmā bijis stabs. Ja kāds puisis pavedis meitu un tad to meitu neprecējis, jeb arī kādai meitai piedzimis ārļaulības bērns, tad tā ar to puisi atsēdināti tamos kauna krēslos. Tad visi pēc dievvārdiem gājuši tos kaunināt. Kad tā nu bijuši četras svētdienas kaunināti, tad atlaisti, lai dzīvo godīgi. Bet ja kāda meita savu ārļaulībā dzimušo bērnu nogalinājusi, tad tā sieta pie staba baznīcas pagalmā. Tad pēc dievvārdiem nu bende noskaitījis uz muguras attiecīgo skaitu rīkšu. Šie mocekļi izģērbti kaili un tad pērti. Ja sodāmais nu šos sitienus izturējis un palicis dzīvs, tad tas dzīts prom uz Bēreni *). Tā bijusi tāda vieta, kur šādi nelaimīgie aizsūtīti verdzībā.

2. Dievvārdos jau no iesākuma cits nekas nebijis, ka tik: klausī kungam un nepretojies, ko viņš saka, ja ne, tad zinat, kas ar jums notiks! — Kādi, kas jau pratuši lasīt, bijuši drusku ieskatījušies bibelē, jaunajā derībā, kur Kristus vi-

*) Vēlāk dzīti uz Sibīriju. Bērene, laikam, bijusi kāda muiža Latvijā, kur noziedznieki sūtīti.

siem grēciniekiem piedod un šādu mocību nemaz nedara. Tie nu sarunājušies kopā, ka neies nemaz uz baznīcu, teiks paši, kurš zina jau ko no grāmatas. Visi bijuši ar mieru. Pirmie dievvārdi turēti mežā, tad rijā. Vēlāk nosprieduši, ka vajaga celt taisni saiešanas namu. Pirmie saiešanas nami bijuši ar stadulu zirgu iebrāukšanai. Pirmie saiešanas nami: Riņģa, Liepiņas, Macuļa, Kākas.

3. Kad nu iesākusies šī saiešanas namu apmeklēšana, baznīca palikusi aizvien tukšāka, kamēr beigās nebijis vairs neviena, kas iet uz baznīcu. Mācītājs sācis sūdzēties kungam, ka vairs neviens baznīcā nenāk, bet tikai iet uz saiešanas namiem. Kungi sākuši dzīt uz baznīcu. Sākuši visus pērt, kas gājuši saiešanas namos.

4. Kādreizējais Blomu muižas kungs Šreiders sūtījis muižas kungu Stinkmani, lai tas jāļ uz Riņģa lūgšanas namu un lai netaupa nevienu, kas tur ir. Stinkmanis kā jāļis pār tiltiņu pie Riņģu lūgšanas nama, tā zirgs uz tiltiņa tā kļūpis, ka muižas kungs izmests no segliem un pārlauzis abas kājas. Šis nu sācis vaimanāt. Sanākuši visi no lūgšanas nama un, redzēdami, kāda nelaime notikusi, prasījuši, no kurienes šis ir? Dabūjuši zināt, ka no Blomu muižas, satinuši palagos un uz nestuvēm aiznesuši uz muižu. Kungs brīnījies, kas tad šim? Prasījis, vai tad šis ticis sasists? Stinkmanis nu stāstījis, ka šis kritis un pārlauzis kāju. Un kas tad tie par ļaudīm esot, kas šo atnesuši? prasījis kungs. Tie bijuši tur tamā lūgšanas namā. Kungs nu nosarcis vien un atlaidis nesējus, lai iet mājā.

5. Kungi nu sūdzējuši bruģu tiesā Cēsīs. Bruģu tiesa nospriedusi, ka lūgšanas nami tiek aizliegti un aizlikta šļaka priekšā. Nu turējuši atkal dievvārdus mežā.

6. Bet te daži bijis pazīstams ģenerālgubernators Rīgā, un tie nodomājuši griezties pie tā. Bijis krievs, uzvārdā Braunis. Tas bijis pret zemniekiem ļoti labs. Aizbraukuši Rīgā tie, kas nu bijuši izsūtīti kā delegāti. Braunis patlaban nācis no kareivju apskates. Nokrituši visi tam priekšā ceļos un nu sūdzējuši savas bēdas. Braunis pierakstījis visu un teicis, lai šie ejot tik mājā, viss būšot labi.

Braunis nu izsūtījis štapetes (ziņojumus) uz bruģu tiesu, lai 24 stundu laikā būtu visi saiešanas nami atvērti, ja tas netiks izdarīts, vainīgie tiks nošauti. Bruģu tiesa nu sūti-

jusi štapetes atkal kungiem. Tie nu skrējuši kā traki uz saiešanas namiem un rāvuši zīmogus no durvīm nost.

Nu visi bijuši atkal laimīgi. Tūlīņ otrā dienā svētījuši atjaunošanas svētkus.

7. Sūdzība gājusi līdz ķeizaram. Ķeizars lūgšanas namus apstiprinājis. Tad nu celta skola, lai sacītājus mācītu lasīt un rakstīt. No Vācijas atbraucis skolotājs, saukts «tē-tīts» jeb misionārs. Baronese Elizabete Veisman dāvājusi šim mērķim sešas pūra vietas zemes, kur uzcelta skola un māja skolotājam. Šīm sešām pūra vietām aprakts grāvis riņķī. Šī vieta atrodas uz tagadējā Blomes Zakīša mājas zemes. Skolotājam celto māju vēl tagad Zakīša mājas saimnieks Krūmiņš lieto kā dzīvojamo māju. Skola gan ir noplēsta. No skolas ēkas kokiem uzcēlis sev istabu Blomes Sirmīņu mājas saimnieks.

8. Kādreiz, kad aizbraukuši Rīgā ar liniem, kāds kaupmanis piešmaucis kādu blomieti. Tas arī aizgājis pie ģenerālgubernatora Brauna sūdzēties. Tas licis nopērt nekrietno kaupmani. Nu visi pircēji Rīgā palikuši bailīgi, tūlīņ prasījuši, no kurienes esot. Tad nu visi stāstījuši, lai vai bijuši no kādas puses, ka no Smiltenes apgabala, visi kaupmaņi tūlīt tiem dēvuši augstāku piemaksu par mantām.

Uzrakst. Jānis Bērtulis, no Blomes pag.

Teic. Riņģu tēvs, no Blomes pag.

LFK 528, 245—246.

3903.

Uz dziedāšanu umurdziešus iespaidojuši arī divi saiešanas nami, viens Augstrozes Ropā un otrs Umurgas Miezī. Ropā galvenā vērība tikusi piegriezta jaukai liturģu dziedāšanai, bet Miezī tā sauktajām cirkļa dziesmām. Ropā liturģijas dziedātas tādā kārtā, kā tas vispārī ievests saiešanas namos. Miezī dievvārdu savādība pastāvējusi cirkļa dziesmās. Priekš minētām dziesmām bijis sastādīts īpašs orķestrs ar 12 klarnetēm. Dievvārdu dalībnieki sastājušies lielā riņķī (kā paši teikuši — cirkulī) un ar orķestri priekšgalā gājuši pa zāli dziedādami. Šis paņēmieni darījis lielu iespaidu uz draudzi. Stāsta, ka viena no minētām 12 klarnetēm vēl esot kādā vietā atrodama.

1. Bērziņš, Umurgā.

LFK 556,822-a.

Piezīme. Kāda 82 g. v. Marija Amoliņa noskaitīja kādas dziesmiņas, kuņas dziedātas Augstrozes pagastā krustībās, kāzās un bēres.

3904. Dieva bērni un velna bērni.

Jaunpiebalgā atrodas pavisam četri saiešanas nami: Kaņepos, Ilzēnos, Langos un Augstāros. Trijos pēdējos vēl līdz šim notur dievkalpojumus, tikai pirmais stipri cietis kara laikos.

Kaņepu saiešanas nams atrodas apmēram 3 kilometrus no Piebalgas stacijas, uz austrumiem no dzelzceļa līnijas. Pati māja, paprāva šķūņa lielumā, celta uz pamakiem no tēstiem balķiem. Jumts no salmiem, tagad jau apaudzis ar zaļām sūnām. Namā pavisam četras istabas. Trim mazākām katrai pa vienam logam, bet lielai, zālei, ir pieci logi. Ģēvele mājai ar dēļiem nosepta. Uz durvīm dažādi izgriezumī. Visām istabām grīda.

Latvijas atbrīvošanas karā mājā bija apmetušies zaļie («meža brāļi» — kā viņus sauca). Viņi bija nosūdzēti.

Drīzi ieradās sarkanie un uzsāka savstarpēju apšaudīšanos, no kuŗas daudz cietusi māja.

Pēc kara vēl mazās istabiņās dzīvoja piedzīvotāji. Bet tagad nams kalpo kā ābola šķūnis.

Saiešana celta kopējiem spēkiem. Saimnieki paši veduši balķus.

Vēlākā saiešanas dzīvē bijušas arī dažas nevēlamas būšanas. Kā viena no tām mināma apmeklētāju sadalīšana divās daļās: pirmie un otrie. Pirmie bijuši ikdienišķie cilvēki, otrie svētie. Visi uz dievkalpojumu nevarējuši iet reizē. Vispirms gājuši «svētie».

Tā kādā svētdienā, kad dievkalpojumu pašlaik noturējuši «svētie» un citi pārējie gaidījuši laukā, uz trepēm iznākusi kāda «svēta» meita un kādai citai prasījusi, ko šī varot no savas dzīves nožēlot? Tad pagriezusies pret citiem un teikusi: «Pagaidat vien jūs, velnabērni, kamēr Dieva bērni nodzied!»

Uzrakst. Jānis Klapars, Rīgas skol. inst.

Teic. M. Ceriņa.

LFK 637, 42.

b. IENACEJI.

3905.—3907.

1. Mani senči, piecas paaudzes atpakaļ, ienākuši no svešas puses un ar svešu valodu. Te bijusi tāda brīva zeme. Dzīvojis tur kāds «bobils» un nomiris. Citiem apkārtējiem jau bijušas rijas un kambaři, bet «bobiļam» vēl bijusi «apaļā

māja» un apaļš namiņš. Šī «apaļās mājas» vieta, ap 3 asis diametrā, un tāda pati «namiņa» vieta, ap 1½ asis diametrā, vēl tagad skaidri redzama. Apkārtējie ienācējus neieraudzījuši un priecājušies, ka tur «bobiļa» mājas tuvumā viņi gan nedzīvošot, jo pa vecām «bobiļa» sētām pat vidū dienā «bogi» staigājat kā sarkanas vāveres.

2. Kad «bogi» neko ļauna nedarījuši, tad sākuši kaimiņi paši nest «nešļavas»: vai katru rītu bijis durvju priekšā nomests vikšķis ar pelniem, oglēm un sāli, reizēm bijušas dažādas lopu spalvas, dažā «nešļavā» lopu spalvās bijusi arī veca nauda, tad sprāgušu jēru un teļu zarnas un galvas. Pirmās paaudzes ienācēji tikai smējušies par to, bet otrās paaudzes — Pēteris, jau vairījies no «nešļavām», ar lāpstu nesis tās uz upi un laidis zem ledus. Tā kā ļaunums nekāds nemeties, tad kaimiņiem beidzot apnicis nest nešļavas.

3. Ienācēji rikojuši ābeļu dārzu un stādījuši «saldābeles» (t. i. potētas). Citiem saldābeļu vēl nebijis.

Interesanti vēl atzīmēt, ka vēl tagad no šī dārza ir atlikušas divas ābeles ar augļiem, kādus nekur citur neesmu redzējis, ka bērnu dienās vēl redzēju daudz šo ābeļu, un viņas bij taisni tādiem augļiem, kādas ir tagadējās jaunākās ābeļu šķirnes, bet daļa tomēr bij tādu, kādu citur nav. Ābeles bija potētas. Nav zināms, no kurienes veduši potzarus. Arī bišu stropi bijuši dārzā.

Tā kā zeme nebijusi dalīta, katrs strādājis, kur gribējis un cik varējis. Tad kaimiņi aiz skaudības sākuši pie saldābelēm list līdumu, lai nebūtu tām un bišu stropiem aizvēja. Vecais Pēteris ar paegļa mietu viens pats piekāvis un aizdzinis divus kaimiņu saimniekus ar visiem pušiem.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

c. KARTUPEĻU DUMPIS.

3908.

Manos bērnu laikos piedzīvoju šē un tur godos, īpaši kāzās smieklu teicējus. Viens tāds bija «Vecais Auns» Kauguriešos, ko es jau vecu vīru, Valmieras draudzes skolnieks būdams, redzēju. Liels no auguma, klibu kāju, skaņu balsi, viņš nēsāja slotas apkārt un pārdeva, bet bija īpaši pazīstams smieklu stāstītājs un dziedātājs. Par gluži pilnu neviens viņu neturēja, bet priecājās, kad nāca, un

klausījās, ko mācēja stāstīt. Kļibo kāju esot dabūjis kartupeļu kaŗā Kaugurmuižā. Tas bijis tā: ķeizars licis izsludināt brīvību. Un tad mujēnieši sprieduši, ka šiem vairs neesot uz muižu jāejot kartupeļu rakt, — tad nenākuši, bet gribējuši celt dumpi. Nonākuši muižā uz dumpi, bet grāfs licis aizslēgt durvis, un tā no dumpja nekas neiznācis. Gājuši nu uz Kauguru muižu, bet tur arī durvis ciet. Sacījuši, lai taisot durvis vaļā, šie nākuši uz dumpi, nebūšot kartupeļu rakt. Bet iekšā nelaiduši. Gaidījuši vai līdz vakaram, tad atnākuši no Cēsīm zaldāti: lai ejot uz māju. Nav gājuši, esot nākuši uz dumpi. Tad zaldāti šāvuši ar lielo gabalu, un šis dabūjis ar prapi pa kāju un palicis klibs. Tā aizgājuši laudis uz mājām un beidzies kartupeļu kaŗš. Cik tur taisnības galā, kas to zin; jo mūsu laudis par šo kaŗu tikai sakarā ar vecā Auna stāstīšanu ko atmin. Bet vienumēr kas tur ir bijis. Vēlāki dzirdēju, par mācītāju te atnācis, ka Mujēnu muižā esot bilde pie sienas: Kartupeļu kaŗš Kaugurmuižā. Šo bildi, tā Valmieras sindikus, Kleberģa kungs stāstīja, šis pēc vecā grāfa lielkunga vēlēšanās no kurpnieka Jirgena esot iepircis. Kā tas pie bides ticis, vairs nezinu, bet apriņķa skolotājs Olderoge to esot zīmējis. Tas bijis toreiz to zaldātu virsnieks Kaugurmuižā un vēlāku tik palicis par skolotāju. Viņš pats, Kauguru grāfs un bruģu kungs Manio tur esot redzami uz tās bides. Karpnieks Jirgens nu teicis, ka labprāt to bildi grāfam atdodot, jo pašam šaušalas vien pārejot, kad to uzskatot un bruģu kungu Manio iedomājoties. Jo kad drīz pēc šī kaŗa bruģu kungs Manio miris, tad šie, jaunie zēni, kurpnieku buršas būdami, bijuši pa nakti pie bruģu kunga kapa vaktēt. «Nu nezinu», tā viņš stāstīja, «vai man bija tās kārtis, vai manam biedram, un vieniem pašiem visu nakti pie zārka sēdēt nāk garš laiks un sākām marjažu spēlēt. Te paliekam uzreiz klusu. «Vai tu redzi?» es saku. «Redzu», šis atsaka. Un bij briesmīgi. Bruģu kungs Manio sāk zārkā cilāties, ka viss pārsegtais palags vien kustās un mums no bailēm vai jāģibst. Un mums, grēka gabaliem, kārtis rokā! — Un kas bija? Ne nu bruģu kungs kustējās nekā, bet viņa vecais mopsis, kas nezina kā bij paklīdis apakš palaga un piegūlies savam vecam kungam klāt. Bet mūs nobaidīja līdz nāvei. Tad vienumēr bruģu kunga Manio un skolotāja Olderoga laikā tas kartupeļu kaŗš ir bijis, kur Aunam tā kāja sašauta.

(Pēc vecā Baloža piezīmējumiem 1802. g. oktobra mēnesī.)

J. Neulands.

Mani jaunības laiki. II. 29., 30. lap.

d. NAPOLEONA KAĶA LAIKĀ (1812.).

3909. Spranču kapenes.

Vārds cēlies no tā, ka senos laikos, kad sanākuši spranči, viņi apgūlušies kādā rijā. Par to zemnieki bijuši ļoti saskaitušies. Viņi aizsējuši rijas durvis un pielikuši uguni. Pēc kāda laiciņa visi spranči bijuši sadeguši.

Uzrakst. Konrāds Kvāls, Seces pag.

Teic. Lība Platkāja, 42 g. v., Seces pag.

LFK 523, 286.

Piezīme. Anekdots par franču kaŗu stāv sakarā ar Napoleona iebrukumu Kurzemē 1812. g. Šā gada 16. jūlijā franči mēģināja pāriet Daugavu pie Jumpravmuižas bet bez sekmēm; šis notikums arī atradis savu attēlojumu tautas anekdotē. (Sal. Dr. Fr. Bienemann. 1812. «Baltische Erinnerungsblätter». 1912. XI. lap.).

Red.

3910. Par franču kaŗu,

Līdz šejieni franči neatnākuši, tik līdz Jumpravas muižai. Te viena veca māmiņa atnākusi un stāstījusi, ka viņa kaŗu redzējusi. Dienā muižā sanākuši franču zaldāti. Naktī no Rīgas puses mūsu zaldāti tik mazs pulciņš iznācis, bet pa ceļam visas kazas salasījuši un piesējuši katrai kazai pie katra raga svecīti. Kad nebijuši tālu no Jumpravas muižas, tad tās svecītes aizdedzinājuši un dzinuši tās kazas uz muižu. Kad franči ieraudzījuši, tie pārbijušies, domādami, ka milzu kaŗa spēks nāk, visi aizbēguši.

Uzrakst. Emīlija Lasse, Sidgundes Vildēnos.

Teic. Jānis Lauva, Sidgundā.

LFK 524, 518-a.

3911.

Lielaajā «spranču» kaŗā krievu zaldāti ēduši koku lapas. Visas varējuši ēst, tikai apšu lapu gan ne. Ieēst bijis nekas, bet daudz grūtāk laukā dabūt.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

Stāstītāja kāda šā kaŗa dalībnieka meita, veca vecenīte, ap 1900. g.

(Sk. 3936. anekd.)

B. Klaušu laiki.

1. KĀ CĒLIES MUIŽNIEKU TITULIS «FON».

3912.

Muižnieku delegācija griezusies ar sūdzību pie Aleksandra II., un tas viņu nepamatoto sūdzību uzklausījis un teicis: «Вон, собаки!» («Ārā, suni!»). Delegācija pārbraukusi savās vietās un ziņojuši, ka cars viņiem piešķīris tituli «fon»!

Kārlis Bukums, Valmierā.
LFK 23, 4841.

2. MUIŽNIEKU BAILES NO DUMPJA.

3913.—3914.

Neilgi pēc dzimtbūšanas atcelšanas pār visu Latviju izplatījusās baumas, ka rudeni uz Mārtiņiem visi lielkungi tikšot nokauti kā gaiļi. Latviešos bij pamodies «pretestības gars», un lielkungi baidījušies no dumpja. Liepkalnes-Ozol-

muižā (Ērgļos) ap Mārtiņiem strādājuši «kārtinieki»^{*)}. No «valakām»^{**)} pārnākuši piekusuši un tūlīt devušies pie miera. Bet «kungi» bijuši uztraukti, salasījušies visi vienkopus un sēdējuši apgaismotā zālē.

2. Kūti bijuši kādi 30 vērši, kuņi baroti ar drabiņām un bijuši ļoti stipri un neganti. Kāds liels melns vērsis ar baltu pieri norāvis, izgāzis kūts durvis un devies pagalmā. Ieraudzījis barona verandā uguni un devies turp. Uzkāpis pa trepītēm un sācis daudzīt verandas glāžu logus. Baroni sabijušies, domādami, ka tiešām notikusi sacelšanās, un skrējuši pie «mājas ļaudīm» pēc palīga. Kučiers sācis klabināt ar «klatatām» un saukt visus kārtiniekus kopā. Gājuši skatīties, ar visādiem daiktiem apbruņojušies, nemiera cēlājus, bet atraduši tikai vienu vērsi, galīgi sadūrušos uz stikliem. Barons vērsi licis nokaut un izvārīt kāpostos gājējiem. Pavēlējis izdot arī trīs mucas alus. Tā bijusi pirmā reize, kur lielkungs licis ļaudis kārtīgi pabarot. Bet tas jau bijis no priekiem, ka lielās bailes bijušas veltīgas. Kad ļaudis pie mielasta sākuši dziedāt Mārtiņu dziesmas, kā: «Mārtiņam gaili kāva, deviņiem cekuliem», un arī kungu slavēt, tad barons iznācis uz verandas un teicis: «Bet «mēs» nokāv' to vērs', ar to balt' pier'!»

Uzrakst. A. Vējiņa, no Viesienas pag.

Teic. Labāns, no Ērgļu pag.

3. KĀ KUNGI DEVUŠI ZEMNIEKIEM UZVARDUS UN MĀJU VĀRDUS.

3915.

Kādā pagastā kungs sasauc savus ļaudis un liek tiem izdomāt māju nosaukumus. Pēc laiciņa pie kunga pienāk zemnieks un liek pierakstīt māju. «Kādu nosaukumu jūs izdomājat?» kungs jautā. Zemniekam piepeši aizmirstās mājas nosaukums, un viņš sāk stostīties: «Man bij tak... bij tak!» — «Bijtak! Kāds jocīgs vārds!» saka kungs un ieraksta to savā grāmatā.

Uzrakst. Vilhelms Otto.

Dzirdēta Vecmuižā.

^{*)} Klausīnieki pēc kārtas.

^{**)} Valakas — klausī (Ērgļu pag.).

3916. Pie vārdu došanas 1819. gadā.

1819. gadā vajadzēja latviešiem piesavināt ir cilts vārdus. Līdz tam laikam sauca viņus pēc krustāma un mājas vārda. Muižā sapulcinātiem bija katram savs jaunsvārds jāuzdod, pie kā šāda saruna kādā vietā notika.

Muižas kungs: «Kādu vārdu tu sev dosi?»

Zemnieks: «Nu, saucat par grāvi (grāfu) Medem.»

Muižas kungs: «Nem citu, jo tā jau mūsu lielkungu sauc.»

Zemnieks: «Nu, kad neiet par Grāvi, lai iet par Tiltiņu!»

«Dunduru pēcnākami», 38. lap.

Piezīme. Pēc dzimtbūšanas atcelšanas, uzsākot patstāvīgu dzīvi un darbību saimnieciskā un pašvaldības laukā, zemniekiem nepietika vairs ar agrākiem vārdiem un palamām vien, ko tiem bij devis vai nu kungs vai tauta, bet vajadzēja pieņemt uzvārdus. Piem. Kurzemē valdības pavēle par uzvārdu pieņemšanu izdota 1834. g. (Sk. «Latv. avīzes», 1834., Nr. 47, piel.).

Red.

3917. Vārdu došana Dundagā.

Ap šo pašu laiku dundadzieki esot uzvārdus dabūjuši. Kādā nebaltā dienā saņēmuši ziņu, ka visiem pieaugušiem vīriešiem jāejot uz muižu jaunu vārdu lietā. Vispāri neesot sapratuši, kas par «vārdiem» un «lietu». Plašais muižas pagals bijis pilns no ļaudīm.

Iznācis skrīveris un teicis, lai katrs sadomā sevim vārdu, kuŗu viņš pierakstīšot, jo ar dažādajiem nosaukumiem nepietiekot; ja kādam nebūtu vārds padomā, tad viņam esot vārdu liste sastādīta. Lielākā daļa palāvusies uz skrīvera «lielkungu», kuŗš jau gan zinās, kāds vārds labāki derēs, paši nemaz nenojauzdami, kāda liela nozīme būs šiem vārdiem. Pēc kārtas gājuši pie skrīvera galda, un tikai rets sacījis savu iedomātu vārdu: Priedīts, Akmens, Kārklvalks. Lielākais vairums gaidījis, ko skrīveris tiem piešķirs. Šis bijis vācietis un uz listes atradušies tikai vācu vārdi. Skrīveris tikai pēc kārtas no listes norakstījis dažādus «berģus», «sonus», «tāļus», «maņus», «valdus». Tāpēc arī Dundagā tik daudz vācisko uzvārdu. Daudzi, mājās ejot, visu ceļu mocījušies, atkārtodami jaundabūto vārdu, lai mājiniekiem arī pasacītu, bet daži uz ceļa tomēr agrāki nedzirdēto vārdu piemirsuši vai mājās pasacījuši gluži izķēmotu.

Vēlāki dabūtos uzvārdus maz ievērojuši, tie bijuši tikai grāmatās, bet viens otru saukuši pa vecam.

Uzrakst. P. Puiškalns, no dundadznieku atmiņām.

«Talsu almanachs», 1914. g., 108. lap.

3918. Kā radies uzvārds Akals.

Senos laikos, kad vēl uzvārdi nebijuši salikti, dzīvojuši vīrs ar sievu. Vīrs bijis diezgan slinks un negribējis pat iet art. Arī vīzes tas pats nepinis, bet licis to darīt sievai. Ja sieva nepinusi, tad vīrs vienmēr atteicis: «Akal, sieviņ, ja tu man vīzītes nepīsi, es art neiešu!» Tamdēļ tad arī, kad likuši uzvārdus, vīru nokrustījuši par Akali.

(Akals agrāk bijis Secē, bet tagad tāda uzvārda te nav.)

Konrāds Kvāls, Seces Baložos.

LFK 523, 1020.

3918. Kā radies uzvārds Akals.

Tas bijis viņos vecos laikos, kad zemniekiem vēl nebijis uzvārdu. Viņus vienīgi saukuši vārdā. Dažreiz vārdam vēl pielikuši klāt palamas. Muižniekiem gan jau bijuši uzvārdi.

Reiz muižnieki nosprieduši, ka zemniekiem arī vajagot dot uzvārdus. Tā kādu dienu viņi sasaukuši zemniekus muižā un devuši katram savu uzvārdu. Uzvārdu varējuši arī paši zemnieki izvēlēties. Dažam atstājuši to pašu palamu par uzvārdu. Iesaukuši vienu zemnieku un prasījuši, kādu šis sev gribot uzvārdu. Zemniekam traki spiedis labās kājas zābaks, tāpēc viņam zābaks vien prātā stāvējis. Kad kungs stingri noprasījis, kādu viņš gribot sev uzvārdu, zemnieks sabijies un tikai paguvjis izteikt: «Zābaks!» Tā kungi viņu nosaukuši par Zābaku.

Uzrakst. Jānis Landauskis, Rīgas skol. inst.

Teic. A. Muceniece, Ķēču pag.

LFK 280, 2229.

4. MUIŽNIEKI, KĀ TIESNEŠI.

3920.

Reiz viens zemnieks otru zemnieku apsūdzējis pie bruģu tiesas par to, ka tas viņu nosaucis par cūku. Bruģu kungs skatījies, skatījies sirdīgi pār brillēm uz apsūdzēto

zemnieku un sacījis: «Bet, mīl lautin, kā tu vin var saukt par vēr cūk, ka vins tokš ir vēr veper!»

Kārlis Skujiņš, Smiltenes pag.
LFK 207, 471.

3921.

Pagājušā gadu simteņa pirmajā pusē pie Talsu pils- tiesas par asesoru bija barons fon Bolšvings. Šis bija mazs, kuprs vīriņš, bet liels kāršu spēles draugs. Pie kāršu gal- da viņš pavadīja dažu labu nakti, un no rīta pat bez ēšanas devās uz pilstiesu. Še arī dibens istabā viņš cirta vaļā. Viņš mēdzis teikt: «Kāršu spēle stāv man pirmā vietā un tad ti- kai viss cits!»

Kāds tā laika Talsu mākslinieks viņu arī uzzīmējis sē- žot pie kāršu galda ar paceltu kārti rokā.

T. D., Talsos.
LFK 843, 98.

5. VECAIS PILSKUNGS.

3922. «Pagaid, tu žorks!»

«Ja, ja, ar veco pilskungu nevar vis jokoties», krodzi- nieks piebilda; «nupat divi labi saimnieki dabūjuši pērie- nu, tāpēc ka nepratuši viņam pagriezt ceļu.»

«Un pie Baltā kroga viņš līcis nopērt kādas dzimtmui-žas darbeniekus pēc kārtas, tādēļ ka nepiesējuši zirgus», Stūrmanis stāstīja.

«Arī es priekš kāda laika ar viņu biju bailēs», Melderis iesaucās. «Tas bija toreiz, kad abi ar mūsu vēveri bijām Jelgavā. Mājās braukdami iegājām vēl Grīvu krogā un ie- dzērām par mārkku brandvīna. Tur mums kāds noplukšķē- jis žīdelis pabruca garām. Bija vēls vakars. Beķera prie- dēs panākam atkal to pašu žīdu, un tas brauc taisni pa ce- la vidu. Šim tas zirģelis tā vāji tek, domāju, ko nu gulēsi aiz viņa, un, aizsmēķējis savu pīpi, laidīšu garām, bet ne- var labi tikt ne pa vienu, ne pa otro pusi. «Vadzi, žīd, dod ceļu!» es šim uzsaucu un, braukdams garām, aizķēru vi- ņam drusku priekšasi. Ak tu manu dieniņ! «Pagaid, tu žorks, es esmu vecais pilskungs, es tev gan rādīšu, tu, un- svat!» viņš iekliedzās pārkoņa balsī, un plauks! mana pur- cūļa pipe aiz bailēm no zobiem ārā! Kas tev vairs domās uz

pīpi, nu tikai jārauga bēgt. Bet šis laiž pakal, kā traks. Laime, ka man tas zirgs tāds ātrs, citādi būtu izgājis šķidri.»
A. Deglavs.

Piezīme. Vecais pilskungs — reāla persona. Dzīvojis kļaušu laikos un veco vācu tiesu laikā. Jelgavas-Dobeles administrācijas dokumentos kopš izgājušā gadu simtņa 20. gadiem Dobeles pilskunga tiesā sastop parakstu «Gideon von Stempel». Tas tad arī ir vecais pilskungs — viens no tipiskākiem muižnieku administrātoriem un tirāniem, kas ar saviem untumiem un varmācību terorizējis pus gadusimteni visu Jelgavas-Dobeles apgabalu. Kļaušu laiku paaudze zināja stāstīt par veco pilskungu ļoti daudz anekdošu. A. Deglavs daļu no viņām uzglabājis savā stāstā «Vecais pilskungs», no kurienes šie raksturīgākās pasniedzam.

Red.

**3923. «Na — šodien pikus mani rhaus, rītu pikus
tav rhaus!»**

Puisis Indriķis un meita Luzīte brauc tumsā no talkas mājā. Sarunā Indriķis piemin veco pilskungu.

«Kuš! Nepiemini veco pilskungu!» viņa viņam uzspieda roku uz muti. «Kurš gan drīkstētu stāties viņa priekšā? — vui! — viņš esot ļoti dusmīgs un bārgs kungs!»

«Vai tu redzi, kur mums kāds brauc pretim? Ak, Indriķi, Indriķi, es paredzu nelaimi!»

«Ej nu mulķīte», viņš viņu mierināja. «Kāda nelaime tad tur var notikt, kad tas arī būtu pilskungs. Ceļu es māku pagriezt, un vairāk nekā —.»

Te uzreiz dumais iekrācās un, paceldams ausis, palika brītiņu stāvam. Debess bija apmākusies tumšiem mākoņiem. Kādus solus piecus attālu uz lielceļa grāvja kāds melns tēls lēca, — dumais likās ilksis un cirtās šim gaŗam ar tādu sparū, ka Indriķis vairs nevarēja viņu noturēt un pagriezt pretimbraucējam ceļu. Viņa priekšass aizķēra pretim braucēja pakalriteni ar tādu triecienu, ka ratus iecirta grāvī un apgāza. Tikai tad, kad tas bija noticis, Indriķa stiprās rokas jaudāja noturēt zirgu.

«O! glābet, glābet!» kāda stipra balss kļiedza iz ratu apakšas. «Has tav, unsvat, gan rādīs! O! ļaudis, glābet...»

«Vai Dieviņ, vecais pilskungs! Ak tavu nelaimi!» Luzīte sauca, žņaudzīdama rokas.

Indriķis nu arī atzina briesmas, kuŗas viņam draudēja.

Viņš būtu varējis gan izbēgt, bet kā lai atstāj cilvēku bez palīga, kas caur viņa vainu tapis nelaimīgs.

«Še, Luzīt, turi grožus; es raudzišu viņu izdabūt iz grāvja», viņš sagrauztu sirdi sacīja.

Žigli viņš izjūda svešā zirgu un pacēla ratus, tā ka šis varēja izlīst iz apakšas. Apgāztais nebija nekas cits, kā vecais pilskungs.

«Kā tav' sauc?» viņš, izrāpies iz grāvja, Indriķim bārgi uzsauca.

«Ak, cienīgs žēlīgs lielskungs!» Indriķis lūdzās, «nesmu jau nemaz vainīgs. Zirgs sabijās tik ātri, ka nespēju vairs pie laika pagriezt. Piedodiet man, cienīgs žēlīgs lielskungs, šo reizi!»

«Has tav pras', tu žorks, kā tav sauc?» pilskungs viņam uzkliedza vēl bārgāki.

«Tu žorks rītu pulksten desmitos ieronas pie manis iekš muiž. Tav tiks no turien sūtīts hus pilsties', tāpēc ka tu hasi darījis varas darbus, kur tav tiks pēc likum nosodīts!»

A. Deglavs.

3924. «Tagad tav, žorks, var iet!»

Vecais pilskungs rīta svārkos ietērpies, pīpi smēķēdams un nakts mīci galvā, staigāja šurp un turp pa savu darbistabu. Šādā tad viņš iedzēra kādu ženeveri, kas stāvēja pudelē uz galda, jo vecajam kungam likās būt «runcis». Tikai tad, kad bija labi «uzpravījis» dūšu, viņš lika saukt vagaru.

Vagars bija drīz klāt.

«Labrit, cienīgs žēlīgs lielskungs», šis ienācis klanījās.

«Lai Dievs uztur jūsu žēlastību pie ilgas veselības».

«Nu, sak' tu man, kas ir no jaun?» pilskungs prasīja.

«Nu, viss iet labi, viss iet jauki», vagars vēstīja, kamēr vecais pilskungs soļoja pa istabu. «Malas muižā šonedēļ izvedīsim mēslus un Pilsmuižā sāksim jaunnedēļ. Druvas stāv it labi, arī beidzāmie sējumi saņēmušies, un ja laiks līdz galam tāds uzturēsies, tad šogad dabūsim bagātu plauju».

«Na, lab, lab! Vai tav dzers kād' ženever'?» viņš rādīja uz pilno glāzi.

«Paldies, cienīgs lielskungs! Neesmu vēl it nekā baudījis. Ak tavu brangu dzērienu!»

«Vai tav ir visi darbeniek?» pilskungs atkal jautāja.

«Darbinieki man visi, cienīgs žēlīgs lielskungs, tikai no Vilupjiem ne, kur nav saimnieka. Priekš šīm mājām esmu jau uzdabūjis saimnieku un to šodien pie jums apziņojis. Šis nu gan negrib pieņemt tās mājas, bet gan jau mēs viņu piespiedīsim».

«Tā, tā, tā», pilskungs apstiprināja.

«Mans brālis Jānis gan arī varēja uzņemt šīs mājas, cienīgs žēlīgs lielskungs, bet es domāju tam jau drīzi Sproģi būs jāuzņem. Sproģis jau ilgi vairs necietīs, atnācis jau šodien uz muižu lūgt maizi. Tīri grēks viņam to dot».

«Vai viņš sav' klaus' ir riktīg' izpildējs?»

Vagars drusku apjuka, jo vecais pilskungs viņu caururboši uzskatīja.

«Līdz šam jau nu gan tā puslīdz», viņš atkal uzsāka. «Bet kā rādas, tad mēslus viņš vairs nespēs nemaz izvest. Tāpat viņš pavisam nolaidis māju ēkas, tur jau —»

«Kad viņš savu klausīšan riktīg' izpild', tad tam vajaga maizu dot!» pilskungs bārgi uzkliedza. «Un kad viņš to naspēj, tad viņu vajaga izsviest ārā kā vienu sūdu bambalu!»

«Bet cienīgs — žēlīgs lielskungs — tas Sproģis jau nu —» viņš apjuka.

«Na, kas tev vēl ko teikt?» pilskungs jautāja.

«Nu, es domāju, tas Sproģis — cienīgs žēlīgs lielskungs — viņš jau liels žūpa un trumpotājs, es domāju, būtu jau — skaidri grēks —» «Tīrars arī domā!» pilskungs viņu pārtrauca. «Kad viņš trumpo kārtis, tad atvad tu viņu sasietu pie man, un has viņu likš' dzelžos kalt!» Viņam atkal kunga klepus uznāca.

«Sauc tu man šorpus to žork!» viņš uzsauca vagaram, kurš nobijies stāvēja.

«Sproģi, nāc šurp pie liela kunga!» vagars teica, pavēris durvis.

Sproģim gan bikses trīcēja, ka bija jāstājas kungam priekšā, bet ko tad darīs, kad maizes vajaga.

«Ek, būs labi», viņš domāja un nosplāvēs devās iekšā.

Vecais pilskungs, nostājies viņam priekšā, uzlūkoja viņu cieši no galvas līdz kājām.

Sproģis rādīja, cik varēdams, nevainīgu seju.

«Na' sak' tu man'», pilskungs noklepojies uzsāka, «vai tav doma, ka varēs tās mājas vēl ilgi turēt? Vai tav varēs vēl uz priekš' muižai kalpot?»

Sproģis nobijās. Viņš nezināja acumirkli, ko atbildēt.

«Teic labāk lielam kungam, ka klausības tev par grūtu», vagars viņu klusām mācīja, «izpildīt jau tikpat nevarēsi».

«Klusu!» pilskungs uzsauca, un vagars atrāvās.

«Dod man antvort!»

Sproģis apķērās.

«Kā tad nu nevarēšu, cienīgs žēlīgs lielskungs, kad līdz šim esmu varējis! Cik tad nu vairs tālu, kad būs jauna maize; kad tikai cienīgs lielskungs līdz tam laikam dotu man maizi, tad jau varu dzīvot vēl dažu labu gadu».

«Na, tad klausies, tu žorks! Ja tav grib muižai riktīg' kalpot un sav' māj' riktīg' apkopt, tad has tav' maiz' doš' un ar' uz priekš' palīdzēs. Bet ja tu pa krogem vazases, žūpās un kārtis trumpās, tad has, tiklīdz tav' piekerš', likš' tav uzskaitīt piecdesmit un tav kā kepalu izsviedīs no mājem! To tu man, žorks, liec aiz auss! Tu, vagar, iebār viņam piec' pūr' rudz' un piec pūr' miež'. Tagad tav, žorks, var iet!»

A. Deglavs.

3925. «Vagar, liec viņam uzskaitīt piecpadsmi!»

«Na, kam vēl kād' darišan'?» pilskungs vaicāja.

«Kam darišana pie liela kunga, tas lai nāk iekšā!» vagars sauca, pavēris durvis.

Ienāca vīrs ar bālu, noskumušu seju, kuņš kā rādijās, gribēja lūgties žēlastības. Laikam tas bija padarījis lielu noziegumu, ka nokāra tā galvu.

«Ko tav grib?» lielskungs viņam bārgi uzsauca.

«Nācu lūgties jūsu žēlastības cienīgs žēlīgs lielskungs. Piedodiet man tikai šo reiziņu; uz priekšu es nekad vairs tā nedarišu!» viņš gaudoja.

«Kā tav sauc?»

«Čaukstu Krišu, cienīgs žēlīgs lielskungs. Ak, žēlojiet mani tikai šoreiz!»

«Ā, Čaukste Kriše! Kālab tu, žorks, nepiesien' sav' sirg', kad tav piestāj pie krog'? Atbild' tu man!»

«Vai tad es nu zināju, cienīgs žēlīgs lielskungs, ka jūs piebrauksiet», viņš aizbildinājās; «es jau viņu būtu divreiz piesējis».

«Tā, tā tā! — Na, tu žorks! tav būs tav' zirg' piesiet, kad tav piestāj pie krogu, vai man tur ir, vai nav. Par to, ka tav nav to darejs, tav dabūs uz pilsties' sav' mācīb'!»

«Ak, cienīgs žēlīgs lielskungs, ja negribiet mani žēlot, tad labāk nosciet mani tepat. Es neesmu vēl savu mūžu bijis pie pilstiesas, tādēļ man tāda bailīga sirds».

«Tā, tā, tā! — Na, klausas, žorks! kad tav apsolas uz priekš' labāk uzpasēt, tad tav' var saņemt sav' strāp' tepat muižā. Bet ja has tav otrreiz piekerš, tad tav tiks dzelžos aizsūtīts uz pilsties'. Vagar, liec viņam uzskaitēt piecpadsmi pāru rikšu! Tagad ej!»

«Cienīgs žēlīgs lielskungs!» Čaukstu Krišus lūdzās; «ak žēlojiet —»

«Ārā, tu žorks!» pilskungs viņam uzkliedza bārgā balsī; «jeb has tav aizsūtīs uz pilsties'!»

Krišus gaudodams izgāja ārā.

A. Deglavs.

3926. «Vai tu man saprot, tu, žorks?»

Vagars sauca Liču Jurku, kuŗu viņš bija izredzējis par saimnieku Vilupjos. Šis arī nerādīja priecīgu vaigu, jo negribēja taču savu mazo mantu, ko pa ilgiem gadiem par kalpu būdams bija iedzīvojis, Vilupjos izputināt. Vilupji bija tās sliktākās mājas visā Pilsmuižas pagastā, un saimnieki tur ilgāki neizturēja, kā gadu, pat dažs vēl tikai dažus mēnešus. Ar smagu sirdi viņš stājās pilskungam priekšā.

«Na, sak' man to taisnīb', kas tav ir par iedzīv'?» pilskungs viņam cieši noprasīja.

«Cienīgs žēlīgs lielskungs», šis atbildēja, «kas nu nabaga kalpiņam par iedzīvi, — savs pāris lopiņu, un tas ir viss!»

«Cik tav ir govu?»

«Divas, cienīgs lielskungs. Divas govīs un piecas aitas».

«Bet tev jau trīs govīs un liels lēģeris aitu», vagars iemeta starpā. «Tāpat, es domāju, tev jau kādas trīs četras cūkas».

«Tā trešā jau ir tik telene», Jurka bailīgs atbildēja, «un aitu man vairāk nav, kā piecas vecenes».

«Cik tav ir lieli stūri?» pilskungs jautāja.

«Divas pūra vietas katrā laukā, cienīgs lielskungs; tik jau knapi paaug kā maizes tiesa».

«Cienīgs lielskungs!» vagars teica, pagriezies pret pilskungu; «man vēl jūms jādara zināms, ka viņam ir pašam savs zirgs, un ka viņš brauc saimnieka darbos pats ar savu pavalgu. Visā pagastā vairs otram kalpam nav tāda iztikšana, kā viņam».

«Vai tad nu man vienam pašam savs zirgs, tādu jau —»

«Klusu!» pilskungs viņu pārtrauca. «Vai tav varēs Vilupos būt par saimnieku?»

«Ak, cienīgs lielskungs!» Jurka lūdzās. «Tur jau ne viena sētas mieta, kā tur nodzīvots! Labāki atlaižiet mani, es jau nekāroju nemaz pēc mājām».

«Bāt kad has tav pavāl', tad tav būs klausīt!» viņš Jurkam bārgi uzkliedza. «Vāl rītu tav sāks kravaties!»

«Uz Vilupiem jau neiešu ne savā mūža galā!» Jurka izmisis iesaucās. «Vai tad nu iešu tikpat kā upē iesviest savu labumu! Kādēļ tad jūs, cienīgs lielskungs, taisni mani spiežiet, vēl jau daudz tādu, kas paši tiko dabūt mājas! Lieciet vagara Jāni, — es jau neiešu un neiešu!»

«Nerunā, tu unsvat'!» pilskungs viņam uzsauca. «Has tav pras', žorks, vai tav grib klausīt pilskung'? Has tav pavēl', ka tav būs Vilupjus uzņamt'».

«Nē un nē, — un kad jūs ar striķiem mani turp novestu, tad tomēr nepemšu tās mājas. Ne tur viena jumtiņa, ne sētas mietiņa, es tādās postāžās lai — !»

«Tā, tā, tā!» pilskungs iededzās dusmās. «Tav tās mājas naņams, bet has saku: tav ņams gan! Na, tad klausēs, tu žorks! Pirmām kārtām, par to, ka tav ir man pretim runājs, tu vagar liec viņam uzskaitīt piecpadsmi, un, otrām kārtām, tu liec viņa mant ar darbeniekiem novadāt uz Vilupjiem. Rēķenot no vecās Jāņu dienas, tas ir no divdesmit ceturtdā jūni tav sāks muižai klausīt! Vai tu man saprot', tu žorks?»

A. Deglavs.

3927. «Liec to žorku iekš dzelziem!»

Silēns atnāk pie vecā pilskunga aizlūgt par savu radi-nieku Indriķi, kuŗa sabaidītais zirgs veco pilskungu iegāzis grāvī.

Spīzmane iegāja pie pilskunga un viņam klusām pavēstīja, ka Silēns atvedis podu medus un pāris cāļu. Tas likās vecajam kungam patīkam, jo viņš pavēlēja Silēnu tūlīņ saukt priekšā. Šis bija visu nakti nomocījies, sakārtodams lietu, kā to kungam likt priekšā.

«Ko tav pateiks, mans bārns?» pilskungs viņu jautāja.

«Es tāpat no jūsu žēlastības kādu mazumiņu lūgšos, cienīgs lielskungs, ne vis sevis, bet citu dēļ», Silēns sacīja lūdzošā balsī.

«Un tas būtu?»

«Redziet, cienīgs žēlīgs lielskungs, es jau par to lietu tiku runājis ar vagara papu, kā mana znota brāli izglābt no krieviem. Vagars domā viņu pieņemt te Pilsmuižā par rij-kuri, ja jūs, cienīgs lielskungs, to atvēlētu».

«Silēņ, tu esi traks!» vagars iesaucās. «Kā es varu uzdrošināties to darīt, kad Indriķis vakar pašu lielu kungu iegāzis grāvī. Muižas stallī vēl viņa noķīlātais zirgs».

«Un tav grib ar tādām lietām nākt manā priekšā?» pils-kungs uzblāva Silēnam. «Na, tav ir gan labs akotnieks!»

«Es jau tādēļ priekš viņa gribēju aizrunāt kādu vārdu, cienīgs lielskungs. Viņam tas netīši noticis, zirgs sabaidījies».

«Tā, tā, tā! Nu lab'! — Vagar, sauc tu man šorpus to lemp'!»

Indriķis ienāca. Godbijīgi viņš nostājās pilskunga priekšā.

«Na, sak tu man, kālab tu man vakar negriez' ceļu?» šis bārgi uzsauc.

«Cienīgs lielskungs, biju tik daudz vainīgs, ka nespēju acumirkli savaldīt zirgu, kad tas sabijās. Tišā prātā es to ne savu mūžu, ne par kādu naudu nebūtu darījis», Indriķis atbildēja.

«Bat tav ir papriekš runājis man' apskādēt?» pilskungs vēl piktāk sacīja.

«Neesmu no jums minējis ne pušplēstu vārdu», Indriķis sacīja.

«Tā, tā tā! — Na, klausies, tu žorks! Pirmām kārtām, tav ir unriktīg runājis, jo tav ir teicis, ka tav nav par man runājis. Tav ir melojis! Otrām kārtām, kad tav man negriezis ceļu, tad tav ne vienam negriezis ceļu. Būt' tav taisnib' runājis, has tav būt pats ar savu roku pārmācījis kā savu bērnu, bat kad tav man ir melojis, tad has tav liks caur tiesu pēc likum' nosodīt. Vagar, liec to žorku iekš dzelžiem un gādā, kā tas vāļ šodien top nosūtīts uz pilsties'!»

«Un tav, vecs lops!» viņš uzkliedza Silēnam, «has aiz-liedz ar tādiem niekiem rādīties man priekšā! Tav var atdot visus matus no tav galvu, tad arī viņu nevar žēlot, jo tas žorks to mauru vairs nemīdis. Un nu ārā, projām! Maršs!»

A. Deglavs.

3928. «Has ir vecais pilskungs».

Pašā rīta agrumā visi ceļi bija jau pilni braucējiem, kas visi steidzās uz Simjūdu tirgu. Brauca, ka kurkšķēja vien: gan saimnieki steidzās turp ar govīm un jēriem, gan zirgu tirgotāji — židi ar saviem greznajiem krievu zemes zirgiem, gan leiši ar sīpolu vezumiem un zosīm, — katrs domāja, kā pirmais tikt tirgū un ieņemt labāko vietu. Bieža migla ap-klāja zemi, tā ka tikai maz soļu tālumā varēja saredzēt; pa tumsu raibs mudžeklis vandījās. Varēja jau pa verstēm at-tālu dzirdēt laužu čalošanu, zirgu zviegšanu, govju mauro-

šanu un zosu kļaiģāšanu, kas viss jau notālēm sacēla negantu troksni.

Uz Jelgavas lielceļa braucēju mudžeklī varēja manīt kādu staltu kungu ekipažu ar pāris brangiem zirgiem priekšā. Tirdzinieki, laikam, bija saoduši, ka tur vecais pilskungs brauc, jo viņi grieza viņam ceļu un pabēdza, cik vien jaudāja. Tomēr viņš līdz ar savu kučieri ļaudīm pastāvīgi uzbrēca, lai griež ceļu, ja redzēja, ka viņam daudz maz kas stāv priekšā.

Bet kas tad tur? Kāds braucējs bija apstājies pašā ceļa vidū un kūņājās visiem citiem ceļa braucējiem par lielu kavēkli un apgrūtināšanu. Tā bija kāda sieva, kas, apturējusi savu zirdziņu, nopūlējās no zemes sagrābt kulītē auzas, nemaz neievērodama, ka braucēji lamājās un lādējās par tādu ceļa aizkrustošanu, ne arī to, ka vecā pilskunga pārkoņa balss šai uzsauca, lai griež ceļu. Viņa bija, laikam, no tālienes un tādējādi nepazīna veco kungu.

Vecais pilskungs, piebraucis viņai klāt, lika kučierim apturēt zirgus.

«Ko tav te dar', tu bāba?» viņš viņai skarbi uzsauca.

«Ko nu daru, cienīgs lielskungs», sieva atbildēja, «sagrābju tās auzas kulītē. Būs man taču kas par manu rubli un desmit pimberiem.

«Kā tas saprotams? Izsak' tav man to liet' skaidrāk!»

«Ne cik sen jau te mani noplēsa. Te — kāda gaŗa rinda braucēju ar labību uz Jelgavu. Skaidri kā par nelaimi mans zirģelis pievilcies klāt pakaļējam vezumam un paplēsis tam maisu. Par to braucējs ņem mani cieti, un viss bars sanāk manim apkārt un paģēr no manis divus rubļus, un kad es negribēju maksāt, viņi jūdz man zirģeli nost. Ko nu izdarīsies, domāju, viens sievišķa cilvēks! Bet naudas man vairāk nebija, kā viens rublis ar desmit pimberiem; es saku šiem, ka man vairāk nav. «Dod, cik tev ir!» viens man uzsauca, kuŗš, laikam, bija tas vagars, paņēma manu naudu un aizbrauca. Tādēļ te vēl saslauku no zemes; būs taču man kas par manu rubli un desmit pimberiem».

«Kā tav sauc un kur tav dzīvo?»

«Mani sauc par Mārtiņu Līzi, es esmu no Upesmuižas ļaudīm. Bet kādēļ tad jūs mani tā iztaujājiet?»

Pilskungs pierakstīja viņas vārdu kabatas grāmatiņā.

«Tav var pienākt iekš div' nedēļu laiku pie man uz pils-ties', kur tav dabūs sav naud' atpakaļ», viņš viņai noteica. «Bet tagad tav taisēs, kā tiec no ceļa nost!»

Viņš lika kučierim zirgus griezt atpakaļ un aizbrauca uz Jelgavas pusi.

«Žēlīgs Dievs! Tas bija vecais pilskungs!» sieva nobijusēs pie sevis runāja. «Paldies Dievam, ka viss labi izgājis!»

Viņa sēdās savā zirdziņā un čunčīnāja projām.

Pa tam vecais pilskungs bija drīzi sasniedzis tuvējo krogu un, dabūjis zināt no krodznieka, ka kādi labības vedēji patlaban stedelē ēdinot zirgus, steidzās turp un piesauca sevīm klāt vagaru.

«No kuŗu muižu tav ir?» viņš šim bārgi uzkliedza.

«No Satīķiem, cienīgs lielskungs», šis izbijies atbildēja.

«Na sak' tu man, vai tav navar' man pārdot to auzu?»

«Cienīgs lielskungs, tās auzas jau Jelgavā pārdotas. Nevaru!»

«Par cik dārgu viņas tav pārdotas?»

«Divas ortis mērā, cienīgs lielskungs. Tā tagad maksā!»

«Na sak' tu man, par cik māru tav iekš katru mais'?»

«Divi mēri, cienīgs lielskungs».

«Tā, tā, tā! — nu, lab', lab'! — Krodzeniek, atnas' tu man vienu mār' un strikultu un garnicu. Abi viņa puīši nāca pie mērošanas.

«Nu, rād' tu man, žorks, to mais', kur tav trūk tie auzi!»

Vagars nezināja ko darīt. Viņš redzēja, ka nu slikti būs, bet nevarēja nekā izvairīties, maiss bija jārāda.

Pilskungs lika izmērot maisu, trūkums bija tikai nepilnas divas garnicas. Viņam acis jau sāka zvērot.

«Kam šis vezums piedar?» viņš uzblāva.

«Man, cienīgs žēlīgs lielskungs!» kāds vīrs atsaucās un krita pilskungam pie rokas.

Šis viņu atstūma atpakaļ.

«Vai tav par to ir saņēmis vienu rubel septiņdesmit un piecus kapeikus? Sak' tu man to, žorks!»

«Es ne, es ne», vīrelis liedzās, «es tikai dabūju desmit pimberu. Arē kur rubuli vagara papus paturēja!»

«Kur ir tav desmit pimber'? Dod šorp!»

Vīrelis izvilka naudu iz kules un atdeva pilskungam.

«Kur ir tav rubels?» šis uzkliedza vagaram.

Vagars meklēja pa savu ķešas grāmatu pēc rubuļa un dabūjis atdeva to viņam.

«Na, sak' tu man, žorks, cik tav' pienāces par to skādu?» pilskungs viņam prasīja, aiz dūsmām zvērodams.

«Nu, kad jau tik vien tās skādes», vagars atbildēja drebošu balsi, «ko tad tur nu var pagērēt».

«Un tav ir vienu švachu sievu aplaupījes! Tav ir pagērējes vairāk nekā tav maks' viens vesels maiss!»

«Cienīgs žēlīgs lielskungs», šis lūdzās, «es jau nezināju, ka tik vien tās skādes!»

«Tā, tā, tā! — tā, tā! — Tav nav zinājes! Bet tagad tav to zinās. Tav dabūs par savu skādu aizmaksāt sešus kapeikus; bet par to, ka tav ir nekārtīg' pagērējes, un ka tav ir noplinderējes cilvēk's, es tav liks uzskaitēt divdesmit un piecus! Un tav, žorks!» viņš sacīja, pagriežies pret vīreli, «tav, unsvat, dabūs piecdesmit. Kučer, ej ienes' man to pletnu!»

Te ne lūgšanās, ne gaudošanās nelīdzēja; abi vainīgie tapa turpat nostiepti uz maisa un katram savs skaits nodots.

«Tas lai ir jums par mācīb'», pilskungs sacīja, kāpdams ratos. «Un ja jūs doma, ka jums top darīts unriktīg', tad jūs par man sūdzat. Has ir vecais pilskungs!»

«Brauc, kučer!» viņš uzsauca, un rati aizripoja pa ceļu uz D. pusi.

A. Deglavs.

3929. Žīds, čigāns un vecais pilskungs.

Tirgus bija jau bez gala liels, kad vecais pilskungs tur piebrauca. Laužu mudžeklis bija tik biezš, ka viņš tikai ar pūlēm varēja tikt uz priekšu, un lai gan viņš arī dusmojās, tomēr te nevarēja neko darīt. Ar lielām mokām viņam izdevās nokļūt līdz labākajai viesnīcai, kur viņš iekortēlējās.

Vēsts, ka vecais pilskungs atbraucis, zibīna ātrumā izplatījās pa visu tirgu; par to runāja tik pat zemnieki, kā vācieši, žīdi, kā čigāni. Visiem bija no viņa bailes. Tomēr katrs naigi vien nodarbojās ar savu veikalu.

Žīds Šlaume ar čigānu Dami izmainīja zirgus un gribēja iet dzert magaričas, bet pirms vēl katrs labi aplūkoja, ko bija iemainījis. Dami atrada, ka viņa zirgs bija vairāk stīvs, nekā viņam bija izlicies; un Šlaume ar savu svaini tikai tagad ievēroja, ka iemainītais zirgs bija akls uz vienas acs. un ka viņam bija stipra aizdusa. Viņi bija viens otru piekrāpuši.

Bet nu trācis bez gala iznāca. Žīdi gribēja atmīt zirgus, čigāns nepielaidās; žīdi gribēja ar varu atņemt zirgu, čigāns nedeava. Žīdam viņa tautieši sanāca palīgā, čigānam tāpat. Tie visi nu sāka gar zirgu plēsties un spaloties, tā kā tirgus laudis ziņkārīgi drūzmām saskrēja apkārt.

Viņi būtu vēl diezin cik ilgi plēsušies, kad kāds no pulka nebūtu iesaucies: «Pilskungs nāk!» Visi apklusā, kā baznīcā, tikai čigāns ar žīdu turēja vēl zirgu pie galvas.

«Kas te notiek?» pilskungs uzprasīja bārgā balsī.

«Cienīgs žēlīgs lielskungs», Damis uzsāka pabučojis viņam svārku stūri, «izmainīju ar žīdu zirgu, bet šis manim grib ņemt atpakaļ. Pavēliet jūsu žēlastība, lai viņš atkāpjas no tā zirga».

«Ui, cienīte barone lielkunge», žīds klanījās, «tas čigāne ir mane briesmīgi piekrāpuse. Vīns man apgalvoje, ka tas zirges ir vesele, bet vīns ir uz viene ace, un tam ir liele brūslake. Pavēlēt, cienīte barone lielkunge, lai vīns atdode mane zirge».

«Bet viņš jau, jūsu žēlastība, mani vēl vairāk piekrāpis!» čigāns sūdzējās. «Viņš man agalvoja, ka šim zirgs kā lauva, bet ko viņš man iedeva: stīvu krampi! Bet kas mainīts, tas mainīts».

«Tā, tā, tā! — nu lab', lab'! — kas mainīts, tas mainīts! Bet tav' ir viņu piekrāpes, un tad viņš ir atkal tav' piekrāpes. Tagad tav gul gar zemi, lai viņš tav uzskait' piecpadsmit», un pret žīdu pagriezies viņš turpināja, «tad atkal tav gul gar zemi, lai viņš tav uzskait' piecpadsmit!»

«Ui, cienīges žēlīges barone lielkunge!» žīds gaudoja.

Bet čigāns guļas it mierīgi uz maišeli. «Kas tiesa, tas tiesa» viņš sacīja.

Bet čigāns skaudīgi piekrāpa žīdu.

«Ja tu man lēnām sitīsi», viņš žīdam klusām pačukstēja, «tad es tev ar lēnām sitīšu. Tad iesim sadzert magaričas, un būsīm atkal draugi».

Žīds viņam arī ticēja un laida pāri pātagas galu, bet kad čigāna reize nāca pērt, tad šis gāza, ka žīds, nabadziņš, vaj pacēlās uz augšu. Pie tam čigāns taisīja visādus jokus, par ko vecais pilskungs gārdi pasmējās.

A. Deglavs.

3930. «Ui, škincojet man dzīvibe!»

Vecais pilskungs pavēlējis dabūt rokā žīdu šlaumi. Tas slapstās. Padzirdējis, ka vecais pilskungs ieradies tirgū, žīds nobēg un paslēpjas. Pilskunga vagars to dabū zināt un iet to apcietināt. Kāds vīrs viņam bija uzspiegojis, ka Lie-lais krodznieks paslēpis žīdu stūra istabā gultā; un nāca

pats līdz uzrādīt viņa slēpas vietu. Jau reiz Šlaume bija šodien vagaram izsprucis, bet nu viņu vajadzēja visādā ziņā dabūt rokā, citādi vagars dabūja baudīt kunga dusmas.

Viņi nepamanīti nonāca krogā un aplenca minēto kambari. Šlaume, neko ļaunu neparedzēdams, gulēja cietā miegā, jo krodzinieks viņam bija apgalvojis, ka ne velns viņu te neuzodīšot.

«Krodziniek, kas tas par žīdu, kas tur gul stūra kambari?» vagars krodzniekam pikti uzsauca. «Kā jūs drīkstiet viņu slēpt? Pilskunga vārdā dodiet šurp striķus!»

«Vai tad es zinu, kas tas par žīdu!» krodznieks aizbildinājās. «Kā lai es pazīstu katru cilvēku, kas te pienāk! Kad viņš vainīgs, tad ņemiet viņu cieti».

«Eh, žīds, celies augšām!» vagars modināja Šlaumi. «Pilskunga vārdā es tevi apcietinu!»

«Ui, glābet, glābet, — zēlastībe!» Šlaume no miega iztraucēts gaudoja. «Nemet vise mane prece, mane naude, tik skinkojet mane dzīvībe!»

«Sieniet viņam rokas uz muguru! Bet cieti, ka viņš neizbēg!» vagars pavēlēja vīriem.

«Ui, ui! Mane sieve, mane bērne!» Šlaume vaimanāja spārdīdamies pretim. «Iekš save ace es jūse vairs neredzēse!»

«Nu tas ir sasiets, ka nevar pakustināt ne pirkstu», kāds puisis sacīja, kas žīdam bija sasējis rokas. «Ne savā laikā viņš nevar izbēgt!»

«Tava brēkšana tevīm nekā nepalīdz», vagars sacīja, «tevīm jāstājas priekš vecā pilskunga. Puiši! vediet viņu līdz!»

Šlaume gan spirinājās, bet divi vīri viņu sagrauba un vilka viņu līdz. Vagars gāja pa priekšu. Ļaudis aiz ziņkāribas devās pūliem līdz. Bija jau labi tumšs, un tirdznieki jau nošķīrušies, kad viņi gāja pa tirgus vietu uz viesnīcu, kur vecais pilskungs uzturējās. Blambužs jutās laimīgs, ka izdarījis tik svarīgu darbu, bet Šlaume jau novēlēja Dievam savu dvēseli.

Nonākuši pie viesnīcas, viņi drīzi atradās pilskunga priekšā.

«Te nu ir tas blēdis, cienīgs lielskungs», vagars priecīgi vēstīja. «Es jums saku, tas ir tik izmanīgs un glums kā zutis. Man šodien visu dienu ar viņu vien pietika. Tiklīdz jau nu būtu uz pēdām, te viņš tevīm atkal nozūd. Bet nu reiz dabūju kundziņu cieti!»

«Ui, cienīte, zēlīge barone lielkunge, saket, kāde liele grēke es esme jumse nodarījes, ka jūs gribet mane likt eks dzelzem?» Šlaume vaimanāja. «Ui, saket, par ko jūs mane likse mest eks cietume?»

«Par to, ka tav ir labs blādis!» pilskungs cieti atbildēja, bet varēja redzēt, ka tam grūti nācās, savaldīt smieklus.

Šlaume metās ceļos. «Ui, cienīge zēlīge lielkunge», viņš raudāja, «kur nu palikse mane sēve, kur palikse mane bērne, kad jūs mane iesviedīse ieks galēje tumsībe! Ui, šķinkojēt man dzīvībe, — liele grēke es nebūse nodarījes! Oi, oi, cores, cores».

«Ko nu tik daudz gaudol» vagars viņam pārmeta. «Zini, ka dabūsi taisnu tiesu. Nebūtu vēl tā slapstījies un bēdzis un sakaitinājis lielu kungu pret sevi!»

Pilskungs sāka pilnā kaklā smieties.

«Celies augšām, tu žorks!» viņš teica, valdīdams smieklus. «Tav natiks nekas darīts ļauns. Vagar, liec atraisīt viņam tos striķus!»

Vagars pārsteigts uzskatīja pilskungu. Kas tad tas? Viņš negribēja savām ausīm ticēt.

«Ja, ja, atlaid to žorku vaļā!»

Vagara ģimis bija olekti garš. Viņš bija cerējis, ka diezin kur aizsūtīs žīdu, un te kungs pavēlēja, viņu laist vaļā. «Ja, ja, palaist vaļā ir viegli», viņš domāja, «bet pēc atkal dabūt rokā būs grūti».

«Ui, tad cienīge lielkunge mane nesūtīse uz Ciberije?» Šlaume priecīgi iesaucās; «cienīge lielkunge mane atlaidīse uz brīve kāje? Ui, mane baile, ko es izciete!»

«Na, tad klausies, tu žorks, kālab has tav gribēj' dabūt iekš savām rokām. Tav būs pa krogiem uspasāt, kas tur trumpo uz naudu, un tad tav būs to man paziņot! Vāl šovakar tav rādīs man, kur trumpo uz naudu!»

A. Deglavs.

3931. Vecais pilskungs un trumpmaņi.

Četri saimnieki krogā spēlēja kārtis. Varēja būt jau ap pusnakti. Ap Lejas krogu viss bija kluss, kad divas ores vīru lēnām pie tā piebrauca. Krogā bez minētiem trumpmaņiem nebija vairs nekādu viesu. Lielajā istabā viena tauku svecīte spīdēja tikpat kā vilka acs, un šenķis bija pavisam tumsā. Tikai stūristabā trumpmaņiem stearīna svece dedza.

Atbraucēji nebija nekas cits, kā vecais pilskungs ar saviem ķērājiem. Vagars Blambužs paskatījās pa logu.

«Ir iekšā, cienīgs lieliskungs!» viņš klusām teica. «Ir iekšā kādi četri vai pieci vīri un trumpo».

Pilskungs nostādīja krogam apkārt sargus, lai neviena neizbēgtu, un devās ar Blambužu, Šlaumi un pārējiem vīriem iekšā.

Viņi iegāja tumšajā priekšnamā un palika klausoties.

«Nu, Sproģi, dali kārtis, ko nu plāpā!» Melderis mudināja.

Sproģis izlika čupiņas. «Nu, kas turēs?» viņš jautāja.

«Es turu kvarti!» Stūrmanis atbildēja.

«Es pusrubli!» Škeltnis sacīja.

«Un es turēšu desmit pimberu!» Melderis iesaucās.

«Vai vēl kāds turēs?» Sproģis jautāja.

Tagad pilskungs gāzās ar brāzmu pa durvīm iekšā.

«Pagaid tu žorks, vecais pilskungs ar' turās!» viņš iebļāvās.

Visi aiz bailēm bija mēmi kā akmeņa tēli. Tikai kāds no viņiem atjēdzās vēl nopūst sveci, un nu visi lauzās pa tumsu izbēgt. Bet velti! Visur sargi bija priekšā. Vajadzēja mēģināt turpat krogā ātri kur paslēpties. Stūrmanis zināja jau savu slēpas vietu, — viņš devās ķēķī un uzrāpās vācelēs. Sproģis paslēpās aiz skapja un Melderis palīda pagultē. Škeltnis nezināja nekur citur glābties, kā pasprukt zem galda.

Kad krodznieks uz pavēli atnāca ar uguni, tad visi bija nozuduši.

«Kur tie unsvat' palik!» vecais pilskungs kļiedza. «Izmeklējat visus malus un skapējat man tos rokā!»

Noziedznieki drīz visi bija rokā. Pilskungs bija tā pārskaities, ka nevarēja vairs ne parunāt. Viņš viņus izklaušināja un pierakstīja viņu vārdus. Tad viņš viņiem teica aizdusmām drebošā balsī:

«Na, klausaties, jūs žorki! Rīt' jūs man pulksten desmitos ieradīsieties iekš Pilsmuiž'. No turien' jūs taps sūtīt' tālāk uz pilsties', kur jūs pēc likum' taps nosodīti».

A. Deglavs.

3932. «Nu tad klausaties, jūs žorki!»

Vagars iegāja pie pilskunga, kurš patlaban kā bija uzcēlies un klepoja, ka visa muiža skanēja. Dziļi palocīdamies viņš uzsāka:

«Labrīt, cienīgs žēlīgs lielskungs, ko laba pavēliet?»

«Lab', lab'», pilskungs palocīja ar galvu. «Na, ielej!» Viņš rādīja uz pudeli. Vagara ģimis uzjautrinājās, jo viņa žēlastība šim piedāvāja šnabi.

Pilskungs stiprināja dūšu un, aizsmēķējis gaŗo pīpi, pavēlēja vagaram saukt priekšā apziņotos trumpmaņus. Nabadziņi trīcēja vien, kad pilskunga zvērošās acis viņus uzlūkoja.

«Na, sakat jūs man, žorki», viņš uzsāka bārgā balsī, «kālab jūs nav klausījuš' manu pavēlēšan' un ir trumpojuš' uz naudu? Has pras', atbildat man to!»

Kādu brīdi neviens nevarēja izrunāt ne vārdu, tad viņi sāka lūgties, vaimanāt un cits uz citu noraidīt vainu, tā kā pilskungs no viņiem nevarēja gudrs tapt.

«Klusu!» viņš apsauca. «Runā pa vienam! kālab tu ir trumpojis uz naudu?» viņš vaicāja Melderi.

«Cienīgs lielskungs», šis gaudoja, «es jau tā negribēju, bet šis, ārē, tas Stūrmanis un tas Sproģis, — viņi mani pierunāja. Es jau gan turējos pretim, bet ārē kur Stūrmanis —»

«Nekā, cienīgs lielskungs», šis pārtrauca Melderi. «Es nemaz neesmu vainīgs, tā vaina visa Sproģa, viņš bija pirmais uzvedinātājs!»

«Tā, tā, tā! Jūs mācīj' Sproģis, nu lab' lab'! Bet tav žorks, kas tav mācij?» viņš ublāva Škeltnim.

Šis acumirkli nezināja, ko atbildēt.

«Kad jau visi grūž vainu uz Sproģi, grūdišu es arī!» viņš domāja.

«Atbild tu man, žorks!»

Sproģis mani mācīja, cienīgs žēlīgs lielskungs», viņš īsi atbildēja.

Šproģim sirds vai lūza to dzirdot. Viņš gribēja runāt pretim, bet pilskungs viņam neatļāva.

«Tā, tā, tā! Jūs visi nav vainīg'! Sproģis ir jūs pierunājis. Bet kad Sproģis tav liks lekt iekš ugun', un tav lekt iekš muižu dīķi, un tav liks nogriezt degun', tad jūs vis Sproģi naktlausi!»

Blambužs, redzēdams, ka pilskungs grib aizstāvēt Sproģi, domāja šo vēl vairāk nopelt un iesaucās: «Cienīgs žēlīgs lielskungs, Sproģis jau nūdien liels trumpmanis un slikts cilvēks, — jā nūdien —.»

«Klusu! Kad has runaj', tad tav nabāžas pulkā! Na, sak' tu man, žorks, to taisnib', cik tav ir vinnējis?» viņš Melderim uzkliedza.

«Tā kādus sešus rubļus, cienīgs lielskungs», šis sabijies taisni atbildēja.

«Un cik tav?»

«Varbūt kādus pāris rubļus, cienīgs lielskungs», Šķeltis atteica.

«Un tav?»

«Manim būs kāds rublis, vai desmit pimberu», Stūrmānis sacīja.

«Un tav ir visu to paspāļajis?»

«Ko lai dara, cienīgs lielskungs, kad kārtis pakrīt», Sproģis skumīgi atbildēja; «bet es varbūt būtu atkal atvinnējis, ja jūs nebūtu izjaukuši spēli —» te viņš pats sabijās, — ko viņš bija izrunājis!

«Tā, tā, tā! — nu lab', lab'!»

Pilskungs apklusā un soļoja pa istabu, izdomādams spriedumu, kamēr vainīgie nedrīkstēja pacelt ne acis uz augšu un gaidīja, kas nu būs. Spriedums drīzī bija gatavs. Pilskungs atkal apstājās un iesāka:

«Nu tad klausaties jūs, žorki! Pirmām kārtām, jūs man to naud' atdosat, ko jūs ir vinnējuš', tai vajag nākt par labu pilsātas nabagiem. Otrām kārtām, tav, Melder, navar vairs būt tiesas vīrs! Un tav, Sproģi, tu žorks, navar vairs būt saimnieks! Trešām kārtām, jūs trīs nav vainīg', jo Sproģis jūs mācij', tādēļ has jums likš' uzskaitet katram piecpadsmit, — bet tav, žorks, kad tu ir tas vainīgais, tav dabūs pieci. Vagar, tu liec viņiem uzskaitet! Un nu projam ārā, marš!»

A. Deglavs.

3933. «Tagad tav var iet!»

Pilskungs pavēlēja iesaukt krodzinieku.

«Kālab tev ir atļāvis trumpot uz naudu?» viņš šo tirādīja. «Kālab tav ir strādājes man pretim?»

«Cienīgs žēlīgs lielskungs, maza mana lūgšana, bet liela jūsu žēlastība», krodzinieks lūdzās. «Piedodiet man šoreiz, uz priekšu es vairs nekad neatļaušu savā krogā trumpot uz naudu!»

«Tā, tā, tā! — nu lab', lab'! — Bet has tav saku, žorks, tav nav melojis, tur tav vairs natrumpos uz naudu! Iekš trīs dienu laiku tav būs izkravāties no to krogu, un tu, vagar, liec darbeniekiem noplāst to krog' un kokus atvast uz muiž'! Tagad tav var iet!»

A. Deglavs.

3934. «Apskatas tav pēc kād' ontlig' puisā!»

Pilskungs soļoja ātri pa istabu, izlaizdams pie tam kuplus dūmus no pīpes. Viņš nemaz nemanīja, ka Sproģiene ienākusi bailīga stāvēja pie durvim.

«Cienīgs žēlīgs lielskungs, nācu ar grūtu sirdi lūgties jūsu žēlastības», Sproģiene teica, nomezdamās ceļos: «Ak, atstājiet mani manu tēvu vietinā!»

«Kā tav' sauc?» pilskungs prasīja. «Uzceļas!»

«Tā jau ir Sproģu saimniece», vagars pasteidzās atbildēt. «Viņa grib, lai jūs atstājot Sproģi vēl par saimnieku.»

«Tas nāiet! Sproģis navar vairs ilgāk būt saimnieks!» pilskungs stingri noteica, cieši nolūkodamies Sproģienē.

«Bet kur tad es lai palieku ar savu bērnu, kas mēs abas neesam nemaz vainīgas! Ko mēs esam nodarījušas, ka mūs izstumj no mūsu būdīnas?» viņa žēli lūdzās.

«Vai tad tu nedzirdēji, ka lielskungs vienreiz noteicis, ka Sproģis nevar vairs ilgāki turēt mājas?» vagars pukojās. «Tu zini, ko viņš vienreiz saka, tas arī paliek!»

«Jūs jau ziniet, ka Sproģis tikai vārda pēc bijis saimnieks un būtu jau sen no mājām izputējis, ja es nebūtu plēsusies un skrējusi kā suns! Viņš tām mājām darījis maz labumu, kādēļ man un manam bērnam jācieš par to, ka viņš grēkojis?»

Pilskungs ilgi noskatījās nelaimīgajā sievietē, viņam likās viņas iežēlojamies.

«Ceļas augšām!» viņš pavēlēja. «Has tav navar līdzēt, tav navar viena turēt tās mājas!»

«Ja negribiet man novēlēt, tad novēliet tās manam bērnam. Es jums noskūpstīšu jūsu kājas, un arī tas Debesu tēvs jums to atmaksās!»

Pilskungs likās apdomājamies; šīs sievas viņam bija žēl.

«Na, tad klausas, ko tav teikšu. Apskatas tav pēc kād' ontlig' puisa, kas tavu meitu prac, un stād' man viņu priekš apstiprināšan' Sproģos par saimniek'. Vairak tav has navar līdzat!»

A. Deglavs.

3935. «Guļ gar zem', tu žorks!»

Saulīte patlaban kā taisījās norietēt. Uz ziemeļa pusi debess bija apmākusies tumšiem mākoņiem, tā ka nakti negaiss bija gaidāms. Pilskungs gribēja vēl gaismā nonākt

Pilsmuižā, un kad pa lielceļu lielās bedres kavēja ātru braukšanu, tad viņš pavēlēja Jānim griezt uz malas ceļu, kas bija iebraukts blakus lielceļam. Te Jānis savā dzērumā apgāza cienīgo lielkungu jau pirmo reizi.

«Huzpasajas, tu žorks!» pilskungs Jānim bārgi uzklie-
dza, rāpdamies iz sniega kupena. «Vēl vienu reiz, un has
tav pamielos! Brauc, tu žorks!»

Jānis neteica ne vārdu un laida tālāk. Viņi bija jau no-
braukuši kādas pāris verstes, kad satika kādu vīru, kas
veda no upes tuvējām mājām ūdeni. Viņš bija pielējis bal-
ļu pilnu līdz malām, un pats stāvēja uz ragavām aiz ballas.

«Griež ceļu, tu žorks!» Pilskungs sauca jau no tālienes,
un vīrelis, nabadziņš, laida arī, cik vien varēja, dziļajā snie-
gā, bet zēl viņam bija, ka ūdens izlaistijās. Būtu Jānis
prātis pareizi pabraukt garām, viss būtu bijis labi, bet
viņš savā dzērumā aizķēra ūdens vezumu, kas atriebās caur
to, ka aplēja cienīgo kungu.

«Na, tu man žorks, has tav gan mācīs!» pilskungs uz-
kliedza pārkoņa balsi. «Kučer, pietur!»

Viņš paņēma no Jāņa pātagu un pasauca sev klāt no-
bijušos ūdens vedēju.

«Guļ gar zem', tu žorks!» viņš pavēlēja.

«Cienīgs žēlīgs lielskungs!» vīrs gribēja vēl lūgties.

«Guļ gar zem', has tav sak'!» pilskungs blāva un pa-
rāva viņu sniegā.

«Ša tav, ša tav!» pilskungs kliecēja, stērķēdams viņam
ar pātagas kātu pa muguru. «Has tav gan, žorks, rādiš'!
Ša tav, ša tav!»

Pie tā viņam glītā pipe izkrita iz zobiem, un ūdens ve-
dējs atriebdamies iekārpēja to dziļi sniegā. Kad pils-
kungs bija krietni nostērķējis vīreli, tad viņš viņu palai-
da vaļā.

«Na, žorks, otrā reizā tav man mācas braukt!»

A. Deglavs.

3936. «Ša tav pigus!»

Vecā pilskunga vagars Blambužs grib savam brālim, kas
ir pilskunga kučieris, izgādāt mājas. Pilskungs tās arī ap-
solījis, likdams pagaidīt līdz pirmdienai. Pa to starpu ku-
čieris, būdams dzērājs, pilskungu kādu nakti vairāk reiz
izgāzis no kamanām un saniknojis.

Pirmdienas rītā vagars jau it agri ieradās muižā. Viņš
bija paņēmis līdz dažādas dāvanas priekš pilskunga, lai lie-
ta labāki veiktos.

Blambužs iegāja pie vecā pilskunga, kas patlaban kā bija izcēlies un, smēķēdams pīpi, nemierīgi soļoja pa istabu.

«Na, ko tav man pataiks?» viņš Blambužam skarbi uzsauca.

Blambužs apjuka. Viņš bija cerējis, ka kungs viņu daudz laipnāki uzrunās.

«Cienīgs žēlīgs lielskungs», viņš sacīja, «es šodien atvedu tos miltus, ko jūs manim viņureiz likāt. Ir gan ļoti sausi milti, no paša pirmā zābaka!»

«Na, un kas tad ir?» pilskungs cieti noprasīja.

«Tad vēl mana saimniece jūsu žēlastībai lika dāvināt kādu pāris šķiņķu un žāvētu zosi.»

«Na, un ko tad tav grib?» pilskungs viņu savādi uzlūkoja.

«Nācu aprunāties, cienīgs žēlīgs lielskungs, ārē, jūs manim sestdien teicāt, kad jums pieminēju pēc Sproģiem, Jurgī nav vairs tālu, un tām mājām jau vajaga saimnieka.»

«Tā, tā, tā! — nu lab', lab'! — Nu, ko tav doma tur ielikt par saimniek'?»

Blambužam jau metās bail, vecais kungs viņam šodien izlikās tāds ērmots. Bet viņš saņēmas.

«Mans brālis Jānis jau nu gan varētu uzņemt tās mājas, ja jums nebūtu nekas pretim», viņš atbildēja pēc brītiņa.

«Nu, lab', lab'! Bet vai tav doma, ka tav brāļu arī būs ontīgs puišus un krietnus saimnieks?»

«Vai, cienīgs žēlīgs lielskungs, vai tad jūs nepazīstiet manu brāli Jāni? Es jau varu savu galvu likt ķīlā, ka viņš būs saimnieks kā nagla!»

Jānis ienāca drīzi namiņim līdzī pie pilskunga. Bet kāds viņš izskatījās! Bija briesmīgi, to redzēt. Deguns uzpampis liels un čulāja, rokas jēlas un apsaldētas. Vagars pārbijās, viņu tā ieraudzīdams.

Viņš nāca, kā nokaunējies grēcinieks soģa priekšā.

«Na, taic tu viņam, žorks!» pilskungs viņam bārgi uzsauca. «Taic tu viņam, kāds ontīgs puišus tu ir, ka viņš par tav savu galv' var likt iekš ķīlu!»

«Bet cienīgs žēlīgs lielskungs», vagars gribēja runāt, «es jau nemaz nezinu, kas ir noticis, es —»

«Klusu!» pilskungs viņam uzsauca. «Klausas tagad, žorks, vai man būs viņam dot Sproģus?»

«Jūs jau viņureiz, cienīgs lielskungs, solījāt viņam dot —»

«Ša tav pigus, ša tav pigus, ša tav vāltreiz pigus,» pils-

kungs grūda vagaram pigas degunā. «Tam žorkam has likš piecpadsmīt uzskaitet!»

«Klausas vāl tālak, tu žorks», viņš noklepojies sacīja. «Ja tav vāl grib' ilgak turat savu māju, tad tav no Jurgiem sāks muižai klausīt, jo no šī brīža tav nav vairāk vagars. Bat šam bandes maisam, has doš' krievu kokus!»

A. Deglavs.

3937. «Kā tav' sauc, žorks tāds?»

Vecis cērt kunga mežā priedi. Brauc kungs garām un pamana. Kungs: «Kāpēc tu man to priedi cērt, kā tav' sauc?»
s

Vecis: «Priedīt.»

«Kungs: «Kas par priedīt', es tav pras', kā tav' sauc, žorks tāds?»

Vecis: «Kaspar Priedīt.»

Rezgaļu Vēra, no Rīgas.

6. NOZIEDZNIKU SODIŠANAS VEIDI.

3938.

Tiesāja lietus noziedzniekus. Tos ielika mucā. Tad mucai cauri dzina naglas. Kad naglas bija sadzītas, tad muču vēla vairākas reizes no kalna zemē, kamēr noziedznieks bija pagalam.

Uzrakst. Gothards Polis.

Teic. Līze Šnore, 88 g. v., Neretas pag., Jēkabpils apr.
LFK 69, 933.

3939.

Otrs tiesāšanas veids bija, ka noziedznieku ieraka zemē, tikai galvu atstāja ārā. Tad brauca pāri ar dzelzs ecēsām, kamēr bija beigts.

Uzrakst. Gothards Polis.

Teic. Līze Šnore, 88 g. v., Neretas pag., Jēkabpils apr.
LFK 69, 934.

3940.

Trešais noziedznieku tiesāšanas veids bija: saraut noziedznieku ar zirgiem. Kalna galā zirgus piejūdza tam pie galvas un kājām. Tad dzina zirgus katru uz savu pusi, ka-

mēr pārrāva noziedznieku uz divi daļām. Tādā veidā tiesāja valsts nodevējus.

Uzrakst. Gothards Polis.

Teic. Līze Špore, 88 g. v., Neretas pag., Jēkabpils apr.

LFK 69, 935.

7. SODA VIETAS.

3941.

Naukšēnu pagastā, Valmieras apr., Nurmu muižā pie Nurmižas nespējnieku mājas atrodas veca kapsēta, kurā muižnieku varas laikā bijusi arī kā soda vieta. Soda vietā katru gadu tikusi uzvesta viena ass malkas «noziedznieku» sadedzināšanai. Vainīgie tur tikuši aizvesti priekš saules lēkšanas, piesieti, un bende tiem nocirtis galvu, tad, uzlikti uz malkas, tie tikuši sadedzināti.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. M. Skrīvelis, Ēveles pag.

LFK 23, 6913.

8. SĒDIŅU KRIEVI.

3942.

Senos laikos kungi likuši saviem saimniekiem ziemā uzturēt katram vienu zaldātu. Šo zaldātu, kas dzīvojis pa ziemu kādā saimnieka mājā, saukuši par «sēdiņu». Sēdiņam bijušas lielas tiesības.

Kādreiz kāds sēdiņš redzējis, ka šūpo bērnu. Viņš arī gribējis, lai viņu pašūpo. Saimnieks nu nesis ragavas istabā un pakāris tās pie griestiem un tā šūpojis sēdiņu.

Uzrakst. Konstantins Blaus, Rīgas skol. inst.

Teic. Jānis Ronis, 37 g. v., Druvienas pag.

LFK 719, 211.

3943. (var.) Sēdiņas (siediņas krīvi).

Sēdiņas (izrunā mal. «siediņas») nometinātie — pa mājām izdalīti zaldāti. Saimniekiem viņi bijuši jāuztur. Bet pēc dažiem saraustītiem nostāstiem tomēr maize, vismaz reizēm, ir bijusi viņiem sava, un tā arī bērniem bijis liels gar-

dums. Sēdiņa griezis maizi bļodiņā, piemetis sāli, uzlējis ūdeni un ar kaŗoti ēdis. Pie reizes pāris kaŗotes ķērušās arī bērniem. Vispār šāds ēdiens arī vēlāk zaldātiem ir parasts, jo atminos, ka mans tēvs, pēdējā krievu-turku kara dalībnieks, pie reizes vasarā mēdza ieturēt šādu pašsagatavotu maltīti.

Tomēr sēdiņa nav bijuši patīkami. Par tiem, kas neprot laikā aiziet, saka:

«Sied kua siedīņas.»

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41. 144.

3944.

Vienās mājās bij novietots vecs krievu zaldāts.

Reiz zaldāts nopircis ādu, gribēdams sev zābakus salāpīt. Toreiz bijuši bada gadi, tādēļ reti varējis dabūt redzēt gaļu, kur nu vēl ēst.

Kad saimniece vārījusi putru, zaldāts ielicis arī savu ādu tur, lai izmirkst.. Meita, kuŗa vārījusi putru, ieraudzīdama ādu, nodomājusi to par gaļu un apēdusi.

Bet vecais zaldāts vēl ilgi pēc tam meklējis savu zābaku lāpāmo ādu.

Eriks Lindemanis.

9. MAGAZĪNAS UZRAUGA ZVĒRINĀŠANA.

3945.

Kurzemē ļaužu magazīnas uzraugs tapa zvērīnāts. Kad nu tam vajadzēja tos vārdus «ķeizariska majestāte» izteikt, viņš, varbūt pārklausījies, izteica: «Ķeizarisks maizestēvs». Bet kad pēcāk citi par to gribēja smieties, tad vīrs tiem atbildēja: «Tos vārdus «ķeizariska majestāte», tos es nesaprotu, bet tos es saprotu, ka mūsu mīlam zemestēvam tas godavārds «maizestēvs» par visu zemi gan nākās, jo bez viņa gudras un stipras savaldīšanas tie slinkie, tie strādniekiem, tie netaisnie, tie taisniem, tie spēcīgie, tie nespēcīgie to maizi saestu, un pēcgalā mums visi pieietu trūkums.»

«Tas latv. ļaužu draugs», 1833. g., Nr. 4.

10. ZEMNIEKU DZĪVOKĻI.

3946.

Tas noticis vēl tos laikos, kad zemnieki dzīvojuši rijās. Kādā vakarā pie kāda saimnieka divi čigāni iegājuši aitu kūtī jērus zagti. Saimnieks uzdzirdis, ka jēri blēj, gājis skatīties, kas tur nu esot. Atvēris kūts durvis, viņš ieraudzījis divus čigānus pie aitām. Čigāni izlikdamies, ka apmaldījušies, sākuši viens ar otru bārties. Viens teicis: «Es jau tev teicu, ka tā ir kūts, bet tu saki rija, rija! Es jau teicu, ka tur jēri blēj, bet tu saki, pātarus skaita. Būtu nu gadījies pie tāda slikta saimnieka, noturētu vēl mūs par zagļiem!» Saimnieks par šādu valodu pasmējies un palaidis čigānus vaļā.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Jānis Čacs, Cesvaines pag. nespējnieku mājā, Madonas apr.

LFK 72, 1143.

11. LĪDUMNIEKI.

3947. Kā puisis ar saimnieku ievēlās upītē.

(Patiesīgs notikums vecos laikos.)

A. Kļaviņš, būdams jauns un spēcīgs puisa gados, dzīvoja pie kāda saimnieka Ķēču pagastā. Pagājušais gads nebijis no auglīgiem, tāpēc maizes bijis paknapi. Kādreiz vasarā, kad puisis ar saimnieku līda līdumu, saimniece atnesa pusdienu turpat uz mežu, uz uzkalnīša pie upītes. Saimnieks paņēmis maizes apleciņu, pārgriez apleciņa pusīti un vienu šķēlīti iedeva puisim, bet otru paturēja pats. Puisis savu nostrodējis viens un divi, jo bijis jauns, liels un spēcīgs cilvēks. Tad paķēris arī saimnieka šķēlīti un nokodis tai galu. To redzot, saimnieks iekliedzies skarbākā un rupjākā balsī, kāda tam jau no dabas bijusi: «Kas tev par maizi?» — Nu abi kā deviņi saķērušies krūtīs un sāk plūkties, viens otru gribēdami piekaut. Tā kā plēšanās notikusi sēdot un ēdot, tad saimnieks ar puisi uzgāzušies viens otram virsū. Dusmu mulsumā aizmirsuši, ka tie ir uz upītes krasta, apkampušie, un, viens otru pluinējot, pa zemi vaļājosies, ievēlušies abi taisni uz galvas upītes atvarā iekšā. Gribot, negribot, bija jāmet plēšanās pie malas un jāpeld samirkušiem kā žurkām ar slapjām drebēm iz upītes atvara ārā.

Pārejot mājās, puisis domājis, ka saimniece būšot sirdīga, ka viņš ar saimnieku plēsies un vaļājies pa upīti, bet bijis pavisam otrādi: saimniece, tam pārnākot, aši ieskrējusi pagrabā, uzsmērējusi sviestmaizi un devusi puīšam, lai iekož.

Uzrakst. Jānis Rozenbergs, Ķēču pag. nespējnieku mājā.

Teic. anekdotē minētā puīša sieva.

LFK 675, 57.

12. BADA MAIZE UN JAUNI ĒDIENI.

3948.

Kāds zemnieks saka uz otru, kuŗš nes zosi uz tirgu: «Zošu kājas gardas.» — «Vai tu viņas esi ēdis?» — «Nē, mans vectēvs redzējis, ka kungs tās ēdis.»

Kārlis Bukums, Rīgā.

LFK 23, 2485.

3949. Kāposti un grūdaša maize.

Manam mātes tēvam bijuši 6 brāļi, un viņš bijis tas mazākais. Bijuši izvārīti biezi kāposti, ko darbiniekiem līdz dot uz muižu. Māte klusām pasaukusi Jēkabiņu (t. i. mātes tēvu), kā jau jaunāko, lai tas no katla ieēd kāpostus. Katls bijis rijā. Bet Jēkabiņš tūdaļ klāt pie speltes (caurums sienā no rijas uz kambari) un kliedzis: «Puītas, tuapuci, tuapuci (viņš vēl šļupstējis)!» Tā visi seši puikas paķēruši skangalus un klāt pie katla. Kamēr māte meklējusi sitamo, ar ko puikas aizdzīt, katls bijis tukšs, un darbiniekiem vajadzēja braukt tikai ar grūdaša maizi uz darbiem.

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41, 132.

3950.—3951.

1. Reiz senos laikos kāds mežnieks braucis no meža un atradis uz ceļa lielu cukura galvu. Aizbraucis uz mājām un, nezinādams, ko ar cukura galvu darīt, pārdevis to žīdam. Vispār tai laikā vēl cukuru daudzi nemaz nepazinuši. Pēc vecu ļaužu nostāstiem Secē tanī laikā bijušas vienas mājas, kuŗās lietojuši cukuru. Minētās mājas saukuši par Grīguļiem, viņās vienmēr vārījuši tādu svešādu šķidrumu, ko tad kūpošu likuši uz galda.

2. Parastais ēdiens toreiz bijusi putra. Kad nesuši uz lauku strādniekiem ēst, tad pielējuši veselās nēšķas ar putru. Pat tādi šķīvji un bļodas, ko tagad lieto, nav bijuši.

Kā un kur ēduši, raksturo šāds nostāsts.

N. māju saimniece, kad nesuši uz muižu strādniekiem ēst, nekad nelietojusi nekādas bļodas, bet kā izvārijusi, tāpat ar visu katlu arī aiznesusi. Nekādu sevišķu trauku jau arī nebijis. Tad viņa mēdzusi teikt, nekas neejot zūdībā. Nebijis jau arī nekas daudz ko ēst. Viss darba laiks bijis jāziedo muižai. Pats sev kādu stūrīti varējis apstrādāt tikai naktīs un svētdienās. Bijuši gan tādi gadi, kad nebijis nekā, ko ēst. Labi, ja muižā ko varējis dabūt.

(Pēc vecu ļaužu nostāstiem.)

Konrāds Kvāls, Seces pag., Baložos.

LFK 523, 575.

3952. Sula un biežumi.

Toreiz, kad uz laukiem vēl nepazinuši tējas un kafijas un rets kāds bij baudījis cukuru, bet piestrēbuši skābumu un pienu, dzēruši miestīnu, un ar vienīgo saldumu, medu, ārstējuši dažādas krūšu un kaulu kaites, — Valberģu muižas ķēķī ar olu groziņu iegājusi Kukurbaļļas saimniece. Par olām lielmāte likusi saimnieci uzciņāt ar saldu kafiju.

Kukurbaļļene laizīdamās izdzērusi krūzīti un noteikusi:

«Ja tik laba tā suliņa, kādi tad vēl nav tie biežumiņi. Bet kas tad nu tos zemniekiem dos; tos jau laikam apēd paši lielkungi.»

No veciem laikiem.

«Brīvā zeme», 1928. g., Nr. 86.

3953. Kungu ēdiens.

Ar kādu ceļa vīru dēls atsūta no Rīgas mātei paciņu tējas un mārciņu cukura. Šo «kungu ēdienu» māte vāra Vasaras svētkos. Ielej katlīnā ūdeni, ieber tur tēju un cukuru, piemēta sāli un izvāra, tad nosūc šķidrumu. Par šo «kungu ēdienu» pati vārītāja vēlāk stāsta:

«Čajas, čajas, kungas iedinas! Eku kungas iedinas... Izviru, nasu da savam vecīšam, soku: celīs nu, vecīti, šie ied kungas iedinas, dālas nu Reigas stellejšas.» Vecīts paloukaj, paloukaj — naa, šis naādut, lai nasut saiminīkam,

tis vairuak tuads kua kungs. Saiminīks poloukaj — soka:
«Ja tavas veprišas (vepris) ādušas, tod es ar ādu.» Nasu
savam veprišam. Tis ar smeceri parušina, parušina i na-
ād . . . Vot, čajas, kungas iedinas, kod munas veprišas na-
ād!» —

O. Timans, Alsviķu pag., Timaņos.

LFK 41, 73.

13. BADA GADI.

3954.

Tagad, paldies Dievam, visiem maizītes diezgan. Ma-
na vecmāmiņa gan stāstīja, ka senāk bijuši bada gadi. Tad
tik turīgākie ēduši tīru maizi, bet mazturīgākie jaukuši pie
graudiem pelavaš un vārījuši nātru kāpostus.

Jānis Upīts, Ungurmuižas pag.

LFK 91, 135.

3955.

Bada laikos zaldāts redz, ka vārna tup uz sētas mieta.
Viņš to mietu izvelk, aiznes mājā, liek podā un vāra. Kungs,
garām iedams, vaicā: «Vai tad ēdiens labāks ir, kad miets
klāt?» Zaldāts atbild: «Tak jau vārna ir virsū tupējusi!»

I. K—ts.

«Austrums», 1888. g., 1278. lap. p.

3956. Cūkas zārkā.

Latvijas bada laikos uz kādas robežas noticis šāds ga-
dījums: pie robežas atradies kāds ciems, bet otrpus robe-
žai kapsēta. Parasti miroņus veduši pāri robežai bez kādām
atļaujām. Reiz kāds milzīgi liels zārks izlicies robežsargam
aizdomīgs, jo zirgs viņu vilcis atspēries. Attaisot zārku, ro-
bežsargi atraduši viņā divas cūkas.

Uzrakst. N. Seglenieks, no Rīgas.

Teic. no Jelgavas apr.

3957.

Reiz Siguldā bijis liels bads. Neko vairs nevarējuši
nopirkt. Kādiem iebraucējiem nomiris bērns. Bijis ziemas
laiks, tādēļ viņi bērnu ietinuši maisā un veduši prom. Pie
Starpas gravas kroga viņi iegājuši krogū un ragavas ar
bērnu atstājuši ārā. Kamēr paši krogū, kāds jauns cilvēks

ieraudzījis maisu, nodomājis, ka tur sivēns, pakēris ragaviņas un vilcis kalnā augšā. Te no kroga iznākuši vecāki un ieraudzījuši, ka bērnu velk prom. Šie sākuši kliegt. Puisis apskatījies, ka tur bērns, palaidis ragaviņas vaļā un pats aizbēdzis.

Tādēļ arī siguldiešus saukuši par «mironzagliem».

Arturs Šika, Līgatē.

LFK 638, 25.

14. PAREIZTICĪBA.

3958.

Tas bija daudz gadus atpakaļ, kad vēl vecās tiesas darbojās. Mālu muižas draudzes tiesas kungs barons Gegens bija vienam pareizticīgam nospriedis miesas sodu, ap 30 sitienus (bet tas bijis jau pāris gadus pēc pieminēto sodu atcelšanas Latvijā). Šis, nabadziņš, ar lielām sāpēm kaulos, aizbrauc pie popa Ž. Golgovskā un izstāsta likstu. Pops otrā dienā aizbraucis uz Mālumuižu pie Gegena. Pieturējies zirgu pie pašas pils durvīm, kas bijis vairāk kā neparasti un pādroši. Iegājis iekšā un bez apsveicināšanās un lieka ievada uzklēdzis: «Likumu tu zini, priказu tu lasi, bet tu tam Berķim tādu sodu spried, mūžam tu cietumā gulēsi! Ardievu, Gekina kungs!» — Nākošā dienā barons G. ieradies pie popa Ž. Golgauskā izskaidroties un atvainoties nopērtā zemnieka Berķa lietā. Zemnieks dabūjis 25 rbļ. sāpju naudas.

Uzrakst. Alfr. Liepiņš.

Stāst. K. Liepiņš, Lejasciemā.

3959. (var.)

Neilgi pēc miesas soda atcelšanas, grāfs Jetchens nosodīja kādu sešdesmit gadus vecu vecīti ar trīsdesmit pieciem pāriem rikšu. Vecītis, kas bijis pareizticīgais, aizgājis pie mācītāja saņemt svēto vakarēdienu un grēku piedošanu, jo necerējis lielo pērienu izciest. «Bātuška», noklausījies vecīša stāstā, nolēmis tam palīdzēt. Viņš aizgājis pie grāfa. «Labģēn, vai jūs esat tas zemes lielskungs Jetchens?» — «Kā tad!» — «Vai zināt, kožu kādu krievu ķeizara likumu?» — «Zinu gan!» — «Kā jūs varat spriest sešdesmit gadus vecam vīram trīsdesmit piecu pārus siķienu?»

Jetchens sabijies no mācītāja, kas zinājis jaunizdotos likumus, un atlaidis vecītim sodu. —

A. Vējiņš, Cesvainē.

3960.

Kad sākusies ieviesties pareizticība, tad krievu popi bijuši izdaudzinājuši, ka tam, kas pāries krievu ticībā, būs no ķeizara labums. Daudzi arī pārgājuši krievu ticībā un nu gaidījuši, kad tas labums nāks. Nevarēdami neko sagaidīt, kādreiz viens uzprasījis popam, kāds labums tad būšot? Pops teicis, ka labums būšot gan, tikai neteicis, kāds labums! Kāds cits pops teicis, tas būšot tas labums, ka šie dabūšot krievu ticību. Nu tikai ļaudis atmodušies, ka popi viņus piešmaukuši.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Andrējs Sausiņš, 72 g. v., Cesvaines p. nesp. m., Madonas apr.

LFK 72, 5080.

3961. Kā latvieši tikuši pie pareizticības.

Kādreiz kāds teoloģijas students dzērumā nositis otru. Un nu tam draudējis liels sods. Otrā dienā vajadzējis nākt tai lietai tiesas priekšā. Bet students mudīgi pieņēmis pareizticību un otrā rītā gājis pie ķeizara lūgt, lai apžēlo, jo viņš nu esot krievu pops. Un kā tad nu krievu popu neapžēlos. Nu viņam bijis tūlīt jāiet par mācītāju. Bet citi mācītāji tam nedevuši draudzi. Nu bijusi draudze jāmeklē pašam. Tad atbraucis uz Latviju un sācis piegriezt latviešus pareizticībai. Tā cēlusies pirmā draudze un citas jau arī tad pamazām vien.

Uzrakst. Alma Medne, Rīgā.

Teic. Anna Studente, no Patkules pag.

LFK 450, 506.

Piezīme. Latviešu pareizticīgo draudzei ir dziļāki cēloņi, nekā anekdote tēlo: pārestības, ko muižnieki nodarīja zemniekiem, bada gadi, pārkrievošanas politika. Sk. A. Birkerts: «Latviešu intelligence». II. 162.—197. lap.

Red.

3962.

Kādreiz zemnieki lielā skaitā pārgāja pareizticībā, jo visiem pareizticīgiem solīja zemi. Pārgājēji nu prasījuši pareizticīgo mācītājam, lai dodot zemi, bet kur šis lai to

ņem. Tas atbild: «Lai tā zemļu kur zemļu, bet kur tā ticību štipru.»

Uzrakst. A. Saliņš, Zaļeniekos.
Stāst. M. Saliņš.

3963.

Pāriešana «krievu ticībā» un iešana uz «sildo zemi» bijusi arī Alsviķu pagastā. Kāds skroderis bijis tas vadonis, un viņam paklausījuši kādi 30 cilvēki. Taisījušies iet uz Rīgu pierakstīties «krievu ticībā». Pagastā nedota «ceļa zīme» (tiešām, pagasta tiesas protokola grāmatā ir ieraksts no 1841. g., kur «muiža» aizliedz izdot pases uz Rīgu). Aizgājuši bez «ceļa zīmes», neviens nezinājis, kur jāiet un kas jādara. Skroderis gan licies par gudru, bet pats tāpat neko nezinājis, vadājis šur tur pa Rīgu, un daudzu māju priekšā visi metušies ceļos. Beidzot pienākuši kungi ar sarkanām «rantēm» un stripām un visus kautkur aizveduši. Nu jau nopriecājušies, ka būšot labi, bet tur visi nopērti un dzīti atpakaļ. Kad atpakaļ atnākuši, pērti atkal pie pagasta tiesas. Bet skroderis vēsts strāpēt pie draudzes tiesas un tur briesmīgi sapērts, palicis ar liku muguru.

O. Timans, Alsviķos.

15. VAĻINIEKI.

3964.

Kāds vaļinieks dzīvojis mazā būdiņā netālu no muižas. Vienā naktī viņš nozadzis muižā tītaru. No rīta, kad vaļinieks — Andžs — tītaru jau bija izvārijis un sācis ēst, ieradies vagars un prasījis: «Andž, broļ, ko tu tur ēdi?» — «Oknīnas!» — «Dod mun ar'!» — «Kaulīni vien ir!» Protams, ka Andžam izgājis slikti! —

Uzrakst. A. Vējiņš, Bērzonē.
Var. LTA 1264.—1268.

3965. Paspēlētas derības.

Jūraīnes pagastā dzīvojošo vaļenieku Jāni Biezumu ļaudis sauca par «Sibīrijas izēdēju». Un tiešām, likās, ka šā cilvēka apetītei nebūtu robežu.

Reiz Biezums salīgst krogā uz pusstopa šnaba, ka noēdīšot ar joni divus klaipus rupjas maizes, mārciņu sviesta, desmit olas un piecas silķes. Līguma izpildīšanai jānotiek

ne tūlīn, bet nākošās sestdienas vakarā — atkal turpat krogā.

Nākošā sestdienā derētāji klāt. Ziņkārīgo pilns krogs. Biezums ķeras pie darba.

Ātri pazūd olas un sviests un pirmais kļaipts maizes. No siļķēm «Sibirijas izēdējs» noēd tikai četras, un no otrā maizes kļaipta mazo pusi . . .

«Es vairāk nevaru . . .» viņš sten.

«Paspēlēts, paspēlēts!» sauc apkārt krogus brāļi. «Biezums, kā tu tā nošāvi buku ar tām derībām?»

«Ja, es arī brīnos», saka Biezums. «Jo pirms pāris stundām es savā mājā, mēģinājuma dēļ, liku sievai salikt galdā uz mata tādu pašu porciju, un tur es to nosukāju kā nieku!»

LS.

No vecās tīnes.

«Brīvā zeme», 1929. g. Nr. 46.

3966.

Valīniekam Jancim bijusi nikna sieva. Kad tai uznākusas dusmas, pat govi vairs neslaukusi, bet visu dienu gulējusi un šņākusi. Un lai Dievs sargā tos, kas tuvumā rādījušies. Pirmais, kas bij pie rokas, kaut vai ķipsis, tika laists darbā. To zināja arī pats Jancis, tādēļ tādās reizēs slauca pats govi. Tā atkal karstā vasaras dienā Jancim vajadzējis slaukt govi. Lai govs, ar asti mušas gainājot, tam neizsistu acis. Viņš asti piesējis pie vestes pogcauruma. Bet govs, nevarēdama kniņšus nodzīt, metusies ar visu Janci pa vārtiem ārā. Brauciens devies garām krogum, kur durvis stāvējis pats krodzinieks. Tas uzsaucis: «Janci, kur tad tu tik mudīgi steidzies?» — «To zin vienīgi Dievs un šis nolādētais lops!» Jancis atteicis un govs to aizrāvusi tālāk.

Uzrakst. L. Mauriņš, Rīgā.

Dzirdēta Piebalgā.

Var. LTA 2039.—2041.

16. PĒC MIESAS SODA ATCELŠANAS.

3967.

Drīz pēc dzimtbūšanas atcelšanas kāds lauku barons, pēc veca paraduma, savus kalpus par katru mazāko pārkāpumu pārmācījis ar spieķi pa muguru. Baronam bijis kuciēris, kas tādas pārestības nevarējis paciest. Kādā dienā,

kad barons licis savam spieķim dancot pa kučiera muguru, kučieris nogāzis baronu zemē, uzvilcis sev virsū un sācis apstrādāt ar saviem papēžiem. Barons stipri kliedzis pēc palīdzības, jo kučiera papēži nežēlīgi dauzījuši viņa muguru. Uz kliedzieniem saskrējuši visi muižas laudis un brīnījušies, ka kučieris atrodas apakšā un nemaz neklie dz, bet barons virsū un klie dz. Domādami, ka barons pārmāca kučieri, visi steigšus aizskrējuši prom. Kad laudis aizgājuši, kučieris sācis atkal apstrādāt ar saviem papēžiem barona muguru. Barons aiz sāpēm sācis kliegt vēl nežēlīgāki. Laudis saskrējuši par jaunu un brīnījušies, ka šie tik ilgi kaujās. Nu arī kučieris palaidis baronu vaļā, un abi piecēlušies. Barons iesūdzējis kučieri tiesā par viņa piekaušanu. Tiesa nopratinājusi lieciniekus, kas apgalvojuši, ka kučieris bijis apakšā un arī klie dzis. Tā kučieris tapis attaisnots. No tās reizes vairs barons saviem kalpiem spieķi pa muguru nedancinājis.

Uzrakst. Laimons Mauriņš, no Rīgas.

Teic. E. Mauriņš,

Noklausīta Stalbes pag., Valmieras apr.

(Patiess notikums.)

17. ZEMNIEKU KĀZAS.

3968.

Četras nedēļas pēc Miķēldienas tikušas sauktas par netīro laiku, tamdēļ ka tad reizēm nāk sniegs, reizēm lietus, reizēm salst, tad atlaižas un lieli dubļi. Šinīs nedēļās zirgi jābaro vēl stiprāki kā pavasarī, sējas laikā.

Pēc šām četrām nedēļām nācis kāzu laiks atkal četras nedēļas. Tajās tikušas dzertas kāzas visiem, kas tanī gadā nodomājuši apprecēties. Pat lopiņus šajā laikā aizmirsuši pabarot.

Tā vienam bijis telēns ielikts kādā kūtiņā, kas neda būjis ēdienu ne redzēt. Tas ieraudzījis caur durvju šķirbu āzi staigājam garām. Telš blāvis: «Vai kāzas jau beigtas?» Bet āzis, kas bijis labi izmielojis ap kāzinieku kamanām un kurām šis laiks bijis ļoti pa prātam, atblējis telēnam pretī: «Vēl četru nedēļu!» un aizgājis no kūtiņas projām.

Uzrakst. Fr. Krēsliņš, Vecgulbenē.

Teic. Jūle Bērziņa, 80 g. v., Beļavas pag.

LFK 142, 2507.

18. VADMALAS VELŠANA.

3969.

Vecos laikos vadmalas drēbi kad noauda mājās, savēla biezu. Ielika drēbi traukā, uzlēja siltu ūdeni, tad visi, jeb arī meitieiši, kāpa traukā un bradāja drēbi, kamēr viņa savēlās vajadzīgā biežumā. Pie savēlšanās drēbe palika šaurāka, to daļu sauca par rukumu, kas ievēlies. Vēlēji, lai ātrāki varētu savelt, jokodamies liek kādam zēnam jeb kautkuņam, kam var iestāstīt, ka kaimiņu mājās var dabūt rukumu, lai aiziet un pārnes, un par to sola labi samaksāt. Bet rukumu nesot nav brīv nei skatīties atpakaļ, nei arī palaist pakaļu. Kaimiņos to joku zin. Tie ieleik maisā kautko, pat dažreiz kaķi jeb suni un piesaka, lai žigli nes. Pārnesuši mājā, laiž ballā rukumu, — bet nu rukums pārvērties par ko citu, un nesējs maksu nedabū, jo nesdams skatījies atpakaļ jeb palaidis pakaļu.

J. Klagis, Valgales pag., Dreimaņos.

19. RĪGA KLAUŠU LAIKOS.

3970.

Vecos laikos, kad pie Rīgas vārtiem muitas sargi izčakarēja zemnieku vezumu, kāds ropalnieks brauc uz Rīgu ar auzām. — Uz muitnieka jautājumu: «kas tev vezumā?» — ropalnieks nekā neatbild, tikai lūpas pakustina. Uz otrreizēju jautājumu ropalnieks atčukst: «Auzas».

— «Kam tu diktāk neatbild?» — uzsauc muitnieks.

«Lai zirgi nedzird», — atbild gudrais ropalnieks.

«Brīvā zeme», 1928. g., Nr. 277.

Var. LTA 1257.

3971.

Gadus astoņdesmit atpakaļ, kad Rīgā nebija vēl ielas apgaismotas, Rīgas rāte izdeva šādu likumu: «Visiem Rīgas pilsoņiem, kas vēl nāca mājās, vajadzēja ņemt līdzi lukturi.» Bet tā kā pilsoņi bija pieraduši pie tumsas, tad viņiem bija neērti ar lukturi staigāt. Rīgas pilsoņi lukturi ņēma gan līdz, bet sveči nelika iekšā. Tagad Rīgas rāte izdeva jaunu likumu, ka lukturos vajaga ielikt sveči. Pilsoņi gan sveči ielika lukturos, bet dedzināt nededzināja. Beidzot Rīgas rātei vajadzēja izdot vēl vienu likumu, lai sveces

būtu aizdedzinātas. Tagad Rīgas pilsoņiem vajadzēja likumu pildīt.

Uzrakst. O. Vitiņš, Slokā.
Stāstījis tēvs.

20. NIKOLAJA ZALDĀTI.

3972.

Citreiz, mājās pārnācis, zaldāts sācis stāstīt un lielīties par svešām zemēm un jūrām. Arī kāds mājsnieks, gribēdams pierādīt, ka viņš ar' šo to zin no pasaules, — prasījis: «Vai pie Mellās jūras ar' tiki? Kāda tā izskatās?» — «Vot, tā tik ir jūra!» — spēris vaļā zaldāts, — «zābaku smērēt nekad nevajag: iemērc tik jūrā un izvelc, — tas ir tikpat kā ar darvu!»

A. Ruīga, no Sinoles pag.

3973.

Vecs izdienējis kareivis, kas bijis daudzās asiņainās kaujās un daudz ko pieredzējis, sēdējis istabas priekšā un skatījies, kā viņa dēla dēls griezis koku. Piepēži puika sācis raudāt. Vectēvs prasījis, kāpēc šis raudot. Puika atbildējis, ka iegriezis pirkstā. «Un tamdēļ tu, muļķi, raudi», vectēvs izsaucies, «es un vairāki biedri reiz sēdējām pie ugunskura, kad piepēži krita viena bumba uz kāda biedra galvas, tas pat neiepiķstējās, bet tu par muļķībām raudi.»

Lakšu Mirdza, no Jaunjelgavas apr.

3974. Nikolaja zaldāti.

Vecie «Nikolaja zaldāti», izdienējuši 25 gadus, izkaņojuši karu karus, mājās pārnākuši, vēl ilgi dzīvoja un paspēja vēl i apprecēties pat pa 2 reizas.

Kamdēļ viņi tik ilgi dzīvo, to Nikolaja Mazdāvīts izskaidroja šā: Debesīs viņi negribot iet, jo tur nedrīkstot ne dzert, ne pīpēt. Bet ellē viņus neņemot pretim, jo tie izdzeršot visu šņabi un izpīpēšot visu tabaku. Un tamdēļ jādzīvo vien zemes virsū.

O. Timans, Alsviķu pag.

3975. Vilku kapitāns.

Tagadējā «Cepla pakalne» bijusi reiz viss viens nepārredzams mežs. Tikai vienā vietā mežā klajums — Lapšu

ciems. Tur dzīvojis ienācējs no citurienes, Zaube. Viņa amats bijis Cepla pakalnē uz lielceļa uzglūnēt un ķert mājās bēgošos zaldātus.

Alsviķieši šo ķērāju saukuši Žauba, bet pats, Ķemera krogā dzerdams, vienmēr atgādinājis savu nosaukumu: «Zaube — vilka kapitāns.»

O. Timans, Alsviķu pag.

3976. (var.)

Senos laikos bēguši zaldāti uz mājām, tāpat i citi cilvēki bēguļojuši.

Vecam Lapšu Zaubei bijusi cieta sirds. Tas, pēc goda dzīdamies, uzņēmies bēgļu ķeršanu. Gulējis un vaktējis uz lielceļa pie tagadējās Cepla pakalnes. Toreiz tur bijis mežs. Ļaudis toreiz Žaubi saukuši par Žaubi. Šis tad krogū lepnī teicis:

«Žauba, Žauba! Kas par Žaubi! Zauba — vilku kapitāns!»

O. Timans, Alsviķu pag.

LFK 41, 250.

Piezīme. Zaubes vēl tagad dzīvo Lapšos.

3677.

Kad zaldātus ņemuši jau pēc lozēm, bet jādien bijis 15 gadu, alsviķiešos ņemts dienestā arī kāds Pokuls. Tas bijis jau precējies. Sieva izraudājusies, izkliegunies, jo piecpadsmit gadu nava nieks. Bet jau otrā vai trešā gadā pārnāk Pokuls mājā ar tādām lentām un «paletēm», tīri kā kāds kara kungs, un naudas arī bijis pa pilnam. Līdz viņam ienācis arī otrs draugs, bet tanī pat naktī aizgājis.

Kad kaimiņi prasījuši, kur šis tik drīz mājā un kur tādus činos ticis, Pokuls atbildējis, ka ar pakalu beņķīti ēvēlēnot jau pie tā nevarot tikt. Bet pats tāds domīgs bijis un uz meža pusi raudzījies. Un tiešām, pēc kādas nedēļas no meža iznākuši pavisam sveši zaldāti, saņēmuši, sasējuši Pokuli, norāvuši «poletes» un aizveduši. No tās reizes par viņu vairs nekas nava dzirdēts, lai gan sieva līdz mūža galam gaidīja viņu pārnākot, meklēja pie visādiem kungiem ziņas par viņu, bet nekā.

Laikam, Pokuls kopā ar to otro nokāvuši un aplaupījuši kādu virsnieku un tad aizbēguši. Tas otrais, kā gudrāks, paņēmis vairāk naudas, bet skaisto «mundierīņu» atstājis Pokulam. Tas saņemts un, droši vien, notiesāts un nošauts.

O. Timans, Alsviķu pag.

(Sk. 4000.—4001. anekd.)

C. Gruntniecības nodibināšanās un nacionalās atmodas laikmets.

1. KRIMAS KARŠ.

(1855. g.)

3978. «Galva pagalam, galva pagalam! . .»

Runājot par kariem, mans tēvs allaž mēdza šo to atcerēties par Krimas kara laikiem. Pašu kara troksni te, ziņāms, nejuta, bet tikai lasīja avīzēs, klausījās nostāstus un redzēja tā laikmeta īpatnējo mobilizāciju. Tā, piem., tēvs atceras, ka pa Jelgavas-Bauskas lielceļu, kas aizlokas mūsu mājām garām, plūduši kara rekrūši. Tikuši tie dzīti gan lielākos, gan mazākos pulciņos. Bijuši dažādos gados, citi pavisam veci un sirmi. Gājuši noguruši, noputējuši, aptīrām kājām. Citiem kājas bijušas pavisam jēlas noberztas. Sēdējuši, gulējuši turpat ceļmalās. Gājuši skumji, nokārtām galvām. Kad zemnieki ar viņiem ierunājušies, tad tie tikai, izmocīti un izmisuši vaimanādami, teikuši: «Galva pagalam! Galva pagalam! . .»

Uzrakst. P. B.

Stāstījis tēvs, Jānis Birkerts, 84 g. v., Jaun-Svirlaukas pag.

3979. Kalmuki un sumpurņi.

Kaŗa laikos pie Rĩgas bijuŗi pievesti kalmuki un sumpurņi, ko englanderiem laist virsũ. Kalmuki bijuŗi tãdi kã turki un staigãjuŗi savã vaļã, bet sumpurņus zaldãti ķedēs piesietus vadãjuŗi un ar zirgu gaļu barojuŗi. Rĩdzinieki bariem vien gãjuŗi skatĩties.

Piezĩme. Ŗis zĩmējas uz Krimas kaŗa laikiem.

O. Timans, Alsvĩķu pag., Tĩmaŗos.

LFK 41, 148.

2. POĻU DUMPIS.

(1863. g.)

3980. Dũŗĩgais mãcĩtãjs.

Poļu dumpja laĩkã poļu un leiŗu nemiernieki apmetuŗies lēģerĩ pie Ŗagariem. Laupĩdami tie nonãkuŗi lĩdz Kalna muiŗai. Ŗe muiŗķungs liedzies dumpiniekiem dot klēts un pagraba atslēgas, par to tie viņu nostiepuŗi gar zemi un kũbuŗi, kamēr tas palicis guļot.

Kad Ŗĩ briesmu vēsts pienãkusi Ŗalã muiŗã, muiŗķungs saaicinãjis visus muiŗas vĩrus, piekodinãjis tiem apbruņoties ar dakŗãm, mietiem un izkaptĩm un nostãties sargu vietã. No sanãkuŗiem visdũŗĩgãkais bijis draudzes mãcĩtãjs, kamdēļ muiŗķungs to iecēlis par pavēlnieku. — Mãcĩtãjs noliek meŗsargus uz Kalnamuiŗas ceļa, bet pats paliek muiŗã pie «kaŗaspēka», kuŗam muiŗķungs ielej dũŗu no brendĩņu mucas. Meŗsargiem savãs sargu vietãs jãstãv sausãm muiŗĩm. Kad sadũŗotã kaŗaspēka klaĩgas un dziesmas jau noskan lĩdz pirmam sargu postenim, meŗsargs piespieŗ zirgam pieŗus un aizauļo uz muiŗu ar ziņu, ka dumpinieki nãkot. Mãcĩtãjs uzsauc savam kaŗaspēkam: «Bērnĩ, turaties lĩdz beidzamai asins lãsiteĩ!» — un iebēģ pili, bet kaŗaspēks turpina miēloties pie alus mucãm un brendĩņa kannãm, kamēr galĩgi piedzeras un apguļas. Otrã dienã bez gaidĩŗanas ierodas poļu dumpinieki, sirotãji, izdzer alu un brendĩņu, paņem maĩzi un gaļu. Ŗie iet pirtĩ gaļu uzcept, bet te priekŗãã atrod zem lãvas paslēpuŗos Ŗalãs muiŗas kaŗaspēka dũŗĩgo vadoni — cienĩgtēvu.

Vai poļi cienĩgtēvu arĩ likuŗi uz lãvas un pēruŗi, veci ļaudis neatceras.

Bet tautā tas vēl dzīvo parunā: «Dūšīgs, kā Zaļās muižas cienīgtēvs».

«Brīvā zeme», 1929. g., Nr. 139.

3981. Še tev mala!

Polu dumpja laikā kādam vircavniekam kaŗa šķūtīs braucot gadās vest krievu virsnieku. Dabūjis kungu ratos, vircavnieks laiŗ kā jau kungu vest piederas. Virsnieks, baidīdamies, ka to neizmet no ratiem, piegrūŗ zemniekam, teikdams krieviski: «Po malu, po malu» (palēnām, palēnām). Zemnieks, domādams, ka virsnieks grib, lai brauc gar ceļa malu, pievelk labo groŗu un laiŗ vēl trakāk. Virsnieks vēl atkārto: «Po malu, po malu!» Zemnieks uzšņāc ar pātagu kumelām un laiŗ vēl tuvāk grāvim, kamēr beidzot grāvī iekŗā. — Vircavnieks, izķepurojies no grāvja, nosaka: «Še tev nu bija mala! Pa malu, pa malu, kamēr grāvī iekŗā!»

No vecās tīnes.

«Brīvā zeme», 1929. g. Nr. 123.

Var. LTA 3652.

3982. — 3985. Vēl par sēdiņiem, sēdiņiekiem agrākos gados.

1. Tas bijis tanī laikā, kad poļi sacēluŗies pret krievu valdību poļu dumpja laikā. Tad tikuŗi atvesti uz Vidzemi dažādu tautību zaldāti: gan krievi, igauņi, kazāki, tatāri, ŗidi u. t. t., lai tie būtu tuvāku pie rokas, ja būtu vajadzīgs. Ziemā tie tikuŗi apmācīti. Beļavas pagastā nometināti Naglienās (Vasilisās) rijās. Vasaru no Naglienās kādas trīs verstis attālumā uz Blomes muiŗas pusi, lielceļa malā. Uz tā sauktām Kaktiņu un Zvirgzdiņu māju lidzenām druvām (norām). Tiem jau dienas bijuŗas noteiktas, kad visiem jāierodas uz tā saukto muisteres vietu. Viņu pulkā bijis kāds liels dūŗīgs ŗids, kas nevarējis un nevarējis tā iemācīties visu izdarīt, kā tie citi. To oficiēpi reizēm situŗi tā, ka tas blāvis, ka turpat otrā pusē ceļam puros vien skanējis. Gani no bailēm skrēŗuŗi uz māju.

2. Kubulnieku ciemā bijis gadījies krievu tautības sēdiņš. Tas bijis liels izēdājs. Maize tiem tikusi dota no kroŗa. Katram sava daļa miltu: viens puds, kuŗu tiem cepuŗas saimnieces. Bet pavalgs jādod saimniekam. Minētais krievs ēdis viens pats veselu spaini — osaini, nevien šķidras putras, bet pat biezas putras un pantāga, kas taisīta no miltiem, piena un pat olas vēl piesistas. Tam nevarējusi Kubulnieku

māte vienam vien pievārīt ēdienu. Ja nedevuši kā pietiek, tad sitis visus traukus un lietas gabalu gabalos.

3. Turpreti nāburgam bijis tāds tatāru tautības sēdiņš, kupam saimniece iedēvusi vienu dienenieka cibiņu pilnu ar sviestu, no kā tam pieticis visai nedēļai.

4. Bijusi vasara, kad pienākusi ziņa, ka jāiet visiem mājās. Nu visi no prieka vai gaisā lēkuši. Auzu ciemā bijis kāds lāga krievs, tas nu saimniekam solījis savu ar sudrabiem apkaltu pipi, visu pudu cepumu maizes un sudraba rubli, lai tas viņu aizved uz Zeltiņu muižu, kur bijuši kroņa zirgi priekšā. Saimnieks arī viņu aizvedis, par ko saņēmis visu solīto. Darbu likt strādāt tiem saimniekiem bijis noliegts. Kāds sēdiņš, saimniekam malku skaldot, ievainojis sev galvu. Gribējuši saimnieku vai nosist, ka līcis malku skaldīt.

Uzrakst. Fr. Krēslinš, Vecgulbenē.

Teic. J. Komana, 89 g. v., Beļavas pag.

LFK 142, 3679.

3. TURKU KARŠ.

3986. — 3987. Gustaps Ratnieks turku kara gaitās.

1. Pirms kara zaldāti mācījās mērķi šaut. Gustapam Ratniekam jau nu nevajadzējis tur mācīties, bet aizgājis tāpat paskatīties. Bet no zaldātiem neviens nevarējis lāgā iesaut mērķi. Jenerālis pavisam sasirdījis. Te ieraudzījis Gustapu Ratnieku un kliedzis:

«Ei, Gustap Ratņik, koģij šu, streļij tu!»

A Ratnieks sakot:

«Vaš broģ, man ņet plūntas».

Te jenerālis rāvis sev no pleciem vienu plinti nost — viņam jāv ne viena: ejot pats «čakuzī» un sakarot vai pa desmit to labāko flinšu plecos — un sacījis:

«Gustap Ratņik, berij munu pluntu un streļij pramo punkti!»

Nu kā grābis rokā, kā jau laba tā plinte (kautkādas nieka jau jenerāls nesien), un tad šāvis arī lodi uz lodes. Jenerālis nevarējis nobrīnīties vien, beidzot nosacījis:

«Stupai mājā!»

2. Kā turku kara piegājuši pie Donavas, kā mēr citi apūšas un gudro par tilta taisīšanu, Gustaps Ratnieks (kā pats

stāsta) licies peldus pāri. Jenerāls gan negribējis laist, bet šis tik atmetis ar roku un rāvis pāri. Otrā pusē, turku zemē, tūdaļ viņa dārzi. Citus gaidīdams, sācis ēst vīnogas un no tām noreibis kā kaķis. Nolicies zem viņa krūma un aizmidzis. Pa miegam gan dzirdējis tā kā kliedzam, kā šaujam, bet gulējis vien tālāk. Tā dzird, ka pats jenerālis no otras puses viņu sauc. Uzcēlies redz, ka kamēr šis gulējis, arī citi jau uztaisījuši tiltu pār Donavu un nāks pāri, bet turku kā mella tūce priekšā un māc pavisam krievus nost. A šis ar peldot i plinti līdz nepaķēris. Jenerāls, kā redzējis, ka šis uzcēlies, sācis kliegt: «Gustap Ratņik, berij žeburu, boksti žokus (žokļus)!»

Tā šis arī no gubas vietas izrāvis žuburu, diedzis diviem turkiem šļauteniski pa muguru un citiem tik bakstīt žokus. Daudz nodūris, bet vēl vairāk puspādūris.

Vēlāk, kad gājuši Plevnā iekšā, vēl trīsdesmit turku (staigājuši ar apsietiem žokiem un kā kuiļi greizi vien uz šā skatījušies. Bet vai tad šim bēda par tādiem turkiem!

O. Timans, Alsviķu pag.

3988. Kā Gustaps Ratņieks precējies.

Pēc turku kara jenerāls par varēm uzstājies Gustapam Ratņiekam, lai šis precoties. Nu negribējis gan, bet jenerāls pavēlējis. Par sievu devis pavisam savu paša «gorņičnuju». Kad laulāti, baznīca bijusi slapja kā pielieta no veco brūšu asarām. Bet še gan jenerāls viņu piekrāpis, — vēlāk iznācis, ka «gorņičnajai» ne nu kādas mantas bijis, ne arī lāga skaistuma, jenerālis viņam iesmērējis tik tādu vecu ūgaunieti.

O. Timans, Alsviķu pag.

Šāds Gustaps Ratenieks tiešām dzīvojis Ziemera pagastā ap 1905. g. un plaši stāstījis šīs anekdotes.

3989.

Atceroties turku karu, mans tēvs zināja stāstīt, ka tuļvējā Franka muižā bijuši nometināti turku vaņģinieki. Laiku pa laikam tos dzīnuši pirtī. No sākuma turki ne par ko nav gribējuši pirtī iet, jo domājuši, ka viņus tur grib sadedzināt. Bet kad pirtī dabūjuši kārtīgi nomazgāties, tad bijuši ļoti priecīgi un vēlāk laužot laužušies uz izkurināto pirti.

Uzrakst. P. B.

Teic. tēvs, Jānis Birkerts, 84 g. v., Jaun-Svirlaukā.

4. MUIŽNIEKU LANDTAGS UN KLUBS.

3990.

60-os gados muižnieku klubs atradies Hiršbergā namā, līdzās pilsētas valdei. Katru gadu februāra mēnesī noticis liels muižnieku sabraukums, kad izsprieda ķirspēles jaunājumus. Bet arī katru vakaru rīkoja balles un viesības. Augšstāvā atradās zāle, kur sarīkoja arī izrādes. Talsi tad mudžēt mudžēja no muižniekiem. Pa reizei izdarija kopējus izbraukumus uz kādu muižu. Varēja saskaitīt līdz 50 kamanu. Ar vārdu sakot, dzīvoja allaž kā pa kāzām!

T. D., Talsos.

LFK 843, 94.

3991.

Kādā karstā vasaras dienā muižnieki sabraukuši Talsos uz landtāgu. Starp viņiem bijis arī Hāns. Kad tas ar citiem izgājis uz balkona, pie kungiem pienācis nabags lūgties kādu dāvanu. Hāns viņam iedevis trīs rubļus, kurus nabags ar lielu pateicību saņēmis un tūlīt aizsteidzies prom. Citi kungi pārmetuši Hānam, ka viņš nabagam devis veselus trīs rubļus, ka nevajagot cilvēkus tā izlutināt, varbūt viņš tos trīs rubļus nodzeršot. Hāns tūdaļ piecēlies un kļiedzis, cik varēdams, nabagam pakaļ, lai nāk atpakaļ. Nabags atnācis. Hāns viņam tūlīt atprasījis naudu, kurā nabags negribot vilcis no kabatas ārā. Redzot to, Hāns viņam iedevis vēl 25 rubļus, sacīdams: «Tagad ej, bet nenāc vairs atpakaļ, kad es tevi saucu».

V. Rozenberga, Talsu valsts vidusskolā.

LFK 230, 4220.

5. NACIONĀLAIS ANTAGONISMS.

3992.

Nezin, aiz kādiem iemesliem, bet vecais nurmuižnieks ((Ote) savas malu muižas nav izrentējis latviešiem, bet žīdiem. Viņš nav vēlējies redzēt, ka kāds latvietis brauc ar labākiem zirgiem un tiek dzīvē uz priekšu. Žīdi arī pratuši viņam visādi izglaimot. Tā Lādzerē, Pļavās, Vilkmuižā saimniekojuši žīdi. Reiz Melnais Heikings braucis ar nurmuiž-

nieku vienās kamanās, un sācis viņam pārņemt par tādu rīcību. Nurmuižnieks tikai atteicis pretim:

«Makler brauch ich nicht» (Starpnieki man nevajadzīgi). Un pēc tam nav runājis vairs ne vārda.

T. D., Talsos.

3993. — 3995.

1. Agrāk vācieši zemniekus visādi nicinājuši. Kādreiz kādā vācu skolā mācījies arī kāds zemnieka dēls. Vācieši to visādi nerrojuši un par «bauerjungu» vien saukuši. Kad beiguši skolu, vācieši gribējuši, lai zemnieka dēls uz sava rēķina šiem sarīko mielastu. Zemnieka dēls domājis, ka nu ir pienācis īstais laiks, lai atriebtos saviem nerrotājiem. Viņš apsolījis arī mielastu uz savu rēķinu sarīkot. Kādu dienu iepriekš zemnieka dēls iemaksājis vairākās viesnīcās naudu priekš gaidāmā mielasta. Otrā dienā zemnieka dēls savedis vāciešus vienā tādā viesnīcā. Ēduši un dzēruši, un iznācis liels rēķins. Kad gājuši projām, zemnieka dēls nemaz nemaksājis, tikai izvilcis raibu kabatas lakatiņu, noslaucījis degunu un izgājis pa durvīm laukā. Vācieši nevarējuši saprast, ka zemnieks tā varot aiziet bez maksāšanas. Iegājuši otrā viesnīcā. Ēduši un dzēruši atkal. Bet projām ejot zemnieks atkal nemaksājis, tikai izvilcis raibo lakatiņu, nošņaucis degunu un gājis prom. Vācieši to nezinājuši, ka zemnieka dēls jau iepriekš priekš mielasta iemaksājis naudu. Vācieši domājuši, ka zemnieka dēla kabatas lakatiņam piemīt brīnišķīgais spēks, kas visus rēķinus samaksā. Kad nākošā dzertuvē zemnieka dēls atkal nemaksājis, tikai nošņaucis raibajā kabatas lakatiņā degunu un aizgājis, tad vācieši vairs nemaz nešaubījušies, ka parādu zemnieka dēlam aizmaksā raibais kabatas lakatiņš. Vācieši nu nodomājuši šo kabatas lakatiņu iegūt, lai maksā ko maksādams. Viņi sākuši uzplīties zemnieka dēlam, lai kabatas lakatiņu pārdod. Šis ne par ko negribējis pārdot. Bet kad vācieši solījušies maksāt, cik šis tikai gribot, tad zemnieka dēls piekāpies arī un pieprasījis tik daudz zelta gabalu, cik varot iesiet raibajā kabatas lakatiņā. Vācieši gan no sākuma negribējuši tik daudz maksāt. Bet vēlāk aprēķinājuši, ka ar raibā kabatas lakatiņa palīdzību tie varēsot nopelnīt vēl vairāk, jo varēsot vienmēr ēst un dzert par brīvu. Beigās samaksājuši arī zemnieka dēlam prasīto zeltu.

Tas nu piebāzis pilnas kabatas ar zeltu un aizbraucis svilpodams mājās.

2. Vācieši tūlīt gājuši izmēģināt raibā kabatas lakatiņa spējas. Viņi iegājuši kādā lepna viesnīcā un pasūtījuši visdārgākos ēdienus un dzērienus. Ēduši un dzēruši uz velna paraušanu. Kad vairāk nespējuši, tad gājuši projām. Viens paņēmis raibo kabatas lakatiņu un nošņaucis degunu. Bet vēl nebijuši līdz durvīm aizgājuši, kad piesteigušies sulaiņi un pieprasījuši samaksāt rēķinu. Nekas nelīdzējis, un vācieši tikko ar pūlēm spējuši nolīdzināt milzīgo rēķinu. Laukā izgājuši, viņi brīnījušies, kāpēc raibais lakatiņš nesamaksājis rēķinu. Beigās nosprieduši, ka deguna šņaucējs nebūšot riktīgā pusē nošņaucis degunu. Tāpēc gājuši kādā citā dzertuvē par jaunu izmēģināt savu pirkumu. Atkal pasūtījuši dārgus ēdienus un dzērienus. Ēduši, dzēruši, un kad beigās vairs nevarējuši ne ēst, ne dzert, tad gājuši projām. Viens no viņiem paņēmis raibo kabatas lakatiņu un tagad otrā pusē nošņaucis degunu. Sulaiņi, redzēdami, ka vācieši grib aiziet nesamaksājuši, piesteigušies un prasījuši samaksāt par notiesātiem ēdieniem un dzērieniem. Vāciešiem vairs nebijis naudas, ko maksāt, jo visu jau bija izdevuši par pirmo ēšanu. Cits nekas neatlīcis, kā atsaukt policiju un sastādīt protokolu.

3. Nu vācieši sapratuši, ka zemnieka dēls viņus piekrāpis, tāpēc tie iesūdzējuši zemnieka dēlu par naudas izmānīšanu tiesā. Tiesa zemnieka dēlu tomēr attaisnojusi, jo viņš jau vāciešiem nemaz nebija teicis, ka raibais lakatiņš samaksājis parādu. Viņi paši tikai tā iedomājuši un sākuši uzplīties, lai pārdodot raibo lakatiņu. Par zemnieka apvairošanu, tiesa piespriedusi vāciešiem pāris mēnešus «gaismas pilī» pasēdēt.

Uzrakst. Br. Riekstiņš, Rīgā.

Teic. Jānis Krieviņš, Kraukļu pag., Madonas apr.

LFK 72, 8049.

Var. LTA 3607.

6. MĒRNIĒKU LAIKI.

3996. — 3998. Par zemes sadalīšanu mazās daļās jeb «dūļās».

1. Šeit tā neesot bijis. Toreiz priekš mērišanas esot bijis katram piederīgs gabals vai gabaliņš, kuŗu viņš pats uzplēsis vai arī lidumu priekš tā līdis. Toreiz nebijis vis ar tādu kārtību tik labi. Tādas dūļas bijušas kur kuŗam, vie-

nam par otru izmētātas. Daudzreiz nākušas lielas ķildas, pat izkaušanās un lādēšanās. Vienam vai otram uzgājuši lopi vai cūkas otra dūlā vai «nīvā», vai zirgs izvilājis, tad bijis daudz klapatu. Vēlākos gados visa saimnieku zeme tikusi pārmērta. Tad atkal bijusi dažiem liela želošanās un raudāšana, tamdēļ, ka dažam noņemt viņa iekopti lauciņi un labākās pļavas. Toreiz, zemi mērijot, šeit arī gājis tāpat kā slātaviešiem un čangaliešiem. Tāpat, kuŗš mērnika kungam pratis labāki pieglausties ar labiem kukuliem, labu uzņemšanu vai ar labiem vārdiem, tādiem jau labākas robežas tikušas. Bet, kuŗš tam pateicis kādu nepatīkamu vai asāku vārdu, tādām, lai Dievs nedod — piemin vēl šodien! Mana tēva brālam Beļavas pagastā Mazlutaniņu Andrejam Krēsliņam bijis gadījums ar mērnika kungu tāds. Pašureiz mērnīks mērojis nāburgam zemi, viņa brālim Pēterim Krēsliņam. Andrejam bijis ļoti sirdīgs suns. Tas, redzēdams mērnīku ar ciltvēkiem turpat gar robežu staigājam, sācis tos riet un gaudot vai bez apstājas. Mērnīks jau reiz pacēlis galvu un suni nočortojies, ka nevarot vairs viņu «apgarēt». Otrreiz nošplāvēs, tūdaļ izvilcis revolveri no kabatas, un kā šāviens norībējis, tā suns arī kājas vien notīrinājis. Andrējs, to redzēdams, azsacījis pret mērnīku drusku asākus vārdus, bet neko daudz, tikai tā: «To šāvienu gan jūs, mērnīka kungs, varējāt pataupīt priekš cita, ne priekš mana suņa. Viņš jau netika jums vēl iekodis». Mērnīks neko tam neteicis pretīm, tikai manāmi nosarcis.

2. Pēc tam tūdaļ gājis uz Lejas māju Andrējam zemi mērit. Līdz ko mērnīks iegājis viņa pagalmā, tūdaļ Andrējs nācis pirmais tam pretīm un teicis: «Mērat nu, kungs, paši kā nu redzat, tikai atstājat man mana tēva atstātos pelnus». Bet mērnīks tikai norūcis pie sevis un klusi noteicis: «Redzēsim, kādi tie pelni būs». Tīrumi un ganības izmēritas, nekas slikts vēl nebijis manāms, tikai, kad sāk mērit pļavu, Andrējs ar bailēm redz, ka mērnīks liek dzīt stīgu pa viņa vienīgo labo pļavu, kas atrodas turpat tuvu pie mājām. Pļavai pa vidu tek upīte, kuŗa ir arī uz zemnieku zemes kartēm apzīmēta par «Diu» upīti. Šai pļavā mērnīks iemērijis dziļi iekšā asu ķili, ar to atņemdams lielu gabalu labākās pļavas. Tas gabals atdots Piškupu saimniekam Tīmam kā streigabals, kuŗam pie savas mājas pļavu ļoti maz. Šis mērojums pastāv vēl tāpat šodien un ir Krēsliņam par tīru nelaimi gandrīz pašā zemes vidū un no pagalma pāris simts soļus tuvumā. Līdz ko laidis zirgu vai lopu ārā, jau

jāskatās, vai neies Tīruma pļavā. Krēsliņš gan ir izpūlējis un izmeklējis pie dažādiem kungiem un dažādām iestādēm, lai tiktu tāda robeža kaut pa daļai pārcelta — bet velti. Iepirka tādu pašu uz dzimtu.

3. Daudz saimniekiem no tādas mērošanas zemes pietrūcis. Beļavas Lielbutānu ciemā esot bijuši pirms mērīšanas desmit saimnieki, pēc mērīšanas diviem zemes pietrūcis. Tāpat vēl bijis daudz ciemos. Vēl tagad redz vecas krāsmatas un drupu kaudzes, pat vēl kādas ābeles, kas jau no vecuma krīt nost.

Uzrakst. Fr. Krēsliņš, Vecgulbenē.
Teic. Jūle Bērziņa, 83 g. v., Beļavas pag.
LFK 142, 3665.

7. RENTES LAIKI.

3999.

Ugāles barons bij cietāks apspiedējs nekā citi kungi, tāpēc 50 ģimenes uz reizi aizgāja uz pilsētām un pat krievzemi. Pēc tam ieveda, ka pa Mārtiņiem jāuzsaka, un tad tik pa Jurgiem var aiziet. Aiziešana bija tūlī pēc 1866. gada.

T. D., Talsos.
LFK 843, 174.

4000. — 4001.

1. Reiz Mazpreča saimnieks gājis pie Dundagas barona Diž-Kārļa Ostensakena lūgt, lai atlaiž renti. Diž-Kārlis bijis ļoti godkārigs. Neviens nedrīkstējis caur pils istabām iziet, vai ieiet ar visu cepuri galvā, cepure bijusi jānoņem jau pie āra durvīm. Mapreča saimnieks arī to darījis. Bet tā kā barons renti nav atlaidis, tad, laukā ejot, tūlīt uzlīcis cepuri galvā. Barons to ieraudzījis. Viņš skrējis saimniekam pakaļ, norāvis cepuri un kļiedzis: «Tu, latvieš lop, kā tu drīkst ar vis sov cepur iet caur man gang?» Sākuši abi plūkties. Tikai ar lielām pūlēm baronam izdevies atsaukt sulaini palīgā . . .

2. Kad Diž-Kārlis braucis pa ceļu, tad visiem jau pa gabalu bijis jāņem cepures nost. Kad kāds to nav darījis, tad barons apturējis zirgus un jautājis: «No kurām mājām tu

ir? Atnāc rīt uz muiž». Šaprotams, neviens jau savu īsto vārdu neteicis.

Uzrakst. M. Klauberģe, Talsu valsts vidusskolā.

Teic. vectēvs, K. Treimuts.

LFK 230, 4183.

4002.

Reiz kāds saimnieks gājis pie sava kunga žēloties, ka nevarot renti samaksāt, jo tai gadā ļoti maz paaudzis. Kungs teicis: «Es tev renti atlaist nevaru, kad es tev renti atlaidīšu, tad gribēs daudzi, lai atlaiž. Bet nopin kādu vezumu vīzes un svētdien atbrauc pie kroga ar tām. Un lētāki nepārdod kā trīs rubļi gabalā!»

Muižas īpašnieks sarīkojis balli un viesiem paziņojis, ka tā esot tautas balle, kāpēc visiem vajagot vīzes. Viesi teikuši: «Mēs maksātu, ko prasa, bet kur lai ņem?» Kungs teicis, lai aizejot pie kroga, varbūt tur būšot kāds, kas pār-dodot. Tiešām vecis bijis atbraucis ar lielu vezumu vīžu, kuŗas visas pārdevis par trīs rubļi gabalā (pārī).

Tā vecis varēja samaksāt renti, un pašam vēl atlicis citām vajadzībām.

Uzrakst. Gothards Polis.

Teic. Fricis Krēsliņš, 54 g. v., no Vecgulbenes pag. Baložiem.

LFK 69, 213.

4003.

Kieģeļu muižai sēnāk piederēja Sesku mājas. Šo zemi izdeva astoņiem graudniekiem. Katrs steidzās savu darbus pirmais beigt un tad iet citiem talkā, lai būtu tas čaklākais. Vislielākā raušanās iznāca siena laikā. Par čaklāko vienmēr iznāca vecais Blāķis, ko pārējie graudnieki nolēma pārmācīt. Kādā svētdienas vakarā Blāķis negāja vis uz plavu, bet norīkojās uz guļu gubeni un bikses nolika blakām, lai otrā rītā ātrāk varētu uzģērbt. Līdz ko Blāķis apgūlās, piezagās pārējie graudnieki, nozaga bikses un to vietā atstāja vienu labības maisu. No rīta mazā gaismiņā tie saskandina Blāķa izkaptis un dodas pa olnicu uz plavu. Blāķis pamostas, redz, ka citi jau ceļā, paķeŗ domātās bikses, izkapti un joŗ citiem pakaļ. No aukstās rāsas attāpies, tas mēģina pa ceļam uzvilkt bikses un nu tik redz, ka rokā maiss. Nu visiem lieli smiekli, bet Blāķim jāskrien uz gubeni atpakaļ, kur bikses gulējuŗas vecā vietā.

L. Mauriņš, Rīgā.

8. MUIŽNIEKI UN MEDĪBU TIESĪBAS.

4004. — 4005.

1. Agrāk, kā zināms, zemniekiem nebijis brīv šaut meža kustoņus un putnus. Šīs tiesības piederējušas kungam. Reiz kāds saimnieks slepen nošāvis irbi. To, protams, izcepuši un apēduši. Šī saimnieka mājās dzīvojis arī kāds joku pilns skroderis. Bet ko jūs domājiet? — Viņš uzdevis mežkungam, ka šā saimnieks nošāvis un apēdis irbi.

Mežkungs sūdzējies pie pagasttiesas. Iesūdzētais saimnieks dzinis skroderi no mājas ārā. Skroderis tik teicis: «Nebēdājies neko, saimniek! Būs tev labi, būs man labi.»

2. Pienākusi tiesas diena. Tiesā saimnieks saka, ka nesot šāvis nevienu putnu. «Kā ta' nu nešāvi?» brīnās skroderis, «pats ēdi, sieva un bērni ēda, man devi un spārnus meti aiz sētas». Tiesas kungs prasa, kā to putnu saucot. Skroderis atbild, ka liels gan esot bijis, bet viņa vārdu esot aizmirsis. Šim nu prasa, vai bijusi irbe, vai teteris, vai pile u. t. t. Bet skroderis pretī: «Nē, nē, tāds nebija». Vispēdīgi prasa skroderim, vai nebijusi dzērve. «Lūk, lūk, dzērve!» piekrīt skroderis. — «Nu, ja dzērve, tad nekā nevar saimniekam darīt. Dzērvī brīv šaut».

Uzrakst. Liepiņu Zigfrīds.

Teic. Emilija Liepiņa, no Salacas.

9. SAUSAIS GADS.

4006.

Vēci ļaudis nostāsta par kādu sauso vasaru, kad viss izdezis, upes izžuvušas. Ja govs pa upi ejot pēdu iespiedusi, tad govs no pakaļas manījusies padzerties. I kaņepītes izdegušas, ka nav bijis ir kārtā gājējiem ko cibā likt. Kad cibā bijis ko ielikt kaņepes ar biezpienu, tad meitas uzmūrējušas no kaņepēm sunīti ar biezpiena kaklu, uzlikušas uz loga un pucinājušas: «Puc, puc, kaņepkrancīt, Ezergaiļa papa!» Bet to vasaru visas rutku lapas ar pienu sajaukušī un apēduši.

Uzrakst. Emilija Lasse, Sidgundas Vildēnos.

Teic. Jānis Lauva, Sidgundā.

LFK 524, 518-a.

4007. Par «saušo» gadu.

Jau labi ilgi atpakaļ, laikam, priekš kādiem 70 gadiem bijis, tā sauktais «sausais gads». Lietus nelijis augu vasaru. Gaiss bijis zils, dūmāku pilns un saule dedzinājusi briesmīgi. No karstuma un sausuma izcēlušās dažādas sērgas. Daudziem apsprāguši zirgi un visas govīs. Reta bijusi tā māja, kur nebijis jācieš kādu dzīvnieku upuris. Kūti un stallī lopus nevarējuši turēt, tur tie pavisam sutuši nost. Sadzinuši visus purvā, kur bijis daudz maz dregnāks un vēsāks gaiss. Kaut arī tur viņiem uzbrukuši milzīgi knišļi un odu bari. Arī citu tādu kukaiņu bijis Dieva svētība. Lopiem tur virsū uztaisījuši skuju nojumi. Tad viņi daudz maz varējuši izsargāties no saules un purva vēsumā palikuši yeseli, tiem nepietusies sērga.

Uzrakst. Pēteris Miķis, Rīgā.

Teic. Liena Miķe, 53 g. v., Raunas pag., Rīgas apr.

LFK 136, 303.

4008.

1868. g. vasara bijusi ārkārtīgi sausa. Zemnieku laukos visa labība līdz pēdējam izdegusi. Muižu laukos, kas treknāki, ap plavu malām vēl kāds stiebriņš paaudzis, vārpiņas bijušas kā mušīņas, ko plaut nebijis. Darbiniekiem ar lasīšanu vajadzēja vārpiņas nolasīt. Visu gadu bijis briesmīgs bads, gan cilvēkiem, gan lopiem. Ēduši šādus tādus grūžus un koka mizas, pavasarī papardes, skostes, usnes, skābenes u. t. t., bet sēklu paglabājuši. Otrs gads bijis ļoti auglīgs. Atspirgušies, kad «Juŗa» mieži nākuši gatavi. Bet kad jauno maizīti pirmo reizi izcepuši, tad visi no prieka apraudājušies.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Jānīšos.

Stāst. Ieva Biezā, 78 g. v., no Vietalvas, kas pati to piedzīvojusi Odzienā.

10. PIE CEĻU LABOŠANAS.

4009. Smieklu birzs.

Kādus pāra kilometrus atstātu no Vecgulbenes, uz Jaungulbeni braucot, ceļmalā, pret, tā saukto, Škieneru ciemu atrodas, jau tagad gan pa daļai izcirsta birze, kur reiz noticis šāds jokains atgadījums:

Bijis izziņots, ka visiem pagastiem, noteiktā dienā un datumā jāsalabo ceļi. Un tā nu sabraukuši visi, kam vien bijis iemērīts savs ceļa gabals, gan sievieši, gan vīrieši. Pusdienas laikā nobraukuši minētās birzes malā daži ceļa labotāji, kādi 3 — 4 vīrieši un viena jauna meita. Pēc pusdienas ieturēšanas visi sagājuši pa lazdām riekstus šķīt, kamēr zirgi paēdot. Tāpat arī jaunā meita. Tā bijusi nogājusi uz savu stūri. Te šie citi dzird, ka meita sāk nelabi kliegt: «Ēij, nāciet palīgā, nāciet palīgā, bet tikai sievieši, vīrieši nenāk!» Bet vīrieši, zinādami, ka te sievieša neviena nav, steidzas uz meitu. Bet ko šie nu redz! Meitai kleita līdz ar kreklu aizķērusies aiz kādas lielas lazdas zara, un pati nu palikusi plika karājoties, ka nevavējusi nekādi vaļā tikt, kamēr šie piesteigušies. Kāds pāris nu turējuši meitu no apakšas un viens atkal metis lindrakus no zara nost. Nu visiem bijuši lieli smieklī par meitu, kas nonākusi tik neveiklā stāvoklī. Vēlāk meita tiem paskaidrojusi, ka viņa uzkāpusi pardaundz augstu, lazda lūzusi, un caur to viss atgadījies.

Un no tās reizes birze nosaukta par smieklu birzi, kuŗu vārdu tā nes vēl šo baltu dienu.

Uzrakst. Fr. Krēsliņš, Vecgulbenē.

Teic. Jānis Šveics, 60 g. v., Vecgulbenes pag.

LFK 142, 2580.

11. JĀŅU SVINĒŠANA.

4010.

Pa Jāņiem puīši ar meitām gāja kopīgi vienā barā, pina kroņus, svieda ozolos, kuŗam kronis pakārās ozola zaros, tas tajā gadā dabūs precēties. Kuŗam kronis sviežot saplīsa, tas atkal tajā gadā miršot. Cēla darvas mucīņas, dziedāja visādas tautas dziesmas. Puīši no krōgiem sanesa alu. Gāja atkal māju no mājas līgodami. Apdziedāja saimnieku, saimnieci, dalīja sierus, dzēra alu un pavadīja Jāņus vienos priekos. Nekādas izšķirības nebija, vai tas bija saimnieka dēls, meita, vai kalpa, visi gāja vienkopus lustēdamies. Bet tādu dancošanu neviens labi negribēja.

Uzrakst. Žanis Kuncītis, Liepājā, no Kursiņu pag.

Teic. Jūle Stumbris, 58 g. v., Kursiņu pag.

LFK 628, 1702.

12. GAJĒJU DERĒŠANA.

4011. Mīkūnas.

Senāk bija paraša priekš Jurgā dienas noteiktā dienā sapulcēties kādā krogū. Tur sanāca kalpi, puīši, meitas un arī saimnieki, kuriem nākošā gadā vajadzēja gājējus, un tad notika derēšanas. To dienu sauca par mīkūnām.

Jaunsvirlaukas pagastā vēl mīkūnas notiek katru gadu. Tur pie alus glāzes savā starpā sarunājas un pastāsta, kāds tas un kāds tas saimnieks. Tad nu arī var zināt, vai pie tā saimnieka ligt, vai ne.

Mīkūnās ieradās arī židiņi ar savām sīkām precēm, un viņu veikali zēla. Tie tirgojās un slavēja saimniekus — savus draugus. Senāk, priekš pasaules kara, gandrīz katrās mājās saimniekam bijis kāds žīds draugs. Tam ne pašam, ne arī viņa zirgam nekas netrūka. Zirgu puīšiem vajadzēja bez teikšanas nojūgt, novietot un pabarot. Tad nu arī židiņš mīkūnās nekad netrūka, un tie slavēja nepiekususi savus draugus-saimniekus.

Tēvs man stāstīja dažādus raksturīgus teicienus un lielumus ar īpatnēju humoru. Piem.: «Jūs, kad salīgsat pie kaņavīra L., tad tikai dabūsiest ēst! Ej pie skapja, ēd ko gribi, ne tur kas ir, ne tur kas trūkst! Tā sarkanume vine ēd, bet tā baltume, kas zem tām ādem, to vines dod sunem! Un rudenī, kas vinem par kaudzēm, kas vinem par kaudzem! Vinem tādes kaudzes, kā manas grepeles! . . .»

R. Līdaks, Svītenes pag.

LFK 754, 311.

13. MUIŽNIEKI PAR STRĀDNIEKU AIZIEŠANU UZ PILSETU.

4012.

Deramdienai tuvojoties, kāds nekrietns muižnieks izsūtīja savu vagaru strādniekus derēt. Vagars nevienu nesaderējis pāriet mājā, ieiet pie kunga un, cepuri noņēmis, stāv, saliecies uz priekšu. «Nu, ko tavš stāv kā vēr riktīg verstab? Vai strādnieks saderēj?» — «Viņi, lielskungs, par tādu algu neder. Viņi tagad visi tik uz pilsētām, tur fabrikās īsāks darba laiks». — «Vai tu, klunkur, nevar viņ teikt, ka

tur tie zicīl tais streik un visād nebūšan, un vin var drīz vien iekrist iekš to cietum pie sāl un maiz!» —

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. M. Skrivelis, Ēveles pag.

LFK 23, 6975.

14. PĒC TIESU REFORMAS.

4013.

Vidzemē Lauteres muižas kungu kapos kādu nakti puīši bij aplauzuši čuguna krustus. Tas bijis tajos laikos, kad tikko bijušas atceltas draudzes tiesas un ievestas miertiesas. Lauteres barons, Jēkabs fon Klote uz aizdomu pamata licis apcietināt vairākus puīšus. Pie miertiesas, kur bijuši i apsūdzētājs, i apsūdzētie, tiesnesis visus izsaucis pēc kārtas, lai pārliecinātos, vai ir ieradušies. Tiesnesis jautājis arī pēc Jēkaba Klotes. Neviens neatsaucies. Jautājis otrreiz — arī neatsaucies. Citi atbildējuši, ka esot gan un norādījuši uz Kloti. Tas arī paskaidrojis: «Es neesmu Jēkabs Klote, bet Jakob fon Klot».

Bet lielkungam šoreiz nospriestas trīs dienas aresta.

Uzrakst. A. Vējiņa, no Viesienas pag.

Teic. Labāns, no Ērgļu pag.

15. REVOLŪCIJA UN SODA EKSPEDĪCIJAS.

4014.

Kad Latvijā plosījās soda ekspedīcija, tai par upuri krita arī kāds čigāns, kuram barons, kā soda ekspedīcijas vadonis, pavēl gulties uz sola, lai kazāki uzskaitītu par sēžamo.

Čigāns, lēni guldamies: «Gulēšu gan, bet Dievs zin, vai aizmigšu!»

Kārlis Bukums, Rīgā.

LFK 23, 2440.

4015.

1905. gada rudenī vienam mēreniešu skroderim iznākusi ķibe. Skroderis uzdzirdējis, ka tuvojoties «melnā sotņa» un kaujot visus bez žēlastības. Skroderis sajūdzis savu

zirgeli un iekrāmējis vezumā visus savus amata rīkus, pēc tam uzsēdinājis savu ģimeni un tad iebraucis purvā — staig-nājā. Te nu skroderis domājis atradis labu vietu un nolēmis te pārļaut melno sotņu. Pienācis vakars un nakts. Naktī skrodelim no visiem trokšņiem briesmīgs nobīlis, un bez tam, arī sals mocījis «pamīlīju». Vīrs nevarējis sagaidīt gaismu, un gribējis apskatīt pulksteni, bet nelaime, — nedrīkst aizdegt sērkokīnu. Tad nu vīrs pabāzis galvu zem zirga segas un uzmanīgi apskatījies to laiku. Galu galā rīts bijis sagaidīts, bet te atkal nelaime, jo zirgam piesalušas kājas, tā kā jākausē kaut vai ar uguni. Beidzot skroderis aizbraucis laimīgs mājā un dzīvo varbūt vēl šodien, ja tikai nav paspējis nomirt.

Uzrakst. J. Brūzīts.

Dzirdēta Mēru pag. ap. 1910. g.

4016.

Tas noticis streiku laikos. Baroni bijuši izaicinājuši krievu dragūnus palīgā «streikotājus samierināt». Kāds muižnieks savā muižā noņemājis veselu pulku dragūnus. Otrās dienas rītā barons saticis uz taka pašu pulka «ģenerāli». Gribēdams izlikties varen laipns, barons sveicinājis dragūnu vācu valodā, jo krieviski nepratis: «Guten Morgen!» Krievu ģenerālis vāciski nepratis, tāpēc šos vārdus pārpratis un iesaucies: «Čto, ti po mordu hočeš daķ?» Barons nekā no «ģenerāļa» runas nesapratis, tādēļ lūdzis atkārtot: «Was? Was?» (Vāciski kas? kas?) Krieviski: jums, jums!) «Ģenerālim» izlicies, ka barons tam sola sist pa ģīmi, tādēļ tas atlocījis aproces un dusmās izsaucies: «Čto? Ti hočeš na mordu gaķ meņa? Vot! Seičas! Berī!» Un krievs laidis dūrēm ziņu . . .

Uzrakst. Rob. Kļaviņš, Taurkalnes pag.

Teic. P. Dāviņš, 61 g. v., Birzgales pag.

4017.

Soda ekspedīcija prasa čigānam, kas šim karogu devis nest. «Ak, cienīga tiesa, nevaru pateikt, nūdie' nevaru pateikt, jo kungi vien, kungi vien tur bij, visiem melnas ūtes galvā».

Uzrakst. A. Salniņš, Zaļeniekos.

Stāst. M. Salniņš.

D. Pasaules karš.

1. ĶEIZARI UN KARŠ.

4018.

Ķeizari gājuši pie bankieriem aizņemties naudu karām. Pirmais gājis vācu ķeizars Vilhelms, bet viņam atsacīts. Tad gājis krievu ķeizars Nikolajs. Viņam apsolīts, jo viņš tās zemes, kuŗas iekaŗo, drīzi atdodot, bet Vilhelms nedodot. Tāpat būšot ar naudu.

Uzrakst. Ozoliņa Anna.

Stāst. Leontīne Ozoliņa, no Alūksnes pag.

2. MUIŽNIEKU DOMAS PAR LATVIEŠIEM PASAULES KARĀ.

4019.

Karām sākoties kāds Kurzemes barons taisījies uz aizbraukšanu uz Vāciju. Kāds no kalpiem prasījis: Kad tad jūs, lielskungs, brauksat atpakaļ? — «Tad, kad Rīgas ielas būs latviešu galvām izsistas», — atbildējis barons.

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. Anna Jēkabsone, 67 g. v., Valmierā.

LFK 23, 6582.

4020.

Kāds cits Kurzemes muižnieks aizbraukdams teicis, kad kāds no kalpiem jautājis, kad viņš brauks mājā: «Tad, kad jūs no silēm ēdisat!»

Uzrakst. Kārlis Bukums, Rīgā.

Teic. Anna Jēkabsone, 67 g. v., Valmierā.

LFK 23, 6584.

3. ČIGĀNS PIE TRANŠEJU RAKŠANAS.

4021.

Kara laikā rok tranšejas. Pie rakšanas nodarbināti arī čigāni. Gadās iet krievu kareivjiem gar pozīcijām. Viens virsnieks saka: «Āre, arī čigāns rok!» Čigāns noskumis at-saka: — «Ko darīsi, ka valdība pavēl!» — Virsnieks: «Nu, čigān, vai būs labas pozīcijas?» — «Jā, to, cienīgs kungs, es nezinu, kad atnāks vācietis, redzēs, ko tas teiks!» —

R. Līdaks, Svitenes pag., Grantskalnos.

LFK 754, 676.

4. BĒGLI.

4022.

Bēgļu laikā starp citiem bēgļiem Sibīrijā nonāca arī čigāns. Kad nu tiem apjautājās par bēgšanu, viņi stāstīja: «Ak, mīlo papiņ, tik tikko kailu dzīvībiņu izglābu, virsū nāk tas velna vācietis, kā viens elles ērzelis . . .» Bet stacijā bēgļu ešalonā uz platformas stāv čigāna pajūgi, rati un zirgi un ratu pakalā pat visa makšķeru kolekcija. Ja ierunājās vai patīk še, vai brauks atpakaļ, čigāni ļoti sūdzējās par dzīvi Sibīrijā. «Pie mums cilvēkiem pases, bet te, sasodītā zemē, pases zirgiem . . . Nu kā tu, cilvēks, te labu zirgu maiņosi, tūdaļ pie «miravaja» (mīrtiesneša) projām, ka zirgs zagts . . . Bet žēl gan, žēl Kurzemītes, tas velna vācietis visu noposta, kad atbrauksim atpakaļ, nebūs pat neviena krūmiņa».

O. Timans, Alsviķu pag., Jānīšos.

4023. «Tautiska padarīšana».

Sibīrijā X pilsētā bij bēgļu komiteja, kuŗas galvenais darbinieks bija kāds vēlāk Latvijā pazīstams pašvaldību darbinieks. Pagādījās, ka komitejā pabalsta dēļ griezās kāds pavecs, slimīgs Kurzemes lielsaimnieks, kuŗam visa manta — sieva un divi nepieauguši bērni; zirgs viņam kritis, un viss cits palicis uz ceļa. Komitejas priekšsēdētājs dod dažus labus padomus, bet materiāla pabalsta nesniedz. Otrā istabā pie draugiem «tautas aizstāvis» zoboja: «Nu Kurzemes pe-lēcam atkritīs tauki, ierausies lielais vēders».

Pāris nedēļas agrāk bija iebraucis cits «Kurzemes pelēcis» ar sievu un pieaugušu meitu. Tas pratis «tautas darbiniekam» pa spalvai izrunāt un tamdēļ saņēmis nelielu naudas pabalstu, dabūjis pilsētā brīvu dzīvokli, bez tam viņam apgādāta atalgota vieta dzelzceļa valdē un meitai kāda kantoristes vieta. Tanī pašā vakarā, kad noraidīts viens «Kurzemes pelēcis», otra «pelēča» meita ierodas komitejā lūgt pabalstu apgērbam. Atgriezies dzīvoklī, «tautas darbinieks», uz sievas jautājumu atbildot, stāsta: «... Ja, sirsnī, nu iedomā to stāvokli, — skuķam jāiet uz dzelzceļnieku balli, bet nava pieklājīga mētele, pa bēgļu gaitām novazāts; ko darīt, nācās drusku normu pārkāpt un izsniegt viņai 60 rubļus apgērbam...» Bet kvīte no šī skuķa bijusi par 80 rub. apgērbam. Nu ne par velti «tautas darbiniekam» līdz ar darbu «bēgļu komitejā» ieradās pasta krājkases grāmatīņa, un tanī katru nedēļu tikusi pierakstīta klāt krietna summiņa.

Uzrakst. O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

Stāst. bēglis, skolotājs Sibīrijā, J. Muižnieks, kas 1919. g. miris bada nāvē.

5. LATVIEŠU STRELNIEKI.

a. IENAIDNIEKA GRANĀTAS.

4024.

«Tad sāka šaut tā, ka pagonas karājās pie koku zariem», — kāds virsnieks kafejnīcā stāsta.

«Nekā. Mēs sēdam purvā, tur ir mīksts, lai pleitē cik grib! Reiz mēs ar biedri bijām laukā. Dzirdu, nāk granāta, šnākdama kā dzelzceļa vilciens. Skatamies, kā paslēpties: tur stāv divi celmi! Mēs noliekamies viens aiz viena, otrs aiz otra. Granāta krīt un nokrīt manam biedrim pie pašām kājām, viņa slīpi ielien purvā zemē, tā ka viņš guļ granātai virsū. Bet granāta nesprāgst, un mans biedris pieceļas sveiks un vesels...»

K. Skalbe, «Atspīdumi».

4025. — 4034.

1. Lāčplēsis kapteinis Kr. Upelnieks, virsnieks strēlnieku pulkos un atbrīvošanas cīņu dalībnieks, starp citu, stāstīja sekošo:

Tireļpurvos reiz latviešus nomainījuši krievi. Vāciešiem, saprotams, viss bijis zināms. Nebijuši krievi vēl ne lāgā iekārtojušies pozīcijās, jau sākuši vācieši viņus spaidīt. Lai sevi drošinātu un vāciešus baidītu, krievi sākuši klaigāt: „Держись, латышь идет!” (Turies, latvietis nāk!) Un tiešām, tā sadūšojušies, ka nebēguši. Laikam, arī vācieši iedomājušies, ka viņu ziņas šoreiz aplamas, ka latvieši vēl ierakumos un tādēļ palikuši ļoti uzmanīgi. Rītā krievi bijuši ne tikai noturējušies, bet pat šur tur uz priekšu pavirzījušies. Bet tad i krievi, i vācieši redzējuši, ka latviešu nava, — nu krievi bēgt, vācieši uzjbrukt. Lai atjaunotu stāvokli, nācies latviešiem no atpūtas ar steigu vien doties darbā.

*

2. Rīgas atstāšana krieviem bijusi nolemta, bet latvieši tā nedomājuši. Ja tikai būtu drusku kāda pabalsta, tie viņu paturētu. Zinājuši, — kauja būs asiņaina . . . Uz pēdējo kauju izgājuši pār Juglas tiltu kā uz parādi: stingrās rindās, attītiem karogiem, dziedot. Iedzīvotāji, šo gājienu redzot, sajūsmā slaucījuši acis un, kā nu kuņš prazdams, izrādījuši savu atzinību. Taisni uz tilta satikuši kādu vācu baronu ar dāmām. Tas prātis tik velnišķīgi un nicinoši skatīties un sminēt, ka apklususi dziesma. U. gaidījis, ka nupat, nupat kāds strēlnieks viņu paņems uz štika un arī pats saspiedis zobena rokturi. Bet disciplina vēl tomēr bijusi stipra, un barons palicis dzīvs. U. bijis no kara pirmām dienām ļoti daudzās kaujās te pret austriešiem, te pret vāciešiem, bet nekad nejutis dusmu un naida pret ienaidnieku, nekad tam nebijusi vēlēšanās to jeb to tieši nonāvēt. Bet šoreiz, nonāvēt baronu, bijusi viņa visstiprākā vēlēšanās, nonāvēt ne tādēļ, ka tas ir barons un spiegs, bet gan par to velnišķo smīnēšanu.

*

3. Pēdējā naktī izlūkus U. sūtījis ne uz vāciešu pusi, tur — zināms — būs sīvs uzbrukums, bet uz aizmuguri, izzināt,

ko dara Rīgā. Izlūki atgriezušies ar visbēdīgākām ziņām un atnesuši nastu cukura, jo viss postīts un laupīts.

*

4. Nācis briesmīgi miegs un bijis skaidrs, ka līdz uzbrukumam vēl stundas 5, 6. U. sūtījis strēlniekus, lai no tuvumā esošās auzu gubas atnestu kādus klēpjus salmu, uz kuriem nosnausties. Neviens negājis. Nodomājis, ka jau «pēc brīvības» neklausot, un aizgājis pats, atnesis un brītiņu salmos nosnaudies. Kad uzcēlies, sākuši arī strēlnieki līst salmos. Nu tikai apķēries, kamdēļ neviens tiem pakaļ negājis: vācieši nepārtraukti ar šrapneliem apšaudījuši lauku, bet par to viņš kaut kā neizprotamā kārtā nemaz neiedomājies.

*

5. Neesot tiesa, ka kaujās un kad šrapneli plīstot pār galvu nebūtu bailes. Bailes esot vienmēr, tikai vajagot prast par šīm bailēm valdīt. Varonis un īsts kareivis ir nevis tas, kam nava bailes, bet tas, kas var bailes pārspēt.

Lai drošinātu strēlniekus, tad U. pats nosēdies uz ierakumu malas ar muguru pret vāciešiem un sācis zoboties un taisīt piezīmes par katru tuvumā plīstošu šāvieni. Vācieši gan bijuši tik pareizi informēti par ierakumu vietu, ka mazā kalibra šrapneli visi plīsuši taisni virs ierakumiem. Bet vācieši nebijuši apķērušies, ka šrapneļa lodītes nenāk taisni zemē, bet pēc šāviena inercijas zemi ķer tikai soļu divdesmit, trīsdesmit tālāk. Tā arī vācieši pēruši tukšo lauku aizmugurē, bet šie vienā ložmetēju ligzdā sēdēdami zobojušies.

*

6. Tad sākuši vācieši granātas stādīt sistemātiski no ierakuma gala soli pa solim uz priekšu. U. redzējis, ka nupat, nupat arī viņu ligzdā nāks granāta. U. pat mugura drebējusi, bet vēl zobodamies tas teicis: «Puiši, vācietis kāpj mums uz šineļa, pāriesim citā ligzdā!» Un tiešām, līdz ko nostādījuši ložmetēju citā ligzdā, granāta ķērusi pirmo vietu, cukura graudi vien gaisā pagriezušies, — cukuru aizmirsuši pārnest.

*

7. Pārcēluši vācieši uguni uz aizmuguri, tā tad kājnieku uzbrukums. Nosprieduši pielaist fričus labi tuvu. Tie nākuši biezās ķēdēs. Bijuši jau pāris simtu soļu attālumā, ložmetēji gribējuši atklāt uguni, bet šis aizliedzis. Nākuši friči tuvāk un tuvāk. Sākuši jau puīši kurnēt, vai tikai arī viņu virsnieks neesot pārdevies fričiem. Grūti bijis sagaidīt īsto brīdi. Beidzot friči bijuši vairs tikai soļu 60 — 70 un nākuši nemaz neslēpdamies.

— «Uguni!» — un pāris acumirkļos noslaucīta pirmā ķēde, tāpat otrā, trešā, ceturtā. Noslaucījuši ne tikai savā, bet arī blakus segmentos.

Blakus bijuši kautkā vēl krievi aizkavējušies, kas bēgt atpakaļ neuzdrošinājušies, jo aizmugure tikusi stipri apšaudīta. Kad priekšā vācieši bijuši apšauti, tad krieviņi izlīduši no ierakumiem un paceltām rokām gājuši projām gūstā. Dismās un izmisumā arī tos piepēruši ar lielgabaliem.

*

8. Kājnieki vairs uzbrukumā nenākuši, bet par to ar artileriju vācieši šāvuši kā traki. Stāvoklis palicis kritisks, sakaru nekādu. Te kāds šrapnelis satriecis ložmetēju un saplēsis trīs strēlniekus. Nonākuši izmisumā. Jau strēlnieki sākuši cīlāties uz atkāpšanos pa klaju lauku — drošā nāvē. Lai ko glābtu Upelnieks pasaucis divus uzticamus puīšus un skaļi teicis, lai aizejot uz vezumniem un atnesot jaunu ložmetēju. Saprotams, ne vezumnieku, ne ložmetēju nebijis, un tādēļ viņš klusām pateicis, lai mēģinot glābties uz aizmuguri pa satiksmes eju.

Garastāvoklis itkā uzlabojies, — ja jau komandieris zin, ka ir vezumi un ložmetēji, tad lieta vēl nav zaudēta.

Nesagaidīdami nekādu pavēli un redzēdami bezizejas stāvokli, sākuši virzīties pa krievu atstātiem ierakumiem.

*

9. Kādā vietā ierakumi bijuši no granātām aizbērti, bet virs ierakumiem kādu pēdu augstumā (vācieši) mērķējuši drusku par tālu vesela plīstošu ložmetēju ložu straumi.

Ilgi nācies pašiem ar sevi cīnīties lai dotos šinī ložu straumē . . . Cik maziņš un pie zemes pieplacis cilvēks tādos brīžos paliekot! Izglābties palīdz tikai kāds ierakumu grāvis.

Dzīvi pārlīduši visi lai gan vienam otram uz muguras šinēlis bijis kā ar neasām šķērēm sagriežts, tik bieži lidojušas lodes.

Še atraduši kādu ievainotu strēlnieku, tas jau pirms vairāk stundām sūtīts ar atkāpšanās pavēli, bet ievainots un pakritis. Līdz paņemt nevarējuši, pārsējuši un atstājuši vāciešu žēlastībā.

*

10. Pa satiksmes ejām nonākuši jau aizmugurē, mežā. Arī vācu granātas un šrapneli te nelidojuši. Jau gandrīz nomierinājušies. Te uzgrūdušies kādai vācu nodaļai taisni virsū: vācieši jau bijuši aizmugurē.

«Halt!» saucis vācu leitenants.

„Ложись“! komandējis Upelnieks. Šādos gadījumos «laime» vienmēr tā pusē, kas ātrāki rīkojoties un negudrojo. Vācieši devuši zalvi, un kuŗš no strēlniekiem vēl nebijis pavēles izpildījis, t. i. nogūlies, tas apgūlies uz necelšanos. Latvieši no 20 — 30 soļu attāluma atbildējuši ar šāvieniem. Te gaisā uzreiz sprāguši vairāki vācu šrapneli, krituši no tiem kā latvieši, tā vācieši. Nu vācieši sākuši saviem artileristiem signalizēt ar raķetēm. To izmantojuši latvieši un pirmo un beidzamo reizi bēguši. Pašu Upelnieku ķēris šrapnelis un šrapneļa norauta priedes galotne nogāzuzies zemē. Jutis mugurā un sānos ko karstu un slapju, tomēr skrējis citiem līdz. Tikai vēlāk, jau pie kādas latvju pulku daļas sapratis, ka šoreiz daudz nopietnāk ievainots kā agrākajās kaujās. Zaudējis samaņu. Daudz vēlāk izzinājis, ka līdz ar viņu no šīs ložu elles un vācu gūsta izglābušies vēl tikai 15 strēlnieku.

O. Timans, Alsviķu pag., Jānišos.

6. OKUPACIJAS LAIKS.

4035.

Vācu okupācijas laikā, 1918. gadā, Valkā dzīvoja diezgan daudzi no latviešu kultūras darbiniekiem: rakstniekiem, skatuves māksliniekiem, sabiedriskiem darbiniekiem. Šis laikmets latviešiem bij ļoti drūms. Bet cilvēks nedzīvo no bēdām vien, kaut arī kara laikā. Reizēm ir tieksme arī kādu priecīgāku britiņu pavadīt. Tā bij arī ar mums Valkā.

Reiz kādā panzijā, kur dzīvoja vairāki latviešu kultūras darbinieki, sanāca pulciņš intelligences kopēji Lieldie-

nas svētīt. Iedzērām pa glāzei tējas, liekas, arī pa glāzei vīna, parunāja, paspēlēja klavieres, padziedāja. Te kādā jautrākā brīdī ap plkst. 10-tiem vai 11-tiem vakarā izdzirdam apakšstāvā, kur dzīvoja vācu leitenanti, vairākus šāvienus. Bāla un nobijusies pie mums ieskrēja mūsu panzijas turētāja (vietējā vāciete) un pastāstīja, ka vācu virsnieki mūs gribot apšaut. Un viņi tiešām jau esot atklājuši uz mums šauteņu uguni — cauri griestiem!! ... Lai no Dieva puses paliekot visi ļoti mierīgi un viesi labāk lai aizejot.

Mūsu dziesmas arī apklusā (jo strādāja taču ieroči). Sākām apskatīt, vai nav kritušu un ievainotu. Par laimi nebij ne vienu, ne otru. Šāvienu bij gan cauri griestiem nākuši, bet nebij nevienam kēruši. Mūsu viesi centās, cik vien ātri var, aiziet. Bij jāpagriež ceļš vācu kultūrai, kuŗa nāca ar savu savādo «Recht und Ordnung! ...»

Uzrakst. P. B.

Piedzīvots Valkā, 1917. g.

4036.

Vācu okupācijas laikā katrs iedzīvotājs dabūja tikai pusmārciņu maizes dienā. Ļaudis pacēlās dibināta kurnēšana. Bet kāda vācu madāmiņa brīnījās: «Un jums nepietiek ar pusmārciņu maizes dienā? Ja nav maizes, pacepiet kūkas!»

R. Kleinbergs, Iecavā.

4037.

Bēgļu laikos pārtiku deva uz kartiņām. Reiz kādai krievietei gādījies vārds «manufaktūra» un «saknes». Šo vārdu nozīmi viņa nav sapratusi. Viņa sūta savu meiteni pēc «produktiem» un saka: «Aizej nu, meitiņ! Priekš manufaktūras paņem līdz burciņu, priekš saknēm — zolvieti.»

Uzrakst. Liesma Rekšāne.

Teic. E. Rekšāne, no Rūjienas.

4038. Lūdzu, pakāpties!

Kad 1918. g. februārī vācu okupācijas karaspēks ienāca Valkā, tad armijas pavēlnieki tvarstīja un sodīja cilvēkus, kas viņiem likās šā vai tā aizdomīgi. Otrā dienā pēc ienākšanas uz tirgus laukuma, kas atrodas pie baznīcas, pilsētas centrā, redzēja divus cilvēkus pie telegrafa stabiem pakārtus: viens karājās pie bijušās pilsētas skolas nama, kur

bij ievietojusies komandantūra, otrs netālu no pilsētas valdes. Kamdēļ šie cilvēki pakārti — neviens nekā nezināja, tikai brīnījās, ka dēvētie «kultūras nesēji» sāk savu darbu ar šādiem paņēmieniem. Abi pakārtie bija palabi ģērbusies, viens, cik atceros, tehnika uniformā.

Ar vienu no pakārtajiem bijis šāds gadījums. Kad striķis bijis sagatavots, leitenants pavēlējis kādam kareivim vilkt sodāmo augšā. Kareivis, kam pavēle bijusi jāpilda, mēģinājis, bet tad teicis, ka nevarot uzvest cilpu.

«Ko? Nevar?» brīnījies leitenants, cigāru kūpinādam. «Atņest krēslu!»

Krēsls ticis atņests. Leitenants paņēmis krēslu, pielicis pie staba, kur karājies striķis, un laipni teicis sodāmajam: «Lūdzu, pakāpties!»

Sodāmais uzkāpis uz krēsla. Leitenants uzmetis tam cilpu kaklā, ar kāju aizspēris krēslu projām, un sodāmais palicis karājoties gaisā.

2. Otram pakārtajam bij citāds piedzīvojums. Viņam kājās bija labi garie zābaki, ar kuņiem tas karājās divi dienas publikas priekšā. Bet — trešajā dienā atklājās savāda aina: pakārtais karājās zeķēs vien. Kur zābaki bij palikuši? Nokrist tie nevarēja! Acīm redzot, kāds bija tos ievērojis un novilcis. Bet tā kā tas bija noticis komandantūras priekšā, tad runāja, ka zābakus pakārtajam nozagusi — paši kārēji.

Uzrakst. A. B., Rīgā.

Novērota un noklausīta notikumu dienās Valkā.

4039. Drošsirdīga un atjautīga meitene.

Vācu okupācijas laikā ziemeļu Vidzemē kādās mājās iebrauc vācu kareivji un prasa sienu. Saimnieka un puīšu nav mājā. Sievieši nevar sarunāties. Vienīgi ar kareivjiem var saprasties saimnieka meitene, skolniece, kuņa drusku prot vāciski. Zemniekiem jau ar vācu kareivjiem vietu vietām bij bijuši rūgti piedzīvojumi. Vācieši par paņemto ēdamo parasti nemaksājuši, bet izdevuši kvītis, kurās allaž bijusi rakstīta kāda aplamība: vai nu lai kvīts uzrādītājam samaksā kādu pavisam smieklīgu summiņu, vai arī lai to noņem, vai pakar. Tamdēļ zemnieki kareivjiem ļoti ēdamo labprāt nedeva. Tāpat liegušies dot arī šajās mājās. Kareivji nav bijuši ar mieru, griezuši zirgus pie šķūņa un taisījušies ņemt sienu. Saimnieka meitene izskaidrojusi, ka viņi sienu nedrīkst ņemt. Kareivji neklausījuši, bet lau-

zuši šķūņa durvis augšā. Nevarēdama citādi nekā aizstāvēt vecāku mantu, bez tam apzinādamās, ka viņa sūdzību uzrakstīt vāciski nevar, meitene pakērusi lapu papīra, zīmuli un uzzīmējusi bezkaunīgos kareivjus šajā darbā. Kad kareivji aizbraukuši, viņa aiznesusi zīmējumu viņu nodaļas priekšniekam. Paņēmis zīmējumu, oficiēris uz rāvienu sapratis viņa saturu un pazinis laudis, nosmējies, uzslavējis meiteni par viņas atjautīgo, īpatnējo sūdzības rakstu un laipni solījis ko darīt. Vai viņš ko darījis, nav zināms, drīzāk gan domājams nē, jo vācu divkosība, kas slēpās aiz viņu laipnības, ir pārāk pazīstama. Vai zaudējumi atliedzināti, vai nē — nav no tik liela svara; uzvarētāja tomēr ir palikuši drošsirdīgā un atjautīgā meitene, jo viņas tēlu glabā tautas atmiņa.

Uzrakst. A. B., Rīgā.

Noticis Valkas apkārtne. Dzirdēta Valkā.

4040. Kad cilvēki kreklus ēd.

Kaŗa laikā, kad Rīgā bij vācieši, viens vīrs nopērk kreklus, pārnes mājās un dod sievai izmazgāt. Otrā dienā, kamēr vīrs darbā, sieva ieliek kreklus podā, iebāz cepeškrāsniņā, lai izvārās, un pati aiziet iepirkties.

Vīrs, pārnācis mājās, bijis ļoti izsalcis un meklējis pa cepeškrāsni kaut ko ēdamu. Ieraudzījis podu ar kreklus, viņš paceļ vāku un ierauga bālganu šķidrumu (kreklis bijis no papīra un izšķīdis ūdenī). Viņš tūlīt nosmeķē, kā šī «putra» labi smeķē, bet jūt, ka nav sāls. Piebēris sāli, pieliek vēl taukus un sāk strēbt. Lai gan garša nav diezgan laba, bet badā laikā jau velns mušas rij, un sācis tik dūšīgi ēst. Pārnāk sieva un pastāsta vīram, ko viņš ēd, bet šis atsaka: «Tagad jau mēs viņu laukā nesviedīsim, bet abi divi apēdīsim. Mums no šī krekla pietiks divi dienā.»

Eriks Lindemanis.

4041.

Pēc pusdienas dodamies uz Daugavmalu. Katrā ielā satiekam sargu kareivjus, kuŗi prasa attiecīgās atļaujas. Daugavmalā — īsts kaujas lauks. Garā līnijā stiepjas drāšu aizzogojumi. Pašā Daugavas malā ierakumi, ar mazu aizsargu blindāžu. Visur gul' izmētātas drātis, lādiņu atliekas, ķieģeļi un akmeņi. Koka mīts cietis diezgan maz. Tikai dažās vietās no šrapneliem izsisti caurumi. Pārdauga-

vas gals jau iegāzies, bet tur steidzīgi jau strādā mūsu karēivji pie tilta izlabošanas.

Pārdaugavas piekrastē daudz vairāk izpostīta nekā šī puse. Redzama vesela rinda drupu kaudzēs sagrautu un nodedzinātu māju. Vāciešiem paslēpties nav nācies viegli, jo nav taupītas vietas, kur tie bij ieperinājušies. Tikai pašā dzelzstila galā nodedzinātās mājas pagrabos ienaidnieks vēl līdz beidzamam mitinājies. Pa māju gruvekļiem šur tur staigā vecas sieviņas, nevarēdamas vairs atrast ne savas mantas, ne dzīvokļus. Klusas asaras mirdz viņām acīs...

«Visādus karus esam redzējušas, bet tādus laupītājus gan vēl nekad!» žēlojās kāda strādniece, kuŗu sastapām ceļā. «Viņi ņēma visu. Pat svārkus no muguras vilka nost...»

J. Poriets. No krājuma «Daugavas sargi».

4042.

Viena sieva atrod uz ielas tikko nokritušas granātas šķēpeli un grib to ņemt, bet apdedzina pirkstus.

«Va' aks!» viņa iesaucas, «ku' karsts! Cik tur tās uguns, ka šauj, — kur šis var tā sakarst?»

«Tas jau nav no uguns; tas jau skrienot sakarsis», otrā atbild.

«Vai tas var būt?» pirmā neticīgi vaicā.

Pa tam ir pienācis kāds zobgals un saka:

«Kas tur ko neticēt? — Ja tu pati būtu atskrējusi no Pārdaugavas līdz šejieni, tad redzētu, cik tu būtu sakarsusi.»

J. Jaunsudrabiņš. «Daugavas sargi».

4043.

Vēca kalpone, kuŗa rāpo kā melna skudrīte un dienā nepasaka ne pieci vārdi, berž grīdu un runā: «Polsterēta tauta... polsterēta tauta... Es, kungs, mazgāju grīdas, es zinu, kāda ir tā polsterētā tauta. Kur viņi ir dzīvojuši, tur viņi ir pieķēzījuši. Nu mēs zinām, kādi ir vācieši...»

K. Skalbe. No krāj. «Daugavas sargi».

II. Latvijas patstāvība.

1. VALSTS PREZIDENTS UN KRĀSOTĀJI.

4044.

Notiek Rīgas pils telpu restaurēšana. Krāsotāju partija strādā pie baltās zāles grīdas krāsošanas.

Krāsotāji jautri ļaudis — strādā svilpodami, viens otru asprātībām apveltīdami.

Te zālē ienāk kundze, ikdienišķā mājas apģērbā, vienkārša, kā zemnieku cilts veselības un spēka reprezentante.

Krāsotājiem tas tik vien trūka: «Mama, ko tu te bradā?» kāds labsirdīgi, ne bez humora, ar manāmu pārmetumu balsī, nosaka. Kundze aiziet.

Driz ierodas latvju bajārs, sirms, stalts, labsirdīgs, — «Kā jūs tā varat runāt?» — viņš tēvišķi pamāca krāsotājus. — «Vispirms, viņa ir mana sieva, tā tad nav jums mama, un bradāt viņa arī neprot.»

Krāsotāji nokaunējušies klusē. Bajārs aiziet, — tas bija mūsu netaisnais valsts prezidents Jānis Čakste.

Uzrakst. Pulkvedis.

Teic. P. Briedis, 48 g. v., Rīgā.

2. NO ARMIJAS DZIVES.

4045. Labāk vēlū nekā nemaz.

Latv. atbrīvošanas dienu sākumā kādu mūsu armijas pulku komandēja kapteinis T. (Nesen miris Dundagā).

Kapt. T. bija savādnieks caur un cauri. Pret katru viņš bija neuzticīgs, par katru spējām šaubījās un tādēļ pagērēja stingru disciplīnas ievērošanu. Šī disciplīnas ievērošana dažreiz nogāja pat līdz smiekligumam.

Tā 8. oktobrī 1919. g., Bermondta uzbrukumam sākoties, pulks ātri tiek sakārtots bij. Vjazmas kazarmju pagalmā, lai dotos ienaidniekam pretī.

Pagalmā ir viss pulks, un virsnieki ar kapteini priekšgalā. Pār kazarmēm augstu gaisā lido Bermondta novērotāju lidmašīna. Ierinda aizmirsta, visi ar interesi vēro šo gaisa putnu.

T. puslokā apstājuši kareivji un viņš tiem dod dažus paskaidrojumus attiecībā uz lidmašīnu.

Vispārējas sarunas, izsaucieni.

Te uzreiz kapt. T. piesauc pulka adjutantu un liek pulku sastādīt ierindā. Atskan komanda: «Mierā! Godam sveikti!»

Kapt. T. pieliek roku pie cepures: «Sveiki, karavīri!»

Atskan: «Esat sveiks!» un ar to arī viss izbeidzas. Pulks uz pavēli atkal izklistsavvaļā, bet pārsteigtajiem virsniekiem T. paskaidro: «Es taču ar tiem vēl nebiju sasveicinājies!»

P.

4046. Lupatas.

D. pulka ložmetēju rotas komandieris citādi bija labs priekšnieks, tikai dusmu brīžos mēdza tīri neestētiski lamāties.

Viņa mīļākais lamu vārds bija «lupatas!».

Ar šīm lupatām nu reiz iznāca šāds joks:

Vakarā rotas instruktori omulīgi sapīpoja rotas kancelejā (kancelejā smēķēt aizliegts), te uzreiz aizelsies ieskrien rotas komandieris L. un kliež: «Lupatas ... kūp ... dūmi ... deg! ...»

Protams, ka instruktori to saprot kā pret sevi vērstu pārmetumu par pīpošanu un klusē, bet L. skaidro un kliež: «Deg! ... lupatas ... deg!»

Beidzot instruktors G. iedrošinās atbildēt: «Nebūt nekūp — jau apdzisa!»

Kapteinis L. tam pieskrien klāt un kliež: «Nē, nē! ...» Saprotat — lupatas deg!» Bet instruktori no tā netiek gudrāki. Te jau atskan trauksmes signāls, un nu tikai izrādās, ka patiešām deg lupatas pulka mantu noliktavā, ko kapteinis L. gan pirmais bija redzējis, bet pēdējais ar savu rotu ieradās dzēšanas darbos.

Pulkvedis.

4047. Pavēle jāizpilda.

Latvijas atbrīvošanas laikā pie Bolderājas-Piepes D. pulka bataljonu vadīja kapteinis Š.

Š. pret kareivjiem bija kā tēvs pret saviem bērniem — labprāt ar tiem patērzēja un papļāpāja, bet gadījumā lielās dūsmās, tos arī iepliķēja.

Bet tāds iepliķētais, tad iemantoja viņa sevišķu gādību un labvēlību.

D. pulka ložmetēju rotā bija kāds vecs kareivis A., kuŗš, neskatoties uz savu vecumu, bija visas rotas un pat visa bataljona mīlulis, balamutis un jokdaris.

Caur Piepes priedēm skrejot, A. ierauga zemē neizšautu raketi: «Re', kā zvaigznītes bīrs!» — saka A. un laiž raketi gaisā (raketes krāsa nozīmēja atkāpšanos, ko A. pēc tās ārējā izskata vien, protams, nevarēja zināt), bet te, kur gadījies, kur ne, kā no zemes viņa priekšā izaug kapt. Š. uz zirga.

A. stāv, muti atplētis, raketi rokā. Abi brīdi viens otru novēro, tad Š. dūsmās izsauca: «Vai tad te neviena prātīga cilvēka nav, kas šo veco ēzeli varētu pārmācīt?»

Protams, ka tāda nav.

«Nu tad es pats to pārmācīšu!» — un Š. ar kārkla viciņu laiž A. pāris reizes pa pleciem un tad sauc: «Bet nu — mūc!»

A. tas nav divas reizes jāsaka.

No šīs reizes Š. un A. bija draugi. A. bieži mēdza citiem stāstīt, kā viņš iepazinies un sasveicinājies ar Š., bet Š., to satikdams, draudzīgi sniedza viņam roku un smaidīdams tītulēja viņu par savu «rakete-meisteru».

Pulkvedis.

4048. Aiz sajūsmas.

1919. g. 9. oktobrī, mūsu karaspēkam atkāpjoties pār Daugavas tiltiem, pulciņš ievainotu latvju karavīru palika Torņkalna bērnu slimnīcā, kur krita Bermondta gūstā un pēc tika nosūtīti uz Jelgavu, «Bermondta I. lazaretē», Dobeles ielā.

Mūžīgās bailēs par savu likteni un drošību, tie daudz ko pārdzīvoja un pārcieta. Tā bija dzīve kapa malā.

Bermondtam Jelgavu atstājot, viņa dezorganizētā armija laupīja un dedzināja pilsētu un bez žēlastības izrēķinājās ar katru, kas tiem nepatika.

Vairākas reizes slimnīcā, kur atradās ievainotie latvieši, notika šo bandu uzbrukumi, kur cīņā pret tiem bija jāstājas pašiem ievainotajiem.

Šo brīžu drausmīgumu spilgti raksturo tas, ka viena šāda uzbrukuma laikā, visu ievainoto acu priekšā, kāds jauns, smagi ievainots kareivis vienā mirklī palika gluži sirms.

Tādēļ nav aprakstāma tā sajūsma, kas pārņēma gūstekņus, kad 21. novembrī Jelgavu ieņēma mūsējie un tūlīt slimnīcā, divu žēlsirdīgo māsu pavadīts, ieradās ārsts — plkv. Kalniņš. — «Jūs esat brīvi! Ienaidnieks padzīts! Dievs svētī Latviju!» — Kāds māģisks spēks piemita šiem nedaudzajiem vārdiem! Visi spiedās ap ārstu un, cik vien viņu slimība un asaru aizsmakušās balsis atļāva, dziedāja tautas himnu.

Tikai vēlāk, jūtu uzplūdumam pārejot, atklājās līdz tam neievērota aina:

Slimnieku priekšā, blakus žēlsirdīgajai mātai, stāvēja S. pulka kareivis kreklā, bez apakšbiksēm.

Tikai draugu pačukstētie vārdi: «Tu taču esi bez biksēm!» lika tam atcerēties savu stāvokli.

Pulkvedis.

3. CENTRA ĪPAŠNIEKI.

4049.

Kāds centra īpašnieks nosūta savas muižas pārvaldniekam visjaunākās konstrukcijas arkļus.

Pēc kāda laika īpašnieks ierodas muižā un ir patīkami pārsteigts, ka aršana jau izvesta galā, kurpretim citos gados tanī laikā tā bijusi tikai sākumā.

Redzams, ka par jaunajiem arkļiem izdotā nauda nav zemē mesta.

Liksmis viņš griežas pie pārvaldnieka:

«Nu, Sīpoliņ, vai mani arkļi nav ražīgi, ko? Un jūs negribējāt sākumā par tiem ne dzirdēt! . . . Man gan piedāvāja vēl pilnīgāka tipa arkļus, bet viņiem ir ļoti komplicēta konstrukcija, tā ka strādniekiem nāktos grūti aprast ar tiem. Nu, kā gāja ar atsūtītajiem, vai pie tiem ātri pieradāt?»

«Ļoti ātri!»

«Tomēr es vēl brīnos, kā jūs varējāt aršanu tik ātri pa-beigt, tik lielas sekmes es nesagaidīju! . . .»

«Ar tiem arkliem to ātri var panākt. Es viņus visus no-stādīju vienā rindā pie rijas un, kolīdz kāds no strādnie-kiem darbu noseboja jeb nolaidīgi strādāja, es to novedu pie arkliem un teicu: «Skaties, Pēter, ja tu man rītu nestrādāsi kā nākas, es tev noņemšu arklu un iejūgšu šinī ārzemniekā. Otrā dienā Pēteris ir laukā pirmais un pēdējais . . . Jā, tādi ārzemnieki ir gan ko vērts!»

Uzrakst. Pulkvedis.

Teic J. Miķelsons, Sējas pag.

4050.

Kāds vācu firsts Zemgalē pēc pasaules kara palicis vēl tepat un dzīvo viņam piešķirtajā centrā. No agrākā spo-žuma vairs — ne vēsts. Nav pat zirga, ko uz pilsētu aiz-braukt. Iet visur kājām un gadījumā lūdz ceļa braucējus, lai paved. Kādreiz viņš atkal lūdzis kādu zemnieku, lai pavedot. Tas atrunājies, ka neesot vaļas piņķeties. «Kas nu par nevaļu, vai tad īsti nevarētu», lūdzies firsts. Zem-nieks atteicis, ka mēsli jāvedot. Kad nokusušais dižciltīgais neatlaidies, zemnieks atbildējis: «Nu tad sēdi ar' iekšā, bet ātri!» Un firsts, priecīgs par šo ērtību, iešēdies mēslu ratos, lai ātrāk un vieglāk tiktu mājās.

Uzrakst. A. B.

Noklausīta Zemgalē.

Anekdošu teicēju alfabētiskais rādītājs.

A. Zināmie teicēji.

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdozes numurs
1. A., I.	—	2961
2. A., R.	Ugunciemā	1029
3. Abariņš, Alberts	Rīgā	872, 2734, 2778, 3725
4. Actiņš, A., 58 g. v.	Cesvaines pag.	2271
5. Actiņš, Andrejs	Rīgas apr.	1255
6. Actiņš, V.	Cesvaines pag.	2354, 2355
7. Adamsons, E.	Salacē	1743, 1764
8. Aispure, Marija	—	148, 760, 2666
9. Aizpure, E.	—	3765
10. Aizpurs, Georgs	Rīgā	980
11. Aizpurs, Teod.	—	830, 1594, 1631, 1820, 1904, 2085, 2626, 2893, 3476
12. Aizpurs, Zuze	Zeltiņos	1894
13. Allunāns, A.	—	2444
14. Ameriks, J.	Konu pag.	855
15. Amstere, A., 67 g.	Daigones pag.	481
16. Ančeva, L.	Latgalē	3085
17. Andersone, Zenta	Mežmuižā	1781
18. Anševics	Rīgā	3226
19. Antons, I.	V.-Piebalgas pag.	1033
20. Anķuriņš, Lauris, 50 g. v.	Morē	1885
21. Apfelbaums, K.	Talsos	1533, 2447
22. Apfelbaums, T.	Talsos	1111, 1897
23. Apine, Marta	Rencēnu pag.	923
24. Apsedēls	Rīgā	1277, 2139, 2140, 2311, 2473, 2879, 3471, 3667, 3668, 3669, 3670, 3671
25. Apse, K.	Vecsvirlaukas pag.	2844
26. Apsis, Osvalds	Rankas pag.	1146, 1910, 2903, 3655, 3735
27. Aptieķene	Ezeres pag.	3524
28. Asaris, P.	Valmierā	1224
29. Asermane, E.	Ārlavas pag.	721

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
30. Ašaks, A.	Slokas pag.	2398, 2795
31. Atars, K.	Adažu pag.	3565
32. Atkalēja, R.	Adulienes pag.	692, 2413, 3359
33. Atkalējs, L.	Adulienas pag.	2041
34. Augusts, J.	—	2746
35. Auniņa, Daiņa	Allažu pag.	1019
36. Auniņa, Elza	Rīgā	27, 58, 90, 94, 141, 191, 193, 206, 292, 303, 351, 363, 379, 394, 409, 410, 635, 637, 746, 763, 764, 797, 804, 809, 810, 811, 862, 893, 978, 1184, 1336, 1360, 1361, 1367, 1382, 1397, 1421, 1425, 1610, 1691, 1705, 1741, 1796, 1824, 1898, 1907, 2127, 2305, 2799, 2631, 2639, 2648, 2665, 2672, 2683, 2695, 2699, 2736, 2859, 2925, 2939, 2964, 3000, 3065, 3137, 3144, 3180, 3196, 3236, 3310, 3347, 3348, 3358, 3360, 3423, 3429, 3475, 3496, 3717, 3725, 3839, 3840
37. Austrinš, Kārlis	Sarkandaugavā	2684
38. Auza, Auguste	Rundālē	2011, 2015, 2018
39. Auziņa, Minna, 56 g. v.	Rīgā, nesp. patversmē	1625
40. Auziņš, V.	Cēsu apr.	2679, 3136
41. Avots, E.	Talsos	1474, 1505, 2534
42. Ābeltiņš	Ļaudonas pag.	3706
43. Abers, Otto	Stāmerienes pag.	374, 629, 665, 671, 686, 977, 1697, 2751, 2752, 2755, 3131
44. Ābols, D., 72 g. v.	Todaikū p. nespējn. m.	1828, 2091, 2300
45. Ābols, J.	Saikavas pag.	2981
46. Ābols, Tikla	Piebalgas pag.	1237
47. Ābols, V.	Neretas pag.	756, 1124
48. Āboliņu Vilma	Rīgā	1798, 2878
49. Adamsons, E.	Rīgā	1283
50. Āmare, E.	Slokā	3119
51. Āronsons, S.	Talsos	1493
52. Ā., T.	—	3037
53. B., S.	—	2928
54. Bajārs, K.	Ventspili	1173
55. Balde, Ilze	Talsos	2591
56. Balode, M.	Rīgā	1808
57. Balodis, H.	—	207, 2914

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdots numurs
58. Balodis, R.	Straupes pag.	2240
59. Baltā, Marija, 86 g. v.	Slokā	3506
60. Baltaisvilks, M., 86 g. v.	Slokā	605, 1759
61. Baltais, M., 86 g. v.	Slokā	2654
62. Baltgalve, M.	Slokā	1586
63. Baltkāja, M.	—	986, 3686, 3827
64. Baltkāje, A.	Jaunlaicenē	1737
65. Bauers, Aleks.	Vestienas pag.	799, 913
66. Baumanis, Krišs	Cīravas pag.	1024
67. Baumanis, Rob.	—	1998
68. Baumanovskis, V.	Rīgā	15, 181, 369, 391, 573, 621, 632, 869, 884, 973, 1020, 1822, 1890, 2326, 2358, 2592, 2593, 2726, 2802, 2839, 2874, 3545, 3593, 3605, 3618—3619
69. Baunis, Ieva 67 g. v.	Jurata pag.	1720
70. Bārs, Fricis	Valgāles pag.	3578
71. Bārtas, L., vec- māmiņa, 80 g. v.	—	3689
72. Bārups, J.	Jaunpils pag.	680
73. Bēkere, Vēra	Rīgā	951
74. Belte, A.	Džukstes pag.	2227, 2800, 2801, 2904, 3121, 3258, 3259, 3374
75. Belte, A.	—	715, 1048
76. Berga, A.	Vecauces pag.	54, 56, 676, 820, 1104, 1304, 2375, 2454, 2455, 3325, 3614
77. Berga, E.	Vecaucē	3584
78. Bergkinds, K.	Rīgā	2262
79. Berķis	—	2316
80. Bergmanis, E.	Talsos	1460—1462, 1466, 1467— 1472, 1514, 1515, 1516
81. Bernavs, M., 50 g. v.	Koceniešu pag.	1187, 1188
82. Bernarde, Ieva, 80 g. v.	Secē	1835
83. Bernovska, Ede, 75 g. v.	Cesvaines nespējn. m.	1559
84. Bertrups, E.	Slokā	816
85. Bertulsons	Smiltēnes pag.	702
86. Bēkmane, V.	Arlavas pag.	3622—3624
87. Bēkmane, V.	Talsos	29
88. Bērens,	Irlavas pag.	792
89. Bērtiņš, J.	Jaun-Laicenes pag.	729a, 775, 1295, 1310
90. Bērtulis, Jānis	Blomes pag.	1036, 1400, 1557, 1940
91. Bērziņa, Alise	Mellūžos	2038

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
92. Bērziņa, Elza	Liepupes pag.	59, 60, 61, 231, 263, 273, 401, 455, 458, 499, 531, 537, 550, 605, 684, 698, 711, 729c, 943, 967, 1013, 1419, 1436, 2093, 2129, 2144, 2216, 2279, 2304, 3003, 3116, 3132, 3147, 3229, 3487, 3680
93. Bērziņa, Jūle, 80 g. v.	Beļavas pag.	3968, 3996—3998
94. Bērziņa, Kristīna, 85 g. v.	Kocenieku pag.	660
95. Bērziņš,	Smiltenes pag.	3150
96. Bērziņš	—	2155, 2154, 2334
97. Bērziņš, 78 g. v.	Vecgulbenē	1585
98. Bērziņš, A.	Smiltenes pag.	1864, 2872, 3745
99. Bērziņš, Ernests, 52 g. v.	Dricēnu pag.	3558—3561
100. Bērziņš, J.	Bilskas pag.	116, 154, 968
101. Bērziņš, Jānis, 53 g. v.	Meirānu pag.	3268—3270
102. Bērziņš, Jānis	Valkā	356, 2223
103. Bērziņš, Jozeps	Vecgulbenē	1658
104. Bērziņš, M.	Umurgas pag.	571, 793, 1909, 2032, 2151, 2156, 2221, 2377, 2387, 3367, 3381, 3468, 3469, 3903
105. Bērziņš, Voldem., 45 g. v.	Beļavas pag.	1053
106. Bērziņu, Vilma	Rīgā	1794, 2982, 3063
107. Bērzkalne, L.	Tumes pag.	1393
108. Biernis, Jānis	Mežmuižas pag.	1051
109. Biezais, Lūcija	Skultē	563, 1607, 1853, 2084, 2819, 2978, 3580, 3802
110. Biezais, N.	—	3894
111. Biezbārdis, A.	Irlavā	1530
112. Biksona, Gr.	—	517
113. Biksons, Mārtiņš	Ivandes pag.	547, 2034
114. Bikše, Jūlijs, 50 g. v.	Druvienā	2030
115. Bikšemberga, G., 66 g. v.	Uguņciemā, Upesgrīvas pag.	1941
116. Binde, Anna	Rīgā	2369, 2585
117. Birgers, D.	—	2958
118. Birģeliene, A.	Bauskā	355
119. Birģers, Dace	—	382
120. Birģere, Grieta	—	609
121. Birkerts, A.	Valkā, Rīgā	3640, 2632, 3639, 4038
122. Birkerts, Jānis, 84 g. v.	Jaunsvirlaukas pag.	2449, 2450, 3777, 3978, 3989

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
123. Birkerts, Juris	Jaunsvirlaukas pag.	2462, 2463
124. Birkerte, M.	Jaunpils, Vidzemē	1915, 2031
125. Birkerts, Pēters	Jaun-Svirlaukas pag.	50, 55, 227 ¹ , 543, 696, 2491, 2492, 2508, 2509, 2510, 2511, 2717a, 3633 — 3636, 3637, 3638, 3648, 3741, 4035
126. Birne, M.	Talsos	1484, 1496, 2550—2551
127. Birziņš, Jānis, 86 g. v.	Lubānas pag. nespējn. mājā	589, 1330
128. Bite, K.	Dzērbenes pag.	2269, 3272
129. Bite, V.	Mellūžos	187, 1389, 1618, 3451
130. Bitiniece, E.	Vidrižu pag.	358
131. Bizdāns, K., 67 g. v.	Birzgales pag.	158, 165, 198, 360, 722, 728, 2231, 3693
132. Blachins, M.	—	1428
133. Blachins, M.	Vecauces pag.	364, 2391
134. Blachins, Marija	Rīgā	306
135. Blachlins, J.	Kursiņu pag.	2662
136. Bleikša, 70 g. v.	Merķeļu pag.	1182, 1543
137. Blumberga, Alma	Auces pag.	2113, 2136, 2158, 3535, 3753
138. Blumbergs, F.	Talsos	2769, 3786
139. Blumbergs, V.	Seces pag.	2962
140. Blums, Arnolds	Rīgā	1662
141. Blūmu, Arnolds	—	2005, 2706
142. Blumberga, Milda	Auces pag.	439, 441, 466, 1654, 2535
143. Boznieks, M., 38 g. v.	—	3821
144. Bošs, Kārlis	Mazsalaces pag.	3155
145. Bošs, Maija	—	2241
146. Boze, M., 50 g. v.	Kosas pag.	253
147. Brambergiēne, A.	Birzgales pag.	3688
148. Brasle, V.	Slokā	40, 3431
149. Braslis, Jānis	Virģu krogā	222
150. Brašusa, H.	Talsos	758
151. Braže, D.	Svētes pag.	2901, 3545, 3608, 3610
152. Braže,	—	2318
153. Braže, D.	Virčavas pag.	381
154. Braže, D.	Jelgavas apr.	946
155. Braže, T., 45 g. v.	Embargas pag.	534, 2345, 2394
156. Bregīts, Andrejs, 78 g. v.	Cesvaines p. nespējn. mājā	1149, 2317
157. Briedis, A., 24 g. v.	Rīgā	1384, 1433
158. Briedis, Alfr.	Valmierā	3555
159. Briedis, E.	Rīgā	3426
160. Briedis, P.	Rīgā	3625, 4044
161. Brinģele, E.	Straupē	2021
162. Brinķis, Jānis	Ropažos	1679

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
163. Brodīna, V.	Rīgā	964
164. Brovlauskis, 70 g. v.	—	2784
165. Broziņš	Rīgā	553
166. Broziņš, Eriks	Rīgā	2920, 3256
167. Bruča, Kristaps	Sabiles pag.	480
168. Brūģis, Pēteris, 47 g. v.	Cesvaines pag.	3674
169. Brūno, M.	Rīgā	2313
170. Bruntāls, G.	—	1839
171. Brūvele	Veclaicenes pag.	919
172. Brūzītis, J.	Mēri	4015
173. Bukums, Jānis, 50 g. v.	Valmieras pag.	3513
174. Bukums, Kārlis,	Valmierā, Rīgā	345, 349, 386, 897, 928, 1212, 1223, 1272, 1846, 1932, 2051, 2103, 2167, 2281, 2745, 3031, 3308, 3488, 3731, 3912, 3948, 4014
175. Bukuma Kārļa māte	—	1079
176. Bukuma Kārļa tēvs	—	3857
177. Bukums, Kristi- na, 63 g. v.	Vaidavas pag.	1279, 2215, 2598, 2599— 2606, 2623, 3861
178. Bulders, Kārlis	Cesvainē	1560, 1728
179. Bulēna, Austra	Turaidas pag.	496, 2999
180. Bumbiers, Grieta, 50 g. v.	Piņķu pag.	226
181. Bunte, A.	Smiltenes pag.	1144
182. Burvecs, 68 g. v.	Sabilē	1605
183. Buša, Guro	Sātiņu pag.	221, 2416
184. Buša, Jānis, 77 g. v.	Ķieģeļu pag.	320
185. Būkenbergs, I., 82 g. v.	Uguņciemā	1123
186. Caune, Auguste	Vecaucē	1801, 2096
187. Caune, Otto, 66 g. v.	Liepnas pag.	223
188. Calīts, Anna, 64 g. v.	Valmierā	3858
189. Cāzere, Ž.	Kursišu pag.	3385
190. Ceigere, E.	Limbāžu pag.	1192, 3751
191. Ceilere, M.	Talsos	2532
192. Celms, A.	Rīgā	2675
193. Cera, E.	Jelgavā	69, 885, 1408, 2068, 2187, 2729, 2936, 3167, 3424, 3458, 3527, 3528
194. Ceriņa, M.	—	3904

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
195. Ceriņa, M.	Jaunpiebalgas pag.	2007—2009, 3579, 3580, 3881
196. Cimblērāms, Maussis, 85 g. v.	Skodā (Lietavā)	991
197. Cimdiņš, Alfrēds	Biļskas pag.	434, 1308, 1867, 2709, 2832, 2849, 3400, 3809
198. Cimmermane, B.	Stalģenes pag.	2405
199. Cimmermane, P.	Codes pag.	940
200. Cimze, Andrējs	Kosas pag.	396
201. Cimze, Karlina, 60 g. v.	Kosas pag.	725, 1242, 1258, 3566
202. Cinis, Alma	Slokā	1345, 1401
203. Cīrulis, Zelma	Lielstraupē	1546
204. Ciekure, Nāra	Jelgavā	974, 1411, 1920, 2342
205. Ciekurs, Pēteris	—	1369, 2070, 3029, 3297, 3505, 3474
206. Cielava, Anna	Zemītē	1809, 2012
207. Cūnābele	Rīgā	915, 2082
208. Čāče, Helēne, 52 g. v.	Grašu pag.	236
209. Čačis, Jānis	Cesvainē, nespējn. m.	1622, 2762—2764, 2906, 3946
210. Čare, Ieva	—	3479, 3600
211. Čubis, Rasma	Apguldes pag.	384, 2825, 3673, 3719
212. Čubis, Rasma krustm., 60 g. v.	Apguldes pag.	3015, 3016, 3017, 3518
213. Čubis, R., vecmāmiņa, 79 g. v.	Abguldē	888, 1633, 1636, 1952, 1636, 1965, 2877, 2968, 2986, 3168
214. Čučalova, Lidiņa	Slokā	3498—3499
215. Čmelovskis, V.	Rīgā	2098
216. D., T.	Talsos	1027, 1151, 1133, 1136, 1450, 1451, 1452, 1457, 1458, 1473, 1477, 1478, 1486, 1492, 1498, 1511, 1518, 1522, 1524, 1528, 1529, 1537, 1591, 1627, 2174, 2286, 2306, 2307, 2372, 2445, 2451, 2457, 2459, 2464, 2465, 2468, 2469, 2470, 2472, 2474—2477, 2495, 2497, 2499, 2503, 2506, 2513—2527, 2531, 2536, 2537—2541, 2542, 2552, 2553, 2556, 2557, 2607, 2608, 2611, 2613, 3738, 3867, 3870, 3871, 3891, 3921, 3990, 3992, 3999.

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekldotes numurs
217. Daiga, Jānis	Valmierā	617, 627, 3129
218. Damberga, Elza	Viskāļu pag.	80, 109, 110, 195, 794, 1958, 2701, 2954
219. Damroze, V.	Vecpiebalgas pag.	3691, 3813
220. Damroze, V.	—	153
221. Damškalne	Talsos	1488, 1490, 1510, 3173
222. Danemane, H.	Talsos	1896
223. Daunders, V.	Rūjienā	108, 3775, 3799
224. Dātavs, M., 59 g. v.	Taurkalnes pag.	79, 162, 163, 164, 727, 752, 773, 787, 796, 934, 1110, 1931, 3571, 3692
225. Dāvidovs	Sātiņu pag.	3204
226. Dāviņš, P., 61 g. v.	Birzgales pag.	2681, 4016
227. Deglavs, A.	(gr. «Vecais pilskungs»)	3922, 3923, 3924, 3925, 3926, 3927, 3928, 3929, 3930, 3931, 3932, 3933, 3934, 3935, 3936.
228. Deiče, Kristīne	Dzērbenes pag.	1270, 1357
229. Deniņš, K.	Talsos	1491
230. Didrichsone, Ieva	Krustpīlī	1165, 1171
231. Dikelsons, A.	Aumeistaru pag.	876
232. Dimanta, Anna, 60 g. v.	Patkulē	1548
233. Dinka, Pidrīķis, 72 g. v.	Kraukļu pag. nespējn. mājā	3534—3536
234. Dirīķis, B.	—	1356
235. Dīriņa, Antonija	Mērsraga pag.	639, 827, 1376, 1402
236. Dobris, J.	Burtņieku pag.	2660
237. Dombrovskis, J.	Garozas pag.	1155, 2440, 2498
238. Dombrovska, O.	Rīgā	3372
239. Dombrovskis, O.	—	949
240. Dombrovskis, V.	Jelgavā	114
241. Dombrovskas ve. cāki	Iecavas pag.	2983, 3165, 3287
242. Dorba, Jānis	Burtņiekos	1611, 1763
243. Dreimanis, Otto	Bejas pag.	257, 258, 679
244. Driba, Dāvis,	Rīgā	2261, 2741, 2896, 2897, 2927, 3078, 3260, 3539, 3863
245. Driba, Kristīne	Rīgā	395
246. Driba, Kristīne 75 g. v.	Ezeres pag.	2035
247. Druģis, J.	Talsos	905
248. Druģis, Vilis	Rīgā (dzirdēta vilcienā)	1678, 1981, 3295
249. Druģis, Viļa brā- lēns	Cēsīs	983, 1333, 1945
250. Druģis, Viļa mā- sīca	Cēsu apr.	2697

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
251. Drugis, V. tēvs	Raunas pag.	143, 1076, 2189, 2337, 2754, 2975
252. Drulle, Ieva, 63 g. v.	Sikšņu ciemā	476
253. Duburis, Fricis, 80 g. v.	Ezeres pag., nespējn. mājā	472, 548, 1539, 1767, 1817, 3005—3010, 3525
254. Ducmanis, H.	Rīgā	899, 2320
255. Dundurs, I.	Rīgā	51, 208, 488, 772, 1353, 1358, 1672, 2332, 2346, 2446, 2718, 2725, 2733, 2835, 3299, 3710
256. Dupāls, J.	Suitos	1914, 2329, 2365, 2652, 2689, 3134, 3271
257. Dupīts, J.	Suitu pag.	926
258. Dūdiņš, Jānis	Sēces pag.	1022
259. Dūšals, Elvīra	Salas pag.	103, 185, 1377
260. Dūte, J., 73 g. v.	Milzkalna pag.	641, 690, 1674, 1893, 2166, 2841, 3197
261. Dūte, J. 46 g. v.	Mellūžos	1895
262. Dūte, L., 46 g. v.	Mellūžos	357, 2884, 3428, 3442, 3497, 3822
263. Dūte, Osvalds	Mellūžos	751, 802, 907, 914, 1003, 1164, 1254, 1687, 1709, 1772, 1918, 2257, 2338, 2654, 2810, 2843, 3247, 3354
264. Dz., T.	Talsos	3548, 3550, 3551
265. Dzelzskalējs, H.	Bolderājā	769, 3575, 3778
266. Dzenis, Dāvids, 76 g. v.	—	1334, 2193, 3378
267. Dzenis, V.	Rīgā	972, 1410, 2004, 3212
268. Dzērve,	Apriķu pag.	2073
269. Dzintarkalns, T.	Talsos	2424, 2431
270. Egle, F.	Zalves pag.	668, 3729
271. Egle, F.	—	1115, 1982
272. Egle, J.	Zalves pag.	1077
273. Egle, Jānis	Jāņu muižā	2504
274. Egle, Jūlijs	Zalves pag.	765, 1629, 1938, 3687
275. Eglīte, Emma	Dzelzavas pag.	661
276. Eglīte, Erika	Vandzenes pag.	3452
277. Eglīte, Jānis, 22 g. v.	Jāņu muižā (Cēsu apr.)	1624, 2393
278. Eglīte, Valija	Ergemes pag.	420
279. Eichmane, Elfrīda	Reņģu pag.	3208
280. Eisuls, Stanis	Dricēnu pag.	415, 416
281. Elere, Lavīze 64 g. v.	Rubā	1652
282. Elksniņš, Paulīne	Cesvaines pag.	315

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
283. Elks, P.	Rīgā	593
284. Elpe, V.	Rīgā	215
285. Elstiņš	Zvārtavā	1568
286. Eltermāne	Jelgavā	3182
287. Eltermāne	Kandavas pag.	3644, 3683, 3701, 3744, 3774
288. Elļuka, Vilma	Zalves pag.	121, 196, 243, 256, 601, 845, 1685, 2200, 2230, 2233, 2360, 2370, 2687, 3511, 3517
289. Enģe, Otilija	Ropažu pag.	312, 375, 720, 1381, 2997, 3415, 3597
290. Enģelītis	—	1049
291. Ešats, V.	Druvienas pag.	3419
292. Evaldsone, Elza	Talsos	2432, 2433, 2533
293. Evelone, Emīlija, 55 g. v.	Patkules pag.	328, 2222
294. Eķu Anna	Kurzemē	1727
295. Feders, Pēteris	Mores pag.	2625
296. Feldmanis, Valija	Liezeres pag.	16, 587, 714, 734, 1392, 1655
297. Feldmanis, E., 61 g. v.	Usmas pag.	2266
298. Feldmanis, E.	Rīgā	147, 2760
299. Feldmanis, F.	Sātiņu pag.	3453
300. Fišeru, Hertas vecmāmiņa	—	3572, 3599
301. Fišere, L. vecmā- miņa, 77 g. v.	—	200
302. Fogulis, Jānis, 73 g. v.	Ezeres pag.	438, 1174, 1943, 2417, 3747
303. Folkrotu Kristī- na, 47 g. v.	Vecātes pag.	1754, 2581
304. Folkrotu Liene, 78 g. v.	Ternejas pag.	1951
305. Forstmanis, Er- nests	Dundāgas pag.	2549
306. Freimaņa V. tēvs, 55 g. v.	—	2095
307. Freimuts, K.	—	2418, 2427, 2428
308. Fridrichsone, M.	Rīgā	3234
309. Friedenfelds, Ha- rijs	Talsos	424, 939, 1675
310. Friekope, Kate, 84 g. v.	Nikrācē	1683
311. Frīdenbergs, E.	Rīgā	37
312. G., L.	Ādažu pag.	3294

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
313. Gailis, Maija, 34 g. v.	Mārupes pag.	2617
314. Gailītis, T.	—	2735.
315. Galeniece, Lidiņa	Pampāļu pag.	12, 13, 14, 247, 336, 390, 428, 610, 675, 733, 1018, 1322, 1620, 1621, 1797, 2002, 2079, 2112, 2162, 2458, 2676, 2816, 3170, 3184, 3192, 3214, 3239, 3432, 3602, 3651
316. Galēja, Anna	Lejas pag.	81, 83, 91, 202, 225, 232, 246, 286, 368, 370, 586, 600, 782, 895, 1025, 1026, 1037, 1038, 1145, 1185, 1190, 1198, 1203, 1215, 1378, 1380, 1413, 1442, 1444, 1673, 1795, 1906, 1935, 2132, 2147, 2742, 3051, 3111, 3117, 3288, 3309, 3338, 3456, 3681, 3727
317. Gals, Vera	Baldonē	301
318. Galviņš, V.	Rīgā	838, 990, 3851
319. Galvins, P.	—	140
320. Garoziņa, E.	Slokā	189
321. Gāršnieks, Ādams, 75 g. v.	Vecgulbenē	1671
322. Gernsdorfs, Jūlijs	Kastrānes pag.	43, 1209, 1265, 1303, 1646, 1994, 2359, 2796, 3255, 3435, 3512, 3606, 3607
323. Goldberga, Anna, 60 g. v.	Daudzevas pag.	3370.
324. Goss, Egons	Sabiles pag.	3125
325. Gothards, A.	Vecmilgrāvī	3820
326. Grasmanis, Trīne, 76 g. v.	Sieksātes pag. nespējn. mājā	474
327. Graudiņš, A.	Rīgā	1657
328. Graudiņa, A.	Jumpravā	1960, 2348
329. Grauds	—	638
330. Grauzīts, R.	Kazradžu ciemā	2919
331. Grāpe, Ede, 47 g.	Seces pag.	1120
332. Grāvītis, Eduards	Rīgā	242, 1047, 2803
333. Grebskis	—	2638
334. Greste, I.	Jelgavā	541
335. Grēviņa, Lūcija	Rīgā	2788, 3620, 3650
336. Grīnberga, Elza	Mežmuižas pag.	3286, 3332
337. Grīnberģe	Talsos	1465, 1476, 1481, 1526
338. Grīnberģe, A.	Vecgulbenē	1927, 3362
339. Grīnberģe, M.	Talsos	429
340. Grīnbergs, A.	Dundāgas pag.	791

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
341. Grīnbergs, A.	Valmierā	72, 958, 1424
342. Grīnbergs, A.	Slokā	3090—3095
343. Grīnberģis, Atis, 75 g. v.	Snāpju pag. nespējn. mājā	3012—3014
344. Grīne, Olga	Majoros	272, 1954, 2714, 3467
345. Grīnfelds, Liba, 60 g. v.	Grenču pag.	890, 1354, 1819, 2730
346. Grīntāle, Mirdza	Mellužos	579, 1616, 1758, 2149 3047, 3441, 3846
347. Grundmane, E., 50 g. v.	Kandavā	425, 485, 1637, 2861, 3685, 3848
348. Grundsteins, Vil- ma	Talsos	265
349. Grundulis, P.	—	942, 1300
350. Grundulis, Valdis	Mētrienas pag.	2857
351. Gruno, Gotliba, 70 g. v.	Dobele	3079—3083
352. Grunte, K.	Sveiciema pag.	1677, 2382
353. Gruzna, N.	Vērenes pag.	2081
354. Gruzna, N.	Vidzemē	3250
355. Gruzna, N.	Kurzemē	3252
356. Gulbis, Emīlija	Vandzenes pag.	264, 2800
357. Gulbis, J.	Talsu pag.	2282, 3538-a
358. Gulbis, K.	Iecavas pag.	3599
359. Gūtmanis, Krišs	Ulmale	1656
360. Ģinters	Rīgā	212, 213, 2712, 3151, 3302, 3726
361. Ģinters, Artūrs	Pampāļu pag.	815
362. Hackinds, I.	Talsos	1464, 1480, 1487, 1534
363. Hartmans, V.	Smārdes pag.	491
364. Heistere, Birūta	Rīgā	911, 1936, 3211
365. Heistere, Birūta	Ozolnieku pag.	755, 1823, 2940, 3312
366. Henrišs, Jānis, 40 g. v.	Stendē	1538, 1540
367. Hermansons, Pē- teris, 66 g. v.	Ezeres pag. nespējn. mājā	903, 1172, 1403, 1448, 1783—1791, 2929
368. Hilmans, Z.	Talsos	2044
369. Holcmane, V.	Talsos	1710
370. Indriksone, Līze, 58 g. v.	Liezeres pag.	2315
371. Insberģis	Talsos	443, 521
372. Irbe, Edgars	Litenes pag.	985, 2323
373. Īle, V.	—	173, 3054

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
374. J., A.	—	3032—3035
375. J., V.	Līgatnes pag.	910
376. Jakobsons, A., 64 g. v.	Valmierā	1228
377. Jakūlovs	Kuldīgā	1660
378. Jankevics, A.	Talsos	1499, 1501, 1512, 1517, 2429
379. Jansone, L.	Talsos	1119, 1479, 1483, 1509
380. Jansone, Maija, 80 g. v.	Durbē	1680
381. Jansone, Margarita	Rīgā	5243
382. Jansone, Valija	Rīgā	3643, 3768—3773
383. Jansone, Zēnija	Vecauces pag.	3514
384. Jansons, K.	Vecpiebalgas pag.	843, 1339, 2143, 3576, 3596
385. Jansons, K.	Durbē	1542
386. Jansons, Kārlis	Morē	1942
387. Janule, Laura	Rīgas jūrmalā	97
388. Jauguts, Ž.	Sātiņos	1768
389. Jaunarāja, Nēze, 65 g. v.	Auces pag.	451, 462, 484
390. Jauniņš, Jēkabs	Kēču pag.	241
391. Jaunsudrabiņš, J.	—	4042
392. Jaunzeme, Dore	Jaungulbenes pag.	287, 403
393. Jaunzems	Rīgā	626
394. Jaunzems, J.	Slokā	1750
395. Jekume, Alīde	Smiltēnes pag.	1032
396. Jerums	Rīgā	1554
397. Jerums, M.	Purmales pag.	2284
398. Jessene, Olga, 54 g.	Ādažos	1821
399. Jēgere, A.	Rīgā	823, 1084
400. Jēgere, M.	Rīgā	3240
401. Jēkabs, Manija	Edolē	1707
402. Jēkabsone, Anna, 67 g. v.	Valmierā	4019, 4020
403. Jirģene, Anna	Straupē	2022
404. Jirģene, Marija	Cesvainē	2016
405. Jordāns, A.	Rīgā	9, 182, 210, 3110
406. Judeiks	Rīgā	2367, 2786
407. Jukums, Kristīne	Bīlskas pag.	1246, 1681
408. Junga, Marija, 84 g. v.	Jaunpiebalgas pag.	1161
409. Jurēvics, F.	Baižkalnā	1866
410. Jūgs, Aug.	Valkā	2179, 3732
411. Jūgs, Ēvalds	Rīgā	3179
412. Jūgs, Gusts	Erģemē	1617, 1729
413. Jūgs, Jānis, 26 g.	Valkā	2303, 2851, 3181, 3478, 3730, 3787
414. Jūgs, Pēteris, 64 g.	Valkā	3, 17, 88, 490, 578, 595, 831, 901, 908, 988, 1082,

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
		1338, 1343, 1347, 1578, 1614, 1639, 1833, 1857, 1999, 2000, 2026, 2060, 2120, 2206, 2246, 2251, 2400, 2693, 2707, 2727, 2818, 2823, 2845, 2848, 3018, 3019, 3023, 3228, 3230a, 3322, 3549, 3833, 3885, 3887
415. K., E.	Vecgulbenes pag.	329
416. K., K.	—	3032—3035
417. K., N.	Alūksnē	2926
418. K—ts, I.	—	3955
419. Kaftānova, Irēne	Rīgā	835, 3044
420. Kagus, Jānis, 50 g.	Valmieras pag.	3096
421. Kaķītis, 90 g. v.	Kosas pag. nespējn. m.	646, 2410
422. Kalace	Durbes pag.	493, 532
423. Kalējs, Šimanis	—	3448
424. Kalmeiere, M.	Talsos	3273
425. Kalniņa, Edīte	Salaspili	1849
426. Kalniņa, Herta	Rīgā	865
427. Kalniņa, Ilze	Stāmerienes pag. nesp. mājā	224
428. Kalniņa, Jūla	Salacgrīvā	685, 724
429. Kalniņa, M., 60 g.	Kastrānes pag.	2150, 2208
430. Kalniņa, Made	Velēnas pag.	3697
431. Kalniņa, Made, 80 g. v.	Seces pag.	3836
432. Kalniņa, Made, 106 g. v.	Sarkaņu pag.	404
433. Kalniņa, Minna, 56 g. v.	Madlienas pag.	2618
434. Kalniņa, Trīne, 76 g. v.	Ceraukstē	1666
435. Kalniņa, Zuzanna, 79 g. v.	Kropes pag.	2566
436. Kalniņš, Ernests, 87 g. v.	Irlavas pag.	2249
437. Kalniņš, I.	Bauskā	1889
438. Kalniņš, J.	—	254, 713, 3046
439. Kalniņš, K., 49 g.	Rīgā	2637
440. Kalniņš, P.	—	3860
441. Kalniņš, V.	Rencēnu pag.	898
442. Kalviņa, V.	Irlavas pag.	317, 321
443. Kampars, F.	Dubultos	1827, 2062, 2333
444. Kancāns, Roberts	Bebrenes pag.	1267, 2268, 3507
445. Kaņepājs, K.	Neretas pag.	784
446. Karašinska, V.	Līvānu pag.	314

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anektdotes numurs
447. Karlavs, Kārlis, 35 g. v.	Zaubes pag.	729, 1239
448. Karlovics, Teodors	Valkā	981, 982
449. Karlsons, V.	—	3122
450. Karlsons, Jūlija, 43 g. v.	Lēdurgā	1991
451. Karša, M., 88 g. v.	Rundālē	1805
452. Katrinas dēls	—	2308
453. Kankītis, 70 g. v.	Kēču pag.	1730
454. Kauls, T.	Rīgā	1792
455. Kauss, Antonija	Smārdes pag.	2302
456. Kazemnieces, H. vecmāte, 72 g. v.	—	3746
457. Kazaine, Elma	Dūres pag.	871
458. Kazāks, A.	Majoros	2995
459. Kazāks, Pēteris, 89 g. v.	Medzulē	1623, 3369
460. Kāle, Anna	Jaunpiebalgas pag.	931
461. Kālis, Līze	Bukaišu pag.	3418
462. Kālis, Paulīne, (dz. Munkevice), 42 g. v.	Dobeļē	1447
463. Kāpa, Teodors	Slokā	558, 1850
464. Kāpostiņš, P., 60 g. v.	Kokneses pag.	2225
465. Kārklīna, Rūta	Rīgā	841
466. Kārklīnas, Rūtas vecmāte	Bauskā	385
467. Kārklīna, Rūtas vecaistēvs	Kalnāmuižā	1661, 2682
468. Kārkle, Helena	Rīgā	950, 1859, 3502
469. Kārklīņš, E.	Rugāju pag.	298
470. Keive, E., 38 g. v.	Valkā	389
471. Keivs, Jānis, 44 g.	Valkā	2716.
472. Kilpe, P.	Katlakalna pag.	2777
473. Kinstlers, A.	Sātiņu pag.	3631
474. Kiršteins, Mārtiņš	Jūrmalā	3049
475. Kiciņš, Pēteris, 74 g. v.	Ezeres pag.	2425
476. Klagis, Jānis	Valgales pag.	2478a, 3646, 3969
477. Klauberģe	Talsos	2419—2423
478. Klauberģe, M.	Talsos	1485
479. Klauberģs, K.	Talsos	2255
480. Klebache, Aina	Saldus pag.	376
481. Kleinberģs, R.	Iecavas pag.	3510, 4036
482. Klīģers, K.	Rīgā	2808, 3266
483. Klīģeris, R.	Rīgā	3172
484. Klimberģs, R.	Iecavā	144, 344, 783, 882, 1693, 2064, 2441, 2659, 2782, 2794, 3058, 3138, 3225, 3352, 3540

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
485. Klīve, M., 24 g. v.	Valterī	598
486. Klusucietis	—	3261
487. Kļava, J.	Uguņciemā	1676
488. Kļaviņa	Kēčos	3947
489. Kļaviņa, Eufaliņa	Rīgā	228, 2890
490. Kļaviņa, Jūle, 75 g.	Kosas pag.	1984, 3171
491. Kļaviņa, Marija	Gauru pag.	546
492. Kļaviņš	Rīgā	2028
493. Kļaviņš, Artūrs	Saikavas pag.	71, 2651
494. Kļaviņš, Jānis	Grašu pag.	1233, 1643
495. Kļaviņš, Jānis, 60 g. v.	Mores pag.	681
496. Kļaviņš, Rob.	Taurkalnes pag.	211
497. Kļaviņš, V.	—	2647
498. Knēziņš, Kārlis	Veselauskas pag.	3055
499. Knope, Alvīne	—	643, 3615
500. Knope, Alvīne	Valkā	2180
501. Knope, K.	Valkā	2719
502. Knospiņa, Emi- lija, 37 g. v.	Dikļu pag.	2559
503. Kocers, Ernests, 38 g. v.	Pernīgeles pag.	2560
504. Kokmanis, M., 91 g. v.	Rīgā	174, 175
505. Komana, J., 89 g.	Beļavas pag.	3982—3985
506. Komisārs, H.	Rīgā	2671, 3190
507. Konrāds	Alūksnē	3472
508. Konrāds, Kārlis	Rīgā	2364, 3186—3187
509. Korsaks, 60 g. v.	Ezeres pag.	732
510. Krastiņa	Vecsaules pag.	3455, 3460
511. Krastiņa, Austrā	Rīgā	1288
512. Krastiņa, L.	Jelgavā	2220, 2595, 2820
513. Krastiņa, Ludmila	Baldonē	281, 290, 300, 326, 362, 644, 753, 2783, 2930, 3070, 3700, 3831
514. Krastiņš, C.	Zalves pag.	1083, 1116
515. Krastiņš, P.	Zalvē	1978
516. Krauze, A.	Mellužos	2873
517. Krauze, Jānis	Griķu pag.	1108
518. Kravalis, Fr., 86 g.	Zvirgzdu pag.	3886
519. Kreičmane, V.	Siguldā	2043
520. Krēsliņš, Fr., 54 g.	Vecgulbenes pag.	255, 1066, 1547, 1571, 1630, 1747, 1779, 2017, 2035, 2172, 3494, 3579, 3807, 4002
521. Krille, Olgas vec- māmiņa	Šēnbergas pag.	1075, 3834
522. Krisbergs, Pēteris, 37 g. v.	Dzirčiema pag.	2437
523. Krieviņš, Jānis	Kraukļu pag.	3993—3995

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
524. Krūmiņa, Jūle, 70 g. v.	Vecgulbenes pag. nesp. mājā	1847
525. Krūmiņš	Blomes pag.	120
526. Krūmiņš, A.	Akmeņdziņu ciemā	3632
527. Krūms, E., 50 g. v.	Ukros	1878—1879
528. Krūve, E.	Ramkas pag.	625
529. Krūziņš, Kārlis	Veselavas pag.	2565
530. Kube, A., 38 g. v.	Cesvaines pag.	582
531. Kubulnieks, A., 88 g. v.	—	3313
532. Kuduma, Lavīze, 58 g. v.	Kalētu pag.	599
533. Kukainis, H.	Rīgā	585
534. Kuķēna, Anna	Pabažu pag.	8, 345, 450, 608, 776, 800, 887, 969, 1250, 1437, 1632, 1634, 1770, 1775, 1860, 2133, 2197, 2336, 3045, 3389, 3459, 3466, 3482, 3501, 3569, 3828
535. Kumsāre, Lidiņa	Rīgā	421, 423, 433, 1143, 1420, 1612, 2128, 2505, 3752
536. Kundrāts, R.	—	3227
537. Kundziņš, Jozefs, 71 g. v.	Alsungas pag.	937
538. Kupce, Karlina	Mores pag.	2053
539. Kupcis, Jānis, 58 g.	Morē	1961
540. Kupcis, Jekabs	Rīgā	2250
541. Kupcis, Kārlis	Mores pag.	1097
542. Kupcis, Kārļa tēvs	—	1103
543. Kupče, Emma, 40 g. v.	Vecgulbenes pag.	495
544. Kuple, Arn.	Asaros	2944
545. Kurāte, Minna, 45 g. v.	Valgales pag.	445, 449, 536, 3562
546. Kurlis, V., tēvs	—	1130
547. Kurme, E.	Rīgā	427, 516, 896, 989, 1251, 1264, 1275, 1366, 1412, 1432, 1686, 1964, 3393, 3457
548. Kurmits, A.	Rīgā	607
549. Kurts, Pēteris, 32 g. v.	Raunas pag.	993
550. Kušķis, V.	Valkā	2890
551. Kvāle, Ieva, 71 g.	Seces pag.	1034, 3011
552. Kvāls, Konrāds	Secē	1665, 3918, 3951
553. Kviesis, M.	Blidenes pag.	2985, 2990
554. Kešane, Zenta	Mālpili	1566
555. Kēniņa, Anna	Pabažos	1692
556. Kikane, Minna, 60 g. v.	Valkā	1363, 1072

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
557. Kikule, Elza	Rencēnu pag.	2245
558. Kiploks, E., 60 g.	Trikātes pag.	856
559. Kīrkis	Skultes pag.	3546—3547
560. Lagzdas māte	Iecavā	1992, 2670, 3509
561. Lagzdiņa, E.	Rīgā	574, 590, 3251
562. Lagzdiņš, R.	Mellužos	3804
563. Lagzdu Elza	Iecavā	1734, 1735
564. Lakovičs	Rīgā	3484
565. Lakše, Mirdza	Rīgā	693, 1236, 1600, 2737, 2750, 2959, 3114, 3780, 3838
566. Lakšu Mirdza	Jaunjelgavas apr.	3973
567. Lancere, Elza	Rīgā	104, 489, 2969—2970
568. Landbergs, L., 43 g. v.	Kalsnavā	1977
569. Landmanis, P.	—	1371
570. Lankmane, A., 80 g. v.	Bērzaunes pag.	653, 656, 659, 666, 1745, 2905
571. Lanskaja, E.	—	158, 159, 152, 832, 1331— 1332
572. Lapa, R.	Salaspils pag.	2198
573. Lapiņa, E.	Vestienas pag.	276, 670, 808, 1068, 2244
574. Lapiņš, J., 61 g. v.	—	2090
575. Lāpiņš, Jānis	Ventspili	2430
576. Lapiņš, K.	Vestienas pag.	539
577. Lapsiņa, L.	—	778
578. Lasis, A.	Liepupes pag.	65, 244, 1046, 2077, 2229, 2248, 2270
579. Lasmane, I.	Rīgā	966
580. Lauris, P.	Blomes pag.	891
581. Lautenbachs, J., Dr.	—	1718
582. Lauva, Jānis	Sidgundā	1714, 3443, 3866, 3910, 4006
583. Lazda, Elza	—	34, 99, 282, 327
584. Lazda, Emilijas tēvs	Aizputes Pils pag.	801
585. Lazdas, Emilijas vecmāmiņa	Virgas pag.	2115, 2191
586. Lazdiņa, Anna, 50 g. v.	Dzelzavas pag.	1289, 1319, 1987
587. Lazdiņa, Jūla, 45 g. v.	Dzērbenes stacijā	2161
588. Lazdiņa, V.	Strazdumuižā	1856, 2061
589. Lazdiņš, M.	Rīgā	726, 1800
590. Lazdiņš, Rūdolfs	Āpes miestā	3814
591. Lazdiņš, V.	Rīgā	2881

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
592. Lābāns,	Ērgļu pag.	2, 220, 338, 372, 448, 719, 863, 904, 916, 917, 920, 1002, 1005, 1011, 1012, 1293, 1342, 1549—1552, 1598, 1664, 1776, 2234, 2371, 2396, 2753, 2915, 3383, 3463, 3914, 4013
593. Lāma, E.	Rīgā	1711, 2775, 3351
594. Lāme, E.	Līvberzes pag.	3792
595. Legzdiņš, Kārlis	Mellužos	1305
596. Leimane, E.	—	392
597. Leitane, Ede	Skujenes pag.	2402
598. Leitēns, J.	Rīgā	836
599. Leons, Jānis	Kosā (Jasmuižā)	1584
600. Lezdiņš, Edmunds	Veselauskā	1699
601. Lezdiņš, J.	—	750
602. Lezdiņš, Jēkabs	—	444
603. Lezdiņš, Reinh.	—	881
604. Lējējs, A.	Durbē	1690
605. Lēnberga, Malv.	Slampes pag.	192, 1388, 1755, 3139, 3185, 3387, 3847
606. Lilisons, Jānis, 25 g. v.	Zaubes pag.	1240
607. Lindemanis, E.	—	2460, 2461, 2507, 3944, 4040
608. Lindenberge, Lī- ba, 67 g. v.	Greņču pag. nespējn. mājā	933
609. Lindenberge, S. māte	—	642
610. Līdaka, 70 g. v.	Sarkanu pag. nespējn. mājā	3087—3088
611. Līdaks, R.	Švitenes pag.	633, 634, 762, 795, 806, 814, 976, 1406, 1708, 1774, 3316, 4011, 4021,
612. Līdurta, K.	Jaunpiebalgas pag.	853
613. Liepiņ, K.	Lejasciemā	3958
614. Liepiņa, Emīlija	Vecsalaces pag.	584, 687, 2131, 2273, 2357, 2858, 3462, 4004—4005
615. Liepiņa, Helga	Milgrāvī	237
616. Liepiņa, Trīna, 70 g. v.	Vaidavas pag.	2616
617. Liepiņš, Zigfrīds	Stāmerienes pag.	1296, 2145, 2979
618. Lietuviēte, E.	Vec-Gulbenes pag.	1422
619. Lode, Kārlis	Talsos	21, 3784
620. Love, Matilda, 42 g. v.	Lejasciemā	1351
621. Lože,	Skultes pag.	3335
622. Lubīņš, Alfrēds	Ergemes pag.	2283, 3349
623. Luce, M.	Aizputes pag.	3829
624. Luce, M.	Rīgā	442, 477, 510, 549, 1640

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
625. Lukss, Ed.	Kalnecmpu pag.	1316, 1700, 1773, 1967, 2319, 3489
626. Lūse, Austra	Rīgā	674, 1000, 2773, 2834
627. Lūsis, Jānis	Sātiņu pag.	2653, 3026, 3265, 3405, 3417, 3500, 3611
628. Lūsis, Jēkabs	Sātiņu pag.	975, 1427, 2228, 2785
629. Lūse, O.	Siguldā	3699
630. M., K.	—	3532—3035, 3036, 3038
631. Mačulskis, E.	Rīgā	176
632. Mailīts, V., 50 g. v.	Lielvārdē	965, 1721
633. Maksteniece, M.	Rankas pag.	1050
634. Maļinovska, Elina	Dagdā	1883
635. Mamroze, V.	Vecpiebalgas pag.	2776
636. Manfelde, Irma	Rīgā	1811
637. Mangalis, Elza	Smiltēnē	1985
638. Mangalis, L. 'švs	Biļskas pag.	597, 2301
639. Mangals, L.	Rīgā	305, 324
640. Mangals, Laimoņa tēvs	Smiltēnē	592, 1151
641. Marovskis	Raunas pag.	1248
642. Martinsons, D., 45 g. v.	Rīgā	1232, 3241
643. Masule, Helda	Bērzaunes pag.	2020
644. Matisone, A., 62 g. v.	Siguldā	2715
645. Matvēja, Natālija, 60 g. v.	Nekēna pag.	1669
646. Mauriņš, Ernests	Stalbes pag.	361, 2046, 2322, 2994, 3123, 3130, 3967
647. Mauriņš, L.	Rīgā	4003
648. Mazais, K.	Slokā	959, 2027
649. Mālmeistere	Talsos	2807
650. Mālmeistere, M.	Talsos	655
651. Mālmeisters	—	2390
652. Mālmeisters, A.	Rīgā	1431, 2866
653. Mālniece, Ede	Vietalvā	1638
654. Mālnieks, Juris, 67 g. v.	Lubānē	1840, 1841, 2226
655. Medne, Almas māte	Garozes pag.	2436
656. Medne, Irma	Rīgā	886, 922, 1949, 1962, 1968, 2435, 3877, 3878
657. Medne, Irmas māte	—	999, 3522
658. Mednis, A.	Garozas pag.	1121
659. Mednis, D.	Garozas pag.	1405

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
660. Meiers, Teodors, 27 g. v.	Ventspili	2691
661. Meija, Anete	Ezeres pag.	266, 3086
662. Meija, Gusts	Ezeres pag.	818, 3530
663. Meija, Late	Ezeres pag.	470, 473, 503, 518, 519, 524
664. Mejers, Fricis	Jaunaucē pag.	2029, 2397
665. Mekiete, 71 g. v.	Rīgā	1567, 1765
666. Mekiete, 71 g. v.	Valmierā	1574
667. Meldere, E.	Bolderājā	2086, 2731
668. Melders, J.	Rīgā	2698
669. Melnalksnis, A.	—	3874
670. Melnalksnis, E.	Rīgā	1087
671. Mengele, A.	Rīgā	2395
672. Mežgailis, V.	—	785, 1074, 2080
673. Miglava, E.	Rīgā	2862
674. Mikulenas, Hedv.	Rīgā	2700, 3328
675. Mīkelsone, E. 70 g. v.	Koknesē	45, 1880, 1944
676. Mīkelsone, M.	Slokā	1815
677. Mīkelsons, Fr.	Ainaži	1834, 1974, 2379, 3232
678. Mīkelsons, J.	Sējas pag.	4049
679. Mīkelsons, Pēt.	Kokneses pag.	284, 1211, 1706, 1899, 2267, 2328, 2392, 2610, 2555, 2657, 2663, 2908, 3112, 3464
680. Mīķelevečaitis, Adams, 106 g. V., (lietuvietis)	Ponevežā	1769
681. Mīķis, Liene, 53 g. v.	Raunā	2010, 2587—2590, 4017
682. Millers,	Alsviķu pag.	3494
683. Mišina, Hermīne	Majoros	1327, 2815, 3164
684. Mišinš, R.	Cesvaines pag.	319, 955
685. Miezāka, N.	—	1374
686. Muceniece, A.	Kēču pag.	3919
687. Muceniece, Elīz., 34 g. v.	Elejas pag.	2912
688. Muceniece, Leon.	Dzirciemā	1778, 1979, 2213
689. Muceniece, Leon.	Tukumā	1923
690. Mūrmanis, P., 73 g. v.	Engures pag.	486
691. Mūrniece, E.	Liepājā	3878
692. Mūrniece, Ilze, 70 g. v.	Cesvaines pag. nespējn. mājā	459
693. Nātinš,	Talsos	1494, 1536
694. Nātrīte, A.	—	515
695. Nātrīte, J.	Smiltēnes pag.	3128, 3376, 3805

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
696. Neilands, A.	Talsos	1489, 1500, 2547, 2548
697. Neilands, I.	Talsos	3711
698. Neilands, H.	Talsos	737
699. Neimane, Mirdza	Talsos	373, 954, 961, 3630
700. Neimanis, I.	Talsos	2921
701. Nelsons, J.	Rīgā	858
702. Nelsons, Jānis	—	250
703. Neulands, J.	—	3908
704. Niders, J.	Alūksnes pag.	475
705. Nimands, J.	Smiltenes pag.	1263, 1274, 3577, 3776
706. Nolendorfa, V.	Kabiles pag.	299, 318, 365, 648, 658, 826, 1335, 1439, 1441, 1642, 1688, 1713, 1881, 2867, 2887, 2909, 2965, 2989, 3050, 3107, 3194, 3275, 3420, 3749
707. Noviča, Lavīze, 72 g. v.	Ezeres pag. nespējn. mājā	3020—3022, 3278
708. O.	—	2101
709. Oga, K.	Rīgā	1626
710. Oldermane, Vera	Rīgā	1803, 2102, 2998, 3120
711. Olmeistre, Sofija	Pilskalnes pag.	866
712. Olseiks, Leons, 50 g. v.	—	2106
713. Olģerts	Rīgā	2766, 2771, 2772
714. Ose, Alma	Slokā	19, 1416, 2871
715. Ose, Anna	Limbažu pag.	513
716. Osiņš, 64 g. v.	Mēmelē	1684
717. Osipovs, J.	Rīgā	774, 2673
718. Osis, A.	Rīgā	918, 3326, 3842
719. Ostupe	Dobeles pag.	3231
720. Oškalns, Andr.	Suntažu pag.	447, 457, 1930
721. Otlāns, Konst.	Rīgā	2324
722. Ozole, Anna, 76 g. v.	Cēsu apr.	1227
723. Ozole, Rasma	Rīgā	3724
724. Ozole, Pauline	Smārdes pag.	332
725. Ozoliņa, A.	Rīgā	271, 1368
726. Ozoliņa, E.	Rīgā	3770
727. Ozoliņa, H.	—	3311, 3806
728. Ozoliņa, H.	Bauskā	3198
729. Ozoliņa, Kristīne, 30 g. v.	Raunas pag.	1245, 2032
730. Ozoliņa, Leontīne	Alūksnē	1587, 3298, 3048, 3388, 4018
731. Ozoliņa, Leontīne	Stāmerienes pag.	833, 2182, 2883, 3102
732. Ozoliņa, Marta	Rīgā	100, 119, 422, 1916, 2952

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
733. Ozoliņš, A.	Bauskā	6, 431, 612, 947, 1649, 1851, 2164, 3141, 3142, 3515
734. Ozoliņš, D.	—	41
735. Ozoliņš, Jānis	Jērkules pag.	3734
736. Ozols,	Rīgā	413
737. Ozols, J.	Ulmalē	1722
738. Ozols, Miķelis, 72 g. v.	Salaspils pag.	3193
739. P.	—	4045
740. Pabērze, M.	Bauskā	1592, 2047, 2529, 3219
741. Pabērzs, F.	Slokā	1398, 2966
742. Paegle, Liene	Ogres pag.	1125
743. Paeglis, Aleks.	Straupē	2014
744. Pakalne, H.	Rīgā	2185, 2680, 2931
745. Palše, Ede	Kraukļi	1628
746. Pampše, Ilze	Cesvaines pag. nespējn. mājā	1281
747. Pavaine, Berta, 50 g. v.	—	419
748. Pavainis, Alb.	Valmierā	406
749. Pāvuls, Alvīne	Slokā	2353, 2356, 2977, 3221, 3416, 3433
750. Pelūde, Atis	Ezeres pag.	1523, 2855, 3368
751. Peļčers,	Rīgā	3782
752. Pērkone, A.	—	2094
753. Pērkone, Mirdza	—	1162, 2155, 2280, 3647
754. Pērle, H.	Talsos	3303
755. Pētersone	Talsos	754
756. Pētersone, Berta, 32 g. v.	Vecauces pag.	417
757. Pētersone, D.	Talsos	26, 2850
758. Pētersons. Arvīda krustmāte	Umurgas pag.	2412
759. Pētersons, H.	—	2114
760. Pētersons, Vikto- rija	Skrīveņu pag.	297
761. Pilsonis, Jēkaba māte	Bauskā	650
762. Pinka, Moja, 65 g. v.	Lubānā	1838
763. Pinkulis, A.	Kauguru pag.	2272
764. Pirāgs, Jānis, 70 g. v.	Ēķengrāvē	1861
765. Piekalne, Made, 72 g. v.	Cesvaines pag. nespējn. mājā	498
766. Platkāja, Lība, 72 g. v.	Secē	3909

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
767. Plaude, Marija, 42 g. v.	Dzērbenes pag.	2160, 2275, 3040
768. Plaudine, 70 g. v.	Rundāles pag.	2426
769. Plaudis, Jānis	Dzērbenē	1746
770. Plūme, Alma	Trikates pag.	2408
771. Podniece	Vecsaules pag.	677, 930, 1955
772. Podniece, Amāl.	Bauskā	2407
773. Pods, Anna	Cēsīs	2013
774. Podziņa, P., 23 g. v.	Maz-Salacē	199, 3582, 3391, 3454
775. Polis, Antis	Ezeres pag.	397, 399, 2838
776. Polis, Gothards	—	894
777. Pommere, M.	Rīgā	3263
778. Poriets, J.	—	4041
779. Potjanks	Smiltenes pag.	1252
780. Prauliņš, 60 g. v.	Blome	1556
781. Preimane, Elga	Rīgā	1594, 2899
782. Priedīte, E., 68 g. v.	Rīgā	1579
783. Prieka, Marija	Jūrmalā	3603, 3604
784. Priekule, K.	Talsos	1175, 1751, 1970
785. Pubulis, A.	—	2376
786. Pūkītis, E.	Mēru pag.	3477
787. Pulekste, Alīde	Talsos	1950, 2922
788. Pulkvedis	Rīgā	3532, 3533, 4046, 4047, 4048
789. Pumpīts, P.	Alsviķu pag.	2661
790. Puravs, A.	—	3492
791. Purgale, Lidijs	Valkas apr.	1346, 1825, 2656, 3195, 3210
792. Puriņa, Em.	Saikavā	1969, 2110, 3327
793. Puriņš, J.	Rīgā	240, 274, 1731
794. Puriņš, T.	Talsos	20, 3163, 3230
795. Puriņš, T.	Subatē	1744
796. Puriņš, T.	Ārlavas pag.	2368
797. Puriņš, T.,	Asares pag.	2076
798. Puriņš, T. māte un tēvs	Subates pag.	227
799. Puriņš, T. vecāki	Asares pag.	3097—3100
800. Purīte, Valija	—	85, 115, 506, 565, 1044, 1937, 2710, 2885, 3133, 3817—3818
801. Purne, Ieva, 74 g. v.	Mārupē	1733, 1740
802. Putenis, Jānis, 60 g. v.	Āraižu pag.	2278
803. Pūkītis, Nora	Rīgā	3189
804. Pūle, M.	—	3253

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
805. R., A., 62 g. v.	Ugunciemā	1928
806. Radziņš, Pēteris,	Cesvaines pag.	2574—2579
89 g. v.		
807. Rainis, J.	—	731, 742, 1133, 1152, 1166, 1206, 1207, 1210, 1284, 1696, 1843, 1975, 2791, 3203, 3235, 5470, 3781
808. Ramane, Nora	Purvmales pag.	2054, 2087
809. Randere, J.	Saikavas pag.	2991
810. Randere, K.	Saikavas pag.	611, 2341
811. Ratniece, Emīlija,	Burtnieku pag.	2938
812. Ratnieka, Elza	Vecātes pag.	500, 588, 765a, 807, 821, 962, 965, 1114, 1137, 1748, 1753, 2111, 2403, 2404, 2406, 2705, 2740, 2774, 2797, 2869, 2980, 3157, 3244, 3274, 3285, 3400, 3411, 5412, 3721
813. Rečickaja, Luba	Rīgā	1302
814. Reinbergs, J.,	—	452, 478
73 g. v.		
815. Reinbergs, T.	Nurmuižas pag.	2365
816. Reinberģe, L.	Talsos	1475, 1535, 2544, 2546
817. Reiners, K.	Talsos	2496
818. Reinsons, E.	Rīgā	23, 122, 932, 1147, 2298, 2335, 2340, 2717, 3694
819. Reintāls, V.	Pūpes pag.	2868
820. Reintāls, Vilis	Babītes pag.	48, 984, 3722, 3754
821. Reinvalde, L.	Talsos	1459, 1603
822. Rekšāne, E.	Rūjienā	460, 483, 712, 738, 2933, 3333, 4037
823. Rembergs, Au-	Talsos	3703
gusts		
824. Rezgale, Vera	Rīgā	249, 293, 616, 703, 839, 850, 1443, 1445, 1891, 1900, 2056, 2083, 2263, 2378, 2674, 2723, 3176, 3245, 3356, 3491, 3937
825. Rezovska, Marta,	Jaunlaicenes pag.	935
30 g. v.		
826. Rezovska, Velta	Seces pag.	2124
827. Rēdere, Alida	Rīgā	2643, 2984
828. Rēvels, Augusts,	Cesvaines pag.	467
28 g. v.		
829. Rīgaste, Emma	Isličas pag.	662, 1043, 1390
830. Rīņģu tēvs	Blomes pag.	3892, 3895—3902
831. Rita	Ergļu pag.	359
832. Ritsiks, P.	Rīgā	3403
833. Riekstiņa, A.	Slokā	1301, 2389
834. Riekstiņa, Kar-	—	289
line, 59 g. v.		

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
835. Riekstiņa, Karlina, 58 g. v.	Cesvainē	1913
836. Riekstiņa, Marija	Nūrmuižā	2252—2254
837. Roga, Alide	Jaunlatgalē	1323
838. Romanovska	Rīgā	111, 912, 938, 1359, 2089, 2207, 2409, 2678, 3166, 3485
839. Ronis, Jānis, 37 g. v.	Druvienas pag.	1924, 2048, 3942
840. Roze, A.	—	2809
841. Rozenberga, Antonija, 32 g. v.	Jaunauces pag.	2442
842. Rozenberga, V.	Talsos	1508, 3991
843. Rozenbergs	Rīgā	112
844. Rozenbergs, Jānis	Ķeču pag. nespējn. m.	2057, 3563—3564, 3889
845. Rozentāle, I.	Mellūžos	3627
846. Rozentāle, M.	Talsos	936
847. Rozentāls, Brūno	Slokā	2792, 2817
848. Rozentāls, M.	Bārbeles pag.	2327, 2347
849. Rofite, Aleksandra	Rīgā	683, 851, 861, 1154, 1806—1807, 1812, 1912, 3410, 3598
850. Rožkalne, A., 58 g. v.	Upesgrīvas pag.	1028
850. Rožkalne, A.,	Uguņciemā	1030, 1127
852. Rudikas, K.	Golgovskas pag.	310
853. Rudzīte, Alvīna, 40 g. v.	Mujēnu pag.	291, 347, 348
854. Rudzīte, Austra	Rīgā	430
855. Rudzītis, Jānis, 32 g. v.	Lielvārdes pag.	1112
856. Ruiga, A.	Sinoles pag.	10, 32, 340, 575, 636, 1189, 1194, 1214, 1230, 1241, 1249, 1269, 1282, 1344, 1379, 1386—1387, 1417, 1582, 1609, 1919, 1989, 2295, 2829, 2830, 3076, 3177, 3222, 3353, 3414, 3568, 3972
857. Ruiga, Mārtiņš, 61 g. v.	Āraižu pag.	269
858. Rulle, E.	Rīgā	77, 204, 205, 1868, 2768, 3364, 3853
859. Rūmniece, L.	Ārlavā	1531
860. Rūsa, L.	Zalves pag.	2664, 3067, 3394
861. Rūsa, M.	Islicas pag.	337, 854
862. S., V.	Slokā	925, 1399, 1415, 2232
863. Sakša, A.	—	1040

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekddotes numurs
864. Saliņš, Valters	Meirānu pag.	859, 1257, 1298, 1513, 1324, 1325, 1597, 2856, 2976
865. Saliētis, A.	—	622, 1141, 1414, 1934, 2069, 3209
866. Saliētis, A.	Rīgā	502, 3537—3538, 3450
867. Salmiņa, Minna	Mežotnes pag.	542
868. Salniņš, A.	Zaļenieku pag.	3641, 3675, 3678, 3755, 3757
869. Salniņš, M.	Zaļenieku pag.	3503, 3601, 3748, 3962, 4017.
870. Samovičs, S.	Viļānu pag.	3104
871. Samovičs, S.	Rēzeknē	3075
872. Sarkana, Valen- tīns	Vegulbenes pag.	252, 285, 494, 544, 1191, 1234, 1235, 1702, 1929, 2097, 2721, 2780, 2880, 3296, 3609, 3613
873. Sarmonis, Andrējs	Cesvaines pag.	2331
874. Saruks, J.	Jaunpiebalgā	1599
875. Saulīts, K.	—	3879
876. Sausiņš, Andrējs, 72 g. v.	Cesvaines pag.	3960
877. Sedols, Jānis	Bārtas pag.	1156, 1810, 2285
878. Segliņa, Lūcija	Rīgā	2078
879. Seikstiņa, Minna, 86 g. v.	Ādažos	1667
880. Serģis	—	2236
881. Sestulis, Elvīra	Bērzaunes pag.	353
882. Sēnaļu mājas saimnieks	Smiltēnes pag.	2119, 2192, 2942, 3215, 3695
883. Sika, Arturs	Līgatnē	1569, 3957
884. Silabriedis, J., 66 g. v.	Ergļu pag.	1109
885. Sile, P.	Lādē	1752
886. Siliņa, E.	Vidzemē	3220
887. Siliņa, B.	—	18, 33, 131
888. Siliņš, al. Sile- nieks, ap 65 g. v.	Latgalē	1054—1063, 1064
889. Siliņš, ap 65 g. v.	Latgalē	2239
890. Siliņš,	Saldū	2116, 2238, 2256
891. Siliņš, M.	—	2066
892. Siliņš, V.	Daugavpili	3607, 3679, 3756
893. Siltums, Jānis	Nigras pag.	1396
894. Siltums, Jēkabs	Smiltēnes pag.	1385, 1901, 2756, 3156, 3825
895. Simsone, Irma, 18 g. v.	Vandzenes pag.	433
896. Simsons, Adams	Taurenē	1563
897. Sile, A.	Kurzemē	288, 3324
898. Sile, Pauline	Ozolu pag.	2214, 2466, 2467, 3612, 3877

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
899. Sīlis, J.	Ozolnieku pag.	541, 3885
900. Sīlis, L.	Zvārdes pag.	2107
901. Šimane, Anna	Rīgā	201, 209, 2988, 3690, 5707
902. Šipolnieks, Jānis	Viļānu pag.	5354
903. Šipols, J.	Codes pag.	4, 2826
904. Šipols, Jānis, 63 g. v.	Mārupes pag.	331, 3764
905. Šipols, M.	—	585
906. Skalbe, K.	—	4024, 4043
907. Skalders, A.	Bauskā	378, 2795, 3518
908. Skaldus, Aīne	Bauskas apr.	2892
909. Skaraine, Berta, 42 g. v.	Lideres pag.	1573, 1650, 1856, 1857
910. Skuja Erna	Jūrmalā	944, 2455
911. Skuja, L.	Lielvārdes pag.	1348
912. Skuja, Līze, 78 g.	Kosas pag.	577, 1818, 1946, 1947, 1975, 2352
913. Skuja, Olga	Slokā	878, 2549, 3199, 3257
914. Skuja, M.	—	3791
915. Skuja, V.	Lielvārdes pag.	156, 190, 739, 757, 789, 900, 1085, 1086, 1095, 1509, 1517, 1518, 1521, 2711, 2728, 2821, 2831, 2889, 2993, 3300, 3339, 3709, 5713, 5715, 3808,
916. Skuja, Viktors	Valmierā	505
917. Skujiņa, Austra	Vidrižu pag.	113, 203, 295, 311, 325, 361a, 385, 408, 411, 522, 525, 672, 735, 798, 803, 822, 929, 1290, 1359a, 1435, 1601, 1606, 1648, 1659, 1694, 1701, 1756, 1926, 1955, 1956, 1990, 2037, 2040, 2157, 2158, 2163, 2171, 2184, 2201, 2549, 2562, 2696, 2812, 2853, 2933, 2956, 2972, 3002, 3030, 3059, 3064, 3126, 3242, 3249, 3317, 3343, 3384, 3408, 3409, 3434, 3682, 3716, 3733, 3750, 3761, 3762, 37 97, 3841
918. Skujiņa, E.	Skultes pag.	2414
919. Skujiņa, Emma	Vidrižu pag.	74, 86, 535, 581
920. Skujiņa, Erna	Rīgas jūrmalā	2176
921. Skujiņa, Jūlija	Blomē	1963
922. Skujiņa, Rūta	Vidrižu pag.	889, 979, 1362, 1365, 1454, 1732, 1766, 1815, 1908,

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anektdotes numurs
		2202, 2217, 2242, 2971, 3178, 3183, 3438, 3440, 3486, 3743, 3824
923. Skujiņš, Kārlis	Smiltenes pag.	5920
924. Skrīvelis, M.	Eveles pag.	3941, 4012
925. Skroders, Jukums	Kuldīgā	2137
926. Slaucītāja, B.	Apukalnes pag.	2967, 3652
927. Slaucītāja, B.	Jelgavā	35, 36, 1328, 2622
928. Slaviete, Kristīna, 72 g. v.	Mūrmuižas pag.	469, 1564, 2596, 2597
929. Smalkais, Andrējs	Saikavā	1793
930. Smalkais, Arnolds	Saikavas pag.	3315
931. Smalkā, Ilze	—	2218
932. Smildziņš, Ansis, 81 g. v.	Dundagas nesp. patv.	3890
933. Smiltneice, Irma	Rīgā	296
934. Smiltneice, Z.	Rīgā	2641
935. Smite, M.	Talsos	1507
936. Sniedziņa, O.	Talsos	275, 2178
937. Sotnieks, E., 79 g.	Vecgulbenes pag.	2567—2571
938. Spiranda, A.	Piebalgas pag.	1259—1260
939. Spirga, Marta	Rīgā	514
940. Sprance, Anna, 65 g. v.	Sērmūkšu pag.	239
941. Sproģe, A.	Rīgā	613, 2330, 3357
942. Sproģe, Anna, 78 g. v.	Rucavas pag.	57
943. Sproģe, Elza	Rencēnu pag.	2373
944. Sproģis, Andrējs, 55 g. v.	Cesvaines pag.	2258, 3812
945. Sprudis, E.	Rudzātu pag.	3066
946. Sprudžs, Al-drs	Rēzeknē	3844
947. Sprūde, V., vecm.	—	709
948. Spurģe, Hermīne	Rīgā	688
949. St., Olga	Jelgavā	2432
950. Stauers, J.	Turaidā	436, 1888, 1995, 2779, 3188
951. Steinberga, Krist.	Ozolu pag.	229
952. Steinbore, M.	Slokas pag.	2401
953. Steinbrechts	Priedainē	1423, 2863
954. Steinbroks, M.	—	996
955. Stembre, Jūle, 57 g. v.	Kursīšu pag.	508
956. Stembris, Jūle, 57 g. v.	Ezeres pag.	398
957. Stenders, J.	Valmierā	1663, 1948
958. Stenders, G. F.	—	249, 509
959. Stepermane, Benita	Rīgas jūrmalā	1372, 3526
960. Stērbele	Blomes pag.	5135

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
961. Stērstiņš, P., 62 g.	Kalsnavā	1689
962. Str., K.	Rīgā	2494
963. Straģe	Leišos	3758, 3759
964. Strause	Talsos	1453, 1503, 1504, 1724, 1725, 2545
965. Strause, Valijas pamāte	—	553a, 566, 2134
966. Strause, Valijas tēvs	—	801a
967. Strautiņš, Fr.	Rīgā	952
968. Strautmanis, I.	Blidenes pag.	3004
969. Strautmanis, M.	—	3342
970. Strazdiņa, Austra	Rīgā	1370, 3329
971. Strazdiņa, O., vec- māmiņa, 88 g. v.	Mazsalaces pag.	2196, 3203
972. Strazdiņš, K.	Noklausīta kuģī	1939
973. Strazdiņš, T.	Gaujienā	1884
974. Streļvičs, B.	Grantskalnos	504
975. Streņģe, K.	Salaspils pag.	786, 1933, 3427
976. Strods, J. māte	Rudzātu pag.	70, 892, 941, 1996, 1997, 2186, 3402, 3407
977. Strodu Jāņa tēvs, 50 g. v.	Varaklānos	759, 2001, 2854, 3071, 3072, 3113, 3390
978. Strods, Jānis	—	3344
979. Strunke, E.	Rīgā	3025, 3542
980. Strupkāja, Anna, 70 g. v.	Rebānes pag.	2439
981. Strupkāje, Anna, 70 g. v.	Alsviķu pag.	278
982. Strupkāje, Anna, 70 g. v.	Vecgulbenes pag.	971
983. Studente, Anna, 40 g. v.	Patkules pag.	371, 387, 418, 440, 530, 551, 1021, 1140, 1326, 1726, 3815, 3961
984. Stumbris, Jūle, 58 g. v.	Kursiņu pag.	4010
985. Stumbris, 38 g. v.	Daudzevas pag.	1023
986. Sudrabiņa, T.	Dzelzavas pag.	2210, 2633, 2847
987. Sudrabiņš, I.	—	1312
988. Sviestiņa, Ieva, 73 g. v.	Kosas pag.	96, 335
989. Šāvējs, Jānis	Rīgā	146, 2799
990. Šekavs, Ervins	Rīgā	2296
991. Šiffers	—	2049
992. Šile, Made, 88 g. v.	Bārtas pag.	311
993. Širons, E.	—	3361
994. Šķēle, A.	Slokā	3206
995. Šmīdenbergs, Vilis	Talsos	1502

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
996. Šnore, Arnolds	Rīgā	846, 945, 1320, 2686, 2882
997. Šnore, Līze, 88 g.	Neretā	3938, 3939, 3940
998. Štāls, V.	Pabažos	1887, 1892, 1925
999. Štolcs, Brūno	Rīgā	2805
1000. Šulcs, V., 44 g. v.	Kalsnavā	1644
1001. L. Šulmanes vecmāmiņa, 65 g.	Sesavā	1882
1002. Šunka, Anna, 76 g. v.	Valkā	874, 875, 1831, 1971
1003. Šunka, Karlīne	Valkā	2992
1004. Šunka, Roberts, 45 g. v.	Valkā	218, 640, 1256, 1544, 1802, 2886, 2945, 2946, 3292
1005. Švāne, L.	Duntes pag.	2960
1006. Šveics, Jānis, 60 g. v.	Vecgulbenes pag.	4009
1007. Taurēns, Kristīne, 56 g. v.	Cesvaines pag.	2564
1008. Tennberga, K.	Kandavā	268, 507, 3169, 3375, 3430
1009. Tenne, L.	Cirpstenes ciemā	3737
1010. Teteris, Kārlis	Mārupes pag.	3835
1011. Teteris, Reinis	Mārupes pag.	3837
1012. Tēnuans, Richards	Baldonē	5061
1013. Tidriks, H.	Milgrāvi	580, 2092, 2194
1014. Tikans, A.	Mores pag.	3109
1015. Tikans, J.	Mores pag.	3153
1016. Tikāns, P.	Jaunpīlī, Vidzemē	2025, 2126, 3832
1017. Timans, Otto	Alsviķu pag.	216, 316, 453, 468, 523, 542, 564, 848, 849, 857, 1007, 1008, 1009, 1010, 1070, 1088, 1099, 1107, 1153, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1183, 1192a, 1193, 1195, 1196, 1199, 1200, 1201, 1202, 1204, 1205, 1262, 1291, 1292, 1577, 1723, 1780, 1976, 1993, 2019, 2123, 2237, 2287, 2288—2292, 2388, 2358, 2561, 2585, 2586, 2612, 2628, 2629, 2630, 2645, 2646, 2758, 2759, 2852, 2918, 3089, 3159, 3446, 3447, 3461, 3553, 3574, 3626, 3629, 3642, 3656, 3658, 3661, 3662, 3663, 3664, 3665, 3666, 3672, 3676, 3677,

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
		3763, 3766, 3767, 3779, 3800, 3864, 3865, 3875, 3876, 3884, 3905—3907, 3911, 3943, 3949, 3953, 3963, 3974, 3975, 3976, 3977, 3979, 3986—3987, 3988, 4008, 4022, 4023, 4025—4034
1018. Timana, O. māte	—	3949
1019. Timans, Richards	Baldonē	1355
1020. Timermane, Velta	Krimuldas pag.	22, 73, 1983, 2748, 3277
1021. Timmermane, Veltas vecmā- miņa, 75 g. v.	—	2846
1022. Timmermane, Pauline	Codē	1698
1023. Tirons, J., apm. 50 g. v.	Mujēnu pag.	3868
1024. Tifentāls, A. ve- cā māte	—	130, 3056, 3404
1025. A. Tifentāla tēvs	Rīgā	1862, 2987
1026. Tīgeris, Kārlis	Saldus pag.	482, 569, 678, 1035, 2003, 2264
1027. Tomsons, Kārlis, ap 60 g. v.	—	2669
1028. Tomsons, P.	Rīgā	2708, 3149
1029. Tone, R.	Ventspilī	2720
1030. Trautmanis, Fri- cis, 58 g. v.	Auces pag.	2063
1031. Trautmanis, Fr.	Ventspilī	2530
1032. Treimane	Talsos	1495, 1497, 1513
1033. Treimuts, K.	Talsos	1132, 1454, 1455, 1456, 1463, 1482, 1521, 1604, 1829, 1848, 4000—4001
1034. Trepeņu Stum- bris, 38 g. v.	Daudzesē	1959
1035. Tridrichsons, M.	Rīgā	2895
1036. Troice, Jānis	Sātiņu pag.	3406
1037. Troice, M.	Dzelzavas pag.	7, 251, 1129, 1905, 2384
1038. Trumpmane, Vilma	Rīgā	78, 1608, 3330
1039. Tupiņš	Rīgā	1306
1040. Tupiņš, Fr.	Bēnes pag.	948, 2943, 3158, 3319, 3654
1041. Uķe, A.	Jaunpiebalgā	1972

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
1042. Ulmane, Erna	Rīgā	366, 1006, 1238, 1280, 1440, 1543, 1886, 2023, 2146, 2297, 2837, 2865, 3115, 3191, 3223, 3346, 3422, 3437
1043. Ungure, Valija	Rīgā	576, 2045, 2159, 2350, 2381, 2724, 3027, 3248, 3320—3321
1044. Ungure, Vēra	Rīgā	2268
1045. Unguru Marija	Rīgā	1771, 3843
1046. Upelnieks, A.	Seseves pag.	707
1047. Upelnieks, Fr., 67 g. v.	Birzgales pag.	570, 770, 1583
1048. Upenis, B.	Rīgā	2690
1049. Upenieks, A., 47 g. v.	Jelgavā	708, 1957, 2212, 2888, 2957
1050. Upesleja, E.	Patkules pag.	219, 388, 694, 1576
1051. Upesleja, Jānis, 53 g. v.	Patkules pag.	562, 649, 1231, 2950
1052. Upesleja, Kārlis, 53 g. v.	Patkulē	1845
1053. Upite, L.	—	2910
1054. Upite, L.	Mellužos	1966
1055. Upītis, Kārlis	Patkules pag.	647
1056. Upīts, Jānis	Ungurmuižas pag.	2173, 3954
1057. Upīts, Juris	Gatartas pag.	270, 403, 412
1058. Upīts, Kārlis, 58 g. v.	Cesvaines pag.	1160, 1570, 1641, 1695, 1759, 1760, 2058, 2067, 2277, 2948, 3862
1059. Upīts, Kārlis, 53 g. v.	Kraukļu pag.	3073
1060. Upmane, E.	Talsos	3293, 3583
1061. Upzemnieks, K.	—	1337
1062. Ūbelīte, Aža, 67 g. v.	Bērzaunes pag.	354, 393, 446, 535, 743, 2907
1063. Ūdris, M.	—	2833
1064. V., E.	Dūres pag.	2624
1065. V., E.	Biļskas pag.	992
1066. V., J.	—	2512
1067. Vaitniece, I.	Rīgā	1749
1068. Valants, Pēteris, 76 g. v.	Cesvaines pag.	1159
1069. Valdmāne, Marta	Rīgas jūrmalā	155, 184, 788, 834, 1375, 1383, 1446, 2685, 2743, 3282, 3783
1070. Valujanko, Jānis, 47 g. v.	Bērzgales pag.	2204, 2294

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
1071. Vanaga, Made, 60 g. v.	Daudzevas pag.	487
1072. Vanags	—	3331
1073. Vanags, Mārtiņš, 56 g. v.	Cesvainē	1615
1074. Vanags, P.	Rīgā	3060
1075. Vandzberga, Līze	Dundagā	1449
1076. Vankina, Irene	Liezeres pag.	323
1077. Vasiļjevs, N.	Valmierā	741
1078. Vāciete, Anna	Limbažu pag.	664
1079. Vāczeme, Emīlija	Katvares pag.	340
1080. Vāczeme, Kristī- ne, 96 g. v.	Rūjienas pag.	294, 322, 454, 461
1081. Vāvere, V.	Jaunauces pag.	2181
1082. Veicērs, D.	Cēsis	1429
1083. Veide, E.	Jaun-Burtnieku pag.	267
1084. Veinberga, V.	Mellužos	180, 1595, 2024, 2039, 2055, 2104, 2385, 2650, 3124, 3207
1085. Veinbergs, M.	Vecgulbenē	2636, 3257
1086. Veinbergs, M.	Vecgulbenē	1719
1087. Veizbuks, J.	Dunikas pag.	280
1088. Vende, M.	—	3473
1089. Vende, P.	—	2310
1090. Vende, Zelma	Dikļu pag.	126, 234, 729b, 805, 909, 1418, 1438, 1684a, 1703, 2117, 2195, 2235, 2247, 2582, 3069, 3145, 3386, 3592
1091. Veseris, Jānis, 83 g. v.	Asares pag.	2528
1092. Vējiņa, A.	Viesienas pag.	863
1093. Vējiņš, A.	Bērzones pag.	101, 620, 1243, 1799, 2088, 2165, 2168, 2211, 3201, 3267, 3964
1094. Vējiņš, A.	Cesvaines pag.	1271, 1593, 1596, 1742, 1917, 2563, 3959
1095. Vējiņš, A.	Ērgļu pag.	283
1096. Vējiņš, A.	Madonā	3314
1097. Vēris, Līze, 59 g.	—	1253, 1261, 2155
1098. Vēvere, A.	Slokā	864
1099. Vēza, Fr.	Sātiņu pag.	1167
1100. Vēzis, Līze, 59 g.	—	2573, 3850
1101. Vēzis, Līze, 59 g.	Vecpiebalgā	1826
1102. Vidzemniece, Anna	Rīgā	2781, 3819
1103. Vikstreins, Evalds	Grenču pag. nespējn. mājā	790
1104. Vilciņa, Alma	Lieljumpravas pag.	127, 624, 740, 2299, 2339, 2876

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
1105. Vilciņa, Karlina, 42 g. v.	Rīgā	3882
1106. Vilks, 65 g. v.	Alūksnē	1816
1107. Vilemsons	Vec-Milgrāvi	1858
1108. Villerte, Jūle, 60 g. v.	Kabiles pag.	2383, 3033, 3106
1109. Villerts	Rīgā	3052
1110. Vinauckis, M., 63 g. v.	—	2902
1111. Vinka, Moja, 65 g. v.	Lubānā	1876—1877
1112. Vinķelis, Valdis	—	128
1113. Vidermane, K.	Rīgā	3397, 3401
1114. Vidermanes, K. vecmāmiņa	Rīgā	3398
1115. Vigner-Grin- berga, Malvine	—	1373, 3301
1116. Viksne, Emma	Dūres pag.	2099
1117. Viksne, R.	—	3024
1118. Vinups, Jānis, 75 g. v.	Valmieras pag.	3856, 3859
1119. Vičiņa, (O.) tēvs	—	3971
1120. Vitmans, Karli- ne, 62 g. v.	Ķieģeļu pag.	346, 350, 2411, 2615
1121. Vitole, Elza	Slokā	329, 2767
1122. Vitoliņa, H.	Ķēču pag.	744
1123. Vitols, P., 56 g. v.	—	3645
1124. Vietnieks, A., 62 g. v.	Rīgā	771
1125. Voita, Antonija, 30 g. v.	Alūksnes pag.	691
1126. Voite, Antonija, 35 g. v.	Patkules pag.	1555, 2219
1127. Voldrake, A.	Talsos	3307
1128. Voldemārs, J.	—	3869
1129. Valdmane, L.	Dūru pag.	2638
1130. Vosse, Irma	Rīgā	31, 95, 556, 572, 879, 1430, 2042, 2811, 2864, 3238, 3254, 3264, 3594, 3742
1131. Zaikova, Eda	—	567, 1041
1132. Zaluckis, A.	Rīgā	2973
1133. Zandbergs, J.	Jēkabpili	46
1134. Zandbergs, J.	Valmieras pag.	400.
1135. Zandbergs, J.	Limbažos	529
1136. Zandbergs, Jānis	Rīgā	42, 49, 82, 84, 142, 301, 554, 1756
1137. Zane, Vera	Līdzēnu pag.	602, 615, 2747

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
1138. Zankevičs, B., 38 g. v.	Rīgā	2836
1139. Zarevičs	—	2072, 2105, 2619, 2620, 2627, 3893
1140. Zarēdoks, K.	Valmieras apr.	2142
1141. Zariņa, Aina	Mellūžos	1591, 1595, 2152
1142. Zariņa, B.	Rīgā	2050
1143. Zariņš, A.	Gaujienā	1863
1144. Zariņš, K.	Jumpravā	1613
1145. Zariņš, L.	Adažu pag.	152, 197
1146. Zariņš, N.	Talsos	568
1147. Zariņš, O., 53 g. v.	—	2722
1148. Zariņš, V., 69 g. v.	—	3712
1149. Zauls, Marija	Skujenes pag.	1278
1150. Zāle, Ilze, 64 g. v.	Kraukļu pag.	426, 1653
1151. Zālīte, Hermine	Rīgā	44, 2798
1152. Zālīte, Irma	Rīgā	883, 987, 1409, 2344, 2415, 2749, 2761, 2765, 2804, 3062, 3396
1153. Zālīts, Artūrs	Krustpili	767, 2351, 3371
1154. Zāredoka, Krist., 78 g. v.	—	2584
1155. Zeiberts, E.	Talsos	673, 761, 1865
1156. Zeivalds, M., 62 g. v.	—	157, 166, 407, 2739, 2963, 3306, 3816
1157. Zelmanis	Rīgā	3705
1158. Zemesarāja, M.	Talsos	479
1159. Zemītis, E.	Rīgā	2141
1160. Zēriņa, V.	Slokā	3077, 3621
1161. Zilemane, K.	Jelgavā	555
1162. Zilemane, K.	Ergļu pag.	1276
1163. Zilemans, A.	Jelgavā	1, 160, 994, 1069, 1830, 2644, 2870
1164. Zilemans, K., 46 g. v.	—	2325, 2828
1165. Ziverte, E.	Slokā	3, 3001, 3276
1166. Ziediņš, E., 72 g. v.	Siguldā	2635
1167. Ziediņš, L., 63 g. v.	Birzgales pag.	159, 652, 812, 2917, 3336
1168. Ziediņš, O., 72 g. v.	Siguldā	76, 2183
1169. Zieds, M., 61 g. v.	Birzgales pag.	93, 161, 167, 168, 169, 170, 217, 747, 1588, 3714, 3720, 3798, 3803
1170. Ziemelis, Jāzeps, 37 g. v.	Možaikos (Lietuvā)	437

Teicēja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
1171. Ziemeļis, Paulīne, 35 g. v.	Lietuvā	414
1172. Zondaks, Valērijs	Aglonā	561
1173. Zoniņš, J.	Kaļķu ciemā	1541
1174. Zute, K., 92 g. v.	—	1315
1175. Zute, Līze, 61 g. v.	Ķēču pag.	1350
1176. Zvaigzne, J.	—	1712
1177. Zvaigzne, Jēk.	Rīgā	47, 545
1178. Zvirbulis, Trīne, 105 g. v.	Abulīši	1651, 1668
1179. Zvirgzdiņa, Mīne, 79 g. v.	Vecgulbenes pag.	402, 492, 628
1180. Zvīgule, E.	Slokā	3280
1181. Žagara, Emīlija	Slokā	730, 1589
1182. Žilinska, Anna	Ābeļu pag.	2949
1183. Žilinskis, Kārlis	—	3377
1184. Žilinskis, K.	Jēkabpili	1782
1185. Žubeckaja, Elga	Rīgā	552, 1004
1186. Žubeckajas, E. vecmāmiņa, 72 gadus veka	Rīgā	654, 657, 1704

B. Anonimie teicēji.

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdotēs numurs
1	Jaunpils pag.	28
2	Talsos	30
3	Jaunsvirlaukas pag.	50
4	Reņģu miestnā	62
5	Rīgā	64
6	Slokā	75
7	Rīgā	89
8	Rīgā	98
9	Smiltēnē	102
10	Bolderājā	105
11	Jūrmalā	123
12	Jēkabpili	124
13	Valmieras pag.	125
14	Valmieras pag.	129
15	—	133
16	Jēkabpils pag.	134
17	Ķemeros	135

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdotēs numurs
18	Rīgā	136
19	Jēkabpils pag.	137
20	Limbažu pag.	145
21	Rīgā	149
22	Rīgā	150
23	Rīgā	151
24	Abeles pag.	171
25	Rīgā	172
26	Slimnīcā	177
27	Jaunpils pag.	179
28	Rīgā	194
29	—	214
30	—	227 ¹
31	Beļavas pag.	233
32	Iecavas pag.	235
33	Smārdes pag.	238
34	Cēsu apr.	259
35	—	260
36	—	279
37	Ogres pag.	304
38	Kraukļu pag.	309
39	Kurzemē	330
40	Seces pag.	334
41	Nītaures pag.	335
42	Veselauskas pag.	352
43	—	380
44	Blomes pag.	471
45	Slokā	497
46	Jelgavā	520
47	Vilcienā	538
48	Jelgavā	543
49	Rīgā	559
50	Vestienas pag.	577
51	Jēkabpili	594
52	Bolderājā	623
53	Matišu pag.	630
54	Stalbes pag.	631
55	Iecavas pag.	645
56	Skrīveru pag.	651
57	Tukumā	669
58	Stāmerienes pag.	689
59	Ādažu pag.	695
60	Jelgavas apkārtnē	696
61	Kurzemē	704
62	Mēdzula pag.	705
63	Vidzemē	706
64	Pabažu pag.	723
65	Vestienā	725-a
66	Vestienas pag.	736
67	Jaun-Auces pag.	745

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdots numurs
68	Ozolnieku pag.	749
69	Dundāgas pag.	766
70	Limbažu pag.	777
71	Stāmerienes pag.	779
72	Stāmerienes pag.	780
73	—	806
74	Rundāles pag.	813
75	Laidzes pag.	817
76	Seces pag.	819
77	Stendes pag.	921
78	Vilcienā ap Stendi	824
79	Skrīveru pag.	825
80	Svirlaukas pag.	927
81	—	828
82	Lub-Ezeres pag.	840
83	Valkā	842
84	—	844
85	Birīņu pag.	852
86	Tirzas pag.	860
87	Ugunciemā	867
88	Limbažu pag.	868
89	Tirzas pag.	870
90	Jēkabpili	873
91	Jelgavā	877
92	—	880
93	Jēkabnieku pag.	956
94	Augškurzemē	970
95	Rīgā	998
96	Rīgā	1001
97	Veselauskas pag.	1014
98	Valkas apr.	1015
99	Cēsu apr.	1039
100	Rīgā	1042
101	—	1045
102	Ezeres pag.	1052
103	Rīgā	1065
104	Stalbes pag.	1067
105	Ramkas pag.	1071
106	Ungures pag.	1073
107	Rīgā	1080
108	Rīgā	1081
109	Rīgā	1089
110	Rīgā	1090
111	—	1096
112	Ramkas pag.	1092, 1094
113	Ungures pag.	1100, 1101
114	Rīgā	1102
115	Ungures pag.	1105
116	Rūjienas pga.	1106
117	Rīgā	1113

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdotēs numurs
118	Rīgā	1117
119	Triķates pag.	1118
120	Rīgā	1122
121	Burtnieku pag.	1126
122	Ugunčiemā	1128
123	Ezeres pag.	1138
124	Lielvārdes pag.	1150
125	Ungāres pils pag.	1157
126	Jaunsvirlaukas pag.	1158
127	Pastendes pag.	1163
128	Saldus pag.	1168
129	Augškurzemē	1170
130	Gaujienes pag.	1186
131	Ilzenes pag.	1197
132	Jaunpils pag.	1208
133	—	1215
134	anonims	1216
135	Sveiciema pag.	1217
136	Viķēnu pag.	1218
137	anonims	1219, 1220, 1221
138	Rīgā	1247
139	Madlienas pag.	1266
140	Piebalgas pag.	1268
141	Vainižu pag.	1286
142	—	1287
143	Stāmerienes pag.	1294
144	Praulienes pag.	1299
145	Lazdones pag.	1307
146	Vecpiebalgas pag.	1311
147	Kārsavas pag.	1314
148	Cēsu apr.	1329
149	Mujēnu pag.	1340
150	Veselauskas pag.	1349
151	Ozolnieku pag.	1364
152	Iecavas pag.	1404
153	Iecavas pag.	1407
154	Talsos	1506
155	Renču ciems, Stendē	1519
156	Renču ciems, Stendē	1520
157	Secē	1525
158	Dundagā	1527
159	Kuldīgā	1532
160	Limbažos	1561—1563
161	Limbažos	1572
162	Valmierā	1590
163	Limbažos	1602
164	Limbažos	1635
165	Talsos	1645
166	Burtniekos	1670
167	Trapenē	1738

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdotēs numurs
168	Nitaurē	1761
169	Bolderājā	1762
170	Glūdas muižā (pie Cēsim)	1777
171	Mujēnu pag.	1804
172	Ezerē	1844
173	Jaunpils pag., Zemgalē	1852
174	Dricāni	1856
175	Stendē	1902
176	—	1903
177	Ārlavā	1911
178	Vējkalnē	1921
179	Stendē	1980
180	Talsos	1986
181	Rundāles pag.	2018
182	Liepupes pag.	2036
183	Maskavā	2059
184	Dzirciema pag.	2071
185	Alūksnes pag.	2075
186	Apriku nespējn. rajā	2108—2109
187	Saldū	2118
188	Stalbes pag.	2121
189	Alūksnē	2135
190	Vec-Salacā	2148
191	Svirlauku pag.	2169
192	Tukumā	2170
193	Jaunpiebalgas pag.	2175
194	Iecavas pag.	2177
195	Dzirciema pag.	2188
196	Jaunpils pag.	2199
197	Triķes pag.	2203
198	Kārsavas pag.	2205
199	Iecavas pag.	2209
200	Iecavas pag.	2224
201	Dzirciema pag.	2243
202	Iecavas pag.	2265
203	Dricānu pag.	2274
204	Dricānu pag.	2276
205	Lielvārdes pag.	2312
206	Allažu pag.	2314
207	Stelpes pag.	2321
208	Allažu pag.	2343
209	Skaņkalnes pag.	2361
210	Valmieras apr.	2362
211	Dzirciema pag.	2366
212	Lielvārdes pag.	2374
213	—	2380
214	Stalbes pag.	2386
215	Jaunsvirlaukas pag.	2434

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdotēs numurs
216	Jaunsvirlaukas pag.	2438
217	Jaunsvirlaukas pag.	2443
218	Jaunsvirlaukas pag.	2448
219	Jelgavā	2456
220	Jaunsvirlaukas pag.	2493
221	Jelgavā	2500—2502
222	Laidzes pag.	2554—2555
223	Iecavas pag.	2594
224	Vecclaicenes pag.	2621
225	Valmieras apr.	2640
226	Iecavas pag.	2642
227	Allažu pag.	2649
228	Valmieras apr.	2667
229	Vecmuižā	2677
230	Rīgā	2688
231	Bolderājā	2692
232	Tramvajā	2694
233	Rīgā	2702
234	Rīgā	2705
235	Rīgā	2704
236	Dzirčiema pag.	2713
237	Jēkabnieku pag.	2732
238	Valgales pag.	2738
239	Kuģī	2744
240	Cēsu apr.	2757
241	Jaunjelgavas apr.	2787
242	Slokā, 60 g. v.	2789
243	Alsviķu pag.	2790
244	Rīgā	2806
245	Annas pag.	2813
246	Jēkabnieku pag.	2814
247	Madlienas pag.	2822
248	—	2824
249	Rundāles pag.	2827
250	Smiltēnē	2842
251	Vestienas pag.	2875
252	Talsos	2891
253	Tukumā	2894
254	Nitāures pag.	2898
255	Smārdes pag.	2911
256	Rīgā	2913
257	Stendes pag.	2916
258	Jaunpils pag.	2923
259	Slokā, 60 g. v.	2924
260	Rīgā	2932
261	Rīgā	2937
262	Bolderājā	2941
263	Ceraukstes pag.	2947
264	Jaunsvirlaukas pag.	2953—2954
265	Jelgavas apr.	2955

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdots numurs
266	—	2974
267	Mazirbes pag.	2996
268	—	3028
269	Tūjas pag.	3039
270	Tūjas pag.	3041, 3042, 3043
271	Bolderāja	3057
272	Naukšēnu pag.	3068
273	Kuldīgas apkārtnē	3101
274	Valgales pag.	3103
275	Latgalē	3105
276	Dzirčiema pag.	3108
277	Stopiņu pag.	3118
278	Cēsu apr.	3140
279	—	1341
280	Siguldā	3146
281	Rembātes pag.	3148
282	Apguldes pag.	3152
283	Mēdzules pag.	3154
284	Veselauskas pag.	3162
285	Vecmuižā	3174
286	Rīgā	3175
287	Vilciņā	3200
288	Burtnieku pag.	3202
289	Madlienas pag.	3213
290	Valmieras pag.	3216
291	Limbažos	3217
292	Mazirbes pag.	3218
293	Zeltiņu pag.	3224
294	Dzirčiema pag.	3235
295	Tukumā	3262
296	Baižkalnu pag.	3279
297	Vilciņā	3281
298	Slimnīcā	3283
299	Cēsu apr.	3284
300	Jūrmalas vilciņā	3284-a
301	Vilciņā	3284-b
302	—	3289
303	Rīgā	3290
304	Vilciņā	3291
305	Jūrmalas vilciņā	3304
306	Daugavpili	3323
307	Jēkabpils pag.	3341
308	Burtnieku pag.	3350
309	Abeles pag.	3363
310	Salacas pag.	3365
311	Secē	3366
312	Latgalē	3395
313	Dzirčiema pag.	3421
314	Annas pag.	3425
315	Koknesē	3439

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdotēs numurs
316	Augškurzemē	3444
317	Vilcienā	3465
318	Siguldā	3480
319	Bolderājā	3481
320	Jelgavas apr.	3483
321	Kārsavas pag.	3495
322	Lietuvā	3504
323	Dzirciema pag.	3505
324	Iecavas pag.	3508
325	Bauskas apr.	3516
326	Iecavas pag.	3519
327	Ārlavas pag.	3520
328	Iecavas pag.	3523
329	Vecauces pag.	3529
330	Talsos	3531
331	Jelgavā	3543
332	Ārlavas pag.	3544
333	Kurzemē	3552
334	Ārlavas pag.	3554
335	Talsos	3556
336	Alsviķu pag.	3567
337	Cēsu apr.	3570
338	Tukumā	3573
339	Vestienas pag.	3581, 3582
340	Kāršnavas pag.	3583
341	Jelgavā	3586
342	Rīgā	3587
343	—	3588
344	Rīgā	3589
345	Rīgā	3590
346	Rīgā	3591
347	Apguldes pag.	3595
348	Ogrē	3617
349	Skujenes pag.	3628
350	—	3659
351	Kuldīgas pag.	3660
352	Talsos	3696
353	Gaujienas pag.	3698
354	Tilžas pag.	3702
355	Rīgā	3704
356	Iecavas pag.	3708
357	Iecavas pag.	3718
358	Rīgā	3728
359	Dundāgas pag.	3736
360	Dzirciema pag.	3760
361	Annas pag.	3785
362	Talsos	3789, 3790
363	Veselauskas pag.	3793
364	Nītaurē	3794
365	Rīgā	3796

Teicēji tekošo numuru kārtībā	Vieta	Anekdots numurs
366	Jēkabnieku pag.	3801
367	Jēkabnieku pag.	3810, 3811
368	Mazirbes pag.	3823
369	Reņģu miestīņā	3830
370	Jēkabpili	3849
371	Jelgavā	3852
372		
373	Rīgā, Pilsētas valdē	3855
374	Dundāgā	3872, 3873, 3917
375	Orlā	3880
376	Vecmuižā	3915
377	Jelgavas apr.	3956
378	Piebalgā	3966
379	Valkā	4039

Anekdošu uzrakstītāju alfabētiskais rādītājs.

A. Zināmie uzrakstītāji.

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdozes numurs
1. A., I.	—	2961
2. Abariņš, Alberts	Rīgā	872, 2754, 2778, 3725
3. Aispurs, Teodors	—	148, 760, 980, 850, 1594, 1602, 1631, 1820, 1894, 1904, 1921, 2085, 2625, 2666, 2895, 5224, 5476, 5765
4. Ameriks, Arturs	Ķonu pag.	855
5. Amoliņa, Marta	—	2362, 2667
6. Ančeva, L.	Latgalē	3085
7. Andersone, Zenta	Mežmuižā	1781
8. Antons, J.	V.-Piebalgas pag.	1053
9. Apfelbaums, K.	Talsos	1535, 2447
10. Apfelbaums, T.	Talsos	1111, 1897
11. Apine, Marta	Rencēnu pag.	923
12. Apriķis, Fricis	Nikrācē	1685
13. Apsesdēls	Rīgā	1247, 1277, 2159, 2140, 2311, 2444, 2473, 2879, 3471, 3670, 3671, 3667, 3668, 3669
14. Apsis, Osvalds	Rankas pag.	1146, 2905, 3655, 3735
15. Apsīšu Jēkabs	—	1219, 1220, 1221
16. Armane	Talsos	1527
17. Ašaks, A.	Slokas pag.	2398, 2793
18. Atkalēja, R.	Adulienas pag.	692, 2413, 3559
19. Atkalējs, L.	Adulienas pag.	2041
20. Augusts, J.	—	175, 890, 1819, 2746, 3054
21. Auniņa, Daiņa	Allažu pag.	1019
22. Auniņa, Elza	Rīgā	27, 28, 58, 90, 94, 141, 179, 191, 193, 206, 292, 303, 351, 363, 379, 394, 409, 410, 635, 657, 704, 746, 765, 764, 797, 804,

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
		809, 810, 811, 862, 893, 978, 1168, 1184, 1208, 1336, 1360, 1361, 1367, 1382, 1397, 1421, 1425, 1610, 1691, 1705, 1741, 1796, 1824, 1898, 1907, 2127, 2199, 2305, 2399, 2631, 2636, 2648, 2665, 2672, 2683, 2695, 2699, 2736, 2859, 2923, 2925, 2939, 2964, 3000, 3063, 3137, 3144, 3180, 3196, 3236, 3310, 3347, 3348, 3358, 3360, 3423, 3429, 3475, 3496, 3717, 3725, 3839, 3840
23. Auškape, Austra	Rugāju pag.	1314, 2205, 3495, 3583
24. Auza, Auguste	Rundālē	2011, 2015, 2018
25. Auziņš, V.	Cēsu apr.	2679, 3136
26. Avots, E.	Talsos	1474, 1503, 2534
27. Ā., T.	—	3032—3035, 3037—3038, 3063
28. Ābele, A.	—	1215, 1216
29. Ābeltiņš	Ļaudonas pag.	3706
30. Āboliņa, Marta	—	2640
31. Āboliņu, Vilma	Rīgā	1798, 2878
32. Āboltiņš, E.	Rīgā	1239, 1240
33. Ādamsons, E.	Rīgā	1283, 1561—1563, 1567, 1572, 1745, 1764, 1765, 2036, 3041, 3042, 3043, 3039
34. Āmare, E.	Slokā	3119
35. Āpsis, O.	Rankā	1910
36. Āronsons, S.	Talsos	1493
37. B., A.	—	2704, 3284a
38. Balode	Rīgā	64
39. Balode, M.	Rīgā	1808
40. Balodis, H.	—	207, 2914
41. Baltgalve, M.	Slokā	1586
42. Baltkāja, M.	—	986, 3827, 3686
43. Bauers, Aleksandrs	Vestienas pag.	799, 913
44. Baumanis, A.	Rīgā	842
45. Baumanis, Krišs	Ciravas pag.	1024, 1656, 1722, 2108— 2109, 2073
46. Baumanis, Roberts	—	1998, 2000
47. Baumanovskis, V.	—	2592, 2593
48. Baumanovskis, V.	Rīgā	15, 181, 369, 391, 573, 621, 632, 869, 884, 973,

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekddotes numurs
		1020, 1822, 1890, 2326, 2358, 2726, 2802, 2839, 2874, 3345, 3605, 3618— 3619, 3593
49. Bārta, Leontine	Slokā	3689
50. Beķere, Vēra	Rīgā	951
51. Belte, A.	Dzūkstes pag.	2227, 2801, 2860, 2904, 3121, 3258, 3259
52. Belte, A.	—	715, 1048, 3374
53. Berga, E.	Vecaucē	3584
54. Berge, A.	Vercauces pag.	54, 56, 676, 820, 1104, 1304, 2375, 2454, 2455, 3325, 3614
55. Bergkinds, K.		108, 153, 2776, 3691, 3775, 3782, 3799, 3813
56. Bergkinds, K.	Rīgā	2262
57. Bergmanis, E.	Talsos	1460—1462, 1466, 1467— 1472, 1514, 1515, 1516
58. Bernards, Jānis	Secē	1835
59. Bertrups, E.	Slokā	816
60. Bērtulis, Jānis	Blomes pag.	515, 1036, 1049, 1400, 1556, 1557, 1940, 2376, 3128, 3376, 3805
61. Bertulsons	Smiltenes pag.	702
62. Bētija	Sarkanmuižā	3632
63. Bēkmane, V.	Talsos	29
64. Bērens	Irlavas pag.	792
65. Bērtiņš, J.	Jaun-Laicenes pag.	729, 775, 1197, 1295, 1310
66. Bērtulis, Jānis	Blomes pag.	3892, 3895—3902
67. Bērziņa, Alise	Mellužos	2038
68. Bērziņa, Elza	Liepupes pag.	59, 60, 61, 231, 263, 273, 401, 455, 458, 499, 531, 537, 550, 605, 684, 698, 711, 729c, 768, 943, 967, 1013, 1419, 1436, 2093, 2129, 2144, 2216, 2279, 2304, 3003, 3116, 3132, 3147, 3229, 3487, 3680
69. Bērziņa, M.	Rīgā	685, 724
70. Bērziņa, M.	Slokā	2156
71. Bērziņa, Mirdza	—	1096
72. Bērziņa, Vilma	Rīgā	1794, 2982, 3065
73. Bērziņš, A.	Smiltenes pag.	2872
74. Bērziņš, Jēkabs	Umurgas pag.	2293
75. Bērziņš, M.	Umurgas pag.	571, 793, 1909, 2052, 2151, 2221, 2293, 2377, 2387, 3381, 3367, 3468, 3469, 3903
76. Bērziņš, R.	Sējas pag.	2240

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
77. Bērzkalne, A.	Rīgā	1248
78. Biksons, Mārtiņš	Ivandes pag.	517, 547, 2034
79. Bikše, Jānis	Druvienā	2030
80. Binde, A.	—	102, 149, 150, 151, 212, 213, 1144, 2712, 2842, 3151, 3215, 3302, 3726
81. Binde, Anna	Rīgā	2119, 2192, 2369, 2583, 2942, 3695
82. Birkerte, M.	Jaunpilī, Vidzemē	1915, 2031
83. Birkerte, M.	Rīgā	541, 5118, 3470
84. Birkerts, A.	—	2500—2502, 2632, 3589, 3590, 3591, 3639, 3640, 4038, 4039
85. Birkerts, Pēters	Jaunsvirlaukas pag.	50, 55, 227, 543, 696, 952, 1081, 1089, 1090, 1158, 2101, 2434, 2438, 2443, 2448, 2449, 2450, 2452, 2462, 2463, 2491, 2492, 2493, 2494, 2508, 2509, 2510, 2511, 2717a, 2933 —2954, 3284b, 3543, 3586, 3587, 3588, 3633— 3636, 3637, 3638, 3648, 3660, 3741, 3777, 3855, 3978, 3989, 4035
86. Birne, M.	Talsos	1484, 1496, 2550—2551
87. Bite, V.	Mellužos	187, 1389, 1618, 3451
88. Bitīniece, E.	Vidrižu pag.	358
89. Biernis, Jānis	Mežmuižas pag.	1051
90. Biezā, Lūcija	Skultes pag.	563, 1607, 1853, 2084, 2819, 2978, 3580, 3802
91. Biezbārdis, Arvīds	Irlavā	1530
92. Bls, Eds.	—	260
93. Blachins, Arvīds	Rīgā	306, 364, 1428, 2391, 2662, 2805, 3385
94. Blaus, K.	Druvienā	1924
95. Blaus, Konstantīns	Rīgā	2048, 3942
96. Blumberga, Alma	Auces pag.	3555
97. Blumberga, Milda	Auces pag.	439, 441, 466, 1654, 2113, 2136, 2138, 2535, 3753
98. Blūmbergs, F.	Talsos	2769, 3786
99. Blūmbergs, V.	Seces pag.	2962
100. Blūms, Arnolds	—	2005, 2706, 2996, 3218, 3823, 3854
101. Blūms, Arnolds	Rīgā	1662
102. Bošs, Kārlis	Mazsalaces pag.	2241, 3155
103. Bozis, Pēteris	—	96, 239, 253, 333, 377, 725, 1242, 1258, 1584, 1818, 1946, 1947, 1973, 2352, 2410

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
104. Bozis, Pēteris	Rīgā	646, 1182, 1545
105. Brasle, V.	Slokā	40, 5431
106. Brašusa, H.	Talsos	758
107. Brāže, V.	—	381, 534, 946, 2318, 2345, 2394, 2844, 2901, 3545
108. Brāže, V.	Virčavas pag.	3608, 3610
109. Briņķis, Jānis	Rīgā	2321, 3480
110. Briņķis, Jānis	Ropažos	1679
111. Briedis, Alf.	Valmierā	3555
112. Briedis, V.	—	1173
113. Brodīna, V.	Rīgā	964
114. Broziņš	Rīgā	553
115. Broziņš, Eriks	Rīgā	62, 491, 2920, 3256, 3830
116. Brūno, M.	Rīgā	2313
117. Brūntāls, G.	—	1839
118. Brūvele	—	2621
119. Brūvele	Veclaicenes pag.	919
120. Brūzītis, A.	—	3477
121. Brūzītis, J.	Mēros	4015
122. Bukums, Kārlis	—	1272, 3031
123. Bukums, Kārlis	Rīgā	897, 928, 993, 1079, 1187, 1188, 1212, 1223, 1228, 1245, 1279, 1337, 1340, 1351, 1720, 1846, 1932, 2032, 2051, 2103, 2167, 2215, 2281, 2437, 2616, 2623, 2745, 3308, 3426, 3488, 3513, 3731, 3857, 3861, 3868, 3882, 3941, 3948, 4012, 4014, 4019, 4020
124. Bukums, Kārlis	Valmierā	229, 291, 320, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 386, 469, 660, 1564, 1754, 1951, 2411, 2559, 2560, 2581, 2596, 2597, 2598, 2599—2606, 2615, 3856, 3858, 3859, 3912
125. Bulēna, Austrā	Turaidas pag.	496, 2999
126. Burjots, O.	—	335, 1761, 2898, 3794
127. Caurume, J.	Rīgā	3563
128. Cālis, A.	—	172
129. Cālis, Alfreds	—	2142, 2584, 3796
130. Ceigere, E.	Limbažu pag.	1192, 3751
131. Ceilere, M.	Talsos	2532
132. Celms, A.	Rīgā	2675

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
133. Cera, E.	Jelgavā	69, 885, 1408, 2068, 2187, 2729, 2956, 3167, 3424, 3458, 3527, 3528
134. Ceriņa, M.	Jaunpiebalgā	2007—2009
135. Cimdiņš, Alfreds	Biļskas pag.	434, 1508, 1867, 2709, 2832, 2849, 3490, 3809
136. Cimmermane, Balva	Stalģenes pag.	2405
137. Cimze, Aleksandrs	Kosas pag.	396, 3566
138. Cimze, Aleksandrs	Jelgavā	1565
139. Cinis, Alma	Slokā	1345, 1401
140. Cirulis, Pēteris	Rīgā	998, 1546
141. Ciekure, Nāra	Rīgā	2342
142. Ciekure, Nāra	Jelgavā	974, 1411, 1920
143. Ciekurs, Pēteris	—	1369, 2070, 3029, 3305
144. Ciekurs, Pēteris	Vecpiebalgā	3297, 3474
145. Cūnābele	Rīgā	915, 2082
146. Čačs, Jānis.	Cesvaines pag. nespējn. mājā	2906
147. Čare, R.	Dubultos	3479, 3600
148. Čube, R.	—	384, 1633, 1656, 1952, 1965, 2694, 2877, 2968, 2986, 3015, 3152, 3168, 3318
149. Čubis, R.	Apguldes pag.	888, 2825, 3595, 3673, 3719
150. Čubis, Rasma	—	3016, 3017
151. Čuchalova, Lidijsa	Slokā	3498—3499
152. Chmeļovskis, V.	Rīgā	2098
153. D., T.	Talsos	1027, 1131, 1133, 1136, 1450, 1451, 1452, 1457, 1473, 1477, 1478, 1486, 1492, 1498, 1511, 1518, 1522, 1524, 1528, 1529, 1537, 1541, 1591, 1627, 2174, 2286, 2306, 2307, 2372, 2445, 2451, 2457, 2459, 2464, 2465, 2468, 2469, 2470, 2472, 2474, 2475, 2476, 2477, 2495, 2497, 2499, 2503, 2506, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524— 2527, 2531, 2536, 2537— 2541, 2542, 2552, 2553, 2556, 2557, 2607, 2608, 2611, 2613, 3659, 3738,

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
154. Dambergs, Elza	Viskāļu pag.	3867, 3870, 3871, 3891, 3921, 3990, 3992, 3999 80, 109, 110, 195, 794, 1958, 2701, 2934
155. Dambergs, Tira	Rīgā	98, 194
156. Danemane, M.	Talsos	1896
157. Danenberga, A.	Ukros	1878—1879
158. Damškalne	Talsos	1488, 1490, 1510, 3173
159. Daugste, M.	—	309
160. Deglavs, A.	(Gr. „Vecais pilskungs“)	3922, 3923, 3924, 3925, 3926, 3927, 3928, 3929, 3930, 3931, 3932, 3933, 3934, 3935, 3936
161. Deniņš, K.	Talsos	1491
162. Didrichsone, Ieva	Krustpili	1165, 1171
163. Dikelsons, T.	—	876
164. Dišlere, M.	Talsos	766, 3736
165. Dīriķis, B.	—	1356
166. Dīriņa, Antonija	Mērsraga pag.	639, 827, 1376, 1402
167. Dobra, J.	—	1126, 3202, 3350
168. Dobris, J.	Burtnieku pag.	2660
169. Dolgajs, O.	—	2618
170. Dombrovska	—	2983
171. Dombrovska, Olga	Rīgā	3372
172. Dombrovskis, O.	—	349, 3165, 3287
173. Dombrovskis, V.	Jelgavā	114, 520
174. Dorba, Jānis	Burtniekos	1611, 1763
175. Dravnieks, Arv.	Zvārdes pag.	2167
176. Druģis, J.	Talsos	905
177. Druģis, V.	—	259, 825, 983, 1039, 1076, 1329, 1945, 2697, 2754, 3570
178. Drullis, J.	Dunikas pag.	57, 222
179. Drullis, J.	Sikšņu ciemā	476
180. Duburis, Fricis, 80 g. v.	Ezeres pag. nespējn. mājā	3525
181. Ducmanis, H.	Rīgā	899, 2320
182. Dundurs, I.	Rīgā	51, 208, 488, 772, 1353, 1358, 1672, 2332, 2346, 2446, 2718, 2725, 2733, 2835, 3299, 3710
183. Dupāls, J.	Suitos	1914, 2329, 2365, 2652, 2689, 3134, 3271
184. Dupīts, J.	Suitu pag.	926
185. Durgis, Vilis	Rīgā	89, 143, 1333, 1678, 1981, 2189, 2337, 2757, 2975, 3140, 3200, 3284, 3295, 3617
186. Dūdiņš, Jānis	Seces pag.	1022
187. Dūmiņš, A.	Kalsnavas pag.	404

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
188. Dušale, Elvīra	Salas pag.	103, 185, 1377
189. Dūte, Osvalds	Mellužos	301, 339, 357, 359, 598, 603, 641, 690, 751, 802, 907, 914, 1003, 1164, 1237, 1254, 1674, 1687, 1709, 1739, 1772, 1893, 1895, 1918, 1966, 2094, 2166, 2257, 2338, 2634, 2654, 2810, 2841, 2843, 2884, 2910, 3197, 3247, 3354, 3419, 3428, 3442, 3497, 3506, 3822
190. Dz., T.	Talsos	3548, 3550, 3551
191. Dzelzkalējs, H.	—	3778
192. Dzelzkalējs, H.	Bolderājā	769, 3575
193. Dzenis, V.	—	1410, 2004, 3212
194. Dzenis, V.	Rīgā	972
195. Dzintarkalns, T.	Talsos	2424, 2431
196. Egle, F.	—	668, 765, 1077, 1115, 1982, 3687
197. Egle, F.	Zalves pag.	3729
198. Egle, Fricis	Rīgā	146, 823, 1083, 1084, 1116, 2708, 3149
199. Egle, J.	Rīgā	1978
200. Egle, Jūlija	Zalvē	1629, 1938
201. Eglīte, Elza	Jaungulbenes pag.	287, 403
202. Eglīte, Emma	Dzelzavas pag.	661
203. Eglīte, Erika	Vandzenes pag.	3452
204. Eglīte, Valija	Ergemes pag.	420
205. Eichmane, Elfrīda	Reņģu pag.	3208
206. Elmane, Zelma	—	330
207. Elpe, V.	Rīgā	215
208. Elstiņš, A.	—	1568
209. Eltermane	Jelgavā	3182
210. Eltermane	Kandavas pag.	3644, 3683, 3701, 3744, 3774
211. Eļļuka, Vilma	Zalves pag.	23, 121, 122, 196, 243, 256, 601, 756, 784, 845, 932, 1124, 1147, 1685, 2200, 2230, 2233, 2298, 2335, 2340, 2360, 2370, 2687, 2717, 3511, 3517, 3694
212. Eņģe, Otilija	Ropažu pag.	312, 375, 720, 1381, 2997, 3415, 3597
213. Evaldsone	Talsos	2432, 2433, 2533
214. Ezerniece, Nora	—	378, 2795, 2892
215. Ezernieks, N.	Rīgā	3516, 3518
216. Eķu, Anna	Kurzemē	1727

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
217. Feldmane, V.	Liezeres pag.	16, 714, 587, 734, 1592, 1655
218. Feldmanis, E.	Rīgā	147, 2266, 2760
219. Fišere, Herta	Rīgā	3572, 3599
220. Fišere, L.	Rīgā	200
221. Folksdorfs, E.	Slokā	1515
222. Freimanis, V.	Rīgā	2095
223. Fridrichsone, M.	Rīgā	2895, 3254
224. Friedenfelds, Ha- rijs	Talsos	424, 939, 1675
225. Fridenbergs, E.	Rīgā	57
226. Fridenberģe, Emī- lija	Sabiles pag.	771, 1605, 2774, 2958, 3125
227. G., L.	—	567, 1041
228. Gailītis, I.	—	2043
229. Gailītis, T.	Siguldā	76, 2185, 2635, 2735
230. Galeniece, Lidijs	Pampāļu pag.	12, 13, 14, 247, 356, 390, 428, 610, 675, 735, 1018, 1322, 1620, 1621, 1797, 2002, 2079, 2100, 2112, 2162, 2458, 2676, 2702, 2816, 3170, 3184, 3192, 3214, 3239, 3432, 3602, 3651
231. Galēja, Anna	Lejas pag.	81, 83, 91, 202, 225, 232, 246, 286, 368, 370, 586, 600, 782, 895, 1025, 1026, 1037, 1058, 1145, 1185, 1190, 1198, 1203, 1215, 1378, 1380, 1413, 1442, 1444, 1673, 1795, 1906, 1935, 2132, 2147, 2742, 3051, 3111, 3117, 3288, 3509, 3338, 3456, 3681, 3727
232. Galvīns, P.	—	140
233. Galviņš, V.	Rīgā	858, 990, 5851
234. Garozīna, E.	Slokā	189
235. Gavrums, Janina	—	171
236. Gerlauvess, V.	Talsos	2554—2555
237. Gernsdorfs, Jūlijs	Kastrānes pag.	43, 1209, 1265, 1303, 1546, 1994, 2359, 2796, 3255, 3435, 3512, 3606—3607
238. Gipslis, J.	—	1866, 3279
239. Giedzena, T.	Talsos	1645, 1986
240. Goldbergs, K.	Seces pag.	3370
241. Graudiņš, A.	Rīgā	1657
242. Grauds	—	638

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anektdotes numurs
243. Grauzīts, R.	Kazradžu ciemā	2919
244. Grāpis, K.	Valmierā	1157, 1670, 1777, 1804
245. Grāvīts, Eduards	Rīgā	242, 1047, 2803
246. Grete, J.	—	2790
247. Grēviņa, Lūcija	Rīgā	2788, 3620, 3650
248. Grinberga, Elza	Mežmuižas pag.	3286, 3332
249. Grinbergs, A.	Slokā	3090—3095
250. Grinbergs, P.	Rīgā	791
251. Grinbergs, V.	—	233
252. Grinberģe, A.	Vecgulbenē	1927, 3362
253. Grinberģe, M.	Talsos	429
254. Grinberģe, Ž.	Talsos	1465, 1476, 1481, 1526
255. Grīne, Olga	Majoros	272, 1954, 2714, 3467, 3592
256. Grīntāle, Mirdza	Mellužos	579, 1616, 1758, 2149, 3047, 3441, 3846
257. Grundsteins, Vilma	Talsos	265
258. Grundulis, P.	—	942, 1500
259. Grunte, Centa	—	1677, 2382
260. Gruzna, N.	Kurzemē	3252
261. Gruzna, N.	Vidzemē	3250
262. Gruzna, N.	Vērenes pag.	2081
263. Gulbis, J.	Talsu pag.	2282, 3338a
264. Gulbis, Fricis	Vandzenes pag.	264, 413, 433, 1539, 1540, 2367, 2549, 2784, 2786, 2800, 2857, 3079—3083
265. Gulbis, K.	Iecavas pag.	3399
266. Guļevska, Z.	Talsos	2738, 3103
267. Ģinters, Artūrs	Pampāļu pag.	815
268. Hackinds, I.	Talsos	1464, 1480, 1487, 1534
269. Hauzenberga, E.	—	1287
270. Heistere, Birūta	Rīgā	911, 1936, 3211
271. Heistere, Birūta	Ozolnieku pag.	755, 1823, 2940, 3312
272. Hermine	Sarkanmuižas pag.	3737
273. Hilmans, Z.	Talsos	2044
274. Holcmane, V.	Talsos	1710
275. Horsts, Kārlis	Talsos	3578
276. Indriksons, Otto	—	2315
277. Insberģis	Talsos	443, 521
278. Irbe, Edgars	Litenes pag.	985, 2323
279. Izāks, J.	Rīgā	1118, 2203, 3146
280. J., V.	Līgatnes pag.	910
281. Jankevics, A.	Talsos	1499, 1501, 1512, 1517, 2429

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
282. Jansone, L.	Talsos	1119, 1479, 1483, 1509
283. Jansone, Mar- grieta	Rīgā	3068, 3243
284. Jansone, V.	Rīgā	3643, 3768—3773
285. Jansone, Ženiņa	Kuldīgā	1266, 1532, 2118, 3514
286. Jansone, Ženiņa	Vecauces pag.	3529
287. Jansons, Jānis	Rīgā	226, 444
288. Jansons, K.	Durbē	1542, 1680, 1828, 2091 2300
289. Jansons, K.	Vecpiebalgas pag.	843, 1339, 2143, 3576, 3596
290. Jansons, N.	Talsos	1911, 3520
291. Janule, Laura	Rīgas jūrmalā	97
292. Jaunsudrabiņš, J.	—	4042
293. Jaunzeme, A.	—	2932
294. Jaunzeme, M.	Vecmilgrāvi	1125, 1858
295. Jaunzems, J.	Slokā	1750
296. Jaunzems, M.	Rīgā	480
297. Jerums, V.	Rīgā	1554
298. Jēgere, M.	Rīgā	3240
299. Jēkabs, Manija	Ēdolē	1707
300. Jērums, M.	Purmales pag.	2284
301. Jirģene, Marija	Vaidavā	2013, 2014, 2016, 2021, 2022
302. Jordāns, A.	Rīgā	9, 182, 210, 3110
303. Jūgs, Augusts	Valkā	3, 17, 88, 389, 490, 578, 595, 831, 901, 908, 988, 1082, 1338, 1343, 1347, 1578, 1614, 1639, 1833, 1857, 1999, 2026, 2060, 2120, 2179, 2206, 2246, 2251, 2303, 2400, 2693, 2707, 2716, 2727, 2818, 2823, 2845, 2848, 2851, 2890, 3018—3019, 3023, 3179, 3181, 3228, 3230a, 3322, 3478, 3549, 3730, 3732, 3787, 3833, 3885, 3887
304. K., N.	Alūksnē	2926
305. K—ts, I.	—	3955
306. Kaftānova, Irēna	Rīgā	835, 3044
307. Kagus, Jānis, 50 g.	Valmieras pag.	3096
308. Kalace	Durbes pag.	493, 532
309. Kalmeiere, M.	Talsos	3273
310. Kalniņa, A.	Talsos	921, 2916
311. Kalniņa, Anna	Jaunpiebalgas pag.	2175
312. Kalniņa, Edīte	—	1849

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
313. Kalniņa, Herta	Rīgā	865
314. Kalviņa, V.	Irlavas pag.	317, 321
315. Kalniņš, N.	Kastrānes pag.	2150, 2208
316. Kalniņš, P.	—	3860
317. Kalniņš, V.	Rencēnu pag.	898, 2657
318. Kampars, F.	Dubultos	1827, 2062, 2335
319. Kancāns, Roberts	Bebrenes pag.	1267, 2268, 3507
320. Karašinska, V.	Līvānu pag.	314
321. Karlsons, Arnolds	Lēdurgā	1991
322. Karlsons, V.	—	3122
323. Karša, žanis	Bauskā	1805
324. Katrines dēls	—	2308
325. Kauls, T.	Rīgā	1792
326. Kauss, Antonija	Smārdes pag.	2302
327. Kautere, Irēne	—	3175
328. Kazaine, Elma	Dūres pag.	871
329. Kazāks, A.	Majoros	2995
330. Kazemniece, Hilda	—	3746
331. Kālis, Kārlis	—	1447, 3418
332. Kāpa, Teodors	Slokā	558, 1850
333. Kārklīņa, E.	Rugāju pag.	223, 298
334. Kārklīņa, Rūta	Rīgā	385, 841, 1373, 1661, 2682, 3301, 3472
335. Kārkle, Helēna	Rīgā	950, 1859, 3502
336. Kerzums, E.	Rīgā	2698
337. Kikane, Minna, 60 g. v.	Valkā	1363
338. Kiršteins, Mārtiņš	Jūrmalā	3049
339. Kļāģis, I.	Valgales pag.	2478a
340. Kļāģis, Jānis	Valgales pag.	3646, 3969
341. Klaubergs, K.	Talsos	2255
342. Klauberge, M.	Talsos	1132, 1454, 1455, 1456, 1463, 1482, 1485, 1521, 1604, 1829, 1848, 2418, 1419—2423, 2427, 2428, 4000—4001
343. Klapars, Jānis	Rīgas skol. inst.	3904
344. Klapars, Jānis	Jaunpiebalgas pag.	3379, 3380, 3881
345. Kļaudziņš, Jēkabs	Bauskā	713
346. Kļause, Marta	—	1161
347. Klebache, Aina	Saldus pag.	376
348. Kleinbergs, R.	Iecavas pag.	344, 783, 882, 1693, 2064, 2441, 2659, 2782, 2794, 3058, 3138, 3225, 3352, 3510, 3540, 4036
349. Klinbergs, Jānis	Slokā	481
350. Klimbergs, R.	Iecavas pag.	144
351. Klusuciets	—	3261
352. Kļaviņa, Eufalija	Rīgā	228, 2890
353. Kļaviņa, Zofija	Kosas pag.	1984, 3171

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anektdotes numurs
354. Kļaviņš, Ernests	Alūksnes pag.	1816, 3313
355. Kļaviņš, Roberts	Taurkalnes pag.	79, 93, 157, 158, 159, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 198, 211, 217, 360, 407, 570, 652, 722, 727, 728, 747, 752, 770, 773, 787, 790, 812, 934, 1110, 1583, 1588, 1931, 2231, 2681, 2739, 2892, 2917, 2963, 3306, 3336, 3571, 3688, 3692, 3693, 3714, 3720, 3798, 3803, 3816, 4016
356. Knope, Alvīne	Valkā	2180
357. Knope, Kārlis	Valkā	218, 356, 380, 640, 643, 874, 875, 981, 982, 1072, 1256, 1544, 1802, 1831, 1971, 2223, 2283, 2886, 2945, 2946, 2992, 3292, 3349, 3615
358. Knēziņš, Kārlis	Veselauskas pag.	3055
359. Kochs, J.	Kuldīgā	3101
360. Kokmanis, M., 91 g. v.	Rīgā	174, 175
361. Komisārs, H.	Rīgā	2671, 3190
362. Konrāds, Kārlis	Rīgā	2364, 3186—3187
363. Korsaks, A.	Rīgā	393, 399, 438, 903, 1052, 1172, 1174, 1403, 1652, 2393, 3078
364. Korsaks, A.	Dreimaņos	1767, 1783—1791
365. Korsaks, A.	Ezeres pag.	266, 397, 470, 472, 473, 503, 518, 519, 524, 548, 732, 818, 1138, 1448, 1523, 1539, 1624, 1783— 1791, 1817, 1844, 1943, 2033, 2261, 2417, 2425, 2504, 2741, 2838, 2855, 2896, 2897, 2927, 2929, 3005—3007, 3008, 3009, 3010, 3020—3022, 3086, 3260, 3278, 3368, 3524, 3530, 3539, 3747, 3863
366. Krastiņa, Anstra	Rīgā	1288
367. Krastiņa, Anstra	Talsos	1001
368. Krastiņa, L.	Jelgavā	2220, 2595, 2820
369. Krauze, A.	Mellužos	2873
370. Krastiņa, Ludmila	Baldonē	281, 290, 300, 326, 362, 644, 753, 2783, 2930, 3070, 3700, 3831
371. Krastiņš, Jēkabs	Irlavas pag.	790, 933, 2249, 3012—3014

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
372. Kravalis, J.	Ludzā	3886
373. Kreicberga, Viktorija	—	2789, 2924
374. Kreicberģis	Dzirciemā	508, 456, 512, 591
375. Kreics, Juris	Rīgā	538, 5262
376. Kreiers, Osvalds	Rīgā	1109
377. Krēslīns, Fr.	Vecgulbenes pag.	255, 278, 329, 495, 546, 974, 1050, 1053, 1054—1063, 1064, 1066, 1571, 1847, 1630, 1671, 1747, 1779, 2017, 2035, 2172, 2239, 2439, 2566, 2567—2571, 2574—2579, 3493, 3579, 3807, 3894, 3968, 3982 —3985, 3996—3998, 4009
378. Krille, Olga	—	1075, 3834
379. Krūve, E.	Ramkas pag.	625
380. Krūze, L.	Rīgā	176
381. Krūziņš, Kārlis	Veselavas pag.	2565
382. Kuķēna, Anna	Pabažu pag.	8, 345, 450, 608, 776, 800, 887, 969, 1250, 1437, 1652, 1654, 1770, 1775, 1860, 2133, 2197, 2336, 3045, 3389, 3459, 3466, 3482, 3501, 3569, 3828
383. Kumsare, Lidiņa	Rīgā	421, 423, 435, 1143, 1420, 1612, 2128, 2505, 3752
384. Kuncītis, Žanis	Kursiņu pag.	437, 508, 4010
385. Kuncītis, Žanis	Liepājā	398, 414
386. Kunderāts, R.	—	3227
387. Kupcis, Kārlis	Mores pag.	681, 1097, 1103, 1885, 1942, 1961, 2028, 2053, 2250, 2625
388. Kuple, Arn.	Asaros	2944
389. Kurāts, Fr.	Valgales pag.	445, 449, 536, 2836, 3562
390. Kurciņa, A.	Smārdes pag.	497, 513, 1364
391. Kurlis, V.	Valmierā	1130
392. Kurme, Erna	Rīgā	427, 516, 896, 989, 1251, 1264, 1275, 1366, 1412, 1432, 1686, 1964, 3393, 3457
393. Kurmīts, A.	Rīgā	607
394. Kvāls, Konrāds	Seces pag.	1054, 1665, 3011, 3909, 3918, 3951
395. Kēniņa, Anna	Pabažos	1692
396. Kešane, Zenta	Mālpilī	1566
397. Kikule, Elza	Rencēnu pag.	778, 2245
398. Kiploks, Alma	Rīgā	856

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
399. Lagzdu, Elza	Iecavā	1734, 1735
400. Lagzda, Elza	—	3519, 3523, 3708, 3718
401. Lagzdiņa, Erika	Rīgā	374, 590, 3251
402. Lakše, Mirdza	Rīgā	693, 1015, 1236, 1600, 2059, 2737, 2750, 2787, 2959, 3114, 3780, 3838
403. Lakšu Mirdza	Jaunjelgavas apr.	3973
404. Lancere, Elza	Rīgā	104, 489
405. Landauskis, Jānis	Rīgā	680, 1750, 3919
406. Landauskis, Jānis	Nitāures pag. nespējn. patversmē	240, 744
407. Landauskis, Jānis	Kēču pag.	241, 274, 1350
408. Landmanis, P.	Rīgā	199, 1371, 1384, 1435, 3591, 3454
409. Lanskajs, E.	—	138, 139, 152, 832, 1331— 1332, 3291
410. Lapa, R.	Salaspils pag.	2198
411. Lapiņa, E.	Rīgā	3581, 3582
412. Lapiņa, E.	—	577, 725a, 736
413. Lapiņa, E.	Vestienas pag.	276, 670, 808, 1068, 2244
414. Lapiņš	Secē	3856
415. Lase, Emīlija	Sidgundā	1714, 3443, 3866, 3910, 4006
416. Lasis, A.	Liepupes pag.	63, 244, 1046, 2077, 2229, 2248, 2270
417. Lasmane	—	2456
418. Lasmane, I.	Rīgā	966
419. Lasmane, L.	Rīgā	177, 3283
420. Lautenbachs, J., Dr.	—	1718
421. Lazda, Elza	—	54, 99, 235, 282, 327, 645, 1404, 1407, 1992, 2642, 2670, 3508, 3509
422. Lazda, Emīlija	Liepājā	801, 2115, 2191
423. Lazdans, Germanis	Pilskalnē	1840
424. Lazdiņa, I.	—	2177, 2209, 2265, 2594
425. Lazdiņa, J.	—	2224
426. Lazdiņa, V.	Strazdumuižā	1856, 2061
427. Lazdiņš, M.	Rīgā	726, 1800
428. Lazdiņš, Rūdolfs	Apes miestā	3814
429. Lazdiņš, V.	Rīgā	2881
430. Lāma, E.	Līvberzes pag.	3351, 3792
431. Lāma, E.	Rīgā	1711, 2775
432. Legzdiņš, Kārlis	Mellužos	1305
433. Leimane, E.	—	392
434. Leimane, Rasma	—	2806
435. Leimanis, Em.	Talsos	721, 1494, 1531, 1536, 3622—3624
436. Leitans, P.	Rīgā	1278, 2402, 3628
437. Leite, Marta	Rīgā	471

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
458. Lejasmeiere, Alma	Popes pag.	451, 462, 484
459. Lezdiņš, Edmunds	Rīgā	352, 1014, 1549, 1699, 3162, 3793
440. Lezdiņš, Reinholds	—	881
441. Linde, Aleksandrs	Rīgā	268, 425, 485, 1637, 2861, 3169, 3375, 3430, 3685, 3848
442. Linde, H.	—	1667, 1821, 2684
443. Lindemans, E.	—	877, 2460, 2461, 2507, 3944, 4040
444. Lindenberģe, I.	—	2824
445. Lindenberģe, S.	—	642
446. Līdaks, R.	Svitenes pag.	504, 653, 634, 762, 795, 806, 814, 976, 1406, 1708, 1774, 3316, 4011, 4021
447. Līdarta, M.	—	853, 951
448. Liepiņa, Anna	Kraukļos	1628
449. Liepiņa, Helga	Milgrāvi	237
450. Liepiņa, Irmgarde	Rīgā	1270, 1357
451. Liepiņa, V.	—	1737
452. Liepiņš, Alfr.	—	3958
453. Liepiņš, Zigfrīds	Stāmerienes pag.	374, 584, 629, 665, 671, 686, 687, 689, 779, 780, 977, 1294, 1296, 1697, 2151, 2145, 2148, 2273, 2357, 2751, 2752, 2755, 2858, 2979, 3131, 3365, 3462, 4004—4005
454. Lode, Kārlis	Talsos	21, 3784
455. Lukss, Ed.	Kalnecmpu pag.	1316, 1700, 1775, 1967, 2319, 3489
456. Lūse, Austra	Rīgā	651, 674, 1000, 2775, 2834
457. Lūse, O.	Siguldā.	3699
458. Lūsis, Jānis	Sātiņu pag.	221, 975, 1167, 1427, 1768, 2228, 2416, 2653, 2785, 3025, 3265, 3405, 3417, 3453, 3500, 3611, 3631
459. M., K.	—	214, 279, 1979, 2188, 2213, 2243, 2366, 2703, 2713, 2894, 2912, 3108, 3235, 3421
460. Manfelde, Irma	Rīgā	669, 749, 1811, 2170
461. Mangals, L.	Rīgā	305, 324, 592, 597, 1151, 1985, 2301
462. Marovskis, K. (Bregžis)	—	2066
463. Masule, Helda	Cesvainē	2020
464. Matvejs, Toms	Taurenē	1669

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
465. Mauriņš, Laimons	Rīgā	124, 134, 135, 136, 361, 594, 631, 970, 1067, 1170, 1268, 1286, 1511, 2046, 2121, 2322, 2386, 2913, 2994, 3123, 3130, 3341, 3444, 3966, 3967, 4003
468. Mazais, K.	Slokā	939, 2027
467. Mālmeistere, M.	Talsos	635, 2807
468. Mālmeisters, A.	Rīgā	1431, 2390, 2866
469. Mālnieks, Tāli- valds	Rēzeknē	1638, 1841, 2226
470. Māršāns, J.	Kalsnavas pag.	1689, 1977
471. Medne, Alma	Rīgā	371, 387, 418, 440, 442, 477, 510, 530, 549, 551, 940, 1021, 1042, 1140, 1326, 1640, 1698, 1726, 2436, 3815, 3829, 3961
472. Medne, Irma	Rīgā	541, 664, 667, 886, 922, 999, 1405, 1752, 1949, 1962, 1968, 2214, 2435, 2252—2254, 2466, 2467, 3323, 3522, 3612, 3877, 3878, 3883
473. Mednis, A.	Garozas pag.	1121
474. Mednis, Ludvigs	—	3290
475. Meijere, Biruta	Talsos	1449
476. Meijers, Fricis	Jaun-Auces pag.	2029, 2397
477. Meisters, Jānis	Mēdzules pag.	1623, 3369
478. Meldere, E.	Bolderājā	2086, 2731
479. Melnalksnis, A.	—	3874
480. Melnalksnis, E.	Rīgā	1354, 2730
481. Mengele, A.	Rīgā	2395
482. Mežgailis, V.	—	630, 777, 785, 868, 1074, 1655, 2080
483. Miglava, E.	Rīgā	2862
484. Mikulena, Hed- viga	Rīgā	2700, 3328
485. Miķelsons, E.	Dzelzavas pag.	1289, 1319, 1885, 1987
486. Miķelsons, M.	Slokā	1813
487. Miķelsons, Fr.	Aināži	1834, 1974, 2379, 3232
488. Miķelsons, P.	—	2908, 3112, 3439
489. Miķelsons, Pēteris	Koknesē	45, 284, 1211, 1706, 1880, 1899, 1944, 2225, 2267, 2328, 2392, 2610, 2653, 2657, 2665, 3105, 3395, 3464
490. Miķis, Pēteris	Rīgā	2010, 2587—2590, 4007
491. Mišina, Hermine	Majoros	1327, 2815, 3164
492. Miezāka, N.	—	1374

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anektdotes numurs
493. Muceniece, Leo- nija	—	2071, 2188, 2213, 2243, 2366, 2703, 2713, 2894, 3108, 3235, 3421, 3505, 3573, 3760
494. Muceniece, Leo- nija	Dzirciemā	1778, 1979
495. Muceniece, Leo- nija	Tukumā	1923
496. Muceniece, Vēra	Rīgā	1393, 2912
497. Mülenbachs un Endzelins	—	1217, 1218
498. Neilands, A.	Talsos	1489, 1500, 2547, 2548
499. Neilands, H.	Talsos	737
500. Neilans, I.	Talsos	3711
501. Neimane, Mirdza	Talsos	373, 954, 961, 3630
502. Neimanis, I.	Talsos	2921
503. Nelsons, J.	Rīgā	858
504. Nelsons, Jānis	—	250
505. Neulands, J.	—	3908
506. Nevjardovskis, L.	—	3204
507. Niders, J.	Alūksnes pag.	475
508. Nolendorfa, Vil- ma	Kabiles pag.	299, 318, 365, 648, 659, 826, 1335, 1439, 1441, 1642, 1688, 1713, 1881, 2867, 2887, 2909, 2965, 2989, 3050, 3107, 3194, 3275, 3420, 3749
509. Oga, K.	Rīgā	1626, 2638
510. Oldermane, Vera	Rīgā	1805, 2102, 2998, 3120
511. Olekša, Anna	Rēzeknē	3702
512. Olmeistre, Sofija	Pilskalnes pag.	866
513. Olģerts,	Rīgā	1065, 1071, 1073, 1080, 1092, 1094, 1100, 1101, 1103, 1105, 1106, 1113, 1117, 1122, 2766, 2771, 2772
514. Ose, Alma	Slokā	19, 1416, 2871
515. Osipovs, J.	Rīgā	774, 2673
516. Osis, A.	Rīgā	918, 3326, 3842
517. Ostupe,	Dobeles pag.	3231
518. Oškalns, Andrievs	Suntažu pag.	447, 457, 1930
519. Otlāns, Konst.	Rīgā	2324
520. Otto, Vilhelms	—	105, 623, 1762, 2677, 2692, 2941, 3057, 3174, 3481, 3915
521. Ozola, Rasma	Rīgā	3724

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
522. Ozoliņa, A.	—	855, 2182, 2885, 3102
523. Ozoliņa, Anna	—	1587, 3048, 3298, 3388, 4018
524. Ozoliņa, Alma	Siguldā	2715
525. Ozoliņa, H.	—	3311, 3806
526. Ozoliņa, H.	Bauskā	3198
527. Ozoliņa, Hermīne	Vecmilgrāvī	2744
528. Ozoliņa, Marta	Rīgā	100, 119, 422, 1916, 2770, 2952, 3734
529. Ozoliņš, A.	Bauskā	6, 271, 431, 612, 947, 1649, 1851, 2164, 3141, 3142, 3515
530. Ozoliņš, A.	Rīgā	1368
531. Ozola, Paulīne	Smārdes pag.	332
532. Ozols, O.	Rīgā	3405
532. P.	—	3625, 4045
534. Pabērze, M.	Bauskā	1592, 2047, 2592, 3219
535. Pabērzs, F.	Slokā	1598, 2966
536. Pakalne, H.	Rīgā	2185, 2680, 2931
537. Pāvule, Alvīne	Slokā	2555, 2556, 2977, 3221, 3416, 3435
538. Pelcbērgs, Jānis	Liepājā	1354, 2193
539. Pelcbērgs, Jānis	Valmierā	3578
540. Pērkone, Milda	Rīgā	2314, 2545, 2649
541. Pērkone, Mirdza	—	1162, 2125, 2280, 3647
542. Pērle, H.	Talsos	3505
543. Pētersone,	Talsos	754
544. Pētersone, D.	Talsos	26, 2850
545. Pētersone, Vikto- rija	Skrīveru pag.	297
546. Pētersons, Arvīds	—	2412
547. Pētersons, H.	—	2114
548. Piģene, V.	Rīgā	294, 322, 351, 340, 454, 461, 1735, 1740, 2617, 3764, 3835, 3837
549. Pilsonis, Jēkabs	Codes pag.	4, 342, 355, 382, 609, 650, 2826, 2958, 3024
550. Pirāgs, Jānis	Bauskā	1889
551. Plaudis, Jānis	Dzērbenē	1746, 2160, 2161, 2269, 2275, 3040, 3272
552. Plēģeris, Kārlis	Liezeres pag.	705, 3154
553. Plūme, Alma	Trikates pag.	2408
554. Podnieks, Amālija	Bauskā	254, 2407, 3046
555. Polis, Gothards	—	894, 1547, 1651, 1668, 1684, 1861, 2528, 3938, 3939, 3940, 4002
556. Pommers, M.	Rīgā	1299, 3265
557. Poriets, J.	—	4041

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
558. Poruks, N.	—	2985, 5004
559. Poruks, V.	—	2990
560. Preimane, Elga	Rīgā	1394, 2899
561. Preiss, Kārlis	Ozolkalna pag.	402, 492
562. Preiss, Kārlis	Vecgulbenes pag.	628
563. Prieka, Marija	Jūrmalā	3603, 3604
564. Priekule, K.	Talsos	817, 1175, 1751, 1970
565. Puiškalns, P.	—	3872, 3873, 3917
566. Pulekste, Alida	Talsos	1163, 1950, 2922
567. Pulkvedis,	Rīgā	1429, 2720, 3532—3533, 4044, 4046, 4047, 4048, 4049
568. Puravs, A.	—	3492
569. Purgale, Lidiņa	Valkas apr.	1346, 1825, 2656, 5195, 3210
570. Puriņš, E.	—	71, 1793, 2651, 2981, 2991, 3304, 3315
571. Puriņš, E.	Saikavas pag.	611, 1969, 2110, 2218, 2541, 3327
572. Puriņš, J.	Rīgā	1731
573. Puriņš, T.	Asares pag.	2076, 3097, 3100
574. Puriņš, T.	Ārlavas pag.	2368
575. Puriņš, T.	Talsos	20, 3163, 3230
576. Puriņš, Teodors	Subates pag.	227, 1744
577. Purīte, Vallija	—	83, 115, 506, 565, 1044, 1937, 2710, 2813, 2885, 3133, 3425, 3785, 3817 — 3818
578. Purīte, Valija	Rīgā	2075, 2135
579. Purviška, E.	Talsos	2947
580. Putniņš, M.	—	3712
581. Pūķis, Nora	Rīgā	3189
582. Pūle, M.	—	3253
583. Pūle, Melānija	Rīgā	3193
584. Ragainis, Jānis	Bērzaunes pag.	354, 393, 446, 533, 653, 656, 659, 666, 743, 1745, 2905
585. Rainis, J.	—	731, 742, 1135, 1152, 1166, 1206, 1207, 1210, 1284, 1696, 1843, 1975, 2791, 3205, 3233, 3781
586. Ramane, Nora	Purvmales pag.	2054, 2087
587. Ramanis, J.	Bērzaunes pag.	924
588. Ratniece, R.	Vecātes pag.	821
589. Ratnieka, Elza	Vecātes pag.	500, 588, 763a, 807, 962, 963, 1114, 1137, 1748, 1753, 2111, 2405, 2404, 2406, 2705, 2740, 2797,

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
		2869, 2980, 3157, 3244, 3274, 3285, 3400, 3411, 3412, 3721
590. Rātenbergs, Andžs	Kuldīgā	1108, 1660
591. Rāts, Teodors	Aizputē	474
592. Rečickaja, Luba	Rīgā	1302
593. Reinbergs, T.	Nurmuižas pag.	2363
594. Reinberģe,	Talsos	1475, 1535, 2544, 2546
595. Reiners, K.	Talsos	2496
596. Reinvalde, L.	Talsos	1459, 1603
597. Reksāne, Liesma	—	460, 483, 712, 738, 2935, 3335, 4037
598. Rezgale, Vēra	Rīgā	249, 293, 616, 703, 839, 850, 1443, 1445, 1891, 1900, 2056, 2083, 2263, 2378, 2674, 2723, 3176, 3245, 3356, 3491, 3957
599. Rezovska, Velta	Seces pag.	935, 1120, 2124, 7849
600. Rēdere, Alīda	Rīgā	2643
601. Ripa, M.	Zemītes pag.	1809, 2012
602. Ridere, Alīde	Rīgā	2984
603. Rīgaste, Emma	Islicas pag.	662, 1043, 1390
604. Riss, K.	Talsos	1519, 1520
605. Riekstiņa, A.	Slokā	1501, 2389
606. Riekstiņš, Jānis	Rīgā	219, 289, 562, 589, 649, 1160, 1231, 1330, 1535, 1585, 1658, 1878, 1843, 1876—1877, 2067, 2204, 2219, 2222, 2294, 2948, 2950, 3268—3270, 3862
607. Riekstiņš, B.	—	224, 236, 257, 258, 315, 319, 328, 388, 426, 459, 467, 498, 582, 647, 679, 691, 694, 955, 1149, 1539, 1560, 1570, 1635, 1728, 3812
608. Riekstiņš, Br.	Rīgā	937, 1159, 1233, 1255, 1281, 1548, 1576, 1613, 1622, 1641, 1643, 1695, 1739, 1760, 1915, 2038, 2258, 2271, 2277, 2317, 2331, 2354—2355, 2564, 2762—2764, 3074, 3087, — 3088, 3334 — 3336, 3674, 3946, 3960, 3993— 3995
609. Robalte,	Talsos	3544, 3554
610. Rotenbergs, A.	Kuldīgā	2137
611. Roze, A.	—	2809
612. Rozenberga An- tonija, 72 g. v.	Jaunauces pag.	2442

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
613. Rozenberga, V.	Talsos	1508, 3991
614. Rozenbergs, Jānis	Ķēču pag., nespējn. mājā	2057, 3565—3564 3889, 3947
615. Rozentāle, I	Mellūžos	3627
616. Rozentāle, Milda	—	2236
617. Rozentāls, Brūno	Slokā	2792, 2817
618. Rozentāls, M.	—	1422, 1579, 2181, 3294
619. Rozentāls, M.	Bārbeles pag.	2327, 2347
620. Rozentāls, M.	Rīgā	132, 197, 695, 3565
621. Rozīte, Aleksan- dra	Rīgā	683, 851, 861, 1154, 1806 — 1807, 1812, 1912, 3410, 3598
622. Rožkalne, Vēra	Uguņciemā	1028, 1029, 1030, 1123, 1127, 1128, 1676, 1928, 1941
623. Rožkalnes, A.	Rīgā	852, 3217, 3552
624. Rudikas, K.	Golgovskas pag.	510
625. Rudzīte, Anna	Lielvārdes pag.	1112
626. Rudzīte, Austra	Rīgā	430
627. Ruiga, A.	Sinoles pag.	10, 32, 540, 575, 636, 1189, 1194, 1214, 1230, 1241, 1249, 1269, 1282, 1344, 1379, 1386—1387, 1417, 1582, 1609, 1919, 1989, 2295, 2829, 2830, 3076, 3177, 3222, 3353, 3414, 3568, 3972
628. Ruiga, F.	Valmierā	3697
629. Rulle, E.	Rīgā	77, 204, 205, 1868, 2768, 3364, 3853
630. Rungulis, Arvids	Ergemes pag.	1617, 1729
631. Rutentāls, B.	Rīgā	2647
632. Rūsa, L.	Zalves pag.	2664, 3067, 3394
633. Rūsa, M.	Islicas pag.	337, 854, 2426
634. S., V.	Slokā	925, 1399, 1415, 2232
635. Sakne, Marija	Rīgā	2049, 2116, 2238, 2236
636. Sakša, A.	—	1040
637. Salinš, V.	Meirānu pag.	859, 1298, 1257, 1315, 1324, 1597, 2856
638. Saliētis, A.	Rīgā	502, 622, 1141, 1414, 1954, 2069, 3209, 3450, 3537— 3538
639. Salniņš, A.	Zaļenieku pag.	3641, 3675, 3678, 3755, 3757, 3962, 4017
640. Salniņš, A.	—	3503, 3601, 3748
641. Samovičs, St.	Viļānu pag.	3334

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekddotes numurs
642. Sarkana, V.	Vec-Gulbenē	252, 285, 494, 544, 1191, 1234, 1255, 1929, 2067, 2721, 2780, 2880, 3296 3609, 3613
643. Sarkana, Valen- tīna	Rīgā	1702
644. Saruks, J.	Jaunpiebalgā	1599
645. Saulīts, K.	—	5879
646. Sedols, J.	Bārtas pag.	511, 599, 991, 1156, 1810, 2285, 2106
647. Seglinieks, N.	Rīgā	3483, 3956
648. Segliņa, Lūcija	Rīgā	2078
649. Seinberga, M.	Smārdes pag.	238, 2911
650. Selga, S.	—	464
651. Sestulis, Elvira	Bērzaunes pag.	353
652. Sika, Arturs	Līgatnē	1569, 3957
653. Sila, Brencis	—	847
654. Siliņa, B.	—	18, 35, 131
655. Siliņa, E.	Vidzemē	3220
656. Siliņš, A.	Kalsnavā	1644
657. Siliņš, V.	Daugavpili	3657, 3679, 3736
658. Siliņš, Valters	Meirānu pag.	2976
659. Siltums, J.	—	1864, 1901
660. Siltums, Jānis	Smiltenes pag.	116, 120, 154, 891, 992, 968, 1252, 1265, 1274, 1385, 2153, 2154, 2316, 2334, 2756, 3135, 3150, 3156, 3373, 3577, 3745, 3776, 3825
661. Siltums, Jānis	Nigras pag.	1396
662. Sināts, E.	—	836
663. Silis, Rūdolfs	Ozolnieku pag.	667
664. Sile, A.	Kurzemē	288, 3324
665. Sīmane, Anna	Rīgā	201, 209, 2988, 3690, 3707
666. Sīpols, Kārlis	Kosas pag.	585
667. Skalbe, K.	—	4024, 4043
668. Skarainis, P.	Subatā	1573, 1650, 1856, 1837
669. Skuja, Erna	Jūrmalā	944, 2176, 2453
670. Skuja, L.	Lielvārdes pag.	1348
671. Skuja, Olga	Slokā	878, 2543, 3199, 3237
672. Skuja, V.	Lielvārdes pag.	156, 190, 505, 739, 757, 789, 900, 965, 1085, 1086, 1095, 1509, 1317, 1318, 1321, 1615, 1721, 1960, 2090, 2348, 2711, 2722, 2728, 2821, 2831, 2889, 2995, 3300, 3339, 3709, 3713, 3715, 3791, 3808, 3821

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
673. Skujiņa, Austra	Vidrišu pag.	111, 112, 113, 203, 295, 311, 325, 361a, 383, 408, 411, 522, 525, 626, 672, 677, 735, 798, 803, 822, 912, 929, 930, 938, 1290, 1339a, 1359, 1435, 1501, 1606, 1648, 1659, 1694, 1701, 1736, 1926, 1955, 1955, 1956, 1990, 2037, 2040, 2089, 2157, 2158, 2163, 2171, 2184, 2201, 2207, 2349, 2409, 2562, 2678, 2696, 2812, 2853, 2933, 2956, 2960, 2972, 3002, 3030, 3059, 3064, 3126, 3166, 3226, 3242, 3249, 3317, 3335, 3345, 3384, 3408, 3409, 3434, 3455, 3460, 3484, 3485, 3504, 3546—3547, 3682, 3705, 3716, 3750, 3758, 3759, 3761, 3762, 3773, 3797, 3841
674. Skujiņa, Emma	Vidrišu pag.	74, 86, 535, 581
675. Skujiņa, Jūlija	Blomē	1963
676. Skujiņa, Rūta	Vidrišu pag.	889, 979, 1323, 1362, 1365, 1434, 1732, 1766, 1815, 1908, 2202, 2217, 2242, 2414, 2971, 3178, 3185, 3438, 3440, 3486, 3743, 3824
677. Skujiņš, Kārlis	Smiltenes pag.	1032, 1246, 1681, 3920
678. Slaucītāja, B.	Apukalnes pag.	2967, 3652
679. Slaucītāja, B.	Jelgavā	35, 36, 1328, 2622
680. Smildziņš, Her- manis	Talsos	1902
681. Smiltnece, Z.	Rīgā	2641
682. Smiltnece, Irma	Rīgā	296
683. Sniedziņa, O.	Talsos	275, 2178
684. Spirga, Marta	Rīgā	514
685. Sprinģis, Helēne	Mārsnēnu pag.	1155, 1769, 2272, 2440, 2498, 2658, 2688
686. Sproģe, A.	Rīgā	613, 2330, 3357
687. Sproģe, Elza	Rencēnu pag.	2373
688. Sproģis, A.	Mellužos	3804, 3820
689. Sprūde, V.	Slokā	709
690. Sprūdis, Alek- sanders	Rīgā	559
691. Spurģe, Hermīne	Rīgā	688

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdots numurs
692. Stauers, J.	Turaidas pag.	436, 1888, 1995, 2779, 5188
693. Stāls, V.	—	723
694. Steinbore, M.	Slokas pag.	2401
695. Steinbroks, M.	—	996
696. Stenders, G. F.	—	248, 509
697. Stenders, J.	Valmierā	1663, 1948
698. Stepermane, Be- nita	Rīgas jūrmalā	1372, 3526
699. Strazdiņa, K.	—	5172, 3289
700. Strazdiņš, T.	Gaujienā	1884
701. Stranse,	Talsos	1453, 1503—1504, 1724, 1725, 2545
702. Strause, Vallija	Liepājā	2134
703. Strauss, Jānis	Ārlavas pag.	452, 478
704. Strautmane, Val- lija	—	192, 1388, 1755, 3139, 3185, 3387, 3847
705. Strautmanis, A.	Jelgavā	3342
706. Strazdiņa, Austra	Rīgā	1370, 3329
707. Strazdiņš, K.	(Nokl. kuģī)	1939, 2808, 3266, 3465
708. Strazdiņš, O.	—	2196, 3203
709. Streņģe, K.	—	1933, 3427
710. Streņģe, K.	Salaspils pag.	786
711. Strods, Jānis	—	70, 123, 759, 892, 941, 1232, 1259—1260, 1996, 1997, 2001, 2186, 2854, 2937, 3066, 3071, 3072, 3113, 3241, 3344, 3390, 3402, 3407, 3844
712. Strunka, A.	Rīgā	3542
713. Strunke, E.	Rīgā	3025
714. Sudrabiņa, T.	Dzelzavas pag.	2210, 2633, 2847
715. Sudrabiņš, I.	—	1312
716. Suta, A.	—	1307
717. Šāvējs, B.	Rīgā	72, 958, 1424, 2799
718. Šekavs, Ervīns	Rīgā	2296
719. Šēnbergis, K.	—	606
720. Šinte, Johanna	—	1852
721. Širons, E.	—	3361
722. Šķele, A.	Slokā	3206
723. Šmite, M.	Talsos	1307
724. Šmīdenbergis, Vilis	Talsos	1302
725. Šnore, A.	Rīgā	846, 945, 1320, 2686, 2882
726. Štāls, V.	Pabaži	1887, 1892, 1925
727. Štrauss, Vallija	Liepājā	553a, 566, 801a.
728. Šulcs, K.	Zasulaukā	307
729. Šūlmane, L.	—	1882

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
730. Teikmanis, Pauls	Vecpiebalgas pag.	1253, 1261, 1826, 2155, 2573, 3850
731. Tennberga, K.	—	507
732. Tēnuas, Richards	Baldonē	3061
733. Tidriks, H.	Milgrāvi	580, 2092, 2194
734. Tikans, A.	Mores pag.	3109
735. Tikans, I.	Mores pag.	3153
736. Tikāns, P.	Jaunpils, Vidzemē	2025, 2126, 3852
737. Timans, Otto	Alsviķu pag.	216, 316, 453, 468, 523, 542, 564, 848, 849, 857, 1007, 1008, 1009, 1010, 1070, 1088, 1099, 1107, 1153, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1183, 1186, 1192a, 1193, 1195, 1196, 1199, 1200, 1201, 1202, 1204, 1205, 1262, 1291, 1292, 1577, 1725, 1780, 1976, 1993, 2019, 2123, 2237, 2287, 2288— 2292, 2388, 2558, 2561, 2585, 2586, 2612, 2628— 2629, 2630, 2645, 2646, 2661, 2758—2759, 2852, 2875, 2918, 3089, 3159, 3461, 3446, 3447, 3448, 3449, 3494, 3553, 3567, 3574, 3626, 3629, 3642, 3656, 3658, 3661, 3662, 3663, 3664, 3665, 3666, 3672, 3676, 3677, 3728, 3763, 3766, 3767, 3779, 3800, 3864, 3865, 3875, 3876, 3884, 3905—3907, 3911, 3943, 3949, 3953, 3963, 3974, 3975, 3976, 3977, 3979, 3986—3987, 3988, 4008, 4022, 4023, 4025—4034.
738. Timans, Richards	Baldonē	1353
739. Timmermane, Velta	—	1983, 2846, 3277
740. Timmermane, Velta	Krimuldas pag.	22, 73, 2748
741. Tifentāls, A.	Rīgā	130, 1862, 2987, 3056, 3404
742. Tīgeris, Kārlis	Jaunvālē	3890
743. Tīgeris, Kārlis	Saldus pag.	482, 569, 678, 1035, 2003, 2264
744. Tomsons, A.	—	2669

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
745. Trautmanis, E.	Ventspili	2065, 2430, 2530, 2691
746. Treimane,	Talsos	1495, 1497, 1515
747. Troce, M.	Dzelzavas pag.	7, 251, 1129, 1905, 2584. 3406
748. Trumpmane, Vilma	Rīgā	78, 1608, 3330
749. Trūba, Žanis	Islicā	1666
750. Ulmane, E.	Rīgā	2146, 2865, 3115, 3223, 3422
751. Ulmane, Elza	Rīgā	3346
752. Ulmane, Erna	Rīgā	366, 1006, 1238, 1280, 1440, 1545, 1886, 2023, 2297, 2837, 3191, 3437
753. Ungure, Marija	Rīgā	1771, 3843
754. Ungure, Vallija	Rīgā	576, 2045, 2159, 2268, 2550, 2381, 2724, 3027, 3248, 3320—3321
755. Upāns, L.	—	3148
756. Upenis, B.	Rīgā	2690
757. Upenieks, A.	Jelgavā	1957
758. Upīts, Jānis	Ungurmuižas pag.	2173, 3954
759. Upīts, Juris	Gatartas pag.	270, 405, 412
760. Upmane, E.	Talsos	3293, 3585
761. Ūdris, V.	Zalves pag.	2833
762. Ūķe, A.	Talsos	1972
763. V., E.	Dūres pag.	2624
764. V., J.	—	2512
765. Valdmane, Marta	Rīgas jūrmalā	155, 184, 788, 834, 1375, 1383, 1446, 2685, 2745, 3282, 3783
766. Vanags, P.	Rīgā	486, 487, 1023, 1959, 3060
767. Vankina, Irene	Liezeres pag.	323
768. Vasiljevs, N.	Valmierā	741
769. Vārtukapteine, Nora	—	1227
770. Veide, Arvids	—	3880
771. Veide, E.	Jaunburtņieku pag.	267, 406, 419, 617, 627, 3129
772. Veinberga, M.	Vecgulbenē	1719
773. Veinberga, V.	Mellužos	180, 1595, 2039, 2024, 2055, 2104, 2385, 2650, 3124, 3207
774. Veinbergs, H.	Vecgulbenē	2636, 3257
775. Veizbaks, J.	Dunikas pag.	280
776. Vende, Zelma	Dikļu pag.	126, 234, 593, 729b, 805, 909, 1418, 1438, 1684a,

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
		1703, 1749, 2117, 2195, 2247, 2310, 2235, 2582, 2969—2970, 3069, 3145, 3386, 3392, 3473
777. Vējiņš, A.	Bērzones pag.	101, 620, 1243, 1799, 2088, 2165, 2168, 2211, 3201, 3267, 3964
778. Vējiņa, A.	Viesienas pag.	2, 220, 338, 372, 448, 719, 904, 916, 917, 920, 1002, 1005, 1011, 1012, 1293, 1342, 1549—1552, 1598, 1664, 1776, 2234, 2371, 2396, 2753, 2915, 3383, 3463, 3914, 4013
779. Vējiņš, A.	Cesvaines pag.	1271, 1593, 1596, 1742, 1917, 2563, 3959
780. Vējiņš, A.	Ērgļu pag.	285
781. Vējiņš, A.	Madonā	3514
782. Vēvere, A.	Slokā	864
783. Vidzemniece, Anna	Rīgā	2781, 3819
784. Vilciņš, Alma	Lieltjumpravas pag.	127, 624, 740, 2299, 2339, 2876
785. Villerts, Alek- sanders	Rīgā	824, 2383, 3052, 3053, 3106
786. Viņķelis, Valdis	—	128
787. Vidermane, K.	Rīgā	3397, 3398, 3401
788. Viksne, Emma	Dūres pag.	2099
789. Vitiņš, O.	Slokā	3971
790. Vitole, Elza	Slokā	829, 2767
791. Vitols, Juris	Valmierā	1224
792. Vitols, V.	—	3643, 3698
793. Voics, Elv.	—	927, 2169
794. Voldemārs, I.	—	3869
795. Voldrake, A.	Falsos	3307
796. Vosse, Irma	Rīgā	31, 95, 556, 572, 879, 1430, 2042, 2811, 2864, 3238, 3254, 3264, 3594, 3742
797. Zaicis, K.	—	2312, 2374
798. Zaķis, K.	—	1150
799. Zaluckis, A.	Rīgā	2973
800. Zandbergs, J.	Rīgā	41, 42, 46, 49, 82, 84, 125, 129, 142, 145, 304, 400, 501, 529, 554, 706, 1756, 2822, 3215, 3216, 3704
801. Zandmanis, P.	Rīgā	3382

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
802. Zane, Vēra	Līdzēnu pag.	602, 615, 2747
803. Zarevičs	—	2072, 2105, 2619, 2620, 2627, 5895
804. Zariņa, Aina	Mellužos	1591, 1595, 2152
805. Zariņa, Bertilla	Rīgā	417, 1625, 1801, 2050, 2096
806. Zariņš, H.	—	157, 956, 2752, 2814, 2955, 5801, 5810, 5811, 5852
807. Zariņš, N.	Talsos	568
808. Zariņš, Rich.	Gaujienā	1865
809. Zālite, Hermine	Rīgā	44, 2798
810. Zālite, Irma	Rīgā	885, 987, 1409, 2544, 2415, 2749, 2761, 2765, 2804, 5062, 5596
811. Zālīts, Artūrs	Krustpili	767, 2551, 3571
812. Zeiberts, E.	Talsos	673, 761, 1865, 1980
813. Zeltiņš, E.	Dundagas pag.	1087
814. Zemesarāja, M.	Talsos	479
815. Zemīts, Ernests	Rīgā	269, 2141, 2278
816. Zēriņa, V.	Slokā	5077, 5621
817. Zirņītis, V.	Mazsalaces pag.	2561
818. Zilemans, A.	Jelgavā	1, 160, 555, 707, 708, 994, 1069, 1276, 1850, 2212, 2525, 2644, 2828, 2870, 2888, 2928, 2957, 5281, 5551
819. Ziverte, E.	Slokā	5, 3001, 5276
820. Ziedīns, Mintauts	Talsos	2591, 5705
821. Zommers, O.	—	585, 1425, 2865
822. Zondaks, Valeri- jans	Aglonā	561
823. Zvaigzne, Jānis	—	984, 1506, 5519
824. Zvaigzne, Jānis	Rēzeknē	415, 416, 1855, 2274, 2276, 5075, 5104
825. Zvaigzne, Jānis	Rīgā	47, 48, 545, 948, 1712, 2777, 2868, 2945, 5159, 5557, 5654, 5722
826. Zvaigzne, V.	—	5754
827. Zvīgule, E.	Slokā	5280
828. Žagara, Emīlija	Slokā	730, 1589
829. Žilinskis, Anna	Ābeļu pag.	875
830. Žilinskis, R.	Jēkabpili	1782, 5577
831. Žubeckaja, Elga	Rīgā	552, 654, 657, 1004, 1704

B. Anonimie uzrakstītāji,

Uzrakstītāja uzvārds, vārds	Vieta	Anekdotēs numurs
1.	Talsos	50
2.	Slokā	75
3.	—	153
4.	Seces pag.	354
5.	Rīgā	729
6.	Jaun-Auces pag.	745
7.	Rīgā	750
8.	Islicas pag.	815
9.	Seces pag.	819
10.	—	828
11.	Talsos	840
12.	—	844
13.	Tirzas pag.	860
14.	Talsos	867
15.	Tirzas pag.	870
16.	—	880
17.	—	906
18.	—	1045
19.	Valmieras pag.	1541
20.	Talsos	1506
21.	Secē	1525
22.	Valmieirā	1535
23.	Valmierā	1574
24.	Valmierā	1590
25.	Gaujienā	1738
26.	—	1903
27.	—	2380
28.	Islicas pag.	2827
29.	Talsos	2891
30.	Jekabpili	2949
31.	—	2974
32.	—	3028
33.	Secē	3366
34.	Talsos	3531
35.	Talsos	3556
36.	Talsos	3696
37.	Talsos	3789, 3790
38.	—	3845

C, No literāriskiem avotiem ņemtās anekdotes.

Anekdotēs numurs	Anekdotēs numurs	Anekdotēs numurs
11, 24, 25, 38, 39, 52, 53, 65, 66, 67, 68, 87, 92, 106, 107, 117, 118, 178, 183, 186, 188, 227 ² , 230, 245, 261, 262, 277, 302, 313, 367, 432, 463, 465, 526, 527, 528, 539, 557, 560, 596, 604, 614, 618, 619, 663, 682, 697, 699, 700, 701, 710, 716, 717, 718, 748, 781, 837, 902, 953, 957, 960, 995, 997, 1016, 1017, 1031, 1078, 1091, 1093, 1098, 1134,	1139, 1142, 1148, 1169, 1222, 1225—1226, 1229, 1244, 1273, 1285, 1297, 1352, 1426 1555, 1558, 1575, 1580, 1581, 1619, 1647, 1682, 1715—1717, 1757, 1814, 1832, 1842, 1854, 1869, 1870—1875, 1922, 1988, 2006 2065, 2074, 2122, 2130, 2156a, 2190, 2259, 2260, 2309, 2471, 2478—2490,	2951, 2572, 2580, 2609, 2614 2840, 3074, 3084, 3127, 3143, 3160, 3161, 3246, 3337, 3340, 3413, 3436, 3445, 3521, 3541, 3557, 3521, 3541, 3557, 3616, 3649, 3653, 3684, 3788, 3795 3739—3740, 3826 3916, 3945, 3952, 3965, 3970, 3980, 3981

Verzeichnis der lettischen Anekdotentypen nach Antti Aarnes System.*)

(LTA = Latvju tautas anekdotes = Lettische Volksanekdoten).

II. EINGENTLICHE MÄRCHEN

Übernatürliches Können oder Wissen.

660. Die drei Doktoren: das Herz des Schweines, die Hand des Diebes, das Auge der Katze.
LTA 3552.

C. Novellenartige Märchen.

921. Der König und der Bauernjunge: die klugen Antworten des Jungen auf die Fragen des Königs (1 $\frac{1}{2}$ Männer und der Kopf des Pferdes u. s. w.)
LTA 1577. Die klugen Antworten eines Bauernjungen auf die Fragen eines Edelmannes.

III. SCHWÄNKE.

Schildbürgerschwänke.

1228. Das Schiessen mit der Flinte: einer sieht in die Mündung des Flintenlaufes hinein.
LTA 1073 (einer bläst in die Mündung hinein, der andere drückt den Hahn ab).

*) FF Communications edited for the folklore fellows by Johannes Bolte, Kaarle Krohn, Axel Olrik, C. W. von Sydow. Nr. 1—4. Helsinki, 1911.

1263. Das Grützeessen in verschiedenen Zimmern: die Grütze im einen, die Milch im anderen Zimmer.
LTA 330 (die Grütze im Zimmer, die Milch im Keller).
1286. Das Springen in die Hosen.
LTA 330.
1287. Die Schildbürger können ihre eigene Anzahl nicht ausrechnen.
LTA 1019.
1290. Das Schwimmen im Flachsfelde.
LTA 3428.

Schwänke von Ehepaaren.

1350. Wer zuerst spricht? Mann und Frau wetten; der Schuster bringt Schuhe, fasst die Frau bei der Hand; der Mann wird eifersüchtig und schilt; hat die Wette verloren.
LTA 569.
1365. Das widerspenstige Weib:
A. Fällt in einen Fluss; der Mann sucht die Ertrunkene stromaufwärts.
LTA 513.
C. Die Frau schimpft den Mann einen Lausekerl.
LTA 509 — 512, 514 — 516.
1370. Die faule Frau: die Katze soll Schläge bekommen, weil sie nicht gearbeitet hat; die Frau muss sie dabei halten und wird von ihr zerkratzt.
LTA 287, 401, 402.
1380. Die treulose Gattin: befragt Gott, wie sie ihres Mannes ledig werden kann; der Mann verkündet ihr aus dem Verstecke (Baum), dass sie ihren Mann blind machen könne, indem sie ihm Milchbrei zu essen gäbe; der Mann stellt sich blind und erschlägt die Liebhaber; die Leichen in den Fluss geworfen.
LTA 416, 417 (der Mann erschlägt den Liebhaber; die Leiche: 1) auf den Kreuzweg, 2) an die Vorratskammer seines Vaters gestellt).
1381. Der gefundene Schatz und das geschwätzige Weib: der Auerhahn im Fischnetz und der Fisch in der Schlinge; die Frau unter der Badewanne (des angeblichen Krieges wegen); die

- Frau wird für verrückt gehalten und der Mann kann seinen Schatz behalten.
LTA 417 — 482 (die Frau: 1) in der Kartoffelgrube, 2) im Brunnen).
1383. Die Frau kennt sich selbst nicht: in Teer und Federn u. s. w.; der Hund erkennt sie nicht.
LTA 437, 441, 483, 484.
1386. Das Fleisch als Zutat zum Kohl: die Frau steckt Fleischstücke zu dem Kohl, der auf dem Felde wächst.
LTA 467 — 470.
1387. Die Frau will Bier holen: während sie den Hund verfolgt, läuft das Bier im Keller aus; sie streut Mehl darüber.
LTA 467 — 470.
1405. Die faule Spinnerin: die Frau ruft im Gebüsch versteckt ihrem Holz hackenden Manne zu: wer Haspelholz haut, der stirbt, wer da haspelt, der verdirbt»; der Mann wird ängstlich, hält nicht mehr zum Haspeln an; beim Garnkochen legt sie Werg in den Kessel, macht dem Manne weis, dass durch seine Unachtsamkeit das Garn in Werg verwandelt worden sei; er spricht nun nicht mehr vom Spinnen.
LTA 448 — 452.
1408. Der Mann will die Arbeiten der Frau ausführen: macht alles verkehrt; lässt die Kuh auf dem Dache weiden; bindet sich das Ende des Strickes um den Fuss; lässt das Bier auslaufen; im Schornstein.
LTA 547 — 549.

Schwänke mit einer Frau (Mädchen) als Hauptperson.

1453. Die faule Braut: der Bräutigam versteckt den Schlüssel im Flachsüberzug; die Faulheit kommt dadurch an den Tag.
LTA 322 — 329.
- 1453*. (Antti Aarne: Estnische Märchen- und Sagenvarianten. FF Communications. Vol. III.)
Das Mädchen hat noch nach drei Wochen Teig unter ihren Nägeln.

- LTA 233 — 236. Der Teig: 1) an Ellbogen, 2) unter den Nägeln, 3) seit vorigem Jahr, od. seit vier Jahren an den Händen.
1456. Die blinde Braut: das Suchen nach der Nadel; das Mädchen hält die Schüssel für eine Katze; die Blindheit wird so bemerkt.
LTA 303 — 306 (das Mädchen hält den Bierkrug, die Kaffeekanne für eine Katze, die Teekanne mit Teetasen für eine Henne mit Küchelchen).
1457. Die lispelnden Mädchen: die Verlobten zu Besuch; der Sprachfehler tritt zu Tage.
LTA 307 — 313.
- 1475 — 1499. Die alten Jungfern: in der Kirche wird eine Verordnung verlesen, wonach die jungen Leute nicht mehr Mädchen aus anderen Kirchspielen heiraten dürfen.
LTA 386 — 387, 2213. Der Pastor warnt: 1) wenn die Hagestolzen nicht heiraten, sie werden nach Deutschland verbannt, 2) die Jungen sollen nicht nur junge Mädchen heiraten, sondern auch ältere, sonst verreisen sie.

Schwänke mit einem Manne (Knaben) als Hauptperson.

1541. Für den langen Winter: das einfältige Mädchen gibt die Wurst dem Manne, der «der lange Winter» zu sein behauptet.
LTA 471 — 473 (das dumme Weib gibt den Vorrat einem Bettler, der «der lange Tag», d. h. die Sommermonate zu sein behauptet); 656, 657.
1560. Scheinbar essen, scheinbar arbeiten: bei der Mahlzeit sagt der Bauer: «wir wollen nur so tun, als ob wir äßen; bei der Arbeit dann der Knecht: «wir wollen nur so tun, als ob wir arbeiteten».
LTA 593 — 596.
1561. Der Knecht isst hintereinander Frühstück, Mittag- und Abendessen: legt sich dann schlafen.
LTA 646, 647.
1641. Doktor Allwissend: das gestohlene Pferd; das gestohlene Geld (da ist der eine); die verdeckte

Schüssel («ach, ich armer Krebs»); (oft verbunden mit der Gesch. von der durchsägen Kanzel).

LTA 935.

1642. Der gute Handel: der Dummkopf wirft das Geld den Fröschen hin; verkauft die Butter dem Strassenpfahl und das Fleisch dem Hunde u. s. w.; bringt die Königstochter zum Lachen.

LTA 654, 3814. 1) Die dumme Wirtin verkauft eine Kuh, 2) der Bauer — ein Schwein und werfen das Geld den Fröschen hin.

1675. Der Ochse (Esel) als Bürgermeister: der Bauer lässt seinen Ochsen studieren; glaubt, dass er Bürgermeister geworden ist; Besuch beim Bürgermeister.

LTA 2872 Besuch bei einem Polizisten.

1685. Der Dummkopf als Bräutigam: Hund Petersilie in die Suppe; soll das Zimmer aufräumen (wirft den Ofen heraus); soll der Braut «gute Augen zuwerfen» (wirft ihr Augen von Schafen und Ochsen auf den Teller); sie entflieht, der Ziegenbock statt der Braut im Bett.

LTA 280 (wirft ihr Augen von Schafen); 298 (wirft Kuhaugen); 297 (die Ziege mit einem Geldsack statt der Braut).

Schwänke vom Pfarrer.

- 1725 — 1874. Schwänke vom Pfarrer: Der Pfarrer wird betrogen.

1730. Der Pfarrer, der Küster und der Kirchendiener bei der schönen Frau: die drei Männer unbekleidet im Versteck, als der Gatte nach Hause kommt; die Frau ladet Gäste ein; die drei werden hinausgejagt.

LTA. 2409 — 2411, 2596.

1735. «Wer sein einziges Gut hingibt, erhält es zehnfältig wieder»: die vom Bauern dem Pfarrer geschenkte Kuh führt ihm die Kühe des Pfarrers zu; wer zuerst dem anderen guten Morgen sagt, soll die Kühe behalten.

LTA 2074 — 2076, 2396 — 2398.

1737. Der Pfarrer im Sack zum Himmel: der Junge gibt vor, der Engel Gabriel zu sein.

LTA 2106 — 2107; 2297.

1738. Der Traum: alle Pfarrer in der Hölle.
LTA 2109 Alle Pfarrer nach dem Tode in der Hölle.
- 1775 — 1824. Pfarrer und Küster.
1775. Der hungrige Pfarrer: auf dem Jagdausflug: Nachtquartier beim Bauer; der Pfarrer sucht Nachts nach Grütze, um seinen Hunger zu stillen (der Küster hat ihm das Ende eines Strickes zur Orientierung in die Hand gegeben) etc.
LTA 2252 — 2254, 2069, 2565.
1785. Der Pfarrer flucht bei der Predigt:
A. Der Hund des Küsters raubt die Wurst aus der Tasche des Pfarrers.
LTA 2447.
B. Der Küster steckt Nadeln in das Kanzelbrett: der Pfarrer schlägt mit der Hand darauf.
LTA 2247.
C. Das Wespennest des Küsters.
LTA 2206.
1790. Der Küster und der Pfarrer stehlen eine Kuh: da der Küster vor Gericht die ganze Geschichte als Traum erzählt, werden beide freigesprochen.
LTA 2412 — 2416, 2250. Der Pfarrer und der Küster stehlen ein Schaf, einen Widder, einen Ochsen.
1791. Der Küster trägt dem Pfarrer: Diebe stehlen ein Schaf oder Rüben; der lahme Pfarrer lässt sich vom Küster hintragen; beide halten die Diebe für den Teufel und laufen davon.
LTA 2300, 2560.
- 1825 — 1874. Andere Schwänke vom Pfarrer.
1833. «Was sagt David?» Der Knecht: «bezahle deine alte Schuld».
LTA 2199, 2200. Statt David Lukas und Moses.
1837. Der Pfarrer will in der Kirche eine Taube fliegen lassen: sie ist in seiner Tasche verendet.
LTA 2225 — 2230. Die Taube ist 1) fortgeflogen, 2) die Katze od. der Iltis hat sie aufgefressen.
1838. Das Schwein in der Kirche: der Pfarrer rittlings auf dem Schweine.
LTA 2295.

Pēcvārds.

Esam galā. Ar 12. grāmatu noslēdzas rātņo «Latvju tautas anekdošu» tagadējais izdevums.

To, ko darbu sākot solījām, esam pildījuši pēc savas labākās apziņas un iespējas. Bet garākās darba gaitās ir dažādi neparasti un neapreķināmi apstākļi, kas darītāju spiež pa daļai atkāpties no dotiem solījumiem un sākumā nosprausto darba gaitu mazliet grozīt. Bez tam darāmā darba gaitas izvirza zināmus jautājumus, kas prasa pēc atbildes un paskaidrojumiem. Uz viņiem lasītājam ir tiesība, un mūsu pienākums ir tos sniegt.

1. **Anekdošu kvantitatīvais aspekts.** Darbu sākot, rātņo anekdošu seriājā mēs solījām ap 7000. Tagad, kad darbs ir beigās, šis skaits izrādās krietni mazāks. Kā tas izskaidrojams? Izdarot pirmo aprēķinu, nācām pie slēdziena, ka 7000 anekdošu, laikam, izdosies ietilpināt 12 grāmatās, dodot katru no tām 8—10 drukas lokšņu biezumā. Tagadējā izdevumā esam devuši gandrīz visur maksimālo lokšņu skaitu, bet tomēr sākumā minēto anekdošu kvantumam mums nav izdevies tur ietilpināt. Sikāki aprēķini noteiktās robežās te nav iespējami, jo dažā anekdote ir tikai 2 rindas gara, bet cita, turpretim, aizņem pāris lapas puses ar 70—80 rindām. Garākās anekdotes skaitu stipri samazina, jo garās anekdotes loksne ietveras daudz mazākā skaitā, kā īsās. Bet lokšņu skaitu pavairojot nebij iespējams, nepaaugstinot grāmatu cenu.

Otrām kārtām — skaita samazināšana daudzos gadījumos notikusi arī uz variantu rēķina. Izdevums bij solīts ar variantiem, kas vērtīgi zinātniskiem pētījumiem. Bet kad iznāca pirmās grāmatas, lasītāji izrādīja zināmu nemieru ar variantiem. Ko darīt? Izdevniecībai un redaktoriem ar to bij jāreķinās. Bij jāņem vērā lasītāju, resp. abonentu vairuma intereses, un variantu skaits bij jāsamazina līdz minimumam. Anekdošu abonenti un lasītāji to arī būs no-

vērojuši. Pēdējos divos sējumos variantu, kā redzams, maz. Un tie, kas arī ievietoti, izvēlēti tādi, ka lasītāja interese neciestu. Pēdējo sējumu iznākšanas laikā arī mums vairs nav nācies dzirdēt pārmetumus par variantiem. Variantus izmetot, pats par sevi saprotams, arī anekdošu skaits tika mazāks. Bet — tā bij lasītāju vēlēšanās.

Trešais — zinātniskie ievadi. Sākumā tos bijām paredzējuši mazāk, kā viņi patlaban krājumā atrodami. Šī pārādība izskaidrojas ar to, ka vienā publikas un arī abonentu daļā bij tendence tautas anekdotes uzņemt kā kaut ko triviālu un vulgāru. Šo uzskatu vajadzēja norādīt un pierādīt, ka šī folkloras nozare ir ne mazāk nopietna un svarīga, kā tautas dainas, sakāmvārdi, pasakas. Šim nolūkam bij vajadzīga vesela virkne apcerējumu, kas apgaismo tu anekdotes vēsturiskos, kultūrvēsturiskos, etiskos un estētiskos aspektus. Arī uz šo apcerējumu rēķina nācās samazināt anekdošu skaitu. Bet tā bij nepieciešamība, un tas tika darīts lietas labā. Abonentī un lasītāji to arī, redzams, sapratuši, un nevienu pārmetumu mums par to nav nācies dzirdēt.

Tādi ir motīvi grozījumiem anekdošu kvantitīvos aspektos.

2. **Redakcionālais aspekts.** Šis anekdošu kopojums sastādīts: 1) no tā anekdošu krājuma, ko mums izdevies ievākt 6 gadu laikā no dažādām Latvijas malām, 2) no Latviešu folkloras krātuves mums laipni izsniegtiem materiāliem, 3) no dažām pārbaudītām un šur tur jau iespīestām tautas anekdotēm, 4) no tekošiem iesūtījumiem.

Anekdošu izlase, rediģēšana un ievietošana krājumā notikusi ar iespējami lielu rūpību. Šinī ziņā mums katēgoriski jānoraida tādas dažāda recenzenta tendenciozas piezīmes, kā: «Še būs vāktis kopā viss, kas tik dabūts, nemaz to kritiski nepārbaudot, vai tā ir «tautas»... Tamdēļ, cik vērojams, šinī izdevumā būs gan daudz materiāla, bet viņš nebūs zinātniski apstrādāts un pārbaudīts» («Latvis» Nr. 2457., 29./XII. 1929.) Kādēļ? Uz ko šīs piezīmes dibinātas? Kur argumenti? Kur motīvi? Tādu šajos kailajos apgalvojumos nav.

Vairums citu recenziju ir gan taisni pretēja rakstura. Rakstniekam, zinātniekam, redaktoram nekas nevar būt svarīgāks, kā lietišķa kritika. Arī mēs ar lielāko prieku sa-

ņemam un saņemsim katru lietisku aizrādījumu, vērtējumu etc., bet bezgodīgus un nemotīvētus uzbrukumus mēs metam atpakaļ pašam uzbrucējam.

Bet nu atkal pie lietas.

Kā jau sacījām, ievietojamo anekdošu pārbaudi izdarījām ar iespējami lielu rūpību. Katra anekdote, kaut arī iesūtīta un ar uzrakstītāja un teicēja parakstiem, kas izlikās viltota, literāriska un apšaubāma, tika atlikta nost. No šīm atliktajām anekdotēm, nerēķinot variantus, ir sakrājies daudzums, kas krietni pārsniedz krājumā iespiesto anekdošu skaitu. Krājumā sniegtās anekdotes patiesībā ir anekdošu izlase no mūsu rīcībā esošā ievākuma.

Pats par sevi saprotams, ka anekdošu rediģēšana un vērtēšana nav viegls darbs. Lai iegūtu nepieciešamo iespēju atrast starp, iesūtītām anekdotēm literāriskās un mākslīgās, kas no kaut kurienes izrakstītas, tad nācās izskatīties cauri ļoti plašu literātūru. 1) Vispirms jau laikrakstu gada gājumus par vairāk kā simts gadiem; 2) kalendarus un dažādas gada grāmatas tāpat par vairāk kā simts gadiem; 3) žurnālus par vairākiem gadu desmitiem; 4) dažādas lasāmās un skolas grāmatas tāpat par vairākiem gadu desmitiem; 5) dažādus joku stāstus un joku stāstu krājumus, un 6) daudzus atsevišķus komiska rakstura literāriskus darbus; 7) bez tam vēl plašu cittautu anekdošu literātūru.

Ja nu tomēr dažam abonentam un lasītājam izliekas, ka viena otra anekdote ir it kā izrakstīta no literāriskiem avotiem, tad uz to mums jāatbild sekošais: 1) pat pie vislielākās rūpības un uzmanības ir iespējams, ka no tik liela līdzstrādnieku skaita, kāds jaunāks, vai mazāk apzinīgs iesūtītājs ir izrakstījis no kāda maz pazīstama un redaktoram nepieejama literāriska avota. 2) Dažas literāriskām radnieciskas anekdotes bij jāievieto tamdēļ, ka viņas ir pārgājušas tautas īpašumā, kas redzams no vairākiem vai pat daudziem variantiem.

Tad redaktoram ir bijis lāgu lāgiem jāuzklausā šaubas, vai tikai visas ievietotās anekdotes ir latviešu anekdotes. Dažs pārlicinoši piezīmē, ka tāda un tāda anekdote dzirdēta no sveštautiešiem vai arī lasīta kādā sveštautu krājumā.

Atbildot uz šīm atkārtotām piezīmēm, vēl un vēl reiz jāatkārto, ka folklorā ir lielā mērā ceļojoša manta, kas kopēja daudzām tautām. Ja nu mēs šo kopējo un radniecisko mantu gribētu mest laukā, tad vispirms būtu jāaizmet pro-

jām lielākais vairums no mūsu tautas pasakām, parunām, sakāmvārdiem, un tad tikai nāktu anekdošu rinda. Pie kam anekdotēs šī daudzām tautām kopējā nav tik daudz, piem., kā pasakās.

Folkloras zinātniekiem taisni liela interese par šīm daudzām tautām kopējām un radnieciskām mantām. Viņas atklāj daudz interesantu aspektu par folkloristisku vienību celšanos, ceļošanu, pārveidošanu u. t. t. Folkloristi te sastādījuši veselus salīdzinošus katalogus. Arī mēs pievienojam savam krājumam šādu katalogu.

3. Tautas anekdošu vākšanas aspekts. «Latvju tautas anekdošu» pirmās grāmatas priekšvārdā mēs izsacījām domas un vēlēšanos, ka šim izdevumam ir jāiekustina un jāieinteresē vēl plašākas aprindas par tautas anekdošu uzrakstīšanu un krāšanu, nekā agrākie krājumi to bij darījuši. Šī mūsu vēlēšanās tiešām arī piepildās. Jau ar pirmās grāmatas iznākšanu sabiedrībā modās dzīva interese par anekdoti. Interesenti sāka uzrakstīt un iesūtīt gan izdevniecībai, gan krājuma sastādītājam jaunus anekdošu krājumus ar izsacītu vēlēšanos uzņemt tos šai izdevumā. Pieplūda atkal jauns un interesants materiāls. Daļu no šī jauniesūtītā materiāla arī tiešām izdevās ievietot šinī anekdošu kopojumā, daļa bij jāatliek, jo tā bij novēlota un nebij vairs pieņemama mūsu sistēmai. Bet tas nenozīmē, ka sūtījumi būtu velti un lieki. Taisni otrādi: vērtīgie iesūtījumi visi tiks izlietoti. Un šo anekdošu kopojumu nobeidzot, anekdošu interesentus un krājējus lūdzam iesūtīt jaunus papildinājumus, jo viņu parādīšanās atklātībā nebūt nav aizkalniem. Jaunos anekdošu sūtījumus lūzdu adresēt šo rindīņu autoram uz apakšā atzīmēto adresi.

Labprāt atbildēšu arī uz jautājumiem sakarā ar anekdošu vākšanu.

Darbu beidzot, vēl reiz izsakām savu sirsnīgāko pateicību visiem tiem, kas mūs atbalstījuši šinī darbā: Latviešu folkloras krātuvei, atsevišķiem mūsu līdzstrādniekiem, izdevniecībai, mūsu rosīgajam un apzinīgajam sekretariātam un lasītāju aprindām par dzīvo interesi.

P. Birkerts.

Rīgas jūrmalā, Bulduros, Kāpu prosp. Nr. 13.

III. sēj. satura rādītājs,

Zinātniski apcerējumi.

P. Birkerts. Objektīvā komika tautas anekdotēs	3
4. Deformitāte konvencionālās normās	3
5. Deformitāte izglītības normās	4
a) Parastāko dzīves lietu nezināšana	4
b) Parastākās kultūras apkārtnes nepazīšana	6
c) Elementārākās skolas izglītības trūkums	6
6. Deformitāte izpriecās gaitās	7
7. Neparastās, ērmīgās darbības komika	7
a) Neparastās un ērmīgās darbības	8
b) Šabloniski-mēchaniskās darbības	8
c) Darišana pret saviem lozungiem	9
7. Situācijas komika	9
a) Bērna rīcību radītās situācijas komika	9
b) Milas komika	10
c) Mainītās lomas un izkrišana no lomas	11
d) Dažādi ērmīgi un jocīgi gadījumi	11
e) Izjokošana un izmulķošana	13
8. Deformitāte domāšanā un spriešanā	13
a) Bērna naiivā dumjība	13
b) Absurds	14
9. Deformitāte domu kontaktā (saistībā)	14
a) Jautājuma un atbildes nesakrišana	15
b) Divi cilvēki domā gan vienu vārdu, bet katrs savu jēdzienu	15
c) Nevietā lietots tehnisks termins	15
10. Deformētās izteiksmes un valodas komika	16
a) Izrunas komika	16
b) Izrunas defekti	16
c) Pārpratumi aiz nepareizas izrunas	16
d) Atsevišķu vārdu komika	17
e) Nepareiza interpunkcija	17
11. Deformitāte stila mākslinieciskos elementos un aspektos	17
a) Pārspīlējumi, hiperbolas	17
b) Tropa uztvere nepareizā nozīmē	18
c) Vārdu uztvere nepareizā nozīmē	18
d) Divu stilu sajaukšana	19
12. Vispārējie slēdzieni par objektīvo komiku	19

P. Birkerts. Atjauta tautas anekdotēs	129
1. Problēmas vispārējais uztvērums	129
2. Atjautas intelektuālā struktūra	131
a) Nominālais konstatējums (vārdiskais sacījums)	131
b) Būtiskais apgaismojums	132
3. Atjautas intelektuālā procesa sīkāka analīze	133
4. Atjautīgās domāšanas īpašības	135
a) Domu kondensācija (sabiezinašana) un lakonisms	135
b) Atjautīgā doma ir intensīva doma	137
c) Atjautīgās domas ātrums	138
d) Atjautīgās domas ātrā orientēšanās	138
e) Atjautas vieglums un grācija	139
5. Atjautas emocionālā (jūtu) struktūra	139
a) Bauda, ko sniedz aizliegto dziņu maskēta apmierināšana	139
b) Bauda, kas ceļas domu atbrīvojot no loģikas likumiem un noteikumiem	142
c) Intelektuālā bauda	143
d) Dažādas citas baudas	144
e) Vispārējie slēdzieni par atjautas emocionālo struktūru	144
6. Dažādi citi atjautas aspekti	145
a) Atjautas talants	145
b) Radišanas process	146
c) Atjautas nozīme	147
Literatūra	148
P. Birkerts. Atjautas veidi un grupas tautas anekdotēs	289
1. Klasifikācijas principi	289
2. Skaņu atjautas	291
1) Skaņu atjautas jēdziens	291
2) Skaņu atjautas stilistiskie līdzekļi	292
a) Vārdu un skaņu atkātojumai	292
b) Asonance un alliterācija	292
c) Atskaņas	293
3) Skaņu atjautas veidi	293
a) Skaņu atjautu pirmformas	293
b) Onomatopoētiskās atjautas	294
c) Skaņu imitācija dzīvnieku un nedzīvu lietu personifikācijā	296
d) Svešvalodu un latviešu valodas skaņu līdzība, resp. saskaņošana	296
e) Žargons un valodu maisījums	297
3. Etimoloģiskās atjautas	298
1) Jēdziens	298
2) Etimoloģisko atjautu grupas	298
a) Sugas vārdu un verba atvasinājumi	298
b) Nepareizi darinātie un neparastie īpašvārdi	299
c) Dažādi citi neparasti valodas veidojumi	299
4. Stilistiskās atjautas	300
1) Asprātīgi lietoti archaismi un barbarismi	300
2) Divnozīmīgie vārdi	300
3) Idiomu un metaforu burtiskā uztvere	302

4) Divējādi iztulkojami vārdi un teicieni	303
5) Aplinkus teicieni	305
6) Divdomīgās atjautas	306
7) Istenības maskēšana un vārdu rotaļa	307
8) Stila nokrāsu apzinīga samaiņošana	307
a) Raksturvārdu un lamu vārdu lietošana	309
b) Rupjāku vārdu un rupjāka stila lietošana, kā to situācija prasa	310
c) Reliģiska stila piemērošana ikdienas lietām	310
Literatūra	310
5. Neapzinīgās atjautas veidi	449
1) Neapzinīgās atjautas jēdziens	449
2) Neapzinīgo atjautu grupas	450
a) Bērnu atjautas	450
b) Pieaugušo neapzinīgās atjautas	450
6. Neparastās kombinācijas	450
1) Jēdziens	450
2) Oriģinēlķimbinēto atjautu grupas	451
a) Oriģinēlsalīdzinājumu atjautas	451
b) Dažāda rakstura neparastās kombinācijas	452
c) Atjautīga melošana	453
7. Sofistiskās atjautas	453
1) Jēdziens	453
2) Sofistisko atjautu veidi	454
a) Divnozīmīgo vārdu izmantošana	454
b) Apmānīšana ar skaidru patiesību	455
c) Implicēto domu atjautas	456
d) Runa ne pēc būtības, bet par blakus lietām	457
e) Pseudomotivu atjautas	457
f) Sofistiska taisnošanās, aizbildināšanās	458
8. Absurda sfēras atjautas	459
9. Miklveidīgās atjautas	459
10. Atjautu sacīkstes	460
1) Vienkāršā atjautu sacīkste	460
2) Komplicētā atjautu sacīkste	461
11. Slēdzieni	462

Latvju tautas anekdotes.

Piektā nodaļa.

Pilsēta.

I. Iela, satiksme, ielas publika	23
1. Ielas publika	23
2. Dzērāji uz ielas	23
3. Tramvajs	24
4. Ormaņi	25
5. Kamanīņu stūmējs	25
II. Namsaimnieki un īrenieki	27
III. Veikalnieki un publika	29
1. Tirgotāji savā starpā	29
2. Silķes pērkot	30
3. Pie zivju tirgotājiem	30
4. Blēdīgi pārdevēji un pircēji	31
5. Grāmatu veikālā	32

6. Pie zārku tirgotāja	33
7. Spekulanti	33
IV. Viesnīca	34
1. Atjauta nepatīkamā situācijā	34
2. Žīds viesnīcā	34
V. Kungi un kalpotāji	37
1. Kungs un kalpone	37
2. Kungs un sulainis	38
VI. Pilsētas kalpotāji	39
1. Ugunsdzēsēji	39
2. Naktssargs	40
VII. Amatiņi	41
1. Namdari	41
2. Pie pulkstenīsitāja	41
3. Pie fotografa	41
4. Melderi	42
5. Šuvējas	42
6. Drēbnieki	43
7. Maiznieks	44
8. Krāsotāji	44
9. Kurpnieki	46
10. Frizieris	47
11. Zvanīkis un plēšu minējs	47
12. Dažādi amatiņi	48
VIII. Strādnieki	50
1. Setnieks	50
2. Dažādi strādnieki	51
IX. Klaidoņi un zagļi	52
1. Klaidoņi	52
2. Zagļi	52
X. Tautību mistra pilsētā	56
1. Latvietis un krievs	56
2. Krievs	57
3. Vācieši	58
4. Leiši	59
5. Žīds	61
a) Žīds brauc	61
b) Žīda skopums, plēsīgums un bezkaunība	64
c) Žīda zobgalība	66
d) Žīdi savā starpā	66
e) Žīda naudas kāre	69
f) Žīda godkārbība	70
g) Žīda bailīgums	72
h) Žīda domāšanas veids	72
i) Žīda iedomība	73
k) Žīda lāsti	73
l) Viens žīds iemīlas otra žīda sievietē	74
m) Izjokots un iekritis žīds	75
n) Žīda bērni	79
o) Muļķis žīds	79
XI. Laucinieks pilsētā	81
1. Uz pilsētu	81
2. Ceļa piedzīvojumi, uz pilsētu un no pilsētas atpakaļ braucot	83

3.	Pilsētā iebraucot	84
4.	Pirmo reiz Rīgā	85
5.	Rīgā pie Pēteru Lielā pieminekļa	85
6.	Vientiesīgie zemnieki pilsētā	87
7.	Zemnieks grib kumediņus redzēt	88
8.	Cirkū un teātri	89
9.	Uz pilsētu — kalpot	90
10.	Zemnieka atjauta	92
11.	Laucinieks tirgū	92
	a) Piedzīvojumi uz tirgu braucot	93
	b) Tirgū	94
	c) Zemniece ar sienu	95
	d) Zemnieks ar zivīm	95
	e) Zemnieks ar slotām	96
	f) Zemnieks ar grants vezumu un žīds	96
	g) Zemnieks ar pienu un sviestu	96
	h) Zemnieks, centrifuga un gramofons	97
	i) Zemnieks ar iesalu	98
	k) Kuņš kuņu piekrāpis?	98
	l) Zemnieks ar lopiem	99
	m) Zemnieks ar līniem un linsēklām	105
	n) Zirgu tirgū	104
	o) No tirgus uz mājām	105
12.	Laucinieks veikalā	106
	a) Pārpratumi, preces pērkot	106
	a) Laucinieks, žīds, arkls	107
	c) Laucinieks, žīds un mistiklas	108
	d) Cepuru veikalā	109
	e) Āpavu veikalā	109
	f) Izjokots pircējs	110
	g) Zemnieks spekulē	111
	h) Zemnieks nav uz mutes kritis	112
13.	Zemnieks aptiekā	114
14.	Zemnieks viesnīcā	117
	a) Zemnieka aplamības viesnīcā	117
	b) Zemnieka aizmārība	118
	c) Zemnieks ēd austerus	119
	d) Zemnieks un sinepes	120
	e) Puiši samaksā viesnīcniekam rēķinu ar dziesmu	121
15.	Uzdzīvotāji	121
16.	No pilsētas braucot	122
17.	Pēc pilsētas brauciena	125
XII.	Pilsētnieks uz laukiem	125
1.	Pilsētnieks stāsta savus piedzīvojumus	125
2.	Pilsētnieks mēlojas	125
3.	Pilsētnieks pastaigājas pa tīrumu	126
4.	Pilsētnieks nepazīst dzīvniekus	127
5.	Pilsētnieks grūtu jautājumu priekšā	127
6.	Bagāti radi	128
7.	Traks pilsētnieks	128
8.	Krāpīgs un piekrāpies pilsētnieks	149
9.	Kārķu vācietis	149
10.	Kultūras āksti	151

Sestā nodaļa.

Valsts, viņas iestādes un darbinieki.

I. Valdinieki	155
1. Keizars medībās	155
2. Keizars un ubags vērtē viens otra amatu	158
3. Kēniņš un gudrs cilvēks	158
4. Kēniņš un nerrs	159
5. Kēniņš, uts un blusa	160
II. Armija	161
1. Virsnieki	161
a) Generāli	161
b) Palkavnieki	163
c) Oficiēri	164
d) Par latvju virsniekiem	165
2. Kareivji	168
a) Rekrūšu ķeršana	168
b) Jāiet pie lozēm	170
c) Negrib iet karā	171
d) Jaunkareivji	172
e) Kareivji kara laikā	173
f) Denščiks	174
g) Sargkareivis	175
h) Kareivja un valdnieka satikšanās	175
i) Klejojoši kareivji	177
j) Izdienējis zaldāts	180
k) Zaldāti mājās	181
l) Kazāki	184
m) Divdesmit piecu gadu kalpotāji kareivji	185
n) Kareivis ar ligavu	188
o) Kara vīrs atvaļinājumā	188
p) Kareivja māte	189
r) Žīds karavīros	190
s) Čigāns rekrūšu ķeršanas laikā	194
š) Čigānam jāiet dienestā	195
t) Čigāna dēls pie ložu vilkšanas	196
u) Čigānu noņem kareivjos	197
v) Čigāns kara dienestā	198
z) Čigāns atvaļinājumā	198
ž) Čigāns karā un par karu	199
III. Administrācija un tiesa	200
1. Policija un policisti	200
a) Policists meklē dumpīgus rakstus	200
b) Uradņiks	200
c) Policists, pases, piedzērušie	201
d) Policists, kā kukuli ņēmējs	203
e) Čigāns policijā pie nopratināšanas	203
f) Čigāns un uradņiks	204
2. Tiesa, tiesneši, tiesāšana	205
a) Pilstiesa	206
b) Bruņu tiesa	206
c) Miertiesa	206
d) Apsūdzēto noziegumi	207
e) Liecinieces un apsūdzētās vecuma izzināšana	208

f) Apsūdzēto izturēšanās pie tiesas	208
g) Žīds, kā liecinieks un tulks	210
h) Žīds uz apsūdzēto sola	210
i) Žīds pierunā lieciniekus	211
j) Žīds, kā sūdzētājs	211
k) Čigāns, kā liecinieks	215
l) Čigāns, kā eksperts	214
m) Čigānu izliek no dzīvokļa	214
n) Čigāna mēnesis	215
o) Čigānu tiesā par zirgu zagšanu	216
p) Čigānu tiesā kā aitu zagli	219
r) Čigānu tiesā par cūku zagšanu	220
s) Čigānu tiesā par naudas zagšanu	221
š) Čigāns, kā medus zaglis	221
t) Čigāns dižojas tiesas priekšā	221
u) Čigānu tiesā par slepkavību	223
v) Čigāns novērtē tiesneša spriedumu	224
z) Čigāns nosaka, kas tiesneša darīšana	224
ž) Čigāns meklē taisnību	224
IV. Sodi un pārmācības iestādes	226
1. Miesas sods	226
a) Čigāns, kā peramais un pērējs	226
b) Čigānu per	227
c) Čigāns pie pēršanas	228
2. Cietums	228
a) Čigānu ved uz cietumu	228
b) Čigāns bēg	229
c) Čigāns cietuma priekšā	229
d) Čigāns cietumā	229
e) Čigāns, kā recidivists	230
f) Čigāns, kā politiskais	231
3. Sibīrija	234
Čigāns notiesāts uz Sibīriju	234
4. Nāves sods	237
i) Čigāns notiesāts uz nāvi	237
b) Bende	237
V. Dzelzceļš, ūdensceļš	238
1. Pie dzelzceļa kases	238
a) Zemnieks, kas vilcienu nav redzējis	238
b) Stostīšanās pie kases	239
c) Kam bilete, kam pusbilete	240
2. Dzelzceļa vilciens	240
a) Pasažieri savā starpā	240
b) Konflikts starp kungiem un dāmām	242
c) Zemnieks vilcienā	243
d) Pārpildītā vagonā	245
e) Pasažieri un konduktors	246
f) Žīds iepazīstas ar dzelzceļu	248
g) Žīds steidzas uz vilcienu	249
h) Žīds pie kases	250
i) Lai vilciens skrien — bilete ķešā	250
j) Žīds vagonā	251
k) Žīds, kā «zakis»	252
l) Latvietis un žīds vilcienā	253

m) Čigāns pie kases	254
n) Čigāns, kā «zakis»	254
o) Čigāns un konduktors	254
p) Čigāns starp zagšanu un nezagšanu	255
3. Pie kuģa piestātnes	255
a) Zemnieks ar telu	255
b) Žīdi gaida kuģi	256
VI. Pasts, telegrafs, telefons	257
1. Pasts	257
a) Zemnieks sūta vēstuli	257
b) Vecmāmiņa saņem vēstuli	258
2. Telefons	258
Zemnieks pie telefona	258
3. Telegrafs	259
a) Zemnieku sūtījums pa telegrafu	259
b) Kā žīds izskaidro telegrafu un sūta telegrammu	260

Septītā nodaļa.

Tautības.

I. Čigāni	265
1. Čigāns apglabā savus mirušos	265
2. Čigāns darišanās ar mācītāju	268
3. Čigāns un žīds	270
4. Čigāns un krievs	272
II. Žīdi	273
1. Žīdu amatnieki	273
2. Paunu žīdi	274
3. Bļodiņu žīds	277
III. Krievi	278
1. Latvietis rāda krievam ceļu	278
2. Pārpratumi ar krievu valodu	280
3. Krievs un skopa saimniece	284
4. Bļodu krievs, suselnieks	285
5. Krievs pupās	285
6. Krievs un svētbilde	287
7. Dzērājs krievs	311
8. Krieva tumsība	311
9. Krievs zog	312
10. Krievs, lapsa, lapsenes	313
11. Dažādas	315
IV. Latviešu sejas aiz svešiem vārdiem	316
1. Leišmalieši, lejasgalieši	316
2. Leitiši	317
3. Poliši	318
4. Kārklū vācieši	319
5. Kārklū krievi	322
V. Igaunī, pusigaunī	323
1. Igaunis un latviešu valoda	323
2. Igaunis un latvietis	324
3. Igaunis un krievs	325
4. Igaunis tur runu	326
5. Igaunis dzērumā	327

6.	Igaunis meklē pazudušus lopus	327
7.	Igaunis ģimenes dzīvē	328
8.	Igaunis dažādās gaitās	328
9.	Pusigaunī	329
VI.	Vācieši	331
1.	Vācietis un latviešu valoda	331
2.	Vācu kolonisti	331
3.	Vācieši Krievijā	332
4.	Vācietis un cūka	333
VII.	Leiši	334
1.	Leitis un latvietis	334
2.	Leitis krogā	335
3.	Leitis tirdzniecības darbos	336
4.	Leitis priekos un bēdās	337
5.	Leitis ģimenes dzīvē	338
6.	Leiša līgums ar Dievu un svētajiem	339
7.	Leiša apkārbība	340
8.	Leiša mulķība	341

Astotā nodaļa.

Intelligence, skola, gara dzīve.

I.	Akadēmiskā intelligence	345
1.	Profesori un pētnieki	345
2.	Advokāti	348
3.	Ārsti	350
	a) Pilsētas ārsti	350
	b) Muižas ārsti	351
	c) Arsts mājā	356
	d) Virieši pie ārsta	358
	e) Sievietes pie ārsta	360
	f) Pie zobu ārsta	361
	g) Pie acu ārsta	362
	h) Beigts, bet tomēr dzīvs	362
	i) Slimnicā	363
	j) Žīds pie ārsta	366
	k) Čigāns pie ārsta	368
	l) Lopu ārsts	369
4.	Studenti	370
	a) Studenti un eksamens	370
	b) Studenti savā starpā	371
	c) Studenti krogā	372
	d) Studenti vilcienā	375
	e) Studenti un zemnieki	375
	f) Studenti dažādās gaitās	376
II.	Skola	380
1.	Skolu politika	380
	a) Pārvācošanas skola	380
	b) Pārkrievošanas skola	382
	c) Okupācijas laika skola	385
	d) Nacionālā skola	387
2.	Skolu pārlūki	388
	a) Mācītājs un barons	388
	b) Inspektori	390

3. Skolotāji	393
a) Skolotāju kursisti un zemināristi	393
b) Skolotājs un viņa palīgs	394
c) Palīga skolotājs	396
d) Skolotājs Millers (Zariņu Kārlis)	398
e) Skolotāju vēlēšanas	402
f) Skolotājs mājas dzīvē	402
g) Skolotājs privātā dzīvē	403
h) Skolotājs dažādās gaitās	405
4. Skolotājs, skolnieki, vecāki	407
a) Skolotājs un tumši ļaudis	407
b) Skolnieki un vecāki	408
c) Palaidnīgi un nekārtīgi skolnieki mājās	409
5. Skolotāji un skolnieki darbā	411
a) Rīta lūgšana	411
b) Skolotājs, kā skolnieku vērtētājs	411
c) Valodu stundās	412
d) Loģikas stundā	413
e) Ģeografijas stundā	413
f) Rēķināšanas stundā	413
g) Vēstures stundā	414
h) Apkārtnes mācības stundā	415
i) Dabas mācību stundā	416
j) Dziedāšanas stundā	417
k) Ticības mācības stundā	417
l) Židu skolnieki	422
m) Čigāns skolā	423
n) Saimnieku un kalpu bērni skolā	423
o) Skolnieku uzvešanās	424
p) Skolnieki un skolotāju palamas	429
r) Skolnieku pēršana	431
s) Skolnieki virtuvē	432
III. Rakstniecība un māksla	433
a) Rakstniecība	433
b) Teātris	433
c) Kinematogrāfs	436
IV. Jocīgas atbildes un situācijas	438
a) Veikla izvairīšanās no nepatīkama stāvokļa	438
b) Divainas atbildes	439
c) Melotāji	440
d) Šķietami pareizas, bet tomēr nepareizas vai nepietiekošas atbildes	441
e) Jocīga ietiepība	441
f) Jocīgas aplamības	442
g) Apzināti maldinājumi	444
h) Izmulķošana ar tīru patiesību	445
i) Veiklas piezīmes un atbildes	446
j) Veikli atsitiņi	446
k) Pārpratumi ar vācu valodu	448
l) Pārpratumi ar krievu valodu	463
m) Dažādi pārpratumi, aplinki, pārteikšanās	463

Devītā nodaļa.

Latvijas vēsture.

I. Laiku gaitās un sveštautu varā	471
1. Aizvēsture	471
2. Vācu laiki (1184.—1561.)	471
3. Poļu laiki (1561.—1629.)	475
4. Zviedru laiki (1629.—1710.)	476
5. Hercogu laiki Kurzemē un Zemgalē (1561.—1795.)	477
6. Krievu laiki	479
a) Pēteris Lielais (1682.—1725.)	479
b) Pauls (1796.—1801.)	485
c) Nikolajs I. (1825.—1855.)	484
d) Aleksandrs II. (1855.—1881.)	485
e) Pie ķeizara	485
A. Dzimtībušana	486
1. Muižnieki	486
a) Muižnieku pilis	486
b) Muižnieku likumi zemniekiem	487
c) Baznīcu celšana	488
2. Zemnieki	490
a) Hernhūtieši	490
b) Ienācēji	495
c) Kartupeļu dumpis	494
d) Napoleona kara laikā (1812.)	496
B. Klausu laiki	497
1. Kā cēlies muižnieku titulis «fon»	497
2. Muižnieku bailes no dumpja	497
3. Kā kungi devuši zemniekiem uzvārdus un māju vārdus	498
4. Muižnieki kā tiesneši	500
5. Vecais pilskungs	501
6. Noziedznieku sodīšanas veidi	521
7. Soda vietas	522
8. Sēdiņu krievi	522
9. Magazīnas uzrauga zvērināšana	523
10. Zemnieku dzīvokļi	524
11. Līdumnieki	524
12. Bada maize un jaunie ēdieni	525
13. Bada gadi	527
14. Pareizticība	528
15. Valīnieki	530
16. Miesas soda atcelšana	531
17. Zemnieku kāzas	532
18. Vadmalas aušana	533
19. Rīga klausu laikos	533
20. Nikolaja zaldāti	534
C. Gruntniecības nodibināšanās un nacionālās atmodas laikmets	536
1. Krimas karš	536
2. Poļu dumpis	537
3. Turku karš	539
4. Muižnieku landtāgs un klubs	541

5. Nacionālais antagonisms	541
6. Mērnieku laiki	543
7. Rentes laiki	599
8. Muižnieki un medību tiesības	547
9. Sausais gads	547
10. Pie ceļu labošanas	548
11. Jāņu svinēšana	549
12. Gājēju derēšana	550
13. Muižnieki par strādnieku aiziešanu uz pilsētu	550
14. Pēc tiesu reformas	551
15. Revolūcijas un soda ekspedīcijas	551
D. Pasaules karš	553
1. Keizari un karš	553
2. Muižnieku domas par latviešiem pasaules karā	553
3. Čigāns pie tranšeju rakšanas	554
4. Bēgli	554
5. Latviešu strēlnieki	555
a) Ienaidnieka granāta	555
b) Strēlnieku varoņgaitas	556
6. Okupācija	559
II. Latvijas patstāvība	564
1. Valsts prezidents un krāsotāji	564
2. No armijas dzīves	564
3. Centru īpašnieki.	567

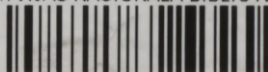
Rādītāji :

1. Anekdošu teicēju alfabētiskais rādītājs	569
A. Zināmie teicēji	569
B. Anonimie teicēji	605
2. Uzrakstītāju alfabētiskais rādītājs	614
A. Zināmie uzrakstītāji	614
B. Anonimie uzrakstītāji	643
C. No literāriskiem avotiem ņemtās anekdotes	644
3. Verzeichnis der lettischen Anekdotentypen nach Antti Aarnes System*)	645
4. Pēcvārds	651

*) Latviešu anekdošu tipu saraksts pēc Antti Aarnes sistēmas. Red.

L3.301

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0308116889

